VITTSEN ALBUM

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

וויטצען=אלבום

א זאמלונג פון וויטצען, אנעקדאטען און
הומאריסטישע מעשה'לאך.

מיט איללוסטראציאנען

קויפט און לעזט דארין קאָמישע זאכען,
עס וועט אייך מונטער און פרעהליך מאַכען.
אַ גוטער וויטץ איז די בעסטע סחורה,
עס פערטרייבט אימער די מרה שחורה.

היברו פאבלישינג קאמפאני
83-85 קאנאל סטריט, ניו יארק.

:טרוים און ווירקליכקייט.

— אָה, אַביכעלע געלאַסענער... מיין ליעבער מאַקס!
איך בין דיינע!.. דיינע!... דיינע!...

נאר נים נעמהאן.

א בייזע בעל הבית'טע האט א מאהל אויפגעוועקט איהר דינסטמיידעל, איהר פאר טאג מיט א שטארקען געשריי: „שטעה אויף, ניכער, שטעה אויף! היינט איז שוין מאנטאג פריה, מארגען איז דיענסטאג און איבערמארגען איז שוין מיטוואך—א האלבע וואך איז שוין אוועק און נאך גאר נישט אבגעטהאן!“

צו וואסערדינ.

א חסיד האט זיך אנגע'שיכורט שמחת תורה. קומענדיג אין דער היים אויף אלע פיער איז ער אריינגעפאלען אין א רינשטאק און עס האט נראדע גערעגענט האט עס איהם אריינגערעגענט אין מויל.

— ניין—האט ער געשריען—אזעלכע בראנפען טרינק איך נים.

ער האט קיין אנדער געלעגענהייט.

ווייב.—פוי, חיים! דוא האסט א מיאוס'ע געוואהנהייט! דוא רעדסט אלע מאל פון שלאף!

מאנן.—אבער ווען איך שלאף נים לאזט דוא מיר דאך קיין מאהל קיין ווארט נים זאגען!

מיט איין ניגון.

איין אויסלענדישער א ר האט דעם ערשטען מאהל אויף זיין לעבען געהאט יאהרציים. ער איז געקומען אין בית המדרש דאווגען און האט געגעבען א טון קוילען פאר דיא ערלויבנים צו דאווגען פאר דעם עמוד, ער האט זיך געשטעלט ביי דעם עמוד און האט אנגעפאנגען מיט א ראש השנה'דיגען ניגון צו דאווגען. דיא אורזאכע איז געוועזן ווייל ער פלעגט קומען נור איין מאל אין יאהר דאווגען אין שוהל און דאס איז געוועזן ראש השנה, האט ער געמיינט דאס א גאנצען יאהר דאוונט מען מיט דעם זעלבינגען ניגון....

ער זינגט זיך נים.

מיסטער קאפלאן, א איסט סיידער בזנעס מאן וועלכער האט ליעב זיך נים צו זינגען איז אוועק אין בעקסטער סטריט קויפען א סוט, דער סטארקיפער האט איהם געצייגט פערשיעדענע סוטס פון וועלכע מיסטער קאפלאן האט איינעם אויס־געקליבען.

— וויפיעל קאסט דיעזער סוט האט מיסטער קאפלאן געפרעגט. איהר דארפט וויסען אז איך וויל זיך נים דינגען.

סטארקיפער.—זעהר אנגענעהם, איך האב ליעב אזעלכע קאסטימער, איך דארף נים בעטען טהייער און דערנאך אראפלאזען פון פרייז. אלזא איך וועל בייא אייך נים בע־טען 30 נים 25, אויך נים 20 דאלאר מיט 4 סענט נור גראדע 18 דאלאר. מיסטער קאפלאן האט בעקוקט נאך א מאל דעם סוט און האט געזאגט: איך וועל זיך מאקע נים דינגען, איך האב זיך פיינד צו דינגען. איך וועל אייך נים זאגען 15 נים 10 נור טאקע 6 דאלאר, אקוראט 6.

— מייק, פאק איין דעם סוט, האט דער סטארקיפער געהייסען און זיך ווענ־דענד צו מיסטער קאפלאן האט ער געזאגט: טראגט עס לאנג און צוריסט שנעל און קומט ווידער.

אמאליגע טעג.

בעטלער (בעט א נדבה ביי א פערבייגעהער אין א שלעכטען וועטער).—ענט־שולדיגט, ליעבער הערר, איך האב אויך געזעהן בעסערע טעג וויא יעצט.

פערבייגעהער.—איך גלויב עס אייך, נור פיעלייכט קענט איהר מיר זאגען וואס פאר א וועטער ערווארטעט איהר נעכסטע וואכע.

ווענטן פ־ויען.

דיא פרויען געדיינקען דעם טאג פאן זייער געבארען און פערגעסען אין וועל יאהר עס איז געווען.

ווען ציערונג וואלט ווענען עטליכע פוד, וואלט עס אויך דיא פרויען נים צו שווער געווען צו טראגען אויף זיך.

א שעהנער טעות.

א נאַר, א באַרבער און א פּליכעוואַטער זיינען געפאָהרען צוזאַמען. אין מי־טען ווען האבען זיי פערבלאָנדזשעט און האבען געמוזט נעכטיגען אונטערן פרייען הימעל. זיי האבען אפגעמאכט צווישען זיך אז צוויי זאָלען שלאָפען און איינער זאָל אכטונג געבען, און זיי זאָלען זיך בייטען אלע צוויי שטונדען. דער ערשטער גורל איז געפאלען אויף'ן באַרבער. צור צייט פערטרייב האט ער אפּגעגאָלט דעם נאַר'ס קאָפּ און נאכדעם ווייא עס איז געוואָרען 2 שטונדען האט ער איהם אויפ־געוועקט. דער נאַר האט זיך גלייך אויפגעכאפּט, האט זיך א קראַץ געטהאָן דיא קאָפּ און האט געזאגט: א פיינער טעות הלעבען, אנשטאט מיר האט ער אויפגע־וועקט דעם פּליכעוואַטען.

איין מאל וויל זיא נים.

ער.—וועסטו מיר לאָזען חאָטש איין מאָל דיך א קוש טהאָן?

זיא.—ניין.

ער.—(אונפערשעהמט) וויפיעל מאָל ווילסטו דען?

א נעהיימנים.

זיא.—איך וועל דיר דערצעהלען א סוד. מאקס מיט ראָזען זיינען פערלאָבט געוואָרען, אבער זיי האבען אבגעמאכט דאס צו האלטען א נעהיימנים. ראָזע האט עס מיר דערצעהלט.

ער.—אויב דאס איז דער סוד האָסטו מיר עס פערשפּאָרט צו דערציילען. מאקס האָט עס מיר שוין פערטרויט.

א גוטער אָרדער.

צוויי דראָמערס האָבען געוואָלט פערגלייכען דיא אָרדערס וועלכע זיי האבען געמאכט. „איך" האט געזאגט דער ערשטער, „בין ערשט דריי וואָכען אויף דער רייזע און האב פיער אָרדערס.

„דוא האסט מיך איבערטראָפען דיעזען מאָל, איך בין שוין פיער וואָכען אויף'ן וועג און האב בכויז איין אָרדער און דאס איז פון מיין פירמע צו קומען א היים."

א דיבּטער־זיפּץ.

וויא גוט וואָלט דאָס געווען א דיכטער צו זיין, ווען אין דיא רעדאקציאָנען וואָלט קיין פּאַפּיער־קערב ניט געווען.

פערלארען דיא פּראַקסיס.

ערשטער דאָקטאָר.—וואס איז אייך קאָלעגע? איהר זייט אין דער לעצטער צייט אזוי טרויעריג.

צווייטער דאָקטאָר.—מיר האט איין אונגליק געטראָפען. אין פיער וואָכען צייט האב איך מיין גאַנצע פּראַקסיס פערלאָרען!

ערשטער דאָקטאָר.—אין פיער וואָכען? וויא אזוי?

צווייטער דאָקטאָר.—שטעלט אייך פאָר מיין אונגליק. איך האב געמוזט אוועק־פאָהרען אויף פיער וואָכען און האב מיינע פּאַציענטען א שטעל־פערטרעטער אי־בערגעלאָזען. נון האט זיי דער לומפּ אלע ביז איינע אויסגעקורירט!

זיא פאלגט וואס מען הייסט איהר.

מאַמע (וועלכע איז נאך א מיידעל).—פאר וואס האסטו מיר ניט געזאָגט אז דוא ביזט געלאדען געווען צו דיין חבר'טעס געבורטסטאג?

לאהילע.—מאַמא האט מיר פערזאָגט איך זאָל קיין מאָל ניט דערמאָנען קיין געבורטסטאג אין דיין געגענוואָרט.

דיא ערגסטע שטראַפע.

בערל.—וועלכע איז דיא ערגסטע שטראף פאר א מאן וועלכער נעהמט צוויא ווייבער.

שמערל.—צוויי שוויגערס.

געטראָפען דעם ארט.

איינער האט א מאָל געהאלטען א וויסענשאפטליכע רעדע וועגען קאלארא־דא. „וואו קענט איהר געפינען נאך א פּלאַץ אין דער וועלט (אויסער קאלאראדא סטייט) וואו איהר זאָלט קענען געפינען מאַ־בּעל, אייזען, קליי, סליט, אלער האנ־דיגע פּרוכט, פּלאַקס און—אָבער וואצו דעם אויסרעכענען אלעס, וואו? פרעג איך אייך."

איינער פון דיא צוהערער.—אין א סקול באָים פּאַקעט.

איין אונצופריעדענע לעהרערין.

— וויפיעל איז 2 מאהל 2? האט נעפרעגט א לעהרערין.

— 5!—האט סאלאמאן גיענטפערט.

— ניין!—האט דיא לעהרערין נעזאגט—דוא האסט ניט נעטראָפען. קינדערט ווייס פיעלייכט ווער פון אייך וויפיעל 2 מאָהל 2 איז!

— פיער!—האט געזאגט אייזיק.

— נעה, דוא דעם פול!—האט צו איהם סאָלאָמאָן געזאגט - האָסטו ניט געהערט וויא איך האב איהר שון געבאָטען 5 און זיא האט נאָך אלץ ניט געוואָלט?

וויא הייסט ער.

אין ווילנא איז א מאָל געווען איין אלטער מלמד, וועלכער פלעגט שטארק ליעבען אנצוחאפען קליינע קינדער אין גאָס און זיי אויספרעגען ווער זיי זיינען, וויא זיי הייסען א. ד. ג. איינמאל האט ער אנגעטראָפען א קליינעם אינגעלע טאנצענדיג איבער'ן שוהל הויף.

— אינגעלע, קום אהער, זאג מיר וויא הייסט דוא?—האט ער איהם א פרעג געטהאָן.

— וויא מיין זיידע האט געהייסען—האט איהם דער אינגעל געענטפערט.

— טא וויא האט געהייסען דיין זיידע.

— אזוי וויא איך.

— איך מיין, וויא רופט מען דיר אין דער היים ווען מען דארף געהן עסען?

— מען רופט מיר קיינמאָל ניט עסען.

— סטייטש, פארוואס?

— ווייל איך קום אלע מאל צום טיש פריהער וויא אלע.

וואס ווייניגער אלץ בעסער.

קויפער.—פאר צעהן סענט אזא קליין שטיקעל ווארשט און דערצו נאך מיט אזא שלעכטען גערוך?

פערקויפער.--אבער אז איך וועל אייך געבען א גרעסערע שטיק וועט דאָך מעהר שטינקען?

אן אלטע פאמיליע.

וויא.—איך האב געהערט, דאס מיס ספראַנג האַט געטאַהן א שידוך מיט איינער פון דיא היזיגע עלטסטע פאַמיליען, איז דאס וואהר?

ער.—יע, איהר שווער איז זעקס און ניינציג יאהר און זיין ווייב איז אכט און ניינציג יאהר אלט.

אין דער מאדע.

דאקטאר.—גנעדיגע פרוי, איהר האַט מיך גערופען? וואס פעהלט אייך דען?

דאמע.—איהר ווייסט, דאַקטאַר, דיא באד סיזען שטעהט פאר דער טיהר, וואס פיר א קראַנקהייט איז יעצט אין דער מאַדע?

רעטוננס בייסיקעל.

טאָכטער.—זעה, מאמא, אַלגא'ן האַסט דוא א פיאנאַ געקויפט, קויף מיר א בייסיקעל.

מוטער.—צו וואס ברויכסט דוא א בייסיקעל?

טאָכטער.—אום איך אַל קענען אוועקפאַהרען, ווען זיא שפיעלט.

א לייכטע ארביים.

א.—וואס פאר א בעשעפטיגונג האט איהר דען תיינט?

ב.—איך פאַהר מיט א צירקוס.

א.—איהר האט געוויס שווער צו ארבייטען.

ב.—ניין, איך האַב פאסט גאַר ניט צו טהאַן, איך ברויך נאַר צוויי מאַל טעגליך מיין קאַפּ ביי דעם לייב אין מויל-הערייג-צולעגען.

א גוטע עצה.

פרוי.—אין דער ביבליאָטהעק פון מיין מאן געפינט זיך שוין קיין איינציגעס בוך נים מעהר וואס איך זאָל נים האָבען אויסגעלעזען. ראטהעט מיר, ליעבער דאָקטאָר, וואָס זאָל איך יעצט אָנפאנגען?

דאָקטאָר.—נעהמט זיך איין אנדער מאן.

אויף אבצאהלען און קעש.

אלזאָ קעש קאָסט דער אנצוג?

צוואנציג דאלאר!

און אויף אבצאָהלען?

פערציג דאלאר! איהר מוזט אָבער דיא העלפט איינצאהלען.

א גוטער קאסטאמער.

צאהן דאָקטאָר (צו זיין געהילפע, וועלכער האָט א העררן א צאָהן געבריוכט ערווסצוציהען).—דיעזען העררן מוסט דוא זעהר ליעבענסווירדיג בעהאנדלען—ער האָט נאָך דעם גאנצען מויל מיט צייהנער פול.

א טרויסט

יונגע פרוי.—איך בין זעהר אונגליקליך, איך קום אכע מאָל מעהר צו דער איבערצייגונג, דאס מיין מאן האט מיך נאָר צוליעב מיין געלד געהייראטהעט.

פריינדין.—בלייבט דיר דאָך וועניגסטענס דיא טרויסט, דאס דיין מאן איז נים אזוי דום וויא ער זעהט אויס.

צו להכעיס דעם דאקטאר.

... מיין דאָקטאָר האט מיר היינטיגען ווינטער נים געהייסען פאָהרען אין ניצצא!... איך וועל איהם אָבער אָנלערנען: א גאנץ יאָהר בלייב איך געזונד!

זיא וועט איהם אָנלערנען.

... מיין דאקטאר האָט מיר היינטיגען ווינטער ניט געהייסען פאָהרען אין ניצצא... איך וועל איהם אָבער אָנלערנען. א גאנץ יאָהר בלייב איך געזונד!

צו פיעל קרעדיט.

לייטענאַנט.—איך ביטע אום דיא האנד פון אייער טאָכטער מאַריאַ!

באַנקיער.—הערר לייטענאַנט, איך קען אייערע פערהעלטניסע זעהר גוט אונ

אייך צו העלפען—מוז איך אייך צוויי טעכטער געבען!

מדה כנגד מדה.

קאַרל, דוא לערנסט דיך זעהר שלעכט אין שולע! איך האב מיך בעסער פו

דיר געלערנט.

נוט, נוט, פּאפּא, מיינע קינדער וועל איך שפּעטער אויך אזוי זאָגען.

אמעריקא'ס 3 גרעסטע מענער.

לעהרער.—אַלזאָ, קינדער, קענט איהר מיר זאָגען דיא נאָמען פון דרייא אמע

ריקא'ס גרעסטע מענער?

קינדער (אַלע אין איינעם).—דזשאָרדזש וואשינגטאָן, אייבראַהאַם לינקאָל

און באָפאַללאָ ביללֿ.

קיין מניעה.

פּרינציפּאַל.—אַלזאָ, איך וועל מיך נאָך איבערלעגען, דען איהר זייט א בּעזוייב

מער און איך וואָלט, אָפען געזאגט, ליעבער דיא שטעלע געבען צו אַן אונפערהיי

ראַטהעטען מענשען.

שטעל־זוכער.—ווען דאס איז דיא מניעה קען איך דאָך מיין פרוי געבען א גט

דאס ערשטע מאל אין בוטשער שאפּ.

בוטשער.—וואָס ווינשט איהר, מאַדאַם?

יונגע פרוי.—א פונט לעבער־וואורשט, אָבער אָהן ביינער!

א נוטע פראנע.

רעדאקטאר.—וואס איז אייער בעשעפטיגונג?

פאעט.—איך שרייב געדיכטע, ראָמאַנען, דראַמאַס....

רעדאקטאר.—און פון וואס לעבט איהר?....

א טעות.

גאסט (אין רעסטאראנט).—דיא זופּ שמעקט מיט זייף!

קעלנער (פערזוכענדיג).—ווייס איך וואס איהר זאגט, גאָר זייף, דיא זופּ שמעקט נאָר מיט קעראָסין!

א נארישער פאסט בעאמטער.

פאָסט-בעאמטער.—דיעזער בריעף איז צו שווער, איהר מוזט נאָך א סטעמפּ אנקלעפּען.

פרוי.—וועט ער דאָך שווערער ווערען.

אונערווארטעטער ענטפער.

באראָן (אויפגערעגט צו זיין דיענער).—פריעדריך, ענטוועדער דוא ביזט פערריקט אָדער איך בין פערריקט.

פריעדריך.—אבער דער הערר באראָן וועט דאָך קיין פערריקטען דיענער האַלטען!....

דיא נויטהיגסטע זאך אין לעבען.

לעהרערין.—עווא, וואס האַלסט דוא פיר דיא נויטהינסטע זאך אין לעבען?

[illegible].—הייראטהען!

א שמאָך וואָרם.

ריכטער.—איהר מחט מיר אייער וואָרט נעבען אז איהר וועט מעהר נים קר מען אין א נעזעלשאפט פון לומפען.

אנגעקלאגטער.—איך גיב אייך מיין וואָרט אז מעהר וועט איהר מיך דא ניט זעהן.

א שטריינגער ריכטער.

קריסט.—דיעזער איד האט א סוכה געשטעלט אויף מיין פלאץ.

ריכטער.—יודע, איך מאך אייך אויפמערקזאם דאס ביז 14 טעג זאל דער פלאץ, וואו דיא סוכה שטעהט, זיין ריין.

צו קאלט געוועזן.

לאיער.—נאך אייער אנזיכט איז קיין אנדער וועג דא איהר זאלט בעפרייעט ווערען סיידען זיי זאלען פאר'ן געריכט איבערצייגען אז זיי האבען איהם דעם פאטש אין היץ געגעבען.

קליענט.—דאס איז אבער אונמעגליך דען דאמאלס איז געוועזען א שרעקליכער א פראסט.

אלע זאלען וויסען.

ריכטער (צום אנגעקלאגטען).—דערפאר וואס איהר האט דעם מיסטער קאהן גערופען „עזעל" מוזט איהר 10 דאלאר בעצאהלען. זייט איהר מיט מיין אורטהייל צופרידען?

אנגעקלאגטער.—ניין! איך וועל אפעלירען.

ריכטער.—דאס וועט אייך נישט העלפען, איהר וועט ביים העכערן געריכט אויך פערלירען.

אנגעקלאגטער.—איך וייס, אבער דערפאר וועט אויך דאס „העכערע געריכט" וויסען אז מיסטער קאהן איז אן „עזעל"!

אין סקוהל.

נאָך דעם וויא דיא לעהרערין האט געלערנט מיט דיא קינדער וויא זיך צו בענעהמען ארום פייער, האט זיא געוואָלט וויזען אייניגע בעזוכער אין סקוהל אַז זיא לערנט גוט מיט דיא קינדער—וואס איז דיא ערשטע פפליכט צו טהאָן אין פאל פון א פייער? האט דיא לעהרערין געפרעגט.

— צו פערקלאָגען דיא אינשורענס קאָמפּאני ווען זיא וויל ניט בעצאָהלען.

תאט א קליינער באַי געענטפערט.

א שנעלער ענטפער.

א דאמע זעהר רייך געקליידעט געהענדיג שפּאציערען, האט אנגעטראָפען א יונגען באַי טראָגענדיג א פוינעלשען נעסט מיט אייערלאך. זיא האט איהם אָבגע־שטעלט און זאגט צו איהם: — דוא שלעכטער יונגע, וויא וואגסט דוא בערויבען דעם נעסט מיט דיא אייער. קיין צווייפעל אז דיא מוטער וועט געוויס טרויערן אויף דעם שאדען.

— אָה ניין, איהר ארט עס גאָר ניט, זיא זיצט ביי דיר אויף'ן גרויסען הוט, האט דער באָי געענטפערט און איז אוועקגעגאנגען.

חייקעל און מייקעל.

חייקעל.—ווער איז שטארקער דער אָרעמער אָדער דער רייכער?
מייקעל —דער ארעמער, וויל דער אָרעמער האט נויט, און נויט ברעכט אייזען.

חייקעל.—וועלכעס ביער גיט פיעל שום און מען קען דאך ניט טרינקען?
מייקעל.—דער באר ביער (באַרבער).

חייקעל.—וואָרום ווילען מאנכע מענשען זיך זעלבסט ניט קענען לערנען?
מייקעל.—ווייל זיי ווילען ניט מאַכען קיין שלעכטע בעקאנטשאפט.

חייקעל.—ווער זיינען קלינער דיא גנבים אָדער דיא דאָקטויירים?
מייקעל.—גנבים, ווייל זיי וויסען אימער וואס אימעצען פעהלט.

אין מוזעאום.

וענדעל.—פון וועמען איז יענער גרויסער סקעלעט וואס שטעהט אין דער גלעזערנער קאסטען?

מענדעל.—פון קאלומבוס'ען.

וענדעל.—און פון וועמען איז יענער קליינער סקעלעט?

מענדעל.—פון קאלומבוס'ען אלס ער וואר נאך א קליינער יונגע.

א גוי'עשע קאפ.

קריסטליכער דאקטאר (צו א אידישע פרוי).—פון ווען אן זיים איהר קראנק?

פרויא.—זיים תשעה באב.

דאקטאר.—וואס איז דאס?

פרויא.—דער טאג ווען דער בית המקדש איז חרוב געווארען.

דאקטאר.—אך, מיין גאט! אזא לאנגע צייט!....

שלעכטע צייטען

פאליסמאן.—וואס איז מיט דיר, דוא שנארער? געסטערן האב איך דיך געזעהן בעטלענדיג בייא א קריסטליכע קירכע און היינט בייא א אידישער שוהל. וואס ביזטו אייגענטליך א איד אדער א קריסט?

שנארער.—איך בין א איד. אבער מיינט איהר אז היינטיגע שלעכטע צייטען קען מען מאכען א לעבען נאר פון איין רעליגיאן?

דיא בעסטע תפילה.

אין א „באהד שול'י יום כפור צו מנחה איז געקומען א יונגער מאן. אויף זיין פנים איז געווען קענטיג אז ער האט ניט לאנג מיטאג געגעסען, ער האט בייא א ליטוואק געפרעגט וועלכע תפילה זאגט מען יעצט? דער ליטוואק האט גענומען זיין סידור און האט איהם אויפגעמישט בענטשען און געזאגט: „אט דיא תפילה „בענטשען" איז דיא בעסטע, ווייל צו הויז האט איהר געגעסען און ניט געבענטשט, זאלט איהר היער בענטשען....

אַריסטאָקראַטיע און פּעבעל.

אַריסטאָקראַט: (צו זיין הונד) שעהמען דארפסטו זיך, — צו נעהמען אין מויל אַזעלכע שמוציגע חויזען!

פיש חאפט מען.

ריכטער.—ווא שעהמען זיא זיך ניט, ליידי, צו חאפען פיש פון א פוש קארטז קענען זיא דען ניט נעהמען און בעצאהלען?

ליידי.—איך האב אין מיין לעבען ניט געהערט אז פיש נעהמט מען, איך ווייס דאכט זיך אז „פיש חאפט מען.“

ריכטער.—אנגעקלאגטער! איך האף אז איך וועל אייך שוין דא מעהר נישט זעהן.

גנב.—ווילט איהר דען זיך פון אייער שטעלע ענטזאגען, הערר ריכטער?

נוט נעענטפערט.

ריכטער.—קלעגער! איך פערשטעה גאר נישט ווארום זייט איהר אזוי אין בעס געווארען דער פאר וואס אייער נאכבאר האט אייך גערופען „עזעל!“

קלעגער.—איך גלויב אייך אז איהר וואלט פאר אזעלכע ווערטער ניט צארניג געווארען, ווייל איהר זייט טאקע אן עזעל.

ריכטער.—(העכסט צארניג), דוא לומפ! וויא וואגסט דוא מיר זא וואס צו זאגען?

קלעגער.—דיא זעלבע פראגע זאלט איהר דעם אנגעקלאגטען שטעלען.

א נומער אפעטים.

ריכטער.—איהר זאגט אז איהר האט אויס הונגער גע׳גנב׳עט, אבער גנב׳ענען א גאנצע גאנז איז דאך ווירקליך צו פיעל!

גנב.—אה, הערר ריכטער, אויף מיין אפעטיט חאב איך קיינמאל זיך נעקאנט בעקלאגען.

Like Malady, Like Remedy.

Patient—"Doctor, I feel pain, I don't know where."

Doctor—"Well, I will prescribe for you I don't know what, you will apply it I don't know where, and you will be cured I don't know when."

וויא דיא קראַנקהייט, זאָ דאס רעצעפּט.

קראַנקע—הערר דאָקטאָר! עס טהוט וועה, איך וויים ניט וואו!

דאָקטאָר—איך וועל אייך פערשרייבען: „איך וויים ניט וואס", וועט איהר אייך צולייגען „איך וויים ניט וואו", וועט איהר געהאָלפען ווערן „איך וויים ניט ווען".

ער ווייס ניט וואס צו זאגען.

ריכטער. (צארניג) „אלזא, וואס האט איהר צו זאגען אין אייער פערטהיידינונג?“

גנב. איך האב קיינע ווערטער, הערר ריכטער, נאר באלד וועט דא מיין לאיער זיין און ער וועט שוין געפינען וואס צו זאגען.

נעבראכען אין צווייען.

מיכאל: דוא ווייסט, אז אונזער שכנה, האט נעכטען דעם אינגעל וואס ווארים ביי איהר געשלעפט אין קארט?

רפאל: פאר וואס?

מיכאל: זיא האט איהם פערקלאגט פאר בריטש אף פראמיס.

רפאל: סטייטש! זיא איז דאך א פופציגער און איהם איז בלויז א יאהר 18.

מיכאל: חמור! ער האט איהר דאך צובראכען איהר הערץ, האט זיא דאך צוויי פינף און צוואנציגער.

א נייער חבר

ערשטער גנב: (צום צווייטען) וואוהין פיהרט דיך דער פאליסמאן?

צווייטער גנב: ער וויל מיך בעקאנט מאכען מיט א נייעם קאלעגא.

ערשטער גנב: ווער איז יענער קאלעגא.

צווייטער גנב: דער דושאדוש.

ער קלייבט ניט.

ריכטער. (צום אנגעקלאגטען) זיי ווערען בעשולדיגט אלס א פיק פאקעט!

אנגעקלאגטער. ניט ריכטיג, איך האב גענומען וויא עס נייט און ניט געקליבען.

ענוג געליטען.

רושאדוש. דוא זאגסט דוא ווילסט זיך גט'ען מיט דיין ווייב. פערגעס ניט אז דוא האסט מיט איהר איבערגעלעבט מעהר וויא א האלבען יאהרהונדערט?

מאנן. נוא, און דאס הייסט ביי אייך וועניג געליטען.

Willing to Strike a Bargain.

Host—"Your bill amounts to $200 sir.'

Guest—"All right, sir. Would you please tell me what is the penalty here for slapping a man in the face ?"

Host—"It is $5.00, sir."

Guest—"Well, give me a slap in the face and $3 and call it square."

גוט באצאהלט.

ווירטה—איהרע רעכנונג בעטרעפט 2 ד.

גאסט—שעהן, איך וויל אייך פרעגען, וואס קומט היער אין דעם לאנד א שטראפע לויט געזעץ, ווען מען גיט יעמאנדען א פאטש ?

ווירטה—דיא שטראפע איז 5 דאלאר.

גאסט—גיט זשע מיר א פאטש און גיט מיר ארויס 3 דאלאר.

ער ווייס ניט.

דער גרויסער פֿילאָזאָף מענדעלזאָן איז איינמאָל געגאַנגען אין גאַס, האָט איהם אָנגעטראָפֿען דער קעניג אונד געפֿרעגט וואוהין ער געהט? „איך ווייס ניט“, האָט איהם מענדעלזאָן געענטפֿערט, דער קעניג איז געוואָרען זעהר בּייז איבער דער אַנטוואָרט אונד האָט געהייסען מאַן זאָלל איהם אַררעטירען. קומענדיג נאָך הויזע האָט דער קעניג גענומען נאָכדענקען איבער מענדעלזאָן'ס אַנטוואָרט, ער איז דאָך זאָ איין געלעהרטער, אַלזאָ וויא קאָממט עס, דאס ער האָט איהם געגעבען זאָ איינע דוּממע אַנטוואָרט, וואהרשיינליך מוז עטוואָס זיין דאַבּייא. ער האָט איהם געשיקט רופֿען אונד האָט איהם געפֿראַגט דיא אורזאַכע פֿון דער אַנטוואָרט.

— האבע איך דען ניכט ריכטיג געאַנטוואָרט? האָט איהם מענדעלזאָן געפֿראַגט, איך האָב דאָך ווירקליך ניכט געוואוסט וואו איך געה, האָב איך דען געוואוסט אַז איך געה אין קערקער? ווען זיא מעכטען מיך פֿראַגען, וואוהין איך וויל געהן, דאַן מעכטע איך איהנען געבען איינע ריכטיגע אַנטוואָרט.

אין דער צייט.

איינע פֿרוי האָט געבּאָרען אין יונגע צווייא מאָנאַטע נאָך דער האָכצייט. ווען עס איזט געקאָממען צום ברית האָט יעמאַנד געפֿראַגט: „איך גלויב עס איז ניטה מעהר וויא צווייא מאָנאַט נאָך דער האָכצייט, אַלזאָ וויא קאָממט עס זאָ שנעלל איין ברית פֿאַר דער צייט?“

— דער ברית איזט אין דער צייט, האָט מאַן איהם געאַנטוואָרט, נור דיא האָכצייט וואר עטוואָס צו שפּעט.

אויף קאַטאָוועס.

איינער איזט אַריין צום אַנדערן וועהרענד דער צייט פֿון עססען:

— ווען איהר פֿאַרשטעהט קאַטאָוועס, טאָ קומט עססען, האָט איהם דער ווירטה געזאָגט.

— אויב איהר פארשטעהם קאטאָוועס, עסט געזונדער הײם, האָט איהם יענער געאַנטוואָרט.

ער עסט ניט.

איינער האָט גענומען איין אורח אויף שבת. דער אורח האָט ביים טיש אונמענשליך געגעסען דער ווירטה האָט עס ניט געקענט צוזעהן אונד געפרעגט:

— וואָרום עססען זיא ניכט?

— איך עססע דאָך, האָט איהם דער אורח געאַנטוואָרט.

— יאָ, זיא פרעססען, אונד איך פראַגע וואָרום עססען זיא ניכט, האָט איהם דער ווירטה באמערקט.

ער ווערט בעססער.

א בלינדער אויף איין אויג: איך זעה מיט מיין איין אויג בעססער, אלס איהר מיט אייערעביידע אויגען.

צוויי אויגיגער: וויא איז דאס מעגליך?

בלינדער: איך זעה ביי אייך צוויי אויגען, אונד איהר בייא מיר נור איין אויג.

אין רעסטאָראַנט.

גאַסט: הערט נור קעלנער, מיר שיינט, אז דאס פליייש איז ניט אזוי פריש, וויא דיא, וואָס איהר האָט מיר געגעבען מיט אַכט טאָג צוריק.

קעלנער: ענטשולדיגען זיא מיין חערה, איך קאַן אייך איבערצייגען, אז דאס איז גאַנץ דיא זעלבע.

אין העסטער סטריט.

קרעמערקע: קוממט אריין רבי יוד צו מיר אין סטאָר, בייא מיר בעקוממט איהר אלסדינג.

יוד: מאַשענטיכער האָט איהר?

קרעמערקע: אפשר הונדערט טויזענט.

ה׳: נאָ זיים זשע אזוי גוט, נעהמט אײן מאָשענטוך אונד ווישט איײך אָפּ דיא נאָז.

זייא וועלען ביידע זאָרגען.

זיא: ליעבער דזשאָרזש! איך וויל מיט דיר חתונה האָבען, מיט דיר צוזאממען וועל איך זיין צופריעדען אפילו מיט ברויט אונד וואַסער.

ער: זעהר שעהן ליעבע פענני, נאָר איין זאך וועל איך מיט דיר אָפּריידען, אז וועגען ברויט זאָלסטו זאָרגען אונד איך וועל שוין זאָרגען פאר וואסער.

זייא קענען בלייבען צוזאממען.

קעכין (לויפט אריין פארסאָפּעט): מאדאם איך האָב געוואָרען דאס גרויסע געווינס.

ווירטהין: ווירקליך? איך ווינש דיר פאָם טיעפען הערצען גליק, איך בעדויערע בלויז, וואָס מיר וועלען זיך מוזען שיידען.

קעכין: אויב איהר גיללט נור מאדאם קענען מיר ווייטער אויך בלייבען צוזאממען.

ווירטהין: וויא אזוי?

קעכין: ווען איהר וועט זיך שטעללען בייא מיר פאַר א קעכין.

ער עסט ניט דאָ.

גאַסט: וויא אזוי עסט איהר דיא שפייזען? דאס איז דאָך איינפאַך גיפט.

קעלנער: ניין הערר, איך בין דאָ נור איין קעלנער, אלליין אָבער עססע איך איין אנדער רעסטאָראנט.

א גרויסער פארדינער.

איין אָרעמער מאַן האָט זיך אָנגעגעבען אין נדן, דאָס ער פאר־דינט 5 דאָללארס א טאָג. אלס דער שווער האָט איהם נאָך דער חתונה געפרעגט, ווארום ער געהט ניט ארויס פארדיענען דיא פינף דאָללארס? האָט ער געענטפערט, דאס עס איז נאָך ניט פורים, דען פורים לייענט ער דיא מגילה אונד טראָגט משלוח מנות, דא פארדיענט ער פינף דאָללארס.

מאַן רופט איהם פעטער.

זעהר איין שעהנעס פריילין, אָבער איין ארמעס, האָט זיך אויס נאָטה געמוזט ענטשליססען צו הייראטהען מיט איין אלטען רייכען מאַן. אלס זיא איז געפאָהרען צוא דער האָכצייט, האָט איהר דער קוטשער אלע ווײלע געזאָגט: „פריילין! מען רופט מיך פעטער"! נאָך דער חתונה איז זיא זעהר נייגעריג געוואָרען צו וויסען, וואָרום ער האָט דאָס איהר אלע ווײלע געזאָגט.

— פארשטעהט איהר מיך, האָט ער איזר געענטפערט, איך האָב געוואָלט איהר זאָלט געדענקען מיין נאָמען, אום איהר זאָלט נאכהער ניט זאָגען, דאס דער טייפעל האָט מיך צו דער חופּה געפיהרט.

איין פעהלער מאכט ניט אויס.

א שדכן איז געקומען ריידען א יונגען מאַן א שידוך מיט זיי־נער א בעקאַנטער.

— אך! זאָגט דער יונגער מאַן, דאס מעדכען הינקט דאָך.

— יא, ענטפערט איהם דער שדכן, דאס איז זעהר גוט פאר אייך, זיא וועט אייך ניט קענען נאָכלויפען.

— אָבער זיא איז דאָך בלינד!

— וועט זיא ניט קענען זעהן, וויא איהר געהט ארום מיט אנ־דערע פרויענצימּמער.

— אָבער זיא איז דאָך אויך טויב! האָט דער יונגער מאַן מיט ערגער געזאָגט.

— דאָס איז גאָר אַ וואהרעס גליק פאַר אייך! איהר וועט קענען ריידען אין שטוב אללעס, וואָס איהר וועט נור וועלען, אונד עס וועט זיין, וויא זיא וואָלט גאָר דערביי ניט געווען.

— זיא איז דאָך אָבער אויך שטום!

— וועט בייא אייך אין שטוב איממער שטיל אונד רוהיג זיין.

— אָבער זיא האָט דאָך אַ הויקער אויך, האָט שוין דער יונ־גער מאַן אָנגעפאַנגען מיט כעס צו שרייען!

— נוא, ווילט איהר, האָט איהם דער שדכן גאַנץ געלאַססען געענטפערט, אַז זיא זאָל שוין גאָר קיין פעהלער ניט האָבען.

דער פּיאַניצע.

איינער האָט אַ מאָל געזאָגט צו זיין ווייב: איך לייג זיך שלאָ־פען, בעט איך דיר, אַז איך וועל וועלין אַ שנאַפּס זאָלסטו מיר באלד אויפוועקען. ער האָט זיך געלייגט שלאָפען אונד זיין ווייב האָט איהם געלאָזען שלאָפען דיא גאנצע נאכט, דערנאָך אַז ער איז אויפגעשטאַנען האָט ער אָנגעהויבען צו שרייען אויף זיין ווייב, וואָס זיא האָט איהם ניט אויפגעוועקט.

— וויא קען איך וויסען, ווען דוא ווילסט שנאַפּס? האָט זיא איהם געפרעגט.

— דוא וואָלסט געטראָפען, ווען דוא וואָלסט מיר אויפווע־קען, האָט ער איהר געענטפערט.

ער האָט געוואָלט.

איינער האָט אַ מאָל דערצעהלט, אַז הערר ק. האָט איהם געוואָלט געבען דרייא פעטש. האָט מאַן בייא איהם געפרעגט פון וואַנען ווייסטו וויפיעל? האָט ער געענטפערט, ווייל ער האָט גענע־בען. אַלזאָ פאַר וואָס זאָגסטו: „ער האָט געוואָלט געבען? האָט מאַן איהם ווייטער געפרעגט.

— נוא פארשטעהט זיך, האָט ער געענטפערט, אז ער האָלט ניט וועלין, וואָלט ער דאָך ניט געבען.

פאַרשיעדענע מיינונגען.

דער מאַן: וואָרום האָסטו זיך אזוי פערפוצט מיין פרוי? וואָהין ווילסטו דאס יעטצט געהן מיט אונזערע טעכטער?

דיא פרוי: איך וויל מיט זייא געהן שפאצירען, זאָללען אללע, קוקענדיג אויף מיינע שעהנע טעכטער פארשטעהן וויא שעהן איך בין א מאָל געווען אין זייערע יאהרען.

דער מאַן: געה ניט מיין פרוי, דען איך פירכטע, אז קוקענדיג אויף דיר וועללען אללע פערשטעהן וויא מיאוס אונד עקעלהאפט אונזערע טעכטער וועללען זיין שפעטער, אין דיינע יאהרען.

עס איז דאָ נאָך.

אין דינסטמעדכען האָט דערלאַנגט דער ווירטהין אין טעלער זופּ, אויסקשטעללענדיג האָט זיא אויסגעגאָסען דיא זופּ אויף דער ווירטהינס קלייד. אלס דיא ווירטהין האָט אָנגעפאנגען צו שרייען, האָט זיא געענטפערט: שא, „שרייט ניט, עס איז דאָ נאָך זופּ.“

דיא צווייא געליבטע.

איינער איז אוועקגעפאָהרען האנדלען, האָט ער געשריעבען פון אונטערוועגס איין בריעף צו זיין געליעבטער: „דוא זאָללסט גאָר ניט זאָרגען מיין געליעבטע, איך פאַרדין דאָ גאַנץ גוט, עס געהט נור בייא מיר זעהר פיעל א וועק, וואָס דוא פעהלסט מיר“. „דוא זאָללסט גאָר ניט זאָרגען, מיין געליעבטער, האָט זיא איהם געענטפערט, וויפיעל בייא דיר געהט אוועק, וואָס איך פעהל דיר, פאַרדין איך אין צווייען, וואָס דוא פעהלסט מיר.“

ער איז איין ציגע.

דיא מוטטער: געה מיין קינד שלאָפען, עס איז שוין עלף אוהר, געה גיב איין קוסס דיא גובערנאַנטין אונד געה שלאָפען.

דאס קינד: אה ניין, די גובערנאנטין וויל איך ניט קיססען,
דיא מוטטער: פאר וואס מיין קינד?
דאס קינד: ווייל, ווען מען גיט איהר איין קוסס, גיט זיא איין פאטש, קענסט פרעגען דעם פאפא.

אין קארט.

ריכטער: וויא איז איך קיינע שאנדע צו ווערען א גנב צו ליב איין האלבען דאללאר?
גנב: איך שעהם מיך מאקע, נאר איך שווער איך, אז דארט איז מעהר ניט געווען וויא דער האלבער דאללאר.

איין העלד.

איין סאלדאט האט זיך איין מאהל בעריהמט, דאס ער האט אין שטרייט דעם פיינד אבגעהאקט דיא פיס.
— פאר וואס האסט דוא איהם ניט אבגעהאקט בעססער דעם קאפף? האט מען איהם געפרעגט.
— ווייל איך האב איהם שוין געפונען אהן א קאפף, האט דער סאלדאט געאנטווארט.

ער וואלט געהאט א נייעם.

צו איין גרויסען געלעהרטער, וועלכער האט איממער געקוקט איין לעהרביכער, האט איינמאל געזאגט זיין פרויא!
— וויא גוט עס וואלט מיר געווען, ווען איך וואלט אויך געווען איין לעהרבוך, וואלסטו איממער אויף מיר געקוקט.
— איך וואלט אויך וועללען, דאס דוא זאלסט זיין א בוך, האט ער איהר געענטפערט, נור איין קאללענדער.
— ווארום איין קאלענדער? האט זיא איהם געפרעגט.
— ווען דוא וואלסט געווען איין קאלענדער, האט ער איהר געענטפערט, וואלט איך נעכסטעס יאהר געהאט א נייען.

א פשמא שוין!

איציק. זאג מיר בעריל, אין דער תורה שטעהט. אז גאטט האט דערזעהען אז דיא וועלט איז געוואָרען זעהר פערדאָרבען, האט ער זיא פערטרונקען מיט א גרויסען מבול. איצט אין דיא וועלט נאך מעהרער פערדארבען וויא דיא איז געווען פאר דעם מבול, טאָ פאר וואָס איז איצט קיין מבול ניטאָ?

בעריל. דוא זאָגסט דאָך אלליין אז דיא וועלט איז איצט פערדאָרבען נאָך מעהר וויא פאר-דעם מבול, הייסט אז עס וועט זיין ווייטער א מבול וועט זיא שפעטער נאָך מעהר פערדאָרבען ווערדען, צו וואָס זשע נוצט דער מבול.

א ראיה לדבר.

איציק. דיא נאַטורפאָרשער זאָגען אז פון היץ ווערט יעדע זאך אויסגעצויגען און פון קעלט—צונויפגעקנייטשט. זאָג מיר בעריל איז דאס טאקי אזויא?

בעריל. געוויס אזוי, זעהסט דוא ניט אז זומער אין א גרויסער היץ איז דער טאָג לאַנג און ווינטער אז עס איז קאַלט איז דער טאָג קורץ.

פערביטען דיא יוצרות.

א זעהר שעהנע קאָמעדיע האט זיך אָבגעשפיעלט אין ברום סטריט, נויאָרק, צווישען א גאַליציאַנער פרוי און א פויליש־רוסישען סאין־פיינטער. דיא מעשה איז אזוי געווען: דיא גאַליציאַנערקע האט אין ברום סטריט א סטענד פון פינאַטס, פאַציילקעס, סאָדא־וואַסער, שוה שנירלאך, עפּעל, קענדי, סוספענדערס און אנדערע בשמים. זיא האט באשטעלט ביי דעם סאין־פיינטער ער זאָלל אויפשרייבען דיא פרייזען פון יעדע זאך אויף א גרויסען סאין. אָבער דער פיינטער וואָס איז געווען אביסל שכור, האט אזוי פערביטען דיא ארטיקלען מיט דיא פרייזען אז דער סאין איז ארויס געקומען אזוי:

בעסטע פינאַטס, 4 סענט א יארד.
סוספענדערס, 12 סענט א קוואָרט.
ציגארעטלעך, 8 סענט א פונט,
סאָדא וואַסער, 5 סענט א טוטץ.
פערשיעדענע אידעשע ליעדער, 2 סענט א גלאָז.
אלערליי ראָמאַנען—אויף׳ן מעססיל.

איין אנצוהערענעס מיט צוויי בעדייטונגען.

דאקטאר.—(צו איין אלטער מויד) פאר אייך ניעבט עס נור איין רעצעפט— איהר מוזט הייראטהען.

פאציענטין.—זיים איהר נאך א בחור?

דאקטאר.—איהר דארפט ווימען, פריילין, אז מיר ערצטע פערשרייבען נור רע־ צעפטען אז אנדערע זאלען אייננעהמען.

דיא ריכטיגע מעדיצין.

פאציענט.—הערר דאקטאר! איך בין שוואך אויף דיא פיס. וואס זאל איך דערצו נעהמען?

דאקטאר.—דיא קאר.

ער לאזט זיך נימ אבנארען.

לייחי (צו א בלינדען בעטלער).—היער, ארעמער מאן, דא האסטו א צעהן סענט שטיק, גיעב מיר פינף סענט טשענז.

בלינדער בעטלער. איך קען עס נימ אננעהמען, מעדעם. עס איז א קענעדער 10 סענט שטיק.

אח, אונגליקליכער!....

מר. קבצן'זאהן איז דער אונגליקליכסטער מאן אין דער וועלט. זיין ערשטע נעליעבטע איז איהם נעשטארבען, דיא צווייטע איז איהם אונטריי נעווארען און מיט דער דריטער האט ער נעמוזט חתונה האבען.

גלייכע מענשען.

שואל.—ווארום איז א מילך מאן נעגליכען צו א מאטראז?

יואל.—ווייל ביידע מאכען א לעבען פון וואסער.

אַ גוטען אידענ'ס תורה.

(אַ מוסר פון אַן ענדיג.)

דער רבי — נעדיינקט זשע רבותים: אַז דער מענש דאַרף ניט זיין קיין בעל גאוה; ווארום וואס איז דען נאָר דער מענש: אַ בשר ודם, עפר ואפר, איהר קענט אייך אבלערנען דעם מוסר פון דעם ענדיג וואָס ליענט דאָ פאַר אייך אויף דעם טיש—ערשט נעכטען האָט ער נאָך נעלעבט און האָט זיך נעבלאָזען האָלדער! האָלדער! האָט ער זיך דען נערעכנט אַז היינט וועט ער לינען נעקוילעט, וועה איז מיר! דא אויף דעם טיש—אַזוי איז דער מענש: נעכטען האָט ער נעלעבט היינט איז ער טויט, נעדיינקט זשע רבותים איהר זאלט אייך נעהמען אַ מוסר — איך האַלבען מוסר נעהם איך מיר און דיא אנדערע העלפט מוסר לאָז איך פיר אייך

יעצט דארף שוין זיין רעכט.

מאכטער.—געדענקסטו, פאפא, אז דו האסט פערבאָטען זילבערשטיין'ען צו קומען אהער וויל ער איז איין איינפאכער ארבייטער און עס פאסט ניט פאר אונ־זער שטאנד. יעצט אבער ארבייט ער שוין ניט — וועסטו איהם ערלויבען אריינצו־קומען?

רייכער פאטער.—וואס? איז ער דען פלוצלונג רייך געוואָרען?

מאכטער.—ניין, מען האט איהם פון זיין שטעלע ענטזאגט.

בעשטראפט, אבער איין אונשולדיגען.

א מאן וואס האָט געהאט פיעל טראָבעל פון קליינע יונגען, וועלכע פלעגען ציהען דיא גלאָק פון זיין הויז און אנטלויפען, האט זיך איינמאל בעשלאָסען צו מאכען איין ענדע פון זייער שפאס. ער האָט זיך בעהאלטען הינטער דער טיהר און גלייך ווי דער גלעקעל האט א קלונג געטאָהן, האט ער האסטיג מיט איין האנד געעפענט דיא טיהר און מיט דער צווייטער אראָבגעלאָזען א גוואלדיגען פראסק... דעם אונשולדיגען לעטער קערריער וואס האט איהם געבראכט א בריעף.

הידראפאביא.

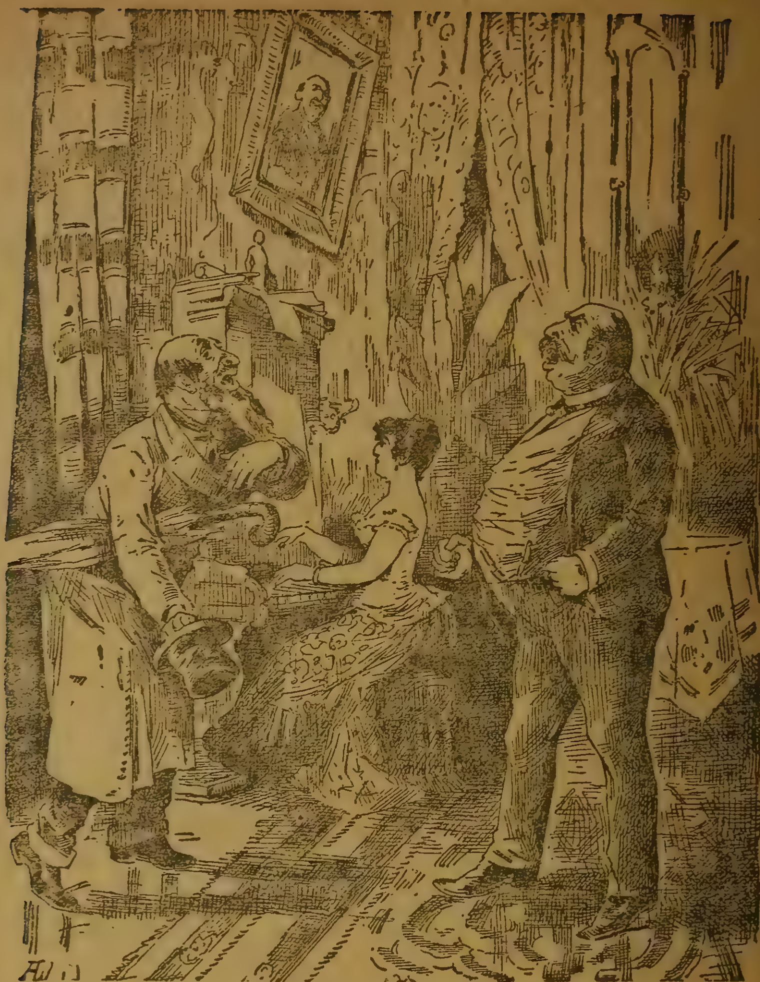
יאָקעל.—איך דיינק אַז מר. זויפער איז א מאָהל געביסען געוואָרען פון א משוגענעם הונד.

יעקעל.—פון וואנען ווייסטו עס?

יעקעל.—וייל ער שרעקט זיך זעהר פאר וואסער—ער טרינקט נאָר וויסקי.

א געטרייער מאן.

א מאן האט א מאָל געזאגט צו זיין פרוי: „וואס פאר א ביין עס איז דיר באַשערט זאל אויסגעהן צו מיר—איידער דו זאָלסט בלייבען איין אלמנה זאָל איך בעסער בלייבען איין אַלמן.

איין מיספערשטענדנים.

דער שדכן: מיין ליעבער הארר! איך האב א גאנץ פיינעם וואוילען שדוך פאר אייער בתולת.

דער הערר: נעהען זיא פארט! מיינע טאכטער הייסט ניכט „בתולח“, זיא איזט „מאדמואזעל!“

דער שדכן: נא זייט זשע מיר הונדערט מאל מוחל! וואס איך האב נים געוואוסט אז אייער מאמזעל איז נים קיין בתולח!—

וואס איז דער יצר הרע?

— וואס זאָגסטו, האָט איינער נעפרעגט ביים צווייטען, וואָס איז דער יצר הרע א חסיד צוא א מתנגד?

— געווים א חסיד, האָט איהם יענער געענפערט.

— פאר וואָס?

— ווייל מאן זעהט איהם אָפט ביים רבי'ן.

ווער האט שטענדיג צו טהון מיט פילאָזאָפיע?

— א בוטשער.

ווי אזוי?

— ווייל א בוטשער האָט שטענדיג צו טהון מיט פילע—זאָ—פיה (בהמות).

עס האָט געדארפט שטעהן פארקעהרט.

איינער האט א מאָל געפרעגט ביים צווייטען ווי אזוי עס מאכען צוויי פארשטריכעלטע פייען (פ"פ)?

— פאר פאלען, האָט יענער געאנטווארט.

— פיללייכט מאכט עס גאָר פארקעהרט: פאלען פאר.

— וואָלט דאָך דער צווייטער פייא נעשטאנען א פריער, וואר דעם צווייטענס אנטווארט.

פיללייכט וועט זיא איהם מעהר גיפעלען.

איין מאן וועלכער האט נעהאט זעהר איינע העסליכע פרויי אונד וועלכער איז גילעגען אויפ'ן שטערבעבעט האט זיא צונערופען אונד האָט איהר גיבעטען זיא זאלל זיך אנציהען איהר שעהנסטעס קלייד אונד אללע איהרע שמוקזאכען.

— אָבער וואצו נוצט עס דיר גראדע יעצט ווען דוא שטירבסט? האָט זיא איהם פערוואונדערט גיפרעגט.

— ווייל דער מלאך־המות דארף באלד קומען.

— אַכזא איז וואָס?

— ווען דוא ווירסט זיין שעהן אנגעקליידעט, וועסטו איהם פיללייכט בעססער גיפעללען אלס איך.

דאס ערשטע מאָל.

א חזן, וועלכער איז גיוועזן געלעהרנט אונד אויך איין רייכער בעל הבית, האָט איינמאָל אין געזעלשאפט פון בעקאנטע, וואו עס זיינען אויך געוועזן צוגעגען אייניגע פון זיינע פיינדע, זיך בעריהמט דאס צווישען חזנים איז ער איין חזן, צווישען געלעהרטע איז ער איין געלעהרטער אונד צווישען רייכע — איין רייכער.

— נוא, האָבען איהם זיינע פיינדע אונטערבראָכען, אונד צווישען הונדע?

— צווישען הונדע! האָט דער חזן גלייך געאַנטוואָרט, בין איך יעצט דאָס ערשטע מאָל.

וויא אזוי מען מאַכט ביטערן שנאַפּס.

— וויא אזוי מאַכט מען ביטערן שנאַפּס? האָט איינער געפרעגט.

— מאַן קויפט א פלאַש ספּירט מען ווארפט אריין א שטיקעל ביטטערן כינא ווארצעל אונד מען לאָזט דיא פלאַש שטעהן איבער נאַכט, אונד אין דער פריה האָט מען אמת'ן ביטטערן שנאַפּס.

— זעהר ריכטיג, יעצט זאָגט מיר וויא אזויא מאַכט מען אמתן ביטטערן שנאַפּס?

— איך האָב דאָך יעצט ערקלערט.

— יאָ, נור איך האב ניכט פערשטאַנען.

— וואס איז דאָ ניט צו פארשטעהן? אז מען לייגט אריין א ביטטערע שטיקעל כינא אין א פלאַש ספּירט אונד מען לאָזט עס שטעהן איבער נאַכט, מוז אין דער פריה דער שנאַפּס זיין ביטטער.

— איך פארשטעה פאָרט ניט.

- וואָס? איהר פארשטעהט דען קיין יודיש.

— יודיש פארשטעה איך זעהר גוט, נאר וויא אזוי מ׳מאַכט

ביטערן שנאפס פארשטעה איך נים. סטייטש וויא אזוי מען לאזין שטעהן א פלאש ספירט איבער נאכט אונד מען זאל זיא ביז אין דער פריה נים האבען אויסגעטרונקען.

ער האט געוואלט פרעגען פריהער.

זעהר א קלוגער באי האט אמאל גילערנט אין חדר „אלף־בית". אז עס איז געקומען צום בוכשטאב ציירה פֵּא—„פֵּא," האט איין אנדער באי גיפרעגט ביים רבי'ן א פראגע, פארוואס דארף גאר שטעהן אונטערן פֵּא א ציירה, דען מען זאגט דאך אזוי אן ציירה אויך פּא. דעם רבי'ן איז דאס זעהר גיפעלען, אונד ער האט געהייסען דעם באי, דאס ער זאל געבען א פאטש דעם קלוגען באי. פארוואס ער האט נים גיפרעגט דיזע פראגע. דער קלוגער באי האט אבער א פריהער גיגעבען א פאטש יענעם באי, אונד אלס דער רבי האט איהם געפרעגט פארוואס ער האט דאס געטהאן, האט ער געענטפערט. „איך האב דאס נים גיפרעגט, ווייל איך האלט דאס נים פאר א פראגע, ער אבער, ווען ער האלט דאס פאר א פראגע, פארוואס האט ער געווארט ביז יעצט, אונד האט דאס נים גי־פרעגט ביים ציירה הֵא?

איינינע פראגען אונד אנטווארטען.

— וואס איז וויכטיגער דיא זון אדער דיא לבנה?
— דיא לבנה, ווייל ב'יא טאג איז דאך סאי וויא סאי ליכטיג.
— פארוואס דארפען פרויען נים זיין אדוואקאטען?
— ווייל זייא וועלען שטענדיג געווינען.
— וואס פאר א סדרה לערנט רוססלאנד מיט יעדען יודען?
- לך לך.
— וואס פאר א צימער מאהלט זיך אליין?
— דאס פרויענצימער.
— וויא פיעל ליגענס זאגט א מעדכען ביז דער חתונה?
— צוויי. קליינערהייד, אז מען פרעגט זיא ווילסטו א חתן?

אנטווארט זיא „יא״! אונד גרויסערהייד, אז מען פרעגט זיא ווילסט א חתן—זאגט זיא „ניין״!

א וואונש פון א שכור.

איך וואלט געוואלט זיין א ציפערבלאט פון א טאשענאוהר, וואלט איך שטענדיג געהאט פאר זיך א גלעזיל.

דער גייטצהאלז.

אין גייטצהאלז איז ארייגגעפאללען אין א זומפ. א פויער האט עס דערזעהן אונד איז איהם נאכגעשפרונגען:

— הערר, ווילט איהר מיר אייער האנד געבען, וועל איך אייך רעטטען דאס לעבען.

דער גייטצהאלז האט איהם געענטפערט אינדעם ער איז געזונקען:

— איך קאן ניכטס געבען, אונד ער איז ערטרונקען.

וויא מען נארט אוים געלד.

אין אמעריקא האט אמאל איינער ארויסגעלאזען איין אדווערטייזמען, אז ער וועט ווייזען א מענשען, וואס האט אזוי פיעל אויגען וויפיעל טעג עס איז דא אין יאהר, -איינטרים׳ס פרייז 10 סענט. זעהר פיעל מענשין האבען זיך געלאזט זעהן דאס וואונדער. ענדליך ווען דאס פובליקום האט זיך שוין צוזאמענגעקליבען, איז אויף דער סצענע הערויסגעקאממען איין מענש מיט צוויי אייגען. דאס פובליקום האט אנגעפאנגען צו לערמען, פארוואס מען האט זייא אפגענארט.

— עס איז ריכטיג וויא איך האב געשריעבען, האט געזאגט דער מענעדזשער, איך האב געזאגט: זא פיעל אויגען וויפיעל טעג אין יאהר, אונד הייטע איז דער צווייטער יאנואר.

ניט קיין היגער.

איין ארעמאן איז אריין צו א גביר בעטען א נדבה. דער גביר האט אבער אויף איהם אנגעשריען אונד געזאגט, דאס קיין אורחים גיט ער ניט.

— איך בין קיין אורח, האָט דער אָרעמאַן געענטפערט, איך בין אַ היגער. אַ געבאָרענער.

— אַז דוא וואָלסט געווען אַ היגער, האָט איהם דער גביר געענטפערט וואָלסטו וויסען, דאָס איך גיב קיין נדבות, ביסטו דאָך ניט קיין היגער, אונד אורחים גיב איך ניט.

ער איז הייזעריג.

מען האָט אַ ישובניק מכבד געווען אַמאָל אין שוהל מיט חנבה, האָט ער געענטפערט דאָס ער איז הייזעריג.

איבער אַ יאהר יום כפור.

אַ שמש פון אַ רעפאָרמירטען טעמפעל האָט אויסגערופען יום כפור נאכ'ן דאַווענען, דאָס איבער אַ יאהר יום כפור שטעלט מען זיך דאַווענען אכט אַ זייגער.

אַללע אידען.

צו אַ גייסטליכען פאַן שפּאַניען, איז, פאַר זיין טוידט, געקומען דער גרויס אינקוויזיטאָר מיט נאָך גייסטליכע צו זאָגען מיט איהם ווידוי, נאָר אַנשטאַט וואָס דער גייסטליכער האָט זיך געדאַרפט ווענדען צום אינקוויזיטאָר מיט דיא וואָרטען: „הייליגער פאַטער,“ האָט ער אויסגעשריען: „שמע ישראל“. גלייך דאַרויף האָבען אָבער אַללע אַנוועזענדע געענטפערט: „יי אלהינו יי אחד“.

בייא טאָג אויך.

אַ שנאָרער איז אריין אין אין געשעפט עלף אוהר בייא נאכט בעטען אַ נדבה.

— אַזוי שפּעט בייא נאכט געהט איהר שנאָרען? האָט איהם דער ווירטה פערוואונדערט געפרעגט.

— איך שנאָר בייא טאָג אויך, האָט איהם דער בעטלער געענטפערט.

Cannot afford anything better.

Customer—"I found in your dumpling, a piece of mud, missus".

The Missus—"You don't expect silk in dumpling at a nickel a piece, do you?

א וואַרעניק מיט שמאַטעס.

קױפּער — דער װאַרעניק איז גאָר אָנגעפּילט מיט שמאַטעס?

פערקױפערין — װאָס רען װאָלט איהר געװאָלט, אז פאר 5 קאָפּיקעס זאָל איך אײך אפשר נאָך געבען פּיט—װײרענם?—

איין עהרליכער מאַן.

איין קריסט א פּאַרמער, האָט געבראַכט אין שטאָדט איין אַלטען קעססעל אויסצובייטען אויף א נייעם. אַלס ער איז אריין צו א אידען אין סטאר אונד דער איד האָט אָפּגעוואויגען דעם קעססעל, האָט ער געוואויגן מיט צוויי פּוד וויינינגער, וויא ער האָט געוואויגען ביים קריסטען אין דער היים.

— וויא אזוי קען דאָס זיין? האָט איהם דער פּאַרמער געפרעגט, איך ווייס אז מיין וואָג איז זעהר א ריכטיגע, אונד בייא מיר האָט ער געוואויגען מיט צוויי פּוד מעהר וויא יעטצט.

— איך גלויב דיר, אז דיין וואָג איז ריכטיג, האָט איהם דער איד געענטפערט, נאָר פאַהרענדיג אזוי ווייט זיינען אוואדע צוויי פּוד איינגעפאַללען, א סימן קענסט דוא האָבין, אז דער נייער קעססעל וועט בייא דיר אין דער היים אויך וועגען מיט א פּאַאר פּוד וויי־נינער וויא ער וועגט יעצט.

דער קריסט, אַלס ער איז געקומען א היים אונד האָט דעם נייעם קעססעל איבערגעוואויגען, האָט זיך טאקע איבערצייגט, אז ער וועגט מיט צוויי פּוד וויינינגער וויא ביים אידען.

— דער איד איז פארט איין עהרליכער מאַן, האָט דער פּאַר־מער צו זיך געזאָגט.

יודען איזט פערבאָטען.

אין איינער פערזאממלונג, ביים סאָפער איז געזעססען איין אנטיסעמיט, וועלכער האָט ניט אויפגעהערט צו ריידען שלעכטעס אויף יודען. אנטגעגען איהם איז גראד געזעססען איינע יודישע דאמע וועלכע האָט פון לאנגוויילע אָנגעפאנגען צוא געגעטצען.

— זעהט איהר, וויא דיא יודין האָט אויפגעמאַכט איהר מונד מיך איינצושלינגען, האָט זיך דער אנטיסעמיט פּלוצלונג אָפּגערופען.

— ווייסען זיא דען ניכט, דאָס אונז יודען איז פערבאָטען שווינענפלייש צו עססען, האָט איהם דיא דאמע געענטפערט.

קלמן: זאָג מיר נאָר זלמן ווען ווען ווערסטו שוין איינמאָל חתונה האָבען?
זלמן: ווען עס וועט זיך מיר מאַכען אַ כלה מיט דרייא נוממערן.
קלמן: וואָס הייסט מיט דרייא נוממערן?
זלמן: נאָר פּשוט: נומ. 1 מוז זיא זיין שעהן; נומ. 2 מוז זיא זיין רייך אונד נומ. 3 מוז זיא זיין זעהר נאַריש.
קלמן: וואָס טויג דיר אַ נאַרישע כלה?
זלמן: שוטה וואָס דוא ביזט, ווען זיא וועט זיין שעהן אונד רייך אָבער ניט נאַריש, וועט זיא דאך מיר ניט וועלין.

קלמן: אַז דוא נעהמסט סחורה אויף קרעדיט, ביז וויא לאַנג וואַרט מען דיר?
זלמן: ביז דער סטאָרקיפּער קומט מיט אַ שעריף.

קלמן: פאַרוואָס ווערט דאַס אודישעס טהעאַטער אַלס שולע בעטראַכטעט?
זלמן: ווייל מען קריגט זיך אונד מען פּאַטשט זיך וויא אין אַ שול.

ביסטו א למדן, דארפסטו דאָך וויססען.

איין געוויסער פראָסטאַק האָט שבת געדאַווענט מיט דעם טלית איבערן קאָפּ, וואָס דאָס פּאַסט נאָר פיר איין למדן, דא האָט זיך אָפּגערופען איין געוויסער ווילנער צו איהם: „דוא ביזט דאָך גער וויס א למדן, מהם דוא דאָך וויסען, דאָס א פראָסטאַק דארף ניט טראָגען דעם טלית איבערן קאָפּ.

ביז תחית המתים.

איין גביר זעהר א קאַרגער, וועלכער האָט קיינמאָל קיין נדבות ניגעבען אונד קיין קינדער האָט ער אויך ניט געהאט, האָט געהאַלטען ביים שטאַרבען אונד האָט געשיקט רופען דיא פיהרער פון שטאדט. דיא מענשען האבען זיך זעהר דערפרעהט, דען זייא האָבען גירעכנט, דאס פאר'ן טוידט וועט ער אפּזאָגען געלד אויף צדקה. אלס זייא זיינען אָבער צו איהם געקומען האָט ער זייא געזאָגט:

— איך שטארב אונד בייא אייך לאָז איך איבער נאָר מיין געלד. איהר זאָלט נאָך מיין טוידט נעהמען מיין געלד אונד עס אוועקגעבען אויף פראָצענט, אונד אז עס וועט זיך ענדיגען א יאהר זאָלט איהר צורעכענען דיא פראָצענט צום קערן. אויף'ן צווייטען יאהר זאָלט איהר שוין רעכענען פראָצענט פון דיא פראָצענט אונד אזוי ווייטער אלע יאהר.

— אָבער וואָס זאָלען מיר דערנאָך מהאן מיט דעם געלד? האָבען זייא איהם געפרעגט.

— דאָס געלר זאָלל ליגען, האָט דער קארגער געענטפערט, אונד עס זאָלל זיך קלייבען פראָצענט ביז תחית המתים, אונד דערנאָך אז עס וועט זיין תחית המתים, זאָלט איהר מיר אוועק־געבען דעם קערן מיט דיא פראָצענט, עס זאָל א סענט ניט פעהלען.

א אידישער לעזער.

אין איין אידישער בוכהאנדלונג האָט א מאן אָבגעטראָגען א בוך, וועלכען ער האָט ערסטענס געהאַלטען אכט וואָכען,

דאַן האָט איהם נעפעהלט צעהן בלעטטער אונד ענדליך איז ער גיווען פארשריבען פול מיט ציפער. אלס דער בוכהאנדלער האָט ניט געוואָלט ארויסגעבען דעם דעפאזיט פאר דעם בוך, האָט דער מאַנן זיך אויף פאָלגענדער ווייזע פארענטפערט: „איך האב איהם שוין לאנגע אויסגעלעזען, נאָר איך האב קיין צייט נעהאט אבצר־טראָגען; דאן וואס דיא בלעטער פעהלין איז ניט מיין שולד, דען מיין קליינעם קינד האט עס אויסגעריסען אונד וואָס ער איז פאר־שריבען מיט ציפער איז אויך ניט מיינע שולד„ דען מיינע צוויי באָרדערס האָבען געשפיעלט פינאקעל אונד זייא האבען גראדע קיין אנדערע פאפיער ניט נעהאט, אויף וואס צו שרייבען.

בעסער אַ איד בייא מלכים.

אַ מאָל האבען אידען געוואָלט מאכען איין מלוכה, זיינען זייא געגאנגען מיט אַ פאָרשלאג צו ראָטשילדען, דאָס ער זאָלל זיין בייא זייא איין מלך. „איך וויל בעסער זיין אַ איד בייא מלכים, איידער אַ מלך בייא אידען, איז גיווען זיין אנטווארט.

מה נשתנה.

אַ געוויסער יודישער געלעהרטער האָט געזאָגט: „בייא יודען איז מאן שוין אזוי איינגעוואָהנט, אז עס זאָל אין קיין זאך קיין סדר (ארדנונג) ניט זיין, אז וויא נור עס קומט פסה אונד מאן דערזעהט עפעס פארט אַ שטיקעל סדר..... פרעגט מאן גלייך דיא פראגע פון „מה נשתנה"?

ווארום בייא פרויען וואקסט קיין באָרד.

איין גרויסער פהילאָזאָף האָט געזאָגט, דאָס בייא פרויען וואקסט קיין באָרד דערפאר, ווייל זייא וועלען זיך ניט קענען ראזירען, דען ווען מען ראזירט מוז מען שווייגען. אונד ווען עס טרעפט זיך דאך אַ מאָל, דאָס עס וואקסט אויס בייא אַ פרוי אַ באָרד זאָל זיא זיך ראזירען אין פעברואר מאָנאט, ווייל דאן ריידען זייא אם וועניג־סטען, דען דער מאָנאט האט נור 28 אדער 29 טעג.

געדאַנקען פון אַ אידישען פּאָעט.

איך קען שרייבען אַללעס וואָס איהר ווילט,
קיין רעדאקטאָר ווארפט עס אוועק;
מיין יעדע פּיצעלע שרייבעריי גילט —
אַ תוץ ווען איך שרייב אָן אַ משעק.

קאָסציושקאָ'ס פערד.

דער פּוילישער גענעראל קאָסציושקאָ האָט איינמאָל געוואָלט שיקען א גיסטליכען אין סאָלאָטהורן (שווייץ) איינינע פלעשער גוטע ווין. ער האָט איבער־געגעבען א יונגע מאַן מיט'ן נאמען צעלטנער און האָט איהם פיר דיא רייזע גענעבען זיין אייגענעם פּערד. אלס צעלטנער איז צוריק־געקומען האָט ער געזאָגט: „מיין גענעראל! אויף אייער פערד וועל איך מעהר ניט פאָהרען, סיידען איהר וועט מיר אויך מיט געבען אייער געלד בייטעל.“—„וואָס מיינסטו מיט דיזע ווערטער?“ האָט געפרעגט קאָסציושקאָ. צעלטנער האָט געענטפערט: „אזוי באלד וויא אַן אָרימאַן אויפ'ן וועג האָט העראָבגענומען דעם הוט און געבעטען א נדבה איז דאס פערד געבליעבען שטעהן און איז ניט אוועק פון אָרט ביז דער בעטלער האָט עטוואָס געקריעגען, און אלס ביי מיר איז ענדליך אויסגעגאַנגען דאָס געלד, האָב איך דאס פערד נאָר דאדורך צופריעדען געשטעלט, וואָס איך האָב זיך גע־מאַכט, אַזוי וויא איך וואָלט דעם בעטלער עפּעס געגעבען.“

ולא הביישן למד.

מען האָט געפרעגט א טערקישען געלעהרטען, וויא אזוי ער האָט געקענט פּרוורבען אזעלכע גרויסע קענטניסע. „איך האָב זיך קיינמאָל ניט געשעמט צו פרעגען, ווען איך האָב עפּעס ניט געוואוסט.“ איז געווען זיין ענטפער.

געטהע'ס אַ ווערטיל.

מחשבה און מעשה איז געגליכען צו רחל און לאה איינע איז שעהנער דיא אנדערע פרוכטבארער.

שוין לאנג פון וואַסער.

איינער האָט גענומען איין אורח אויף שבת. מאַן האָט איהם גינעבין אַ שטיקעל פיש, אָבער דיא פיש איז נים גיוועזן פריש. דער אורח האָט גענומען דיא שטיקעל פיש אונד האָט צוגעלייגט צום אויער. „וואָס טהוט איהר דאָס"? האָט איהם געפרעגט דער בעל הבית. „מיינער אַ פאָטער האָט זיך דערטרונקען, האָט איהם דער אורח געענטפערט, פרעג איך, אפשר וויים דיא שטיקעל פיש עפּעס אַ גרוס פון איהם". נוא וואָס זאָגט זיא? האָט דער בעל געפרעגט. „זיא זאָגט, אַז זיא שוין זעהר לאנג פון וואסער, וויים זיא נים".

דער אורח מיט דיא גרויפּין.

מען האָט דערלאנגט איין אורח גרויפּין צום עסען, האָט ער זיך אָפּגערופען צו דער ווירטהין: „איהר האָט נים געמוזט זייען דיא וואסער"? „וואָס איז"? האָט זיא געפרעגט. „עס שווימט עפּעס ארום אַ גרויפּ אין טעלער," האָט דער אורח געענטפערט.

א י י ד ע ר.

מען האָט איינעמען אַ מאָל גערופען „שייגעץ". איידער איהר זייט געוואָרען אַ גרויסער פּויער, האָט יענער זיך אָפּגערופען, זייט איהר דאָך אויך גיוועזן אַ שייגעץ.

אַ מענשען ערמאָרדעט.

אַ איד האָט געדאַרפט קויפען ביי איין קריסטען וואארע, ער האָט אָבער קיין געלד געהאט צו בעצאהלען אונד קיין אנדרען משכן וויא זיינע תפילין האָט ער אויך נים געהאט. דער קריסט האָט איהם געפרעגט וואָס דאָס איז תפילין, האָט ער איהם דער־קלערט, אַז אַ איד טאָר נים עסען אהנע צו לייגען תפילין, זאָ דאס ביז מאָרגען פריח וועט ער איהם געווים אָפּברייננען פאר דיא וואארע. דעם קריסטען איז דאָס זעהר גיפעלען אונד ער איז גיוועזן צופריעדען מיט דעם משכן. עס זיינען אוועק צוויי, דריי טעג אונד

ענדליך א גאנצע וואך אונד דער איד האָט איהם אלץ ניט אפגע־
בראכט דעם שולד. דער קריסט איז געוואָרען זעהר טרויעריג אונד
אללע זיינע בעקאנטע האָבין גלייך באמערקט, אז איהם האָט גע־
מוזט עפעס טרעפען איין אונגליק. זיינער א גוטער א פריינד האָט
זיך ענדליך ענטשלאָססען איהם צו פרעגען דיא אורזאכע. „איך
האָב איין מענשין ערמאָרדעט, האָט ער זעהר טרויעריג געענטפערט,
דען ביז יעצט איז ער שוין געווים געשטאָרבען".

בעט גאָט ווען אללעם האָבען.

א פרוי האָט בעקאממען א חשד אויף איהר מאן, דאָס ווען ער
איז אונטערוועגס דאווענט ער ניט, אום דאָס אויף זיכער אויסצו־
געפינען, האָט זיא בייא זיינער נעכסטער רייזע אריינגעלייגט זיינע
טאשענטיכער מיט שטרימפפע אין טלית־זאק צוזאממען מיט'ן
טלית. אין איינינע טעג ארום האָט זיא בעקאָממען פאָן איהר מאן
איין בריעף מיט א פראגע, ווארום זיא האָט פארגעססען איהם
מיטצוגעבען טאשענטיכער מיט שטרימפפע? „בעט גאָט ווען
אלעם האָבען," האָט זיא איהם געענטפערט,

דיא קאַלטע לאָקשין.

איין אָרעמאַן פלעגט אריינקומען צו איינעם אימער אין דער
צייט פון עססען, דאָס איז ענדליך יענעם מאן איבערדריססיג גע־
וואָרען, אונד אלס דער אָרעמאַן איז נאָך איין מאָל אריינגעגאנגען,
האָט ער זיך צו איהם גלייך געווענדעט מיט דער פראגע: „פיללייכט
ווענט איהר עססען קאלטע לאָקשין? „יא, האָט דער אָרעמאן גע־
ענטפערט, פאר וואס ניט"? „נוא, האָט צו איהם געזאגט יענער,
זייט אזוי גוט אונד קאממט מארגען, דען היינט זיינען נאָך דיא
לאקשין הייס".

זייא זיינען געבליעבען אין שיינק.

איינער האָט ערב פסח געלאזען דיא הגדה אין שיינק, האָט
איינער בייא איהם ניפרעגט: וויא אזוי לאָזט ער ערב פסח דיא

מצה אין שיינק? „איך האָב אָנגעגרייט דיא הגדה אויף בייא נאכט צום סדר, האָט ער געענטפערט, איך האָב אָבער דארטען דערזעהן אזעלכע וויכטיגע מענשען וויא ר' אליעזר, ר' עקיבא, ר' יהושע אונד ר' טרפון, נוא וויא נעהט מען ניט מיט זייא אריין מאכען א שנאפס, מיר זיינען טאקע אריין אונד האָבין אללע גע־מאכט א גוטען שנאפס, איך האָב א שטארקען קאָפּ, האָב איך גיקענט אוועקגעהן, זייא אָבער האָבין נעבאך שוואכע קעפּ, זיינע זייא געבליעבען אין שיינק.

א וואָרט פאַר א וואָרט.

1) א פּאָטער האָט גיגעבין א מאָל זיינעם א זוהן א פלאַש, דאָס ער זאָל געהן בריינגען בראַנפּען; אלס דער זוהן האָט אָבער גיבעטין בייא איהם נעלד, האָט איהם דער פּאָטער געענטפערט: „א קונץ איז צו בריינגען פאר געלד, בריינג אָן געלד". ער איז אוועק אונד אין א ווייַלע ארום האָט ער געבראכט צוריק דיא ליידיגע פלאַש אונד האָט געהייסען דעם פּאָטער טרינקען. „עס איז דאָך א ליידיגע פלאַש," האָט צו איהם דער פּאָטער געזאָגט. „א קונץ צו טרינקען פון א פולע פלאַש, טרינק פון א ליידיגע", איז גיוועזן זיין אנטוואָרט.

2) דערזעלבער זוהן האָט גיבעטען א מאָל ביים פּאָטער א הערינג. דער פּאָטער האָט איהם געהייסען געבין א קאָפּ מיט איין עק. ער האָט גאָר ניט גירעדט אונד האָט עס גענומען. אויף מאָרגען, ווען ער איז געגאנגען דאַווענען, האָט ער זיך געזאמט צעהן מינוט אונד איז באַלד געקומען צוריק א היים. אלס דער פּאָטער האָט בייא איהם געפרעגט, וויא אזוי ער האָט אזוי גיך אָפּגעדאַווענט? האָט ער געענטפערט, אז א קאָפּ מיט איין עק איז א־ין גאנצער הערינג, איז מה טובו מיט עלינו א גאנצער דאַווענען.

איינע קלוגע אנטוואָרט.

איינער האָט געפרעגט בייא א רב, וויא זאָל מען טהאָן, ווען מאן טרעפט צוזאממען א געלעהרטען מיט איין הונד, דען עס

שטעהט דאָך, אז פאר א געלעהרטען דארף מאן זיך שטעלין אונד פאר א בייזען הונד דארף מאן זיך זעטצען? „אזא פראגע קען מאן ניט ריכטיג בעאנטוואָרטען, מאן מוז טהאָן וויא דיא וועלט פיהרט זיך בייא אזא פאלל, אָט וועלען מיר ארויסגעהן אויפ'ן גאס, ווערדען מיר זיך איבערצייגען,“ האָט איהם דער רב געענטפערט.

א גוטער דאָקטאָר.

אין האָספּיטאל, האָט מאן דערצעהלט דעם דאָקטאר, דאס פינף פון זיינע קראנקע זיינען געשטאָרבען. „אוי, וויי! האָט דער דאָקטאר אויסגעשריען, פון זעקס זיינען פינף געשטאָרבען“, יא, האָט דער אויפזעהער געענטפערט, דער זעקסטער האָט ניט געוואָלט נעהמען אייערע מעדיצין.

עס איז א נס.

איין יונגער מאן איז קראנק געוואָרען, ער האָט בעקאממען עטוואס היטץ, ווער הייזעריג אונד האָט אויך עטוואס געהוסט. זיינע פרוי האָט געשיקט נאָך א דאקטאר פון דיא, וועלכע מאכין א לעבין פאן חברות אונד סאסייטעס. דער דאָקטאר האָט בעטראכט דעם קראנקען אונד האָט באמערקט, אז זיינע הענד זיינען רויטה. „אייער מאן איז געפעהרליך, האָט ער זיך געווענדעט צו דער פרוי, אונד ער מוז שטארבען, עס קאָן איהם שוין קיין דאָקטאר ניט העלפען, איך האָב אויך ניט מעהר וואס צו קאממען“. „גאָט איז מיט אייך, האָט דיא פרוי ערשטוינט זיך אָפּגערופען, איך בין פאר א יאהרען געפעהרליכער קראנק גיוועז, אונד דאָך בין איך געזונד גיוואָרען, מיין מאן איז דאך נאך אזוי יונג אונד שטארק“? „פאר־שטעהט איהר מיך, האָט דער דאקטאר געענטפערט, בייא אייער מאן זיינען דיא הענד שארלאך רויטה, איז א סימן: דאס ער האָט סקארלאטין, אונד מיט סקארלאָטין איז ניט צו שפאסען“. „אָ, מיין ליעבער דאקטאר, האט זיך דיא פרוי אפגערופען, בייא איהם זיינען דיא הענד רויטה ווייל ער איז א פארבער, אונד ער האט גיט לאנג

נעארבעט א רויטהע קלייד". „עס איז טאקע א נס, וואס ער איז א פארבערע, אויב ניט וואלט ער נעווים געשטארבען," האט דער דאקטאר געענטפערט.

אז דוא ווייסט שוין, טהו וואס פרעגסטו?

א פארצייטינגער ישובניק האט ניט געוואוסט וויא אפצוריכטען דעם סדר, אונד האט דארום געשיקט זיין פרוי זיא זאל געהן ביים שכן אונטערן פענסטער אונד זעהן וויא ער טהוט. דיא פרוי איז אוועק צום שכן אונטערן פענסטער אונד האט געזעהן וויא ער שלאגט שרעקליך זיין פרוי, זיא איז אוועק צו הויז אין שרעק, דען זיא האט געמיינט, אז אזוי דארף מען אפריכטען דעם סדר. „נו מיין פרוי, האט איהר געפרעגט דער מאן, וואס האסטו דארטען געזעהן"? זיא האט אבער ניט געקענט איהם ענטפערן, דען זיא האט מורא געהאט אויסצוזאגען. דער ישובניק איז געווארען שטארק אין כעס אונד האט איהר דערלאנגט א פאאר גוטע פעטש. „נוא אז דוא ווייסט שוין, האט זיך דיא פרוי אפגערופען, טהו וואס פרעגסטו"?

איינע גוטע אנטווארט.

אין א קליינער שטאדט זיינען ניט מעהר געווען וויא צעהן ערוואקסענע מענשען, וואס מאן האט פון זייא געקענט מאכען איין מנין, אונד דאך האבען זייא געהאט א שוהל מיט איין בית עולם. איינמאל איז דורכגעפאהרען איין רייזענדער, וועלכער האט זייא געפרעגט: „וואצו דארפען זייא איין בית עולם מיט א שוהל, ממה נפשך וועט איהר אללע איממער לעבען, ברויכט איהר קיין בית עולם, וועט איינער שטארבען, דארפט איהר קיין שוהל, דען עס וועט קיין מנין בלייבען". „דיא שוהל דארפען מיר טאקע פאר אונזער מנין, אונד דעם בית עולם פאר דורכרייזענדע, האט מאן איהם געענטפערט.

ליטערארישע בייסענעש.

רעדאקטאר (צום פּאָעט).—ווארום דולט איהר מיר דעם קאָפּ מיט אייערע געדיכטע?

פּאָעט.—אך, הערר רעדאקטאר! איך וואָלט חאָטש איינמאהל וועלען זעהן מיין נאמען געדרוקט.

רעדאקטאר.—טא לאזט זיך מאכען וויזיט־קארטען.

פּריוואט אייגענטהום.

אנארכיסט (ריידענדיג אויף דער פּלאטפּארמע.)—ניעדער מיט דער פּערדאָר־בענער געזעלשאפט! ניעדער מיט פּריוואט אייגענטהום! ניעדער מיט „דיין" און „מיין"!

איינער פון דיא צוהערער.—באָרג מיר א ווייל'ע דיין פּייפּ. דוא קענסט דאָך זאָ וויא זאָ ניט רויכען אין דער צייט ווען דוא רעדסט.

רעדנער (זעהר אויפגערעגט).—וואס פאר א פרעכהייט האסטו צו בעטען מיין פּייפּ? האב איך דען ניט אליין בעצאָהלט פאר איהר פון מיין טאש?

א גוט קעפּעל גיט זיך איין עצה.

באָס.—פערשטעהט איהר גוט בוכהאלטונג?

בוכהאלטער.—געווים פערשטעה איך.

באָס.—בערעכענט מיר, אבער שנעלל, וויפיעל וועלען מיר קאָסטען א פּאָר פּענטס ווען שטאָף איז ביי מיר אוועקגעגאנגען א יארד מיט א פיערטעל, איין יארד פון דיעזען שטאָף קאָסט 3.75 ד. טרימינג דארף קאָסטען 75 סענט און שניידער־ריי 2 דאָלאר.

בוכהאלטער (זיך קראצענד דעם קאָפּ).—אַי! וואס טויג מיר דיא חשבונות! א גוטע קאָפּ גיט זיך אן עצה.

באָס.—וואס פאר איין עצה?

בוכהאלטער.—מען קויפט זיך א פארטיגע פּאָר פּענטס.

A clever Retort.

A scholarly and well to do Cantor, once at a social gathering where some of his enemies were pre-ent, was telling how he could get along with everybody, being a singer among singers, a scholar among scholars etc.

"And among dogs? ventured one of his enemies."

"Among dogs" Was the quick reply "I am now for the first time."

גוט געענטפערט.

א קאנטאר (חזן), וואס איז געוועזען דערצו א למדן און א רייכער בעל־הבית האט איינמאל אין געזעלשאפט פון בעקאנטע, וואו עס זיינען געווען עטליכע פון זיינע שונאים, זיך בערימט דאס צווישען חזנים איז ער א חזן, צווישען לומדים איז ער א למדן, און צווישען עשירים א עשיר. „נו, האבען איהם זיינע שונאים אונטערבראכען: „און צווישען הינט?"

—צווישען הינט? האט דער חזן גלייך געענטפערט, צווישען הינט בין איך יעצט דעם ערשטען מאל.——

מעהר גוי פאר איהם.

א דייטש איז א מאָל געקוממען צו א ליטוועשין רב׳ ארויס־נעהמען א תשובה פאר דער עבירה חזיר—עסען. דער רב האט זיך איבערלעגט, אז עס איז גענוג פאר איהם צו זאָגען יעדען פריה־מאָרגען א קאפיטעל תהילים נאָכ׳ן דאווענען. אזוי איז אויך געבליע־בען. איין טאג האט זיך געמאכט, אז איין ארימער ליטוואקל, וואס איז געשטאנען נעבען איהם אונד האט אויך געזאָגט תהילים, אָבער פילייכט דרייסיג קאפיטלאך מיט א מאָל. דער דייטש איז זעהר פארוואונדערט געוואָרען אונד האט אויף איהם אויסגעשטעלט א פאאר גרויסע אויגען אונד האט זיך צום סוף שוין ניט געקענט מעהר איינהאַלטען איהם צו זאָגען: „איך וואָללט דאס אסור גע־גלויבט, אז אזא ארימער ליטוואקל זאָלל האָבען געגעסען אזוי פיעל חזיר אין זיין לעבען?!“

דער אריינגאנג איז פאַרבאָטען.

דער גרויסער יודישער געלעהרטער סאפיר איז א מאָל געגאנגען מיט א קריסט אין גאס. אלס זייא האָבען געוואָללט אריינגעהן אין א גאָרטען, האָט איהם דער קריסט אויפמערקזאם געמאכט אויף א צעטעל, וועלכער איז געהאנגען ביים אריינגאנג, דאס עס איז פערבאָטען אריינצולאָזען יודען אונד הינד.

— אלזאָ וואָללען וויר זיך אומקעהרען, האָט איהם סאפיר אויף דער שטעללע געענטפערט.

א שאדען.

דער זעלבער סאפיר איז א מאָל געפאָהרען אונטערוועגס אין א קאָמפאניע פון קריסטען. צווישען דיא קריסטען איז געוועזען איין אָפיצער מיט א הונד, אונד אזוי וויא דער אָפיצער האט זיך געוואָלט רייצען מיט סאפיר׳ן האָט ער גערופען זיין הונד מיט׳ן נאָמען אברהם.

— עס איז ווירקליך א שאדען, וואס אייער הונד טראָגט א אידישען נאמען, האָט איהם סאפיר באמערקט, ווען ניט וואָלט ער זיך דאָך אויך נעקענט דערדיענען אלס אַפּיצער.

א טהייערער חתן.

מאַן האָט בייא איינעם נאָך נעפרעגט אויף א חתן, האָט ער נעזאָגט, דאס ער דארף נעהמען זעהר פיעל נדן איבער פיעלע אורזאכען: א פערד וואס פלעגט א מאָל קאָסטען פינף אונד צוואנציג דאָללאר, קאָסט היינט הונדערט; א חזיר, וואס פלעגט קאָסטען א מאָל צעהן דאָללאר, קאָסט היינט דרייסיג, אונד א חתן, וואָס פלעגט א מאָל נעהמען הונדערט דאָללאר נדן, נעהמט היינט טויזענד—יעטצט אז ער איז א פערד איינער אין דער וועלט אונד א חזיר איז זיין גלייכען ניטאָ אונד דערצו א חתן אויך, טאָ וויפיעל איז ער ווערטה?

אין דער רעכטער צייט.

א צוג (טריין) איז אראָפּ פון וועג, אונד אלס דיא פּאססאזשירען האָבען זיך געוואָללט רעטען, האָבען זייא געמוזט קריכען פון אונטער דיא וואגאָנעס. דער ערסטער איז ארויס געקראָכען איין איירישער, נאָר קריכענדיג האָט ער צורריסען דיא קליידער. נאָך איהם איז גלייך נאָכגעקראָכען א איד, וועלכער האט איהם נאָכגעשריען!

— האו מאטש יוא וואָנט פאר טהיא אָלד קלאָויז?

א מיטטעל צו מייז.

אין רייזענדער איז איינגעפאָהרען אין א האָטעל, וואו ער איז געשטאנען א פּאאר טעג. פאר'ן אוועק פאָהרען, האָט מאַן איהם דערלאַנגט איינע רעכנונג אויף צעהן דאָללאר מיט סענטען. איהם האָט דאָס זעהר פארדראָסען, וואָס מאַן האָט איהם גערעכנט אזוי טהייער, אָבער פערפאללען. אלס ער האט שוין געוואָלט פארלאָזען דאָס האָטעל, האָט איהם דער ווירטה געבעטען, אז אויב עס ווערט

זיך איהם מאכען נאך איינמאל צו זיין אין דיעזער שטאדט, זאלל ער אויך צו איהם אריינפאהרען.

— איך וועל אייך זאגען דיא וואהרהייט, האט דער רייזענדער געענטפערט, בייא אייך וואללט געוועזען זעהר גוט צו לאזשירען, מאן קען אבער ניט אויסהאלטען פאן דיא מייז, וועלכע לאזען ניט שלאפען א גאנצע נאכט.

— וואס זאלל איך דערצו טהאן? האט איהם געפרעגט דערווירטה.

— איך קען אייך געבען דערצו א מיטטעל, אויב איהר ווילט?

— אך, איך וועל אייך זעהר דאנקבאר זיין, זאגט מיר, איך בעט אייך, האט איהם דער ווירטה געזאגט.

— ווייזט זייא אייערע א רעכנונג, וועט איהר זעהן, וויא זייא וועלען פון אייך אנטלויפען אונד זיך מעהר ניט ווייזען.

דער מעבעל הענדלער.

א מאן האט דערצעהלט. דאס ער איז פריהער געוועזען א מלמד, אבער יעטצט האנדעלט ער מיט מעבעל.

— וויא פיעל מעבעל האט איהר שוין פערקויפט? האט מאן איהם געפרעגט.

— פארלייפיג נור דיא אייגענע, האט ער געענטפערט.

דער האן מיט דיא הון.

אין תלמוד (גמרא) שטעהט, אז דער האן וויל זיך שפיעלען מיט דיא הון, זאגט ער איהר צו, דאס ער וועט איהר מאכען א קלייד אונד דערנאך שטעללט ער אויס דיא פליגעל אונד זאגט: זאל מיר אראפ דיא פליגעל אויב איך האב א קלייד אונד מאך דיר ניט. דא קען מען פרעגען, אויב אללע מאל קען איהר דער האן אפנארען? דיא אנטוואָרט איז: דיא הון זאגט: אויף מיר מיין דאגה, זאלל ער מיר אפנארען!

Where is the Cat?

Two pounds of fat disappeared from the kitchen. The mistress blamed the servant girl, and the girl said the cat ate it up. The cat was caught and placed on the scale and proves to weight exactly two pounds. "Well" says the mistress "this accounts for the fat, but the question remains: where is the cat?"

דיא ווירטהין מיט איהר דיענסט.

א ווירטהין האט אמאל אויסגעזאלצען 2 פונט שמאלץ און אנגעזאגט איהר דיענסט: חייקע! איך לייג מיך צו א ביסעל שלאפען, פאס אויף דאס דיא שמאלץ זאל ניט פערשווינדען. דער הונד האט דיא ווירטהינ'ס בעפעהל זיך גוט איינגעהערט און האט דיא צווייא פונט שמאלץ פערטיג געמאכט. דיא ווירטהין איז אויפגעשטאנען און געפינדעט קיינע שמאלץ, געוועהנליך האט זיא מן הסתם דיא גאנצע תוכחה אויף דיא ארמע דיענסט אויסגעגאסען. דיא דיענסט שרייט דאס האט געוויס אייער קאץ דיא נאשערקע אויפגעגעסען. מען האט געפאקט דיא קאץ אונד גלייך אבגעוואוינען. פונקט 2 פונט, שרייט דיא ווירטהין, נו רעכט, דאס איז דיא שמאלץ וואו איז דיא קאץ?

דער פילאָזאָף סאָקראַטעס.

דער גרויסער פילאָזאָף סאָקראַטעס האָט געהאַט זעהר אַ שלעכטע פרוי, וועלכע האָט איהם איממער געשאָלטען, ער איז אָבער דערבייא איממער זעהר גלייכגילטיג געבליעבען. איין מאָל איז זיא דערפאַר נאָך מעהר צאָרניג געוואָרען אונד האָט איהם אַרויף געגאָסען אויף'ן קאָפּף איין עמער וואַסער, איהם האָט אָבער אויך דאָס גאָר ניט געאַרט. זיינע שילער, וועלכע זיינען געוועזען דערבייא האָבען איהם געפרעגט: וויא אַזוי ער קען דאָס אויס־האַלטען? ער האָט אָבער אָנגעפאַנגען צו לאַכען אונד האָט גע־ענטפערט:

— וואָס וואונדערט איהר אייך אַזוי, ווייסט איהר דען ניט, אַז נאָך אַ דונער קומט אַ רעגען?

נאָכ'ן טויט.

א פרוי האָט געפרעגט איהר מאַן: פאַר וואָס האַלטען זיך דיא מעננער אַזוי גרויס געגען דיא פרויען? דאַכט זיך אין אַללע זאַכען זיינען פרויען בעסער, דען רינדערנע פלייש איז בעסער וויא אָקסענע, אַ הון איז געשמאַקער וויא אַ האָן, טאָ פאַר וואָס שטאָלצירען דאָס דיא מעננער אַנטקעגען דיא פרויען? אמת—האָט איהר דער מאַן געענטפערט — דיא פרויען זיינען גוט, אָבער אַלץ נאָכ'ן טויט.

דער הינקעדיקער אונד דער בלינדער.

א הינקעדיקער אויף איין פוס האָט בעגעגנט אַ בלינדען אויף איין אויג. וויא געהט עס דיר? האָט דער בלינדער געפרעגט דעם הינקעדיקען. אָט וויא דו זעהסט, האָט דער הינקעדיקער געענטפערט.

פאַר צווייען גענוג פאַר דרייען וועניג.

א מאַן האָט געהאַט אַ שטיק טוך, פון וואָס ער האָט זיך געוואָלט מאַכען אַ גאַנצען סוט. ער איז אַריין צו אַ שניידער אונד

וואָס געפרעגט אויב עס וועט זיין געגוג אויף א טוט. ניין, האָט איהם דער שניידער געענטפערט בעטראַכטענדיג דיא שטיק וואַרע. אַלס ער איז אָבער אריין צו א צווייטען שניידער, האָט יענער איהם געזאָגט, דאָס עס וועט זיין גענוג אונד האָט איהם געהייסען קומען א״ן א וואָך א רום נאָך דיא קליידער. אין א וואָך ארום איז ווירקליך געוועזן פאַרטיג דער אנצוג, אונד וויא איז דער מאַן געוואָרען איבעראשט, אַלס ער האָט געזעהן, דאָס א קליינער באָי פון שניידער טראָגט אויף א סוט פון דיא זעלבע טוך. דער מאַן האָט זיך ניט געקענט איינהאַלטען אונד האָט איהם געפרעגט דיא אורזאַכע, וואָרום האָט יענער שניידער געזאָגט, דאָס עס וועט זיין װעניג וואַרע, אונד ער האָט נאָך אָפגעשפּאָרט אויף א סוט פאַר זיין באָי.

— פאַרשטעהט איהר מיך, האָט איהם דער שניידער געענטפערט, איך האָב איין באָי, יענער שניידער האָט אָבער צווייא.

דער בעל תשובה.

איינער האָט א מאָל געטהון איין עבירה פון איין אשת איש. דער רבי האָט איהם געגעבען א תשובה, דאָס ער זאָלל א יאָהר נאָך אנאַנד פאַסטען מאָנטאַג אונד דאָננערסטאַג. — ניין רבינקע, האָט ער געזאָגט, פאַסטען קען איך ניט. — נוא שלאָף אויף דער ערד א חדש נאָך א נאַנד, האט איהם דער רבי ווייטער געהייסען.

— ניין רבינקע דאָס קען איך אויך ניט.

— וואָס דען פאַר א תשובה זאָלל איך דיר געבען?, האָט איהם דער רבי געפרעגט.

— געהן ווייטער צו דער ווייבעל, האָט ער איהם געענטפערט.

דער גרויסער מיוחס.

איינער א קלוגער יונג, וואָס א שוטה האָט איהם נאָך איינאַנד געדולד דעם קאָפּ מיט זיין גרויסען, אַלטען יחוס, האָט זיך צום סוף צו איהם אזוי אָבגערופען:

— הארינקע, איך רעכען, אז אייער יחוס איז נאך עלטער, ווייל איהר מיינט אליין, נאך עלטער פאר אדם הראשונ'ן.

— וואס הייסט דאס, וויא אזויא? פרעגט דער יחסן.

— פארשטעהט איר מיך, איהר קומט ארויס פון א בהמה, אונד דאס איז דאך ידוע, אז דיא בהמות זיינען בעשאפען געווארען פריער פאר אדמ'ן.

איין ענטפער פון א יודעש מיידעל דעם קייסער ניקאלאי.

דער רוססישער קייסער ניקאלאי איז געווען בעקאנט, מיט דעם, וואס ער האט געוואלט זיינע יודען בילדען אונד נאך מעהר האט ער געוואלט, דאס זייא זאלען זיך שמד'ן. איין מאל איז צו איהם אריינגעקומען א יודעש מיידעל פון 12 יאהר מיט א ביטשריפט. אויף דעם טיש, צו וועלכען דאס מעדכען איז צוגעגאנגען, איז געשטאנען א קרייץ, אויף וועלכען עס איז געווען דער געקרייציגטער יעזוס.

— טהו פריער א קוש דעם חתן! האט איהר ניקאלאי געזאגט אנווייזענדיג דעם קרייץ.

— בייא אונז יודען, האט דאס מיידעל געענטפערט, איז זיטטע, אז דער חתן דארף פריער א קוש טהון דער כלה.

א נדר פון א גנב.

ווען עס וועט ניט ארויס פון דער מאדע דיא פערפלוכטע קאססעס מיט דיא סעקרעטנע שלעססער, טהו איך א נדר, אז איך וועל אוועקווארפען מיין וויסטע פרנסה ברעכען שלעססער, אונד אננעהמען א שטעללע פון א—קאססיר! .

דער חילוק.

— וואס איז דער חילוק פון סיביר ביז אמעריקא? האט מען געפרעגט א קלוגען מאן.

— אין סיביר פארשיקט מען, אין אמעריקא פארט מען אליין, איז געווען זיין ענטווארט

אנגעפייפט.

דער וואוכערער — איז דער פאטער ניכט צו הויזע, יאָסעלע? וויפיעל מאָל איך וואר שוין אין טרעף איהם נים.

יוסעלע — ניין, דער פאטער איז יעצט ניכט צו הויזע.ווארטען זיי ניטינסט ר׳ שלמה ביז דע פאטער ווירד קומען, ווערדען ווירד איהם הערען „פייפען“.

דער וואוכערער — וויא הייסט?

יוסעלע — האבע זיא נאך ניע מיין פאטער פייפען געהערט?

דער וואוכערער — ניין, וואס איזט דען?

יוסעלע — איך האב געהערט וויא ער האט געסטעהן דער מוטער געזאגט: „און אז ר׳ שלמה וועט קומען מאָה־נען וועל איך איהם אנפייפען“.

דער גליקליכסטער מענש אין דער וועלט.

איינער האָט אמאָל געפרעגט ווער איז געוועזען דער גליקליכ־סטער מענש אין דער וועלט? אדם הראשון, האָט מען איהם גע־ענטפערט, ווייל ער האָט ניט געהאָט קיין שוויגער.

ניט פון איינע יאהרען און דאָך פון איין עלטער.

א פערציג יעהריגער מאַן האָט חתונה געהאַט מיט א מיידעל פון צוואַנציג יאהר, אלס מען האָט מיט איהם אמאָל גערעט פון דער אונגלייכהייט פון זייערע יאהרען, האָט ער געזאָגט אזוי: „ווען זיא ניט א קוק אויף מיר ווערט זיא מיט צעהן יאהר עלטער, אונד איך—אויף איהר, מיט צעהן יאהר אינגער, אָט זיינען מיר ביידע אין איין עלטער".

א קלוגע טאָכטער.

מאַמע! מאַמע!

וואָס איז דאָרטען מיין טאָכטער?

א מויז איז אריינגעפאַללען אין קרוג מילך.

נוא, האָסט דוא זיא ארויסגענומען?

ניין, איך האָב א הין אריינגעוואָרפען דיא קאַטץ.

היינט מאַכען זייא פערקעהרט.

פון היינטיגע אפיקורסים איז גאר ניט אויסצוהאַלטען, האָט זיך געקלאָגט א גרויסער עם הארץ, א מאָל פלעגט מען זאָגען: „בואי כלה, בואי כלה" אלץ מיט קופען, אונד היינטיגע אפיקורסים מאַ־כען דאָס פערקעהרט, זייא זאָגען גאָר „בואי חלה, בואי חלה", אלץ מיט חתין.

א גוטע אורזאַכע.

איינער האָט געשריעבען א מאָל א בריעף מיט זייער גרויסע אותיות. מען האָט איהם געפרעגט פאַר וואָס ער שרייבט מיט א זעלכע גרויסע אותיות? צו ווען איך שרייב דעם בריעף, האָט ער געענטפערט, איז א טויבער.

דער שוואָגער.

איין אָרעמאַן איז אריין צו אַ גביר בעטין אַ נדבה, אלס דער גביר האָט איהם אבער ניט געגעבען, האָט דער אָרעמאַן צו איהם געזאָגט: „אויב איהר גיט מיר ניט אַ נדבה, שיק איך צו אייך מיין שוואָגער". „ווער איז דאָס אייער שוואָגער?" האָט איהם דער גביר געפרעגט. „איך האָב געהאַט אַ שוועסטער, האָט איהר צוגענומען דער מלאך המות, איז ער דאָך מיין שוואָגער".

דער ליגנער.

עס איז געוועזען אַ ליגנער, וועלכער האָט דערצעהלט זעלטענע ליגענס. אלס מען האָט איהם אָבער שוין אויפגעהערט צו גלויבען, האָט ער געדונגען איינעם, וואָס זאָל מסכים זיין אויף אלעס, וואָס ער וועט דערצעהלין, אז עס איז איין אמת. איין מאל האָט ער דערצעהלט, אז ער האָט געזעהן איין וואָגין פון איין עק וועלט ביז דיא אנדערע עק וועלט, אונד דיא האלאָבלעס זיינען געוועזען אויף יענער זייט וועלט, „דאָס איז אַ ליגען", האָט געזאָגט דער געדונגענער, איך האָב זיך מיט אייך באַדונגען מסכים צו זיין נור אויף אַ ליגען, וואָס עס קען געמאָלט זיין אויף דער וועלט, אָבער אַ זאַ ליגען, וואָס עס געהט ארויס אויף יענער זייט וועלט, האָב איך זיך ניט באַדונגען.

דער שניידער מיט דיא גמרא.

צוויי ישיבה בחורים האָבען זיך געאַמפּערט אין אַ שטיקעל גמרא, זייא האָבען בשום אופן ניט געקענט דורך קומען צווישען זיך. אין קלויז איז גראָד אריין אַ הויכער מענש מיט אַ גרויסע דרבאָ מיט אַ גראָבין בויך. ער האָט אויסגעוויזען וויא אַ רב, אין אמת'ן אבער איז ער געוועזען אַ שניידער. דיא ישיבה בחרים האָבען איהם דערזעהן, האָבען זייא גערעכענט, אז ער איז אַ גרויסער למדן אונד זייא האָבען זיך בעשלאָססען איהם צו בעטען, אז ער זאָל זייא דערקלערען דיא שטיקעל גמרא. נאָכדעם וויא ער האָט

א ווילע געטראכט, האט ער צו זיי געזאגט: „דאס איז דאך דער נס, וואס איהר האט אנגעטראפען מיר, וואס איך קען לערנען, אבער וויא געהט איהר דאס צו צו א מענשען, וועלכען איהר קענט נים, טאמער קען ער נים גמרא, וואלט איהר דאך איהם מבייש געוועזען דערפאר וועל איך אייך טאקע אויך נים זאגען.

א מיינונג איבער חד גדיא.

עס איז געוועזען איינער, וואס פלעגט מורא האבען צו זאגען חד גדיא; ער האט געזאגט עס איז נים קיין גלאטע מעשה מיט דיא ציג, עפעס נאך האלבע נאכט, דער טאטע האט געקויפט א ציג-פאר צוויא גילדין, צו איז דאס נים גאר א גענגבתה.

פון וואנען עס נעמט זיך דער דלות.

א קרעצמער האט א מאל געפרעגט זיין ווייב, פון וואנען עס נעמט זיך בייא זייא דער דלות? דאכט זיך, או א פויער נעמט א קוואטירעל בראנפין גיסט מען איהם אן א האלבע מיט וואססער אונד נאך איין קוואטירעל שרייבט מען איהם צו אויף'ן וואנט, טא פון וואנען געהמט זיך בייא אונז דער דלות; פארשטייסטו, האט זיא איהם געענטפערט, דיא קוואטירעל, וואס מיר שרייבען צו אויף'ן וואנט איז דאך אהן וואססער, דערפון איז דער דלות.

ער שטופט זיך שוין.

א אידענע האט געדארפט אריבערגעהן איבער א טייך, איבער וועלכען עס איז געוועזען געמאכט זעהר א שמאלער בריקעל. „אויב איך געה אריבער בשלום דעם בריקעל, האט זיא געזאגט, ווארף איך אריין אין פושקע אויף ר' מאיר בעל הנס". וויא זיא האט אבער שוין נעהאלטען ביים סוף בריקעל, האט זיא חרטה געהאט אונד געזאגט: „צוא וואס דארף איך איהם געבען"? אין דעם האט זיך דער בריקעל אנגעפאנגען צו שאקלען. „איך לאך אפ, אונד ער שטופט זיך שוין, האט זיא זיך אפגערופען.

א טרייעל פאר 5000 דאללאר שאדען-ערזאץ.

מיסטער לעק'ס ווייב איז איבערגעפאָהרען געוואָרען פון א קאר אין ברוקלין און נאָך דעם וויא זיא איז אָבגעלעגען א פּאאר וואָכען קראנק איז זיא געשטאָרבען. מיסטער לעק האָט גלייך פערקלאָגט דער קאָמפּאני פאר 5000 דאללאר שאדען-ערזאץ און דער פּראָצעס האט זיך אָנגעפאנגען צו פיהרען.

עס זיינען געווען ציינען פון ביידע זייטען אויך דיא אדוואָקאטען זיינען געווען פיקס און פערטיג און דער פּראָצעס האט זיך אָנגעפאנגען.

מיסטער לעק'ס אדוואָקאט (צום מאָטאָרמאַן). — „ווייסט איהר, מיין הערר, וואָס עס איז א שבועה?"

מאָטאָרמאַן. — „יא, איך וויים."

אדוואָקאט. — ווייסט איהר וואָס איהר דארפט שווערען?"

מאָטאָרמען. — „איך דארף שווערען צו זאָגען דיא וואהרהייט."

אדוואָקאט.—„און וויא וועט זיין ווען איהר וועט דיא וואהרהייט פערלייקענען?"

מאָטאָרמאַן.—„אין זא איין פאל, דענק איך דאס דיא קאָמפּאַניע וועט דעם טרייעל געווינען."

נאָך דעם טרייעל, האבען דיא געשוואָרענע, אריינגעבראכט זייער אורטהייל אין גונסט פון מיסטער לעק און האבען איהם צוגעפּסקעט 2000 דאללאר.

ווען מיסטער לעק האט אבגענומען פון זיין לאָיער א העלפט פון דיא געלד וואר ער גאנץ צופריעדען.

„איך זעה, מיסטער לעק"—האט דער אדוואָקאט צו איהם געזאגט,—„דאס איהר זייט צופריעדען מיט דער ענדע פון פּראצעס."

„יא, עס איז ניט שלעכט" — האט מיסטער לעק געענטפערט. „ערשטענס האב איך דאָך טויזענד דאללאר, און צווייטענס האב איך געקראגען א ווייב א סך א בעסערע וויא דיא ערשטע...."

לאָיער. איך האב אייער פּראצעס מיט פויקען און טראָמפּייטען פערלאָרען.

קליענט. חעה איז מיר איך וועל נאך מוזען דיא מיוזיק אויך בעצאָהלען?

ריכטער. (צום אננעקלאנטען) דיזער בעקער בעשולדיגט אייך אז איהר האט איהם פערקויפט 3 פונט פוטער פיר 5. וויא אזוי האט איהר דיא פוטער גע־וואוינען?

אנגעקלאגטער. איך האבע דיא 5 פונט פוטער אָבגעוואויגען נעגען דעם 5 פונטיגען לאבען ברויט וואס ער האט מיר פערקויפט.

גים דעם ערשטען מאָל.

אנקלעגער. איך שווער דארויף אז דיא גענז זיינען מיינע. איך דערקען זיי אין בע־שטעטיג אז זיי זיינען ביי מיר גענגנב׳עט געוואָרען נעכטען ביי נאכט.

לאַיער. (פיר דעם אָנגעקלאָגטען) איך אנערקען ניט זיין שבועה; דיא גענז זיינען א גאנץ געוועהנליכער סאָרט, און איך זאָג אז עס איז אונמעגליך זיי צו דערקענען: איך צום ביישפיעל, האב אויך גענז פאן דעם זעלבען מין.

אנקלעגער זעהר מעגליך; עס איז ניט דאס ערשטע מאָל וואס מען האט בייא מיר גענגנב׳עט גענז.

א מתנה פאן גאטט.

רעפעקטיא. (האפענדיג א גנב); ביז איך האָב דיך געקעטשט, איז דיר געלונגען אין איין וואָך פאן מיר פיער מאהל צו אנטלויפען.

גנב. (מיט א זיפץ): יא! יענע וואך איז טאקי געוועזען א מתנה פאן גאטט!

איין איבערראשונג.

ריכטער. (צום אנגעקלאנטען)! גאנצע פיער וואכען האט איהר געלייקענט דאס איהר האט דיא סטאר בעגנבעט וואס איז אייך עפעס גראָדע היינט איינגעפאלען זיך מודה צו זיין?

אנגעקלאגטער. איך האבע געוואוסט, אז היינט איז אייער געבורטסטאג, הערר ריכ־טער, און איך האב אייך געוואלט מאכען א איבערראשונג אום איהר זאלט מיר אויך מאכען א איבערראשונג און מיר לאזען פריי.

א העפליכער גנב.

ריכטער:—איהר זייט אלזאָ גאר אָהן וועלכע אבזיכט ביי נאכט אין צימער אריינגעגאנגען? אבער ווארום האָט איהר דיא שיך אויסגעטאָהן?

איינברעכער:—יא, הערר ריכטער, ווייל איך האָב געהערט דאס א קראַנקער געפינט זיך דאָרט.

פאר דעם פאליציי ריכטער.

ריכטער (צום אנגעקלאגטען):—ווארום האט איהר גלייך דעם פאקעט בוך נים אבגעגעבען אין פאליציי־סטאציאן דעם זעלבען אבענד ווען איהר האט עס גע־פונען?

אנגעקלאגטער:—ווייל עס איז שוין צו שפעט געוועז.

ריכטער:—ווארום האט איהר עס אויף מארגען פריה נים געבראכט

אנגעקלאגטער:—ווייל דאן איז ער שוין ליידיג געוועזן.

—

א:—דער הערר טרענק איז קראנק? וואס פעהלט איהם דען?

ב:—קראנק איז ער גראדע ניט, בלויז דאס וואס ער איז געסטערן אלס ציי־גע אין געריכט איינגעלאדען געוועזן און ער האט א גאנצע שטונדע נאך אנאנד נאך דעם אמת געזאגט און דאס האט איהם צו שטארק אנגעגריפען.

—

אימער קאנסעקווענט.

ריכטער.—„ויא אלט זייט איהר, מיסס?“

מיסס.—„פינף און צוואנציג יאהר, יור האנאר!“

ריכטער.—(בייז) „מיט אבט יאהר צוריק האט איהר מיר אויף דאסזעלבינע געזאגט!“

מיסס.—„ריכטיג, יור האנאר! אבער איך בין נישט פון דיא מענשען וועלכע זאגען איינמאל אזוי און דעם אנדערן מאל אנדערש!“

—

ריכטער.—אנגעקלאגטער, איך זעה אייך שוין צום זיבעצעהנטען מאל אויף דיזער באנק. שעהמט איהר זיך ניט?

אנגעקלאגטער.—הערר ריכטער, איך זעה אייך שוין א יאהר אויף דיעזער שטוהל און איך האב אייך נאך קיין מאל קיין פארווירפע נים געמאכט.

—

עס שטימט.

קליענט. אבער, הערר, אדוואקאט, מיר האבען דאך אבגעמאכט אז איהר זאלט קריעגען דיא העלפט פון דאס וואס איך מאהן.

אדוואקאט. ריכטיג, מיין הערר, אבער מיר האבען דאך געקריעגען דיא העלפט פון וואס מיר האבען געמאהנט, און דאס איז מיין טהייל, מיר שיינט דאס עס שטימט.

דער לאיער בײַם מען זאל אידם גלויבען.

נאך דער פערהער פון אלע עדות, האט זיך דער אדוואקאט געשטעלט האל־טען זיין לעצטע רעדע. א לאנגע צייט האט ער גערעדט אבער ...יהם האט אויס־געוויעזען אז די געשווארענע גלויבען איהם ניט, און ער האט דארום מיט א קלוג־ליכער שטימע אויסגערופען:

„דאס אומגליק איז מיינע הערכען וואס אין דער לעצטער צייט האט מען אנגעפאנגען צו האלטען אדוואקאטען פאר ליעגנער. איך דערקען אן אייך אז איהר גלויבט מיר ניט ווייל איך בין אדוואקאט.... אבער איך שווער אייך דאס אלעס וואס איך זאג איז וואהר און הייליג, און איך בעט אייך איהר זאלט מיר גלויבען אבוואהל איך בין איין אדוואקאט!....

איינער פון די געשווארענע.—(נוטמוטהיג) מיין הערר, איך גלויב אייך יעדענ־פאלס ווייל איך האלט אייך ניט פאר קיין אדוואקאט....

א טרייעל וואו דער ריכטער איז ניט קיין קלאסיקער.

מיסטער קניפמאן האט פערקלאגט צוויי מענער דערפאר וואס זיי האבען איהם גענעבען אזעלכע קלעפ פון וועלכע ער האט אבגעקרייענקט. ביים טרייעל האט דער ריכטער זעלבסט איהם פערהערט.

ריכטער.—„האבען די אנגעקלאגטע אייך ווירקליך זא שטארק געשלאגען?

קניפמאן.—„יא, הערר ריכטער, נאך זייערע קלעפ האב איך זיך געפיהלט זעהר שוואך און אין די אויערן האבען מיר געקלונגען שעקספיר׳ס ווערטער: „זיין אדער ניט זיין.“

ריכטער.—„וויא איך פערשטעה איז הערר שעקספיר געוועזען אייער קאמראד—ער זאל אריינגערופען ווערען.“

א נוטע רעדע.

„איך וועל אייך איבערצייגען, דזשענטלמען אף דיא דזשורי," האט אנגע־פאנגען א יונגער אדוואקאט צו פערטהיידינען זיי קליענט, „דאס עס וואר אונמעג־ליך פאר דעם איינגעקלאגטען צו ערמארדען דעם מאן.

„1טענס ווילען מיר איבערצייגען דאס דער איינגעקלאגטער איז געווען ווייט פון דעם ארט וואו דער מארד איז געשעהן."

„2טענס וועלען מיר בעווייזען דורך ריכטיגע צייגע דאס זיי האבען געזעהן דעם איינגעקלאגטען אויף דעם ארט וואו דער מארד איז געשעהן און וועלכע האבען ניט געזעהן ער זאל איהם מארדען."

„3טענס וועלען מיר בעווייזען דאס קיין גיפט איז ניט געפונען געווארען אין ערמארדעטענס קערפער."

„4טענס וועלען מיר איבערצייגען דאס דער טויטער האט בעגאנגען זעלבסט־מארד."

„און 5טענס קענען מיר דייטליך און ריכטיג בעווייזען דאס דער ערמאר־דעטער לעבט."

„מיר בעטען דארום דיא הערען געשווארענע אין אנבעטראכט פון דאס אלעס צו בעפרייען דעם איינגעקלאגטען.

איין אויפריכטיגער מענש.

לאיער.—„דזשענטעלמען אף דיא דזשורי. מיין קליענט איז איין ארימער מאן, הונגער און נויט האט אוהם געטריבען ער זאל גנב'ענען דעם פארטמאנע מיט דיא דרייסיג דאלאר פון קאמאדע, דעם בעוויז האט איהר וואס ער האט דעם צווייטען פארטמאנע מיט דיא 200 דאלאר ניט גענומען אבוואהל עס איז געלעגען נעבען דאס צווייטע אין דעם זעלבען שופליאד."

ריכטער.—„אנגעקלאגטער, ווארום האט איהר ניט גענומען דעם צווייטען פארטמאנע מיט דיא 200 דאלאר?"

גנב.—„הערר ריכטער, איך האב עס גאר ניט געזעהן."

האט ניט קיין טראבעל.

ווען דער רייכער מיסטער קיטען איז געשטארבען האט מען געפונען פאלגענ־
דען טעסטאמענט:

„איך לאָז איבער מיין גאנצען פערמעגען צו דיא לויערס פון מיינע קינדער.
צו מיין ווייב און קינדער לאָז איך איבער וואס עס וועט זיך אָבשטעלען. דורך די־
זען טעסטאמענט האָף איך צו פערמיידען פראָצעסען און קריעגעריי צווישען מיינע
קינדער און פערמיידען דאס דיא אדוואָקאטען זאל ערקלערען אז איך האב געשרי־
בען דיזען טעסטאמענט אהנע פערשטאנד.

א פראצעס פאר אינשורענס.

מיסטער טאראראם האט געקויפט טויזענד ערשטע קלאסע האוואנא סיגאַ־
רען און האט עס אינשורט. ער האט ריכטיג געצאהלט דער קאמפאני און האט
אויסגעסמוקט אלע סיגארען אין צייט פון עטליכע מאנאטען. ווען קיין איינציגער
סיגאר איז פארבליעבען האט ער אריינגעשיקט אין דער קאָמפאני א בריעף אין
וועלכען ער האט ערקלעהרט אז אלע סיגארען זיינען פארברענט געוואָרען. דיא
קאמפאני האט ניט געוואלט בעצאהלען און מיסטער טאראראם האט זייא איינגע־
קלאָגט פאר אינשורענס.

„איך האב מיינע סיגארען פעראינשורט געגען פייער און זיי זיינען אויפ'ן
פייער אוועק,“ — האט ער געטענעט, — „יעצט וויל איך דיא אינשורענס“

א קלוגער ריכטער.

אדוואָקאט. (בעטענד) הערר ריכטער, איהר האט מיין קליענט פעראורטהיילט אויף
זיעבען יאהר. זעהט איהר דען ניט דאס ער איז קראנק און שוואך און
וועט מעהר ניט קענען לעבען וויא העלפט דאפאן!“

ריכטער. — „אויב אזוי וועל איך איהם פעראורטהיילען אויף לעבענסלאַנג.“

The Holiday will follow.

Wife—"You are a wise man, my dear husband ; can you tell me when I am going to die?"

Husband—"On the eve of a holiday, dear Anna."

Wife—"Of which holiday?"

Husband—"I don't know exactly; but I am sure the next day after your death will be a holiday for me."

ערב יום טוב.

פרוי—זאָג מיר, מיין ליעבער מאן, דוא ביסט דאָך א חכם : ווען וועל איך שטארבען ?

מאנן—ערב יום טוב, מיין ליעבע חנה!

פרוי— אין וועלכען „ערב יום טוב"?

מאנן— אקוראט וועלכען ווייס איך ניט ; נאָר דאס בין איך זיכער, אז דער אנדערער טאג נאך דיין טויט [illegible] ביי מיר א גרויסער יום טוב זיין.

דער בעסטער פריינד.

ריכטער. —זיים איהר מיט דעם קברות מאַן, אייער עדות, בעפריינדעט?

אַנגעקלאַגטער.—ער איז מיין בעסטער פריינד, דען ער האָט מיינע צוויי ווייבער בעגראָבען.

דער קלוגער ריכטער.

ריכטער.—אנגעקלאגטע, וויא אלט זינד זיא?

אנגעקלאַגטע.—איך.... איך צייכע צוואנציג יאהר.

ריכטער,—נוא און וויפיעל ציילט איהר נים?....

נעוואלט בעצאהלען.

ריכטער.—וויא קומט איהר דע־צו, נאכדעם וויא איהר האט איהם מיט א מיטאג אבגעגעסען, האט איהר נאך א לעפעל אויך נעגנב׳עט.

אנגעקלאגטער—איך האב עס נעוואָלט פערקויפען אום איהם פאר׳ן מיטאג צו בעצאהלען.

הייקעל און מייקעל.

הייקעל.—וויפיעל נעהמט אין אמעריקא א פאָליציימאן?

מייקעל.—פיעל ער קען.

הייקעל.—איז דאס אמת או אין אמעריקא קען מען נים זיין אן עהרליכער מאן?

מייקעל.—דיא מאשעניקעס זאגען דאס אלע.

פער־בלאנדזשעט.

א איד איז נעגאנגען צו א דענטיסט ארויס־צונעהמען א קראנקען צאהן, ער איז אבער, אומ־ערן, פארקראָכען צו איין אדוואקאט ועלכער האט געוואוינט נעבען דעם דענטיסט. ווען דיא דיענסט איז ארויס־געקומען איהם אנטקעגען האט ער גע־פרעגט:

— דא וואוינט דער מאן וואס רייסט דיא ציין?

— ניין, מיין ליעבער איד, האט איהם דיא דיענסט געענטפערט—דא רייסט מען דיא הויט.

דער קלענער [illegible]

דיא ביידע קאָזינס זשאַן און פּהיליפּ האָבען בעגלייטעט זייער טאַנטע צום באַהן. יעדער האָט זיך געוואָלט איסצייכנען און אונטערשטייכלען, דיא רייכע טאַנטע אום זיא זאָל איהם איהר פערמעגען אָבשרייבען. אלס עס איז געקומען צו אבשיעד נעהמען איז זשאַן צוגעלאָפען צו העלפען דיא טאַנטע אריינשטייגען אין וואַגאָן.

— „יעהסטו האט דיא טאַנטע געזאָגט צו פּיליפּ'ן וויא גאלאַנט דיין קאָזין איז, דיר וואָלט דאס גאָר ניט איינגעפאַלען, דאָ האָט דזשאַן געזאָגט: אָבער ליעבע טאַנטע, דוא ביסט נאָך יונג גענוג אום צאַלין און וואַגאָן הערייננשטייגען!" — אלס דיא טאַנטע האָט אַ קורצע צייט נאכדעם איבגעשריעבען איהר פערמעגען האט זיא איהר פּלעמעניק זשאן געמאַכט פיר איהר איינציגען יורש.

דיא געשיקטעסטע איידגלימשערס געפינען זיך אין האללאנד, און אפריקאַ־נער געזאנדטער, וועלכער האט אין דיזען לאנד צום ערסטען מאל געזעהען, וויא מען גלימשט זיך אויף׳ן אייז, האט געשריעבען צו זיין קעניג: „אין האללאנד ווערט ווינטער דאס וואסער בעצוינגען מיט א גלעזערנעם קוכען, אויף וועלכען מען לויפט הערום אין שיך מיר צוגעבונדענע מעסער.“

דיא עדעל - שטיינער.

א רייכער כינעזער האט שטאָלצירט מיט דעם, וואס ער האט געטראָגען א בנד בעזעצט מיט טהייערע עדעל־שטיינער. אן אלטער אָרימער באָנצע (כינעזישער פרוש) האט איהם בעגעגענט אויפ׳ן גאס, האט זיך אָבגעשטעלט פאר איהם, האט איהם בעקוקט פון קאָפּ ביז דיא פיס, האט זיך דאן געבוקט צו דער ערד און האט איהם זעהר שטארק געדאנקט פיר זיינע עדעל־שטיינער. „מיין פריינד,“ האט גע־זאָגט דער רייכער, „איך האָב דיר קיינמאָל קיין עדעל־שטיינער ניט געגעבען.“— „געוויס ניט,“ האט געענטפערט דער באָנצע; „אָבער איהר האט מיר געגעבען דיא מעגליכקייט זיי צו זעהן, און מעהר וויא דיזען גענוס פון זיי האט איהר אַליין דאָך אויך ניט. צווישען אונז ביידען איז נאָר דער אונטערשיעד, דאס איהר האט דיא מיהע זיי צו טראָגען און צו היטען, וועהרענד איך בין פון דיעזע אר־בייטען פריי.“

אַ פיינער איינפאַל.

א נאר האט געוואָלט וויסען, וויא ער זעהט אויס ווען ער שלאָפט, ער האט זיך געזעצט פאר׳ן שפיעגעל און צוגעמאַכט דיא אויגען.

געוואָלט זיך איבערצייגען.

אן אלטער מאן האט געהערט, דאס א קראָה לעבט 200 יאָהר; האט ער געקויפט א קראָה 1 יאָהר אלט, אום צו זעהן אויב דאס איז אמת.

דער שטומער.

א שטומער איז געזעסען ביי׳ן וועג און געבעטעלט. אייניגע פארביינעהער האָבען איהם געפרעגט, וואס איהם פעהלט? „אך,“ האט געזאָגט דער בעט־לער, „איך קען ניט רעדען.“

All the same to him.

Policeman—"You have no right to beat your wife, you brute. Here, women are under police protection, and no one else can punish them."

The Brute—"That's so? Only you can punish them. Well then, go ahead and give her a beating. It is all the same to me who is doing it."

אללעס איינס:

פאָליסמאן — מיט וועלבען רעכט שלאָגסטו דיינע פרויא דוא לומפ! דאָ אין אמעריקאָ שטעהן דיא פרויען אונטער דעם שוטץ דער פאָליצייא נאר דיא פאָליצייא אליין קען בעשטראַפען!

דער איד: אזוי? נאָר איהר אליין קענט זיא בעשטראַפען? נו גוט ס'איז מיר אלעס איינס. ווארפט זשע איהר איהר אריין א פאר קיעפ!

א טרייעל פאר איין אקס.

א פארמער'ס איין אָקס, וועלכען אללע נאכבּארען האבען געקענט דורך דעם גלעקעל וואס ער האט אויף זיין האלז געטראָגען, איז דערהרגעט געוואָרען פון איין עלעקטריק קאר וועלכע פלעגט לויפען פארביי דעם פארם.

דער פארמער האט באלד פערקלאָגט דער קאָמפּאני פאר 200 דאללאר שאדען־ערזאץ.

ביים טרייעל האט דער קאָמפּאנים אדוואָקאט געהאלטען א לאנגע רעדע און האט געענדיגט מיט דיא ווערטער:

„הערען געשוואָרענע. פון דעם אללעם וואָס איהר האט געהערט האט איהר זיך איבערצייגט דאס עס וואר ניט דעם מאָטאָרמאנס שולד וואס דער אָקס איז דערהרגעט געווארען. דער פאָרזיכטינער מאָטאָרמאן האט געפייפט און געקלונגען יוען ער האט געזעהן דעם אָקס ארומלויפענדיג אויף דיא טרעקס. ער האט דאס געטהאן אום דעם אָקס צו איבערשרעקען און איהם מאכען אראָבגעהן פון דיא טרעקס. מיינע הערען, דיא קאמפּאני איז ניט שולדיג, און מיר ערווארטען אייער אורטהייל אין אונזער גונסט.“ נאך איהם האט זיך געשטעלט דעם פארמער'ס אדוואָקאט און נאך דעם וויא ער האט געהאלטען א לאנגע רעדע האט ער געענדיגט מיט דיא ווערטער:

„ווערטהע הערען געשוואָרענע. פון דעם אללעם וואס איהר האט געהערט דענק איך וועט איהר מוזען געבען אייער אורטהייל אין אונזער גונסט. מיין פריינד, דער געלעהרטער אדוואָקאט פון דער אנדערער זייט האט ערקלערט דאס דער קאר מאָטאָרמאן האט געקלונגען און געפייפט אום דעם אָקס פון דיא טרעקס ארונטער־פיהרען, ער האט אבער פערגעסען צו ערצעהלען דאס אויך דער אָקס האט געקלונגען און דאס קלינגען האט געדארפט דעם מאָטאָרמען צו פערשטעהן געבען אז ער דארף אבשטעלען דיא קאר. אָבער וויא עס איז זעהט אויס איז דער מאָטאָרמאן ניט בעסער פאר דעם אָקס, און דיא קאמפּאני דארף בעצאָהלען ווען אקסען פיהרען איהרע קארס.

דער פארמער האָט געוואונען.

An obedient Wife.

Dying husband—"My dear Rachel If you want me to die peacefully, you must promise me that after I am gone you will not marry my enemy Joseph Greenberg."

Wife—"You can rest assured that I never would have done it anyway; because I promised your best friend Herman over a year ago. to marry him after you're dead."

דאס געטרייע ווייב.

דער מאן: רחלע מיין לעבען!—אויב דוא ווילסט אז איך זאל רוהיג שטארבען, שווער זשע מיר צו אז נאך מיין טויט זאלסטו ניט חתונה האבען מיט מיין שונא יאזעף גרינבערג.

דאס ווייב: שטארב רוהיג מיין מאן, איך וואלט איהם סאי וויא סאי נישט גענומען; וויל איך האב נאך צוריק מיט א יאהר צוגעזאגט דיין בעסטען פריינד הערמאנן אז איך וועל איהם נעהמען.

א גרויסער פריין.

ערשטער גנב. וואו האסטו דערטאפט אזא שיינעם ראק?
צוויטער גנב. ביי א פעדלער.
ערשטער וויפיעל קאסט ער דיר?
צווייטער. פיער וואכען געפענגנים.

אזוי לאנג

ריכטער. פון ווען אן זייט איהר פיר איהם א כלה געווארען?
קלעגערין. פון פסח אן.
ריכטער. וואס איז דאס פסח?
קלעגערין. ווען דיא אידען זיינען ארויס פון מצרים.
ריכטער. אך מיין גאטט! זא איינע לאנגע צייט נאך נים חתונה געהאט?!

א גנב בן גנב.

ריכטער. וויא אלט זייט איהר געוועזן אלס איהר האט דאס ערשטע מאל אין גע־פענגנים אריין געטראטען?

אנגעקלאגטער. אכט יאהר.

ריכטער. אזוי פריה זייט איהר שוין געווארען א גנב.

אנגעקלאגטער. ניין איך האב דאמאלס בעזוכט מיין פאטער, וועלכער איז דאמאלס געזעסען פאר א גנבה.

דין ווייב מיט 1000 דאנקען.

שעריף. איך בין געקומען אין'ם נאמען פאן געריכט אייער גאנצעס איינענטהום צו נעהמען.

מאנן. אללעס וואס איך פערמאג איז מיין ווייב, זייט איהר צופריעדען מיט איהר נעהמט זיא צו און איך וועל אייך טויזענד דאנקען געבען.

א ווימצינער טרייעל.

מיסטער פודינג איז נעבאך געוועזן א גנב און איז יעצט געשטאנען פאר'ן געריכט. זיין אדוואקאט לעבען איהם.

„מיינע הערען,“ האט דער אדוואקאט געזאגט אם ענדע פון זיין לאנגע רעדע, „נאך אלע בעווייזע גענען מיין קליענט האט איהר זיך איבערציינט דאס ער איז ניט אין גאנצען, דאס הייסט ניט מיט דעם גאנצען קערפער איינגעדרונגען אין הויז, איך פאדער און בעט דארום פון אייך איהר זאלט איהם פרייא שפרעכען.“

דער ריכטער האט דאן ערקלעהרט דיא געשווארענע דאס אויב זיי דענקען דאס ניט דער גאנצער מיסטער פודינג איז איינגעדרונגען ביי נאכט אין דאס הויז אום צו גנב'ענען דאן מעגען זיי ערקלעהרען פאר שולדיג יענע טהיילען קערפער פון גנב וועלכע זיי וויסען זיינען שולדיג.

דיא געשווארענע נאך א קורצעם בעראטהען זיך האבען געפונען דאס דיא רעכטע האנד, דער רעכטער שולטער און דיא קאפ פון דעם מיסטער פודינג זיינען שולדיג אין גנבה. דער ריכטער האט דאן ארויסגעגעבען זיין אורטהייל דאס דיא רעכטע האנד, דער רעכטער שולטער און דיא קאפ פון דעם שולדיגען זאלען פערשיקט ווערען אויף פינף יאהר אין אסטראג אויף שווערע ארבייט „און מיט דיא איבריגע טהיילען פון זיין קערפער“, האט דער ריכטער געענדיגט, „מעג ער טאהן וואס ער וויל.“

היימיש.

ריכטער.—אנגעקלאגטער, וויא וואגט איהר דא צו שטיין אין אייער העט? איהר פערגעסט אז איהר שטעהט אין געריכטס זאאל?

אנגעקלאגטער.—אומגעקעהרט, וויל איך האב דאס גאר ניט פערגעסען, דא־רום שטעה איך אין העט, דען איך בין אין געריכטס זאאל א היימישער מענש.

א לייכטע שטראפע.

ריכטער.—(צו דער אנגעקלאגטער וועלכע איז אן אלטע מויד) איך פעראור־טהייל אייך צו זיצען 3 מאנאטען.

אנגעקלאגטע.—איך בין שוין צום זיצען געוואוינט געווארען.

א ריכטינער בעווייז.

ריכטער.—דוא ביזט אננעקלאגט אז נעסטערן נאך האלבע נאכט ביזטו אריין נעקראכען צו לעהמאנען אין וואהנונג.

גנב.—דאס איז א ליגען.

ריכטער.—דא זיינען אבער דא עדות וואס האבע דאס געזעהן.

גנב.—דאס איז אונמעגליך, ווייל איך האב מיך גוט ארומגעקוקט אין אלע זייטען קיינער זאל מיר ניט זעהן.

וואס העלפט דאס.

ריכטער.—וויא איז דאס אייך געווען מעגליך אזא גרויסע אייזערנע קאססע צוועקצוטראגען?

אנגעקלאגטער.—וואס העלפט דאס, ווען איך וועל אייך ערקלעהרען, איהר וועט עס דאך ניט קענען אויספיהרען.

א גוטע אנטווארט.

מיכאל. וואס טהוט רבנו גרשון דעם יעניגען וועלכער איז עובר אויף זיין חרם? אז מען נעהמט צוויי ווייבער.

רפאל. ער טהוט גאר נישט! נור דער דזשאדזש זאל א מיתה איינגעהמען, טהוט אן צרות.

איך האב מורא.

איין מאן וואר בעשולדינט דאס ער האט גע'גנב'עט א פאאר פענטס עס זיינען געווען איינינע ציינען; אבער די בעווייזע זיינע געווען שוואך און נאכדעם וויא דער לאיערהאט אבגערעדט עטליכע מינוט האט מען דעם אנגעקלאגטען בעפרייט.

דער לאיער האט דאן זיין קליענט געזאגט אז ער קען שוין געהן, אבער יענער האט זיך פון ארט ניט גערירהט. ער האט איהם נאך א מאהל געזאגט אז ער קאן געהן, אבער יענער איז געבליבען זיצען. דאן איז ער צו איהם צוגעגאנגען און האט איהם געפרעגט ווארום ער גייט בעסער ניט אהיים.

„דער פאקט איז, מיין העררה, איך וויל ניט ארויסגעהן פון דאנען ווייל עס זיינען נאך דא א פאר פון די עדות וועלכע האבען געזאגט אז איך האב גע'גנבעט די הויזען."

„וואס געהען איך אן די ציינען, איהר זייט פריי!"

„יא, העררר לאיער אבער איך האב מורא אז ווען איך וועל ארויסגעהן וועלען זיי מיר אבשטעלען, ווייל איך געה אנגעטאהן די גע'גנב'עטע פאאר פענטס.

א מרייעל פאר 3 דאללאר און 50 סענט.

מיסעס פלאסק האט איינגעקלאגט איהר באָרדער (וועלכער האט שוין פון איהר ארויסגעמופט) פאר דריי דאללאר פאר לאזשי און 50 סענט פאר וועש דער באָרדער האט געטעניעט אז ער־טענס, — האט ער געצאהלט דער מיסעס פלאסק דריי דאללאר א מאנאייט פאר לאזשי, קאפפעע אין דער פריה, און וואשען וועש; און צווייטענס, איז ער איהר גאר ניט שולדיג ווייל ער האט איהר פאר דעם לעטצטען מאנאט בעצאהלט די דריי דאללאר מיט טיקעטס מיט וועלכע ער איז געטעקסט געווארען אין זיין סאָסייטי צו א פארשטעלונג אין יודישען טהעאטער.

תאָטש די גאנצע מעשה האט בעטראפען, (שוין וויא די מיסעס פלאסק האט געזאגט דריי דאללאר און 50 סענט) האבען דאך בײדע צדדים געהאט אד־וואקאטען אום ניט צו געבען סאטיספעקשיאן איינע די אנדערע

אין קאַרט זיינען שוין אלע געווען פערזאמעלט, דיא מיסעס פלאַסק איז געווען מיט איהר מאַן, וועלכער האָט אומיסטנע יענעם טאָג ניט געארבייט אום צו זיין איין עדות, — אויך איז דאָ געווען איין אינטימער פריינד פון מיסטער און מיסעס פלאַסק, וועלכער האָט געוואוסט פון דער גאַנצער געשיכטע און וועלכער האט ערקלערט אז ער וועט עדות זאָגען אז דער באָרדער האט דיא טהעאטער טיקעטס געמאכט א פּרעזענט דער מיסעס. אויך זיינען דאָ געווען א פּאָאר שכנ'טעס פון מיסעס פלאַסק וועלכע זיינען געווען בעקאַנט מיט'ן באָרדער.

דער באָרדער איז דאָ געווען מיט זיינעם א ברודער (א הויכען, דארען יונגען מאַן וועלכער איז געווען זעהר נערוועז ווענען דעם אויסקונפט פון דיזען פּראָצעס), אויך וואר דאָ דעם באָרדערס עקספּרעסמאַן וועלכער האָט אריבערגעמופט זיינע זאכען וועלכע זיינען געווען פערפּאַקט אין א קליינעם טראַנק, ווידער זיינען דאָ געווען צוויי אינטימע פריינד פון באָרדער, וועלכע האָבען יענעם טאָג ניט געהאַט וואס צו טאהן, און וועלכע זיינען געקומען אזוי גלאַט—זעהן וואָס עס וועט זיין און האָבען (וויא געזאָגט) „א ביסעל פאַן."

דיא מיסעס איז געווען דיא ערשטע ציינע און האט ערצעהלט דעם ריכטער וויא פיעל קינדער זיא האָט, וויא פיעל צרות זיא האָט פון זיי, וואָס פאר א לויפער איהר עלטערער באָי סעם איז,— געראָטען אין זיינעם א פעטער א שארלאַטאַן.... וויא זיא איז אין יוראָפּ ניט אזוי פערפינצטערט געווארען וויא דאָ אין דעם וויסטען אמעריקא, א. ז. וו., א. ז. וו. נאכדעם האט זיא איהר ביטער הערץ אויסגעגאָסען אויף'ן באָרדער, און וויא עס ווייזט אויס האט זיא זעהר פיעלע ליעגענס דערצעהלט ווייל דער נערוועזער ברודער פון באָרדער האט ביי יעדער ליעגען זיך א שליידער געטהאן, געקוקט מיט כעס, זיך געווארפען און אפט פלעגט זיך ארויסחאַפּען פון זיין מויל: „אַי"! —„וועה !"— „הומבאַג !"—„בלאָף !"—„שווינדעל !"—„פּע !" דער נערוועזער ברודער האט זיך אזוי לאַנג געווארפען און געשליידערט ביז דער ריכטער האט איהם אנגעפאַנגען אויפמערקזאמקייט שענקען.

„סיי, יאַנג מען" —האט דער דזשאַדזש צו איהם פּלוצלינג געזאָגט — „ווע־מען דארפט איהר דא אין קאָרט און וואס איז מיט אייך דער מעהר?

דער יונגער מאַן האָט זיך ערשראָקען הערענדיג דיא פראַגע, און זיך שטע־לענד האָט ער קוים ארויסגערעדט ! „אַי עם איי בראָטהער אָף די באָרדער".

אויף דעם האָט איהם דער דזשאַדזש בענאכריכטעט אז ער מעג זיין א ברו־דער פון באָרדער אָבער ער דארף זיך רוהיג פערהאלטען און ווען ער וועט נאָך !

מאל זיך ווארפען און שליידערן און וועט שרייען „בלאָף" א. ז. ח. וועט ער איהם פון זאאל ארויסשיקען מיט א בעגלייטער.

דיא אדוואָקאטען האָבען זיך נעפייט אויף לעבען און אויף טוידט. דער מי־סעס אדוואָקאט האָט דעם דזשאָרש פערטרויט דעם סוד אז ער אליין איז אויך א מאל געווען א באָרדער. און אז ער האָט (וויא ווייט ער קאָן געדענקען) איממער געצאָהלט פאר לאזשי בעזונדער און פאר וועש בעזונדער.

דעם באָרדערס אדוואָקאט ווידער האָט ערקלערט אז ער וואהנט אין דיא איסט סייד, אז ער האָט דיא געלעגענהייט געהאָט דורכשטודירען דעם פרייז־ליסט פון לאזשי און באָרד, און ער ווייס אויף ריכטיג, ער איז איבערציינגט, ער גלויבט, און ער קאָן זאָגאר זיין לעבען אין קאָן שטעלען דאָס באָרדערס צאהלען דרייא ־אללאר א מאנהייט פאר לאזשי און אז דיא דרייא דאללאר נעהמט אריין וועש וואשען אויך.

„אָבער וויא קאָן דאס זיין?"—האָט דער מיסעס לאָיער געפרעגט מיט א שמארקען שאָקעל מיט'ן קאָפּ.

„איך וועל דאָס אייך באלד אריינלייגען אין אייער קאָפּ."—האָט דער צוויי־טער נעענטפערט, און האָט ערקלערט אז דיא איסט סייד מענשען זיינען אללע זעהר ארם, איינגעאכע שלעפּער און דארום איז דריי דאללאר ביי זיי א גאנצער קאפיטאל.

מיסטער פלאסק, דער אינטימער גוטער פריינד, דער עקספרעסמאן, דיא שכנות, דער באָרדער אליין, אלע זיינען אויסגעפרעגט געוואָרען פון ריכטער, פון דיא לאָיערם און נאָך דריי שטונדען אז אללע האבען שוין אב געדערצעהלט, האט דער ריכטער געמעלדעט דיא אדוואָקאטען אז ער ווייס ניט וועמען צו גלויבען און וואס זאָל ער טאָהן.... און אום ביידע צדדים זאָללען זיין צופריעדען האט ער גע־מאכט אז דער באָרדער זאָל בעצאָהלען דער מיסעס צוויי דאללאר און קאָסטען.

אללע זיינען אוועק אונצופריעדען און האבען אויסגעשמ'לט אללע בייזע חלומות צום דזשאָרדזש'ס קאָפּ.

שוין צעהן מאל.

א. : איך ווייס נאר ניט וואס צו טהון, דער דאקטאר האט מיר פערבאטען צו רויכען און עס איז מיר זעהר שווער זיך אבצוגעוואהנען.

ב. : דאס איז זעהר לייכט! איך האב זיך שוין צעהן מאל אבגעוואהנט.

—o—

ביזנעס בעפאר פלעזשור.

ביי א מאן איז געשטארבען א פרוי. דעם טאג וואס מען האט איהר גע־דארפט מקבר זיין טרעפט איהם אן א בעקאנטער ארומגעהענדיג אין ביזנעס:

„שטייטץ, וואס איז דאס? — פרעגט איהם דער צווייטער — אין אזא טאג און נאך פארן מקבר זיין דיא פרוי."

„ווייסטו דען ניט דאס דער אמעריקאנער זאגט: ביזנעס בעפאר פלעזשור", האט ער געענטפערט.

—o—

א גוטער איינפאל.

אין א טהעאטער איז פארגעקומען גרויסע סקאנדאלען וואס דיא דאמען האבען בערישטעט מיט זייערע העטס דיא ביהנע און מען האט ניט געקענט זעהן. דער דירעקטאר איז מיעד געווארען ארבייטענדיג דעריבער און ניט געקענט העל־פען. צום ענדע איז איהם אריינגעפאלען א גליקליכער געדאנקען. ער האט אויס־געהאנגען אין טהעאטער אפישעס: „דיא דאמען וועלכע זיינען עלטער פון 30 יאהר קענען זיטצען אין העטס. אבער דיא וואס זיינען יינגער, מוזען נים ארונטערנעמען דיא העטס." פון דאן אן זיטצען אלע אהן העטס.

—o—

ער האט פראקטיקע.

יונגער מאן: וויא שעהמט איהר זיך דאס ניט צו געהן יעצט חתונה האבען; איהר זייט דאך שוין 70 יאהר אלט און איהר האט דאך שוין קיין צייהנער ניט.

אלטער מאן: איך הער דאס צום ערסטען מאל אז צו חתונה האבען דארף מען האבען צייהנער....

—o—

Noah's Ark.

1st Passenger (outside) — "Is Noah's ark filled up already?"

2nd Passenger (inside) — "You can come in. There is still missing one animal, — the pig."

נח'ס תבה.

איין הערר (אויסער דער קאר) — איז נח'ס תבה שוין פולל געפ.קט?

איין הערר (אין די קאר) — קומט צריין! עס פעהלט איין חיה — א חזיר! —

א סימן פון נאז.

א ציידע צו זיין אייניקעל: — עס, מיין קינד, מעהר ברויט, ועסטו אימטעו געזונד זיין און האבען רויטע בעקעלאך.

אייניקעל: — וויא איך זעה, ציידע, האסט דוא אויף דיין לעבען זעהר פיעל ברויט געמוזט שמעקען, ווייל דוא האסט צו א רויטען נאז!..

—o—

פונקט פערקעהרט.

— וואס וואלסט דוא געטהאן, ווען דוא וואלסט געפונען טויזענד דאללאר?

צווייטער: — איך וואלט אדווערטייזט אין דיא צייטונגען אז איך גיב 25 דאללאר א פרעזענט דעם, וואס האט דאס פערלארען.

—o—

ער קען זיך ניט העלפען.

פאטער. — וויא שעמסט דוא זיך דאס ניט נאכצולויפען אלע מיידלאך?

זאהן. — וואס זאל איך טהאן, אז זיי שטעלען זיך ניט אפ.

—o—

אהן א שטעקען איז אויך רעכט.

פאטער. — וויא אונטערשטייסט דוא דאס, מאקס, זיך צו שלאגען מיט דיא דיענסט? גיט מיר נאר א שטעקען!

קינד. — מען דארף ניט, פאפא, קיין שטעקען. איך וועל איהר צושטייער קומען אהן א שטעקען.

—o—

א שאד וואס ער האט זיך אויפגעחאפט.

מאן. — הער, מיין ליעב ווייב, איך האב געזעהן זעהר א גוטען חלום. עס האט זיך מיר געחלומט, דאס איך האב א סך געלד געפונען און איך בין זעהר רייך געווארען.

ווייב. — הלואי וואלסט דוא ניט אויפגעשטאנען, וואלסט דוא דאך א שטיקער נגיד געבליבען.

—o—

אין דיא בויערי.

יונגער מאַן. — וויא שעהמסט דוא זיך דאס ניט, דוא ביסט דאך נאך אזוי יונג און טרייבסט זיך שוין ארום אין דיא בויערי?

מיידעל. — און נאך דיין נארעשען שכל קומט אויס, דאס אלטע ווייבער זאלען זיך ארום טרייבען אין דער בויערי.

—o—

אין פריזאָן.

איק. — וויא קומסט דוא אהער, מאיק?

מאיק. — פרעג מיר ניט וויא קום איך אהער; פרעג בעסער וויא וועל איך ארויס פון דאנען.

—o—

אין סטרים.

בעריל. — קענסט דוא מיר לייהען 5 דאללער, איך האב זעהר נויטהיג.

שמעריל. — איך שווער דיר דאס איך האב ניט ביי זיך.

בעריל. — און אין דער היים?

שמעריל. — אין דער היים זיינען אללע, גאט צו דאנקען געזונד. —און גלייך אוועק געלאפען.

—o—

###ביים דאָקטאָר.

פאציענט: — הערר דאָקטאָר, קענט איהר מיר ניט זאגען וויא לאנג איך וועל נאך לעבען?

דאָקטאָר. — ביז צום טויט וועט איהר געוויס לעבען.

—o—

א לייכטער א צופאל.

איינער איז אריין צו זיין גוטען פריינד, זעהט ער, דאס זיין געזיכט איז צוהאקט און ער איז פערבונדען; פרעגט ער: וואס איז דאס, מיט וואס פאר א צופאל? — נאר ניט מיט א צופאל, נאר מיט א לייכטער, וואס דיא ווייב האט מיר נע־ווארפען; האט געענטפערט דער פערבונדענער.

—o—

פון וויימען.

יונגערמאַן. — ווערדען זיא מיר ערלויבען, מאדאם, איהנען צו בענלייטען?

מאדאם. — אָה יעס, אבער אויף דעם אנדערען זייט סיידוואָק.

—o—

זיא ווייס שוין.

בעקאנטער (צו א אלמנה אין ערסטען חודש נאָך איהר מאַן'ס טויט):

— וויא פיהלט איהר זיך יעצט, מאדאם, נאָך אייער מאַן'ס טויט איינער אליין?

— אָה, זעהר עלענד! האט נעענטפערט דיא אלמנה — אבער יעצט בין איך ווענינסטענס פיעל רוהיגער, ווייל יעצט ווייס איך וואו מיין מאַן פערברענגט דיא נעכט.

—o—

א נומע עצה.

קאוואליער. — ליעבעס פרייליין, אייער וואונש איזט פיר מיך אין געזעטץ, פערלאַנגען זיא נור עטוואס, איך וועל עס אללעס ערפילללען!

פרייליין. — האט חתונה מיט אונזער דיענסטמעדכען.

—o—

א רפואה.

פאציענט. — אך, הערר דאָקטאָר, איך האב א געפעהרליכען קאטער, וואס זאל איך דערצו נעהמען?

דאָקטאָר. — וואס מעהרער שנופּפטיכער.

—o—

א ווארטשפּיעל.

אנווייזענדיג אויף א געווייסע גאס אין וויען, האט איינער געזאגט צו זאפיר'ן:

„אָט דא וואוינען אללע אקטיאָרען אהן א אויסנאהמע."

„מאנכע אויך אהן אן איינגאהמע", האט זאפיר בעמערקט.

—o—

זאפיר'ס א בעמערקונג.

דער וויצלינג זאפיר איז אמאל געגאנגען אין וויען מיט זיינעם א פלעמיעניס. ער איז פארביינעגאנגען אן אקטיאָר, פון וועלכען דער פלעמעניק האט מעהר גע־האלטען וויא זאפיר אליין. יענער האט צו זאפיר'ן געזאגט:

„דער וואס זעהט איהם אויפ'ן גאס וואלט גאר ניט זאגען, אז ער איז א אקטיאָר."

„דער וואס זעהט איהם שפּיעלענדיג — אויך ניכט." — האט זאפיר נעענט־פערט.

—o—

דיא הוגענאָטען.

וועגען מייערבער'ס בעריהמטע אָפּערא „דיא הוגענאָטען" האט דער וויצלינג זאפיר געזאגט: „דאס איז אן אָפּערא, אין וועלכע דיא קריסטען הרג'ענען צו איינע דיא אנדערע און א איד מאכט דיא מוזיק דערצו."

—o—

ער פערלאנגט מעהר.

ווען ווערדי'ס אָפּערא „אאידא" איז צו ערסט געשפּיעלט געווארען אין נעאפּעל (איטאליען) איז א געוויסער בערטאני געגאנגען עס הערען. דיא געשיכטע צוזאמען מיט אן אבענדברויט, האט דעם מאנן געקאסט 15 פראנק 90 סאנטים. דיא אָפּערא איז איהם ניט געפעלען געווארען, אבער הערענדיג וויא אללע ריהמען איהר, האט ער בעשלאסען צו געהן נאך אמאל דעם צווייטען אבענד, ער האט אויסגעגעבען נאך 20 פראנק, איז אבער געבליעבען נאך מעהר אונצופריעדען וויא פריהער. ער איז געווארען שרעקליך בייז, האט אויפגעשריבען א בריעף צום קאָמפּאָניסט, איהם ערקלעהרענדיג, אז זיין אָפּערא איז אן אונזין און אז אויב ווערדי איז אן עהרליכער מאנן דארף ער איהם צוריק געבען דיא אומזיסט-אויסגעבראכטע 35 פראנק 90 סאנטים. ווערדי האט, אהנע זיך צו געפינען בעליידיגט, איהם געשיקט. צושיקען דעם פרייז פון דיא פלעטצער, נעמליך 31½ פראנק.

„אבענד ברויט — האט ער איהם געשריבען — האט איהר געמעגט עסען אין דערהיים; איך צאָהל אייך ניט דיא עקסטרא 4 פראנק 40 ס."

—o—

מאוס אריינגעפאלען.

אלעקסאנדער דיומא איז אמאל אריינגעפאלען אויף דעם פאלגענדען אופן: א יונגער מאן האט איהם צוגעשיקט א טהעאטער שטיק, אנפרענענדיג אויב דיומא איז בערייט צורעכט צו מאכען דיא פערפאסונג און איהר צו לאָזען שפּיעלען אונטער זייערע ביידענס נעמען. אזוי וויא דער יונגער מאן איז געווען אונבעקאנט, האט דיא חוצפה זיינע זעהר געערגערט דעם אלטען דיומא. ער כאפּט א פעדער און שרייבט צו איהם: „מיין הערר! וויא וואגט איהר פארצוישלאָגען א געשפּאן פון א פערד מיט אן עזעל?" מיט דיא נעכסטע פּאָסט קריעגט ער דעם ענטפער: „מיין הערר, וויא וואגט איהר מיר צו רופען פערד?"

—o—

מאַיז מאָני.

דער בעריהמטער ענגלישער שוישפּיעלער מאַטהיוס האט אמאָל נענעבען א שטיעוועל־פּוטצער אין זיין האָטעל, וועלכער האט ביי איהם נושא חן נעווען, א טיקעט צו זיין פאָרשטעלונג אין טהעאטער. איהם טרעפענדיג דעם נעכסטען טאג האט מאַטהיוס נעפרענט דעם יונגען מאן צו־ער האט הנאה נעהאט פון דעם פאָרשטעלונג.

„דיא שפּיעלעריי — האט יענער געענטפערט — איז שוין געווען גוט גענוג, אבער ווער בעצאָהלט מיר פאר דיא פערלאָרענע צייט ?״

—o—

ענטהוזיאסטיש....

איין אבענד, ווען דיא בעריהמטע שוישפּיעלערין סאראה בערנהארד האט נעשפּיעלט פאר א פולנעפּאקטען טהעאטער אין פאריז דיא פּיעסע „פעאָדאָרא״, האט זיא אין איין סצענע געמאכט אזא נוואלדיגען איינדרוק אויפ׳ן פּובליקום, אז דיא אפּלאָדיסמענטען זיינען נעוועזן אין העכסטען גראד ענטהוזיאסטיש. מיט אמאָל האט זיך דערהערט א׳ן אלגעמיינער געלעכטער אויף דער גאלעריע. אלע קעפּ האבען זיך אבנעקעהרט פון דער ביהנע און האבען נענומען קוקען ארויף צו־צו און דער געלעכטער איז געוואָרען אלס גרעסער און גרעסער. עס האט זיך ארויסגע־שטעלט, אז אויבען אויף דער גאלעריע זיינען געשטאנען צוויי מענשען, קאליעקעס, וועלכע האבען ביידע נור געהאט צו איין האנד און, ניט קענענדיג פּאטשען בראוואָ איינציניווייז, האבען זיי אפּלאָדירט צוזאמען. קלאַפּענדיג מיט זייערע איבערגעבליע־בענע הענד איינע געגען דיא אנדערע.

—o—

אלעס פערברענט.

אָרימאַן אין א סטאָר : העלפט מיר, איך בין זעהר אָרים, עס האט מיר פּאַ־סירט א גרויסער אונגליק, איך בין אבגעברענט געוואָרען און מיין גאנצעס פער־מענען איז אין פייער פערלאָרען.

סטאָר־קיפּער : האט איהר א פּייפּער פון דער פּאָליציי דאס איהר זייט אָפּ־געברענט געוואָרען ?

אָרימאַן : א יא, איך האב עס געהאט אבער עס איז אויך פערברענט גע־וואָרען מיט מיינע איבעריגע זאכען.

—o—

פרעזענטס אנשטאט פרעזענס.

אין אינוויטיישאנס אויף חתונות וואו עס קומט דאס ווארט „פרעזענס“ ; עס ווירד פערלאנגט אייער פרעזענס (אנוועזענהיים) זאל איינענטליך געשריעבען ווערען „פרעזענטס“, וואלט עס געווען פיעל אמת׳ער.

—o—

דער גרעסטער פעהלער.

שרייבער : „וויא געפעהלט אייך מיין קאמעדיע ? איך האב עס אנגעשריבען אום מיין צייט צו פערטרייבען“.

קריטיקער : „איין פעהלער האט עס, וואס איהר האט עס ניט געשריעבע אום אנדערע זאלען אויך קענען דאמיט דיא צייט פערטרייבען“.

—o—

א זאך וואס איז אונמעגליך.

פרעדינער : איהר זאלט זיך קיין מאל ניט פערלאזען אויף איין אנדערען מיט א׳ן ארבייט, אויב איהר ווילט אז עס זאל זיין גוט געמאכט.

א בארבער : איך וואלט גערן וועלען זעהן וויא א מענש קען זיך אליין אבשערען.

—o—

ער זאל איהם ניט איבערשרעקען.

פאציענט : דענקען זיא, העדר דאקטאר, אז איבערשרעקען זיך קען מיר יעצט שאדען ?

דאקטאר : נעווים, נעווים ?

פאציענט : אלזא ביטע עס צו האבען אין געדאנקען ווען זיא וועלען מיר דערלאנגען דעם ביל.

—o—

נערעכט....

אין א ביער האללע איז אריינגעקומען א דייטש טרינקען ביער, נור וויא ער האט נעזעהן א אידען זיצענדיג פון וויטען האט ער אויסגעשריען : ניבען זיא מיר דאס, וואס איין יודע טרינקט ניכט. געוועהנליך דער קעלנער האט איהם געבראכט א גלאז ביער ; דער איד אבער האט אויסגעשריען : גיבען זיי איהם איין נאכט־טאפ, ווייל דאס טרינקט געווים קיין יודע ניט.

—o—

א רעטזעל.

פראגע: וואס איז אזעלכעס וואס קומט פאר איין מאל אין א מינוט און צוויי מאל אין א מאמענט אבער קיין איינציגען מאל אין א יאהר־הונדערט.

אנטוואָרט: דער בוכשטאב מ״ם.

—o—

ערקלערט דיא אורזאכע.

נאסט: דיעזער ביף־סטייק איז פיעל קלענער אלס דער וואס איך האב בעקומען געסטערן.

וועיטער: יא! דער איז פון א קלענערן אָקס.

—o—

א מורא׳דיגער וועטער.

דיא ווייב (ביים ברעקפעסט): איך וויל היינט ארויסנעהן אביסעל אין דיא סטאָרס איינצוקויפען זאכען, אויב דער וועטער וועט זיין א שעהנער. וויא שרייבט דיא צייטונג וואס פיר א וועטער וועט היינט זיין?

דער מאן: רעגען, האָגעל, דונערן און בליצען.

—o—

א חזן ווייס וואס ער טהוט.

פראגע: ווארום דאיוענט א חזן מיט מישוררים?

אנטוואָרט: כדי מען זאל איהם ניט הערען....

—o—

צו פערטרייבען דיא ביטערקייט.

פראגע: ווארום טונק מען איין דיא „המוציא״ אין זאלץ?

אנטוואָרט: כדי מען זאל ניט פיהלען וויא ביטער דער שטיקעל ברויט קומט אָן.

—o—

מאקי געטראָפען.

דאקטאר (אין הויז ביי א קראנקען מאן): וויא איך זעה האט איהר געמוזט האבען א מיסטייק, ווייל איהר האט מיר גערופען און איך בין א דאקטאר נור פון פרויען קראנקהייטען.

פאציענט: ניין, הערר דאקטאר, איך האב קיין מיסטייק. איך בין טאקי קראנק פון מיין פרוי.

—o—

נום נעזאָנם.

א פרוי איז נעקומען צום רביין זיך בעקלאָגען אויף איהר ארעמקייט און בעטען, דאס דער רבי זאל פאר איהר בעטען, און איהם נעגעבען דאפיר א פדיון.

פרעגט דער רבי: אז איהר זיים אזוי ארים טו וואו האט איהר גענומען געלד מיר צו געבען?

פרויא: פאר דעם טייפעל געפינט זיך שוין....

פערקעהרט.

א פראנצויז איז אמאל געקומען וויגטער אין רוסלאנד איז איהם בעפאלען א הונט און איהם איינגעביסען. דער פראנצויז האט זיך איינגעבויגען צו נעהמען א שטיין אום צו ווארפען דעם הונד אבער דער שטיין וואר צוגעפראָרען, אָה, וואס פאר א'ן אומגליקליכעס לאנד דאס איז, האט ער אויסגעשריען, אנשטאט וואס מען דארף דיא הינט צובינדען זיינען גאר היער דיא שטיינער צוגעבונדען.

אין מארקעט.

א פישער: הערט מיסעס, קויפט דעם פיש, איך וועל אייך אליין אבסקראַבען, וועל אייך אבהאקען דעם קאָפּ, ארויסציהען דיא גידערים, און אייך אוועקטראָגען צו !

א שעהנער איינפאל.

אין א רעסטאָראן זיינען געזעסען א רוס מיט א דייטש און האבען געגעסען. דער רוסס האט געגעסען פיש און דער דייטש שווייניע־פלייש. דער רוסס האט געוואָלט בעטען א שנאפס און האט מיט א וויטץ אויסגעשריען: ווייטער, דער פיש וויל שווימען! דער ווייטער האט דיא חכמה פערשטאנען און איהם געבראכט א גלעזעל שנאפס. דעם דייטש איז דער וויטץ זעהר געפעלען געווארען און אויך צו בעטען א שנאפס מיט א וויטץ האט ער אויסגעשריען: ווייטער, דער שוויי וויל טרינקען!

שבחים פון מצבות.

ערום נעהענדיג אויף א בית עולם האט איינער זיך אפגעשטעלט בייא א מצבה, ער האט איבער געלייענט אללע שבחים וועלכע זיינען געוועזען אויפגעקריצט אויף'ן שטיין און האט אויס גערופען:

„ווען דער טויטער וואלט אויף שטעהן און זעהן וואס דא שטעהט, וואלט ער מיינען אז ער איז אריין געקראכען אין א פרעמדען קבר."

ער האט זיך פערגעסען.

אן איירישמאן און א נעגער האבען צווישען זיך געהאט א דיספוט וועגען דעם, ווער פון זייא קען אויס שטעהן מעהר קלעפ. זייא האבען אבגעמאכט, אז זייא זאללען זיך „פאימען" און דער וואס עס וועט זיך פיהלען, אז עס הויבען איהם אן אויסצונעהן דיא כחות זאלל אויס שרייען „סאפישענט." (גענוג). א לאנגע צייט האבען זייא איינער דעם אנדערן געבראכען דיא ביינער. „סאפישענט!" האט ענד ליך דער איירישמאן אויס געשריען.

— דוא טייפעל!—האט דער נעגער געזאגט.—איך האב דאס געוואלט אויס שרייען מיט א פערטיל שטונדע צוריק, נור איך האב זיך ניט געקענט דערמאנען דעם ווארט.

אַ כשר קינד.

צווייא לייטע זיינען געגאנגען אין סטריט, און האבען אנגעטראפען א בעקאנ־ טע דאמע טראגענדיג א קינד, האט זיך איינער אבגערופען צום אנדערן אי וואס פאר א כשר קינד דאס איז, יענער האט ניט פערשטאנען וואס ער מיינט מיט דעם „כשר קינד". נעהענדיג אביסעל ווייטער טרעפען זיא אן א אידענע טראגט א קארב מצה און זיין פריינד זאגט אויך אי וואס פיר כשרה מצה דאס איז, דא איז שוין יענער נייגעריג געווארען און געפרעגט בייא איהם וואס הייסט כשרה מצה?

—„פערשטעהסטו"—האט ער איהם געענטפערט עס זיינען געוועזען א פולע העלפער.

יעצט פערשטעה איך שוין וואס דוא האסט געמיינט מיט דעם כשר קינד.

גוט אָבגעטהאָן.

דייזענדיג אויף אַן אייזענבאהן איז אַ דייטשער פּראָפעססאָר געזעססען געגען־איבער צוויא מיידלאך, וועלכע האָבען נאכאנאנד זיך לוסטיג געמאכט איבער דעם געלעהרטען'ס אויסזעהן, זייא האָבען געהאלטען אין איין לאכען און מאכען גרימאַסען. דער פּראָפעססאָר וועלכער איז גראדע קיין נאר ניכט געווען האָט געדולדיג געוואָרט אויף אַ געלעגענהייט זיך נוקם צו זיין אַן זייא, ענדליך האָט דער באהן גענומען דורכגעהן דורך אַ טונעל און אזוי ניך ־וויא עס איז געוואָרען פינסטער האָבען זיך געהערט אין וואגען צווייא קלינגענדע קוּשען גראדע אין דעם אָרט וואו דיא מיידלאך זיינען געזעסען, אזוי שנעל וויא עס איז ליכטיג געוואָרען האָבען דיא ארר־מינע פּאסאזשירען אָנגעהויבען צו קוקען אויף דיא מיידלאך וועלכע זיינען געוואָרען רויט פאר שאנדע. זייא זיינען געזעסען דיא גאנצע צייט שטיל און האָבען אַ וואָרט ניט גערעדט. ביים ארויס שטייגען פונ'ם וואגאָן האָט זיך דער פּראָפּעססאָר צו זייא געווענדעט מיט פאָלגענדע ווערטער: „מיינע דאמען, איך ווייס ניט, וועלכע פון אייך האָט מיך געקוסט, אָבער איך דאנק אייך הערצליך פיר דעם פערגניגען, וועלכען איהר האָט מיר פערשאַפט.“—דער אמת איז געווען, אַז דער אַלטער האָט אין טונעל געקוסט זיין אייגענע האנד.

ניט געטראָפען דעם אָרט.

דאָקטאָר: (צום קראנקען) דיעזע מעדיצין דארפט איהר געהמען 3 מאל אין טאָג נאכ'ן עסען.

קראנקער: עס איז מיר אונמעגליך!

דאָקטאָר: ווארום דענן?

קראנקער: ווער וועט מיר דרייא מאָל אין טאָג געבען צו עסען?

אַ קלוגער אידעל.

אַ איד איז געגאנגען אין ווילנא צווישען דיא קראָמען אין גלעזער גאס, דיא קרעמערקעס פון ביידע זייטען שרייען געוועהנליך אוים: — ר' איד, ר' איד! וואס דארפט איהר? דער איד שטעלט זיך אָפּ פערטראכט זיך און ענטפערט:

— וואס איך דארף? וואס קען איך דארפען?! כ'ווייס? צעהן רובעל אַ וואָך......

טרייסט טעלעגראַמע צו אַ אלמנה.

א פרוי האָט אַ מאָל ערהאלטען דיזע טעלעגראמע:
„גרויסער אונגליק. אייער מאן געטווידטעט אויף'ן באהן. קאָפּ אָבגעריסען פון
„קערפּער, ביירע פיס צובראָכען און דער קליינער פינגער פון דיא רעכטע האַנד
„צוריבען אויף אש!!"

אויף מאָרגען האָט זיא ערהאלטען אַ צווייטע טעלעגראַמע מיט דיזען נוסח:
„דיא טעלעגראַמע פון נעכטערן איז ליידער געווען אביסעל איבערטריבען: דער
„קליינער פינגער פון דיא רעכטע האַנד איז גאַנץ געבליבען."

א בלאָף פון שיקאַגאָ.

— מיר האָבען יעטצט זאָלכע הויכע געביידעס אין נויאָרק—האָט זיך בעריהמט
אַ נויאָרקער—אַז עס איז אונמעגליך צו זעהן אַ שטיקעל הימעל דאָ־טאָ, און מיר
האָבען שוין פערגעסען וויא דער הימעל זעהט אויס.

— בע, דאָס איז גאָר ניט! — האָט איהם געענטפערט אַ בלאָפער פון שי־
קאַגאָ—ביי אונז האָבען מיר זאָלכע הויכע געביירעס אַז ווען מען זאָל זיך אוועק
שטעלען אויף'ן דאַך, קען מען זעהר לייכט קיטצלען דיא מלאכים אין דיא פּאַרעש־
וועס.

בענצע: אֵי ווּעה, איך זעה דאָרט אַ לויה. זאָגט מיר ציפּע־צירל, ווער
איז געשטאָרבען ביי אונז אין ריטעווע! איך קום איצטער פון פלונגיאַן פון יריד.

ציפּע־צירל: זרח דער פאַרבער איז געשטאָרבען, אַזא טהייערער איד.

בענצע: ברוך דיין אמת, איז ער לאַנג קראַנק געווען?

ציפּע־צירל: איך ווייס ניט אויב ער איז קראַנק געווען, איך ווייס אויך
ניט אויב ער איז געשטאָרבען. איך האָב פון קיינעם ניט געהערט וויא אַזוי זרח
איז געשטאָרבען. נור פון וואָגען ווייס איך עס? ווייל זרח דער פאַרבער געהט
שטענדיג נאָך ביי יעדער לויה. און איצטינגען מאָל זעה איך איהם ניט, רעכן איך
אַז דאָס מוז זיין זרח'ס אייגענע לויה.

ער האט מורא. ....

א שדכן איז א מאל געקומען צו א אונציכטיגען אפּגעלאזענעם ישיבה בחור אום איהם צו פיהרען זעהן דיא כלה, וועלכע ער האט איהם געשדכנ׳ט. ער האט אויפגעפאָדערט דעם בחור ער זאָלל זיך ארומוואשען, ארומקראצען, ארומרייניגען און זאָל אויסזעהען א קאַפּעלע לייטישער, איידער ער געהט זעהן דיא כלה. דער ישיבה בחור איז דערמיט ניט זעהר צופריעדען געוועזען. זיין איינווענ־דונג געגען דאס פערלאנגען פון שדכן איז געוועזען אזוי:

דאס איז אלץ גוט ווען מיר וועלען זיך איינער דעם אנדערן געפעללען און עס וועט למזל ווערען א שידוך; מאַמער אָבער חס ושלום ניט, וועל איך מיך האָבען אומזיסט ארומגעוואשען און אויסגעפּודערט.

אַלעס וואס דער שדכן האט דארויף געקענט ענטפערן, איז געווען: מיין קינד, אויב דוא ווילסט געהן זוכען א כלה מוזטו שוין ריזיקירען דעם באַרך!

געביטען א זכות.

א היינט וועלטינער יונגער מאן איז געקומען צו א פרומען אידען וואס האט כל ימיו געפּאסט הפסקות מאָנטאג און דאָנערשטאג, און האט איהם פערלאנגט ער זאָלל איהם פערקויפען דעם זכות פון איין מאָנטאג. אויפ׳ן ערשטען אויגענ־בליק האט דער פרומער איד צוריק געוויעזען פון זיך אזא אָביעטונג מיט דער גרעסטער רוגזה. דיא חוצפּה צו וועלען קויפען פון איהם זיין זכות! אָבער דער היינט־וועלטינער האט איהם איינגערעדט אז ער האט א זעלכע זכיות גענוג, און בסך הכל וויל ער קויפען איין מאָנטאג, און ער וועט איהם בעצאָהלען דעם פולען ווערטה דער־פון, איז דער ירא שמים ענדליך מרוצה געוואָרען.

ווען עס איז געקומען צום סאמע אָפּמאך האט דער קויפער ארויסגעזאָגט, אז ער דענקט ניט צו געבען קיין מזומנים, נאָר שוה כסף. נאָך פיעל ריידען איז דער פערקויפער שוין דארויף אויך איינגעגאנגען. צום אללעם סוף, ווען אללעס איז שוין געוועזען פארטיג, האט דער אפיקורס ארויסגעזאָגט, אז פאר דעם זכות פון מאָנטאג וויל ער דעם פרומען אידען געבען דעם זכות פון א „גרין דאָנערסטאג״ וואס ער האט ביללינג אָבגעקויפט פון א פרומען דייטש. נאַטירליך איז פון דעם מקח ניט געוואָרען.

אַ קלוגע קאָפּ גיט זיך אַן עצה.

א צייט צוריק איז אין דעם סטייט מאסאטשוזעטס געווען פערבאָטען פון שטארקע געטרענקע צו פערקויפען ווענינער אלס 28 גאללאָן. מען האָט אבער גע־פונען א מיטעל, וויא אזוי אויסצומיידען דאָס געזעץ. דער קויפער איז געקומען אין א געשעפט און האָט פערלאַנגט א גאללאָן הוויסקי. —„אונמעגליך,“ האָט געזאָגט דער קויפמאן, „איך קען אייך ווענינער אלס 28 גאללאָן ניט פערקויפען.“—„דאַן סויף איך 29, און פערקויף 28 צוריק.“—„גוט!“—מען האָט אזוי געקויפט און פער־פערקויפט פוןביידע זייטען, און דער ערשטער קונה האָט לסוף געהאט זיין גאל־לאָן שנאפּס אויפ'ן געזעצליכען וועג, ווייל פון ביידע זייטען איז דער פערקויף ניט געווען אונטער 28 גאללאָן, וויא דאס געזעץ האט געפאָדערט.

אַ בלאָף קורץ און שאַרף.

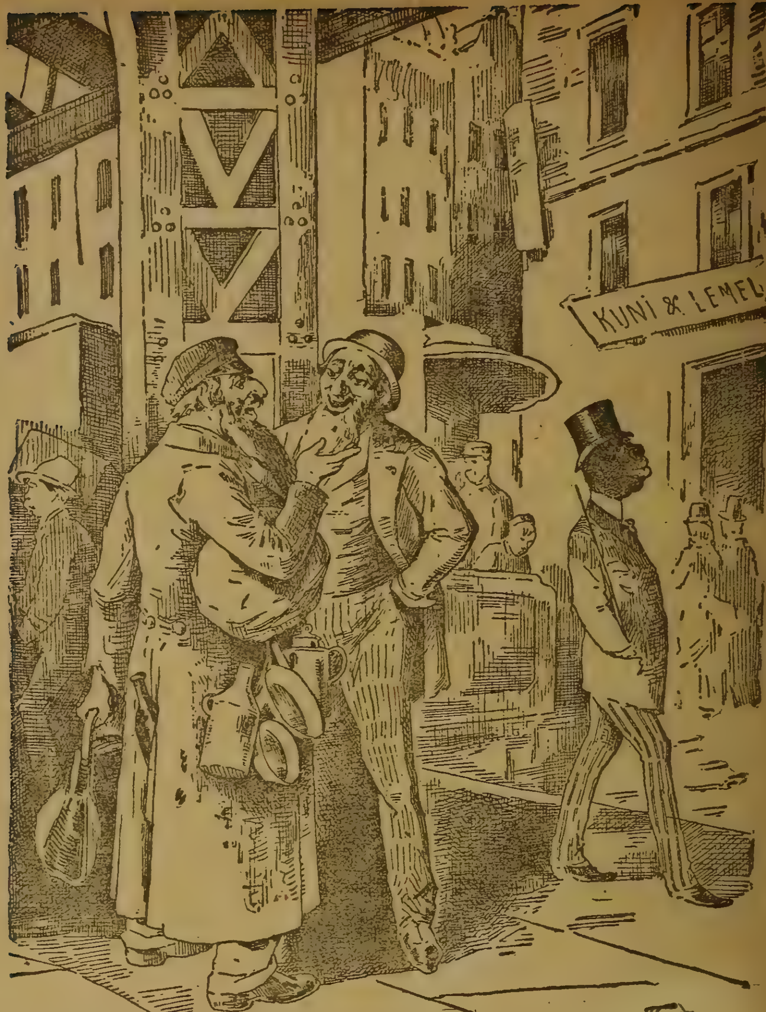
א מאָל האט מען איינעם געבעטען ער זאל איבערערצעהלען א לינגען קורץ און שארף. האט ער דערצעהלט בזה הלשון: אז שבועות צום סדר בעת ער איז געזעסען אין סוכה און געזאָגט קינות זיינען אריין פורים־שפּילער און האָבען מיט דיא שופר־ות פערלאָשען דיא חנוכה ליכטלעך.

מיין תפלה.

(עפּיגראַם.)

בעהיט מיך, גאָט געדעכטער, פון צוויי גימל'ען—
פון גאָט'ס גנבים מיט דיא ווייסע שניפּסען,
און אויך פון דלת'ען, אַ הערר פון אלע הימלען,
פון דומע דראמעס נאָכגעקרימט נאָך איבסען.
און אויב דוא ווילסט נאָר, טאטע, זיך בעמיהען:
בעהיט מיך פון צוויי פּא'ען: פּוסטע פּאָעזי'ען.
און אויב איך האָב ביי דיר נאָר חן געפונען,
טאָ היט מיך, גאָטעניו, פאר דיא צוויי נונ'ען:
פאר נייע נגידים, וואס געהט זיי וויא פון ברונען.
דערפאר וועט דאנקען, לויבען דיך א א י ד א דלפון,
איך אַלטער אָביון מיט צוויי נרייליך גרויסע אלף'ען.

(א. מ. שאַרקאַנסקי. אַמ פּ. ק.)

Effects of a dark Outlook.

Immigrant—"That man there is probably a very long time in this country."

His Friend—"What makes you think so?"

Immigrant—"He seems to have seen many dark days."

אַ גוטע׳ר סמן.

עמיגראנט—אט א פנים דער מענש וואהנט שוין גאנץ לאנג אין אמעריקא.

אמעריקאנער—פון וואנען שליעסט איהר דאס?

עמיגראנט—ווייל איך זעה אין איהם ער איז גוט פערשווארצט געווארען.

נים דעם ראַס'ס משרת.

רות.—וואס פוצסטו נים אב דיין ראָק?

בוק.—וואס בין איך אויף איהם? א משרת!

פירוש המילות פון א בעל העגלה.

— וואס איז דער טייטש פון „ותמגר"—האט מען נעפרעגט א בעל העגלה.

— איך ווייס? — האט ער געזאגט קוועטשענדיג מיט די פלייצעס — פער־שטעהן פערשטעה איך, אז ווי באלד „ותעקר" איז צורייסען און „ותשבר" איז צוברעכען איז „ותמגר" אויך קיין פעמער ביסען. עס מוז עפעס זיין רייסען, בייסען, שטעכען, ברעכען, צופען, פליקען אָדער עהנליכעס.

אונפערצייהליך.

א יונגע ווייבעל וואס איז אנטלאָפען פון מאַן מיט א באָרדער האט זיך צו־ריקגעקעהרט און איז געפאלען דעם מאן אויף'ן האלז מיט די ווערטער:

— לעבען מיינער! פערצייהע מיר! זעה, איך בין צוריק געקומען, איך בין ווידער דא.

— ד א ס קען איך שוין נים פערצייהען!—וואר די קורצע אנטוואָרט.

ער מוז שוין גלויבען.

הערר.—וויא אלט זינד זיא?

דאַמע.—צוואנציג יאהר. גלויבען זיא מיר פיליכט נים?

הערר.—אָה איך מוז עס גלויבען! איך הער עס פון איהנען שוין זיים צעהן יאהרן!

אנדערש קען נים זיין.

ווען איהר לעזט אין איין אלטען ספר וועגען א פרומען מאַן וואס האט אויף קיינע שעהנע פרויענצימער געקוקט, קיין לוסטיגען געזאנג געהערט און קיין נבול פה גערעדט, זאָלט איהר וויסען אז דער מאן איז געוועזען טויב, שטום און בלינד.

קלוגע ווערטלאך וועגען פרויען.

דיא פרויען פיהרען דיא מאנסלייט אין גיהנם דורך דיא טויערען פון גן עדן.

א פרויענצימער וואס ווייס נים וויא זיך צו האלטען איז גענליכען צו א קייזערינע, וואס ווייס נים וויא צו טראגען איהר קרוין.

א פרויענצימער לערנט גיכער אויס דאס וואס מען לערנט איהר נים.

א פרויענצימער קען מען גלייכען צו א נעקטאי וואס פריהער פערבינדעט זיא זיך און נאכדעם זיצט זיא אויפ'ן האלדז.

א פרויענצימער דענקט דאס דיא יאהרען מאכען נור עלטער דיא אנדערע פרויען.

א פרויענצימער וואלט בעסער וועלען זעהן דעם טייוועל איידער א פרויענ־צימער שעהנער פאר איהר.

זאג א פרויענצימער איין איינציגע חניפה און זיא וועט פערגעסען חסרונות וועלכע זיא האט אין דיר פריהער געפונען.

ווען דוא ווילסט אויפרייצען א פרויענצימער זאלסטו ריהמען איהר פריינדין.

ווען א פרוינצימער בעט דיר דוא זאלסט אוועקגעהן, איז א צייכען דאס זיא וויל דוא זאלסט בלייבען.

אויפרייצען א שלעכטע פרויענצימער איז געפעהרליכער וויא צעהן הינט.

ווען א פריילין זאגט דיר אז זיא ליעבט דיר נים, איז דערפון נאך נים נעד־רונגען אז זיא וועט מיט דיר נים חתונה האבען.

זאגט א פרויענצימער דיא אלע מעלות וואס זיא האט גאר נים, וועט זיא אייך גלייך ליעב קריעגען.

דאס הארץ פון א פרויענצימער איז א פערשלאסער שראנק צו וועלכען עס איז זעהר לייכט צוצוקלייבען שליעסלען.

דאס הארץ פון א פרויענצימער קען מען צונלייכען צו א טהעאטער, אין וועלכען יעדען טאג בייטען זיך דיא בעזוכער.

ווילסטו דאס א פרויענצימער זאל דיר ליעבען, זאלסטו איהר אין ליעבע נים ערקלערען, און זיין וואס קעלטער צו איהר.

א פרויענצימער קען מען צונלייכען צו ווינטער פרוכט וואס ווערען נור דאן גוט ווען זיי לייגען זיך גוט אב....

איינער האט געזאגט: דער גרעסטער אונגליק פיר מאנסלייט איז, דאס וואס אהנע פרויענצימער קענען זיי ניט אויסקומען.

ווען דיין ווייב פאנגט אן צו מאכען איהרע קאפריזען, נעהם דיין הוט און געה אוועק, ועסטו זעהן, אז זיא וועט דיר שוין נאכלויפען.

ווען איהר ווילט ערפאהרען וועגען דיא פעהלערען פון א פרויענצימער, זאלט איהר נור פרעגען ביי איהר בעסטע פריינדין, זיא וועט אייך שוין אלעס זאגען.

א פראנצויזישער ריכטער האט אמאל געזאגט "זוכט א פרויענצימער", דאס הייסט: וואו עס מאכט זיך א צרה זאלט איהר גוט זוכען, וועט איהר געפינען אז א פרויענצימער איז דיא אורזאכע דאצו.

דער בעסטער פערגעניגען פאר א פרויענצימער איז, צו בעדויערען איהר פריינדין ווען זיא איז אין א צרה.

ווען דוא זעהסט דאס צוויי פרויענצימער קוסען זיך זאלסטו דערפון ניט שליעסען אז זיי ליעבען זיך.

ווען א פרויענצימער שטארבט מוז מען איהר צונג עקסטרא טויטען, ווען ניט, האט מען א טשאנז צו הערען איהרע פלוידערייען נאכ'ן טויט.

איינער האט אמאל אויפגעשריעבען אויף דיא מצבה פון זיין פרוי: היער רוהט מיין פרוי, מיט וועלכע איך האב גליקליך געלעבט, און מיט וועלכע עס וואר מיר אימער גוט; אבער איך מוז מיר מודה זיין, אז יעצט איז מיר נאך בעסער.

איינער האט אמאל געזעהן אויף א מצבה אויפגעשריעבען: היער רוהטמאן און פרוי. האט ער אויסגעשריען: דאס איז דער איינציגער ארט, וואו מען קען רוהען מיט א פרוי.

איהר קענט זיך פארשטעלען וואס פאר א מיינונג שפינאזא, דער גרעסטער דענקער דער וועלט, האט געהאט וועגען פרויענצימער, דאס ער האט וועגען זייא קיין מאל ניט גערעדט און אין זיינע ווערקע ניט עראינערט.

די שטארקסטע העלדען דער וועלט זיינען אימער נעפאלען דורך דיא פאלש־קייט פון דיא שוואכע פרויענצימער.

ווען דיין פרוי וועט זיך בערפיהרען מיט א ליעבהאבער זאלסטו זיך מאכען ניט זעהענדיג און ניט זיין דאנגנען, דאן וועט איהר מיאוס ווערן און זיא וועט איהם אליין אוועקוואַרפען, דען זיי ליעבען נור וואס מען טאר ניט.

איינער איז געקומען צום צווייטען און זאגט איהם: ליעבער פריינד, זאג מיר וואס זאל איך טהון, איך בין אריינגעפאלען אין א׳ן אונגליק, איך האב חתונה געהאט מיט צוויי פרויען. דאס שמעקט דאך מיט סינג־סינג! אה, האב קיין מורא, דאס איז דאך א׳ן איינפאכער זעלבסט־מארד, און פאר זעלבסט־מארד שיקט מען ניט אין סינג־סינג.

דער האסס פון א פרויענצימער איז געפעהרליכער פאר דעם האסס פון א טייפעל; וויל א טייפעל טהוט אלעס אליין, אבער א פרויענצימער רופט אויף דעם טייפעל צו הילפע.

א געוויסער רוימישער פאעט האט אמאל דערזעהן א פרוי הייגנענדיג אויף א בוים, האט ער אויסגעשריען: שאדע וואס ניט אלע בוימער טראגען אזעלכע פריכטע.

שלמה המלך האט געזאגט: אשה רע מר ממות; אז א שלעכטע פרוי איז ביטערער אלס דער טוידט. — זאגט אויף דעם א געוויסער דייטשער געלעהרטער: ווען א פרוי איז אביסעל בעסער וויא שלעכט, איז זיא מיט׳ן טוידט צוגלייך, און ווען זיא איז נאך בעסער, איז געגליכען צו כאלעריע, און אז נאך בעסער, איז זיא געגליכען צו איין אנדער שלעכטע קריינק. קורץ דאפון, וויא גוט זיא זאל ניט זיין, א קריינק איז זיא דאך.

פיער צייטען ביי א פרוי.

זיא איז ליעב־ווען זיא איז א מעדכען,

מען ליידעט איהר, ווען זיא איז א ליבהאבערין,

מען האסט איהר, ווען זיא א ווייב,

זיא איז עקעלהאפט, ווען זיא א שווינגער.

ווען דאַרף מען א פרויענצימער ניט גלויבען!

ווען זיא זאָגט וויא אלט זיא איז,

ווען זיא זאָגט, זיא ליעבט צום ערסטען מאָל,

ווען זיא פערשוועררט זיך מיט איינעם מעהר ניט צו רעדען א וואָרט,

ווען זיא בעדויערט איהרע א פריינדין,

ווען זיא זאָגט, זיא קען ניט קאָקעטירען,

ווען זיא דערצעהלט פון איהרע מציאות,

ווען זיא שווערט דעם מאן דאס צום לעצטען מאָל בעט זיא געלד,

ווען זיא זאגט, איך וועל דאס קיין מאל ניט פערגעסען,

ווען זיא זאגט, זיא האט פיינד חתנים,

ווען זיא שרייבט א בריעף אָהן פעהלערן, (געווים האט עס איין אנדערער געשריעבען.)

ווען זיא זאגט, דאס זיא איז גאר ניט שטארק איינגעשנירט אין קאָרסעט.

דאס איהרע קליינע שיכלעך דריקען ניט איהרע פיס.

דאס זיא איז גאָר ניט מיעד געוואָרען טאנצענדיג,

דאס זיא בענוצט גאר קיין קאסמעטיק,

דאס אין פינף מינוטען טהוט זיא זיך אן,

דאס זיא האט פיינד רכילות,

דאס זיא האט קיין מאָל קיין ליעגען ניט געזאגט.

דאס זיא קען בעהאלטען א סוד,

דאס זיא איז איהר חתן צום ערסטען מאל געפעלען געוואָרען.

דאס יענע דאמע איז גאר ניט קיין שעהנע,

דאס זיא האט זיך גאר ניט געיאָגט נאך איהר חתן,

דאס איהר שכנה איז א'ן אונאָרדענטליכע פרוי,

דאס זיא איז געטריי איהר מאן מיט לייב און זעעלע.

שאלות ותשובות.

וועלכע פראָיענצימער האָט נאָך קיין מאָל קיין דומהייט נערעדט?
דיא וואס איז נאָך ניט געבאָרען געוואָרען.

אין וועלכע טייכען קען מען זיך ניט באָדען?
אין דיא וואס שטעהען אויף דער לאַנד קאַרטע.

וועלכער קייזער איז דער בעסטער אין דער וועלט?
דער וואס ליעגט שוין אין דער ערד.

וועלכער קאַמפף איז דער גרעסטער?
ווען מען בעקעמפט זיך אליין.

פארוואס רופט א קראַנקער דאָקטאָר א צווייטען און קורירט זיך ניט אליין?
ווייל ער וויל קיין זעלבסט-מאָרד בעגעהן.

וואס איז דאס א קוש?
א טעלעגראַמע פון ליעבע.

וואס איז שווערער פון אלעס צו היטען?
א פרוי וואס וויל זיך אליין ניט היטען.

ווער האָט נאָך קיין מאָל קיין ליעגען געזאָגט?
א שטומער.

ווער איז דער בעסטער פאָטאָגראַף אין דער וועלט?
דער שפּיעגעל.

וואס איז דער אונטערשיעד צווישען א פרוי און דעם קורס אויף דער בערזע?
אז דער קורס פאַלט, קען מען איהם נאָך אויפהויבען, אבער א פרויענצימער
ווען זיא פאַלט, קען מען איהר שוין ניט אויפהויבען.

ווען קען מען רופען העלד אויף דער וועלט?
ווער עס ווערט ניט שוואך נעגען א פרויענצימער.

אין וועלכען צימער קען מען קיין אויוועך ניט שטעלען?
אין א פרויענ-צימער.

ווען איז א שכל עהנליך צו א ברימוועז?
ווען ער איז א שארפער.

ווער איז שטארקער, דער רייכער אדער דער ארעמער?
דער ארעמער, ווייל דער ארעמער האט נויטה און נויטה ברעכט אייזען.

וואָרום קענען פרויען אדוואקאטען, קיין לעבען ניט מאכען?
ווייל זייא נעווינען בלויז איין מאל אין 9 מאָנאט.

ווען איז א פרויענצימער נעגליכען צו א לאָטעריי־צעטעל?
ווען זיא נעווינט.

וואס איז דער אונטערשיעד צווישען א ווייב און א רעגען?
דער רעגען מאכט מען זאל לויפען אין הויז, און א ווייב, מען זאל לויפען פון הויז.

וועלכע וואסער קען מען טראגען אין א זיפ?
נעפראָרענע.

וויא לאַנג איז אדם הראשון געוועזען אין גן עדן?
וויא לאַנג ער איז נעוועזען א סינגעלמאַן.

וועלכע פרוי שעצט א מאן ווענינער פון אלע פרויען?
זיין אייגענע.

וועלכער איז דער ערגסטער נדן וואס א ווייב ברענגט מיט?
א שוויגער.

וואָרום דארף א מאן א פרוי געבען עסען און ניט פערקעהרט?
ווייל איין מאל האט חוה איהר מאן גענעבען עסען ליידעט דאריבער דיא גאנצע וועלט.

וואס איז דאס וואס אלע ווינשען זיך און זיינען אונצופריעדען ווען זייא האבען עס?
אלטע יאָהרען.

וואס איז נאך בעסער פאר א גלעזעל שאמפאניער?
א גאנצע פלאש.

וויפיעל ביינעל קען א גרויסער פרעסער אויפעסען ניכטערהייט ?
נור איינעם, ווייל נאך דיא ערסטע איז ער שוין ניט מעהר ניכטער.

וועלכע מענשען לעבען נור פון שמוץ ?
וועשער און פלעקען ארויסנעהמער.

ווער קומט אין א טהעאטער צום ערסטען ?
דער צווייטער.

וואס איז נאך לייכטער פאר ווינד ?
א פרויענצימער.

וואס איז דאס דער גיהנם ?
זיין פערקויפט ביים צווייטען אין דיא הענד.

וואס איז דיא ערגסטע שטראף פאר א מענשען ?
ווען ער טהוט א פערברעכען און קען עס קיינעם ניט ארויסריידען.

וועלכער שרייבער לעבט א גוטען טאג ?
דער וואס שרייבט צו זיין רייכען טאטען ער זאל איהם שיקען געלד.

וואס איז דער בעסטער זייף אויף דער וועלט ?
נעלד, ווייל ער וואשט אויס דיא גרעסטע פלעקען.

וואס איז דאס א דאקטאר ?
איין אגענט פון מלאך המות.

וואס קען מען אין א לעבערדיגע קעשענע אריינטראגען ?
דעם דכות.

וועלכע דרייא זאכען קומען צו שפעט ?
דער שכל, דיא פייערלייט און אפטמאל א חתן.

וועלכע פריילין האט פיינט קענדי ?
א מויטע.

פאר וואס האלטען דיא אמעריקאנישע ריכטער זייערע פיס אויף'ן טיש ?
ווייל זיי האבען דעם יושר אין פיאטע.

וואס איז דער אונטערשיעד פון דיא ליעבע צו א פרויענצימער צו דיא ליעבע פון ווין ?
א פרויענצימער ליעבט מען א יונגע און וויין נור אלטע.

מיט וואס איז א פאַלים קעפּטען גלייך צו א ראַד פון א וואָגען?
מיט דעם האס ביידע מוזען געשמידט ווערן.

וואס איז דאס א לאַ׳ער?
א נעזעצליכער ליגנער און רויבער....

ווארום פארבען זיך פרויען?
ווייל מען זאָל ניט זעהן וויא זייא ווערען רויטה ווען זיי זאגען א ליגען.

אין דער תורה שטעהט, אז ווען רבקה איז שוואנגער נעוואָרען האבען זיך די קינדער אין בויך געשטויסען: ווען זיא איז פארביי נעגאַנגען א שול האט יעקב געוואָלט ארויסגעהן, און ווען זיא איז פארביי געגאנגען א קלויסטער האט עשיו געוואָלט ארויסגעהן; פרעגט מען א פראגע: ווארום איז זיא נאָר ארומגעגאנגען, זיא האט דאך געקענט זיצען אין דער היים?
אנטוואָרט: וועלכע פרוי קען דאס איינזיצען אין דער היים?!

ווארום שטייט אין דער תורה דעם טראָבעל וואס אברהם אבינו האט גע־האט צו בעג־אָבען זיין ווייב שרה?
צו צייגען לדורות אז עס איז א מצוה צו בעגראָבען א ווייב.

ווארום האט אברהם אבינו נעגעבען דיא מלאכים גאנצע צינגער, ער האט דאך געסענט צושניידען איין צונג פאר אלע דרייען?
איבער דעם ווייטאג וואס ער האט געליטען פון זיין מילה האט ער שוין פערזאָגט א צעהנטען צו שניידען.

שלמה המלך׳ס א חכמה.

זאָגט מיר, ווער פיהלט גליקליכער, א מאן וואס האט הונדערט־טויזענד דאלאר אדער א מאן וואס האט זיעבען טעכטער?
געוויס דער וואס האט זיעבען טעכטער! ווייל דער וואס האט הונדערט־טויזענד דאלאר, וויל ער נאך מעהר; און דער וואס האט זיעבען טעכטער, וויל שוין געוויס ניט מעהר.

בירושה פון זיין מאמען.

— וויא קומט דאס, הערר שווארץ, איהר זייט שוין 40 יאהר און עס וואקסט אייך נאך קיין בא־ד?

שווארץ: דעם פעהלער האב איך בירושה פון מיין מוטער.

—o—

א תשובה פון א פאליסמאן.

נאכפרענער: קענסט דוא מיר ניט זאגען, וואו איז קארנער בראדוויא און קאנעל?

פאליסמאן דארטען אין קארנער שטעהט א פאליסמאן, וועט ער דיר שוין צייגען.

—o—

ווער איז גערעכט?

מיסעס: פאן יעדען טאג ווערסט דוא אלץ ערגער.

דיענסטמעדכען: דער באס זאגט פערקעהרט, אז פון יעדען טאג ווער איך בעסער, איך וויים שוין ניט וועמען צו גלויבען.

—o—

אט דאס איז דיא צרה.

ערסטער: ווארום ביזט דוא אזוי טרויעריג?

צווייטער: ווייל מיין ווייב האט ביי מיר גט גענבעטען.

ערסטער: דאס זאגט זיא נור דיר צו שרעקען, אבער ווען עס וועט קוממען דאצו וועט זיא ניט נעהמען.

צווייטער: עבען, דארום בין איך דאך טרויעריג.

—o—

ניט מיט אפעטיט.

דאקטאר: זאגט מיר, ליעבע פרוי, וואס האט אונזער באציענט היינט צו מיטטאג גענעסען?

פרוי: איין שטיקכען טשיקען, הערר דאקטאר.

דאקטאר: מיט אפעטיט?

פרוי: ניין, מיט חריין.

—o—

א מוזיקאלישער אנטוואָרט.

ביי א מוזיקאנט אין טהיר קלאפט אן א מאן און פרעגט איהם:
קענט איהר מיר ניט זאגען וואו וואהנט דא מיסטער שווארץ?
מוזיקאנט: (פערטראכט) מיט איין אָקטאווע העכער.

—o—

הכואי האלט שוין דערביי.

פרוי: איך בעט דיר, מיין מאַן, ווען איך וועל שטארבען זאלסט דוא נעהמען מיין שועסטער פאר א ווייב.

מאן: לאז נור שוין האלטען דערביי, וועל איך שוין ווסען, וואס איך האב צו טהאן.

—o—

א פערטינער דאָקטאָר.

פראָפעסאר צו א סטודענט: וואס וואלט איהר נעטהאן דיא ערסטע זאך, ווען מען וואלט אייך נערופען צו נעפעהרליכען קראנקען?

סטודענט: איך וואלט נעפרעגט אויב ער האט אננענרייט א דאלאר צו בעצאהלען פאר'ן וויזיט.

—o—

איינצאהל און מעהרצאהל:

לעהרער: וואס איז דער מעהרצאהל פון א רוט?
שילער: א בעזעם.

—o—

עס פערדריסט איהם נענוג....

ריכטער: וויא קומט דאס וואס דאס געלד האט איהר ניט נענומען, נור דיא לעדינע ענוועלאָפס?

אנגעקלאגטער: שיט מיר ניט קיין זאלץ אויף דיא וואונדען, העור ריכטער, איך האב שוין דערפאר פון מיין ווייב א שווארצען סוף נעהאט.

—o—

אין סמיישען הויז.

קעפטין צו א שיכור: דעם וויעפיעלטען מאל ברענגט דיר שוין דיא שנאפס אהער?

שיכור: נים דיא שנאפס, א פאליסמאן האט מיר אהער נעבראכט.

—o—

מאינד יור או בזנעס.

ריכטער צום אננעקלאגטען: דאס איז אונמענשליך, צו ווארפען א טעללער די ווייב אין געזיכט.

אננעקלאגטער: הערר ריכטער, איהר קענט מיין ווייב.

ריכטער: ניין.

אננעקלאגטער: דען דארפט איהר נאר ניט ריידען.

—o—

זיא עסט איהם.

ריכטער; וויא שעהמסט דוא זיך דאס ניט, דוא שכורסט און דיין ווייב האט ניט וואס צו עסטען?

אננעקלאגטער; זיא גריזעט דאך מיר גאנצע טעג, איז זיא דען דערמיט ניט זאט?

—o—

א גוטער מיטטעל.

פראפעסאר; וואס איז דער בעסטער מיטטעל צום שוויטצען?

סטודענט; מען זאל געהן צו אייך אויפ'ן עקזאמען.

—o—

אשעהנע בעשעפטיגונג.

צוויי טרעמפס פאר דעם ריכטער.

ריכטער צום ערסטען; מיט וואס בעשעפטיגסט דוא זיך, וואס איז דיין ארבייט?

נאר ניט, אנטווארט דער טרעמפ.

ריכטער צום צווייטען; און וואס טהוסט דו?

צווייטער; איך? איך העלף איהם.

—o—

פון דיא אלטע דיענסט.

ווירטהין; (זעהנדיג א יונגען מאן אין קיך,) ווען איך האב דיר גענומען, האב איך דאך מיט דיר אבגעמאכט, דאס דוא זאלסט קיינע התנים היער ניט פיהרען?

דיענסטמעדכען: דאס איז נאר ניט מיין התן; איך ווייס ניט פון וואס צו זאגען. דאס האט געווים נעמוחט איבערבלייבען פון דיא אלטע דיענסט.

—o—

א שאַדען.

ווירטה: (צו דיא דיענסטמעדכען אין א רעגענדינגען טאג.) וויא קומט דאס וואס דוא האסט מיר געראדע הייטע דיא צעררייסענע שטיוועל איינצושמוטצען.

דיענסטמעדכען: ווייל עס איז הייטע א גרויסער רעגען, און אין א רעגען איז איין עבירה דיא גאנצע שטיוועל איינצושמוטצען.

—o—

פון קיך אין זאל.

ווירטהין: איך האב דאך דיר אנגעזאגט דו זאלסט דיינע חתנים מעהר ביי מיר אין קיך נים פיהרען!

דיענסטמעדכען: גאנץ גוט, נעכסטען מאל וועל איך זיי שוין פיהרען אין זאל.

—o—

גראמאטיק.

לעהרער: (ביי'ן עקזאַמען פון גראמאטיק) וויא איזט דער מעהרצאהל פון א גלעזעל?

שילער: א גאנצע פלאש.

—o—

ער ווייס שוין פון לאנג.

לעהרער: דער מענש איז אויך א חיה, דאס האבען שוין דיא גרעסטע נאטור־פאָרשער דער וועלט ערקלערט.

שילער: איך ווייס שוין דאס פון לאנג. דער טאטע רופט מיר אלע מאל ווילדע חיה.

—o—

הייגטינגע צייטען.

ערסטער: געה אריין אין יענע כטאר און נעהם א ראק און ענטלויף.

צווייטער: וואס הייסט? דער סטאָר קיפּער וועט דאָך מאכען א געוואלד?

ערסטער: ברודער, וואס מען מאכט נים מיט געוואלד דאס האָט מען נים.

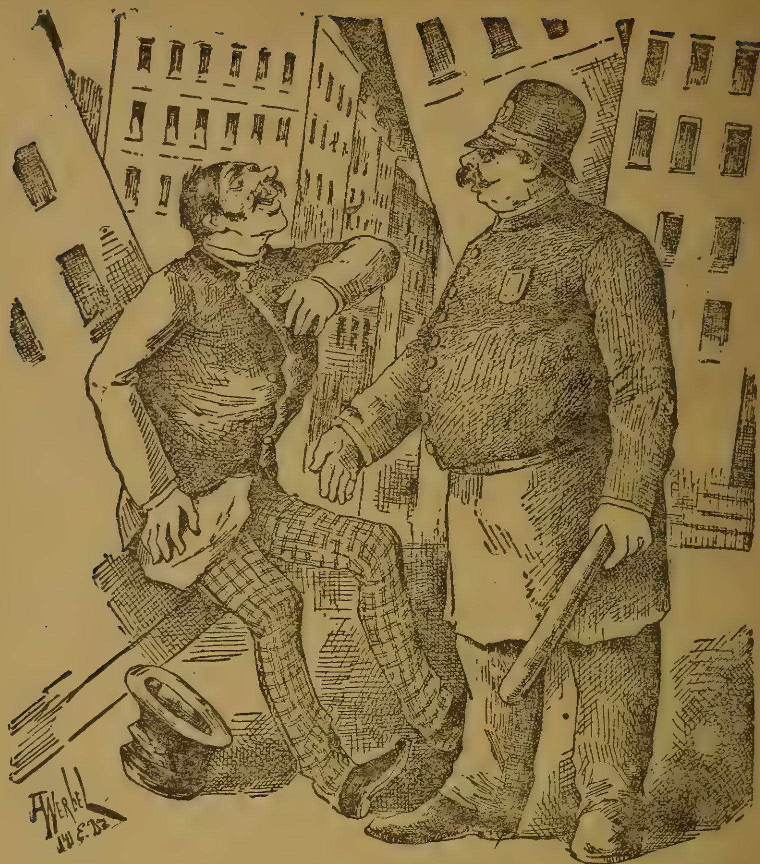
—o—

ריכטיג אמת.

ערסטער: איז דאס אמת וואס מען זאגט, אז דיין ווייב שטאמט פון א הויכען אָרט?

צווייטער: דאס איז אמת ליעבער פריינד, ווייל זיא איז געבאָרען געוואָרען אויף א בוידעם.

—o—

On the Street.

Policeman—"Why do you stand here, you drunkard? Why don't you go home?"

Drunkard—"Dont'cher see (hic) th'entire city 'sturning 'round, so I just wait till my home passes by, an' I step right in, See."

אויף דער שטראַסע.

פאָליסמאַן— וואָס שטעהסטו דאָ? שכור? — וואָס נעהסטו נים צו זיך א היים?

שכור— דיא גאנצע שטאדט דרעהט זיך מיט מיר, ווארט איך ביז וואנע מיין הויז וועט נעבען מיר פארבייא, מאל איך צריינגעהן.

א נוטער איינפאל.

א שמיעד אין א קליין שטעדטעל האט ערמארדעט א מענשען. עס איז געווען א טרייל און מען האט פערמשפט דעם שמיעד צום טוידט אבער דיא שטעדטעל האט געשיקט א קאמיטעע צום ריכטער מיט דער ביטע מען זאל דעם שמיעד נים טוידטען ווייל ער איז דער איינציגער שמיעד אין גאנצען אומגעגענד און ווען מען וועט איהם טוידטען וועט מען בלייבען אהן א שמיעד.

„אלזא, וואס איז אייער ראטה צו טאהן אין זא איין פאל?" — האט דער ריכטער געפרעגט קנייטשענדיג זיין שטערן.

„מיין ראטה איז" — האט איינער פון דער קאמיטעע געזאגט — „אז מען זאל דעם שמיעד לאזען לעבען ווייל ער איז דער איינציגער, מיר האבען אבער דא היער צוויי שניידער, וואלט מיין ראטה געווען מען זאל הייגגען איינעם פון זיי."

א מאדנער פערהער.

ריכטער. — „איהר זאגט אז דער פאליסמאן האט אייך ארעסטירט ווען איהר האט רוהיג געארביים?"

אנגעקלאגטער. — „יא, אייער האהייט. ער האט מיר פלוצלינג אנגענומען פאר'ן קאלנער און האט מיר געווארענט אז אויב איך וועל מיט איהם נים גיין וועט ער מיר מיט זיין קלאב דיא ביינער צוברעכען."

ריכטער. — „איהר האט נים געמאכט קיין לארם און האט זיך שטיל פערהאלטען ארביימענדיג?"

אנגעקלאגטער. — „אויף מיין ווארט, וויא עס איז ריכטיג וויא איך דערצייל אייך."

ריכטער. — (פערטראכט) דאס איז מערקווירדיג, וואס איז אייער געשעפט?"

אנגעקלאגטער. — „איך בין א גנב."

א טרייעל ווענען איין ערבשאפט.

דער רייכער רבי זימעל איז געזעסען פערטראכט ער איז שוין געווען אלט און דאצו נאך זעהר שוואך, און דער געדאנק ווענען טויט האט איהם אויפגעמונטערט וואס שנעלער איין טעסטאמענט (צוואה) צו שרייבען.

אבער וויא זאל ער מאַהן? זיין איינציגער זאָהן האט איהם שוין זיינ דרייא יאהר פערלאסען און ער ווייס ניט וואו ער איז. אלזאָ מוז ער זיין גאנצעס רייכטהום איבערלאזען זיין איינציגען קרוב און גוטען פריינד—זיין שוואָגער. אָבער וויא וועט זיין ווען דער זאהן וועט צוריק קאָמען?....

ער האָט ענדליך איין טעסטאמענט אויפגעשריבען, און ווירקליך אין א קורצער צייט נאָך דעם איז רבי זימעל געשטאָרבען.

מען קאן זיך לייכט פאָרשטעלען זיין שוואָגער׳ס פריידע אלס ער האָט אין רבי זימעל׳ס טעסטאמענט פאָלגענדעס געלעזען.

„איך לאָז איבער מיין גאנצעס פערמעגען צו מיין ליעבען און טהייערן שוואָגער, אָבער אין פאל מיין איינציגער זאהן וועט א מאָהל צוריק קומען און פאָדערן ערבשאפט, זאָל איהם מיין גוטער שוואגער געבען וויפיעל ער (מיין שוואָגער) וועט אליין וועלען.“

אין איינינע מאָנאטען ארום איז ווירקליך דער פערלאָרענער זאהן געקומען.

דאָ האט זיך אנגעפאנגען א קריעג. דער שוואָגער האָט דעם ווירקליכען יורש געוואָלט געבען א קלייניגקייט און פאר זיך לאָזען אין גאנצען.

עס איז געקומען צו א פראָצעס. ביידע צדדים האבען גענומען אדוואָקאטען און אין א שיינעם טאָג זיינען אלע געווען אין געריכט צום פראָצעס.

דעם שוואָגער׳ס אדוואקאט האט ערקלערט אז דער טעסטאמענט רעדט פאר זיך אליין.—אז דער שוואָגער האָט דאס רעכט צו טאָהן מיט דעם פערמעגען וואָס ער וויל. אז ער האָט דאס רעכט דעם זאָהן זאָגאר איין סענט ניט געבען.

ווען דער אדוואָקאט וואר צו ענדע, איז דעם זאָהנ׳ס לאָיער אויפגעשטאנען און זיך העפליכסט פערניינענד געגען דעם ריכטער און דיא געשוואָרענע האָט ער געזאגט:

„הערר ריכטער און ווערטהע הערען געשוואָרענע! איהר זאָלט זיך באלד איבערציינען דאס מיין קליענט, דער זאָהן פון דעם פערשטאָרבענעם איז דער וואהרער ערבע (יורש) און דאס נור צו איהם געהערט דאס גרויסע פערמעגען פון זיין פאטער. איהר זאָלט זיך באלד איבערציינען דאס מיין קליענט׳ס פאָדערונגען זיינען גערעכטינע,—דאס ער פערלאנגט וואָס איהם קומט. מיינע הערען! דאָ האבען מיר פאר אונז דעם טעסטאמענט פון דעם פערשטאָרבענעם, הערט, ניטיגסט צו, וויא עס לויטעט:

„איך לאָז איבער מיין גאנצעס פערמעגען צו מיין ליעבען און טהייערן שוואָגער, אָבער אין פאל מיין איינציגער זאָהן וועט א מאָהל צוריק קעהרען און פאָדער,

ערבשאפט (ירושה), זאָל איהם מיין נוטער שוואגער נעבען וויפיעל ער (מיין שוואָ-נער) וועט אליין וועלען.

איהר האט אלע נעהערט, מיינע הערען, — בעטראכט ריעזען טעסטאמענט נוס וועט איהר זעהן, דאס דער פערשטאָרבענער האט ריכטיג פאָראויסגעזעהן צו וואס עס וועט קומען און ער האט דארום דיעזען דאָקומענט זא קלוג און בערעכענט געשריעבען. דיא בעדייטונג דאפאן איז זעהר איינפאך. ער מיינט דאמיט צו זאגען, דאס וואס-נור זיין ליעבער שוואָגער וועט אליין וועלען, (פאר זיך), זאָל ער נעבען זיין זאָהן.. אלזאָ, וויבאלד דער ליעבער שוואגער וויל אליין דאס גאנצע פערמעגען, מוז ער דאן דאס גאנצע פערמעגען דעם וואהרען ערבע (יורש) איבערגעבען."

דער ריכטער און דיא געשוואָרענע איז דאס זעהר געפעלען און דער זאהן האט דעם פראצעס געוואונען.

א קורצער טרייעל פאר בריטש אף פראמים.

א מיידעל, וועלכע וואר זעהר אייפערזיכטיג אויף איהר חתן, האט בייא זיך איינמאהל בעשלאָסען דאס אין פאל דער חתן וועט זיך פון איהר דערוויטערן זאָל זיא ניט סוקען אויף קיין זאך און זאָל איהם פערקלאגען אויף בריטש אָף פראָמיס.

עס האט זיך גראדע אזוי געמאכט אז דער חתן האט אויפגעהערט צו איהר צו גיין און זיא האט ערפאהרען אז ער איז געווארען א זעהר אפטער איינגעהער צו איינעם א מאן אין הויז. וויא ווייט זיא האט געקאנט ערפאהרען האט יענער מאן געוואהנט מיט זיין פאמיליע וועלכע איז בעשטאנען פאן זיין פרוי און צוויי טעכטער.

איהר אייפערזוכט האט זיך העליש אנגעצונדען און באלד האט זיא איהר אונטרייען חתן פערקלאגט.

ווען עס איז געקומען צום טרייעל, האט זיך איהר אדוואקאט א נעהם געטאהן צום חתן.

„איהר זייט געווארען א פריינד פאן מיסטער ברעג?" — האט ער דעם יונגען מאן עקזאמענירט.

„יא." — האט יענער געענטפערט.

„און ווארום זייט איהר זיין פריינד?"

„ווייל ער איז א זעהר נאבלער און גוטער מענש."

„מיין הערר״ — האט דער אדוואקאט שטרענג אנגעפאנגען, „זאגט אויף אייער עהרען ווארט, זייט איהר ניט מיסטער ברענ׳ס פריינד, דערפאר וואס — איהר — האט — ליעב — זיינע — טעכטער ?״ דער אדוואקאט האט זעהר לאנג אויסגעצווינגען דיא לעצטע ווערטער און האט א שמייכעל געטהאן צו דיא געשוואָרענע וויא איינער וואס זאגט : „איהר וועט באלד זעהן וואס דא וועט זיך טאָהן.״

„צוליעב זיינע טעכטער ? — האט דער יונגער מאן שמייכלענד געזאגט. — „איך האב דאך אייך שוין געזאגט, דאס איך ליעבע מיסטער ברענג ווייל ער אליין איז איין ערעלמאן.״

„אבער—זאגט—מיר—מיין—הערר, ליעבט—איהר—אויך—דיא — טעכטער— פון—מיסטער—ברענג ?....״

„יא, איך ליעבע זיי זעהר,״ וואר דער אנטווארט.

דער קאיער האט איצטער א גרויסען קוק געטאָהן אויפ׳ן ריכטער און אויף דיא געשוואָרענע און זיך ווענדענד צום יונגען מאן האט ער ווידער געפרעגט : „און וויא לאנג ליעבט—איהר—דיעזע—טעכטער ?....״

„זייט איך האב זיי דערקענט.״

„און.... וויא.... לאנג.... קענט.... איהר.... זיי ?״

„שוין צוויי מאָנאטען.״

„זייט.... אזוי.... גוט.... און.... זאגט.... אונז.... מיין.... הערר.... זיינען.... זיי.... שעהן ?....״

„אָ, זיי זיינען רייצענד שעהן, מיין הערר!״ האט דער יונגער מאן געענטווערט פערעכטליך אנקוקענדיג דעם אדוואקאט.

„יעצט.... וועט איהר אזוי גוט זיין.... און אונז מיטטהיילען.... וויא.... אלט זיינען.... דיעזע.... שעהנהייטען.... וועלכע... איהר... ליעבט.... זא... היים ?....״

דער יונגער מאן האט זיך פערטראכט וויא ער וואלט וועלען ריכטיג שאטצען, און האט לאנגזאם געענטווערט :

„דיא עלטערע דארף אלט זיין א יאהר... זעכס, און דיא אינגערע א יאהר... פיער.״

א דאנערענדער געלעכטער האט זיך ארויסגעריסען פון אלע וועלכע זיינען געווען אין געריכטס־זאאל, אויסער דער אדוואקאט און זיין אייפערזיכטיגע קליענטקע האבען זיך געוואלט בעגראבען לעבעדיגערהייט.

א נוטע בעמערקונג.

ארוואקאט. (ריידענדיג וועגען איין עדות) „איך מוז זאגען דאס דער פריהערינער ציינגע איז דער גרעסטער שופט, דער גרעסטער ליגנער אין דער וועלט, אונד....

ריכטער. — (אונטערברעכט איהם) הערר אדוואקאט, פערגעסט א י י ך ניט!"

וואס מיינט עס?

מאן. (צו זיינעם א פריינד) איך בין נאר וואס געווען ביים אדוואקאט און ער האט מיר געזאגט דאס ער וועט נעהמען דיא קיים אויף ספעקולאציאן, וואס מיינט עס?...

צווייטער. — „דאס מיינט אזוי: וועסט דוא פערליערען דעם פראצעס וועט דער לויער גאָרניט האבען, וועסט דוא געווינען דעם פראצעס וועסט דוא גאָר ניט האבען.

א טרייעל דארף וואהרהייט.

דער אדוואקאט. (צום עדות) מיין הערר, איהר זאלט געדענקען אז איהר האט געשווארען, אז וואס נור איהר וועט זאגען זאל זיין דיא ריינע וואהרהייט, דיא פוללע וואהרהייט און גאר ניט חוץ דיא וואהרהייט, פערשטאנדען?"

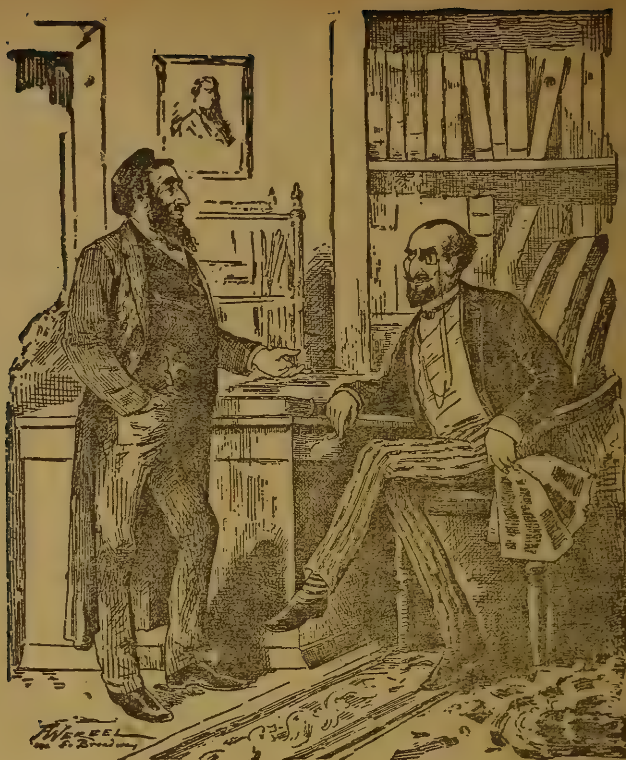
עודת. — „יא, מיין הערר."

אדוואקאט. — „איהר האלט בארדערס, ניכט וואהר?

עודת. — „ניין".

אדוואקאט. — „וויא!?... ווילט איהר פּיעליינט אבלייקענען דאס איהר האלט פיעל באָרדערס?"

עודת. — „איך האב געשווארען צו זאגען דיא ריינע וואהרהייט, דיא פוללע וואהרהייט און גאר ניט חוץ דער וואהרהייט דארום זאג איך אז איך האלט קיינע בארדערס ניט, ווייל ניט איך האלט זייא זאנדערן ז י י האלטען מיך.

Did What he was Told.

Lawyer—"Did you file that Injunction against your debtor the way I told you?"

Client—"Yes, sir."

Lawyer—"He will now have to pay you everything, even the costs. What did he tell you?"

Client—"He told me to go to the devil."

Lawyer—"Well, what did you do?"

Client—"I came to you."

ביים לויער (אדוואקאט).

לויער—נו, האט איהר אנגעגעבע אויף אייער בעל־חוב דעם אינדזשאקשאן (איסק) וואס איך האב אייך אנגע־שריעבען?

קליענט—יא?

לויער—נו, וואס האט ער אייך נעענט־פערט? יא ער מוז אייך בעצאהלען מיט אלע עקספענסעס אפילו.

קליענט—ער האט מיר געענטפערט, געה צום רוח!

לויער—וואס זשע האט איהר גע־טהאן?

קליענט—בין איך געקומען צו אייך.

עס קומט איהר אווי.

מוסטאפא פאשא, דער טירקישער קאָנסול אין בערלין פלעגט יערען מאהל ווען ער פלעגט האָבען געסט בייא זיך אין הויז אויסטהיילען מיט זיינע אייגענע הענד צו אלע אנוועזענדע דאמען קליינע קעסטעלאך מיט באָנבאָנס (קענדי). איין דאמע האט ער געמאכט איין אויסנאהמע און איהר געגעבען גאנצע דרייא קעסטלאך. ווען מען האט איהם געפרעגט דיא אורזאכע האט ער געזאגט: „דאס איז נים וויל דיעזע דאמע איז שעהנער פון דיא אלע אנדערע, נור וויל דיעזע דאמע האט זעהר א גרויסען מויל.

איין ארבייטער פראגע.

לעה־ער.—ווען איין מענש קען אבטאָהן א געוויסע ארבייט אין 8 טעג און דער צווייטער קען עס אָבטאָהן אין 3, היינט אין וויפיעל צייט קען טען דיא ארבייט מאכען ווען זיי זאלען ביידע ארבייטען צוזאמען?

שיללער.—איך וייס נים. איך בין ווענינ בעקאנט מיט דער ארבייטער פראגע.

נעטראפען!

פראפעסאר.—קענט איהר מיר נים זאגען וואס ענטהאלט אין זיך דאס וואסער פון ים אויסער דעם סאָדיום כלאָריד וועגען וועלכען מיר האבען געשפראָכען?

איינער פון דיא שיללער.—פיש!

דער אונטערשיעד.

עס איז איין אונטערשיעד צווישען גליק און פערשטאנד. דער וואס האלט זיך פאר דעם גליקליכסטען איז ווירקליך גליקליך; דער וואס האלט זיך אבער פאר דעם קלינסטען איז ווירקליך דער גרעסטער נאר.

איהם שטעהט ניט אן.

א קינד איז נעקומען פון דער שולע און האט נעזאגט צו זיין פאטער:
— ווייסטו פאפא, דער לעהרער האט נעזאגט אז מיר אלע שטאמען פון אפפען.
— דוא מיט דיין לעהרער פיליכט יא, אבער ניט איך!

איין אויסצוג פון א בריעף.

„ליעבער פריינד, איך צווייפעל אויב דער בריעף וועט דיר אנקומען. איך „האב דיין אדרעססע פערלארען און נעדענק עס ניט נענוי. ווען דוא ערהאלסט מיין „בריעף שיק מיר דיין אדרעססע."

וויכטיג פיר העברעער.

שואל.—אז א דאקטאר מעדיצין הייסט אין העברעאיש „רופא חולים"— הייסט וויא הייסט א דאקטאר רעוורענד?
יחיאל.—מתיר אסורים—וויל ער איז מתיר דאס וואס עס איז אסור.

ער וויל איהם ניט רעספעקטירען.

סוטער.—האב רעספעקט פאר דיעזען מאן! ער איז דיין גראספאטער—האב רעספעקט פאר זיינע גרויע האר!
זאהן.—ער איז דאך אבער א פליכעוואטער.

א גוטער מענש.

קאסטומער (צום קעלנער): הערר קעלנער, איך האב דא אין רעסטאראן פערלארען א צעהן סענט שטיק. ווען איהר נעפינט עס זאלט איהר עס מי[illegible]קגעבען דעם צווייטען מאהל ווען איך וועל דא זיין, ווען ניט קענט איהר עס האלטען.

פון ווערטערבוך.

חיים: נואלד ברודער, וואס טהוט מען, איך האב אזא פראסטע ווייב, וואס שילט מיך מיט דיא שענדליכסטע קללות?

אפרים: ביי מיר ברודער איז נאך ערגער, איך האב א געבילדעטע ווייב שילט זיא מיך אויף פראנצויזיש, און איך מוז דיא בעדייטונג פון יעדער קללה זוכען אין א ווערטערבוך.

—o—

א שעהנע נדבה.

א קארגער נגיר, א פראצענטניק, איז אמאל געפאהרען פון ווילנא אויף יאהרצייט אין א קליין שטעטעל, וואו זיין טאטע איז געשטארבען. דער יאהרצייט איז גראדע אויסגעפאלען אויף שבת צו נאכט. האט ער אנגעזאגט דעם שמש ער זאל שטעלען א ליכט צום יאהרצייט דער שמש, זעהר א פערטראכטער, האט זיך פערגעסען און אנגעצונדען דיא ליכט פרייטאג צו נאכט. דאס האט דעם פראצענטניק זעהר פערדראסען. ווען מען האט איהם אויפגערופען א'ן עליה און דער שמש האט אונטערגערוקט זיין אויער ער זאל איהם אריינשושקען וויפיעל ער איז מנדב אויפ'ן שול האט דער עולם אויסגעשטעלט מויל און אויערן, מען האט זיך געריכט אויף א גרויסע נדבה. דער פראצענטניק האט קאלטבליטיג א קוק געטאן אויפ'ן עולם און געזאגט אין דער הויך: איך בין מנדב דיא אש פון דיא אויסגעברענטע יאהרצייט ליכט.

—o—

ביי דעם זעלבען פראצענטניק איז איינמאל געקומען זיינער א גוטער פריינד לייען א גמילות חסד אויף א פאר טעג.

דער נגיר האט א ווײלע געטראכט און געזאגט: קענסטו בועל'ן בייא זיך צו בעטען א פוהרמאן ער זאל דיר אונטערפיהרען אומזיסט?....

—o—

א בלאף.

אייק: ווי וויסט מייק אז נעכטען האט דער אידישער אלדערמען נעסטאפט דיא קאנעל סטריט קאר?

מייק: וואס איז דער מעהר?

אייק: ער האט געוואלט ארויפגעהן.

אפאריזמ׳ען.

דער מענש וואס זוכט לייכטע ארבייט, גערט זעהר מיעד צו בעט.

דיא פעדער איז דיא געפערליכסטע וואפע דער וועלט, ווייל מיט איהר קען מען פאר מיזענדע מיילען טויטען.

דיא וואהרהייט איז זעהר שווער, דאריבער האט זיא גאנץ וועניג טרעגער.

שענק אוועק דיין געלד, אבער פערלייה עס ניט; געשענקע שאפט נור אונדאנקבארקייט; פערליהענע שאפט פיינד.

דיא גרעסטע קונסט פון א דאקטאר איז דיא, ווען ער מאכט אז דער קראנקער זאל איהם ניט דארפען האבען.

אלטע ליעבע ראסטעט ניט, זאגט איין אלטעס שפריכווארט, אבער נור ווען זיא איז גוט פערגאלדעט.

נעגען א שוואכען אפעטיט איז דיא ארמוט דער בעסטער מיטעל.

מיר טאדלען אין דעם צווייטען נור דיא פעהלער וואס ברענגען אונז קיין נוטצען.

עס איז מערקווירדיג דאס דיא קאר לויפט נור שנעל דאן, ווען מען וויל אויף איהר ארויפשפרינגען.

דער מענש וואס האט מורא פאר ליכט שרעקט זיך פאר זיין איינענעם שאטען.

דיא לייכסטע זאך פאר א נארר איז צו ציינען וויא דום ער איז.

קיין פייער ברענט ניט אזוי שטארק, וויא דיא נייגיערינקייט פון א פרויענצימער.

דער צונג איז געפעהרליכער אלס דיא גרעסטע קאנאנען דער וועלט.

דער געפערליכסטער ליגען איז דער וואס זעהט אויס וויא איין אמת.

ניט דיא גרויסע פערדיענסטען מאכען רייך, נור דיא קליינע אויסגאבען.

דיא ליעבע פערצייהעט ענטוועדער גאר נישט אדער אלעס.

אייפערזיכטיגע פיינינען זעהר פיעל וייערע מיטמענשען, אבער זיך אליין בעדייטענד מעהר.

דער נעפיזהערליכסטער מעטאל איז שטאהל, פון איהם ווערט געמאכט וואפפען און שרייב־פעדער.

איין אונגליקליכע סעקונדע איז אין לעבען פיעל לענגער אלס איין גליקליכע שטונדע.

ווען א פרויענצימער זאגט דאס זיא גלויבט נים אין ליעבע־מיינט זיא נאר אהן חכמות אז זיא וויל חתונה האבען אפילו אהן ליעבע.

גאלד פרובירט מען מיט פייער, א פרויענצימער מיט גאלד.

פריינדשאפט קען מען מיט קליינע מתנות ערווערבען.

דיא זעלטענסטע טרייהייט איז דיא, וועלכע דער מענש האט צו זיך אליין.

צו ערווארעמען דאס הערץ פון א מענשען איז דער בעסטער מיטעל דאס קאלטע גאלד.

עס איז מערקווירדיג דאס דער ארעסטאנט, וועלכער איז בעטריבט פון דיא פרייהייט געניעסט פון דיא פרייע צייט מעהר וויא דער פרייער.

עס נעהט אריבער א קעלט איבער'ן לייב, ווען מען עראינערט זיך ווענען דיא גרויסע היטצען פון זומער.

דער פוטץ, דיא מאדעס, דאס איז דיא וואפפען פון פרויענצימער; דאריבער ווען א פרויענצימער גיט זיך אונטער, נעהמט זיא ארונטער דיא וואפען.

דוא זאלסט ניט מיינען, דאס דיא ווייב וועלכע דער מאן טראגט איהר ארום אויף דיא הענד צורייסט קיין שיך ניט.

פיעלע מטניטע וואלטען מיט פערגעניגען זיך לאזען אבהאקען דעם פינגער אויף וועלכען זיי טראגען דעם קדושין־רינג, נור פון דעם רינג בעפרייט צו ווערען.

עס איז מערקווירדיג, אין א קריעג פערליערען דיא העלדען זייער לעבען און דיא זיגעס־קרענצע בעקומען נור דיא פויקענצער וועלכע האבען נור דיא מייז פון דיא שפייכלער געטריעבען.

א׳ן ענאָאיסט איז אימער צופריעדען צו זעהן וויא מענשען מאַכען פעהלערן.

ווער עס פערשטעהט ניט צו אונטערשיידען פון מיינע און דיינע, דער איז א גנב.

דוא זאלסט קיין מאָל ניט טהון יענעם דאס, וואס דוא ווילסט ניט מען זאל דיר טהון.

האט מען א שעהנע ווייב, איז דער מאַן ניט זיכער אז א פרעמדער וועט איהר ניט קוסען. ער איז נור זיכער אז קיינער וועט איהר ניט אנריהרען ווען זי׳א איז א מיאוסע; אבער איןביידע פעלע איז דער מאַן אויף צרות.

דוא זאלסט קיינמאל קיין שלעכטעס ניט נעריינקען. — גיזהם א ביישפיעל פון הבל; אבגלייך זיין ברודער קין האט איהם געהרגעט, דעננאך האט ער עס איהם צוריק ניט גבגעצתן.

וועהר זועלטען צו טרעפען.

אז א גרינער זאל נים שילטען קאָלומבוס'ן,
א חעססטער סטרים פישער וואס קען נים שילטען,
א פּאָליטישען וואס זאָל סוף כל סוף נים געהן אין דיא הייזער,
א באָלל-פּלייער אָהן צוכראָכענע ריפּען,
א ספּאָרט וואס געהט אין גאנצע שטיוועל,
א אידישער ביזנעס מאַן וואס ברענט נים,
א יונגע ווייבעל פון איין אלטען מאַן וואס האט נים קיין קאָזין,
א דאקטאָר וואס ווערט נים בייז ווען מען רופט נאָך איהם א צווייטען,
אז מען זאָל קומען גאנץ פון א היגען האָספּיטאָל.
א קאָרטען שפּיעלער וואס וויל זיך נים אבגעוויינען,
אז דער וואס באַנקראָטירט זאָל נים פערגרעסערן זיין ביזנעס,
א ווייב וואס נים אב רעסטע פון א דאלער,
א נשרף וואס זאל נים אב בויען א גרעסערע הויז,
א ווייב זאל זיך נים בעריהמען פאר איהר מאַן וואס פאר א בריה זיא איז.
א פּרויענצימער וואס קוקט נים אין שפּיעגעל.
א מחותן וואס זאל אבגעבען דיא טאָכטער גרן נאָך דער חתונה,
א פּרויענצימער וואס זאל נים מקנא זיין דיא צווייטע וואס טראָגט א נייע קלייד.
א ליעבע וואס מען זאל זיך נים ברעכען דיא ביינער נאָך דער חתונה,
א קהלישער פיהרער וואס שפּאָרט נים אָב אפּאָאר טויזענד דאלער,
א אידישער צייטונג וואס זאָל אויסלעבען א פּאָאר יאהר,
א בעל תפלה וואס זאל נים הייזעריג ווערען פאר כל נדרי.

א ניוּיאָרקער בעאַמטער וואס נעהמט קיין חאַבאַר,

א באָס, ניט קיין עקספּלאָטאַטאָר,

א רב וואס האט פיינט געלד,

א גט וואס זאל ניט פסול ווערען,

א פּיטער אהן בלויע אויגען,

א מאַן וואס וויל ניט פּטור ווערן פון זיין ווייב.

א ווייב וואס שילט ניט דעם מאַן,

א „פינישערין" וואס האט ניט א פּאָר „פעהלערס",

א דאַמע אָהן שוואַכע נערוועז,

א רוּאַדזש א בעל רחמים,

א לאָיער א בעל יושר.

א מאַרטש אָהן לויפערס,

א שידוך אָהן קריגע,

א סאָסייעטי אָהן געשלעג,

א באָרדער אָהן ליעבע,

א פּאָליסמאַן וואס האט קיין שנאַפּס ליבע.

שפריכווערטער.

מען מוז לעבען וויא מען קען אבער ניט וויא מען וויל.
דוא ווערסט גיכער קומען ווען דוא ווערסט לאנגזאמער פאָהרען.
מאַרעך ניט דעם שפּיגעל ווען דיין געזיכט איז קרום.
שפּיי ניט אין ברונען, עס קען דיר נאָך אויסקומען דיא וואסער צו טרינקען.
פערקויף ניט דיא פעל פון דעם בער וועלכער איז אין וואלד.
שמיעד דעם אייזען זאָלאנג ער איז הייס.
א געשאָנקענעם פערד קוקט מען ניט אין דיא ציינער.
וויא מען בעט זיך אוים אזוי שלאָפט מען.
זאָג ניט האָפּ איידער דוא ביסט אריבערגעשפּרונגען.
ריהם זיך ניט מיט דיינע קרעפטען בעפאָר דוא געהסט צום פּאַיט.
ווען מען האקט האָלץ פליהען שפּענער.
ווען דוא ליעבסט זיך צו גליטשען, מוסטו ליעבען דעם שליטען צו פיהרען.
וויא מען נעהמט זיך פיהר אזוי העלפט גאָט.
אין א'ן אונגליק מוז מען האבען גליק.
נעה ניט אין וואלד ווען דוא האסט מורא פאר וועלף.
וואו צוויי הינט שלאָגען זיך דארף א מענש זיך ניט אריינמישען.
איין אַלטער גוטער פריינד איז בעסער פאר צוויי נייע.
פון איין אָקס קען מען קיין צוויי פעלען ניט שינדען.
דיא אייגענע העמד איז נעהענטער צום לייב
דער זאַטער וויל דעם הונגעריגען ניט גלויבען.
פון יעדען א שנירעל איז פאר דעם נאַקעטען א העמדעל.
ביי דעם שטארקען איז אימער דער שוואַכער שולדיג.
מען מוז מאַכען דאס דיא שעפסען זאָלען זיין גאַנץ און דער וואָלף זאַט.
וואו עס איז ענג דארט רייסט זיך.

שפּאַציער פרייליך ווען דיא ארביים איז פערטיג.

מען לערנט דעם גאַנצען לעבען און מען שטאַרבט א נאַר.

דאס וואס עס איז פאַרביי סע. מען שוין צוריק נים אומקעהרען

א גרויסע שיף ברויכט א טיעפען וואַסער.

וואס מיר האבען היטען מיר ניט, און ווען מיר פערליערען עס וויינען מיר.

אויף וואס פאַר א פוהר מען זיצט אזא ניגון מוז מען זינגען.

אורטהייל ניט דעם צווייטען בעפאַהר דוא קענסט זיין לאַגע.

זיעבען מאל מעסט אַב אום איין מאל אבצושניידען.

שפּרינג ניט אין וואַסער ביז דוא ווייסט ניט וויא טיעף ער איז.

וויפיעל דוא ווערסט א וואָלף ניט קאַרמענען, ער וועט אלץ צום וואלד ציהען.

א וואָלף וועקסעלט נור זיינע האָאר אבער ניט זיין נאַטור.

פון א קאַטץ דעם לייטער נעהמט מען ניט אוועק.

א טויטען פון בית עולם פיהרט מען ניט צוריק.

וואס פון וואָגען איז אראָבגעפאַלען רעכען שוין פאַר פאַרפאַלען.

דיא מענשליכע פריינדשאַפט ענדיגט זיך ביי׳ם פּאַקעט.

ניט א׳עס איז גאָלד וואס עס שיינט.

א נאָל איז א זאק קען מען ניט בעהאַלטען.

מעהר אין וואַלד מעהר האָלץ.

א בעריהמער איז נוט צו שלאָגען.

דער וואָרעם איז שטילל אבער ער גראָבט טיעף.

דער שרעק האט גרויסע אויגען.

איין שוואַלב מאַכט קיין זומער.

אלער אנפאַנג איז שווער.

דאס ווערק לויבט זיין מייסטער.

פערטיגע ברויט פון הימעל פאַלט ניט אראָב.

פאָרזיכטיגקייט איז דיא מוטער דער טוגענד.

פוילקייט איז דיא מוטער דער פערברעכען.

אייל דיך צו געניסען פון לעבען, מאָרגען קען שפּעט זיין.

„איהר קאנט יעצט פאָהרען!“ — האט דער רויבער געזאָגט, און דיא עקי־פּאַזשע האט זיך שנעל אוועקגעקייקעלט פון דעם שרעקליכען מענשען.

„ווי געפעלט עס דיר?“ — האט איינער פון דיא פּאַסאַזשירען געזאָגט צום צווייטען.

„מיר געפעלט עס נאָך ניט,“—האט דער צווייטער געאנטוואָרטעט. „אבער וואָס זאָגסט דו צו דיא האָר פון דיזען רויבער,—מיר שיינט איך וועל איהם דער־קענען ווען איך וועל איהם נאָך איין מאָל זעהן“.

„יא, געוויס, איך אויך, מיר וועלען גלייך אויף אונזער אנקונפט אין לאָנדאָן דער פּאָליציי מעלדען דיזען פאַל און געבען דיא צייכען פון דיזען רויבער, זיי וועלען איהם אָהנע צווייפעל דערקענען.—אבער לאָמיר יעצט אַ מינוטערען מאַריען.“

„חא, חא, חא!“—האט דער רויבער געלאַכט,—„זיי האָבען קיין וואָרט גע־רעדט און גלייך געטהאָן וואָס איך האב געהייסען, דאָס איז גוט, אזעלכע קונדען האָב איך ליעב.“

ער האט דאָס געלד און דיא שמוק זאכען צוזאמענגעקליעבען און האט זיך נאכהער פערטראַכט, „דיזע וועלען געוויס גלייך דיא פּאָליציי מעלדען וועגען דיזען פאַל און פּאָליציסטען וועלען גלייך ארויסגעשיקט ווערען מיך צו זוכען, אלזאָ גוט...“—

ער האָט דיא פּאַריקע ארונטערגענומען פון זיין קאָפּ און האט עס אויפגעהאַנגען אויף א בוים, חא, חא, חא, חא! דיא פּאָליציסטען וועלען אָנשטאָט מיך דיזע גרויסע, שוואַרצע פּאַריקע פינדען“....

אויף דעם זעלבען וועג איז געריטען א יונגער מאַן אויף א פּרעכטיגעס פערד, ער איז אויך געפאַהרען נאָך לאָנדאָן. לאַנגזאַם איז ער געפאָהרען און האט גע־טראַכט וועגען זיין געליעבטע כלה וועלכע ער פאָהרט יעצט זעהן, און א ליעבע־פאָלער שמייכעל האָט אויף זיינע ליפּען געשפּיעלט.

„וואָס זעה איך, איינע פּאַריקע!?“ — האט ער אויסגעשריען דערזעהענדיג אויף א בוים א גרויסע, פּעך־שוואַרצע פּאַריקע. ער האט עס ארונטערגענומען און בעטראַכט. נאָך א קורצעם דענקען האט ער זיך צולאַכט און האט אנגעצאָגען דיזע פּאַריקע אויף זיך. „חא, חא, חא! ווי איבעראַשט מיינע טהייערע בראוט וועט ווערען ווען זיא וועט מיך דערזעהן אין דיזער מערקווירדיגער פּאַריקע, א שיינער שפּאַס וועט עס זיין!“ אזוי האט זיך דער יונגער מאַן געטראַכט און געקוואָלען וועגען דעם שפּאַס א היבש לאַנגע צייט. אלס פּלעצליך האָט ער דערהערט דאָס לויפען פון פערד קאָמענד פון טיעפען וואלד און א געשריי „האַלט! שטעה!“

„דאס מוזען זיין רויבער״—האט איהם אויפגעבלימצט דער געדאנק און גלייך איז זיין פערד געפלויגען מיט איין געפעהרליכער שנעלקייט. אבער ער האט דייטליך געהערט דאס מען יאגט איהם, צו זיינע אויערן האבען גערייכט געשריען פון מענשען, דאס קלאפען פון פערד און שיסען.

„שלעכט״—האט זיך דער יונגער מאן געטראכט אלס איין קוגעל האט דורכגעפייפט נעבען זיין אויער. „שלעכט, אויב איך וועל זיך ניט אונטערגעבען וועט מען מיך דערשיעסען.״ און דאך האט ער געהאפט אויף דאס שנעלינקייט פון זיין גוטעס פערד וועלכעס האט זיך געטראגען וויא דער ווינד. אבער גלייך האט זיך דערהערט נאך א פאאר שיסע, דאס פערד האט געגעבען א שפרונג און איז אומגעפאלען, צוויי קוגעלן האבען געלעכערט זיין רוקען.

דער רייטער איז אומגעפאללען מיט'ן פערד, און מען קאן זיך פארשטעלען דעם יונגען מאנ'ס פערוואונדערונג אלס אנשטאט רויבער זיינען נאר נעבען איהם יעצט געוועזען ביז צעהן פאליציסטען.

נאך איידער ער האט צייט געהאט צו פרעגען וואס עס בעדייט זייער יאגען זיך נאך איהם, ווארען סעבען אויף זיינע הענד.

ער האט פראטעסטירט נעבעכען אבער די פאליציסטען האבען איהם ניט געהערט און געבראכט אין שטאדט אלס ארעסטאנט. זיין פערוואונדערונג וואר נאך גרעסער אלס צוויי רייך געקליידעטע הערען א יונגע דאמע און נאך א מאן אנגעטאהן אלס קוטשער זיינען געקומען אין פאליציי הויז און דערזעהענדיג איהם האבען אויסגעשריען: „יא, דאס איז דער רויבער!״

• • •

דער געריכטס זאאל וואר פול געפאקט מיט מענשען. יעדען האט אינטערעסירט דער פראצעס פון דעם רויבער מיט די גרויסע שווארצע האאר. אללע האבען זיך געוואונדערט וויא קומט דיזער יונגער מאן וועלכער איז פון זייער רייכער פאמיליע און האט אזא רייכע כלה, צו זיין א רויבער. די פאמיליע פון יונגען מאן האבען געטאהן אללעס מעגליכע אים זיין בעפרייהונג. גרויסע אדוואקאטען ווארען זיינע פערטהיידינער, מען האט געשמירט מיט געלד די בעאמטע, אבער עס האט גאר ניט געהאלפען און דער פראצעס האט געמוזט שטאטפינדען און עס וואר זיכער דאס דער רויבער וועט זיין פערדינטע שטראפע ערהאלטען.

די צוויי רייכע הערען, די דאמע און דער קוטשער האבען איינשטימיג ערקלערט דאס דיזער מאן מיט דער שווארצער פאריקע וואר דער רויבער וועלכער האט זיי אין וואלד אבגעהאלטען און בערויבט.

דער יונגער מאַן האָט געשוואָרען דאָס ער ווייס ניט פון וואס צו זאָגען, דאס ער האָט דיא פאבריקע געפונען און אלס שפּאָס אָנגעטאהן. זיין פאמיליע, דיא כלה, און בעקאנטע האָבען געשוואָרען דאס זיי קענען איהם אלס פיינעם אָרדענטליכען מאַן, אָבער דיא פערקלעגער האָבען איינשטימיג געשריען: דאס נור ער וואר דער רויבער.

שלעכט, אללעס וואר געגען איהם. פיער לייטע שווערען אויף דעם דאָס נור ער האָט זיי בערויבט און דער אונגליקליכער יונגער מאַן האָט מיט פינסטערע בליקען געקוקט אויף דיא געשוואָרענע וועלכע וועלען באלד איהם אלס שולדיג ערקלערען.

זיינע צוויי אדוואָקאטען האָבען געריסען בערג מיט זייערע רעדען, אבער עס האָט אויף דיא געשוואָרענע קיין איינדרוק געמאכט און מען האָט אויף זייערע געזיכטער געקענט לעזען דאס שרעקליכע וואָרט „שולדיג!“

דיא געשוואָרענע האבען זיך צוריקגעצויגען אין א בעזונדער צימער און אלע האָבען מיט קלאַפּענדע הערצער ערווארטעט זייער צוריקקעהר. ענדליך זיינען זייא אריין און אויף דער פראגע פון ריכטער וועגען זייער בעשלוס האט דער עלטערער אויסגערופען „שולדיג!“

אבער אין דער מינוט איז א רייך געקליידעטער שעהנער מאַן ארויס פון פובליקום און איז צוגעגאנגען צום ריכטער און דיא געשווארענע.

„ווערטהע הערען!“ — האט ער מיט א זאנפטער שטיממע אנגעפאנגען: אזוי וויא איהר האט יעצט ערקלערט א מענשען שולדיג אין א שרעקליכען פערברעכען, — א מענשען וועלכער שווערט דאס ער איז אונשולדיג, — א מענשען וועלכער איז פון זייער רייכער פאמיליע, און פון גרעסטען אדעל, און אבוואהל דיא פיער צייגען געגען איהם שווערען דאס ער איז דער רויבער וועלכער האט זיי אין וואלד אבגעשטעלט און בערויבט, קאן דאך מעגליך זיין דאס ער איז אונשולדיג, דארום בעט איך מען זאל מיר ערלויבען נאך איין מאהל א קורצע פערהאנדלונג אנפאנגען דורך וועלכע איך האָף דיא וואהרהייט צו דערגעהן.“

אלע האבען דעם מאַן פערוואונדערט אנגעקוקט און דער ריכטער נאך א קורצע איבערלעגונג האט עס איהם ערלויבט.

דער געהיימניספאָלער מאַן האט דאן געהייסען דעם איינגעקלאגטען אנצוטאהן דיא פאבריקע און האָט ווידער גערופען דיא צייגען. ער האט זיי געהייסען זיך גוט איינקוקען אין דאס געזיכט פון יונגען מאַן און נאָך איינמאָל זאָגען זייער מיי-

נונג אויב דאס איז דער רויבער. דיא ציינגען האבען אויך דיזען מאל געשוואָרען דאס נור דיזער יונגער מאַן איזדער רויבער.

ראן האט דער פרעמדער גענומען דיא פאַריקע, האט זיא אָנגעצאגען אויף זיך און נעהמענדיג דיא צוויי רעוואָלווער פון כיש חגבע מען האט געפונען אין דעם זאָטעל פון דעם איינגעקלאָגטענס פערד, האט ער זיך געשטעלט נעגען דיא עדות און האט מיט א בעפעהלענדער שטימע אויסגערופען: „אויב איהר ווילט לעבענדיג נאך דער שטאדט אנקומען זאָלט איהר זאָ גלייך אייער גאנצעס געלד איבערגעבען!“

קוים האט ער דיזע ווערטער אויסגערעדט אלס דיא פיער ציינגען האבען אויסגעשריען: „גרויסער גאָט, דיזער איז דער רויבער, יא, דיזער!“

אין זאאל איז געוועזען שטיל וויא אויף א בית עולם און אלע האבען מיט פערוואונדערונג אנגעקוקט דעם פרעמדען.

דער פרעמדער מאַן האט קאַלטבליטיג דיא רעוואָלווערן אוועקגעלייגט, האט אויסגעטאהן דיא פאַריקע און זיך ווענדענד צום גערייכט האט ער שמייכלענד געזאָגט: „איהר זעהט שאן, הערר ריכטער און איהר ווערטהע הערען געשווארענע וויא מען קאן דיזע ציינגען גלויבען, פריהער האבען זיי צוואנציג מאהל געשוואָרען דאס נור יענער איז דער רויבער, וויא נור איך האב אנגעצאגען דיא פאַריקע שרייען זיי דאס איך בין דער ווירקליכער רויבער, איך וועטע דאס ווען דער הערר ריכטער אליין וועט אנציהען דיזע פאַריקע וועלען זיי מיינען דאס ער איז דער רויבער. איהר זעהט אלזאָ דאס דער יונגער מאַן איז ווירקליך אונשולדיג.“

א דאַנערענדער בראַוואָ האט דורכגעהילכט דאס גערייכט זאאל. דער יונגער מאַן וואַר בעפרייט, אבער אלס ער מיט זיין פאמיליע האבען געוואָלט דעם פרעמדען רעטער בעדאנקען וואַר ער שוין ניט מעהר דארט, ער איז פערשוואונדען.

דיא לעזער קענגען זיך מערקען ווער דער פרעמדער וואַר.

א

א „בת" אַ חצות.

ר' שלום־טרייטעל דער שמש פון דער שניידערשער שול, איז איינער אליין מיט זיין קאָרענע פושקע שמעק־טאבאק געבליבען אין שול.

דער עולם האָט ערסט אפגעדאווענט מעריב אונד איז זיך צונאנגען אהיים, איבערלאָזענדיג דעם אלטען שמש, ר' שלום־טרייטלען, איינער אליין, אום דיא שול צו פערשליססען.

ער האָט אויסגעלאָשען דיא חלב'נע ליכט ביים עמוד, איבערלאָזענדיג נאָר דיא גרויסע וועקסענע יאָהרצייט ליכט, וואָס האָט געשטעקט אין א ליימענעם שארבען מיט ערד אונד האָט געוואָרפען א מעלאנכאָלישען שיין אויף דיא נעקאלכטע ווענד פון שול. דאן האָט ער אויך אויסגעלאָשען דיא קליינע ליכטלעך אין דיא מעשענע הייגלייכטער אונד האָט זיך מכין געוועזען צו געהן אהיים, וואו עס האָט אויף איהם געוואַרט, וויא ער האָט דאָס מיט זיכערהייט געוואוסט, א טעפיל מיט ווארעמע לאָקשען.

מיט גרויס נחת־רוח האָט ער פון זיין קעשענע ארויסגענומען זיין קאָרענע פושקע מיט שמעק־טאבאק, האָט מיט דיא פינגער אָנגעשעפט א היבשע פּאָרציאָן פון דעם ברוינעם פולווער אונד האָט מיט דעם מכבד געווען זיינעביידע נאָזלעכער אונד אלס ער איז מיט דיעזער ארבייט פאָרטיג געוואָרען, האָט ער נאָך געוואָרפען א לעצטען בליק אויף דעם עמוד, אום זיך איבערצוצייגען, אויב ער האָט עפּעס ניט פערגעססען.

ריכטיג!... אָט ליעגט נאָך דער קהל'שער טלית, וועלכען דער מתפלל צו מעריב האָט ניט צוזאממענלייגענדיג כדבעי אוועק געוואָרפען אויף דעם עמוד.

ר' שלום־טרייטעל האָט זיך אלאָז נעטהאָן צום עמוד מיט דער אבזיכט, דעם טלית וויא געהעריג איז צוזאמען צו לייגען, ער האָט זיך אָבער באלד אָפּגעשטעלט.

— זאָלל ער זיך ליגען אזוי!—האָט ער צו זיך אליין געזאָגט—וואָס קען דאָס

שארען, ווען דער טלית וועט בלייבען ניט צוזאממענגעלייגט ? מארגען אין דער פריה צו שחרית, מוז מען איהם דאך סיי־וויא־סיי פאנאנדערנעהמען!

ער האט זיינע נאזלעכער ווידער מיט שמעק־טאבאק אנגעשטאפט אונד איז ארויסגעגאנגען פון שול. אריינשטעקענדיג דעם גרויסען שליססעל אין דעם פערראס־טעטען שלאסס פון דער טהיר, אום דיא שול צו פערשליססען, האט ער בײא זיך געקלערט:

— פלאי פלאים! איך בין שוין באלד דרייסיג יאהר שמש פון דער שול אונד עס האט זיך מיר נאך קיין איינציגען מאל נישט געטראפען צו זעהן איינעם פון דיא מתים, וואס קומען נאך האלבע נאכט אין שול אריין מתפלל צו זיין! אונד דאס איז מאקי מיין גליק! איך וואללט אפשר פאר שרעק געשטארבען!

ער איז זיך אוועקגעגאנגען צו זיך אהיים, האט זיך אנגעזופט מיט ווארעמע לאקשען אונד האט זיך געלייגט שלאפען.

מאחלע־טריינע, ר׳ שלום־טרייטעלס וויב, פלעגט שטענדיג מיט א שעה, אדער כמעט צוויא שעה פריהער פון איהר מאנן אויפשטעהן. פון דיא שמשות אליין האט מען נישט געקענט לעבען מיט א „געזינטעלע" פון צעהן נפשות, דעריבער האט מאחלע־טריינע, לעבען איהר מאנס שמשות, געזוכט פרנסה מהצד.

זיא פלעגט שטריקען פעדימנע אונד וואלענע זאקען פאר דיא רייכע בעלי־בתים פון שטאדט, אונד פלעגט פליקען פעדערן פאר דיא יוסטע בעלי־הבית׳טעס.

איהר שטיינער איז געוועזען אויפצושטעהן א פאר שעה פאר טאג, אפצוגיסען „נעגעל־וואסער", אפצוזאגען „ברכה" אונד זיך נעהמען צו דער ארבייט.

שטריקענדיג איהרע זאקען, אדער פליקענדיג איהרע פעדערן, פלעגט זיא זיך אין דער שטילל אפדאווענען ביז שמונה־עשרה.

אויך היינט איז זיא גאנץ פריה אויפגעשטאנען אונד איז שוין מיט צוויא פאר זאקען פארטיג געווארען.

— שלום־טרייטעל! שלום־טרייטעל! — האט זיא איהר מאנן אנגעהויבען צו וועקען, — שנועה אויף!... שוין צייט אין שול צו געהן!... דער עולם וועט שוין באלד קומען צום דאווענען!

שלום־טרייטעל איז אראפגעשפרונגען פון זיין הארטע באנק, אויף וועלכע ער האט געשלאפען, האט אפגעגאסען נעגעל־וואססער אונד האט געחאפט פון וואנד דעם שליססעל פון שול.

אלס ער איז ארויסגעגאנגען אין דרויסען, איז נאָך רעכט פינסטער געוועזען, נאָר ווייט אין מזרח־זייט פון דעם הימעל, האָבען זיך שוין געוויזען ווייסע שטרייפען.

מיט זיין אריינקומען אין דיא „פאָלעס" פון שול, האָט ער דערשראָקען א גאנצע סטאַדע ציגען, וואָס האָבען זיך דאָרטען זעהר בעקוועם געמאכט פאר דיא גאנצע נאכט. זייא זיינען האסטיג אויפגעשפרונגען אונד זיינען צולאָפען נאָך אללע זייטען.

— א מפלה זאָלל אויף זייא קומען! עס איז פון דיא ציגען נאָר ניט אויסצוהאלטען! — האָט ר' שלום־טרייטעל מיט כעס זיך אין באָרד אריינגעברומט אונד האָט אויפגעשלאָססען דיא גרויסע טהיר פון שול.

אינעווייניג איז נאָך שטאַרק פינסטער געוועזען. מען האָט מעהר ניט געזעהן וויא דעם עמוד, אויף וועלכען עס איז געפאללען דער שוואכער שיין פון דער שטאַרק ארונטערגעברענטער יאָהרצייט־ליכט.

פלוצלונג איז ר' שלום־טרייטעל געבליבען שטעהן א פערגליווערטער פאר שרעק.

ניט ווייט פון עמוד, אויף דער ערד, האָט ער דערזעהן ליעגענדיג א מת. דער מת איז געלעגען אויסגעצויגען אונד איינגעוויקעלט אין א טלית, כמנהג כל המתים.

— הוא האלהים! — האָט ר' שלום־טרייטעל אויסגערופען, אלס ער איז ענדליך וויעדער צו זיך געקומען אונד האָט וויעדער אָטהעם געקריגען.

דאן האָט ער דיך נים טויט, ניט לעבעדיג, א וואָרף געטהאָן פון שול.

דאָרטען האָט ער שוין בעגעגענט עטליכע מענשען פון דיא „שמור־לבוקר'ניקעס", אונד ער האָט זייא מיט ציטערן דערציילט, וואָס ער האָט אין שול געזעהן.

אללע זיינען געבליבען שטעהן וויא שטיינערנע סטאַטועס, אונד קיינער פון זייא האָט נישט געוואָנט זיין נאָז אין שול, אריינצושטעקען.

דערווייל איז שוין אין גאנצען טאָג געוואָרען אונד דער עולם איז פון אללע זייטען אָנגעקומען צום דאווגען.

קיינער האָט ניט געוואוסט, וואָס צו טהאָן. מען האָט שטאַרק דעבאַטטירט אונד מען האָט זיך אריינגעלאָזען אין לאנגע פלפולים אונד מען איז דאָך צו קיין גמר נישט געקומען.

ענדליך זיינען אללע מסכים געוואָרען דעם רב אויפצו־וועקען אונד הערען וואָס ער וועט זאָגען.

אין א פערטיל שטונדע ארום איז שוין דער רב געקומען.

— רבותי! — האָט דער רב מיט זעהר א ערנסטע מיענע ערקלערט — דאָס איז

געווים א מת, ועלכען מיר האָבען נישט נוהג כבוד געווען; מיר מוזען איהם מחילה בעטען... קומט אין שול אריין!

דער רב איז געגאַנגען פאָראויס, הינטער איהם דיא דיינים, דער חזן אונד דער שמש אונד הינטער זייא דיא איבריגע, בייא וועלכע דיא הויט האָט געציטטערט פאר שרעק.

דער העללער מאָרגענשיין איז שוין דורך דיא הויכע פענסטער אין שול אריינ־געפאללען.

דער מת איז נאָך אַלץ געלעגען אויף זיין פלאַטץ אונד האָט זיך ניט געריהרט.

— חזן האָט זיך דער רב אָפּגערופען—טהוט וויא איך האָב אייך געזאָגט!

מיט א בלייכען געזיכט האָט זיך דער חזן ארוסגערוקט פאָראויס, אונד שטאַממ־לענדיג פאר שרעק, האָט ער אָנגעהויבען:

— בשם הרב דפה, בשם כל הלומדים, היראים והמופלגים ובשם כל הקהל, בעטען מיר דיך, דוא זאָללסט אונז מוחל זיין, אויב מיר האָבען דיך בייא דיין קבורה נישט נוהג־כבוד געווען, אונד דוא זאָללסט זיך וויעדערקעהרען אין דיין רוה אריין!

דער מת האָט זיך נישט גערירהט אונד בייא אללעמען האָבען אָנגעהויבען אָפּצושטאַרבען דיא גליעדער פאַר שרעק.

דער איינציגער, וואָס האָט נאָך אין זיין אויטאָריטעט געגלויבט, איז געווען דער אַלטער רב.

ער האָט זיך אַרויסגערוקט פאָראויס אונד האָט אויסגערופען:

— איך בין אויף דיר גוזר בגזרת התורה הקדושה ובגזרת הלומדים וכל צורבא מרבנן, תיכף ומיד אונזער מקום־קדוש צו פערלאָזען אונד וויעדערצוקעהרען אין דיין מקום מנוחה!... שוב לעפרך בני!... שוב לעפרך!

דער מת האָט זיך וויעדער נישט גערִיהרט. דער שרעק האָט אללעמען פּאַראַ־ליזירט.

אין דער צייט פון א האלב שעה, איז דיא גאַנצע עדה, אפילו ווייבער אונד קינדער געווען אין שול אונד ארום שול.

קיינער האָט ניט געוואוסט, וואָס צו טהאָן.

פּלוצלונג האָט זיך מאיר'קע דער דאַמסקער שניידער דורך דעם געדִיכטען הויפען מענשען דורכגעקוועטשט, אונד צונעהענדיג גאַנץ נאָהענט צום מת, האָט ער אויסגערופען:

— וואָס איז דאָס פאַר א מת א חצוף? לאָמיר נאָר זעהן, ווער דער „בחור" איז?

ער האָט זיך איינגעבוינען, האָט אָנגענומען דעם טלית פאר א ברעג אונד האָט איהם אָנגעהויבען צו ציעהען.

דער מת האָט זיך אָנגעהויבען צו ריהרען, אונד אלס ער האָט זיך ענדליך פון טלית ארויסגעוויקעלט, האָט מען דערזעהן: — — —

וואָס?..... דעם קהל׳שען באָק בכבודו ובעצמו!

דיא אלטע װענד פון דער שול האָבען געציטטערט פון דעם גרויסען געלעכטער וואס האָט פלוצלונג פון אללע מיילער ארויסגעפּלאַטצט. דער איינציגער, וואָס האָט נים געלאַכט, איז געװעזען דער „מת“.

עס איז יעצט אללעמען קלאָר געוואָרען, דאָס דער קהל׳שער באָק, האָט זיך געווים, נאָך מעריב, ווען ר׳ שלום־טרייטעל דער שמש איז אלליין אין שול געווען, ארייגנע׳גנב׳עט איגעוויינינ אונד ר׳ שלום־טרייטעל, איהם ניט זעהענדיג, האָט איהם איינגעשלאָססען. וויא אזוי דער באָק האָט זיך אזוי „קונציג“ אין דעם טלית פער־וויקעלט, איז געבליבען א סוד לעולם ועד.

ב

דער שד.

עס איז אמאָל אין דייטלאַנד דיא זיטטע געוועזען, דאָס ווען איינער האָט גע־ענדיגט א סטודיום, האָט ער זיך נייסט געחאַפּט באלד זיין פאַך צו פּראַקטיצירען, וויא דאָס געהט היינט צו, נאָר ער פלעגט נאָך א פּאָר יאָהר מאַכען רייזען איבער איירָאָפּא, פלעגט בעזוכען דיא בעריהמטע אקאדעמיעס אונד פּראָפעססאָרען, אום מעהר וויססענשאַפט אונד קענטעניס צו זאממלען.

מיט הונדערט יאָהר צוריק זיינען צוויא יונגע אונד רייכע מעניטען, וואס האָבען זייער סטודיום מיט דעם טיטעל: „דאָקטאָר פהילאָזאָפהיע“ געענדיגט, פון בערלין ארויסגעפאָהרען, אונד האָבען זייער וועג נאָך דעם שעהנעם איטאַליען גענומען.

אנקומענדיג אין פלאָרענץ, איינע פון דיא שעהנסטע אונד גרעסטע שטעדט אין איטאַליען, זיינען זייא אריינגעפאָהרען אין א דייטשען האָטעל, אונד גלייך וויא זייא האָבען זיך עטוואָס אויסגערוהט, זיינען זייא געגאַנגען דיא מערקווירדיג שעהנע שטאָדט צו בעזעהען.

וויא גרוים איז אָבער זייער איבעררא́שונג געוועזען, אלס זייא זיינען געקומע

צו א לאַנגע אונד א פיינע נאַסס, מיט דיא פרעכטיגע הייזער, וואָס איז פאַרצאַמט געוועזען מיט א ראַנאַטקע (שלאַנג־בוים) אונד אויף א טאָוועל, וואָס איז דערבייא אַנגעשלאָגען געוועזען, איז געשטאַנען פאָלגענדער אויפשריפט:

פון דער רעגירונג איז פערבאָטען אין דער נאַסס צו וואויהנען אָדער אריינצר קומען, ווייל אין דיא הייזער געהען ארום ש ד י ם.

— וואָס זאָגסטו דערצו הערמאַן? — האָט דער אינגערער דעם עלטערן לאַ־בענדיג געפרעגט.

— וואָס זאָלל איך זאָגען? — האָט דער עלטערער צוריק געפרעגט — ווייסטו דען ניט, אז כמעט אללע איטאַליענער זיינען פאַנאַטיקער אונד גלויבען אין אללערלייא דומהייטען?

— אָבער דיא רעגירונג דאַרף דאָך שוין א ביססעל אויפגעקלערטער זיין!

— הם!... דיא רעגירונג!... אָפטמאָל איז זיא נאַרישער פון דעם איינפאַכ־סטען מענשען!

— אָבער מיר גלויבען דאָך אין שדים ניִשט!

— געוויס ניט! וואָס קיממערט דאָס אונז, ווען דיא נאַרישע איטאַליענער גלר בען יאָ!

— דאָס דאַרף אונז יא קיממערן! אלס געבילדעטע מענשען, איז אונזער פפליכט דיא נאַרישע איטאַליענער דיא אויגען אויפצועפענען!

— וויא אזויא ווילסטו דאָס מאַכען, רודאָלף?

— גאַנץ איינפאַך! — האָט רודאָלף דער אינגערער געענטפערט — איינער פון אונז וועט אין איינע פון דיא הייזער איבערנעכטיגען, דאַן וועלין זיך דיא איטאַליענער איבערצייגען, דאָס דאָ וואויהנען קיינע שדים נישט!

— דאָס איז א פּלאַן! — האָט הערמאַן אויסגערופען — אָבער ווער פון אונזביידען וועט דאָס טהאָן?

— מיר וועלין וואַרפען גורל, אונד אויף וועמען דער גורל וועט פאַללען, דער וועט געהן נעכטיגען אין איינע פון דיא פעררופענע הייזער!

— גוט! מיר וועלין וואַרפען גורל!

זייא האָבען זיך אומגעקעהרט צוריק אין דעם האָטעל, אונד נאָכדעם וויא דער ווירטה פון האָטעל האָט זייא אויף זייער נאָכפרעגען דיא מעשה מיט דיא שדים בע־שטעטיגט, האָבען זייא דעם גורל געוואָרפען.

דער גורל איז געפאַללען אויף רודאָלפען, דעם אינגערען.

— איך בין צופריעדען! — האָט רודאָלף אויסגערופען — איך וועל אין איינע פון

יענע פערזאָנען חיזער דיא ערסטע נאַכט איבערנעכטיגען, דוא, הערמאַן, דיא צווייטע, אונד דאַן וועלן זיך דיא אבערגלויבישע איטאַליענער איבערצייגען, וואָ פאַר אָקסען זייא זיינען... אָבער עס איז זעהר - לאַנגווייליג א גאַנצע נאַכט אין א פוסטע הויז צו פערברייננגען. איך וועל מיר מיטנעהמען א פאָר אינטערעסאַנטע ביכער צום לעזען, א גוטע פלאַש וויין אונד א קעסטיל פיינע ציגאַררען!

— אונד אויך א גוט־געלאַדענעם רעוואָלווער, מיין פריינד! — האָט איהם הערר־מאַן מיט א ערנסטע מיענע צוגערופען.

— א רעוואָלווער?... צו וואָס?

— ווער ווייס? אפשר וועט דיר אויסקומען זיך צו פערטהיידיגען. איך גלויב נישט, אז אין יענע הייזער געפינען זיך שדים, אָבער עס קען זעהר מעגליך זיין, אז דאָרטען קומען צוזאַממען מיטגליעדער פון א פאָליטישע סעקטע, אָדער נאָר פאַלשע געלד מאַכער!

— ביזט געזעגנט, הערמאַן!... אַלזאָ זייא אזוי פריינדליך אונד גרייט מיר צו אלללס, וואָס איך דאַרף האָבען מיט־זיך אויף דער גאַנצער נאַכט!

אלס עס איז שוין דונקעל געוואָרען, זייגען אַללע פאָרבערייטונגען נעענדיגט געוועזען, אונדביידע פריינד, בעלאַדען מיט א קליינעם קאָרב, האָבען דעם האָטעל פערלאָזען.

קומענדיג צו דער ראָגאַטקע, האָבען זייא איינער פון דעם אַנדערען אבשיעד גענומען. הערמאַן איז צוריק אוועקגעגאַנגען אין האָטעל, אונד רודאָלף דורגעהענ־דיג דיא ראָגאַטקע, האָט אָנגעהויבען אויסצוזוכען א הויז פאַר זיין נאַכטלאַגער.

ער איז געבליבען שטעהן בייא א גרויסע אונד עלעגאַנטע הויז אין מיטטען גאַסס אונד האָט זיך ענטשלאָססען אין איהר צו נעכטיגען.

אריינקומענדיג איז הויז, האָט ער זיך איבערצייגט, דאָס דיא טהירען זיינען ניט פערשלאָססען אונד דאָס אין יעדען צימער געפינען זיך נאָך דיא מעביל וויא אמאָל, ווען דער איינענטהימער האָט דאָ נאָך געוואוינט.

ער האָט זיך אויסגעקליבען א גרויסען זאַאל מיט זעקס פענסטער צום גאַסס אונד האָט דאָרטען זיין נאַכטלעגער אויף א וויכע זאָפע איינגעריכטעט.

דעם רעוואָלווער האָט ער אוועקגעלייגט אויף א קליין טישעל, וואָס איז ניט וויים פון דער זאָפע געשטאַנען אונד האָט צווייא גרויסע ליכט אָנגעצונדען.

אונד ווייל עס איז נאָך צום שלאָפען צו פריה געוועזען, איז ער צוגעגאַנגען צו א פענסטער, האָט עס אויפגעעפענט, אונד פאַר זיך פייפענדיג א לוסטיגע ליעדעל

פון איין אַפּערעטמע, האָט ער אַ לאַנגע צייט אַרויסגעקוקט אויף דער פינסטערער אונד אונהיימליך שטיללער גאַסס.

אין אַ שטונדע אַרום, האָט ער זיך אָנגעצונדען אַ ציגאַר, אונד זיך אויסציע־הענדיג אויף דעם לאַגער, האָט ער זיך באַלד פערטיעפט אין לעזען.

דיא גאַנצע פּאַבעל מיט דיא שדים, איז איהם קיין איינציגען מאָל אין דיא געדאַנקען נישט געקומען.

ער האָט געהערט וויא דער שטאָדט־זייגער האָט געשלאָגען צעהן, דאַן עלף אונד דאַן צוועלף...

— אַה! צוועלף איז דיא גייסטער־שטונדע! — האָט ער לאַכענדיג בייא זיך געטראַכט.

קוים אָבער איז דער קלאַנג פון דעם שטאָדט־זייגער פערקלונגען, אַלס ער האָט דערהערט אַ געראַוויש הינטער דער טהיר, אונד באַלד האָט זיך דיא טהיר געעפענט.

ער האָט בייא דער טהיר אַ שרעקליכע בעשעפּעניס דערזעהן. עס האָט אויס־געזעהן וויא אַ מענש מיט אַ קאָפּ פון אַ שוויין, מיט צווייא קליינע הערנער אין שטערין אונד מיט היהנערשע פיסס. אויף דעם רוקען זיינען צווייא שוואַרצע פליגלען געוועזען.

רודאָלף האָט זיך נאָר ניט דערשראָקען אונד אוועקלייגענדיג דעם בוך, האָט ער אויסגערופען:

— איך וייס, מיין פריינד, אַז דוא ביזט נישט קיין שד. דוא ביזט אַ לעבע־דיגער מענש וויא איך. אין דיינע געהיימניססע מיש איך מיך נישט אריין. איך בין איין אויסלענדער. אַלזאָ בעט איך דיר, לאָז מיך רוהיג דאָ דיא נאַכט איבערנעכטיגען אונד געה זיך דיר געזונדערהייד!

דיא משונה׳דיגע געשטאַלט האָט געמאַכט אַ פּאָר טריט נעהענטער צו איהם.

— איך בעט דיך, גיה צוריק! — האָט רודאָלף ווידער אויסגערופען — ווערסטו מאַכען נאָך אַ טריטט, וועל איך שיססען!

דער שד האָט ניט געענטפערט, אונד האָט זיך אַלץ נעהענטער צו איהם גערוקט.

רודאָלף האָט געכאַפּט דעם רעוואָלווער אונד ציעלענדיג דיא געשטאַללט אין דער ברוסט, האָט ער אויסגעשאָססען.

אַלס דער רויך איז פערגאַנגען, האָט ער צו זיין שרעק דערזעהן, דאָס דיא גע־שטאַללט שטעהט לעבען איהם אונד לייגט פאַר איהם דיא קויל אויף דעם טישעל אַניעדער.

א שרעקליכער געשרייא האט זיך פון זיין ברוסט ארויסגעריססען אונד ער איז אהנמעכטיג צוריק געפאללען אויף דער זאפע.....

* * *

אלס ער האט דיא אויגען ווידער געעפענט, האט ער צו זיין גרויסער איבער־ראשונג דערזעהן, דאס ער ליעגט אין זיין צייממער אין האטעל אונד זיין פריינד הערר־מאן רייבט איהם לאבענדיג דיא שלייפען אונד דיא הענד מיט א־דע-קאלאן.

— וואו בין איך ?—האט ער ציטטערענדיג אויסגערופען.

— בייא מיר, רודאלף !... האב נאר קיין מורא נישט !--האט איהם הערמאן לאכענדיג געענטפערט.

— וויא קום איך אהער ?

— א שעהנע פראגע !... א י ך האב דיך אהער געבראכט !

— דוא ?... דוא ?...

— געוויס איך !... אבער א פהילאזאף ביזטו, אזא יאהר אויף מיינע שונאים !

— מיר זיינען אין דרערד מיט אונזער פהילאזאפיע !.... איך האב דעם שד מיט מיינע אייגענע אויגען געזעהן... איך האב איהם געשאסען, אונד ער האט מיר דיא קויל דערלאנגט !

— הא ! הא ! הא !.... דער רעוואלווער איז נאר ניט געלאדען געוועזען !.... אבער הער מיך אויס, איך וועל דאס דיר אללעס ערקלערען. אלס דער גורל איז ארויס, אז דוא זאללסט דארטען דיא ערסטע נאכט נעכטיגען, האב איך מיך ענטשלאססען דיך אויסצופריווען, וויא ווייט דוא ביזט אין דיין איבערציינונג פעסט. איך האב דעם רעוואלווער נישט געלאדען אונד קוים בין איך פון דיר אוועקגעגאנגען, בין איך געלאפען אין א מאגאזין, וואו מען פערקויפט פערשידענע מאסקען אונד האב מיר דיא יענע מאסקע, וועלכע דוא האסט געזעהן, געקויפט. איך האב מיך פערמאסקירט אונד בין צו דיר געקומען. איך האב געוואוסט, אז דוא וועסט שיססען, אבער איך האב קיין מורא נישט געהאט, ווייל דיא קוילען פון דעם רעוואלווער זיינען בייא מיר אין קעשענע געלעגען... נאכדעם וויא דוא האסט גע'חלושט, האב איך דיך אויף דיא פלייצעס גענומען אונד געבראכט אהער, אבער שווער ביזטו, ברודער, וויא א שטיק בלייא. איך האב שיער דיא נשמה אנגעווארען דיך טראגענדיג !

ביידע פריינד האבען אין יענע נאסס נאך דער רייהע דרייא נעכט גענעכטיגט, אונד אלס דיא רעגירונג האט זיך איבערציינט, דאס זייא זיינען נישט ניזוק געווארען, האט זיא דעם פערבאט פון דער נאסס אראפגענומען אונד דיא אייגענטהימער האבען אין זייערע הייזער צוריק געקעהרט.

——OOOO——

מיספערשטענדניס.

דאקטאָר: היער זיצט עס ביי אייך דיא קראַנקהייט, ליעבער פריינד, היער!
פאציענט (לאַכענדיג): ניט ווערטה דיא מיהע, דאקטאר לומפיגע צוואַנציג טויזענד דאָללאר.

משל ומליצה.

צדקה רעטעט פון טויט דעם מילדען, און דער טויט רעטעט פון צדקה דעם קארגען.

דער מענש איז געבוירען צום שמייסען: פאַרהער שמייסט איהם דער טאטע, נאכהער שמייסט איהם דער רבי, נאכהער שמייסט איהם דאס ווייב, נאכדעם שמייסען איהם דיא קינדער, נאכדעם שמייסט איהם דער מלאך דומה.... נאך אלעם שמייסט מען איהם אויף יענער וועלט.

פרויען־ליעבע איז גרעסער פון דער נאָהענט, מענשען־ליעבע איז גרעסער פון דער וויים.

ווען דיא ווייב איז יונג, ליעבט מען דיא קינדער צוליעב דיא ווייב, ווען דאס ווייב איז אלט, ליעבט מען דאס ווייב צוליעב דיא קינדער.

אויב דוא ווילסט זיין אַנ'אנגענעהמער גאַסט אין א פרויען־געזעלשאפט, זאָלסטו טאדלען פרעמדע פרויען. ווען אָבער דוא וועסט יענע ריהמען, וועסטו פאַ־לען צו לאסט, און זייא וועט זיין לאנגווייליג דיא צייט.... און וועלען דיר רעכנען ניט פאַר א מבין....

דער קלוגער האט זאָ פיל צו דענקען, אז ער האט קיין צייט צו ריידען. דער נאר האט זאָ פיעל צו ריידען, אז ער האט קיין צייט ניט צו דענקען.

„א מעלה“ איז פאראן וואס קיין מענש קען זיך דערמיט ניט בעריהמען. נעמליך: „בעשיידענהייט“. דען ווען ער בעריהמט זיך יא דערמיט — זאָ פעהלט איהם שוין דיא מעלה.

ווילסטו וויסען און קענען לערנען דעם ווערט פון א מענשען אָדער א זאכע, זאָלסט דוא זיך שיידען דערפון א לאנגע צייט....

דער קלוגער בעשולדיגט אין אלע הינזיכטען נור זיך, דער נאר אָבער, נור דעם צווייטען.

דיא נאָדעל איז קליין און דין, און שפּייזט דיא גאנצע הויז.

דער מאַנגעל לויערט צו פאנגען זאָגאר דעם פלייסיגען, דער אָבער קאָזם איהם אויף דער שוועל ניט הערויף טרעטען.

עס איז פיעל אנגענעהמער אָבצורוהען פון דער ארבייט, איידער ניט ארבייטען.

דער נסתר.

איך בין אין גאנצען צוויי"א טעג צוריק אין דער היים און האב מיך שוין אזוי פערזינדיגט, אז עס „קלינגט מיט מיר דיא וועלט". דער טאטע וויל מיך שוין גאר נישט קענען. עס ארט איהם נישט מיין שטארקען הוסטען. ער פרעגט בייא מיר גאר נישט. נאך נעבטען האט ער געזאגט, אז ווען ער זאל געוואוסט „מיין שווא־צען סוף", וואלט ער מיך בעסער פאר א שוסטער געמאכט! איך האב גע־האט מיט'ן רב א ויכוח און חריפות בעוויזען, נור דאס מאכט איהם נישט אויס. ער ווייסט פון לאנג, אז „דער קאפ האט מיר נישט געדארט", נור וואס האט מען דערפון? לייטען גיזלעכטער!

דיא מאמע ווייטער בעוויינט מיך ערגער וויא א טויטען.

— וואס דוא האסט דארט געטהון — קלאגט זיא — אין פערשאלטענעם ווארשוי — איז פערפאלען, חאטש אויף — א קלאג איז צו מיר! — א גוטער שם! אבער דא, דא.... מיר אין דיא אויגען אריין!

און וואס איך האב אזוינס געטהון, אסור אויב איך וויים. איך האב, דער מאמען צוליעב, געדאווענט, געשוואיצען זיך, געבענשט, געשפארט זיך מיט'ן רב וועגען א רמב"ם.... אה! איך דערמאן מיך! שבת געטראגען דאס זייגער'ל און — איך בין מודה ומתודה — געקעמט זיך אום שבת!

דיא גרעסטע צרות האב איך פון זרח ברך'ס.

— אט דאס — קלאפט דער טאטע אין טיש אריין — איז א מענש! א משכיל, שרייבט אין צייטונג און ריהרט נישט קיין קוצו של יוד...... כי הוא זה, דאס הייסט א נחת! שרייבט פראשעניעס! לייענט ביכער וויא א וואסער, און א יוד כדבעי, טאקי א יוד!

— פון רב'ס זוהן — יאגט דיא מאמע בוכען טרערען — איז שוין נישט וואס צו רעדען, צו דעם דארף מען שוין זכות אבות.... אבער טאקי דער זרח, דער זרח! א מחיה פשוט.... נור מיך האט געטראפען דיא שטראף!

פארנאכט. — דיא טאטע־מאמע כודען זיך עפיס אויף דער פריזבע אונטער־דעם פענסטער — און עמיצער ריהרט דיא טהיר.

— מאזשנא? פרעגט א זיס קול.

און איידער איך האב צייט צו ענטפערן, שטעלט מען זיך מיר פאר:

— זצחאר באריסאוויטש שוויצבאד.

— זרח ברך'ס! זעץ איך מיר באלד איבער אויף פראָסט יודיש.

ער זעצט זיך אויך אימגעבעטען; האפט א בוך פון טיש און בלעטערט עס
חיא א בקי, פאר ווערלכען עס זיינען שוין קיין נייע ביכער נישט דאָ, און הייבט
ראפטום אויף דעם קאָפּ און גיט א פרעג:

— און וואס זאָגט איהר צו קרח'ן, הא?

איך פערשטעה נישט דיא שאלה.

— איך מיין — מאכט ער — אז דאס איז משה'לעס א שפיצעל!

אויף זיין בהמה'וואטע נעל פנים שיינט א שכל'דינע שטראהל.

— סילא דונערן און בליטצען, ווייסט מען שוין, אז עס איז עלעקטרי — נור
זעהט איהר וואס איך קען נישט פערשטעהן, דאס איז לוט'ס ווייב! גלאט פון א
מענש זאָל ווערען א שטיק זאלץ!

דיא גאנצע נאַל האט ער מיר געריהרט, נור איך האלט מיך איין מיט אלע
כחות און שוויינ.

ער לאָזט מיך אָבער נישט אָב, ער חאפט מיך אָן ביים א קנאָפּ פון ראָק
און תאלט מיך:

— עה! שמייכעלט ער, מיר מעגט איהר זאָגען...... איך בין דאָך נישט
גילאָוועקע! בייא דער נאָז פיהר איך אלע! רבינו הם ס תפילין לייג איך! געקסטע
וואך פאָהר איך נאך צו'ן א רבין... וואס הארט עס מיך?! מען האלט מיך פאר
א צדיק...... מען שרייבט בייא מיר אדרעסען, פראָשעניעס.... אָבער פאר אייך
איז קיין סוד......

— נו, זאָגט איך בעט אייך, זאָגט! — שטעלט ער זיך צו מיר צו.

דיא נאַל האט אין מיר געפלאצט:

— וואָן! האב איך א געשרייא געטהון.

* * *

בייא נאכט האט דער טאטע עמיינט, אז איך שלאָף און געזאָגט דער מאמען:

— איך האב'ן געבעטען, ער זאָל איהם אביסעל מוסר זאָגען! האט ער
איהם ארויס געווארפען.

— א קליפה! זיפצט דיא מאמע.

— היינט — מאכט ווייטער דער טאטע — האב איך איהם נישט געוואלט
מאכען א יריד, נור מארגען זאָל ער זיך פאקען!

איך האב געהערט וויא דיא מאמע האט איבערגעדרעהט דאס פנים צום
קישען און אנגעהויבען שלוכצען.

א. לעבענזאָן.

עס האט זיך געדאכט.

(נאַכהאמונג.)

דיא איז געטליך שעהן און עהרליך געוועזען,
אוּן וויא א טייבעלע זיטליך און שטיל;
נאָר זיך בעשעפטיגט מיט שרייבען, מיט לעזען,
עפטערס פיהלאָזאָפירט מיט הערצענס־געפיהל;
דיא עדעלסטע מענער האבען געהאט פאר איהר אכט,
„דאס איז וואס זעלטענס!“ האט זיך יעדען געדאכט.

גוט און פרום נאך, איז זיא געוועזען דאצו,
בעזיפצט, בעקרעכצט א יתום, א אלמנה;
דעם סידור געקושט אלע אין דער פריה...
און קריאת־שמע געלייענט מיט גרויס כונה,
ביים פענסטער געזעסען פערקלערט.... פערטראכט,
„דאס איז א מלאך!“ האט זיך יעדען געדאכט.

א פאָר בריליאנטען איהרע שווארצע אויגען,
און דאס פנימ׳ל — ליליע מיט רויז!
ביא עדעלע עכטען געוואָרען ערצויגען,
נאיוו, איינפאך, נישט שטאָלץ און גרויס,
געשפיעגעלט זיך ווענינ.... נאך וועניגער געלאכט....
„דאס איז א היילינע!“ האט זיך יעדען געדאכט.

און אויפ׳ן קול האט יעדער איהר אָנגעהויבען רוהמען,
ביז איך טויבער.... האב דיא קולות דערהערט;
אָהן מיה, אָהן מאטער.... בין איך נאָהנט געקומען,
צו זעהן דער געטין! האבען מיר דיא געטער בעשערט;
און נאָט זייא דאנק! איך האב׳ס געשווינד בעטראכט:
דאס אלץ האט זיך יעדען, אזוי גור געדאכט!

מנחם פערל.

איין קליין בינדעל בלומען.

פון פערשיעדענע גערטנער געגומען, פון י. י. ווייסבערג.

ניט אלעס וואס נייא,
איז אונז געטרייא. —
פאר אלטע וועזען וואס מיר געפינען זעלטען,
צאהלען בעלנים אפ אלע געלדטען. —

דיא פען, דיא שווערד און דאס געלט זיינען דיא וואס פיהרען דיא וועלט.— מיט 3 מוז מען מיטלייד האבען: מיט איין עדעל־מאן וואס פאלט אריין צווישען גראבע יונגען, א רייכער צווישען קבצנים און א קלוגער צווישען נאראנים. — אויף 3 איז א ביטערער רחמנות: אויף א קלוגען אז ער מוז אונטערוואַרפען זיך דעם נארען, א הערליכער אונטער דעם פאדליעץ, א עדעל־מאן אונטער דעם גראבען־יונג. — פון 2 דארף מען אנטלויפען: פון דעם וואס ליעבט נאר זיך אליין, און פון דעם וואס האט פיינד אפילו זיך אליין. — 7 זיינען זיך זעלבסט שולדיג, אויב מען פערשעהמט זייא: דער וואס קומט אויף א מאהלצייט אונגעבעטען, דער וואס בעפעהלט אין א פרעמדע הויז אין דעם ווירטה'ס געגענווארט, דער וואס פערלאנגט כבוד פון א שונא, דער וואס בעט בייא א קארגען, דער וואס זעצט זיך צו־הויך, דער וואס דערצעהלט אזוי איינעם וואס וויל איהם ניט הערען און דער וואס בעפריינדעט זיך מיט א בעל־גאוה. — 3 זאכען זיינען זעהר שלעכט און זייא ווירקען שטארק אויף דעם מענשען: דיא דומהייט איז בלינד און זיא פארפיהרט דיא גרעסטע מענער, דיא פוילהייט איז שוואך און זיא בינדעט דיא הענד און פיס בייא דיא גרעסטע העלדען, און דיא האפנונג — זיא איז פאלש און אלע קוויקען זיך מיט איהר. — עס גיבט 3 סארטען נוטע־פריינד: איינינע זיין וויא שפייז, אהן וועלכע מען קען ניט אויסקומען, איינינע וויא א רפואה, וועלכע קומען צו ניטץ בייא דער שלעכטער צייט, און אנדערע וויא א קרענק, וועלכע מען דארף קיינמאהל

נים. — 3 דערקענט מען אין 3 צייטען: דעם גבור אין מלחמה, דעם חכם אין כעס. דעם פריינד אין דער נויט.

ווען יעדער בעל־הבית וואָלט ריין מאַכען אַרום זיין הויז, וואָלט מען פאַר־שפּאָרען רייניגען דיא גאַסען. ווען יעדער מענש וואָלט פערשטעהן וויא צו ערציהען זיינע קינדער, וואָלט מען פארשפּאָרען אלע שטראָף־ריכט. — דיא שטראָף־ריכט זיינען גענליכען צו שפּין־וועבס, קליינע פליגען ווערען געפאַנגען, און גרויסע מאַכען זיך גכייך ארויס פון דאָרטען. — דער וואָס שטראָפט איין אנדערן פאר אונרעכט וועלכע ער אליין טהוט עס, הייסט עס: ער שענדעט זיין איינענע סחורה. א פעהלער אויסצוזוצען קענען פיעלע, אָבער איהם אויסבעסערן קענען זעהר ווענינ. — א מענש אין וועלכען דוא געפינסט קיין פעהלער נים, גלויב איהם נים, ער איז א פאלשער: א נעמאָהלטע בלום האט קיין ריח נים, נעמאַכט פרומקייט האט קיין טעם נים. עס גיבט מענשען וואס גיבען אלעמען: זייא זאָגען אלעמען אזוי פיעל מוסר, אז פאר זיך זעלבסט בלייבט זייא גאר נים איבער.

קיינער בעננינט זיך נים מים דעם וואס ער האט, נאָר מים זיין שכל בעננינט זיך יעדערער. — א מיאוסקייט אז זיא פוצט זיך אויס, זעהט זיא אויס נאך מעהר מיאוס. — א נאר אז ער חכמה'ט זיך, זעהט ער אויס נאך נאַרישער. אביסעל נאַ־רישקייט האט אין זיך יעדער מענש, נאָר איינער קען עס בעהאלטען און א אנדרערער נים עס ארויס. — באהאלטען דאס נארישקייט הייסט א חכמה. — קיינער איז נים אזוי קלוג וויא דער פּראקטישער, און קיינער איז נים אזוי פּראקטיש וויא דער קלונער. פּראַקטיק אָהן טהעאָריע, הייסט א בלינדער וואס ווייס דיא וועג; טאעאָריע אָהן פּראקטיק, הייסט א זעהענדינער וואס ווייס דיא וועג נים — דיא ביידע קענען נים וויים פארנעהן. — דער אַפּים (ערפּאהרענהייט) איז א גוטער בעל־עצה, ער קומט אָבער צו שפּעט. ער גיבט זעהר א גוטע לעקציאָן, אבער מען צאָהלט פאר איהם זעהר טהייער. — דער קלוגער ווייס וואס ער רעדט, און דער נאר רעדט וואס ער ווייס. דיא שעהנהייט פון פרויען דאס איז זייער שכל, און דער שכל פון מענער, דאס איז זייער שעהנהייט.

ווארף נים קיין פּערל פאר א שווייז, זאָג נים קיין תורה פאר א גראָבען יונג.— זיך זעלבסט קענסטו נים בעהערשען, וויא־זשע ווילסטו בעהערשען דעם צווייטען? דאס וואס דוא פארדעקסט פון דיין פיינד, ענטדעק נים דיינעם פריינד. — דער וואס האט א ברייטע צונג, איז א סימן, אז ער האט א שמאָלע הארץ. — זייא נים

בײַ אויף יענעם וואָס האָט ניט בעהאַלטען דײַן סוד (נעהײם), נאָר אויף זיך זעלבסט וואָס דו האָסט איהם ניט געקענט בעהאַלטען בײַ זיך. — שעהן שווײַגען איז מעהר קונסט ווי א שעהן רעדען.

אײנער האָט שטאַרק נעװײנט, אַלס מען האָט זײַן פרײַנד פערמשפּט (פערורטהײלט) אונשולדיג, זאָגט ער צו איהם: „ווײן ניט מײַן פרײַנד, וואָלט דיר דען בעסער געווען ווען מען וואָלט מיך פערמשפּט'ען פאַר מײַן שולדיגקײט?"

דער וואָס טהוט א טובה אַזוי אײנעם וואָס האָט איהם אַמאָהל א טובה געטהון, הײסט ער ניט א גוטער מענש, נאָר א גוטער צאָהלער. — היט זיך פאַר אַזוי אײנעם וואָס לײַדעט מיט געדולד דעם פאַלשען, דען ער איז נאָך ערגער פאַר איהם — אײנער האָט געשטראָפט זײַן פרײַנד פאַר דעם וואָס ער האָט איהם בעלײַדיגט פאַר אײן אַנדערן. „עס איז ניט אמת" — זאָגט דער בעלײַדיגער. „איך האָב עס אָבער געהערט פון א אויפריכטיגען מענשען", זאָגט דער בעלײַדיגטער. „נײן"! ענטפערט דער בעלײַדיגער, דען ווען דיעזער וואָלט זײַן אײן אויפריכטיגער פרײַנד, וואָלט ער קײן רכילות־זאָגער ניט געווען.

מענשען ערווערבען רײַכטהום, און רײַכטהום ערווערבט מענשען. — רײַכטהום איז א גליק, נאָר ניט יעדער רײַכער איז גליקליך. — דער אָרעמאַן האָט ווענִיג פײַנד, נאָך װעניגער האָט דער רײַכער גוטע פרײַנד. — דער געלעהרטער בעזוכט אָפט דעם רײַכען און דער רײַכער דעם געלעהרטען ניט אײן מאָהל, ווײל דער געלעהרטער פיהלט וואָס איהם פעהלט, זוכט ער עס בײַ דעם רײַכען, און דער רײַכער פיהלט עס ניט, ווײל ער עס ניט זוכען. — פון דעם וואָס לײַהעט אויף וואָכער ביז צו דעם בעטלער איז 2 שריט, און פון דעם וואָכערניק צום רויבער, איז נאָר 1 שריט — אויף לײַדענשאַפטען (תאוות) נעהמט דער דאָלער אײן א סענט, און אויף עטוואָס וויכטיגעס, נעהמט דער סענט אײן א דאָלער. — דער קאַרגער מעהרט זיך פײַנד, און דער פערשווענדער—פרײַנד ערגערע פון פײַנד. — דער פערשווענדער בארויבט דײַנע יורשים, און דער קאַרגער—זיך זעלבסט. — קויף ניט מעהר וויפיעל דו דאַרפסט, כדי דו זאָלסט נאָכהער ניט ברויכען צו פערקויפען דאָס וואָס דו נעטהיג דאַרפסט. — דעם קאַרגען קרײַנקט שטאַרק וואָס ער קען זיך זעלבסט ניט ירשת'ענען. — דער קאַרגער האָט איבער זיך אַלײן קײן רחמנות ניט, וויא־זשע קען ער האָבען רחמנות איבער דעם צווײטען? — א קאַרגער מענש און א פעטער

באָק, זייא ביידע ברייננען נוטצען נאָר מיט זייער טויט. — צדקה איז מציל דעם מילדען פון טויט, און דער טויט איז מציל דעם קאַרגען פון צדקה.

וועה איז דעם וואס איז נעהאַסט פון אַלעמען, און וועה איז מיר פון דעם וואס איז געליעבט פון אַלעמען. — דעם פעהלער וואס איינער האט אין זיך, זעצט ער איהם נערן אויס אויף דעם צווייטען. — דער אמת קאָסט זעהר טהייער, דארום נעפינען זיך אויף איהם וועניג בעלנים. דער שקר אָבער איז גרינג וויא א פעדער, דארום טראָגט איהם יעדער. — דער אמת האט נאָר איין קלייד, דאמיט מען זאָל איהם ערקענען. דער שקר וועקסעלט דיא קליידער, כדי מען זאָל איהם ניט ער־קענען. — איין ליגענט קען ניט איינשטעהן, מען מוז איהם אונטערשפּאַרען מיט נאך ליגענט.

איין איי ווערט געבאָרען איבער נאכט, און א מענש איבער 9 מאָנאטען. דיין מויל בלאָזט אויף דעם פייער און דיין מויל פערלעשט איהם. דאס פייער וואס צינדעט־אָן דיין הויז לעהרענט דיך וויא עס צו פערלעשען. — טרעפט דיך איין אומ־גליק, לעהרענט ער דיך וויא צו פערהיטען־זיך פון איהם אויף־ווייטער. — דיא פוילהייט נעהט טרים ביי־טריט, דארום יאָגט זיך נאך איהם ניך־אָן דער דלות. — אלע זוכען דעם גליק, און וואו ער געפינט־זיך ווייסט קיינער ניט. — מען פער־שפּאָהרט צו שטראָפען דעם וואס איז א מקנא, דען יענעמס גליק בעשטראָפט איהם שוין גענוג. — איך קען מיך אָפּהיטען פון שלעכטס טהון, יענעם אָבער פון א שלעכטען איז אונמעגליך צו פערהיטען. — ביטער איז דעם וואס האט מקנאים, נאך ביטערער איז יענעם וואס האט זייא ניט. — ניט פארשעהם דיא נידעריגע שטאפּעל דורך וועלכער דוא האסט אויפגעשטיגען אין דער הויך. — זאָל דיך ניט שטאַרק פערדריסען, אז מען שענדעט דיך אומזיסט, דען פאר דעם האט מען דיך פיעל־מאהל געריהמט אומזיסט. — וואָלטען מיר ניט שטאָלץ געוועזען, זאָ וואָלט אונז ניט פערדראָסען וואס יענער שטאָלצירט. — דער פולער זאנג בייגט זיך צו דער ערד, דער ליידינער אָבער, האלט דעם קאָפּ אויפגעהויבען. — דוא קענסט ניט שטאָלצירען מיט דעם יחוס פון דיינע עלטערן, אויב דיינע קינדער קענען ניט מיט דיר שטאָלצירען. — בייזערסטו זיך אויף יענעם, שאָדעסטו זיך פריהער וויא איהם.

ווארפסטו דיין פיינד צו דער ערד, קען ער נאך אויפשטעהן, מאכסטו מיט איהם פרידען, דאן האסטו איהם איינגענומען אין גאנצען. — אז מען שלאָגט גאָלד

קרעכצם עס שטיל, אייזען אבער, שריים עס נעוואלד, ווייל נאלד שלאגט א פרעמדער, אבער דעם אייזען זיין איינענער ברודער (דער האמער). — פערטרוי זיך ניט אויף א פיינד מיט וועלבען דוא האסט פרידען נעמאכט. דען איין איבערגע־ריסענער פאדעם, וויא שטארק דוא פערקניפסט איהם, וועט ער שוין ניט צוריק ווערען וויא פריהער. — פארזיכער ניט צו פיעל וועסטו ניט פאלשען, פערזיכער זיך ניט צו פיעל, וועט מען דיר ניט פאלשען.

דער שלאף און דער פריינד זיינען ביידע גלייך, ווען עס ווערט אונז שלעכט אנטלויפען זייא ביידע פון אונז. — א משרת (דיענער) און א בעזים זיינען ביידע גלייך, זייא דיענען טרייא נור ווען זייא זיינען נייא.

דער ערשטער מאן וואלט קיין ווייב ניט גענומען, ווען נאך וואלט אויף איהם ניט אנגעווארפען א שלאף. דיא מענער זיינען שטארקער פאר דיא פרויען, דאך זיינען זייא זייערע דיענער. איז דיין פרוי עהרליך, דארפסטו זיא ניט היטען, אויב ניט העלפט דיר ניט קיין היטען. — עס גיבט נאר איינע בייזע פרוי אין דער וועלט, נור יעדער מאן רעכענט דאס זיינע איז־עס דיא איינע.

דער מענש איז צר־פרייד ניט געמאכט, דארום וויינט זיין אוינ ווען ער הערצליך לאכט. — דיא עלטער ענטוועהנט אונז ביסלעכוויים פון דעם לעבען וויא א מוטער איהר קינד פון דער ברוסט. דער לעבען איז א שרעקליכער חלום, דאך וויל זיך קיינער ניט אויפוואכען פון איהם. — שלאף איז א קליין־ברודער׳ל דעם טויט׳ס, ער נעהמט־צו ביים־אונז האלב יאהרען. — דיא נאטור שלעפערט אונז־איין אלע נאכט, כדי אונז צו־געוועהנען צום טויט. דעם מענשענס לעבען איז א קראנקהייט פון וועלכע ער שטארבט; דער טויט היילט איהם אויס פון איהר.

* * *

דיא וועלט איז א ים־הגדול, דעם מענשענס לעבען א שיף, נאט האלט דעם רודער, דעם בלאזט א גוטער ווינד, דעם א שטורם, צו איין ברעג מוזען קומען אלע!

He did all he could.

Herrman—"That was a terrible punch which I received from the loafer last night."

Ignace—"Well, did you let it pass?"

Herrman—"Certainly not. I applied poultices all night."

אַ רפואה צו אַ פּאַטש.

הערמאַן—וואָס זאָגסטו איגנאַץ וויא וויא דער לויפער האָט מיר נענעבען אזאַ פּאטש?

איגנאַץ—נו, וואָס זשע האָסט דוא נעטאהן? האָסט נעשוויענען?

הערמאַן—ניין! איך האָב ניט נעשוויענען. איך האָב א גאנצע נאַכט צונעליינט קאמפּרעסען.

א שעהנע מעשה, נור א קורצע.

דער גרעסטער אמת איז א ליעגען,
אזוי זאָגט דער גרעסטער ליגנער — דיא וועלט.

אמאָל אין א צייט, ערגעץ גאנץ ווייט, אין דערמיט אן א זייט, צווישען בער־דיטשעוו און מצרים, ניט ווייט פון שניפּעשאָק, גאנץ נאָהענט פון ירושלים, אויף א בארג א הויכען, אין א טהאָל א טיעפען, אין א הילצערנעם פּאלאץ פון גלאָז גע־שליפען, האט געוואוינט איינער, א הויכער, א דיקער, א דאַרער, א קליינער. ער איז געווען א גוטער, א וואוילער, א שלעכטער, א בייזער, ווייל איבערן גאנצען לאנד איז ער געווען קייזער. ער איז געווען שטאַרק רייך, אבער שרעקליך אָרים. פרעגט ניט פאר וואס. יעדער וואָרים האט א דאָרים. ער איז געווען איבער פיעלע לענדער קעניג, אבער וויא פיעל ער האט געהאט, איז איהם אלץ געווען וועניג. ער האט צוגענומען אלעס ביי זיינע אונטערטהאנען: זייערע קעפעל, זייערע שיעסעל און זאָ־גאר זייערע קאנען; זייערע אָקסען, זייערע שאָף און זייערע רינדער, זייערע פעל־דער, זייערע וועלדער און זאָגאר זייערע קינדער.

וויא ער האט געהייסען, ווילט איהר אודאי וויסען, איך קען אייך זאָגען זיין נאָמען דעם זיסען. ער האט געהייסען קייסער קאצאָפּיאן און איז געווען א גרויסער גראָביאן.

אמאָל איז אונזער קייסער קאצאפּיאן געפאלען נאָר אויף א נייעם פּלאן. ער האט ניט לאנג געטראכט, האט זיך בערעכענט און בעדאכט, ער זאָל מיט אימען א קריעג פיהרען און צונעהמען אלעס, וואס ער וועט בעריהרען. ער האט פערזאַ־מעלט א גרויסע ארמעע פון אלערליי סאָלדאטען: יונגע, אלטע, רעווערענדס און אדוואָקאטען, שטערנזעהר, פילאָזאָפען און זינגער, בייטעלשניידער, גלחים, מענצער און שפּרינגער. ער האָט אויך צוגיפּגענומען פּראָוויאנט נאר אהן א שיעור: פליש,

שמרוי, זאמה, ברויט, וואסער און לאנער ביער. אזא ארמעע קען זיך אויפ׳ן ווענ פערמעהרען און וויא פיעל מען זאל נים אָנגרייטען, ועט זיא אלעס פארצעהרען.

ער איז געגאנגען מיט זיין ארמעע וואלד אויס, וואלד איין, פון איין שטאָדט ארויס, אין דיא אנדרע שטאָדט אריין, איבער בערג, טאָהלען און פעלדער, איבער וואַסערן, טייכען און וועלדער. צוויי איז ער געגאנגען פיעלע יאָהרען און איז קיין מאָל ניט מיעד געוואָרען. ער וואָלט מיט זיין ארמעע ערגעץ פערפאלען געוואָרען ווען עס וואָלט זיך איהם ניט געטראָפען א נס: א רייזע, וואס מען דארף מאכען הונדערטער יאָהרען, האט ער געמאכט אין איין מעת לעת.

ער איז צוגעקומען צו א שטאָדט מיט שטארקע מויערן, מיט פאפירענע ווענד און גלעזערנע טויערן. ער האָט אריינגעקוקט דורך דיא גלעזערנע טויערן און אריבער דיא הויכע מויערן און ערשטוינט איז ער געבליעבען שטעהן, אזא וואונדער האט ער נאך קיין מאָל ניט געזעהן, דיא שטאָדט איז געווען גרויס און זעהר רייך, ארום איהר האט זיך געגאָסען פון מילך א טייך. אין דיא ברייטע לאנגע גאסען, אויף דיא שמאָלע, קורצע שטראסען זיינען געווען אויסגעשפרייט טהייערע דעקען און אקערליי סאָרטען מוזיק האבען געשפיעלט אין אלע עקען. פון׳ם הימעל זיינען אראָפּ־געפלויגען געבראָטענע טויבען און פון דער ערד זיינען ארויסגעוואקסען מענטעל, רעק, שלייערס און הויבען. פיר יעדער שטוב איז געווען געדעקט א טיש און ארום איהם האבען שפאציערט געקאכטע פיש. געבראטענע אקסען מיט א מעסער אין רוקען זיינען געגאנגען צו יעדען זיך בוקען און בעטען, אז מען זאל אן זיי ניט פער־געסען, זיי זיינען פערטיג מיט זאלץ און שמאלץ און גוט צו עסען.

אין דיעזער שטאָדט איז געוועזען א קייסער מיט׳ן נאמען יוסטיניאן, ער איז אביסער געווען פון אן אנדער סאָרט א מאן. ער האט מיט קיינעם ניט געוואָרט קריעג פיהרען, וואס עס איז יענעמס, האט ער ניט געוואָלט אָנריהרען. וויא פיעל ער האָט געהאט, איז פאר איהם געווען גענוג. איינינע זאָגען, אז דערמיט איז ער ניט געווען קלוג. אזא סאָרט מאן איז אָבער געווען קייזער יוסטיניאן. ער איז געווען צו־פריעדען מיט זיין לאנד און קיין זאך איז ביי איהם ניט געווען קיין שאנד. ער פלעגט אליין געהן אין וואלד האלץ האקען און ברענגען זיין פרוי, זיא זאָל האָבען מיט וואָס צו קאכען און צו באקען. זיינע טעכטער פלעגען דרעהן דעם שפינראָד און זיינע זיהן פלעגען אליין הייצען דיא באָד. זיין פרוי איז אליין געשטאנען אין קיך, האט געקאָכט און געבאקען גוט און גיך. דערפאר האט דער קייסער יוסטיניאן קיין מאָל ניט געדארפט לייען אָדער באָרגען. ער האט געלעבט גליקליך און האט ניט געהאט קיין זאָרגען.

ווען דער קייסער יוסטיניאן האט דערהערט, וואס פאר א גליק גאט האט איהם בעשעערט, אז צו איהם איז געקומען דער קייסער קאצאפיאן מיט א גאנצע ארמעע פון סאלדאטען, שווינדלער און אדוואקאטען, האט ער זיך זעהר שטארק דערשראקען און איז ארויסגעלאפען פון זיין פאלאץ אין א חלאט און נור אין זאקען.

— אזא גרויסען קייסער מוז מען אויפנעהמען מיט פאראד, האט ער געזאגט צו זיינעם א דיפלאמאט.

אזוי וויא ער האט אבער ניט געהאט קיין ארמעע און קיין קאמאנדיר, קיין סאלדאט, קיין גענעראל און קיין אפיציער איז ער געגאנגען אליין נור מיט זיין סוויטע: ער, זיין דיפלאמאט און זיין פרוי איז געווען דיא דריטע. ער איז ארויס פון דער שטאדט און האט זיך פארגעשטעלט דעם קייסער קאצאפיאן, אז ער איז א גרויסער הערשער און הייסט קייסער יוסטיניאן.

קייסער קאצאפיאן האט איהם פון קאפ ביז אין דיא פיס בעטראכט און האט זיך שטארק צו לאכט.

— וויא איז דאס מעגליך א לאנד צו רעגירען אהן ביקסען און אהן סאלדאטען? וויא אזוי קען מען א מלוכה פיהרען אהן פאליטיקער און אהן אדוואקאטען?

— קום צו מיר און בעטראכט מיין טראהן, האט געענטפערט מיט א שמייכעל קייסער יוסטיניאן, איך וועל דיך זעצען אין מיין פאלאץ אויבען אן און דוא וועסט זעהן, ליעבער קאצאפיאן, אז אויך אהן סאלדאטען קען מען רוהיג לעבען, און אויך אהן אדוואקאטען קען מען דאס גליק ערשטרעבען.

ער האט איהם אריינגעפיהרט צו זיך אין פאלאץ און האט איהם געוויזען זיין גאנצען שאץ. זיין שלאס איז געווען געבויט פון האלץ און פון ציעגעל, דיא טהירען זיינען געשטאנען אפען, זיי האבען ניט געהאט קיין שלעסער און קיינע ריעגעל. ווער עס האט געוואלט איז צום קייסער געקומען און וואס עס איז איהם געפעלען, האט ער זיך גענומען. איך מוז זאגען דיא וואהרהייט אום דעם קייסער ניט צו פארשעהמען, עס איז ביי איהם ניט געווען פיעל וואס צו נעהמען.

אין דיעזע צייט זיינען געקומען צום קייסער יוסטיניאן צוויי פון זיינע אונטערטהאנען מיט שיעסעל, טעלער, לעפעל און קאנען. זיי זיינען געקומען איהם צו בעריכטען אז זיי האבען צווישען זיך א שטרייט צו שליכטען. קייסער יוסטיניאן האט זיך געזעצט אויף זיין טראהן און האט געבעטען זיין גאסט, ער זאל זיך זעצען לעבען איהם אויבען אן.

— לאָמיר הערן, וואָס דיא מענשען פאָרדערן, ווען עס איז מעגליך, וועל איך אַלעס פאר זיי אָרדערן, האט געזאָגט פריינדליך קייסער יוסטיניאן צו זיין גאסט קאַצאַפּיאַן.

— איך האָב געקויפט א הויף מיט א שטוב, האט געזאָגט דער ערשטער מאַן, אין הויף האָב איך אויסגעגראָבען א גרוב, אַזוי האט עס געפּאַסט צו מיין פּלאַן. אין גרוב האָב איך אויסגעפונען אן אוצר: דימאַנטען, בריליאַנטען און געלד און אַלע טהייערע זאַכען פון דער וועלט. איך האָב אָבער געקויפט נור דעם הויף מיט דער שטוב, אָבער ניט דעם אוצר פון דער גרוב. דער הויף און דיא שטוב גע־הערן מיר, אָבער ניט דער אוצר, דארום בין איך געקומען צו דיר, איך בין נאָר ניט אַזוי שלעכט איך זאָל צונעהמען א זאַך אויף וואָס איך האב ניט קיין רעכט. לאָז ער זיך צונעהמען דעם אוצר, דאס געלד און לאָמיך רוהיג לעבען אין מיין גע־צעלט.

— און וואָס ווילסט דוא? האט געפרעגט קייסער יוסטיניאן זיין צווייטען אונ־טערטהאַן.

— איך האָב פערקויפט דעם הויף און דיא שטוב, נעהערט איהם דער אוצר פון דער גרוב. איך קען ניט נעהמען א זאַך וואָס געהערט ניט מיר, דארום בין איך געקומען צו דיר. איך וויים אז דוא ביזט א הערשער א גערעכטער, דוא קענסט מיך אז איך בין א מענש קיין שלעכטער. זאָג, קייסער, דיין אורטהייל פון דיין טראָהן, און בעפרייע מיך פון דיעזען מאַן'ס פּרעטענזיאָן. לאָז ער זיך צונעהמען דעם אוצר אַליין, איך וויל פון איהם ניט וויסען, עס מעג זיין גרוים אָדער קליין.

לאַנג האט קייסער יוסטיניאן געטראַכט, ער האט זיך איבערלעגט און אי־בערדאַכט. ער האט זיך גוט בעקלערט און דעם קאָפּ געבּראָכען איידער ער האט זיין אורטהייל אויסגעשפּראָכען. ענדליך האט ער זיך אויפגעהויבען פון זיין טראָהן און האט געפרעגט מיט א פריינדליכען טאָן:

— האסט דוא א זוהן? האט ער געפרעגט דעם ערשטען מאַן.—האסט דוא א טאָכטער? האט ער זיך געווענדעט צו זיין צווייטען אונטערטהאַן.

— יא, געוויס! האבען געענטפערט ביידע מיט א מאל און האבען אויסגע־שריען מיט איין קול.

— דאַן איז לייכט אייער שטרייט צו שליכטען. איך וועל עס שוין גוט איינ־ריכטען. לאָז דיין זוהן זיין טאָכטער נעהמען, איהר האט זיך איינער מיט'ן אנדערן ניט וואָס צו שעהמען. אלס נדן זאָלט איהר זיי דעם אוצר געבען און לאָזען זיי ביידע פרעהליך און גליקליך לעבען.

דאָ האט זיך נים נעקענם איינהאלטען קייסער קאצאפּיאַן און האט אנגע־הויבען אזוי שטארק צו לאכען, אז דיא ווענד האבען אנגעהויבען צו ציטערן און דער פאלאץ צו קראכען. ער האט זיך אויפגעהויבען פון זיין אויבען אן און האט נעזאגט מיט א שטאלצען, הויכען טאן:

— דוא ביסט נים קיין קייסער, מיין ליעבער יוסטיניאן, דוא ביסט א קלאָץ און נים קיין מאן; דוא ביסט א בהמה, א פערד און ביסט נים ווערטה, וואס עס טראגט דיך דיא ערד.

קייסער יוסטיניאן האט זיך פיינד נעהאט צו בעליידינען, דאס מאל אבער האט ער נעוואלט זיך פערטהיידינען. ער האט זיך געווענדעט צום קייסער קא־צאפּיאן:

— וויא אזוי וואלסט דוא נע'פסק'עט, מיין ליעבער מאן? וואס וואלסט דוא נעטאהן אין דיין לאנד, ווען עס זאל פאר דיר קומען אזא משפט צו דער האנד?

— איך וואלט געוויס גאנץ אנדערש געטאהן, האט נעזאגט קאצאפּיאן מיט א שטרענגען טאן. איך וואלט זיי ביידען דעם קאפ צובראכען, איינעם וואלט איך נעקויקעט, דעם אנדערן נעשטאכען און וואלט זיי ארויסגעווארפען פאר דער טיהר און דעם אוצר וואלט איך צוגענומען—מיר. דאס איז מיין יושר, דאס איז מיין רעכט, ווייל איך בין דער הערשער און זיי זיינען דיא קנעכט.

קייסער יוסטיניאן איז נעבליעבען זיצען וויא פערשטיינערט אויף זיין ארט און האט א גאנץ לאנגע צייט נים נעקענט ארויסרעדען א וואָרט. ענדליך איז ער צו זיך נעקומען און האט אָנגעהויבען שטילערהייט צו ברומען:

— זאָג נור, מיין ליעבער מאן, דוא גרויסער הערשער קאצאפּיאָן, שיינט ביי אייך דיא זון, דיא לבנה און דיא שטערן?

— געוויס, האט נעענטפערט קאצאפּיאן נאָר נים נעטראכט, דיא זון שיינט ביי אונז ביי טאג און דיא לבנה מיט דיא שטערן בעלייכטען דיא נאכט.

— נעפינען זיך אויף אייער ערד, קיה, אָקסען, עזלען און פערד?

— וואס זיינען דאס פאר פראגען? אָדער ווילסט דוא מיר פלאגען? נא דיר א ניי מין שטראָף! געוויס זיינען דאָ בוימער אין לאנד פערד, עזלען קיה און שאָף.

— יעצט פערשטעה איך, האט נעזאגט יוסטיניאן נעראָסען, ערשט יעצט קען איך אלעס אויפפאסען, דיא זון, דיא לבנה און דיא שטערן לייכטען נים צוליעב אייך, איהר שרעקליכער טוישטענינדער; זיי שיינען און לייכטען צוליעב דיא אונ־שולדינע קיה, אָקסען, שאָף און רינדער.

מיובגנעאט

ווען וועלען אלע גליקליך זיין

ווען עס וועט קיין גרויס עשירות,
און קיין גרויסער דלות זיין;
ווען אין שעהנע פרייע דירות,
וועט דער קבצן אויך אריין.
ווען דיא ארבייט וועט זיך צאָהלען
אזוי פיעל וויא מען בעדארף,
און מיט אלע מאָנאָפּאָלען
וועט מען מאכען קורץ און שארף.
ווען עס וועט ניט אָנגעהן שוחד.
און דיא גרויסע שווינדלער אויך׳עט
וועלען אין סינג־סינג אריין,
דאן וועט יעדער גליקליך זיין.

ווען דער שלום וועט רעגיערען
און מלחמה וועט זיין אויס,
קרופּ וועט מעהר ניט פאבריציערען
דיא קאנאָנען שטארק און גרויס.
ווען דיא שטאָלצע גענערעלער
וועלען זיטצען אין דער היים,
און אנשטאט צו מאכען בעלער,
בויען הייזער, קנעטען ליים.

ווען דיא גראפען און דיא פירסטען,
וועלען נעהען, פוטצען, בירסטען,
זעגען, שניידען, הובלען פיין,
דאן וועט יעדער גליקליך זיין.

ווען דער ארבייטער וועט האבען
פיעל זיין פראצע האט דיא ווערטה
שקלאפעריי וועט זיין בעגראבען,
טיעף בעגראבען אין דער ערד.
ווען דער נאר וועט ענדליך וויסען
וואס עס בריינגט איהם ווירקליך נוטץ,
און קיין וויסקי וועט זיך גיעסען,
ווען דער עולם ניט דיא וואוטס.
ווען דיא פרעססע וועט זיין עהרליך
און דעם מאן, וואס איז געפעהרליך,
וועט זיא אויסהייננען צום שיין,
דאן וועט יעדער גליקליך זיין.

ווען דיא שעהנסטע בעסטע טוחות,
וועלען האבען ברויט צו זאט,
ניט פערליערען זייערע כוחות
ביי א יעדע נוטע טהאט.
ווען אין ענגען בוידים־קאמער
וועט ניט חושך'ען טאלענט,
און דער קינסטלער וועט אין יאמער
ניט פערברייננען ביז זיין ענד;
ווען מ׳ן וועט איהם יטעצט ניט קריינקען
כדי א דענקמאל איהם צו שענקען
ווען ער וועט אין גרוב אריין,
דאן וועט יעדער גליקליך זיין.

ווען דער מענש וועט זיין צום מענשען
נום פון אָנפאַנג ביז צום סוף,
ווען מען וועט ניט נעהן זיך בענשען;
ניט ביים גלח, ניט ביים רב.
ווען דער קיזער מיט'ן פריץ
וועלען זיין וויא אויסגעמעקט,
„המוציא לחם מן הארץ",
פאַרן ארבייט'ס מאַן, רעספּעקט!
ווען עס וועט זיין דיא לויח
נאך דיא שווינדלערשע חבריה
און דיא וואהרהייט ניט א שייך
דאַן וועט יעדער גליקליך זיין.

א. מ. שארקאנסקי.

א מהומה אום שבת־הגדול.

— פון —

ס. זייפפערט.

אין ר׳ אַרעלע קאַרעלינערס פּאָרצימער האַט עס געשוויבעלט און געריבעלט וויא אין א מוראַשניק. איבער א פּאָאר הונדערט חסידים פון סאַמע קאַרלין און פון דיא אַרומינע שטעדט און שטעדטליך, האָבען זיך געשטופט און געשטויסען אין דעם גרויסען פּאָרצימער און האָבען מיט גרויס אונגעדולד געוואַרט אויף דעם גליקליכען מאָמענט, ווען דער גרויסער „בעל־מופת" וועט פערלאָזען זיין „התבודדות־שטיבעל", וואו ער גיבט אוידיענצען מלאכים, מתים, שדים און יונגע עקרות, און וועט פאַר זייא ערשיינען אין זיין גאַנצע הייליגע מאַיעסטעט.

דיא ערוואַרטונג איז היינט נאָך גרעסער געוועזען איבער צוויא סיבות. ערסטענס, איז מען געוואָאר געוואָרען מאחורי הפרגוד, דאס ר׳ אַרעלע קאַרעלינער וועט לכבוד היינטיגען שבת־הגדול זאָגען א פּסח׳דיגע דרשה אין גרויסען בית־המדרש, וועלכע אפילו זיינע שונאים, דיא מתנגדים, וועלען קומען הערען, און, צווייטענס, האט זייא דעם רבי׳נס גבאי, יאַנקעל דער לאַנגער, מרמז געוועזען, דאס דער רבי זאָל מאריך ימים ושנים זיין, וויל זיך היינט „אָברעכענען" מיט דיא קאַרלינער שקצים, וואס צורייסען אַלע פרייטאג בייא נאַכט דיא עירובין פון גאַנץ קאַרלין און ברייגנען דיא אידען אין אַזאַ ביטערע לאַגע, דאס גאַנצע פיער און צוואַנציג שטונדען קענען זייא אפילו א שפּילקע נישט אַרויסטראָגען אויף דער גאַס. דיא „גזרה" מיט דיא עירובין האַט דיא קאַרלינער בעלי־בתים אַזוי געדריקט, דאס זייא האָבען זיך ענדליך ענטשלאָסען וועגען דעם בייא דעם גרויסען „בעל־מופת" זיך צו בעקלאָגען און מען האט דערצו אויסגעקליבען דיא „שעהנסטע" צוויא בעלי־בתים פון קאַרלין. נעכטין פאר נאַכט, ווען דער רבי איז געקומען פון מרחץ, וואו ער האט זיך טובל געוועזען לכבוד שבת, האט ער דורך זיין גבאי אויס־

נעהערט זייערע טענות און האט זייא דורך דעמזעלבינען גבאי נעלאָזט זאָגען: „אל תירא עבדי יעקב“.

— האט קיין פּאראיבעל נישט, ר' יעקב — האט זיך איינער פון דיא „שלוחי־מצוה“ אָבגערופען — וואס מיינט דער צדיק מיט דעם „אל תירא עבדי יעקב“?

— וואס פשוט איז פּשוט! — האט דער גבאי נעענטפערט — דער צדיק — זאָל ער בייא אונז מאריך ימים ושנים זיין! — וועט שוין מסתמא מאכען אזא מופת, אז דיא עירובין זאָלען גאנץ בלייבען. פּששש, בייא א י ה ם איז דאס א קלייניגקייט! ער קען מאכען, א שטיינער, אז ווען דיא שקצים ווילען דיא שטריק־לעך פון דיא עירובין איבעררייסען, אָדער איבערשניידען, זאָלען זייערע הענד בע־קומען א קאָרטש, אָדער זייא זאָלען נאר פערוואנדעלט ווערן אין שטיקער זאלץ וויא לוט'ס ווייב. נישט־קשה, מיר מעגען זיך אויף א י ה ם פערלאָזען.

— וויא אויף נאָט אליין! — האבען בײדע בעלי־בתים פה אחד אויסגע־רופען, דיא אויגען אויסגלאָטצענדיג צום הימעל, און זיינען נעגאנגען אָנזאָגען אין שטאָדט דיא פרייליכע בשורה.

דיא שמחה אין קארלין איז אזוי גרויס נעווען, דאס אלע בעלי־בתים האבע זיך כאיש אחד ענטשלאָסען נישט צו עסען מיטאג, ביז דער רבי וועט אָבזאָגען זיין דרשה אין גרויסען בית־המדרש און ביז מען וועט זעהן זיין „מופת“ מיט דיא עירובין.

קאָפּ אויף קאָפּ זיינען זייא געשטאנען בייא דעם צדיק אין פאָרצימער און האבען נעוואַרט מיט ליידינע מאָגענס און מיט פערשמאכטע ליפּען אויף דער רגע, ווען דיא טהיר פון דער „התבודדות־שטיבעל“ וועט זיך עפענען און דער „מלאך“ וועט ערשיינען, אום צו נעהן צו דער דרשה אין גרויסען בית־המדרש.

עס איז שוין נעוועזען א שטיק נאך האלבען טאָג און דער צדיק האט זיך נאך אלץ נים בעוויעזען. א גרויסער טהייל פון דעם עולם האט שוין נענעניצט מיט טרעהרען און דיא צווייטע העלפטע האט נעזוכט דיא לאנגוויילע און דעם הונגער מיט מעשיות פון דעם רבי'נ'ס מופתים צו היפּנאָטיזירען.

— קחא!.... קחאאא!.... חראאאק! — האט זיך פּלוצלינג נעלאָזט הערען פון דעם רבי'נס „התבודדות־שטיבעל“ און אין דער האלב־איינגעשלאָפענער מאסע פון דיא חסידים איז מיט איינמאל ארייננעפאלען א נייער שטראהל פון לעבען.

— ער נעהמט שוין !.... דער צדיק קוממ! — האט מען זיך צונערופען פון אלע זייטען.

— אהחה.... אופפפ!.... האט מען שוין גאנץ נאהענט פון דער טהיר געהערט דעם רבי'נס לאנגען געניץ.

עס איז שטיל געווארען וויא אין א קבר. יעדער איינער האט איינגעהאלטען זיין אטהעם און יעדע אויג איז צוגעשמידט געווען צו דער טהיר פון דעם „קדשי־הקדשים".

די טהיר האט זיך האסטיג געעפענט און דער צדיק האט זיך בעוויזען אויפ'ן שוועל. הינטער איהם איז געשטאנען יאנקעל דער לאנגער, זיין גבאי.

— גוט־שבת, קינדער! — האט ער די מאסע בעגריסט קורץ און ערנסט וויא תמיד — נים געזארגט. עס איז שוין רעכט געווארען. איהר וועט האבען מחיום והלאה גאנצע עירובין. ער האט זיך אפילו געברעקעלט, אבער לסוף האט ער נעמוזט נאכגעבען.

ער איז ארויס פון הויז און הינטער איהם דער גאנצער עולם פון חסידים. אלע געזיכטער זיינען געווען ערנסט און יעדער איינער האט ביי זיך געפרעגט: „ווער קען דאס זיין דער „ער""?

בינר־לבינו איז אין דעם רעכטען צענטער פון שטאדט א גרויסער מהומה אויס־געבראכען. די בייזע בשורה, אז מיט א האלבע שעה צוריק האבען די גריעשקע־שקצים, נישט קוקענדיג אויף אלע הבטחות פון דעם גרויסען „בעל־מופת", אלע עירובין פון שטאדט ד א ך צוריסען, האט ארויסגערופען א ווילדען שטורם אין אלע פיער עקען פון קארלין.

דעם רבי'נס צוזאג וועגען די עירובין, האט נאך געכטין דעם גאנצען טאג און היינט דעם גאנצען פריהמארגען געהאט די זיכערהייט פון בארזן ראטה־שילד'ס א וועקסעל עס איז קיינעם גאר אין די געדאנקען נישט געקומען, אז עס קען א נ ד ע ר ש ווערען און מען האט די עירובין שוין אין גאנצען פערגעסען. ארויבגעהענדיג אין גאס, האט מען מיט זיך גענומען יענע קליינינקייטען, וועלכע מען טאר אום שבת אהן איין עירוב נישט טראגען, וויא למשל: נאדטיבלעך, ואגנענשירעמס, גיסלעך צום קנאקען און דערגלייכען. אנדערע בעלי־הבית'טעס

האבען שוין נעוואגט בייא דיערע שכנות טשאָלענד צו רוקען, מיט דער דיכערהיים, אַז זייא וועלען דיא טעפּ און דיא פאַנען קענען איבערטראָגען צו זיך, ווען עס וועט קומען דיא צייט פון עסען.

און מיט איינמאל דיא בייזע בשורה! מיידלעך און ווייבלעך זיינען געבליבען שטעהן אין מיטען נאַס מיט זאָנגנעשירעטט אין דיא הענד און מיט פולע קעשינעס מיט ניס און האבען זיך נים געקענט ריהרען פון אָרט, אזוי וויא זייא וואָלטען צו־געוואקסען געוואָרען צו דער ערד. אויך א גרויסע צאָהל פון דיא מענער זיינען מיט איינמאָל וויא פערגליווערט געוואָרען אין מיטען נאַס, דען יעדער איינער, ווי־סענדיג, אַז דיא עירובין זיינען גאַנץ און ועלען גאַנץ בלייבען, האט בייא זיך עפּעס וואָס געהאַט, אַ מעסעריל, א פושקע מיט שמעק־טאַבאַק, א טייסטער מיט שטר־חובות, וכדומה.

דיא יונגע לייט און דיא יונגע ווייבלעך האבען דעם „טרויערינגען" פּאַקט נים אזוי טראַגיש גענומען, און שטעהענדיג אויף זייערע פּלעטצער, האבען זייא זיך איינער דעם אנדערן געשאָסען מיט ווימצלעך און מיט המציאות'לעך, דערפאר אָבער זיינען דיא עלטערע ווייבער אין גאַנצען פון דיא „כלים" ארויס. זייא האבען גע־לאַרמט, געגוואַלדעוועט און געקלאָגט וויא אויף איין אמת'ן חורבן.

— א סקאַנ איז מיר נים געשעהן — האט בייכע דיא קרעמערקע גע־יאָמערט — וואס וועלען מיר דאס היינט עסען, ווען מען קען דעם טשאָלענד אהיים נישט ברייננען.

— מיינע שונאים זאָל אזוי שווער אָנקומען דיא מיתה, וויא שווער דער שבת איז מיר אָנגעקומען — האט יאחנע־באַשע געטרויערט — געליהען, געבאָרגט, געשווארצט דעם פּנים, זיך צעהן מאָהל מכניע געווען פאר א פּרוּיק'ן דעם קצב, ימח שמו וזכרו זאָל ער ווערן, ביז איך האב בייא איהם אויסגעוויינט דאס פונטעלע פלייש, און איצט וועט דאס איבערנעזייערט ווערען אין אויוען! דער שלים־מזל האט מיך געטראָגען צו רוקען טשאָלענד בייא ריווע־צייטלען דיא בעקערקע, אָבער ווער האט זיך דאס געריכט, אַז היינטיגען שבת וועלען דיא עירובין אויך צוריסען ווערן וויא תמיד? דער צדיק, זאָל ער מאריך ימים ושנים זיין, האט דאָך געכטין געזאָגט בפירוש, אז דיא עירובין וועלען שוין גאַנץ זיין.

— נאַ! — האט זיך אָפּגערופען מיט א גרימאַסע פון פאַראַכטונג מינגע חיים דעם מהנגד'ס ווייב — דאס קומט דערפון, וואס איהר גלויבט אין אייער רביין! וואס איז ער, מישטיינס געזאָגט? א גאָט? מיט וואס [illegible] ער דאס מאַכען, אז דיא נוי'עשקע שקצים זאָלען דיא עירובין נישט צורייסען, הא?

— וואס איז דאָ מיט דיר צו ריידען, מינדעל! — האט איהר מעמע דיא חלפ׳רקע אביסעל ברגז׳לעך נעענטפערט — דיין מאן חיים איז דאָך נישט מעהר וויא א מתנגד, א פינסטערער מתנגד, און דוא ביזט נישט בעססער פון איהם.

— און אז א מתנגד איז וואס? — האט זיך מינגע אָננעצונדען — איז דען א מתנגד נאָר קיין איד נישט?

— נעווים נישט — האט איהר מעמע נעענטפערט — מיינער, זאָל נעזונד זיין, האט מיר דערצעהלט, אז ער האט אליין פון רבי׳ן נעהערט, דאס דיא מתנגדים קומען ארוים פון דיא ערב־רב.

— ערב־רב? ווער זיינען דאס דיא ערב־רב?

— דאס זיינען דיא חאמולעס, דיא פיאניצעס, דיא חזיר־פרעסער, דיא מוזשיקעס, דיא ציניינער פון דיא מצרים, וואס זיינען מיט אונזערע אבות צוזאמען ארויסנענאנגען פון מצרים און זיינען אויך נעוואָרען כלומרש׳ט אידען.

— דאס האט דיין רבי נעזאגט? מאַ נעה און זאָג איהם, אז איך האב איהם אין דרערד.

א ציטערן איז דורכנעפלויגען דורך דער מאסע ווייבער.

— שווייג, דוא מרשעת, דוא חצופה, דוא כל־בו׳ניצע, ווארום דוא וועסט קריגען פעטש וויא האָלץ! — האט יענטע דעם „חוזר׳ם" ווייב אויסנעשריען מיט א קוויטש און האט זיך וויא איין אָדלער א לאָז נעטאָהן צו דיא יוננע מתנגד׳קע.

מינגע דיא מתנגד׳קע האט זיך אָבער גאר נים דערשראָקען. זיא האט נאָר איהר האנד אויפנעהויבען און האט רוהיג אָבנעוואָרט דעם ערסטען אננריף פון איהר נעגנערין.

דער „קאזום בעללי" איז נעשטאנען פאר דיא אוינען, דיא צווייא קריענערישע פארטייען, דעם „חוזר׳ס" ווייב און מינגע דיא מתנגד־קע, זיינען שוין מוכן ומזומן נעווען זיך איינע דיא אנדערע צו אטאקירען מיט קולאקעס און מיט נענעל, כמנהג כארלין והגליל, און ווער ווייס, מיט וואס דיא מלחמה וואָלט זיך נעענדיגט, ווען דער צדיק מיט זיין גרויסע סווימע, נעהענדיג אין גרויסען בית־המדרש צו דער דרשה, וואָלט נישט אָנגעקומען אין דעם דאָזיגען אוינענבליק אויף דעם שלאכט־פעלד. ער האט פון וויטען דערהערט דעם לארם, איז נעבליבען שטעהן און זיך ווענדענדיג צו יאנקעל דעם לאנגען, זיין גבאי, האט ער איהם נעפרעגט:

— מה קול התרית ושמה? וואס איז דאָרטען פאַר א קאָך און שטורעם?

איידער יאנקעל דער לאנגער האט צייט געהאט צו ענטפערן, האבן א פאאר צעהנדליג וויבער דעם „בעל־מופת“ ארומגערינגעלט פון אלע זייטען, האבען צו איהם אויסגעשטרעקט זייערע הענד, און האבען געשריען אין פערשיעדענע טאָנען:

— איין אונגליק, רבי׳ניו!.... א גזר מן השמים!.... דיא עירובין זיינען ווידער צוריסען!

— העלפט, רבי׳ניו! ראטעוועט!

— האט רחמנות, רבי׳ניו!.... מיר קענען אונזערע משגלענדס אהיים נישט ברייננען.

— אוי, רבי׳ניו! מיר האבען זיך דאָך פארלאָזען אויף דער הבטחה... איהר האט אונז דאָך צוגעזאָגט, אז דיא עירובין וועלען גאַנץ זיין!

אזוי האט עס א מינוט צעהן לאנג ארום דעם צדיק געהוזשעט וויא אין א ביענשטאָק.

פלוצלינג האט ארעלע קארלינער זיין האנד אויפגעהויבען און האט זיינע אויגען אויסגעגלאָטצט צום הימעל.

עס איז שטיל געוואָרען וויא אויף א בית־עולם און אלע אויגען זיינען וויא צוגעשמידט געוואָרען צו דער געשטאלט פון דעם הייליגען צדיק.

צעהן מינוט לאנג איז ער געשטאנען אונבעוועגליך וויא א סטאטוע פון מארמאָר, נאָר זיין געזיכט האט געארבייט און האט געשניטען משונה׳דיגע גרימאסען. דאן האט ער זיין קאָפּ אראָפּגעלאָזען און האט מיט א שווערען זיפץ אָנגעהויבען:

— קינדער! איהר מוזט דיא גזרה מקבל באהבה זיין. איך קען אייך נישט העלפען. ווען מען האט מיר מודיע געווען, אז דיא ערלים צורייסען דיא עירובין, האב איך באלד געהאט ע ל י ת ־ נ ש מ ה. איך האב דאָרט אין הימעל געלאָזט צוזאַמענרופען דיא שרים פון אלע מלוכות פאר׳ן כסא־הכבוד און האב בייא זייא אלעמען גענומען א תקיעת־כף, אז יעדער איינער פון זייא זאָל אכטונג געבען אין זיין מדינה, אז דיא גויים זאָלען דיא עירובין נישט צורייסען. אויך אונזער ש ר האט מיר א תקיעת־כף געגעבען און איך האב איהם געגלויבט, ווארום וויא גלויבט מען דאס נים א מלאך?.... איצט האב איך ווידער געהאט עלית־נשמה און האב אויסגעפונען, אז אלע ש ר י ם האטען דעם תקיעת־כף א תיי

אונזער ש״ר. ער האט זיין תקיעת־כף געבראָכען. נו, קינדערלעך! קען מען עפּעס מאַכען מיט א ש״ר.

אלע האבען מיט גרויס טרויער זייערע קעפּ ארונטערגעלאָזען און יעדער איינער איז פּעסט ענטשלאָסען געוועזען דוא־גזרה, צו וועלכע אפילו דער „בעל־מופת" קען נישט העלפען, מקבל באהבה צו זיין, נאָר איין קול, וואס האט זיך צוגאָסען אין א קאַנען געלעכטער, האט זיך געלאָזט הערען.

דאס איז געוועזען דער קול פון מיננע די מתנגד'קע.

אך, פּערשטום, דוא אלטער וועהטיג.

אך, פּערשטום, דוא אלטער וועהטיג,
און צררין, דוא אלטע טרעהר!
וועהסט, דיא וועלט ווערט פול מיט לעבען,
וועהסט, דער פריהלינג־קומט אהער!

וועהסט, פון הימעל גיסט זיך שטראַהלען,
און עס פלאַקערט אויף א ליכט.....
ס'וועט פון ד'ערד דאס גראַז אויפהייבען,
אויף דעם וואָרעם וואס דאָרט קריכט......

ס'וועלען בליהען אלע בלומען,
אָנגעטרונקען מיט זאפט;
ס'וועט דיא ערד פאר אלעם געבען
איהרע קאָרען, איהרע קראַפט!

י. י. [illegible]ראַפּות

---

1) מיר אידען האבען שוין אַלעס געהאַט.

גענעראַל פאָן ווערדער, איינער פון דיא בעריהמטע דייטשע קאָמאנדאַנטען, איז געפאָהרען פון לייפּציג נאך בערלין, און, וויא עס פּאַסט פאַר א גענעראַל, איז ער געזעסען אין א וואַגאָן פון דער ערשטער קלאַסע. עס איז אָבער דאָרט קיינער ניט געוועזען און ער האט זיך געפיהלט זעהר אומעטיג אליין. בייא א סטאַציאָן האט זיך ענדליך געעפענט דיא טהיר, און א רייך געקליידעטער העררע, מיט איין עכט אידישען געזיכט, איז אריין געקומען. ער האט זיך געזעטצט געגענאיבער דעם גענעראַל און נאכדעם וויא ער האט איהם בעגריסט, האט ער געזאגט:

„גענעראַל לעבען, איך האב אויך געהאט א זוהן אין דער ארמעע."

„דאס איז זעהר שעהן, און וואו איז ער יעטצט?"

„איך האב איהם געמאַכט פאר א קויפמאַן."

„ווארום?"

„ווייל וואס קען ווערען פון איהם?"

„וואס איז ער געווען אין דער ארמעע?"

„ער איז געווען א לייטנאַנט."

„א לייטנאַנט? דאס איז דאך א הויכעס אמט, און ווען ער וואָלט פערבליעבען, וואָלט ער געוואָרען א קאַפּיטאַן."

„וואס איז דען א קאַפּיטאַן?"

„אה," האט דער גענעראַל געזאָגט, „א קאַפּיטאַן איז זעהר פיעל, און ער האט אויך געקענט ווערען א מאַיאָר."

„וואס איז דען א מאַיאָר?"

„ער האט מיט דער צייט פיעללייכט געקענט ווערען לייטנאַנט־קאָלאָנעל."

„און וואס איז לייטנאַנט־קאָלאָנעל?"

„זעהר פיעל, מיין הערר, אין א קריעגס־צייט האט ער איך געקענט ווערען א קאָלאָנעל.“

„און וואס איז מיר א קאָלאָנעל?“

„וואס!“ האט דער גענעראל אויסגעשריען אויפגערעגט, „א קאָלאָנעל איז קאָמאנדאנט פון א רעגימענט, און, ווען ער איז א בראוועד מאַן, קען ער אויך ווערען א בריגאדיער־גענעראל.“

„און וואס איז מיר א בריגאדיער־גענעראל?“

„ער קען דאן אוואנסירען און ווערען גענעראל!“

„און וואס איז מיר גענעראל?“

„דאָנערוועטער יוד!“ האט פאָן ווערדער אויסגערופען אויפשפרינגענדיג. „א גענעראל! וואס איז מיר א גענעראל פרעגט איהר? קוקט אהער, יוד, איך פערשטעה, אז איהר זייט א רייכער מאן; איך האב 35 יאָהר געארבייט שווער און ביטער ביז איך בין געוואָרען גענעראל, אָבער איך פערבייט נים דיא עהרע פון זיין א גענעראל, אויף אלע אייערע מיליאָנען!“

„און וואס איז מיר א גענעראל?“ האט דער איד וויטער געפרעגט אזוי גלייכגילטיג וויא פריהער.

„צום טייפעל, יוד, וואס דען ווילט איהר. ער זאל ווערען א גאָט?“

„און וואס איז מיר א גאָט?“

„פעררוקטער יוד! א גאָט? א גאָט איז אויך בייא אייך גאר נים?“

„ניין, הערר גענעראל, א גאָט איז בייא אונז אויך נים קיין גרויסע זאך; מיר האבען אמאל שוין געהאט א אידעל וואס איז געוואָרען א גאָט, און ער האט בייא אונז נים פיעל אויסגענומען.“

גענעראל פאָן ווערדער האט פערשטאַנען דעם וויטץ און דריקענדיג דעם אידען דיא האנד, האט ער געזאגט: „בראַוואָ! בראַוואָ!“

2) אַ וויכטיגער דועל.

נאכדעם וויא דיא אמעריקאנער האבען בעזיעגט סאנטיאגא, האט קאָלאָנעל פוטנאם, דער קאָמאנדאנט פון איין אמעריקאנישען רעגימענט, וועלכער האט זיך אויסגעצייכענט, ערהאלטען א בריעף פון כאיער קאנאלא, א שפּאניער, וואו דער לעטצטער האט איהם פאָלגענדעס געשריעבען:

„קאָלאָנעל, איך האב געהערט, אז איהר האט געזאגט, דאס איך בין א מענש אהן מוטה און פערשטעה נים קיין קריעגס־טאקטיק, וועהרענד איך האב

נעפיהרט מיינע סאָלדאטען נענען אייערע אויף'ן בארג פון על־קאַני. פאר דיזער בעליידיגונג, קען איך אייך ניט פערצייהען. איך פאָרדער אייך אויף דערפאַר, איהר זאָלט מיט מיר ארויס געהען אויף א דועל מיט רעוואָלווערס, דאמיט יעדער זאָל זיך איבערצייגען ווער עס האט מעהר מוטה."

קאָלאָנעל פוטנאם האט געלאָזען רופען דעם מאַיאָר אין זיין לאגער, און, אין דער נעגענוואַרט פון מעהרערע אָפיצירען, האט ער צו איהם אזוי געזאגט:

„מאַיאָר, זעהט איהר אויף וואס איך זיטץ?"

„יא," האט געענטפערט דער שפאַניער וועהרענד פוטנאם האט זיך רוהיג געריכערט זיין לולקע. „איהר זיטצט אויף א פעסעל."

„און וואס שטעהט נעבען מיר?"

„נאך א פעסעל."

„ריכטיג." ביידע פעסלעך זיינען פול געפאַקט מיט דינאמיט. איהר האט מיך אויפגעפאָדערט אויף א דועל מיט רעוואָלווערס. אבער דער אמת איז, איך קען ניט שיסען; דאס פערשטעהען מיינע סאָלדאטען, וויא איהר האט זיך איבערציינט. איך קען בלויז קאָמאַנדירען. נאָר אזוי וויא דאָ האנדעלט זיך אום מוטה, וועלען מיר אָנצינדען דיא צוויא קנוילען וואס שטעקען ארויס פון דיא צוויא פעסלעך, און איהר וועט זיך זעטצען אויף דעם אנדערן פעסעל. ווער עס וועט בלייבען לענגער זיטצען, וועלען מיר וויסען, אז דיזער האט מעהר מוטה."

דער שפאַניער איז בלאַס געוואָרען, אָבער ער האט איינגעשטימט. דיא קנויטען זיינען אָנגעצונדען געוואָרען און דיא איבריגע אָפיציערען זיינען ארויס פון דעם קאָמאַנדעל'ס ליינוואַנד־שטיבעל, כדי זייא זאָלען ניט צערשמעטערט ווערען פון דער עקספּלאָזיאָן. דיא קנויטען האבען ארונטער געברענט גאַנץ ניעדריג, און וועהרענד פוטנאם האט זיך גאַנץ געמיטהליך געריכערט זיין לולקע, איז דער שפאַניער אויפגעשפרונגען און אויסגעשריען:

„קאָלאָנעל! דאס איז איינפאַכער מאָרד! מיר דארפען דאס ניט טהון!"

„זיטצט, זיטצט, מאַיאָר," האט פוטנאם געענטפערט, „איהר האט ניט וואס מורא צו האבען, אין דיא פעסלעך געפינט זיך בלויז ציבעלעס."

א געלעכטער האט אויסגעשאָסען פון דיא אָפיציערען אין דרויסען, און דער שפאַניער האט באלד געמאכט א ויברח, און שוין מעהר ניט אויפגעפאָדערט קיין איינציגען אמעריקאַנער צום דועלירען.

3) אַ תּכוח מיט רויבערס.

איינינע רויבערס האבען איינגעבראָכען אין אַ הויז פון אַ פּראָפּעסיאָנעלען וויטצלינג. איין רויבער מיט אַ רעוואָלווער אין דער האנד, האט געזאגט צום וויטצלינג:

„ווען דוא ריהרט זיך ביסטו אַ טויטער מענש!"

„עס איז ליעגען," האט דער וויטצלינג געענטפערט. „ווען איך ריהר זיך, דאן איז אַ סימן, אַז איך בין אַ לעבעדינער מענש."

„וואו איז אייער געלד?" האט אַ צווייטער געפרעגט.

„דאס איז אַ פראַגע וואס איך קען ניט בעענטפערן."

„דאן וועלען מיר עס אליין אויפזוכען."

„שאדע דיא מיה; איך האב געזוכט היינט בייא טאָג און ניט געפונען, וויא קענט איהר עפּעס געפינען אין דער פינסטער?"

4) ווען מען עסט מיטאָג.

בעשטענדינער בעזוכער צו דער דיענסט: „זאג מיר נאַר, סאללי, ווען עסט מען בייא אייך מיטאג?"

דיענסט: „זאָ שנעל וויא איהר געהט אוועק."

5) אַ וואָרנונג.

אַ מיטעליעהרינער מאַן, מיט אַ געוואלטיגען אפּעטיט, איז געזעסען אין אַ רעסטאָראַנט בייא אַ טישעל געגענאיבער איין אנדערן מאַן, און געגעסען. וועהרענד דעם געשמאַקען עסען, האט ער צושניטען דאס מויל מיט דעם מעסער אויף וועלכען ער האט אויפגעשטעקט אַ שטיקעל פלייש.

„אום גאָטעס ווילען," האט דער צווייטער אויסגעשריען, „שניידט ניט אויף גרעסער דאס לאָך פון אייער מויל, זאָנסט וועלען מיר אלע מוזען אויסגעהען פאר הונגער."

6) וויא מען קלייבט אויס אַ כלה.

יונגערמאַן צו איין ערפאַהרענעם עלטערן מענשען: „זאגט מיר נאַר, איך בעט אייך, אלס ערפאַהרענער מענש, וויא זאָל איך מיר אויסקלייבען אַ כלה?"

אלטער: „האט איהר שוין אמאל געזעהען א סטארע גענז?"
יונגערמאן: „יא."
אלטער: „האט איהר שוין אמאל געזעהען אזא סטארע מיידלעך?"
יונגערמאן: „יא."
אלטער: „דאן, ווען איהר זעהט א סטארע מיידלעך, לויפט אריין וויא צווישען א סטארע גענז, און כאפט דיא ערשטע וואס איהר קענט גרייכען."
יונגערמאן: „סאי־וועלכע?"
אלטער: „יא, סאי־וועלכע; אמבעסטען איז, איהר זאלט נאך צו מאכען דיא אויגען."
יונגערמאן: דאן קען איך דאך נאך כאפען עפעס א שלאנג?"
אלטער: „און אז איהר וועט זוכען מיט אפענע אויגען וועט איהר דען גע־פינען א בעסערע? אלע זיינען גלייך, וויא דיא גענז, דערפאר איז בעסער ניט צו קלייבען".

7) ליעבע מיט קונצען.

פרוי: „ווייסטו מיין מאן, איך האב היינט געלעזען דאס בוך „קונסט דער ליעבע".
מאן: „צו וועלכען צוועק?"
פרוי: „כדי איך זאל פערשטעהען דיא קונסט פון ליעבען דיך."
מאן: „אה ניין, מיין פרוי, איך וואלט בעסער וועלען ליעבע אהן קונצען".

8) א דאקטאר א גערדאנקען־לעזער.

„איך רעכען," האט געזאגט דאקטאר עזעלקאפ צו זיין פאציענט וועהרענד ער האט איהם געהאלטען ביים דופק, „אז איהר דענקט, דאס איך בין א נאר."
„מיין הערר," האט דער פאציענט געענטפערט, „דאס איז דאס ערשטע מאל וואס איך בעמערק, אז מען זאל קענען לעזען א מענשען'ס געדאנקען דורך זיין דופק."

9) ער איז שוין ניט קיין גרינער.

לעטצטענס האבען דיא ניו יארקער ריכטער, וועלכע מאכען בירגער פון איינ־וואנדערער, איינגעפיהרט, אז אנשטאט דעם וואס זייא אליין וועלען אויספרעגען דיא

קאנדידאטען פיר בירגער, אויב זייא ווייסען וואס דיא אמעריקאנישע רעגיערונג בע־דייטעט, האבען זייא געשטעלט דיא געריכט־הויז דיענער צו ערפיללען דיעזע פליכט

איין דיענער, א דיקער איירישמאן, האט ערבליקט א אידעל וואס איז ער־שיענען צו ווערען א בירגער.

„האט איהר געלעזען דיא קאנסטיטוציאן פון דיא פעראייניגטע־שטאאטען?" האט דער איירישמאן געפרעגט.

„ניין," האט דער איד געענטפערט. „האט איהר דאס געלעזען?"

„ניין!" האט דער איירישמאן אויך שנעל געענטפערט.

„ער איז שוין ניט קיין גרינער," האט דער ריכטער בעמערקט לאכענדיג, „גיבט איהם בירגער־פאפירען."

10) אַ רעדאַקטאָר'ס בקשה.

דער רעדאקטאָר פון א קליינער ענגלישע צייטונג אין א דאָרף פון וועסט־אמעריקא, האט אריין געשטעלט פאָלגענדע אנאָנסע אין זיין צייטונג:

„עס איז אמת, איך אקצעפטיר האָלץ פאר אבאָנעמענטען אויף מיין צייטונג. אָבער, איך בעט דיא הערדען אבאָנענטען, וועלכע צאָהלען מיר מיט האָלץ, זייא זאָלען ניט קומען ווידער בייא נאכט און דאס אוועק גנב'ענען. עס וועט זיין זייא לרעה, ווייל איך וועל ניט האבען מיט וואס צו הייצען און עס וועט מיר זיין צו קאלט צו שרייבען."

11) דעם זוהן'ס „חכמה".

פאטער צו זיין אידיאָטישען זוהן: „נעהם זעה און ציה זיך אָן וויא א מענש, היינט אבענד וועלען זיין דיא תנאים."

זוהן: „דיא תנאים?"

פאטער: „יא."

זוהן: „מיט וועמען?"

פאטער: „מיט שרה דער מילנערין'ס, א שעהן מיידעל און מיט א נוטען נדן."

זוהן: „און וואס וועט זיין?"

פאטער: „דוא וועסט חתונה האבען".

דער זוהן האט זיך שטארק צו וויינט.

פאטער: „וואס איז מיט דיר, פערריקטער, וואס ווייסטו? יעדער האט חתונה: אַט זעה, איך האב אויך חתונה געהאט מיט דיין מאמע."

זוהן: „יא, מיט מיין מאמע, וואס איז דאס פאר א חידוש? אָבער מיר נעהסטו חתונה מאכען מיט א ווילד־פרעמדער?"

12) דיא אויערן.

בעריל: „הערסטו שמערל, דוא דארפסט דיר לאָזען ארום שניידען דיא אויערן, זייא זיינען צו לאנג פיר א מענשען."

שמערל: „און דוא בעריל, דארפסט דיר לאָזען צו שטיקעווען צו דיינע אויערן, זייא זיינען צו קורץ פאר איין עזעל."

13) איך דער שוועל פון קבר.

נלח צום פעראורטהיילטען: „מיין זוהן, יעטצט רערנעהנטערט זיך דיא צייט, ווען דוא דארפסט זאגען אדיע צו דיעזער וועלט, עס איז דער העכסטער מאָמענט, דער מאָמענט פיר דיין טויט, קען איך עפּעס טהון פאר דיר?"

פעראורטהיילטער: „אָה יא, אלטער היהנער־פרעסער, קענסט זעהר פיעל טהון פאר מיר; איך וויל, אז מען זאָל דיך אויפהייננען אנשטאט מיך."

14) זיך אויסגעבילדעט אין אַמעריקאַ.

א ניו יאָרקער פרוי, צו וועלכער א ברודער איז נאָר וואס נעקומען אויס איראָפּא, האט געוואָלט פאָרשטעלען איהר 12־יעהריגען זוהן, און זיא האט געזאגט דיעזע ווערטער:

„מיין סעם קען שוין גוט לעזען ענגליש, רעכנען, דאווענען, און..."

„יא, יא," האט סעם איגטערגעכאפּט זיך אליין פאָרשטעלענדיג, „און איך האב שוין היינט פריה מיך געפּאיט מיט דזשייקין, איהם געמאכט א פּאאר בלויע אויגען, געשפּיעלט באָלל און אויסגעקלאפּט 2 שויבען, ארויס געוואָרפען דיא גרויע קאַטץ פון דעם דריטען פלאָר און צוגענגב'עם 5 סענט בייא דיזר אלטער שיני־ליידי פון ראָון־סטיירן."

15) ער מיינט דיא דיענסט.

א מאן האט אריין געשטעלט פאָלגענדע אנאָנסע אין א צייטונג:

25 דאָלאר בעלאָהנונג —

„אין די לעטצטע 6 וואָכען האט איין שכן בייא מיר אוועק גענומען מיין ווייב און מיט איהר געמאַכט א ויברח. דער צווייטער שכן, האַט דאסזעלבע געטהאַן מיט מיין דיענסט. ווער עס וועט מיר־אָנצייגען דעם פּלאַטץ וואו איך קען טרעפען מיין דיענסט, קריעגט דיא געגאנטע בעלאָהנונג.“

16) זעהען און הערען.

א ניו יאָרקער דאָקטאָר האט אריין געשטעלט פאָלגענדע אַנאָנסע אין א ציימונג:

„א ספּעציאליסט זייט 25 יאָהר: — טויבע קענען איבער מיר הערען אין מיין וואָהנונג 105 ל. שטראסע, צווישען 2 און 4 נאָכמיטאג, און בלינדע קענען מיך זעהען צווישען 9 און 12 פאָרמיטאג.“

17) זיך ניט געקענט גט׳ן.

א מאַן מיט א פרוי, וועלכע האבען געלעבט 10 יאָהר צוזאמען און געהאט 3 קינדער, האבען בעשלאָסען זיך צו גט׳ן. דער מאַן האט געוואָלט 2 קינדער פאר זיך און דאסזעלבע האט אויך געוואָלט דיא פרוי. ניט קענענדיג איינשטימען, זיינען זייא אוועק צו א ריכטער, וועלכער האט ארויס געגעבען פאָלגענדען פּסק:

„וואָהנט נאך אזוי לאנג צוזאמען, ביז איהר וועט האבען נאך א קינד, און דאן וועט איהר זיך קענען איינטהיילען גלייך אויף גלייך.“

מיט א יאָהר שפּעטער האט דער ריכטער בעגעגענט דעם מאַן און איהם געפרעגט וואס עס הערט זיך.

„מיין פרוי האט געהאט לעטצטע וואָך א צווילינג,“ האט דער מאַן געענט־פערט, „און מיר וועלען אלזאָ מוזען וואָהנען ווייטער ביז דיא צאָהל פון אונזערע קינדער וועלען זיך אויסגלייכען.“

18) וויא אַזוי זייא קענען פּטור ווער׳ן.

פריילין העססליקאָווסקי, א זעלטענע מיאוסקייט, האט געפרעגט הערן קלונ־מאַן, וואס זיא קען טהון אום פּטור צו ווערען פון א געוויסען יונגענמאַן, וועלכער קומט איהר בעזוכען יעדען אבענד.

„הייראטהעט מיט איהם,“ האט הערר קלונמאַן געראטהען.

„איך וועל עס ניט טהון פאר מיינע זינד,“ האט פריילין העססליקאָווסקי געענטפערט.

„אָה, יאָ, פרייליך,“ האָט הערר קלונמאַן ווייטער נעזאָגט. „ווען איהר ווערט מיט איהם הייראַטהען, בין איך זיכער, אַז ער וועט דאַן פון אייך ענטלאַפען צו אַלל־דיא־שוואַרצע יאָהר, און איהר וועט איהם שוין קיינמאָל ניט נעזעהען מיט אייערע אויגען.“

19) מאַנכע ניטצליכע סגולות.

דאָ ווערען נעגעבען מאַנכע ניטצליכע סגולות, וואָס יעדער, וועלכער פאַסט זייא גוט אויף, מוז געוויס נעהאָלפען ווערען.

נעגען זעע־קראַנקהייט — ניט צו פאָהרען אויף׳ן ים.

נעגען שיכרות — טרינקען וואַסער.

נעגען רויבען — רויבערט ניט.

נעגען נעפאַהר — פערמיידעט אונגליק.

נעגען נעפענגנים — גנב׳עט ניט מען זאָל אייך קענען כאַפען.

נעגען אַ שלעכטע פרוי — הייראַטהעט ניט.

20) נאָט האָט געהערט זיין תפילה.

„רבונו־של־עולם,“ האָט יאַנקעל קבצנאָווסקי נעבעטען, „איך האָב שוין 5 מיידלעך און יעטצט שוואַנגערט ווידער מיין פרוי, דערפאַר, בעט איך דיך, ווען עס איז מיר שוין יאָ בעשערט צו האָבען נאָך אַ קינד, דאַן וויל איך ווענינסטענס האָבען אַ אינגעל, אַ קדיש.“

נאָט האָט צוגעהערט זיין תפילה און זיין ווייב האָט נעבוירען אַ דריילינג, און אַלע דרייא זיינען נעווען — מיידלעך.

21] אַ גוטער ענטפער.

אַ קלוגער סטאָלאַר איז אַלס איין עדות בייא אַ פראָצעס ערשיענען. צווייא מענשען האָבען זיך נעשלאָגען. דער אַדוואָקאַט פאַר דעם שלעגער, האָט אימער ליעב נעהאַט צו פערדרעהען דיא עדות מיט פערשיעדענע פראַגען, און ער האָט זיך נענומען אויספרעגען דעם סטאָלאַר.

אַדוואָקאַט: „האָט איהר נעזעהען וואָס עס האָט פּאַסירט?“

סטאָלאַר: „יאָ.“

אַדוואָקאַט: „וואָס האָט איהר נעזעהען?“

סטאָלאר: „איך האב געזעהען וויא ער האט איהם נענעבען א פּאטש מיט דער רעכטער האנד אויף דער לינקער באק."

אדוואָקאט: „און וויא ווייט זיים איהר געווען פון זייא?"

סטאָלאר: „נראדע 5 פוס מיט 4 און א האלבען צאָלל."

אדוואָקאט: „און וויא קענט איהר וויסען אזוי אקוראט?"

סטאָלאר: „איך האב גערעכענט, אז מען וועט מיך רופען פאר אין עדות, און עפּעס א דומקאָפּ וועט וועלען אקוראט וויסען וויא ווייט עס איז געווען, זא האב איך אָבגעמאָסטען דיא שטרעקע."

22) געטראָפען דעם מאַן.

א. „קענט איהר מיר זאגען וואו א געוויסער הערר שמידט וואָהנט?"

ב. „שמידט? עס זיינען דאָ א סך מענשען מיט דעם נאמען שמידט. איך הייס אויך שמידט. וויא איז דער פאָרנאמען פון דעם מאַן וואס איהר זוכט?"

א. „דאס ווייס איך ניט; אָבער אזוי פיעל איז מיר בעקאנט, אז ער וואָהנט אין דיעזער שטראסע, איז א שיכור, שפּיעלט אין קארטען און שלאָגט אָפט זיין ווייב."

ב. „מיר דאכט, אז דאס בין איך."

23) צו מאַכען איין אונטערשיעד.

דזשאָו: „זאג מיר נאָר סעם, ווארום רופט מען דיך „קליינער גנב?"

סעם: „צו מאכען איין אונטערשיעד צווישען מיין פּאפּא און מיינע עלטערע ברידער, וועלכע זיינען שוין גרויסע גנבים."

24] ווארום ער וויל איהם מעהר ניט בעגעגענען.

א. האט געהאט דאס אונגליק וואס זיין פרוי איז איהם געשטאָרבען. ווען זיין פריינד ב. האט איהם בעגעגענט, האט ער איהם געטרייסט און געזאגט, אז א מענש מוז אקצעפּטירען אלעס וואס דאס שיקזאל ברענגט, און עס איז מעגליך, אז דאס גרעסטע אונגליק איז פאר דעם מענשען נאר א טובה.

מיט עטליכע מאָנאט שפּעטער האט א. חתונה געהאט מיט א צווייטער פרוי, און ווען ב. האט איהם א פּאאר מאל בעגעגענט, האט ער איהם אויסגע־מיעדען. אין א טאָג האט א. ספּעציעל אויפגעזוכט זיין פריינד ב.. און איהם געפרעגט ווארום ער מיידעט איהם אויס.

„חער מיך אוים, פריינד," האט ב. נעזאגט. „ווען נאָט העלפט א מענשען, אז זיין ווייב שטארבט איידער ער האט נאך גרויע האאר, איז עס דאס גרעסטע גליק. ווען דוא האסט אָבער נאך אמאל חתונה געהאט, ביסטו ניט וויט צו זיין מיין פריינר."

25) כעלימער נאַראָנים.

דיא בעריהמטע שטאָדט כעלים, פון וואנען אלע נאראָנים קומען, איז אמאל בעפאלען געוואָרען פון זעהר פיעל מייז. א רייזענדער, פון איין אנדערע שטאָדט, קומענדיג נאך כעלים, האט ערבליקט דיעזע פעסט און אויסגעשריען:

„אום גאָטעס ווילען, ווארום זעהט איהר ניט עפּעס צו טהון?"

„וואס איז נייעס?" האט איהם געפרעגט דער ראש־הקהל.

„סטייטש, דיא מייז וועלען דאָך אייך אויפפרעסען?"

„ריכטיג, זייא וועלען אונז טאקי אויפפרעסען."

„ווארום טהוט איהר נים עפּעס?"

„וואס קענען מיר טהון?"

„ברענגט אהער א קאטץ!"

קורץ, דער גאסט האט זייא ערקלערט, אז א קאטץ וועט זייא בעפרייען פון דיא מייז. מען האט באלד פעררופען איין אסיפה און מען האט בעשלאָסען צו שיקען טאקי דעם אורח אליין אין איין אנדערע שטאָדט אום צו ברענגען א קאטץ. ווען דיא קאטץ איז געבראכט געוואָרען, האט זיא אָנגעפאנגען איהר ארבייט צו כאפּען מייז. אָבער דיא כעלימער, זעהענדיג, אז דיא קאטץ הרג'עט דיא מייז, און הערענדיג, אז גלגולים בעהאלטען זיך אָפט אין קליינע חיה'לעך, האבען זייא בעשלאָסען פּטור צו ווערען פון דער קאטץ. בייא א צווייטער אסיפה, איז בעשטימט געוואָרען, דער שמש זאָל ארויף געהען מיט דער קאטץ אויף'ן דאך פון בית־המדרש און פון דאָרט ארונטער ווארפען דיא קאטץ. דער שמש האט אזוי געטהאָן, נאָר דיא קאטץ איז גלייך געלאָפען, ווייטער כאפּען מייז. א דריטע אסיפה האט שוין אָבער בעשלאָסען, אזוי וויא דיא קאטץ ענטלויפט און ווארט ניט געהרג'עט צו ווערען, זאָל דער שמש זיך ארונטער ווארפען מיט איהר פון דאך, כדי זיא זאָל מעהר ניט קענען ענטלויפען. עס איז ווירקליך אזוי געווען, און דיא קאטץ איז ענטלאָפען און דער שמש איז גע־הרג'עט געוואָרען.

---

26) נעוואָלט אָבנאַרען דעם אַדוואָקאַט.

בערל פראָסטמאַן האט געוואָהנט זיים פיעלע יאָהרען בשכנות מיט אדוואָקאַט שווינדעלמאַן. דער לעטצטער האט געהאט הינט, קעמץ און ציעגע; בייא זיין הויז, וועלכע פלעגען פערארורזאכען א גרויסען שאדען אין פראָסטמאַן'ס איינענטהום.

אין א טאָג האט פראָסטמאַן געליטען א גרויסען שאדען דורך שווינדעלמאַן'ס הונד, וועלכער האט דערשטיקט זיינע 5 היהנער, איבערגעקעהרט א גרויסע כלי מילך, אויפגעגעסען עטליכע פונט פוטער און ארויס געטראגען א זייט קאלב־פלייש.

פראָסטמאַן איז געוואָרען שטארק אויפגערעגט און געזאגט: „יעטצט איז געקומען דיא צייט איך זאָל אָבנארען דעם אדוואָקאט."

ער איז אריין אין זיין וואָהנונג און צו איהם געזאגט:

„הערר שווינדעלמאַן, וואס קומט דעם מאַן, וועלכען'ס א חיה האט פערארזאכט א שאדען פון 30 רובעל בייא זיינעם א שכן?"

„עס קומט איהם צו בעצאָהלען," האט שווינדעלמאַן געענטפערט.

„און ווען ער וויל נים?"

„דאַן פערקלאגט מען איהם."

„און וואס קען נאכהער ווערען?"

„ער וועט בעצאָהלען דיא 30 רובעל מיט הוצאות פון דעם פראָצעס."

„דאַן הערר שווינדעלמאַן," האט פראָסטמאַן געזאגט טריומפירענד, „וועל איך אייך ערשפארען דיא הוצאות פון א פראָצעס, און בעצאָהלט מיר 30 רובעל פאר דעם שאדען וואס אייער הונד האט מיר פערארזאכט."

„פאָלקאָמען רעכט," האט דער אדוואָקאט געזאגט, און גלייך אויסגעצאָהלט דאס געלד.

פראָסטמאַן האט צוגענומען דיא 30 רובעל און געשמייכעלט מיט פערגניגען צו זיך אליין איבער זיין גוטען איינפאל. אלס ער האט אָבער געוואָלט אוועק געהען, האט איהם דער אדוואָקאט צוריק גערופען און געזאגט:

„הערר פראָסטמאַן, זייט אזוי גוט און בעצאָהלט מיר דיא סומע פון 50 רובעל פאר דעם פראָפעסיאָנעלען ראטה וואס איך האב אייך געגעבען."

פראָסטמאַן האט ארונטער געלאָזען דיא נאָז, און צוריק געבענדיג דיא 30

רובעל, האט ער נעזאגט: „איך בין אריין נעפאלען, ניט וואָהר, דיא 20 רובעל וועל איך אריין שיקען באלד וויא איך קום אהיים.“

27) אַ נייער מאכל.

דיענסט צום פערטראכטען פראָפעסאָר: „וואס זאל איך היינט קאָכען פאר איך מיטאג?“

פראָפעסאָר: „הא? מיטאג? ריכטיג. שעקספּיער סאָנאטען, שיללער'ס דראמען, כעמישע פערבינדונגען און א מיקראָסקאָפּ וואס מען זאָל קענען זעהען אלעס וואס נעהט פאָר אין א טראָפּען וואסער.“

דיענסט: „וואס?“

פראָפעסאָר: „דיא נאטור־נעשיכטליכע פאָרשונגען, דיא ענטשטעהונג פון דעם מענשען לויט דארווין און דיא פאַלשטענדיגע אנטראָפּאָלאָגיע.“

דיענסט: „פּעררוקט וויא אימער! ער וויים אלעס, און ווייס גאר ניט. איך וועל קאָכען וויא נעכטען א זופּ מיט פלייש און א גרינצייניג צושפּייז.“

פראָפעסאָר: „מיט איין אסטראָנאָמישער פּראָבלעמע און א טריגנאָמעטרישע אויסרעכנונג.“

דיענסט: „עס איז דאס לעטצטע מאל וואס איך קום איך פרעגען, אזעלכע מאכלים קענט איהר בעשטעלען אין דיא רעסטאראנטען, איך ווייס ניט וואו מען קריגט זייא.“

28) ער האט איהם געפּאָלגט.

ריכטער: „האט איהר געמאָהנט פריהער אייער חוב?“

קלענער: „געוויס.“

ריכטער: „און וואס האט ער געענטפערט.“

קלענער: „איך זאָל געהען צום טייפעל.“

ריכטער: „און וואס האט איהר געטהאָן?“

קלענער: „איך בין געקומען צו אייך.“

29) וואס ער האט פערגעסען.

פאטער: „וואס איך האב היינט פערגעסען צו טהון, מיין זוהן?“

אינגעל: „צווייא זאכען, פּאפּא“

פאטער: „וואס זיינען זייא?"

אינגעל: „קושען דיא דיענסט און שלאגען דיא מאמא".

30) בייא אונז טראָגט מען.

א גרינער, פון א קליין שטעטעל אין גאליציען, איז ארונטער געקומען נאך ניו יאָרק. אין דעם ערשטען טאָג האט ער געזעהען א גרויסע מאסע מענשען פערזאמעלט אין א גאס. ער האט זיך געווענדעט צו זיין לאנדסמאן וואס האט איהם ארונטער גענומען פון דער שיף, און געפרעגט וואס האט פאסירט.

„מען פיהרט א מענשען בעערדיגען," האט דער לאנדסמאן געענטפערט. „און דאס איז זיין לויה."

„ווירקליך, מען פיהרט איהם און ער געהט? דאס מוז איך זעהען. בייא אונז טראָגט מען."

31) וויא אַזוי ער איז דאָך געקומען.

לעהרער: „וואס איז אזוי שפעט?"

שילער: „אין דרויסען איז אזוי גליטשיג, אז בייא יעדען שריט וואס איך האב געמאכט, האב איך מיך געמוזט צוריק גליטשען אויף 2 שריט."

לעהרער: „און וויא ביסטו דאָך געקומען?"

שילער: „איך האב אָנגעהויבען צו געהען צוריק אהיים ביז עס האט מיך צוריק געגליטשט ביז צו דער שולע."

32) ג ע אָ ג ר אַ פ י ע.

לעהרער: „אלזאָ, דזשייק, יעטצט פערשטעהסטו?"

דזשייק: „געווים."

לעהרער: „ווען דוא שטעהסט מיט דעם געזיכט וואוהין דיא זון געהט אראפ, איז עס מזרח־זייט, און צו דיין לינקער האנד, איז צפון־זייט, און וואס איז הינטער דיר?"

דזשייק: „הינטער מיר זיצט סעם און שטעכט מיך מיט א שפילקע."

33) ווען מען איז איבערצייגט.

א. „דיין פרוי איז געשטארבען?"

ב. „יא, ליידער, שוין זייט 2 מאָנאט."

א. „ביסטו זיכער?"

ב. „נעווים."

א. „זייא ניט אזוי זיכער."

ב. „ווארום?"

א. „ווען מען האט מיר אָנגעזאגט, אז מיין ערשטע פרוי איז געשטאָרבען, האב איך געמיינט, אז איך בין זיכער פטור געוואָרען פון איהר, נאָר מיט 2 מאָנאט נאכדעם איז זיא צוריק געקומען. דערפאר, ווען זיא איז דאס צווייטע מאל געשטאָרבען, בין איך שוין ניט געווען אזוי לייכטגלויביג."

ב. „און וויא האסטו דאָך חתונה געהאט?"

א. „איך האב געזעהען מיט דיא אויגען וויא מען האט זיא אריין געלעגט אין קבר, דאן האב איך דאָרט געשטעלט 4 שומרים, און מיט 3 מאָנאט שפעטער, ווען איך האב געזעהען, אז דאָרט וואקסט שוין גראָז, האב איך מיך איבערציינגט, אז זיא איז טויט. זייא פאָרזיכטיג, מיין פריינד, ווייבער דארף מען ניט טרויען אפילו נאך'ן טויט אזוי לייכט."

34) 7 אורזאַכען.

א פרעהליכער און זעהר ליעבענסווירדיגער יונגערמאן, זייענדיג אויף א באלל, האט ער געטאנצט מיט א דאמע און זיך פערליעבט אין איהר איבער דיא אויערן. ער האט ניט פיעל געוואַרט און איהר אנגעטראגען זיין האנד אין הייראטה.

„מיט פערגניגען, מיין העדר," האט זיא געזאגט, „וואָלט איך אייך אקצעפטירט, אָבער איך האב 7 אורזאַכען וואָרום איך מוז אייך ענטזאגען. זעהט איהר דאָרט ביים עק טיש יענעם העדר?"

„יא, און וואס האט ער צו טהון מיט אונז?"

„ער איז מיין מאן, דאס איז איין אורזאכע, און 6 קינדערלעך אין דער היים בילדען דיא 7 אורזאַכען צוזאַמען."

35) איהר רעטער.

א יונגע און זעהר ראָמאנטישע דאמע, זיך באָדענדיג, איז זיא שיער דערטרונקען געוואָרען. מען האט זיא גערעטעט. ווען זיא איז צו זיך געקומען, האט זיא געשוואוירען, אז אויב דיעזער, וואס האט גערעטעט איהר לעבען, איז אונפערהייראטהעט, דאן וועט זיא מיט איהם הייראטהען.

„אונפּרההייראטהעט איז אייער רעטער,“ האט א הערר דאן געזאגט, „אָבער איז מיין געטרייעסטער הונד און איך קען איהם ניט אוועק לאָזען.“

36) אַ העלד.

נאך דער מלחמה בייא סאנטיאגאָ, האט איין אמעריקאנישער גענעראל דערזעהען זיינעם א סאָלדאט, א גרינער איירישמאן, וועלכען ער האט געקענט פאר א גרויסען שלים־מזל.

„זאג מיר נאר, פּעט,“ האט דער גענעראל געפרעגט, „וואס האסטו געטהאן וועהרענד דער ערשטירמונג?“

„איך בין צונעקראָכען צו א שפּאניער און אָבגעהאקט זיינעביידע פיס.“

„ווארום ניט דעם קאָפּ?“

„דאס האט שוין איין אנדערער געטהאָן, פריהער פאר מיר.“

37) וואס ער האט בעסער געוואָלט.

פריילין ל. האט פּערקלאגט דעם יונגען מאן נ. פאר ניט וועלען חתונה האבען מיט איהר, נאכדעם ער האט עס איהר איינמאל פערשפּראָכען. הערר נ. איז ארעטירט געוואָרען און איידער צו זיטצען אין געפענגניס, האט ער בעסער איינגעשטימט חתונה צו האבען.

דער ריכטער, וועלכער האט זייא בעדארפט פערהייראטהען, האט געשטעלט דעם יונגען מאן דיא געוועהנליכע פראגע:

„ווילט איהר הייראטהען מיט דיעזען פריילין?“

„א ברירה האב איך?“ האט הערר נ. געענטפערט. „דיא וואהרהייט איז, אז וועלען וואָלט איך בעסער געוואָלט הייראטהען מיט איהר איננער שוועסטער.“

38) ער האט געוואוסט דעם סוד.

לעטצטענס, ווען דער גרויסער מעדיצינישער פּראָפעסאָר דאָקטאָר מעקגראטה פון ניו יארק, איז געלעגען אויף זיין שטערבע־בעט, זיינען ערשיענען עטליכע ערצטע אום אבצוהאלטען א בעראטהונג פיעללייכט גיבט עס נאך א מעגליכקייט איהם צו רעטען.

דער שטערבענדער פּראָפעסאָר, זעהענדיג דיא ערצטע ארום זיך, האט ער אלעם מעגליכע אָנגעווענדעט און עטוואס אונטערגעהויבען זיין קאָפּ.

„מיינע העררען," האט ער זיך געבעטען, „טהוט מיר דיא לעטצטע טובה און געהט זיך אהיים. איך וויל שטארבען א נאטירליכען טויט און ניט אונטער דיא הענד פון תלינים."

39) וועמען ער קושט.

שמואל ראטהבערג, אהיים קומענדיג פון דער ארבייט, האט ער געטראָפען דעם בארדער האלטענדיג זיין טיידעלע, עללא, א 6־יעהריגעס קינד, אויף דיא הענד, און זיא געקושט.

„קושט ער דיך אימער, עללא?" האט שמואל בעפרעגט.

„נאָר ווען דוא ביסט דאָ, פאפא," האט עללא געענטפערט. „ווען דוא ביסט ניטאָ אין דער היים, קושט ער דיא מאמא."

40) דער אימער פערפאסער.

פערפאסער: „זאג נאָר, מיניע, וואס פאר א פאפיר האסטו פערברענט פון מיין שרייב־טיש?"

דיענסט: „אָה, דאס געשריעבענע; דאס ריינע האב איך ניט בעריהרט."

דער פערפאסער איז געפאלען אין אָהנמאכט.

41) ניט קיין גנב.

עדות: „ניין, העדר ריכטער, איך האב ניט געזאגט, אז מיין שכן איז א גנב; זאָל גאָט אבהיטען. איך האב בלויז בעהויפטעט, אז ער איז א קינסטלער אויסצוגעפינען זאכען וואס קיינער האט ניט פערלוירען.

42) אלעס איז בירושה.

איין 8־יעהריגער אינגעל, בעקאנט אלס א גרויסער ליגנער, איז אין א טאָג אהיים געקומען פון דער שולע און געשטעלט זיין פאטער פאָלגענדע פראגע:

„זאג נאָר, פאפא, ווען דוא ביסט געווען א אינגעל, ביסטו אויך געווען א ליגנער?"

„ניין, מיין קינד," האט דער פאטער געענטפערט, וועלכער האט שוין וואהר־שיינליך פערגעסען אן זיין יוגענד.

„האט די מאמא געזאגט ליענען ווען זיא איז געווען א קליין מיידעל?“ האט ער ווייטער געפרעגט.

„ניין, אזוי גלויב איך,“ האט דער פאטער ווידער געענטפערט. „אבער ווארום פרעגסטו דאס אלעס?“

„אין שולע האט דער לעהרער היינט געזאגט, אז די עלטערן גיבען איבער אלעס בירושה צו זייערע קינדער, היינט וויא איז דאס מעגליך, וואס איך בין אזא גרויסער ליגנער?“

43) אַ גליקליכער מענש.

מיין פריינד ל. איז געווען דער גליקליכסטער מענש אויף גאָט'ס ערד; וואס ער האט ארויס גערעדט פון זיין מויל, האט איהם גאָט בעשערט. איינמאל, געדענק איך, אז ער האט זיך געוואונשען חתונה צו האבען און ער האט ווירקליך חתונה געהאט. דאן, דעם לעטצטען טאָג פון זיין לעבען, האב איך מיט איהם שפּאצירט אויף דער גאס, אונד ער האט געזאגט, אז אין פאל ער וועט דארפען שטארבען, זאָל דאס זיין פּלעטצליכער טויט. וויא ער האט נאָר דיעזע ווערטער ארויס גערעדט, איז באלד אָנגעקומען א שווערער לאסט־וואָגען און איהם געטויטעט.

איז דאס נים א גליקליכער מענש?

44) וואונדער איבער וואונדער.

פארמער צו זיין גאסט: „מיר קאָווען ניט קיין פערד; מיר לאָזען זייא טרינקען פון אונזער ברונען וואס ענטהאלט אייזען־וואסער און פאדקאָוועס וואקסען שוין אליין אויף זייערע פיס.“

גאסט: „מיר אקערן ניט, זייען ניט, שניידען ניט, מאָלען ניט, און באקען ניט — בייא אונז וואקסט אלעס ארויס פערטיג פון דער ערד.“

פארמער'ס פרוי: „מיין טאטע האט געקענט דערצעהלען נאך גרעסערע ליגענס וויא אייערע. ער האט אמאל דערצעהלט, אז מיין מאמע האט געהאט צווייא מאל א געלעגענהייט צו ענטלויפען מיט יונגע לייט, און זיא האט עס ניט גע־וואָלט טהון.“

45) פּ ע ר נ ע ס ע ן.

געליעבטער: „לאָז מיך קושען דיינע שעהנע ליפּען, דוא געטטליכע סיליע!“

געליעבטע: „ניין, ניין, מאררים, מיך האט נאך קיין מאן געקושט."

געליעבטער: „אבער איך, סיללים, דיין אייביג־ליעבענדער מאררים, מה זיין דער ערשטער."

(זייא קושען זיך.)

געליעבטער: „קיין פארפום אין דער וועלט שמעקט אזוי הערליך וויא דיין לעבענס־אטהעם."

געליעבטע: „דזשעק האט אויך דאסזעלבע געזאגט."

46) ער בערייהעט עס.

א יונגער מאן און א מעדכען, זיך אונטערהאלטענדיג אין א אויז, ווערענד דאס מעדכען האט געפרעסט קליידער, איז ארונטער געפאלען א קלייד וואס דער יונגער מאן איז געגאנגען אויפהייבען. ווערענד דעם איז ארונטער געפאלען דאס פרעסס־אייזען אויף דעם יונגען מאן'ס קאפ און ער האט דערפון געקריעגען געהירן־ענטצינדונג, און איז שיער געשטארבען.

ווערענד דער צייט פון זיין קראנקהייט, איז זיא געוועזען ארעטירט; ווען ער איז געזונד געווארען, האט ער דערצעהלט, אז עס איז געוועזען א צופאל און זיא איז ארויס פרייא. אויס דאנקבארקייט האט זיא מיט איהם געהייראטהעט.

דער יונגער מאן בעדויערט יעטצט זעהר ווארום ער איז ניט געשטארבען פון דער געהירן־ענטצינדונג.

47) וועמען יעדער ליעבט.

לעהרער (צום שילער): „וועמען ליעבט איהר?"

שילער: „דזשעניע'ן".

לעהרער: „ווער איז דזשעניע?"

שילער: „אונזער דיענסט. דער פאפא ליעבט זיא; דאסזעלבע טהוט אויך מיין ברודער, מיין שוואגער און אונזער בוכהאלטער."

48) ווארום ער האט געלאכט.

שמואל: „חיים, וואס האסטו אזוי געלאכט נעכטען פון ברוך'ס וויטצען? זייא זיינען דאך געוועזען אהן טעם?"

חיים: „פערשטעהסטו, איך האב דערפאר געלאכט, ווייל איך האב ערווארטעט ער זאל מיר בארגען 5 דאלאר."

49) אַלעס וואס זיא וויל.

מאדאם נייע מאָדע: „הער אויס מאָכטער, איך האב דיר שוין אויסגע־קליעבען א חתן.“

פריילין נייע מאָדע: „דאס איז זעהר שעהן, מוטער, נאָר ווען דוא וועסט מיר דארפען מאכען דאס חתונה קלייד, וויל איך מיר אויסקלייבען דיא מאַטעריע.“

50) זיין אַבזיכט.

הערר לעדיג־געהער (צום דיענער:) מייקעל, זעה וועק מיך אויף מאָרגען פריה פונקט אום 6 אוהר.“

דיענער: „אום 6 אוהר? איז דאס ניט אביסעל צו פריה פאר אייך?“

הערר לעדיג־געהער: „איך וויל ניט אויפשטעהען; דוא זאָלסט מיך נאָר אויפוועקען דאמיט איך זאָל מיך אומקעהרען אויף דער אנדערער זייט און ווייטער קענען שלאָפען.“

51) ער מח נעטהיג געהען.

ווען דאָקטאָר שפּיעלבערג איז פארביינענאנגען פאר נאכט נעבען זיינעם א בעקאנטען, האט איהם דער לעצטער איינגעלאדען ער זאָל קומען ארום 10 א זייגער, ווייל מען וויל שפּיעלען פּאוקער און עס פעהלט א האנד שוין מיט דיא 2 אנדערע ערצטע וואס וועלען דאָרט זיין.

דאָקטאָר שפּיעלבערג (שפּעטער צו זיין פרוי:) „הער אויס, מיין טהייערע, איך מח היינטיגע נאכט אוועק געהען זעהר נעטהיג. עס שיינט, אז דער פאל איז א גאנץ אינטערעסאנטער, ווייל צווייא דאָקטויריםווארטען שוין אויף מיר.“

52) וואס זיא האט געוואָלט.

מיסעס לעבערוואורשט (אריין געהענדיג אין א געשעפט:) „ציינט מיר נאָר א מיטעלמעסיגעם פּרעסס־אייזען.“

פערקויפער: „מיט פערגניגען.“

נאכדעם וויא זיא האט אָבגעקליעבען אונגעפעהר 50 פערשיעדענע אייזענס און דער פערקויפער האט א־הר דערלאנגט אלע אנדערע, האט זיא ענדליך געפינען וואס זיא האט געזוכט און געפרעגט:

„וויפיעל קאָסט דאס?“

„40 סענט מאדאם; זאָל איך עס איינפּאקען?“

„אָה ניין, איך האב נאָר געוואָלט וויסען דעם פּרייז, ווייל היינט פריה האב איך געקויפט דאסזעלבע אייזען נעגענאיבער און איך האב געוואָלט זעהען אויב איך האב מיך נים אָבגענארט.“

53) עס איז מאַקי אַזוי געווען.

מאן: „אלע פרויען זיינען גלייך; אלע זיינען אָבגעשניטען פון איין שטיק געוואנט. ווען איך האב דיך געפּרעגט אויב דוא שטימסט איין מיט מיר צו הייראטהען, האסטו געענטפערט, אז דוא וועסט נים הייראטהען אפילו איין ערעלמאן.“

פרוי (מיט א זיפץ): „און דאס האט זיך מאקי אזוי אויסגעלאָזען.“

54) דיא אוּרזאַכע.

מוטע: „אזוי, דוא האסט ענדליך פערשפּראָכען טשאַלי טרינעניכטס צו ווערען זיין פרוי?“

טאכטער (צענערענד און שעהמעדיג): „יא, מוטער.“

„עס איז געווען א שעהנער און זעהר הערליכער אבענד אין מאנאט יוני, ווען דיא לבנה האט געשיינט?“

„יא, יא, מוטער, וויא אזוי ווייסטו דאס?“

„און דיא מוזיק בייא דעם האָטעל האט געשפּיעלט א מונטערן וואלצער פון שטרויס?“

„אָה, יא, מוטער; ווער האט דיר עס דערצעהלט?“

„אין דער שפּרינג־ברונען האט געשפּיעלט מיט איין פּערל־וואסער אין דיא מילדע לבנה־שטראהלען; דיא מוזיק האט זיך צונאָסען וויא א פּארפום מיט דיא זיסע מעלאָדי־ען און דיא נאטור האט אויסגעזעהען איינצושלאָפען אין שויס פון דער פאנטאזיע?“

„אָך, מוטער! וויא אזוי ווייסטו דאס אלעס?“

„איך ווייס עס, מיין קינד, אז אזוי האט עס געמוזט זיין, זאנסט וואָלסטו קיינמאל נים אזוי דום געווען אויסצושפּרעכען פון דיין מויל דאס וואָרט „יא“, ווען אזא טויגעניכטס האט דיר אנגעטראגען מיט איהם צו הייראטהען.“

55) ער איז שוין אוים ו'ערנער.

א. „איז נים גאָלדשטיין א קינסטליכער רעדנער?"

ב. „ער איז עס געוועזן."

א. „און יעטצט?"

ב. „האט ער פערלוירען זיין טאלענט."

א. „וואס מיינסטו?"

ב. „ביז ער האט חתונה געהאט, פלעגט ער זיין דער רעדנער און אנדערע ראס פובליקום; נאך דער חתונה, איז זיין ווייב געוואָרען דיא רעדנערין און ער איז דאס פובליקום."

56) א בעטלער.

אין ניו יאָרק נעהט ארום א בלינדער בעטלער, זעהר אנשטענדיג געקליידעט, און איז אימער אין דיא רייכסטע שטראסען. אויף זיין האלז טראגט ער א שילד מיט פאָלגענדע ווערטער:

„גוטע מענשען, איהר מעגט מיר געבען אפילו נאָר איין סענט; איהר האט דאך נים וואס צו שעהמען, ווייל איך זעה נים."

57) דיא קראנק פון קושען.

אונפערהייראטעטער: „האסטו היינט געלעזען דאָקטאָר פלאָקען'ס ארטיקעל אין דער ציימונג איבער קושען?"

פערהייראטעטער: „יא."

„און וואס דענקסטו דאריבער?"

„ער האט רעכט."

„דוא ביסט אלזא אויך פון דער מיינונג, אז קושען מיידלעך איז א קראנק?"

„געוויס."

„וואס פאר איין אונגליק קען דערבייא שטעקען?"

„דאס גרעסטע אונגליק."

„צום ביישפיעל?"

„מען מוז נאכדעם חתונה האבען."

58) צוויידייטיג.

פאָלגענדע ארפשריפט פון א דאָקטאָר פיר זיינער אַ פאציענטין, איז זעהר אינטערעסאַנט:

„ווען דאס קינד האט אָבגעזויגען, זאָל מען דאס אָבשרויפען (ווען?) און אוועק לעגען אויף א קיהלען פלאַטץ, עס מעג זיין נאר אין דרויסען (ווען? דאס קינד אָדער דאס פלעשעל?) ווען דאס שמעקט ניט קיין פרישע מילך, זאָל מען דאס אָבקאָכען.“ (ווען? דאס קינד אָדער דיא מילך?)

59) אַ געליעבטען'ס בריעף.

פרייליין צונפלאַסטער האט ערהאַלטען א בריעף פון איהר געליעבטען, וועלכען זיא האט געעפענט און אָנגעפאַנגען צו לעזען, ועהרענד אויף איהר געזיכט האבען זיך אָבגעשפּיגעלט דיא גליקליכסטע מיענעס:

„געליעבטע פון מיין הערצען, ענגעל פון דעם הימעל, געטליכע שעהנהייט! צוליעב דיר זאָל און וועט פאר מיר קיין זאך שווער זיין. דעם ים וואָלט איך אריבער געשוואומען; דיא קארפּאַטהען בערג וואָלט איך אריבער געגאַנגען; דעם נאָרד־פּאָל וואָלט איך דורכגעבראָכען, אבי דיך צו זעהען און זיין נעבען דיר, איינצואָטהמען דיין זיסען פּאַרפום־גערוך פון דיין מויל און טרינקען דיין ליעבע פון דיינע ליפּען.“

„אך!“ האט פרייליין צונפלאַסטער אויסגעשריען, „דוא זיסער, עדלער און שעהנער געליעבטער מענש!“

דאַן האט זיא געלעזען ווייטער:

„אויב עס וועט נאָר מאָרגען אבענד ניט רעגענען, וועל איך וואַהרשיינליך קומען דיך זעהען.“

60) זעהר דאַנקבאַר.

ער האט געהאַנדעלט מיט אַלטעס, נאָר זייט א יאָהר איז איהם געגאַנגען שלים־שלימזל און ער איז שולדיג געווען געלד דער גאַנצער וועלט. אין א טאָג האט איהם זיין טאָכטער מודיע געווען, אז אין פאַל ער קויפט איהר ניט א בריליאַנטענעם רינג, אזוי וועט זיא מאַכען א ויברח מיט זיין בוכהאַלטער.

„קום אהער מײַן קינד, לאָמיך דיר אויסקושען יעדעס גליעדל!“ האט דער פאטער אויסגערופען.

„וועסטו מיר קויפען אזא רינג?“ האט זיא נעפרעגט צענערענד.

„נעווים ניט,“ האט ער נעענטפערט. „איך וויל דוא זאָלסט מאקי מאכען א ויברח מיט דעם בוכהאלטער, ווייל ער לאָזט מיך שוין ניט לעבען פאר די 8 מאָנאט געהאלט וואס איך בין איהם שולדיג.“

61) א נוטעס מיטל.

סעם: „וואס טהוט מען, דזשאָ, איך קען שוין ניט אויסהאלטען פון מײַן שווינערמוטער? זיא נעהמט מיר דאס לעבען.“

„דזשאָ: „וואס טהוט זיא דיר?“

„זיא מאכט מחלוקת אין הויז און פעראורזאכט די גרעסטע שנאה צווישען מיר און מײַן ווייב.“

„דאן מוזטו זעהען פון איהר פטור צו ווערען.“

„וויא אזוי קען איך דאס טהון?“

„זעה זיא זאָל זיך פערליעבען אין דיר.“

„וואס?“

„דאס וואס דוא הערסט.“

„ביסטו משוגע?“

„אָה ניין, איך מײן עס גאנץ ערנסט. דוא ערקלער איהר ליעבע.“

„און דאן?“

„דאן מאך מיט איהר א ויברח.“

„און דאן?“

„זאָל זיא נעהען צום טײַפעל.“

„און דאן?“

„קום צוריק אהיים.“

„וואס וועט זײַן?“

„זיא וועט שוין קיינמאל ניט וואגען איבערצוטרעטען דײַן שוועל, ווייל דײַן איינענע פרוי וועט איהר אויסרייסען די אויגען.“

„וויא אזוי ווייסטו דאס?“

„איך האב געטהאָן דאסזעלבע מיט מײַן שווינערמוטער.“

62) קרייז־עקזאַמינאַציאָן.

הער עס האט אמאל ביינעוואָהנט א קרייז־עקזאמינאציאָן אין א גערינכט־הויז, דער ווייס, אז דיא גאנצע קונסט פון דעם גרעסטען אדוואָקאט, בעשטעהט אין דעם וואס ער פרעגט אונצעהליגע מאל איין פראגע אָבער מיט א פערשיעדענעם נוסח. דאס איז צוליעב דעם, אום צו פערדרעהען דעם קאָפּ פון דעם עדות. אָבער דיעזע אדוואָקאטען זיינען נאך הינט נענען דיא יונגע און רייכע מיידלעך, וועלכע נעהמען זייערע חתנים אויף א פערהער. נעבען מיר וואָהנט א רייכער מאַן, וועלכער האט א טאָכטער וואס איז פערלאָבט מיט א יונגען מאן. איך וועל דאָ איבערגעבען א קורצען טהייל פון א געשפרעך וואס איך האב מיך לעטצטענס צוגעהערט:

זיא: „ביסטו איבערציינט, אז דו ליעבסט מיך?"

ער: „געוויס אזוי."

„און וועסט מיך אימער אזוי ליעבען?"

„אימער —"

„אָבער דו קענסט דאך אמאל אנדערש ווערען?"

„וויא קען איך —"

„את יא, דו קענסט אמאל זעהען איינע, וועלכע זאָל דיר בעסער געפעלען הערען."

דערבייא האט זיא זיך בעפרייעט פון זיין אומארמונג.

„און דו האסט נאך קיין פרויענצימער געליעבט אויסער מיך?"

„קיין אנדערע."

„און דו ביסט פאָזיטיוו איבערציינט, אז דו וועסט ניעמאלס ליעבען קיין אנדערע אויסער מיך?"

„ניעמאלס!"

„ווען זיא זאָל נאך אפילו זיין ווּא שעהן?"

„ווער? וועמען מיינסטו?"

„אָה, איך מיין, ווען דו זאָלסט זיך בעגעגענען מיט איין אנדערע, א שענערע?"

„עס קען אָבער ניט זיין קיין אנדערע אויסער דיר."

„אָה, איך ווייס, אזוי זאגסטו יעטצט; אָבער קענסטו זיכער זיין, אז דו וועסט מיך אימער ליעבען?"

„אימער. איך בין זיכער —"

„וויא קענסטו זיכער זיין? ווען דוא וואָלסט זיך מיט מיר ניט בעקאנט?"

„אָבער איך האב מיך מיט דיר יא בעקאנט."

„אָבער דוא האסט זיך אין מיר אזוי שנעל פערליעבט. וויא קען איך וויסען, פיעללייכט בעגעגנעסטו איין אנדערע, און פערליעבסט זיך אין איהר אייך אזוי שנעל?"

„אָבער דיא אנדערע קען ניט זיין דוא — "

„זיא קען אָבער נאך שעהנער זיין פון מיר?"

„דאס איז אונמעגליך —"

„אזוי דענקסטו יעמצט, אָבער ווער גאַראַנטירט מיר, אז דוא וועסט אימער אזוי דענקען?"

„אימער, בייא מיין עהרענוואָרט."

„און דוא וועסט קיינמאל ניט דענקען, אז איין אנדערע איז שעהנער וויא איך?"

„קיינמאל!"

„דאַן איז דאס אמת, אז דוא ליעבסט מיך?"

„איך ליעב — "

דיעזער קרייץ־פערהער האט געקענט אנהאלטען נאך א גאנצע נאכט, נאָר דאס גליק איז געווען, וואס מיין שכן, דער כּה'ס פּאמער, איז אריין אין זאלאָן און אויסגעלאָשען דעם לאָמפּ, בעמערקענדיג, אז עס איז שוין זעהר שפּעט און ער קען ניט שלאָפען ווען עס איז צו ליכטיג אין הויז.

דער יונגער מאן האט געוואונשען „גוטע נאכט," און זיא האט איהם איינגעראָמט: „געדענק!"

63) ענטלאָפען מיט דעם באָרדער.

סעם: „איז דאס אמת, דזשאָו, אז דיין פּלונית'טע האט געמאכט א ויברח מיט דעם באָרדער?"

דזשאָו: „אמת."

„ביסטו געווען אין דער היים?"

„ניין."

„ווארום?"

„כדי זייא צו געבען א געלעגענהייט צו ענטלויפען."

„און יעטצט?"

„איז מיין גאנצע שמחה צערשטערט."

„ווארום?"

„איך האב געהערט, אז זיא קומט צוריק מיך בעטען איך זאָל איהר פערציהען."

64) אַ שיפס-קאַפּיטאַן.

פרייליין פרענגאלעס: „וואס פאר א מאן ווענסטו וועלען האבען?"

פרייליין ליעבעפּיעל: „א שיפס־קאפיטאן."

„ווארום גראדע א שיפס־קאפיטאן?"

„וייל אזעלכער איז זעהר ווענינ צו הויז."

65) ו ו י י נ ע ן.

א יונגע דאמע, אָבער זעהר א מיאוסע, איז געקומען אין א טאָג בעזוכען איהרע א פריינדין, און געטראָפען דער פריינדין'ס א מײדעלע שטאַרק וויינען.

„שאַ, וויין ניט אזוי," האט דיא דאמע געזאגט צום קינד. „ווען קינדער וויינען פיעל, דאַן ווערען זייא מיאוס."

„דאַן האט איהר," האט דאס קינד געענטפערט, „געמוזט זעהר פיעל וויינען ווען איהר זייט געווען א קינד."

66) וואס ער וועט זיין.

צערטליבע מוטער: „וואס דענקט איהר וועט זיין פון מיין זוהן ווען ער וועט אויפוואקסען?"

פריינדין: „א אידישער אקטיאר."

„ווארום?"

„וייל לויט זיין שרייען יעטצט, וועט ער אמאל זיין דער גרעסטער קינסטלער."

67) אַ ניו יאָרקער פּאָליציסט

„מיסטער פּאָליסמאן!" האט אויסגעשריען א מאן צולויפענדיג האסטיג צו א ניו יאָרקער פּאָליציסט, „ארעטירט מיך! איך האב ערשאָסען א מאן, געלכער איז

שוין וואהרשיינליך טוים, און איך וויל מיך אליין איבערגעבען צו דער פאָ־ליצייא !"

„צום טייפעל !" האט דער פאָליציסט אויסגעשריען. „נעהמט אהיים און ווארט ביז מען וועט אייך זוכען און ארעסטירען. ווען אלע באנדיטען זאָלען דאסזעלבע טהון, וואָלט איך און מיינע קאמעראדען שנעל פערלוירען דיא פאָסטענס".

68) זיא פאָלגט דיא מאַמאַ.

„קום סיידיע," האט דיא עלטערע שוועסטער געזאגט צום קליינעם שוועסטער'ל, „קום שוין שלאָפען, עס איז שפעט; „אַ קינד וויא דוא, מוז שוין האלטען געשלאָסען דיא אויגען."

„ניין, ניין," האט דאס קינד געענטפערט קוקענדיג אויף דעם יונגען מאן וואס איז געקומען בעזוכען איהר שוועסטער. „דיא מאמא האט מיר אָנגעזאגט, אז כל־זמן סעם איז דאָ, זאָל איך האלטען אָפען דיא אויגען."

69) איין איבערגעקעהרטע מדינה.

אַ רוסס פון אַ דאָרף, איז געקומען נאך אמעריקא, און געהענדיג איבער דער גאס, האט איהם בעפאלען אַ הונד. דער רוסס האט זיך אויסגעבויגען און געוואָלט אויסרייסען אַ שטיין פון דעם טראָטואר, צו ווארפען דעם הונד, אָבער ער האט ניט געקענט.

„דאס איז איין איבערנעקעהרטע מדינה !" האט דער רוסס געשריען זייענדיג זעהר בעז. „שטיינער זיינען צוגעבונדען און הינט זיינען גאר פרייא !"

70) טאָקי אַ פעהלער.

אַ דיענסט־מעדכען וואס איז אוועק פון איין פלאַטץ, איז געקומען זוכען אַ שטעלע בייא אַ נייער בעל־הבית'טע.

„ווארום זייט איהר אוועק פון דעם לעטצטען פלאַטץ ?" האט דיא פרוי געפרעגט.

„ווייל דער בעל־הבית האט מיך אימער געגלעט און געזאגט, אז איך בין זעהר שעהן. דיא בעל־הבית'טע האט דאס ניט געקענט ליידען."

„דאן ביסטו ניט פאר מיר; מיין מאן און איך האבען אויך אַזאַ מבע."

71) זיין שוועסטער'ס צייהן.

א יונגער מאן, וועלכער איז געקומען בעזוכען א מיידעל, צו וועלכער ער האט זיך געשדכנט, און זיא נים געטראָפען צו הויז, האט זיך אוועק געזעטצט און גע־נומען אויף זיין שויס דעם מיידעל'ס קליינעם ברודער'ל.

„ווער האט געמאכט אייערע צייהן?" האט דאס קינד געפרעגט וויזענדיג אויף דעם יונגען מאן'ס ליפען.

„גאָט," איז געווען דער ענטפער.

„און מיין שוועסטער'ס צייהן," האט דאס קינד בעמערקט, האט געמאכט דער דענטיסט."

דער יונגער מאן האט זיך שנעל אויפגעהויבען, ארויס געהענדיג האט ער בע־מערקט: „א זעלטענער צופאל פון א קינד'ס פלוידערייא! איך האב נאך שיער געזאָלט הייראטהען א מויד אָהן א צאָהן אין מויל."

72) נאָר געגען אַנדערע.

לעטצטענס האט זיך א דאמע אויסגעגליטשט אויף א ניו יאָרקער טראָטואר און איז געפאלען. א מאן, וואס האט שפאצירט מיט זיין פרוי פון דער אנדערער זייט שטראסע, האט דאס דערזעהען; און איז אריבער געלאָפען העלפען דער דאמע זיך אויפהויבען. זיין פרוי איז איהם אָבער נאכגעלאָפען און איהם אוועק געריסען פון דער געפאלענער דאמע.

„דוא וועסט זיא נים אויפהייבען!" האט זיא געשריען.

„ווארום?"

„דוא פרעגסט נאך ווארום? דוא דערזעהסט א ווילד־פרעמדע פרוי און דוא ווערסט באלד דיא כפרה פאר איהר ווען זיא איז געפאלען. לעטצטע וואָך, ווען איך בין ארונטער געפאלען פון אלע טרעפען אין קעללער, ביסטו געשטאנען און גע־לאכט, און געפרעגט אויב איך פראַקטיציר אין שפרינגען, אום איך זאָל קענען אריין אין א צירקוס."

„אָה יא, ריכטיג."

„ווארום איז דאס געווען?"

„איך פערזיכער דיך, מיין ליעבע פרוי. ווען דוא וואָלסט געווען איין אנדערע'ס פרוי, און דוא וואָלסט אזוי ארונטער געפאלען אין קעללער, וואָלט איך דיך אויפ־געהויבען מיט דעם גרעסטען בערויעה."

73) ווער איז שווערער?

„פאפא“, האט דער קליינער יוליוס געזאגט צו זיין פאטער אבענד, „נעהם מיך אויף דיין שויס.“

„ניין, קינד,“ האט דער פאטער געענטפערט, „איך בין זעהר מיעד און דוא ביסט אהן עין־הרע שווער.“

„שווער! איך בין שווער?“ האט דער קליינער יוליוס אויסגערופען וועהרענדיג שטארק אין כעס. „ווער איז שווערער, איך אדער דיא גראבע דיענסט, לילי, וועלכע דוא האסט נעכטען אויף דער נאכט געהאלטען אויף דיין שויס אין קיך?“

74) וואס ער וויל זאגען.

ריכטער: „הער אויס געפאנגענער! איידער איך שפרעך אויס מיין אור־טהייל, האסטו דאס רעכט צו זאגען וואס דוא ווילסט.“

געפאנגענער: „דאן וואונש איך אייך אדיע, און לאזט מיך געהען.“

דער „אדיע“ איז אקצעפטירט געווארען נאר ער האט נאך געמוזט אויס־ווארטען ביז דער ריכטער האט איהם פערארורטהיילט אויף 5 יאהר געפענגנים פאר גנבה.

75) נ א ך ע ר ג ע ר.

1־טער אלטער בחור: „האסטו שוין אמאל געזעהען וויא מען הייננט א מענשען?“

2־טער אלטער בחור: „איך האב געזעהען נאך ערגערעס; איך האב בייי־געוואהנט א חתונה וויא מען האט 2 יונגע מענשען בעגראבען לעבעדינער־הייט.“

76) א קלוגעם קינד.

סעמי, א 6־יעהריגער אינגעלע, וועלכען זיין מוטער האט געקויפט א נייעם הוט, איז אוועק שפיעלען און צוריק געקעהרט אהיים מיט דעם הוט שמוטציג און נאס.

„וואס איז דאס, סעמי?“ האט זיין מוטער געפרעגט. „ווער האט דיר אריין געווארפען דעם הוט אין דער בלאטע.“

„א ענגעל, מאמא, זעהר א שלעכטער ענגעל,“ האט סעמי נעענט־פערט.

„עס איז ליענען, סעמי,“ האט דיא מוטער געשריען, „איך האב דיך אליין געזעהען, דורך'ן פענסטער, אריין ווארפען דעם הוט אין רינשטאק.“

„און וואס בין איך, ניט א ענגעל? אויך א שלעכטער וויא דוא ווייסט.“

אויף'ן אנדערן טאג האט דיא מוטער געהייסען סעמי'ן בלייבען שפיעלען אין הויף און ניט אויפמאכען דעם טויער. מיט א קורצע צייט שפעטער, האט איהם דיא מוטער דערזעהען אויף דער גאס.

„סעמי!“ האט זיא געשריען, „איך האב דאך דיר אנגעזאגט דוא זאלסט ניט עפענען דעם טויער!“

„איך האב ניט געעפענט, מאמא, איך בין אריבער געקראכען איבער דעם פארקען.“

77) א גרויסעס קונסט־ווערק.

א בעריהמטער קריטיקער פון מאלערייען, איז געשיקט געווארען פון א ציימונג אין א נייער קונסט־גאלעריע צו בעטראכטען דיא בילדער און שרייבען איבער זייא.

וויא דער קריטיקער איז אריין געקומען אין ערשטען זאלאן, איז געהאנגען גע־גענאיבער איהם א שפיעגעל וואו ער האט זיך אליין געזעהען. ער איז אבער געווען אביסעל שיכור און ער האט גערעכענט, אז ער זעהט א בילד. ער האט גלייך ארויס גענומען זיין בלייפעדער און פאפיר, און געמאכט פאלגענדען נאטיץ:

„ערשטעס צימער: דער קאפ פון א שיכור, קיין אונטערשריפט פון דעם מאלער דארויף. דאס געזיכט איז זעהר כאראקטעריסטיש; א רויטע נאז און מערק־ווירדיג נאטירליך; דאס איז פאזיטיוו א בילד געמאלען נאך א לעבעדיגען מאדעל. איך דענק, אז איך האב דאס געזיכט שוין אמאל געזעהען.“

78) דער דאקטאר האט איינגעשטימט.

הערר: „וויפיעל בעטרעפט מיין רעכענונג, דאקטאר.“

דאקטאר: „פופציג דאלאר.“

הערר: „איך רעכען, דאקטאר, אז דאס איז אביסעל צופיעל. אזוי וויא איהר ווייסט, אז אלע קינדער אין דער נאכבארשאפט האבען געמאזעלט נאכדעם

ווי זייא האבען זיך אָנגעפּילט מיט דער קראַנקהייט פון מיין קינד, און איהר זייט גערופען געוואָרען צו אַלע, ווייל איהר מיר געווים אָרונטער לאָזען 25 דאָלאַר."

דער דאָקטאָר האט איינגעזעהען דיא גערעכטע טענה און איינגעשטימט.

79) פּאָליטישע עקאָנאָמיע.

דער זוהן פון א רייכען יאַפּאַנעזער איז געשיקט געוואָרען אין איין אוניווערזיטעט צו שטודירען פּאָליטישע עקאָנאָמיע, דאמיט ער זאָל קענען מיט דער צייט ווערען א פּאָליטיקער אין יאַפּאַן. אלס ער האט צוריק געקעהרט אהיים נאָך מעהרערע יאָהרען, האבען איהם זיינע בעקאַנטע געפרעגט וואס ער האט אויסגעשטודירט.

„ניט זעהר פיעל," האט דער יונגער מאַן געענטפערט.

„וואָרום?"

„איך האב געלערענט דיא גאַנצע צייט וויא אזוי איינצוגרעדען דער הונגרינער מאַסע, אז מען דאַרף זיין רוהיג, געלאַסען און אונטערגעבען אפילו ווען מען האט נים וואס צו עסען."

„וואָס הייסט דאס?"

„דאס הייסט פּאָליטישע עקאָנאָמיע."

„אַלזאָ?"

„דאס פערשטעהט יעדער עדעלמאַן אויסנעצייכענט, ווייל ער זויגט עס איין מיט זיין מוטער'ס מילך צו נאַרען און בעטריגען."

80) איין ערקלערונג.

לעהרער: „זאג נאָר, סעמי, וואס הייסט א שרץ?"
סעמי: „א חיה וואס קריכט."
לעהרער: „גיב מיר א ביישפּיעל."
סעמי: „מיין קליין ברודער'ל."

81) ווער עס קען בעסער געהען.

א מאַן איז צרוים געגאַנגען פון זיין הויז און געטראָפען א מאַן זיטצענדיג פאַר זיין טהיר.

„ביסטו שיכור ?“ האט ער געפרעגט.

„געוויס בין איך שיכור,“ איז געווען דער ענטפער.

„דאן געה דיר אוועק פון דאנען.“

„זיים איהר שיכור ?“ האט דער מאן פון אויף דער ערד געפרעגט.

„ניין.“

„דאן איז עס פאר אייך פיעל לייכטער אוועק צו געהען. איך קען מיך ניט ריהרען.“

82) אַ געטרייע פרוי.

א מאן, וועלכער איז געווען אייפערזיכטיג אויף זיין ווייב, האט בעשלאָסען צו שטארבען. ער האט ערזוכט זיין אייגענע פרוי, זיא זאָל איהם ברענגען סם, דאמיט זיא זאָל איהם פטור ווערען. דיא פרוי האט ערפיללט זיין וואונש.

נאכדעם וויא ער האט דאס איינגענומען, האט ער זיך אוועק געלייגט שטארבען. צום שלום, אלס עס איז נאך איבערגעבליעבען אביסעל פון דעם סם, האט דיא פרוי ערקלערט, אז זיא וויל אויך שטארבען און איינגענומען דעם רעסט.

וויא דער מאן האט דאס דערזעהען, האט ער אנגעפאנגען צו שרייען :

„יעטצט, מיין טהייערע, בין איך איבערציינגט, אז דיא ביסט מיר געטרייא ! ניין, און טויזענד מאל ניין ! דוא זאָלסט ניט שטארבען ! הילפע, דאָקטורים...“

„שא !“ האט זיא געשריען, „מאך ניט אן אזא רעש !“

„ניין, דוא זאָלסט לעבען !“

„געוויס וועל איך לעבען.“

„דוא האסט דאָך דיך פערגיפטעט ?“

„חלילה וחס !“

„וואס דען ?“

„עס איז לאקריץ־וואסער !“

„לאקריץ־וואסער ?“

„געוויס, וויא האסטו עס דען געזעהען אַ פרוי וואס זאָל איינגעהמען גיפט צוליעב איהר מאן ?“

83) אַ וויסענשאַפּטליכעס וואונדער.

א שטעטעל, ניט ווייט פון ניו יאָרק, האט געהאט בלויז איין דאָקטאָר אויף 1200 איינוואָהנער, און, דאס וואונדער איז, וואס דיא בעפעלקערונג האט זיך יעדעס יאָהר פערמעהרט. זייט דיא לעצטע 5 יאָהר אָבער, געפינען זיך שוין 5 דאָקטוירום, און דאס אינטערעסאנטע דערבייא איז, וואס זייט דאמאלס ווערט פון יאָהר צו יאָהר אלץ וועניגער מענשען.

84) אַ קינד'ס ענטפער.

„שעהם זיך, סיללי,“ האט געזאגט דיא מוטער צו איהר קליינע טאָכטער. „האסטו שוין אמאל געזעהען מיינע הענד אזוי שמוטציג וויא דיינע?“

„ניין, מוטער, איך האב עס ניט געזעהען, אָבער דיין מוטער האט עס יא געזעהען.“

85) זיך פאַרשטעלען.

קונה: „וואס איז דאס? איך האב דאָך פערלאנגט ברענדי, ניט קיין וויסקי?“

פערקויפער: „טרינקט און שטעלט זיך פאָר, אז עס איז ברענדי.“

ער האט אויסגעטרונקען און זיך געלאָזען ארויס געהען, ווען דער פערקויפער האט איהם צוריק גערופען:

„הא, מיסטער, איהר האט עפּעס פערגעסען!“

„וואס איז נייעס?“

„איהר האט פערגעסען צו צאָהלען.“

„שטעלט זיך פאָר, אז איך האב אייך שוין בעצאָהלט,“ און ער איז אוועק.

86) וואס ער דאַרף טהון.

פערליעבטער: „זאג מיר, מינא, וואס קען איך טהון דוא זאָלסט מיך ליעבען?“

מינא: „קויף מיר א בריליאנטענע רינג, הער אויף צו עסען ציבעלעס מיט קנאָבעל, דערצעהל מיר ניט פון קיין פערגאנגענע ליעבעס, און ווען דוא קוממסט

אריין אין הויז, דאן זאָלסטו ניט זאגען קיין וויטצען, וועלכע דוא קענסט ניט ארויס ברענגען.“

87) א טרייסט.

„אך, מיין טהייערע,“ האט א מאן געזאגט צו זיין יונגע פרוי, וועלכע ער האט בעגלייטעט צו דער באהן אום זיא זאָל ארויס פאָהרען אויף א פאאר וואָכען צום ים. „עס וועט מיר זיין זעהר אומעטיג אין דיין אבוועזענהייט.“

„ניין, טשאלי, האסט ניט וואס צו זאָרגען. מיין מאמא וועט זיטצען און שלאָפען בייא דיר דיא גאנצע צייט.“

דער ארמער מאן איז בלאס געוואָרען און מעהר ניט גערעדט א וואָרט.

88) ער האט געוואונען.

א וואָהלהאבענדער מאן איז פארביינגעגאנגען און געטראָפען 12 לעדיג־געהערס זיטצענדיג אויף דער ערד, און זיך ווארעמענדיג בייא דער זונן.

„איך בין בערייט צו געבען א דאָלאר דעם פוילסטען פון אייך,“ האט ער געזאגט.

עלף זיינען באלד אויפגעשפרונגען און יעדער האט בעהויפטעט, אז ער איז דער פוילסטער.

„און וואס איז מיט דיר?“ האט ער געפרעגט דעם וואס איז געבליעבען זיטצען.

„איך בין צו פויל אויפצושטעהען,“ האט ער געענטפערט.

„דוא האסט געוואונען,“ האט דער מאן געזאגט, און וועלענדיג איהם געבען דעם דאָלאר, האט דער פוילער געזאגט, אז ער איז צו פויל צו נעהמען דעם דאלאר, זאָנדערן דער מאן זאָל עס איהם אריין לעגען אין זיין קעשענע.

ער האט אזוי געטהאָן און בעמערקט: „אויב פוילקייט קען אויך עפעס פערדיענען, דאן האסטו עהרליך פערדיענט דעם דאָלאר.“

89) א גליקליכער מענש.

„האסטו געהערט, דזשאָו, סעם׳ס ווייב האט געמאכט א ויברוח מיט דעם לענדלאָרד׳ס זוהן.“

„איך האב אימער געזאגט,“ האט דזשאָו בעמערקט, „אז סעם איז א גליקליכער מענש — הלוואי העלפט מיר גאָט אויך אזא גליק!“

90) דער שטערנזעהער.

„ערהאבענע מאיעסטעט!" האט דער אראבישער שטערנזעהער געזאגט צום סולטאן פון מאראקא וועהרענד ער איז געפאלען צו זיינע פיס. „בעזארג שנעל דיינע געשעפטען, גיב איבער דיין מלוכה אין זיכערע הענד, און בערייטע דיך פאר..."

„וואס איז נייעס?" האט דער סולטאן געפרעגט.

„איך האב געלעזען אין דיא שטערען, אז דאס לעבענס-ליכט פון אייער ערהאבענע מאיעסטעט מוז באלד אויסגעלאשען ווערען."

„ווירקליך?"

„אזוי איז עס."

„און וויא לאנג דארפסטו לעבען?" האט דער סולטאן געפרעגט נייגיערינ.

„מיינע שטערען צייגען מיר, אז איך וועל נאך לעבען זעהר, זעהר לאנג."

„דאן וועל איך דיר בעווייזען, אז דיינע שטערען זאגען ליגען," האט דער סולטאן בעמערקט גאנץ רוהיג. זיך אומווענדענדיג, האט ער צוגערופען זיינעם איין אדיוטאנט און געהייסען ארויס פיהרען דעם שטערנזעהער מען זאל איהם אב-האקען דעם קאפ. ווען אלעס איז געווען פאראיבער, האט דער סו טאן געזאגט:

„איך קען שוין ריכטיגער פראפעצייהען וויא דיא שטערען."

91) ווער איז דער אידיאט?

„סעם!" האט געשריען דער גראספאטער צו זיין אייניקעל. „קום נאר אהער!"

„וואס ווילסטו?"

„איך האב שוין גזוכט צווישען מיינע פאפירען און אין יעדען ווינקעל, און געפין ניט מיינע ברילען. עפעס איין אידיאט האט זייא ערגענץ אוועק געלייגט."

„ביסטו זיכער, גראספאטער, אז איין אידיאט האט דאס געטהאן?"

„געוויס, סעם, גלויבסט מיר ניט?"

„דאן געפינען זיך דיא ברילען אויף דיין שטערן."

דער אלטער האט אנגעקוקט זיין אייניקעל אביסעל בייז און זיך אבגעווענדעט פון איהם.

92) ער מח בעשטראפט ווערען.

„פאפא!“

„יא, מיין קינד.“

„געדענקסטו ווען דוא האסט מיך געשלאגען ווארום איך האב געביסען מיין ברודער׳ל בעני?“

„געוויס געדענק איך, און דוא האסט עס אויך פערדיענט, ווייל מען טאר ניט בייסען.“

„מען טאר ניט זאגסטו?“

„געוויס טאר מען ניט.“

„דאן זאלסטו נוט צוברעכען דיא ביינער פון דעם פיאנא־לעהרער, וועלבער האט נעכטען אזוי איינגעביסען מיין שוועסטער׳ס ליפען, אז זיא האט איהם אנגע־כאפט ארום האלז און איהם געוואלט דערווערגען.“

93) שטארק חרטה געהאט.

חתן: „ווארט אוים דא איין אוינענבליק, איך געה נאר אריין מיר קויפען א ציגאר און קום גלייך ארוים.“

כלה: „איך וויל ניט ווארטען, הענרי, ווירקליך, רויכען איז ערשטענס ניט געזונד און דאן קאסט עס גלאט געלד. ווירקליך, נאך דער חתונה, ווען מען איז שפארזאם, איז עס א גרויסע זאך.“

חתן: „האסט פאלקאמען רעכט, מיין טהייערע, פון היינט אן הער איך אויף צו רויכען.“

זיא האט איהם צוגעווארפען א בליק פול ליעבע און צערטליכקייט.

דאן זיינען זייא פארביינגעגאנגען נעבען איין אייז־קרים־סאלון.

„זעהסטו, מיין טהייערע,“ האט ער געזאגט, „איך האב גערעכענט אריין צו געהען עסען מיט דיר אביסעל אייז־קרים, נאר אז מען איז שפארזאם, שפארט מען אלעס איין. פריהער האב איך איינגעשפארט 10 סענט אויף א ציגאר און יעטצט 20 סענט אויף אייז־קרים. 30 סענט אין איין אבענד, איז ווירקליך זעהר פיעל. קום אריעבער דעם וועג וועלען מיר טרינקען אביסעל וואסער פון דער שפרינג־ברונען, דארט קאסט קיין סענט.“

זיא האט זיך געביסען דיא ליפען פאר פערדרוס, אָבער זיא האט נעמח
שווייגען.

94) דאָן וואָלט ער געוואוסט.

„שמואל,“ האט דער פאטער געזאגט צו זיין זוהן, „איך האב עס גאר ני
געוואוסט ביז היינט, אז דער לעהרער האט דיך געשלאגען.“
„וואס איז דאָ פאר א וואונדער,“ האט שמואל געענטפערט, „ווען דו
וואָלסט געשטעקט אין מיינע הויזען, וואָלסטו עס געוואוסט גלייך מיט מיר.“

95) אַ קלאָג צו זייא ביידען.

„מיסטער פרעזידענט,“ האט געזאגט א מיטגליעד פון דער חברה „אסו
לרחם“ צום פּאָרזיטצענדען, „איך האב א קלאָג צו אייך.“
„א פינסטערע קלאָג אויף אייך!“ האט דער פרעזידענט אויסגעשרי
ווערענדיג שטארק אין כעס.
„מיסטער פרעזידענט, איך האב א קלאָג צו אייך, און ווען איהר ווילט מי
ניט אויסהערען, וועט אייך ווערען פינסטער אין דיא אויגען!“
„וויעדער א קלאָג?“
„אכציג קלאָגען! וויפיעל איך וויל, ווייל איך בין דאָ א מיטגליעד! איה
הערט, אפילו אכציג קלאָגען צו אייך!“
דער פרעזידענט איז שטארק בעז געוואָרען און געוואָרפען דעם „מאן מי
דער קלאָג“ דעם האמער אין קאָפּ. דער לעטצטער האט איהם צוריק מכבד געוו
מיט א ביינקעל איבער דעם קאָפּ.
יעטצט איז א קלאָג צו זייא ביידען.

96) אויסגעפונען.

ארטהור: „זאג מיר נאר, קליינע בעססי, וועמען ליעבסטו?“
„קינד: „איך ליעב דיך.“
ארטהור: „און וועמען ליעבט דיין שוועסטער?“
קינד: „זיא ליעבט ארנאָלד'ן, וועלכער קושט זיא.“

97) אויסנעפיהרט אין דיא אויגען.

סעם: „הער נאָר אויס, דזשאָו; דיא אנדערע אינגלעך האבען מיר דער־צעהלט, אז דוא האסט געזאגט, אז מיין פאפא האט ניט אפילו אזוי פיעל שכל וויא בילל, סמיטה׳ס קליינער הינטעלע. איז דאס אמת?“

דזשאָו: „דאס איז שוא ושקר! איך האב קיינמאל ניט געזאגט, אז דיין פאפא האט ניט אפילו אזוי פיעל שכל וויא בילל, סמיטה׳ס קליינער הינטעלע. איך האב בלויז געזאגט, אז בילל, סמיטה׳ס קליינער הינטעלע האט מעהר שכל וויא דיין פאפא.“

98) צ י י ה ן.

מאדאם בלווישטיין איז א יונגע אלמנה. לעטצטענס, ווען דער יונגער קויפ־מאן גרינבערג האט איהר געמאכט אבענד א בעזוך, האט ער זיך בעקלאגט, אז ער האט צאהן שמערצען.

„ווארום טהוט איהר ניט וויא דיא מאמא מהוט?“ האט זיך אריין געמישט דער אלמנה׳ס קליינער איינעלע. „זיא נעהמט ארויס דיא ציינער, ווישט זייא איבער און שטעלט זייא צוריק אריין, און זיא פיהלט דאן גאנץ גוט.“

מיט א האלבע שטונדע שפעטער, נאכדעם וויא גרינבערג איז אוועק, האט דיא אלמנה גוט אָנגעפאטשט איהר זוהן. זיא האט איהם אָבער ניט דערצעהלט דיא אורזאכע ווארום זיא האט איהם געשלאָגען.

99) געמוזט אליין קומען.

א נעגער איז אריין געלאָפען צו א ניו יאָרקער דאָקטאָר, און זייענדיג שטארק פערסאָפעט, האט ער געזאגט:

„קומט שנעל, דאָקטאָר, בייא מיר אין הויז ליעגט א מאן געפעהרליך קראנק.“

„ווער איז דאס?“ האט דער דאָקטאָר געפרעגט.

„מאקי איך אליין,“ האט דער נעגער געענטפערט, „נאָר וויל איך האב ניט געהאט וועמען צו שיקען, בין איך אליין געקומען.“

100) איף אַ מצבה.

א ניו יאָרקער מצבה־שלעגער, האט ערהאלטען פאָלגענדע אויסשריפט פון א
מאַן, אום אויסצוקלאפּען אויף דער מצבה פיר זיין ווייב:

„דאָ ליעגט מיין ווייב, שרה טריינע בת הרב ר' טודרוס זויערקרויט. זיא איז
געווען א צדקניות. מיט דרייא פערשיעדענע באָרדערס איז זיא ענטלאָפען, און איז
יעדעס מאל צוריק געקומען צו מיר און מיר געשוואוירען, אז טראָטץ דעם אלעמען,
ליעבט זיא נאָר מיך אליין. איהר נשמה זאָל האבען א מקום מנוחה אין גן־עדן
נעבען דיא נשמות פון אלע פרומע ווייבער.“

101) וואס איז איין ענגעל?

קינד: „מאמא, וואס איז איין ענגעל?“

מוטער: „איין ענגעל איז עפעס א זאך וואס פליהט.“

קינד: „ווארום אלזאָ רופט דער פאפּא אימער אונזער דיענסט: מיין
ענגעל?“

מוטער: „עס איז אויך דערפאר, ווייל זיא וועט נאך היינט טוען פון דאנען
אוועק פליהען.“

102) פראַגע און אַנטוואָרט.

לעהרער: „זאג נאָר סעם, פון וואס מאכט מען שיך?“

סעם: „פון לעדער.“

לעהרער: „פון וואס פאר א לעדער טראָגסטו שיך?“

סעם: „לעדער פון אָקסען־פעל.“

לעהרערער: „וואס פאר א חיה בעזאָרגט דיך אלזאָ מיט שיך?“

סעם: „מיין פּאפּא.“

103) וואס פאַר איין עזעל.

„איז דאס אמת, אז איהר האט געזאגט אויף מיר, דאס איך בין איין
עזעל?“

„דאס איז אמת, אָבער איך האב ניט געזאגט, אז איהר זייט גלאט איין
עזעל.“

„וואס מיינט איהר דערמיט ?"

„איך האב געזאגט, אז איהר זייט איין עזעל, און אלעס וואס אייך פעהלט, איז דיא אויערן."

104) געראָטהען אין זיין באבען.

יונגערמאן: „זאגט מיר נאָר, בארבער, וואס זאָל דאס זיין וואס איך האב נאך קיין באָרד נים ?"

בארבער: איך ווייס נים."

יונגערמאן: „מיין זיידע האט גראדע געהאט זעהר א שעהנע שווארצע באָרד."

בארבער: „פיעללייכט זייט איהר געראָטהען אין אייער באבען ?"

יונגערמאן: „ריכטיג, זיא האט טאקי קיין באָרד נים געהאט!"

105) נאר נים געזאגט

בעל־הבית: „ביסטו געוועזן בייא גאָלדשטיינען נאך'ן געלד ?"

אנגעשטעלטער: „יא."

בעל־הבית: „נו, וואס האט ער געזאגט ?"

אנגעשטעלטער: „ער האט גאר נים געזאגט."

בעל־הבית: „גאר נים ?"

אנגעשטעלטער: „קיין וואָרט; ער האט מיך בלויז ארויס געוואָרפען.

106) דער אונטערשיעד פון אַ שעהנע פרוי ביז אַ מיאוס'ע פרוי.

א פאטער האט אמאל אָנגעזאגט זיינע צווייא זיהן פאר'ן טויט, אז זייא זאָלען קיינמאל נים הייראטהען, ווייל אלע פרויען זיינען נים עהרליך.

א פאאר יאָהר האבען דיא זיהן געפאָלגט זייער טאטען, נאר אזוי וויא זייערע געשעפטען האבען געפאָדערט זייא זאָלען האבען פרויען, האבען זייא דאָך התונה געהאט. איינער פון זייא האט געזאגט, אז כל־זמן דיא פרויען זיינען נים עהרליך, דאן וויל איך וועניגסטענס האבען א שעהנע פרוי. דער אנדערער האט אָבער גע־נומען אַזאַ העסליכקייט, דאס, לויט וויא ער האט גערעכענט, וועט שוין אפילו דער טייפעל אליין אויך פון איהר ענטלויפען.

מיט א קורצע צייט נאך דער התונה, האבען זיך ביידע ברידער בעגעגענט און בעשלאָסען אויסצופראָבירען אויב זייער פאטער'ס צוואה איז וואהר. דער, וואס

האט געהאט דיא מיאוס'ע פרוי, האט אויסגעפונען, אז דיא מיאוס'קייט גיבט אוועק זיין געלד א שעהנעם משרת וואס ער האט געהאט אין זיין געשעפט. דער, וואס האט געהאט דיא שעהנע פרוי ווידער, האט אויסגעפונען, אז זיא האט צוגענומען א פערמעגען מיט געלד פון זיינעם א שכן.

דער סוף איז געווען, צור צייט וואס דיא ברידער האבען איבערגערעכענט זייער פאטער'ס ווערטער, האבען זייא פאלגענדעס בעשלאסען: „דיא פרויען זיינען אלע גלייך, נאר דער חילוק איז, וואס דיא מיאוס'ע גיבט אוועק געלד און דיא שעהנע נעהמט געלד.“

107) צווייא בריעף.

א יונגערמאן, וועלכער איז געווען אין אמעריקא א פאאר יאהר און האט דיא גאנצע צייט קיין בריעף ניט געשריעבען אהיים צו זיינע עלטערן, האט ערהאלטען איינמאל א ריהרענדען בריעף פון זיין אלטער מוטער און דאס האט איהם בעוואויגען צו ענטפערן. ער האט אזוי געשריעבען:

„ליעבע מוטער!

„דיין לעטער האב איך ערהאלטען מיט פלעזשור. איך בין אפילו געוועזן צו ביזי, נאר, אי דאנ'ט קער, איך ענטפער דיר דאך. דוא האסט מיך געטריט אין דער היים נאך ערגער וויא א גאד דעם פול, און איצט ווילסטו איך זאל פלוצלינג ווערען א פאיין פעללאו. אה נאו, דאן טייק מי פאר ע גאי, איך בין אזוי סמאט וויא איהר אלע. זאל מיר דער פאפא שיקען אויף א גאלד וואטש ענד טשיין, און איך וועל ווערען אל־ראייט מיט אייך.“

ער האט ערהאלטען פאלגענדען ענטפער:

„ליעבעס קינד: דיין בריעף איז פיר אונז א געהיימנים. מיר בעטען דיך, אויב דוא האסט חלילה דיין שכל ניט פערלוירען, זאלסטו אריין געהען צום רב און איהם בעטען ער זאל אונז איבערזעטצען דיין לשון אויף אונזער שפראך.

„דיין מאמע בעט דערוויל גאט ער זאל אויף דיר רחמנות האבען, ווייל דוא ביסט איהר איינציג אויג אין קאפ. דיין טאטע האט געזאגט 90 קאפיטלעך תהלים פון דיינעט וועגען. אויף איין פלאטץ שרייבסטו „ע גאי“ ווען דיין פערשטאנד איז חלילה ניט געשטערט, בעט איך דיך, דיין מוטער, טאמער האסטו דערמיט געמיינט דיין פאטער, זאלסטו איהם מעהר ניט אזוי שרייבען, ווייל, וויא דוא ווייסט, ווערט

ער שטארק ברוגז ווען מען רופט איהם „נאַי." עס האט איהם לעטצטענס נעקאָסט ח"י מאל ח"ו גראָשען, מען זאָל איהם אויפהערען צו רופען „בערל נאַי," און עס איז נעווים איין עולה, אז זיין איינען קינד זאָל איהם אזוי רופען, ווען אנדערע טהון עס ניט."

108) פערביטען געוואָרען דיא בריעף.

א פרוי, וועלכע האט געוואוסט, אז דער מאן ליעבט זיא זעהר ווענינ, האט אין א טאָג ערהאלטען פאָלגענדען בריעף פון איהר מאן, וועלכער איז געווען אין א בענאכבארטער שטאָדט וועגען געשעפטען:

„מיין הערצענס־געליעבטע:

„ענטשולדיג מיר וואס איך האב דיך ניט געקענט זעהען איידער איך בין אוועק געפאָהרען. צווייא מאל האב איך געשיקט דיר אַנזאגען פון מיין אָברייזע און דיר געשיקט געלד, נאָר ביידע מאל איז געווען דיא טהיר פערשלאָסען. איך שיק דיר אלזאָ יעטצט פער פאָסט 200 דאָלאר, און זאָ שנעל וויא איך וועל דיר נאָך אמאל קענען צודריקען צו מיין ברוסט, זאָל דיין ווייסער האלז פערציערט ווערען מיט 6 שנירלעך פערל און אין דיינע אויערן זאָלען גלענצען דיא שענסטע בריליאַנטען. מיין בלינדע קוה, דאס הייסט, מיין ווייב, קריעגט קיין סענט, דערפאַר וואס זיא האט דיך לעטצטענס בעליידיגט. איך בעט דיך, קום ניט אין איהר וועג און בע־נעגען זיך ניט מיט איהר. עס וואָלט מיר הערצליך לייד געטהאָן, צו וויסען, אז דוא האסט דיך אויפגערעגט."

זיין געליעבטע האט ערהאלטען פאָלגענדען בריעף:

„הער אויס, שלאַג, צרה, אָנשיקעניש און מיאוסקייט! דוא זאָלסט מיר ניט פערקלאפּען א קאָפּ מיט בריעף, אז דוא האסט קיין געלד ניט און דוא בעדארפסט געלד. איך וועל דיר ניט שיקען קיין געלד כל־זמן איך האב ניט. מיינעטוועגען קענסטו זיך אויך אויפהייננען. איך קען שוין פון דיר מעהר ניט אויסהאלטען, און ווען איך וועל אהיים קומען וועל איך מיט דיר שלאָגען כפרות."

ווען דיעזע בריעף זיינען פאָרגעלעזען געוואָרען ביים גט־פראָצעס, האט דער מאן פערלוירען אלע זיינע רעכטע און געמוזט צאָהלען זיין ווייב אזוי פיעל וואָכענ־געלד, אז עס איז איהם זעהר ווענינ געבליעבען נאָך צו בעזאָרגען זיין קאָסטבארע געליעבטע.

109) אַ קינד ווייס ניט קיין חכמות.

א פראַצענטניק איז געקומען בעזוכען א געוויסען הערר, וועלכער איז איהם שולדיג געווען געלד, און ער איז עמפפאנגען געוואָרען פון דער פרוי. ער האט זיך אוועק געזעטצט ווארטען. א 6־יעהרינער אינגעלע האט זיך געדרעהט ארום דעם פראַצענטניק און געזוכט עפּעס געבען איהם.

„וואס איז דושאָ, וואס זוכסטו דאָרט?" האט דיא מוטער געפרעגט.

„איך וויל ארויס גנב'ענען דעם פּאפּאַ'ס הוט," האט דאס קינד געזאגט, „ווייל ער זיצט אין צווייטען צימער און וויל אוועק געהען, אָהנע דיעזער מאַן זאָל דערפון וויסען."

110) זיא האט קיין מזל נים.

„אויב מיין חייראטה איז איין אונגליקליכע, פרענסטו?" האט אויסגעשריען דיא בעריהמטע אקטריסע צו איהרע א קאמעראדין. „געוויס בין איך אונגליקליך! האסטו געהערט, שוין באלד א יאָהר פערהייראטהעט און עס איז נאך גאר קיין האָפנונג ניטאָ אויף א גט. איך האב קיינמאל קיין מזל ניט געהאט, און איך וועל שוין שטארבען אונגליקליך. מיר האט נאָט בעשערט א מאַן וואס טרינקט ניט, שלאָגט מיך ניט, און פערשפּיעלט אפילו נים מיין ציערונג אין קארטען. ווען ער וועט ניט ענדערן זיין מיינונג צו טהון עפּעס איינס פון דיעזע דרייא זאכען, דאן האב איך א געלעגענהייט מיט איהם אזוי לאנג צו וואָהנען, ביז עס וועלען מיר אָנהויבען צו וואקסען גרויע האאר. אזוי ווערט מען פּעראונגליקט! דיא צייטונגען זיינען שוין אפילו מיעד געוואָרען צו דערמאָהנען מיין נאמען וויא איך שפּיעל, און ווען איך וועל זיך ניט זעהען שנעלער פערשאפען א נאמען דורך א גט, בין איך רואינירט."

111) אַ פלעק אויף'ן ליעבע-בריעף.

נאכדעם וויא דער געליעבטער זיטצט אָב איבער דרייא שטונדען שרייבענדיג א שעהנעם בריעף צו זיין געליעבטע, מאכט זיך, וואס נראדע צום שלוס, האט זיין פען אָנגענומען צו פיעל טינט און אַרונטער געלאָזען אויף'ן בריעף פעראורזאכענדיג א פלעק.

אנפאנגס פליכט ער אפילו דעם טייפעל אין זיין אויפרעגונג, נאָר נאכדעם, נעהמט ער זיין פען און צערשטירט אביסעל דעם פלעק, און שרייבט צו: „דאָ, מיין הערצענס־געליעבטע, האבען מיינע ליפען אָבגעפרעסט א קוש פיר דיר.“ און זיא, דיא נאַרישע גאנז, גלויבט דאס.“

לעטצטענס אָבער, האבען דיא מיידלעך ערפאהרען פון דיעזען סוד, אין טהון שוין אויך דאסזעלבע.

112) ניט געווען קיין נאַר.

דזשאָו רייד פון ניו יאָרק, איז געבליעבען א יתום און ער האט געמוזט אוועק פאָהרען אין א דאָרף אום צו וואָהנען בייא זיין אָנקעל, וועלכער איז זעהר קארג און פערגינט זיך אליין ניט דאס עסען.

אין א טאָג איז פארבייגעגאנגען איינער פון דיא בעקאנטע מאָגערע יאגד־הינט, און דער אָנקעל האט געפרעגט דזשאָו׳ן:

„וואס דענקסטו איז דיא אורזאכע וואס דיעזער הונד איז אזוי מאָגער?“

„ער וואָהנט געוויס בייא זיינעם איין אָנקעל,“ האט דזשאָו באלד גע־ענטפערט.

113) געטראָפען.

אין שטאט אייאָווא איז א מאָדע, דאס ווען איין אלטע רייכע פרוי שטארבט, ווערט אויסגעהאקט אויף איהר מארמאָר־מצבה, א וויס־מארמאָרענעם שעפעלע, אָנצוצייגען איהר גוטסקייט און אונשולד אויף דער וועלט. אין א טאָג, האט א מוטער מיט־גענומען איהר 5־יעהריגען איינגעלע צום ערשטען מאָל אויף׳ן בית־עלמין, און איהם געוואָלט צו פיהרען ווייזען וואו זיינע א מוהמע ליעגט בעערדיגט. אלס זייא זיינען צוגעקומען צום קבר האט דאס קינד דערזעהען דאס שעפעלע, און ער האט אויסגעשריען:

„דאָ מוז געוויס ליעגען בעהאלטען איין אלטע שאָף!“

„שטיל!“ האט דיא מוטער געשריען, „דאָ ליעגט בעהאלטען דיין מוהמע!“

„איז זיא געווזן א יונגע אָדער איין אלטע שאָף?“

אז א שאָף ליעגט דאָרט בעהאלטען, האט דאס קינד ניט געצווייפעלט, נאָר ער האט בלויז געוואָלט וויסען אויב זיא איז געווען יונג אָדער אלט.

114) אַ קליינער טעות.

אפּאָטהעקער (צום דיענער:) „זעה דאָ, טשאלי נעהם דיעזעס שאכטעל פּילען און טראָג דאס אוועק צו הערר לעווענטהאל, און זאָג, אז דער דאָקטאָר האט גע־הייסען דער קראנקער זאָל איינגעהמען צו 2 פּילען א שטונדע; אָבער ארונטער שלינגען, ניט קייען מיט דיא ציינען. דאן, אום דיר איינצושפּארען א וועג, טשאלי, נעהם אויך מיט דיא זעקס גענז פון דאנען און לאָז זייא צוריק בייא מיר אין דער היים.“

טשאלי האט אָבער געלאָזען דיא פּילען ביים אפּאָטהעקער אין דער היים און געבראכט דעם קראנקען דיא גענז, וועלכען ער האט געהייסען איינגעהמען „צו 2 אין א שטונדע; אָבער ארונטער שלינגען, ניט קייען.“

115) ניט געטראָפען.

א מאן איז אמאל געזעסען אין דער געזעלשאפט פון מעהרערע פרויען און דייא געפּרעגט א רעטענעש:

„ווארום רעדען פרויען וועניגער אין מאָנאט פעברואר וויא אין אלע אנדערע מאָנאטע?“

דיא פרויען האבען אָנגעהויבען נאכצודענקען איבער דיעזער אורזאכע, און ניט געקענט געפינען קיין ענטפער. יעדע איינע האט אויסגערעכענט, אז זיא פּלוידערט גראדע אזוי פיעל אין מאָנאט פעברואר וויא אין אירגענד איין אנדערן מאָנאט, און זייא האבען ניט איינגעזעהען קיין אורזאכע ווארום דער מאן זאָל בעהויפּטען, אז זייא רעדען וועניגער. ענדליך האט דער מאן געענטפערט:

„דער מאָנאט פעברואר איז דער קלענסטער אין יאָהר, ער האט בלויז 28 טעג, און דערפאר רעדען דיא פרויען וועניגער.“

116) זיין מאַמע קען עס אויך.

פּראָפעסאָר: „דער בעריהמטער גרויסער מאלער רובענס, איז אימשטאנדע געוועזען מיט איין שטריך פון זיין פּינזעל, צו מאכען פון א לאכענדעס קינד א וויינענדעס.“

שילער: „טהייערע מציאה! מיין מאמע קען עס אויך, און דערצו אָהן א פּינזעל. זיא גיט מיין לאכענדיגען ברודער'ל איין פּאטש, און ער וויינט באלד.“

אַ עצה טובה.

חייקעל. זאָג מיר נאר מייקעל, דוא ביסט דאָך מיין בעסטער פריינד, קענסט דוא מיר ניט געבען אנ׳עצה? — איך בין יעצט ניט לאנג נאָך דער חתונה און האָב עטליכע הונדערט דאָללאר און ווייס ניט וואָס אָנצופאנגען, קענסטו מיר ניט ראטהען, וואָס פאר א געשעפט איך זאָל מאכען?

מייקעל. אזוי וויא דיא בעסטע געשעפטען ליגען היינט אין דער ערד, איז מיין עצה דוא זאָלסט אהין געהן, ווערסטו געוויס דאָרט מאכען גוטע געשעפטען.

ער וויל דיא קליינע.

פאטער. זעה מיין זוהן, דאָרטען געהט שטיינהאָלץ מיט זיינע צוויי טעכטער, ער זאָגט דוא ביזט דער ריכטיגער מאן, און ער וויל דיר איינע געבען. וועלכע געפעלט דיר בעסער, דיא גרויסע אָדער דיא קליינע?

זוהן. געפעלען, געפעלט מיר דיא גרויסע, אָבער נעהמען וועלל איך דיא קליינע, ווייל אויף איהרע קליידער דארף מען ווענינער וואארע געברויכען.

אַ קוש שיקט זיך ניט.

אַ יונגער מאן קומט אבענדס נאָך הויזע, און טרעפט ביי דער טיהר דיא טאָכטער פון זיין ווירטהין. ער טרייבט א ביסעל שפּאס און ניט איהר ענד־ליך א קוס. דאָס פריילין ווערט פייער־רויט, ניט איהם א קלאפּ איבער׳ן האנד און זאָגט מיט כעס: וואָס פאלט אייך איין, דאָס שיקט זיך דאָך ניט!

— איך ווייס, ענטפערט ער געלאסען, א קוש שיקט זיך ניט, און דארום האָב איך עס אייך אליין געבראכט.

אַ קליינער טעות.

אַפּאָטהעקער (צום דיענער:) „זעה דאָ, טשאלי נעהם דיעזעס שאכטעל פּי־לען און טראָג דאָס אוועק צו הערר לעווענטהאל. און זאָג, אז דער דאָקטאר האָט געהייסען דער קראנקער זאָל איינגעהמען צו 2 פּילען א שטונדע; אָבער

ארונטער שלינגען, נים קייען מים דיא צייהן. דאן, אום דיר איינצושפארען
א וועג, טשאלי, נעהם אויך מים דיא זעקס גענז פון דאנען און לאז זיי צוריק
ביי מיר אין דער היים."

טשאלי האט אבער געלאזען דיא פילען ביים אפאטהעקער אין דער היים
און געבראכט דעם קראנקען דיא גענז, וועלכען ער האט געהייסען איינגעהמען
„צו 3 אין א שטונדע; אבער ארונטער שלינגען, נים קייען."

געלעבט אין טעות.

אין א וואגען זענען געזעסען צוויי מענשען. איינער האט זיך געחאפט,
אז מען האט ביי איהם דיא נאדטיבעל ארויס געגנבעט, און האט חושד גע
ווען אין דער גנבה דעם צווייטען, באלד אבער האט ער דיא טיבעל געפונען
ביי זיך אין דער צווייטער קעשענע.

— זייט מיר מוחל, וואס איך האב בטעות אייך חושד געווען.

— בארוהיגט אייך; מיר האבען ביידע געלעבט אין טעות: איהר האט
מיך גערעכענט פאר א גנב און איך אייך פאר א פיינעם מענשען.

א וואונדער.

— איהר ווייסט, ר' חיים, גרשון חיענעס האט אייך בארעדט:

— דאס וואונדערט מיך, האט חיים געענטפערט. איך האב איהם נאך
קיין מאהל קיין טובה געטהון.

א צונגלייכעניש

— וויא איז דיר נים מאוס אזוי שפעט צו ליענען און שלאפען? עס
איז דאך שוין א פאר שעה וויא דיא זון איז אויפגעגאנגען.

— א צונגלייכעניש! דיא זון לייגט זיך אין אנהויב אבענד, און איך בין
געזעסען ביז א האלבע נאכט.

דער שטעקען שלאגט נים.

א גביר האט זיך געמאכט א רגילות נים גלויבען אין דעם, וואס איהם
האט נים געשמעקט.

— ס'איז לינענד, גלויבט נים — פלעגט ער שטענדיג רעדען, אז מען
פלעגט איהם דערצעהלען אזאך, וואס איהם געפעלט נים.

א מאָהל איז צו איהם צוגאַסט געקומען זיינער א בעקאַנטער. דעם גביר'ס באַליעבטער הונד האָט זיך א וואָרף געטהון אויף'ן גאַסט און איהם אַזאַ שטאַרקען ביסס געטהון אין פוס אַז ער איז אויפגעשפּרונגען פיר וויטאָג.

— גיט האָט קיין מורא — האָט דער גביר געזאָגט: מיין הונד בייסט ניט.

דער גאַסט האָט נעהאַפּט זיין שטעקען און גוט אָנגעקלאַפּט דעם הונד.

— האָט קיין מורא—האָט ער צום גביר געזאָגט: מיין שטעקען שלאָגט ניט.

א פויער ביים צאָהן־דאָקטאָר.

א פּויער איז געקומען צו א בעריהמטען צאָהן־דאָקטאָר מיט א קראַנ־קען צאָהן דער דאָקטאָר האָט איהם דעם צאָהן אויסגעריסען אין איין הרף עין און גאָר אָהן יסורים.

— א מאַלאָדיעץ! וויא איך בין א מענש — האָט דער פּויער געזאָגט צו פריעדין און נעפּרעגט פיעל קומט איהם דער פּאַר?

דער דאָקטאָר האָט געענטפערט, דאָס פון רייכע נעהמט ער א גרויסע געצאָהלט און פון איהם וועט ער נעמען סך הכל א האַלב קערביל. אויב ס'איז פאַר איהם צו שווער.

— א פיינער סך הכל איהר לאַכט, צו וואָס? דער רופא האָט מיר ניט לאַנג געריססען א צאָהן, האָט ער מיר אפשר א שעה אופ'ן זיינער אַרום גע־שלעפּט איבער'ן גאַנצען הויף און פאַר אַזוי פיעל טרחה האָט ער גאָר גענומען איין צעהנער און איהר האָט נור א קאַלופּע געטהון מיט'ן פינגער, ווילט איהר א האַלב קערביל.

געבליבען א נאַר.

א בעל הבית האָט ניט געקענט אויס האַלטען פון דיא ווייסע חברה־ניקעס וואָס פלעגען צו איהם אין פענסטער ווארפען קולקעס און שטיקער שניי. א מאָהל האָט עס איהם שטאַרק דערעסען, ער איז אויף דרויסען אַרויס נעלאָפען מיט א קאַנטשיק אין האַנד, האָט געהאַפּט א יונגעל און גענומען איהם שמייסען.

חאַ, חאַ, חאַ! האָט זיך דאָס געשמיסענע יונגעל צו לאַכט.

וואָס לאַכסט דוא? האָט דער בעל הבית געפרעגט פערווינדערט.

בעע! איהר זענט געבליבען דער נאַאַר: דיא קולקעס און שטיקער שניי האָט געוואָרפען גאָר א'נ'אַנדערער, ניט איך.

נערעכטינקייט.

א יוד האט פערשפיעלט א משפט. ארויסגעהענדיג פון געריכט, האט ער זיך אבגעשטעלט אונטען נעבען דיא טרעפּ, בעקוקען דאס מארמערנע ביל פון טהעמידא (דיא געטטין פון נערעכטינקייט ביי דיא אמאליגע גריעכען), וועלכע איז דארטען געשטאנען.

— וואס איז דאס פאר א פיגור? האט ער געפרעגט דיא פארביינעהער.

— נערעכטינקייט.

— אזוי! .... יעצט וואונדער איך זיך ניט וואס זיא איז אינוועניג ניטא!..

א קלוגע פרויא.

א מאן האט אויף געהערט ליעבען זיין ווייב, ווייל זיא האט געבוירען זיבען טעכטער און ניט איין זוהן. אקליינינקייט אהן א קדיש שטארבען! .... און אפשר וועט ער נאך דארפען דערפאר מגולגל ווערען?! .... בקיצור א גט!

— גוט, זאגט דאס ווייב, איך בין מסכים. קעהר מיר נור אום אלעס, וואס איך האב דיר געבראכט, חתונה האבענדיג מיט דיר.

— א, יא! ביז א סענט גיב איך דיר אוועק דיין נדן!

— ניין, מיין מאן, דאס איז גאר נישט — איך וויל, דוא זאלסט מיר אומקעהרען צוו'יק מיין מיידילשע שעהנקייט, מיין אמאהליגען כח, מיין יוגענד!.

דער מאן האט אראפּגעלאזען דעם קאפּ, געלעבט ווייטער מיט זיין קלוגע פרוי און געהאט א גוטע עלטער.

דער לעהרער מיט דיא תלמידים.

א לעהרער האט ערקלעהרט דיא תלמידים, וויא אזוי דער ערד־קונגעל איז פון וואסער און ערד, און כדי צו זעהן אויב זיי פארשטעהן, האט ער זיי א פרעג געטהון:

— וואס ווערט פון וואסער און ערד?

— א בלאטע, האבען דיא קינדער געענטפערט.

צו א בעליעבטע פרייליין.

— וואס וואלט איהר, פרייליין, געטהון, ווען דער מענש, וואס ליעבט אייך שטארק, זאגט עס אייך פריי ארויס?

— איך וואָלט יענעם אויס געפּאַטשט.

— נאַט אייך זשע מיין באַק.... נור פּאַטשט ניט זייער שטאַרק.

דער נייער רב.

א נייער רב איז געקומען אין א שטעדטיל; ער האָט זיך געוואָלט בעקאַנ־נען מיט דיא בעלי הבית'ים, ער איז אריין אין א שטוב. וואו ס'האָט זיך געהערט א קריעג, און פרעגט, ווער איז דאָ דער בעל הבית?

— זעצט זיך צו, רבי, און וואַרט אווייל'ע, האָט געענטפערט א זקן: מיין זון און שנור זענען טאַקע פּאַרנומען מיט דער פראַגע.

דער דאָקטאָר א שכור.

א בעריהמטער דאָקטאָר איז געווען זעהר שכור, ווען מען איז געקומען נאָך איהם פון זעהר אַרייכער דאַמע וועלכע איז פּלוצלינג קראַנק געוואָרען, ער האָט זיך ניט געקאָנט אָבזאָגען און האָט געמוזט געהן. דיא קראַנקע איז געלעגען אין בעט. ער האָט זיא אנגענומען פאַרן פּולס. האָט אַרויס גענומען דעם זייגער און גענומען צעהלען דיא קלעפּ פון פּולס ער האָט אבער מחמת שכרות קיין טאָלק ניט געקענט דערגעהן. ער האָט צוריק בעהאַלטען דעם זייגער און מיט אברוגעזדיגען טאָן אויף זיך אליין האָט ער אונטערגעבורט־שעט: „פע, שכור וויא לוט!" ער האָט געהייסען דער קראַנקער בלייבען אין בעט און מאָרגען פריא וועט ער א צווייטען מאָל קומען, נור מאָרגען אין דער פריה בעקומט ער אזא בריף: „ליעבער דאָקטאָר! איהר זייט גערעכט איך קען עס ניט אָבלייקענען.... איך האָב אזוי.... פון ראַסקאַש.... וויא גאָטט איז אייך ליעב, איהר זאָלט קיינעם ניט ערצעהלען וויא איהר האָט מיך געכטען געפונען.... פאַר אייער וויזיט האָט איהר דאָ א פינף און צוואַנציגער".

ניט דאַרפען אנקומען צו דאָקטוירים.

צווישען דיא פּאַפּיערען, וועלכע זיינען איבער געבליעבען פון זעהר אבער־ריהמטען דאָקטאָר, האָט מאַן געפונען אפערחתמטען קאָנווערט, אויף וועל־כען עס איז געוועזען אָנגעשריעבען: „דער איינציגער און בעסטער סוד פון דער מעדיצין" אויפ'ן טאַרג פון זיין ביבליאָטהעק האָט מען דעם פּאַקעט פערקויפט פאַר 10,000 דאָלאַר, אויף עפענדיג דעם קאָנווערט, האָט דער

קויפער געפונען אין איהם א גרויסען בויגען פאפיער, אויף וועלכען עס א
געוועזען אנגעשריבען מיט גרויסע אותיות״: האלט דיא קאפף אין קעלט. דע
מאגען ריין, דיא פיס איןווארמקייט, וועסט דוא קיין מאהל ניט דארפ
אנקומען צו דאקטוירים.

א שניידער האט אויף גענעהט פיר א פראפעססאר זעהר שמאלע הויזע
דער פראפעססאר האט זיי ניט געוואלט צונעהמען.

— דאס איז נאך דער דיא לעצטע מאָדע, האט געזאגט דער שניידע

— מען קאן דאך ניט אבשטעהן פון דער גאנצער וועלט!

— אבער איך בעט אייך, האט געענטפערט דער פראפעססאר, וויא וו
איך זיך קענען נאכיאגען נאך דער וועלט אין שמאלע הויזען?!....

ער האט חרטה.

— פלאי פלאים איז דיא ליעבע, האט איינער געזאגט: אויף מארג
נאך דער חתונה האב איך געוואלט פון ליעבע אויף עססען מיין פרוי א
היינט.... היינט האב איך שטארק חרטה, וואס איך האב עס דאמאלס ני
געטהון.

צוויי סוחרים.

צוויי סוחרים האבען זיך בעריהמט איינער פאר דעם אנדערען מיט זייע
בריהשאפט און קאפף פערדרייעניס.

— איך וועל דיך פערקויפען צעהן מאהל, איידער דוא מיך איין מאהל
האט איינער געזאגט.

— געוויס, האט דער אנדערער געענטפערט, פאר דיר וועט מיר קיינע
א גראשען ניט געבען.

א דאקטאר׳ס גלייך ווערטיל.

מיינע פריינד זענען דיא קעבינס. האט א דאקטאר געזאגט זיין שטענ
דיג ווערטיל. און אז מען האט ביי איהם געפרעגט וואס פאר א שייכות האט
ער מיט זיי, האט ער געענטפערט, אז זיי סם׳ען ביי אללעמען דיא מאגענ
און דער טוט פערשאפען זיי איהם פדיון.

א געוויססער דאָקטאָר האָט זיך אמאָהל געלייגט פריש און געזונד שלאָ־
פען און איז אזוי איינגעשלאָפען אויף אייביג. איינער א לץ האָט אויף דער־
רויף געזאָגט „דער טוידט, אפנים, האָט פאר איהם מורא געהאט און איז
צו איהם געקומען אין שלאָף.

א אנטוואָרט פון א אלטען דאָקטאר.

ביי א ניינציג יעהריגען דאָקטאר האָט מען א מאָהל געפרעגט, וואָס
איז דיא סבה פון זיין לאנג לעבען.

— דיא סבה איז גאָר א פשוט'ע, האָט דער דאָקטאר געענטפערט:
איך האָב מיין גאנץ לעבען געהאט א גרויסע הכנסה פון רפואות און אליין האָב
איך זיי קיין מאָהל געברויכט.

אין גאָס.

פאר וואָס פארקעמט איהר ניט אייערע האָאר? זעהט וויא זייא זענען
פולל מיט פעדערען און צוקאָסטרעט?

פארשטעהט איהר מיך איך בין לא עליכם אזא בעל חוב, אז דיא האָאר
אין קאָפּ זענען נימ מיינע, היינט צו וואָס זאָל איך זיי פוצען.

א גרויסער אמת.

אין א געוויססער שטאָט ר. איז אמאָהל געוועזען א גרויסע שריפה. פיעל
יודען זענען געבּיך אומגליקליך געוואָרען. צווישען זיי איז אויך אָפּגעברענט
געוואָרען א דאָרפסמאן וועלכער איז ניט לאנג אריין אין שטאָדט און האָט
מיט זיך געבראכט שיינע עטליכע רוביל. אלע יודין האָבען מסתמא געגוג גע־
וויינט און געקרעכצט, נאָר מעהר פון אללע האָט געוויינט דער דאָרפס־מאן—
וואָס וויינט איהר אזוי? „פרעגט איהם איינער ניט קיין מרה שחורה'ניק,
ד' נתן וד' לקח, גאָטט האָט אייך געגעבען דאָס געלד און גאָטט האָט דאָס
ביי אייך צוגענומען".

זאָל איך — קרייכקען ענפערט איהם דער דאָרפס־מאן מיט פייער —
זאָל איך אמיתה משונה איינגעהמען, אויב דאָ איז געוועזן איין פרעמדר
אפילו איין גראָשין, דאָס האָב איך נאָך אליין געבראכט פון דעם דאָרף".

אין וואגאָן.

מיין הערר! שרייעט א דאמע אין וואגאָן. זעהט וויא אזוי איהר לייגט אייער גלאז וואָרג אויף דער פּאָליצע, עס וועט מיר נאָך פּאלען אין קאָפּף.
נישקאָשע מאדאם, בעאונרוהיגט זיך ניט, דאָרט איז קיין גלאָז ניטא, עס וועט זיך גאָר ניט צו ברעכען.

א קלוגע טאָכטער.

„מאמע! מאמע!"
וואָס איז דאָרט — מיין טאָכטער?
„א מויז איז אריינגעפאלען אין קרינעל מילך!
„נו — האָסט דוא זיא ארויס גענומען?
„ניין! איך האָב אהין אריין — געוואָרפען דיא קאַץ".

נייגיערדיגקייט

„מאמע! פארוואָס איז ביים טאטען ניטאָ קיין האָאר אין קאָפּ?
— דאָס איז איבער דעם. וואָס ער קלעהרט אסך"
„נו — און וואָס איז ביי דיר אזוי פיעל האָאר אין קאָפּ"?
אך — טשעפּע זיך אָפּ פון מיר! וואָס פאר א־נ־איינגעגעסענער דוא ביסט!

* * *

דיא פרויען זיינען וויא דער שאָטען. יאָגסט דוא זיך נאָך זיי, אנטלויפען זיי, קוים קעהרסט זיך אָפּ פון זיי, יאָגען זיי זיך נאָך דיר.
דיא „ליעבע" איז א מין עפּידעמישע קריינק אזוי וויא פּאָקען; כמעט אלע מענשען מוזען אויף זיך איבער טראָגען דיזע קריינק, אנדערע טראָגען איבער דיזע קריינק גרינג, האָבען א ביסעל היטץ, רעדען א ביסעל פון פייער און דער נאָך ווערען זיי פאלקאָמען געזונד און אנדערע מוטשען זיך לאנג אויף דיזער „ליעבע קריינק" און גייען אָפּט ארויס מיט א געשטופּעלטען פּנים..
עס קען זיין אז מיט דער צייט וועט מען דערקלעהרען וויא אזוי צו שטעלען „ליעבע" אזוי וויא מען שטעלט פּאָקען....
פון היינטיגע אפּיקורסים איז גאָר ניט אויס — צו האלטען קלאָגט זיך א גרויסער עם־הארץ אמאָהל ווייס איך פלעגט מען זאגען „בואי קלה בואי

קלה" אלס מיט קופין און היינטינע אפיקורסים מאכען דאס פארקעהרט, זיי זאגען נאהר „בואי חלה בואי חלה" אלס מיט חית'ן.

א ריכטיגע ברכה

איין רייכער אלטער מאן האט חתונה געהאט מיט א יונג ארעם מיידעל; צו דער חופה האט דעם מיידעלס פאטער זיי ביידען געבענשט: דער מיידעל האט ער געזאגט „פרו ורבו" ווען ער האט געהאלטען דיא הענד אויף איהר קאפ, און דעם חתן האט ער געבענשט: ומלאו את הארץ:

א קלוגער אנטווארט

א יונגעל פון 8 יאהר האט געוויזען אין א נעזעלשאפט וויא שארף זיין שכל איז. — דיא אלע קלוגע יונגליך — האט זיך איין עלטערער מענש אפ גערופען פון דער געזעלשאפט — ווערען אויף דער עלטער נארעש.

— איהר זיינט אפנים יונגעל־ווייס געוועזען זעהר אקלוגער, האט איהם דאס יונגעל ניענטפערט.

דער שכור

א שכור האט זיך אן געשפארט אין א הויז און איז געשטאנען ביז שפעט אין דער נאכט. דער נאכט־וועכטער איז צו איהם צו געגאנגען און איהם נעפרעגט וואס שטעהט ער.

— דיא גאנצע שטאדט דרעהט זיך ארום מיר, האט דער שכור זייא גיענטפערט. ווארט איך ביז וואנען מיין הויז וועט נעבען מיר פארביי געהן וועל איך אריין נעהן אין מיין שטוב אריין.

אויף א אקשען האט מען פערקויפט ביכער, צווישען זייא איז איין בוך געוועזען א יודישעס, האט דער אקציאנער ניט געוואוסט דעם נאמען פון דעם בוך.

— וואס גיט מען פאר דעם בוך — האט ער אויסגערופען — וואס דער אנהויב איז צום סוף?

א קלוגע כלה

א כלה האט פאר דער חופה זעהר געוויינט. וואס האסט דוא צו וויי־

נען? האט זיך דיא מוטער צו איהר אן גערופען — א מאן איז ניט קיין בער. וואס פעהלט מיר אז איך האב חתונה געהאט מיט דעם טאטען? עס איז מיר גאנץ גוט.

— האסט דוא דאך חתונה געהאט מיט דעם טאטען — האט דאס מיידעל געענטפערט — און איך האב חתונה גאר מיט א פרעמדען מאנסביל.

א בריעף מיט גרויסע אותיות

איינער האט געשריבען א בריעף מיט זעהר גרויסע אותיות. — מען האט איהם געפרעגט פאר וואס ער שרייבט מיט אזעלכע גרויסע אותיות? האט ער געענטפערט, צו דעם וואס איך שרייב דעם בריעף, איז א טויבער.

* * *

— דער רעגען איז ווערט אוצרות געלד. האט איינער געזאגט צום צווייטען, שטייענדיג אויף דעם גאנעק פון שטוב און קוקענדיג אויף דעם רעגען: איצט וועט אלץ ארויס פון דער ערד.

— זאל גאטט משמר און מציל זיין! האט דער צווייטער געענטפערט: איך האב דארט דרייא ווייבער.

א פאטער רעדט איין זיין זוהן, אז אויפשטעהן פריה איז זייער גוט און דערצעהלט איהם א מעשה, אז איינער, וואס האט געהאט א טבע אויף שטעהן פריה, האט אמאהל פאר טאג געפונען א בייטעל מיט געלד.

— יא! ענטפערט דער זוהן, מסתמא איז דער וואס האט פארלוירען דאס געלד אויפגעשטאנען נאך פריהער.

א זקן, וואס האט ליעב געהאט דעם טרונק און געהאט א רויטע נאז פון׳ם בראנפען, זאגט אמאהל צו זיין אייניקעל, א יונגעלע פון א יאהר פיער:

— עסס, מיין נחת, מעהר ברוידט, פון ברוידט ווערען דיינע באקעלעך זיין רויט.

— און דוא, זיידינקע, האסט געמוזט פיעל שמעקען ברוידט — האט דאס קינד געענטפערט תמעוואטע.

— כפל ווייסט דוא שוין ? האט איינער געפרעגט ביי א קליינעם אינגעל.
— יאָ.
— וויא פיעל איז איין מאָהל איינס ?
— אזוי וויים תאלט איך נאך נים.

פרידריך דער גרויסער איז אמאָל קראַנק געווען און האט געהייסען זיין קאמער דינער, ער זאל איהם לייענען דיא נאכט־תפלה. ווען דער קאמער דיענער איז געקומען צום אָרט : זאל דיך גאטט באשירעמען און געבען דיר זיין ברכה האט ער גְעלייעֶנְט : גאטט זאל באשירמען און בענשען אייער קייזער־ליכע מאיעסטעט.
— לייען ריכטיג, טויגעניכטס ! האט אויף איהם פרידריך א געשריי געטהן : ביי גאט בין איך אזא בשר ודם וויא דוא !

שיללער האט יונגערהייט ליעב געהאט שפיעלען אויף דער אַרפע. דאס איז אבער ניט געפעללען געווען זיינעם שכן.
— העדר שיללער, האט דער שכן געזאגט, איהר שפיעלט וויא דוד, אָבער ניט אזוי גוט.
און איהר, האט גיענטפערט שיללער, רעדט. וויא שלמה, אבער ניט אזוי קלוג.

איין אונערטרעגליכער באָלבעטון (פלאפלער) האט זיך א מאָהל געפונען אין איין געזעלשאפט מיט דעם באוואוסטען קאָמפּאָזיטאָר וועבער'ן. ווען וועבער איז ארויס פון צימער, האט דער באָלבעטון געזאגט.
— וואָס זאל עס בעדייטען ? מיר האט מען געזאָגט, אז וועבער איז זייער א קלוגער מענש און ער האָט אפילו איין מאָל דאָס מויל ניט געעפענט.
א טעות, האָט מען איהם געענטפערט — אין דער צייט, וואָס איהר האָט גערעדט, האָט וועבער אוודאי א מאָל צעהן געגעניצט.

— בעססער אלס א גלאז ווײן איז גאר ניטא, האט א מאהל אײנער גע־זאגט אין א געזעלשאפט.

— און מיר דוכט, אז א פלאש ווײן איז נאך בעססער, האט א צווײטער געענטפערט.

— וואס איז א קראסאָוויצע?

— א גן עדן פאר די אויגען, א גיהנם פאר דער נשמה און א אומגליק פאר דער קעשענע.

דער בעריהמטער געלעהרטער ניוטאן האט א מאהל צום פרישטיק גע־וואלט (סמיאטקע לויזע) אײער. די דינסט האט ארײן געטראגען אײערי נעקאכטעס וואסער און דעם זײגער און זאגט איהם, אז א סמיאטקע איי דארף ליגען אין געקאכטעס וואסער דרײ מינוט. די דינסט איז ארויס פון צימער.

אז די דינסט איז אין א צײט ארום ארײן צוריק אין צימער „צו נעה־מען פון טיש", האט זיא איהם געטראפען וויא ער האלט אין האנד די איי און דער זײגער איז געלעגען אין וואסער.

אין א געזעלשאפט איז געקומען צו רייד וועגען נאררעשקײט. אײנער האט זיך דער היצט און געזאגט: נאך מײן מײנונג דארף מען דעם, וואס זאגט א נאררעשקײט אויס, פאטשען דאס פנים און דעם, וואס שרײבט א נאררעשקײט אויף הענגען אויף דער טהיר פון זײן אײגענעם הויז.

— און איהר מוזט ווײנען אין שכנית, האט איהם א צווײטער גיענטפערט מיט א שטאך.

וואלטער־סקאטט האט א מאהל שפאצירט מיט זײנעם אבעסאנטען. אויף דעם וועג האבען זיי געטראפען א־נ־ארימאן. וואלטער האט די האנד ארײן גערוקט אין קעשענע און האט אבער קײן קלײן געלד געפונען.

— נאַ דיר אַ צווײנילדערנעם, מיין פריינד, האָט ער געזאָגט דעם אָרימאַן גור געדענק, אַז דיאַ ביזט מיר שולדיג רעשט.

— זאָל אייך מאַקי גאָט־ברוך־הוא בענשען דערפאַר, האָט דער אָרימאַן געענטפערט, און איהר זאָלט דער לעבען ביז יענער צייט, ווען איך וועל אייך אומקעהרען דאס רעשט.

אַ שרייבער האָט צו טהיילט אַלע מענשען אויף דריי קלאַסען: דער ערשטער קלאַס דיינקט, אַז אַלס איז אַזוי, דער צווייטער געפינט, אַז אַלס איז ניט אַזוי, דעם דריטטען איז אַלס איינס: צו יאָ אַזוי, צו נים אַזוי.

— וויא רעבענסטע, מען קאָן יודלען לייען געלד?

— וויא? יודלען לייען געלד! און אַז דוא וועסט איהם אַפּילו געבען צום ברעכען, וועט ער דיר אומקעהרען?

— איהר באַשולדיגט לייבקען, אַז ער האָט אייך בע'גזלט? ווען איז עס געוועזן?

— בייא נאַכט.

— דיא לבנה האָט געשיינט?

— ס'איז געוועזן אַזוי פינסטער. אַז אַפּיגו אונטער דער נאָז וואָלט מען נים געזעהן.

— אָפּשר איז ליכטיג געוועזן פון אַ שכנ'עשע שטוב?

— אויף אַ מייל אַרום איז קיין שטוב געוועזן.

— אויב אַזוי פון וואַנען שוע ווייסט איהר, אַז לייבקע איז געוועזן דער גזלן?

— הערט איהר? ער האָט מיר אַ ליאַפּע געטהון איבער'ן קאָפּ, אַז פונקען האָבען זיך געשאָטען פון מיינע אויגען און ס'איז דער פון געוואָרען אַזוי ליכטיג, אַז מען האָט געקאָנט זעהן וויא אַריין ציהען אַ פאָדים אין אַ נאָדעל.

א שאנדע.

א עלטערע פרוי וועלכע האט דערזעהן איהר העבאם אין גאס, איז אריבער אויפ'ן אנדער זייט, אלס מען האט איהר געפרעגט דיא אורזאכע דערפון, האט זיא געענטפערט, עס איז מיר א שאנדע צו ווייזען מיינע אויגען פיר איהר ווייל איך האב איהר שוין א לאנגע צייט ניט גענוצט.

דיא ערגסטע שטראף.

א מאן איז געוואָרען אנגעקלאָגט פיר הייראטהען מיט צוויי פרויען, אלס עס איז פאָרגעקומען דער משפט, האבען דיא פרויען פערלאנגט פון ריכטער מען זאָל איהם געבען דיא ערגסטע שטראף וואס קומט פיר אזא פער־ברעכען! דיא ערגסטע שטראָף דארף איך איהם שוין ניט געבען, ווייל ער האט דאס שוין אליין גענומען, מיט וואס? ווייל ער האט צוויי שווינער האט דער ריכטער געענטפערט.

אַ טעות

א פרוי איז געגאנגען צו א צאָהן־דאָקטאָר ארויסנעהמען א קראנקען צאָהן, זיא האט אָבער א טעות געהאט און אריין צו איין אדוואָקאט וועל־כער האט געוואינט נעבען דעם צאָהן־דאָקטאר, ווען דיא דינסט איז איהר ארויסגעקומען אנטקעגען, האט זיא געפרעגט צו דאָ וואוינט דער מאן וואס רייסט צייהנער?

— ניין מיין ליעבע פרוי, האט איהר דיא דיענסט געענטפערט — דאָ רייסט מען דיא הויט.

וויא אין גן ערן.

א בעל הבית האט זיך א מאָל בעריהמט אז אין זיין הויז וואוינען דיא שכנים וויא אין א גן עדן.

— עס איז אָמת האט איהם איינער געענטפערט, דיא צימערען זיינען בייא אייך וויא איינגע קברים און דיא שכנים פיהלען זיך וויא אויף יענער וועלט.

עס וועט קיין חברה קדישא ניט בלייבען.

אין א קליין שטעדטעל, איז נעשטאָרבען איינער פון דיא דאָרטינע חברה קדישא. מען האָט איהם מטהר נעווען, אנגעטהון זיינע אייבינע קליי־דער, פלוצלינג האָט דער „מת" זיך אויפגעכאפּט, ער איז ניט געווען טויט, נור ער האָט צו פיעל אריבער געכאפּט דיא מאָס אין טרינקען.

— וואָס טהוט איהר מיט מיר?

— האָט דער לעבעדיגער בר־מנן אויסגערופען — אז מען וועט בעגראָבען אלע שכורים וועט דאָך בייא אונז קיין חברה קדישא ניט בלייבען.

ער האט מורא צו וואַרטען.

— יונגער מאן! איהר געפעלט מיר זעהר, אָבער איך דיינק אז מיין טאָכטער איז נאָך יונג צו הייראטהען. וואַרט בעסער ביז זיא וועט עלטער ווערען און קריגען מעהר פערשטאנד.

— ניין, ביז דאן האָב איך מורא צו ווארטען.

צווייא פערליעבטע.

זיא: מיין ליעבער מאקס איך וועל מיט דיר חתונה האָבען, מיט דיר צוזאַמען וועל איך זיין צופריעדען אפילו מיט ברויט און וואסער.

ער: זעהר גוט מיין ליעבע פעני, נו, איין זאך וועל איך מיט דיר אויסריידען אז וועגען ברויט זאָלסטו זאָרגען און איך וועל שוין זאָרגען פאר וואסער.

דיענסט און ווירטהין.

דיענסט: איהר ווייסט מאדאם איך האָב געוואוגען דיא גרויסע געווינס.

ווירטהין: ווירקליך? איך ווינש דיר פון טיעפען הערצען גליק, איך בעדויער נור, וואס מיר וועלען זיך מוזען צו שיידען.

דיענסט: אויב איהר ווילט נור מאדאם קענען מיר ווייטער אויך בליי־בען צוזאמען.

ווירטהין: וויא אזוי?

דיענסט: ווען איהר זאָלט זיך שטעלען בייא מיר פאר א דינסט.

אין געריכט

ריכטער: ווי אזוי איז איך קיינע שאנדע צו ווערען א גנב צו ליעב איין האלבען דאָלער?

גנב: איך שעהם מיך טאקע, נור איך שווער אייך, אז עס איז דאָרט מעהר ניט געוועזען וויא דער האלבער דאָלער.

ניט קיין הינגער

איין אָרעמאַן איז אריין צו א גביר בעטען א נדבה, דער גביר האָט אָבער אויף איהם אָנגעשריען און געזאָגט — דאס צו קיין אורחים ניט ער נים.

איך בין ניט קיין אורח, האט דער אָרעמאַן געענטפערט, איך בין א הינגער א נעבאָרענער.

אז דוא וואָלסט געוועזען א הינגער, האָט איהם דער גביר געענטפערט וואָלסטו וויסען, דאס איך גיעב קיין נדבות ניט, ביסטו דאָך א אורח און צו קיין אורחים גיעב איך ניט,

בייא טאָג אויך

א שנאָרער איז אריין אין א געשעפט שפעט בייא נאכט בעטען א נדבה, אזוי שפעט בייא נאכט נעהט איהר שנאָרען, האָט איהם דערווירטה פערוואונדערט געפרעגט.

איך שנאָר בייא טאָג אויך, האָט איהם דער שנאָרער געענטפערט.

ניט געדונגען.

א מאַן איז אריין אין א קליידער געשעפט קויפען א אַנצוג, מען האָט איהם געוויזען פערשיעדענע פון וועלכע ער האָט איינעם אויסגעקליבען.

וויפיעל קאָסט דיעזער אנצוג האָט דער מאַן געפרעגט, איהר דאַרפט אָבער וויסען אז איך וויל מיך ניט דינגען.

זעהר גוט האָט איהם דער בעל הבית פון געשעפט געענטפערט איך ליעב אזעלכע קונדען, איך פערשפאָר פיעל צו ריידען, אלזאָ איך וועל בייא אייך ניט בעטען 30 ניט 25 אויך ניט 20 דאָלער מיט 10 סענט נור גלייך 18 דאָלער.

דער מאַן האָט נאָך א מאָל בעקוקט דעם אנצוג און געזאָגט איך

וועל זיך מאַקי ניט דינגען, איך האָב זיך פיינד צו דינגען; איך וועל אייך ניט זאָגען 15 ניט 10 נור טאַקע 6 דאָלער, אַקוראַט 6.

מאַך! פּאַק איין דעם אַנצוג פאַר דיעזען הערן, האָט דער געשעפטס־מאַן געזאָגט צו זיין ארבייטער.

קיינער האָט זיך ניט בֶעקלאָגט.

א בעזוכער אין סינג סינג האָט געפרעגט דעם אויפזעהר, אויב דער טויט אויפ'ן עלעקטרישען טשער איז א לייכטער און פערשאַפט ניט קיין שמערצען.

— ביז יעצט האָט דער אויפזעהר געענטפערט — האָט זיך נאָך קיינער ניט בעקלאָגט.

דיא ווירטהין מיט איהר דינסט

א ווירטהין האָט אויסגעזאָלצען צוויי פונט שמאַלץ, און האָט אָנגעזאָגט איהר דינסט: איך לייג מיר צו א ביסעל שלאָפען, גיב אכטונג, אז דאס שמאַלץ זאָל ניט פערשוואונדען ווערען, דער הונד וואָס האָט דער ווירטהינס צואה גוט געהערט, האָט גאר קיין שהיות געמאַכט און האָט דיא צוויי פונט שמאַלץ גלייך פערטיג געמאַכט.

אז דיא ווירטהין איז אויפגעשטאַנען און האָט דיא שמאַלץ ניט געפונען, האָט זיא דיא גאַנצע תוכחה אויף דער אָרעמער דיענסט אויס געגאָסען, דיא דינסט שרייט אז דאס האָט געווים דיא קאַטץ דיא נאַשערען אויף געגעסען.

מען האָט געכאַפּט דיא קאַטץ, און מען האָט זיא אָבגעוואויגען, פּונקט צוויי פונט! שרייט דיא ווירטהין: נוּא רעכט! דאס איז דיא שמאַלץ, וואו איז דיא קאַטץ?

גוּט געענטפערט.

א חזן וואָס איז געווען א למדן און דערצו א רייכער בעל־חבית, האָט א מאָל אין געזעלשאַפט פון זיינע בעקאַנטע, (דאָרט איז אויך געווען עט־ליכע פון זיינע שונאים) זיך בעריהמט: אז צווישען חזנים איז ער א חזן, צווישען לומדים איז ער א למדן, און צווישען עשירים איז ער א עושר.

— דארויף האָבען איהם זיינע שונאים געפרעגט „און צווישען חזנים?“

— צווישען הינט — האָט דער חזן נעענטפערט — צווישען הינט, בין איך היינט דעם ערשטען מאָל....

דער קלוגער רב.

א רב וועלכער איז ארומגעפאָהרען אין רוססלאנד פערקויפען א ספר וואָס ער אליין האָט פערפאַסט, האָט זיך צוזאמענגעטראָפען אויף איין אכסניא מיט א היינטוועלטינגען יונגען מאַן א געגאָלטען. דער יונגערמאנטשיק מיט דער גלאַטע מאָרדע האָט אָנגעהויבען שפּאַסען פון אלטען רב און געזאָגט: „אח צו וואָס דאַרף מען אייער ספר? וועניג ספרים האָבען מיר דען?“

— איך וועל אייך עפּעס דערצעהלען — האָט דער רב געזאָגט — מיין טאַטע, עליו השלום, ווען עס פלעגט איהם ארויספאַלען א האָאר פון באָרד פלעגט ער עס בעהאַלטען אין א ספר. היינט וויפיעל ספרים דאַרף מען האָבען פאר א באָרד וואָס איז אין גאַנצען אָבגעגאָלט?

אדוואָקאַט און קליענט

אדוואָקאט. נו וואָס האָבען זיי געמאַכט מיט איהר בעל חוב? שוין פערגלייכט?

קליענט. אַך, ער וויל א סענט ניט געבען!

אדוואָקאט. וואָס זאָגט ער, וואָס איז געווען זיינע לעצטע ווערטען?

קליענט. „געה צום טייפעל“!

אדוואָקאט. נוא?

קליענט. בין איך געקומען צו אייך....

נאָך דער חתונה.

זיא: וואָס פאר א לעבען האָסטו נעבעך צו געבראַכט אָהן מיר!

ער: א גוטען און א בילינגען.

געשעפט אָהן געלד.

— פריינד, אָהן געלד איז גאָר ניט צו מאַכען.

איך, האָט איהם יענער געענטפערט, קען אָהן געלד אויך מאַכען געשעפטען.

— וואָס צום ביישפּיעל?

— שולדען....

ניט פערשטאַנען.

דאָקטאָר. אייערע פרוי געפעלט מיר עפּעס ניט אַזוי, זייט איינינע מענ. מאַן, און מיר געפעלט זיא ניט באַלד פון ערשטען מאָג נאָך דער חתונה.

נאָך דער הויכצייט.

— ביסט עפּעס גליקליך געוועזען צו ליעבע?
— זעהר אונגליקליך: מיין ערשטע ליעבע איז געשטאָרבען, מיין צווייטע האָט חתונה געהאַט פאַר איין אַנדערן און דיא דריטע....
נו?
דיא דריטע ביזט דוא מיין ווייב......

זיא איז בייא איהם טהייער

וואָס מאכסט דוא דינה? וויא געהט דאס דיר? ביסט דוא צו פריעדען מיט דיין מאַן? האַלט ער דיר בכבוד? ליעבט ער דיך? — האָט דינה'ן געפרעגט איהרער איין אַלטער שכן. — אָט אַזוי אַפילו איז ער צו מיר גאַנץ קאַלט בלוטהיג, נור פון דעסט וועגען בין איך בייא איהם דאָך טהייער, איך האָב אַליין געהערט וויא ער האָט געזאָגט צו זיינעם א גוטען פריינד: ווען מיין ווייב וואָלט היינט געשטאָרבען, וואָלט איך געגעבען צוויי טויזענד דאָלער קבורה געלד.

אַ טעות געמאַכט

דער געלעהרטער בישאָף מאָנסיע ד'אָנוג איז איינמאָל געקומען בעזור בען דיא קראַנקע מארקיזע דעקאַרט און זיטצענדיג אויף א שטוהל בייא איהר בעט איז איהם ארויסגעפאַלען פון האַנד זיין געבעט בוך. ער האָט זיך איינגעבויגען און אויפגעהויבען אנשטאַט דעם בוך דיא מארקיזע'ס א פאַנטאָפעל. וועלכען ער האָט אריינגערוקט אין קעשענע. ער איז דאַן געקר־מען אין דער קירכע אונד ארויף אויפ'ן אלטאַר אבריכטען דיא צערמאָניעס. דיא ערשטוינונג פון אלע אנוועזענדע איז געוועזען זעהר גרויס אלס זיי דערזעהן; אז דער בישאָף שלעפּט ארויס פון קעשענע אנשטאַט דער געבעט־בוך א פרויען פאַנטאָפעל.

ער דערקענט זיך ניט

א דייטש איז איינמאל געקומען אין א אידישער אכסניא אין א רוסישער שטאדט. אלע צימערען זיינען שוין געווען פערנומען און דער דייטש האט זיך געמוזט צופריעדען שטעלען צו שלאפען אין איין צימער מיט א מאנאך. פארזאגענדיג אז מען זאל איהם אויף מארגען אויפוועקען גאנץ פריה, אום ער זאל קענען נעהמען דעם ערשטען צוג, האט זיך דער דייטש געלייגט שלאפען.

אויף מארגען האט א דיענער אנגעקלאפט אין טהיר:

„שטעהען זיא אויף! עס איזט שאהן שפעט!" עס איז נאך געווען פינס־טער און דער דייטש האט זיך שנעל אנגעטהון און איז אוועקגעלאפען צום באהנהאף. ער איז געקומען נאך מיט איינינע מינוטען בעפאר דערציים אבציע־הענדיג קוים דעם אטהעם האט ער א קוק געטהון אין שפיענעל אין ווארטס־צימער. וויא ערשטוינט איז ער געווארען ווען ער האט דערזעהן, אז ער האט אין דער איילע אנגעטהון דיא קליידער פון מאנאך.

„דער דומער יודע! — האט ער אויסגערופען — ער האט אויפגעוועקט דעם מאנאך אנשטאט מיך!

מיסעס און פעדלער.

מיסעס: נעהט, נעהט! איך דארף גאר נישט. מען ווערט אויסגעריסען פון דיא שנארערס, פעדלער ארויס, פעדלער אריין.

פעדלער: ענטשולדיגט מיר מיסעס, איך האב אייך געוואלט בלויז צייגען א נייעם מיטטעל געגען רויטהע האאר, זומער שפרינקלאך אויף׳ן געזיכט און פרישצעז אויפ׳ן נאז. גוד באי!

געמאכט א מיסטייק.

א יונגער מאן איז אריינגעקומען אין א בארבער שאפ אין איסט בראדוויא און אנגעשריבען אויף א שטיקעל פאפיער „איך וויל א שייוו".

— ער איז שטום וויא א פגר! — האט איין בארבער געזאגט צום צווייטען, ווערהענד ער האט אנגעהויבען שייווען דעם קאסטימער.

ער איז טויב וויא וואנט — האט דער צווייטער אויסגערופען.

— ער האט א מארדע וויא האלץ.

— ער האט קעטשישע אויגען.

— ער האט אייזעלשע אויערן.

— טויב וויא א טשאלענטאפ.

דיא בארבערס האבען געלאכט און געוויצעלט זיך איבער דעם יונגען מאן דיא גאנצע צייט וואס מען האט איהם געשייוט. ווען דער טויב שטר מער איז אויפגעשטאנען פון טשער האט ער א פרעג געטהון:

— וויפיעל קומט אייך פאר'ן שייוו מיט דיא קאמפלימענטען?

— ענטשולדיגט — האט דער בארבער אנגעהויבען צו שטאמלען — נעווער מיינד, קומט אריין א צווייטען מאהל, ענטשולדיגט, מיר האבען געמאכט א מיסטייק.

איינער וועלכער איז געווען ארעסטירט פאר מאכען פאלשע געלד, האט זיך פערטהיידיגט, אז ער איז געצוואונגען געווען צו מאכען דיא פאלשע געלד, ווייל אמת'ע געלד איז דא זעהר ווייניג.

ער: איך קען קיין נייעם סעט פארניטשור ניט קויפען. מיינע געשעפ־טען טראגען עס יעצט נים.

זיא: איך וויים עס גאנץ גוט, אבער איך וויל בלויז ציינגען אונזער שכנה, אז מיר קענען בעשטעהן צו ספענדען געלד אזוי וויא זיא.

ווען א יאפאנעזער פרויא נעהמט קויפען א קלייד מוז זיא זאגען וויא אלט זיא איז און אויב פערהייראטה, ווייל פיר יעדען עלטער איז דא א בעזונ־דער פאסאן, פערהייראטהע פרויען טראגען ניט דיא זעלבע קליידער וואס זיי טראגען מיידעלוויז. דער רעזולטאט איז, אז יעדע פרוי אין יאפאן זעהט אויס וויא געמארקט מיט א לייבעל און מען וויים דיא יאהרען פון יעדע פרוי וואס מען באגעגענט אין גאסס.

מען האט איינמאהל אנגעזאגט איין אפיקורס אז מען האט איהם אריינגעלייגט אין „ח“. דער אפיקורס האט דארויף געענטפערט: איך האב

תאָב זייא אין „ט". דיא מעשה איז אַלט דאָך בלייבט זיא איממער נייא.

געפּרעגט איין עצה.

א יונגער מאַן איז געקומען צו א לאָיער אין איסט בראָדוויי און גע־פּרעגט איין עצה, אויב ער קאָן אנקלאָגען דעם מאַן פון זיין מיסעס, בייא וועלכע ער שטעהט באָארד, פאר דעם וואָס ער האָט פון איהם אבגערעדט דיא מיסעס.

א דאָקטאר האָט זיך אַמאָל בעקלאגט אז מעדיצינישע פּראָפעסיאָן, טראָצדעם וואָס זיא האָט אַזוי פיעל געדיענט דער מענשהייט, האָט דאָך בעקומען ווייניג אנערקענונג. זעהר ווייניג מאָנומענטען האָט מען געשטעלט נאָך בעריהמטע דאָקטוירים.

— אָה, דאָקטאָר, — האָט איהם איינער געענטפערט — ניט נור א קוק אויף אונזערע סעמעטעריס. יעדע מצבה איז א מאָנומענט נאָך א דאָקטאר.

דיא ענטשולדיגונג.

מאַדאַם בלום א הוט פאַבריקאַנט האָט זיך צוקריגט מיט דיא פרוי פון זיין פּארטנער מאַדאַם גאָלד, אונד ער האָט איהר גערופען „קלאַטשע", דיא מאַדאַם האָט דעם הוט פאַבריקאַנט פערקלאגט און דער ריכטער האָט איהם פערורטהיילט צו צאָהלען 25 דאָלער שטראף אונד ער זאָל דיא בע־ליידיגטע פרויא בעטען אום ענטשולדיגונג. בלום צאָהלט דאָס געלד און פרעגט דעם ריכטער גאַנץ קאַלטבליטיג:

„דאָס הייסט אַלזאָ, אז א מאַדאַם טאָר מען ניט רופען קלאַטשע?"

„איהר זייט דאָך דאַפיר פערורטהיילט געוואָרען, ווארום פרעגט איהר נאָך? " בייזערט זיך דער ריכטער.

„איך וויל אָבער וויסען אויב מען מעג א קלאַטשע רופען מאַדאַם".

„דאָס מעגט איהר וויא פיעל איהר ווילט".

„אַלזאָ", ווענדעט זיך בלום צו דיא קלעגערין. „איך בעט אייך אום ענטשולדיגונג, מאַדאַם".

ערשטער: וויא אזוי איז דאס געקומען אז דוא האסט זיך צוקריגט מיט דיין פרוי?

צווייטער: איבער א קוסס.

ערשטער: א קוסס זאל פיהרען צו א קריעג, דאס איז טאקי א וואונדער.

צווייטער: וויא האט מיך געכאפט קוסענדיג אונזער קעכין.

אַן־אדוואקאט מיט א דאקטאר האבען זיך געאמפפערט ועמעס פראפעסיע איז אָלטער.

— מיין פראפעסיע — זאגט דער אדוואקאט — הייבט זיך אָן כמעט גלייך פון בריאת העולם, קין האט געהרג׳עט הבלין — האט האסט דוא שוין איין אונגלאָוונע פראצעס.

— און מיינע האט גענענטפערט דער דאָקטאָר, הייבט זיך טאקע גלייך אָן פון בריאת העולם. חוה׳ן האט נאמט באשאפען פון ריפפ, וואס ער האט אויסגעשניטען פון אדם׳ען — און האט האסט דוא א חירורגישע אָפּעראציע.

אויף א מערק, וואס איז א מאָהל ווינטער דורך געפארען דאס קאלטע לאנד נאָרוועגיע איז אָנגעפאלען א גאנצע סטאַיע הינד און האבען איהם שיער גיט צוריסען. ער האט זיך איינגעבויגען און געוואָלט אויפהייבען א שטיין, נור דער שטיין איז געווען צו געפרויר׳ען צו דער ערד און ער האט איהם ניט גע־קאָנט אָב רייסען.

— וואס פאר א משונה׳דיג לאנד נאָרוועגיע איז — האט דער מערק דער צעהלט ביי זיך אין דעם ווארמען פאטער לאנד: — הינד געהן דאָרט ארום פריי און שטיינער האלט מען צוגעבינדען.

דיא פראנצויזישע האָפדאמעס האבען זיך געפארבט און געפודערט און האָבען אויסגעוויזען, וויא געמאָהלטע ליאלקעס. א מאָהל איז ביים פראנצאָ־

וישען קיסר נעווען א מירקישער קאָנזול. דער קיסר פרעגט איהם, וויא נע־פעללען איהם דיא האָפּדאמעס?

— איך בין — האט געענטפערט דער קאנזול: — אויף מאלעריי קיין מבין נים.

— אלע חכמים און פיליזאפען זענען ארוים פון גריכען לאנד האט זיך באריהמט א יונגער גריך.

— דאריבער מאקע האט זיך דָארט אפילו איינער נים אבגעשטעלט.

— לייט מיר 20 רובעל, איך בעט אייך, האט איין יונגער העדר געזאגט צום צווייטען.

— איך האב נים דיא עהרע אייך צו קאנען!

— דאריבער האב איך זיך געוואונדערט צו אייך, ווייל דיא וואס קאנען מיר, ווילען מיר נים לייען.

א פעריל און א פיש.

ביים טיש צו מיטטאג האָבען געסט דערצעהלט וואונדערליכע מעשות וועגען דעם, וויא אָפט טרעפט, אז מען געפינט ביי פיש אינעווייניג פעריל און אנדערע טהייערע חפצים.

— הערט א מעשה, וואס מיט מיר אליין האָט געטראָפען — האט זיך אן גערופען א׳נ׳אלטער מאן, וואס האט רוהיג אויסגעהערט אלע מעשות — בחור׳ווייז בין איך געווען א׳נ׳אגענט אין איינע פון דיא רייכסטע היענע פאבריקען; איך האָב זיך דאמאלס, וויא ס׳פיהרט זיך געוועהנליך ביי יונגע לייט, פארליעבט אין א יונגע פריילין און האָב מיט איהר געמאכט תנאים. גראדע האָט זיך געמאכט אז מיין ווירט שיקט מיך אוועק פון דאנען מכח געשעפט. ביים געזעגנען זיך מיט דער כלה האָבען מיר איינער דעם אנדערן פארשפראָכען שרייבען אָפטע בריעף. איך האב זיך געיאַלט זאמען נים לאנג. נור דאס געשעפט האט מיך אבגעהאלטען אביסעל לענגער. ענדליך, אז איך האָב דאס געשעפט אָבגעפטר׳ט האב איך פאר מיין אברייזען פון דארט גע־קויפט פאר דער כלה א מתּנה, א רינג מיט א גרויסען ברילליאנט און בין אהן א נשמה געפלויגען אהיים צו דער כלה. אריין פאהרענדיג אין שטאדט האב איך זיך פאר געשטעלט, וואס פאר א פרייליכע באגעגעניש מיך ערוו־

וואדסעט ביי דער כלה, וואס פאר א שמחה דארט וועט זיין.... אויף דעם וועג קויף איך א בלאט צייטונג און נעהם דער ווייל לייענען. פלוצים דערזעה איך א מודעה, אז מיין כלה האט חתונה מיט א צווייטען. פון כעס חאפ איך דעם רינג און טהו א שליידער אין ים. אין א צייט ארום איז מיר אויס נעקומען א מאהל צו מיטטאגען אין א האטעל. מען האט דערלאנגט פיש, איך נעהם עססען און פלוצים דערפיהל איך אויף דיא ציין א הארטע זאך....
וואס, רעכענט איהר, איז עס געוועזן?
— דער רינג מיט דעם ברילליאנט! האבען אלע מיט שמחה אויס געשריגען.
— ניין; דאס איז געוועזן א ביין פון פיש.

דער בארי‍המטער ניוטאן האט א מאהל צו זיך אויף מיטטאג פאררופען א בעקאנטען און טאקע תיכף ומיד פארגעססען אן דעם. דער בעקאנטער איז געקומען צו דער צייט און האט געטראפפען ניוטאנען זייער פערטראכט; ער האט איהם ניט געוואלט שטערען און האט זיך שטיל געזעצט צום טיש. דערווייל האט מען פאר ניוטאנען געבראכט זיין מיטאג. דער בעקאנטער האט נערעכענט, אז דער מיטאג איז פאר איהם און האט זיך גענומען צום עסען. אין א צייט ארום, אז ניוטאן האט זיך וויא ערוואכט פון זיין פארטראכטקייט, האט ער פארוואונדערט אנגעקוקט דיא פוסטע טעלער און געזאגט: אז איך וואלט ניט געהאט אזוינע אותות ומופתים פאר דיא אויגען, וואלט איך געוועזן גרייט שווערען, אז איך האב נאך היינט ניט געמיטטאגט.

דער בארי‍המטער געלעהרטער קעננ‍יקאט האט זעהר ליעב געהאט פייגען. געבען שטוב, וויא ער האט זיך באשעפטיגט האט געוואקסט א פייגען בוים. איין זומער איז אויף דעם גאנצען בוים געוועזן, נור איין פייג, דער פאר אבער איז זיא געוועזן זייער גרויס. קעננ‍יקאט פלעגט אלע טאג געהן ארום בוים און באטראכטען דיא פייג און כדי צו פארהיטען איהר פון א פרעמדע האנד, האט ער צו איהר צו געקלעבט א צעטיל מיט דער אויפשריפט: קענניקאטס פייג.

אויף מארגן האט ער שוין די פינף ניט געפונען און אויף איהר ארט איז געהאנגען א צעטיל מיט דער אויפשריפט: „א פינף קענגי־קאפיף.

דער גאסט (לייענענדיג דעם רעכנונג זיינעם פון גאסטהויז). זאגט נאר קעלנער, האט דא ביי אייך אין גאסטהויז פילייכט „שיללער" געגעכטעט בעפאר ער האט געשריעבען „די רויבער"?....

•

די כלה מויד: אונפארשעמטער מענש! דער חתן האט דאך איין פוס א קורצען.

דער שדכן: חלילה דער פוס זיינער איז ניט קורץ, נאר דער צווייטער איז אביסעל צו לאנג....

•

פיל מאל זוכט דער מענש א זאך וואס ער אליין האלט עס אין זיינע הענד......

•

„קרובים" זיינען ניט אלע מאל פריינדע, נור פריינדע זיינען אללע מאל קרובים.

•

ווער עס יאגט זיך נאך גליקק. דער אנטלויפט פון צופרידענהייט....

•

די גוטע מענשען לערנען פון די שלעכטע, מעהר וויא די שלעכטע פון די גוטע....

•

דער זעלבער שטורם ווינד וואס לעשט אויס א קליינעם פייער — בלאזט אויף א גרויסען פלאם....

•

עס גיבט פראגען, וואס מיט די אקסלען איז בעססער צו אנטווארטען וויא מיט דעם מוגד....

•

— איך קאן ניט שלאפען, וואס טהוט מען ?
— לייג דעם קאפ אויפ׳ן קישען וועסטו קאנען שלאפען.
וואס הייסט, וואו דען לייג איך מיין קאפף ?
דיין קאפף לייגסט דוא אויף שמאדשטיק....!

*

— ביי אייך שטארבען פיעל מענשען.
— ניין ! ביי אונז זיינען פאראן נור צוויי דאקטורים.

*

דיא אינסטיטוטקע (דאס ערשטע מאהל אין קיך). מוטער ! איך וועל אין יעדער איי מאכען א לעכעל וועל איך קאנען זעהען וויא זיי קאכען און ווען זיי וועלן פערטיג ווערן.

*

דער גאסט (לייגט צו זיין נאז צו דער גאנז און זאגט) אך מיין גאסט דיא האט אנערוך !
קעלנער : האלט אייער נאז אביסעל וויטער וועט איהר ניט פילען....

*

דער נייער מאדנער אריסטאקראט : שוין באלד פייערטאגע. דער שניי־דער האט מיר נאך ניט געבראכט מיינע נייע קליידער. איך וועל אפילו ניט האבען וואס צו פארמשכונ׳ען. איך בלייב צו יום טוב אהן אגראשען !

*

דער פראנט : זאל איך קויפען אראק פאר 20 אדער 40 דאלער ?
— וויא פיעל געלד האסטו ?
— קיין סענד, איך נעהם עס אויף בארג.
— אויב אזוי, איז גלייבער פאר 40 דאלער.

*

דאס 5 יאהריגעס מעדכען : מאמע אונזער שמואל וועט זיין אדירעק־טאר באנק :
— וויא זא קאנסט דוא דאס וויסען ? ער איז דאך יעמצט איין האלב יאהר אלט.
ווייל ער האט א פליך אין קאפף וויא אונזער דירעקטאר.

*

עס גיפּט ביכער דיא מען קויפט אָבער נים לעזט, מאנכע לעזט מען אָבער נים קויפט מען, אויך אזעלכע וואס מען קויפט נים און מע'לעזט נים, נור מען — שרייבט זייא — .

*

מאנכע סודות וואָלט מען קיין מאָל נים ערפאהרען ווען זיי זאָלען קיינע סודות זיין....

*

ביי א גרויסען איבערראשונג פליהען: ענטוועדער פעטש, אדער קיסע, אָדער טרערען....

*

דער ריכטער (שופט). ווארום האָסט דוא אין דער פּאָליציי נים גע־מאָלט אז דוא האָסט געפונען א בייטעל געלד?

— עס וואר שפעט ביי נאכט.

— און אויף מאָרגען?

— אויף מאָרגען וואר שוין מעהר קיין געלד אין בייטעל....

*

שוין צוואָנציג יאהר האָב איך אייך נים געזעהען איהר זייט גאָר נים אָלטער געוואָרען!

— וויל איך לעב גאָר נים.....

*

דעם שדכן'ס הויז: צו ערשט לויפט ער ארום ביז ער בעקאָמט דיא פּלאַץ.... נאכהער פיהרט ער צוזאמען א וואנד מיט א וואנד; לסוף לאָזט זיך אויס א בוידעם....

*

דריי נעמען האָט א מעדכען נאָך איהר חתונה: 1) „פרוי". ווען דער מאַן איז מיט איהר פריי[ל]יך.... 2) „ווייב" — ווען דעם מאַן טהוט וויי.... 3) „געמאָהלין" אז זיא מאָהלט איהר פּנים מיט פארב....

*

א גנב איז א מאָל אין אסטראָג געזעסען איינער אליין אין א צימער. ער האָט געגנב'ט פון זיין שטרוי קישעלע א ביסעל שטרוי און האָט זיך אויסגעקוקט אזוי וויא ער וואָלט מורא האָבען מ'זאָל נים זעהען, ער האָט דיא שטרוי בעהאלטען אין זיין קעשענע און האָט געזאָגט: אז איך האָב נים קיינע

בעסערע ערטער וואו צו גנב׳ענען, ווײל איך האָטש גנבנען פון מײן אײגענעם קישען אום דיא מלאכה ניט צו פארגעסען.

*

דיא הינער זײנען אויך ניט גאָר אתשולדיגע בעשעפנים, זײ טהון אלע מאָל להכעיס: ווען אײער איז טהײער לײגען זײ ניט, נור דװקא װען עס איז בילליג....

*

זיא: וואָהין נעהסט דוא?

— ער: א קלוגע פרויא פרעגט ניט איהר מאן וואָהין ער נעהמט.

— זיא: אָבער א קלוגער מאן דארף יאָ פרעגען זײן פרויא וואָהין זיא נעהמט?

— ער: אָ מײן קינד! א קלוגער מאן האָט גאָר קײן פרויא ניט....

*

א חזן האָט א מאָל פערלאנגט פון זײנע גבאים אז זײ זאָלען איהם העכערען שכירות. האָבען איהם דיא גבאים געפרעגט: ווארום קומט עס אײך? איהר הערט דען ניט דיא געלעכטער וויא דער עולם לאכט פון אײך וויא איהר שטעלט אײך נור בײ דעם עמוד.

— אָט טאקי דאריבער אלײן — האָט דער חזן געענטפערט — ווײל איך האָב אזעלכע בזיונות, ווײל איך האָטש דאָס מ׳זאָל מיר דאפיר גוט בעצאָהלען, האָב איך ניט קײן כבוד ווײל איך לכל הפחות האָבען געלד.

ניט פון אײנע יאהרען און דאך פון אײן עלטער.

א פערציג יעהרינער מאן האָט חתונה געהאט מיט א מײדעל פון צוואנציג יאָהר. און אלס מען האָט מיט איהם אמאָל גערעדט פון דער אונגלײכקײט פון זײערע יאָהרען, האָט ער געענטפערט: „ווען זיא גיט א קוק אויף מיר ווערט זיא מיט צעהן יאָהר עלטער, און אז איך קוק אויף איהר ווער איך מיט צעהן יאָהר יונגער — אָט זײנען מיר בײדע פון אײן עלטער“.

ווער האָט חובות צו צאהלען.

— פאר וואָס וואשט דוא דיך נישט מיט מים אחרונים? ווײסט נישט אז מים ראשונים זײנען א רשות און מים אחרונים איז א חוב?

— נעה נארר! ווער האָט הײנט חובות צו צאָהלען?

א ריכטיגער חשבון.

ווען דוא ווילסט וויסען אויף ריכטיג דיא יאָהרען פון א פרוי, זאָלסט דוא איהר פרעגען, וויא אלט זיא איז און וויא אלט איהר פריינדין איז, און צו רעכנען דיא העלפט יאָהרען פון איהר פריינדין צו איהרע יאָהרען, און וויפיעל עס קומט אויס צוזאמען, זאָ איז דער ריכטיגער חשבון פון איהרע יאָהרען.

פערזיכערט.

— דיין מאַן איז אזוי קראַנק, און דוא ביסט נאָך פרעהליך; וויא שעמסט דוא דיך נים?

— וואָס רעדסט דוא. ער איז דאָך פערזיכערט אין לעבענס פערזיכערונג....

אין געריכט

ריכטער. רעדט נישט פיעל, דיא לעצטע וואָרטען אייערע וואָס איז? בעשולדיגער. איך וואָלט וועלען איהר זאָלט זיין אויף מיין שטעלע און איך אויף אייערע.

אויך א קרענק.

א פרוי פאלענד אין נאסס, און האָט א האנד צערבראָכען, און זיא אריין אין ערשטען הויז וואו עס איז א שילד געוועזען, מיט'ן אויפשריפט „דאָקטאָר", און געבעטען ביי איהם רעטונג.

— איך בין קיין דאָקטאָר מעדיציני, נור א דאָקטאָר פילאָזאָפיע, האָט זיך דער דאָקטאָר פארענטפערט.

— פילאָזאָפיע? האָט דיא פרויא פערוואונדער נאָכגערעדט און ערענסט נעפרעגט: וואָס איז דאָס. ליעבער הערר דאָקטאָר, פילאָזאָפיע פאר א מין קרענק?!

חרטה!

— ניעבסט דוא ווירקליך נישט דיין ווייב קיין מאָל קיין געשאנק?

— ניין.... נור איין מאָל אין מיין לעבען האבע איך איהר יאָ געגעבען, מהוט מיר נאָך ביז היינט באנגן ....

— וויא זאָ דען?

— א קידושין פינגערל אונטער דער חופה....!

##ביים קראנקען.

דאָקטאָר. דוא זאָלסט דריי מאָל טעגליך איינגעהמען דיא פראָשקעס אָבער נאָר נישט עסען!

קראנקער. איך וועל דאָך פון הונגער שטארבען.

דאָקטאָר. דאָס מאכט נישט....

דער מלוה. (צום בעל חוב) איך פרעג אייך נאָך צום לעצטען מאָל: ווען וועט איהר מיר מיין חוב בעצאהלען?

דער לוה. (פרעהליך) צום לעצטען מאָל! געלויבט איז גאָטט! אָ, וויא גליקליך בין איך, אז איך וועל שוין סוף כל סוף פון אייערע וויזיטען פטור ווערען.

א קליינער אונטערשיעד.

צווישען א נדבה און א מתנה איז דער קליינער אונטערשיעד: אז דאָס לעצטע ניט מען אום יענעם צו זיך מקרב צו זיין און דאס ערשטע—אום פון יענעם פטור צו ווערען.

א פראנצויזישער קאָראָלי האָט בעזוכט דעם פויפס ליעוו דעם 10טען, האָט ער זיך זעהר פארוואונדערט אויף דעם שיינעם פאלאַץ וואָס דער פויפס איז געזעסען און אויף זיין רייכען מעבעל. האָט ער זיך ניט געקענט איינהאלטען און האָט איהם געזאָגט: „אין דער וועלט געשיכטע זעהען מיר אז אלע נביאים און גאָטליכע מענשען האָבען געלעבט זעהר אָרום און פראָסט"? — „אמת טאקי" האָט דער פויפס געענטפערט — „נאָר דאס איז אבער נאר געווען אין דיא צייטען ווען קעניגען האבען שאָף געפאסטעט".—

איין אלטער חכם האט זיין זון נעהייסען בריינגען פרוכט פון א נעוואַקסען שטארקען בוים, און זאגט איהם: „צוברעך דיא פרוכט“, ער צוברעכט, „וואס זעהסט דוא אינוויינינ“? — עטליכע קערנדליך — „צו ברעך א קערענדעל“ — ער צוברעכט, — „וואס זעהסט דוא יעצט אינוויינינ? — „גאר ניט“. — „שוטה איינער“ זאגט דער אלטער חכם: אט דארט וויא דוא זעהסט גאר ניט, דארט לינט דיא גאנצע קראפט פון דעם שטארקען בוים“.

וואס האט דער אלטער חכם נעמיינט דער מיט? וויל איך מיינע לעזער זאלען אליין טרעפען. —

א בעל ענלה וועלכער פלעגט שטענדיג ארום פאהרען מיט׳ן טאלנער רבין ר׳ דוד ז״ל האט זיך אמאל ערלויבט איהם פרעגען: „רבי! נאך וואס דארפען קומען צוויי משיח׳ס: משיח בן יוסף און משיח בן דוד, איינער וועט דען ניט קאנען אויסלייזען דיא יודען“?

האט איהם דער רבי געענטפערט אומגעטראכט: „מיר מוזען האבען צוויי משיח׳ס, איינער זאל אונז אויסלייזען פונעם גלות און דער צווייטער פון דיא בעלי ענלות.

דער בעריטמטער שרייבער „היינע“ בריינגט א שיינע סאטירע. וועלכען איינער האט פערקלאגט אין סוד פאר א טאפ, און האט נעטענעט: איך האב איהם אנטליהען א גאנצען טאפ און ער האט מיר אבגעגעבען א צו בראכענעם. האט דער יוד געענטפערט: איך האב דריי טענות א קעגען: איין מאל האב איך ביי דיר קיין טאפ ניט גענומען, אין צווייטען איז ער געוועזען צו בראכען נאך איידער איך האב איהם גענומען. אין דריטען, בעת איך האב דיר איהם אב געגעבען איז ער געוועזען גאנץ, וואס זשע האסטו דוא צו מיר? —

א גענעראל האט געפרעגט ר׳ יונתן פראגער: פאר וואס זיינען יודען אזוינע גדלנים, זייערע עלטערען איז אנגעשטאנגען רייטען אויף עזלען, און זיי פאהרען נאר מיט פערד? האט איהם ר׳ יונתן געענטפערט: דאס איז ניט פאר

גדלות נאר פאר עניות. ווארים פון זינט דיא עזלען זענען חשוב און גרויס געווארען, האבען מיר אנגעהויבען פארען אויף פערד.

א שניידער האט זיך א מאל בערימט אז זיין זיידע איז געוועזען א גרויסער מאן. — מיט וואס? פרעגט איהם דער צווייטער, ענטפערט ער: ווארעם ער האט געקאנט זיצענדיג אויף דער באנק דערלאנגען א ברויט פון דער פאליצע.

איינעם א חכם איז אנגעקומען א בריעף אז זיין פאטער איז געשטארבען. האט ער איבער געלעזט דעם בריף און זאגט: עט עס איז א ליגען. פאר וואס? פרעגט איהם זיין פרוי, ווארום, ענפערט ער, עס איז ניט מיין טאטענס כתב.—

א פרוי האט א מאל געזאגט צו איהר מאן וועלכער איז שטענדיג געוועזען פערטיפט אין ספרים: „איך וואלט א בעלן געוועזען אויף זיין א ספר וואלסט דוא אויף מיר אויך געקוקט טאג און נאכט" — „יא" — ענטפערט דער מאן — „איך וואלט עס אויך א בעלן געוועזען, נאר ווייסט דוא וואסער א ספר איך וואלט געוואלט? — וואסערן? — א יאהר לוח" — וואס איז עפעס נאר א יאהר לוח? —

— פערשטייסט דוא — ווייל א יאהר לוח דארף מען אלע יאהר בייטען.

מען דער ציילט אז אין סדום איז געוועזען א מנהג, אז עס איז געקומען איין אורח האט מען איהם געגייט ער זאל עפעס דער ציילען. אויב ער האט דערציילט איין אמת האט מען איהם געדארפט, לויט זייער געזעץ, הרגענען, און אויב עס איז געוועזען א ליגען האט מען איהם געדארפט הייננען. איין מאל איז צו זיי געקומען א קלוגער מענש און מיט זיין קלוגשאפט, האט ער זיי געזאגט אזא זאך וואס מען האט איהם, לויט זייער געזעץ, גאר ניט געקאנט טהון. וואס האט ער זיי געזאגט? —

ער האט זיי געזאגט: „הייגט וועט מען מיך אויף היינגען". נאך דיא ווערטער האט מען איהם שוין גאר ניט געקאנט טהון. ווארים אז מען וועט איהם היינגען וועלען זיך זיינע רייד זיין אמת. און פאר א אמת קומט דאך איהם ניט היינגען נאר הארגענען. און אויב מען וועט איהם הארגענען, וועלען דאך זיינע רייד זיין פאלש און פאר א ליגען קומט דאך איהם היינגען.

א פראצענטניק וועלכער האט קיין קינדער ניט געהאט, האט אפ גע־שריבען זיין פערמעגען זיינעם א פריינד, אז ער האט שוין געדארפט שטאר־בען האט ער צו איהם געזאגט: „אויב דוא וועסט מיר געבען א גוטען דיס־קאנט וועל איך דיר תכף סילוקען דאס געלט".

איין ארעמאן איז ארום געגאנגען אין הייזער נאך נדבות און האט אנ־געטהום געזאגט אז ער איז א נשרף. האט איינער געפרעגט: „האסט דוא עפעס א כתב פון א רב אז דיא ביזט באמת א נשרף"? האט דער ארע־מאן געענטפערט: יאה איך האב געהאט א כתב נאר עס איז פערברענט געווארען בעת דער שרפה.

א שדכן האט גערעדט א שדוך איין ארעמאן, זאגט ער איהם: איך האב פון דיינעטוועגען א פרוי מיט אלע מעלות היינו: רייך, שיין, קלוג א. ז. וו. נאר איין חסרון האט זיא וואס זיא ווערט איין מאל אין דריי יאהר משוגע אויף א קורצער צייט. „גוט", — האט דער חתן געענטפערט,— אויב אויף א קורצער צייט מאכט ניט אויס מעגסט אפילו באלד רעדען מיט איהר — „נייען" האט דער שדכן געענפערט יעצט קאן איך מיט איהר ניט ריידען פון דיר, איך מוז ווארטען ביז זיא וועט משוגע ווערען אויב ניט וועט זיא מיך מיט א שטעקען ארויס טרייבען.

איינער פלעגט מורא האָבען זאָגען חד גדיא פסח באנאכט, האָט איהם זיין פרויא געפרעגט: „פאר וואָס זאָלסט דוא ניט זאָגען חד גדיא אזוי וויא אלע יודען? — „פערשטייסט דוא" — האָט ער געענטפערט — א ציגעלע ועלכעס מען פערקויפט אום האלבע נאכט פאר צוויי גולדען איז דאָס געוויס א געגאנבעטע.

א ן איין הויז האָבען זיך פערזאמעלט צעהן רבנים אויף צו דאַווענען במנין. נאָר אז מען האָט שוין געוואָלט אָן הייבען דאווענען איז ניט געוועזען ווער עס זאָל דאווענען פער'ן עמוד, א פלא ניטאָ א וואָרט עברי ביי קיינעם. פלוצלים האָט זיך אריין געיאַוועט א בעל עגלה, האָבען איהם אלע ארום געשטעלט און זאָגען איהם: „דוא מוזט דא דאווענען פאר'ן עמוד" האָט דער בעל עגלה געענפערט. — צום בעדויערען קאן איך קיין עברי ניט ווייל מיין פאטער האָט מיך אויף געוואָלט אין דער יוגענד מאכען פאר א רב.

א מגיד האָט א מאל געדרשנט ראשי תיבות, זאגט ער: נוף מאכט: געוואלד וואָס פרעסט דוא, געוואלד וואָס פאָוסט דוא, אין דעם מאמענט קומט אריין דער גאון „בעל שאגת אריה" רופט ער זיך אן נוף מאכט: געוואלד וואָס פלוידערסט דוא.—

א פרוי האָט געפרעגט א מאן: „ביז וואנען איז אָדם הראשון געזעסען אין גן־עדן"? — „ביז ער האָט בעקומען א פרוי"— האָט ער געענפערט.

א רביצין האָט געפרעגט איהר מאן און זאגט איהם: דוא ביזט דאך א בעל רוח הקודש זאג מיר אויס ווען ווען איך שטארבען? האָט דער רבי געענטפערט א וואסער א יאהר און וואסער א טאג קאן איך דיר ניט זאגען נאר איין זאך וויים איך אז דיא וועסט שטארבען ערב יו"ט. — זאג זשע מיר פאר וואס נאר ערב יו"ט? — ווייל דעם צווייטען טאג פון דיין שטארבען וועט ביי מיר זיין יו"ט.

א גוטע עצה.

אין קייפטאָון איז צו איין אדוואָקאט געקומען א יונגע פרוי און ער־צעהלט מיט טרעהרען אין דיא אויגען, אז זיא אונד איהר שוועסטער גע־פינען זיך דאָ אויף דער דורכרייזע אין א האטעל. זיי האָבען ביידע קליינע האַלביעהריגע בייביס, וועלכע זיינען אזוי עהנליך איינע צו דיא אנדערע, אז זעלבסט דיא מוטערס קענען זיי ניט דערקענען און צו קענען אונטערשיידען איין קינד פון דעם אנדערען האָט מען זיי געקליידעט אין פערשיעדענע אנ־צוגע. היינט פריה איז געשעהען איין אונגליק; דיא דיענסטמעדכען האָבען געבאָדען ביידע קינדער און יעצט ווייס מען ניט וועלכע פון זיי געהערט צו דער ריכטיגער מוטער. דער אדוואָקאט האָט א ווײלע געטראכט, דאן רופט ער זיך אָב: בערוהיגט זיך, מאדאם, פיליכט זיינען דיא קינדער נאָר ניט פערביטען. אָה, ניין, איך ווייס געוויס אז זיי זיינען פערביטען! רופט אויס דיא פרוי אין פערצווייפעלטע אויפרעגונג, אויב איהר ווייסט עס געוויס ענפערט ער, דאן איז דאָך גאנץ איינפאך דיא זאך אין אָרדנונג צו ברענגען; בייט זיך אָב צוריק מיט דיא קינדער.

ווירקליכע ליעבע.

א יונגע מיידעל איז ארומגעגאנגען שפאציערען אין איהר פאטערס גארטען א מאן האָט זיא געזעהן און אין איהר זיך גלייך פערליעבט. ער איז איהר נאָכ־געגאנגען.

— ווארום געהסט איהר מיר נאָך? — האָט זיא איהם געפרעגט.

— ווייל איך ליעב אייך — האָט ער געענטפערט.

— און ווארום ליעבט איהר מיך — האָט זיא געפרעגט — מיין שוועסטער וועלכע געהט דאָרט ווייטער איז נאָך שעהנער פון מיר. געהט פערליעבט זיך אין איהר, אנשטאט אין מיר.

דער מאן האָט זיא געפאָלגט און איז אוועק. אָבער דיא אנדערע שוועס־טער איז געוועזן אלט און מיאוס. ער איז געוואָרען ענטטוישט און איז צוריק געקומען צו דער ערשטער און זיא געפרעגט:

— ווארום האָט איהר מיך אָבגענארט?

— און זיא האָט געענטפערט:

— איהר האט מיך אויף אבגענארט. ווען איהר וואלט מיך ווירקליך ליע־בען וואלט איהר ניט געגאנגען זוכען א שעהנערע.

———

— איהר זאלט אבער וויסען – האט א פרויא געזאגט צו א יונגען מאן וועלכער האט זיך געשדכ׳ענט צו איהר טאכטער -- אז מיין עני איז ערצויגען געווארען אין דעם שוים פון איבערפלוס.

— נעווער מיינד — האט דער יונגער מאן געענטפערט — זיא וועט זיך געוואוינען צו מיין שוים אויך.

———

א מענשענס וויססענשאפט דארף מען ניט אורטהיילען נאך דיא זאכען וועלכע ער וויים, נור נאך דיא זאכען אויף וועלכע ער זאגט „איך וויים ניט".

———

ווען א בחור נעפינט אוים א מיידעל וועלכע איז נאך זיין מיינונג הערט אלע גוטע זאכען פון דער וועלט, דאן בעט ער זיא זאל איהם נעהמען.

———

א מאן איז ניט לאנג אומגעווארפען געווארען פון א קאר, ווען א פאליסמאן האט איהם געפרעגט אויב ער איז פערלעצט, האט ער געענטפערט: איך וויים ניט. איך מוז פריהער זיך זעהן מיט א לאיער.

———

אין א קליינע קאנטרי שטעדטעל איז ערוועהלט געווארען א גרויסער ביזנעם מ ן אלם סיטי מעיר. דיא שטאדט האט געלאזט אויסבויען איין ארקע, דורך וועלכע דער מעיר האט געזאלט דורכפאהרען. פון דער ארקע איז געהאנגען א גרויסע קרוין געמאכט פון טהייערע בלומען און אונטען א גרויסע פלאקארדע „ער האט עס פערדינט". בעפאר דער מעיר מיט זיינע מארטשערס זיינען אהין אנגעקומען האט יעמאנד צוגענומען דיא קרוין פון דיא בלומען און בלויז איבערגעלאזט דיא לאנגע שטריק אויף וועלכע דיא קרוין איז געהאנגען און צו דיא שטריק דיא פלאקארדע מיט דיא ווערטער „ער האט עס פערדיענט".

———

פאטער. דוא ווייסט יענקעלע וואס איז א נשמה?
קינד. א נשמה איז א בעל עגלה.
פאטער. וויא פאלסט דוא אויס זא וואס צו זאגען?
קינד. ווייל איך האב געהערט, וויא דיא מאמא רופט בערל דעם בעל עגלה, ווען זיא קושט איהם מיין נשמה.

זיא. ווערה איז מיר! דוא הערסט מיין מאן? מיר שיינט, אז א גנב קריכט צו אונז — ער קאן דיך בדלות שטעלען.
ער. איך וועל זעהער צופריעדען זיין, דען מיין גאנץ פערמעגען ביזט דוא מיין גאלד.

דינסטמעדכען. נוא הערר דאקטאר, וואס מאכט מיין מיסיס?
דאקטאר. איך האב פאר אייער מאדאם לײדער קיין מיטעל.
דינסטמעדכען. ווערה איז מיר פארוואס?
דאקטאר. דערפאר וואס זיא איז געזינדער פון מיר.

קינד. פאפא מאקס קוסט אונזער ליזען.
פאטער. דאס איז קיין זינדע מיין קינד, דען זיי זיינען חתן כלה?
קינד. ביזט דוא פאפא מיט אונזער קעכין אויך חתן כלה?

הערר. (צו וואוהלטהעטער) עדלער הערר איך בין געקומען פון אייך בעטען הילף פאר אנ'אונגליקליכע פאמיליע, וועלכע האט שאן פאר דרייא מאנאטען קיין רענט בעצאהלט און אויב זיי וועלען ביז מארגען דאס רענט ניט אריינטראגען, וועלען זיי אלע מיט זייערע בעביעס ליגען אין דער גאס.
וואהלטהעטער. ווער זייט איהר?
הערר. איך בין טאקי דער לענדלאר ביי וועלכען זיי וואהנען.

פרויא. הערר דאקטאר איך גלויב אז מיין מאן איז פעררייקט.
דאקטאר. ווארום דענקט איהר אזוי?
פרויא. ער האלט אין איין שרייען אז איך בין א משוגענע.
דאקטאר. זייט רוהיג מיסיס ער איז ביי זיין בעסטען פערשטאנד.

דיענסט. איך פערשטעה נוט, בעל־הבית'טע, וויא שטארק ליעב האָט איך אייער חתן.

ווירטהין. און וואָס פערשטעהסט דוא דאָס?

דיענסט. ווען אייער גנעדיגער חתן ליעבט מיך, וואָס איך בין אייער דיענסט, היינט וויא ליעבט ער שוין אייך, וואָס איהר זיים מיין ווירטהין.

מוטער. (צום קינד) בעוויז מיין קינד דער מוהמע דיין צונג, דען זיא איז א דאָקטאָרין.

קינד. וויא זאָל איך דאס טהון?

מוטער. מאך א לאנגע צונג.

קינד. אפשר זאָל איך איהר מאכען א לאנגע נאָז?

לעהרער. זאָג מאקסעל וואו האָט קין ערמאָרדעט זיין ברודער הבל?

מאקסעל. אין חומש אין דער סדרה בראשית.

קינד. (צייגענד אויף אנ'אָקס) מאמא דאס איז דער פאָפא?

מוטער. נאריש קינד, דאָס איז דאָך אנ'אָקס.

קינד. נוא דוא זאָגסט דאָך אלע מאָל, אז דער פאפא איז אנ'אָקס.

ווירטהין. איך האָב דאָך דיר אָנגעזאָגט דוא זאָלסט דיינע חתנים מעהר אין מיין קיך נים פיהרען.

דיענסטמעדכען. נוא שא שרייט נים אזוי, איך וועל זיי שוין ווייטער פיהרען אין אייער זאאל.

ערשטער מוזשיק. וויא אזוי לויפט דאס דער באהן אָהן פערד.

צווייטער מוזשיק. ער לויפט וויל ער איז פול מיט פארע (דאמפף).

ערשטער מוזשיק. פאר וואָס זשע לויפט אונזער באָד נים אוועק זיא איז דאָך אויך אלע מאָל פול מיט פארע.

ווירטהין. ווענען בעדאַרפט איהר דאָ?

יונגער מאן. איך וויל א ביסעל פערברייננען מיט אייער דינסט, מיין כלה.

ווירטהין. זיא קאָן מיט אייך יעצט ניט פערברייננגען. זעהט איהר ניט וויא דיא וויינט, דען איהר פאָטער איז געשטאָרבען.

יונגער מאַן. אָבער אייער פאטער לעבט דאָך. פיעלייכט קאָנט איהר מיט מיר א ביסעל פערברייננגען.

בערל. ערקלער מיר איך בעט דיך, וואָס איז דאָס אזוינס קאַפּיטאל און ארבייט.

שמערל. איך וועל דאס דיר ערקלעהרען ווען צום ביישפּיעל איך לייה ביי דיר הונדערט דאָלאר ווייסט דוא, אז דאס איז קאַפּיטאל ?

בערל. יא איך וויים, אז הונדערט דאָללאר איז א קאפּיטאל. וואָס זשע איז ארבייט ?

שמערל. אויפמאָנען ביי מיר דיא הונדערט דאָלאר ווערט זיין דיא שווער־סטע ארבייט.

בערל. ווער איז געוועזען דער ערשטער משרת ?

שמערל. שכם בן חמור. ווייל ער האָט זייער ליעב געהאַט דינען (דינה בת יעקב).

זרח. וויא מיר שיינט ביזט דוא פון דיין שוויעגער זעהר צופריעדען, דען איך זעה זיא הייננגען ביי דיר אויפ׳ן וואנד.

ברוך. איך וואָלט נאָך מעהר צופריעדען געוועזען ווען דוא זאָלסט זיא זעהן הייננגען אויף א בוים.

בעטלער. ליעבער הערר שענקט א נדבה.

ווירטה. ווייסט איהר דען ניט, אז דאָ־אין נאָארק איז ניט ערלויבט געהען איבער דיא הייזער.

בעטלער. נוא טא קומט מיט מיר ארוים אין דער גאַס וועל איך ביי אייך דאָרט בעטען א נדבה.

מאַן. ווארום ביזטו אזוי מיאוס, מיין ווייב ?

פרויא. גאַנץ איינפאַך, ווייל איך בין נישט איך !

מאַן. וויא הייסט דאָס ?

פרויא. ווען מיין מאמע האט מיך צו דער אמם אוועקגעגעבען, האט מיך דיא לעצטע פערביטען.

פרויא. טהייערער מאן, מיר טהוט זעהער וועה דיא ציין, פיעלייכט ווייסט דוא א רפואה צו זייא?

מאן. יא, מיין לעבען! נעהם איין ביסעל אלקאהאל, וועט דיר אויפהער־רען וועה צו טהון.

פרויא. סטייטש, וויא אזוי קאן מאן איינגעהמען אלקאהאל? איינגעהמען איז דאך נאר א מיתה משונה?

מאן. פון מיינט וועגען קענסט דוא דאס אויך איינגעהמען....

אלטע קאקעטע. וועה געשריען א מאל זיינען עפעס דיא מענער פיעל העפליכער געווען.

הערר. דאס איז דערפאר, וואס אמאל זייט איהר פיעל יונגער און שענער געווען.

דאקטאר. איהר האט געמוזט א טעות האבען איך בין א דאקטאר פון פרויענקריינק.

פאציענט. אויף אזא קריינק לייד איך טאקי, דען איך האב גרויסע שמערצען פון מיין פרוי.

סאלדאט. הערר הויפטמאן, איך בעט אייך דריי טאגע אורלויב.

הויפטמאן. וואצו ברויכט איהר אורלויב?

סאלדאט. מיינע טאנטע ליעגט אם שטערבען.

הויפטמאן. אלרייט איהר קאנט צו איהר פאהרען, אבער דאס זאג איך אייך, דאס ווען אייער טאנטע וועט נאך דיא דרייא טעג ניט זיין געשטאר־בען, שיק איך אייך אויף צוויי וואכען אין ארעסט.

— אזוי פריינד? דיינע אבצעהניעהריגע ניכטע איז דורך דיא פערהייראַ־טונג מיט דיין פיפציגיעהריגען ברודער אויף דיין שווענערין געווארען, אלזא וויא רופסט דוא איהר יעצט, ניכטע אדער שווענערין?

— יעצט רוף איך איהר: מיינע פערניכטעטע שוועגערין.

דאָקטאָר. איך גלויב, אז הייטע געהט בייא אייך דער הוסט א ביסעל לייכטער....

פאציענט. איך דענק אויך אזוי, איך האָב דאָך א גאנצע נאכט גע־פרעקטיסט.

חייקעל. פון וואנען איז נעדרונגען, אז דאָס אידישע פאָלק ליעגט מעהר אין דיא ערד וויא אנדערע פעלקער?

מייקעל. דאָס שטעהט דאָך בפירוש אין פסוק: „ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

חייקעל. גיעב מיר שוין א מאָהל אָפ דיא 10 דאָלער וואָס איך האָב דיר געליהען?

מייקעל. הייטע איז קורץ פרייטאג, צאָהל איך קיין חובות נים.

חייקעל. ביזט דוא משוגע? וויא קומט היינט קורץ פרייטאג, עס איז דאָך נאָך פסח.

מייקעל. בהמה! וואָס פערשטייסט דוא נים, הייטע איז פרייטאָג און איך בין קורץ אין געלד.

חייקעל. וואָס איז דער אונטערשיעד צווישען חנוכה ליכט און א שלעב־טער פרויא?

מייקעל. חנוכה ליכט מוז מען אנצינדען און זיי ברענען נור איין מאָל אין יאָהר, און א שלעכטע ווייב צינדט זיך אליין אָן און פלאקערט א גאנץ יאָהר.

•

חייקעל. זאָג מיר נור מייקעל קריין, אפשר ווייסט דוא וויא אזוי מאכט מאן א האָרמאָט?

מייקעל. דאָס איז א פשוטער שכל מיא נעהמט א לאָך און מיא בעגיעסט זיא פון אלע זייטען מיט בליי, ווערט דערפון א האָרמאָט.

חייקעל. וואו זשע נעהמט מאן אזוי פיעל לעכער?

מייקעל. דאָס איז אַ קליינינקייט, מיא נעהמט אַביינעל און מיא עסט איהם אויף, בלייבט דאָך איבער דיא לאָך.

חייקעל. אָ וואָ אָ וואָ! איך שטעל מיך פאָר וויפיעל מיליאָנען ביינעל דיא האַראָמאַטען פאַבריקאַנטען עססען אויף.

חייקעל. וואָס איז דער אונטערשיעד צווישען לומפּינע בעאַמטע און פּאַפּיער?

מייקעל. גאָר פּשוט. לומפּינע בעאַמטע מאַכט מען דורך דיא פּייפּערס און פּייפּערס מאַכט מען פון לומפּען.

חייקעל. פאַר וואָס זעטצט מען דעם חתן אייבענאָן אין ווינקעל?

מייקעל. ווייל אַ חתן קוקט נאָר אויפ'ן קרן (ווינקעל).

חייקעל. פאַר וואָס איז מען אין כעס אויף אַנ'אַלטען מאַן, ווען ער האָט חתונה מיט אַ בתולה?

מייקעל. ווייל אַזאַ אַלטער איז געגליכען צו אַ הינד, וואָס שטעהט נעבען אַ וואָגען הייא: ער עסט אליין ניט, און לאָזט דעם צווייטען זיך צו איהם ניט צוריהרען.

חייקעל. ווארום זאָגט מען, אַז מיט'ן אמת קען מען ניך צו גאָטט קוממען?

מייקעל. ביים אמת ניסט מען, און אין ניסן איז גוט צו שטאַרבען.

חייקעל. ביזט דוא נאָך היינט אויף בעפריינדעט מיט פייטלען?

מייקעל. ניין, דען ער איז אַ פאַלשער מענש. מיר האָבען ביידע גע־ליעבט איין מעדכען, און דער סוף איז געוועזן, אַז איך האָב געמוזט מיט איהר חתונה האָבען.

חייקעל. וואָס זאָגסט דוא, איך בעט דיך, צו דיא צרות, וואָס איך האָב פון מיין ווייב, וויא זיא ווערט אויף מיר אין כעס, ווייזט זיא מיר באַלד איהר געוועזענעם טאַגס בילד.

מייקעל. ביי מיר איז נאך ערגער. ווען מיין ווייב ווערט אויף מיר אין כעס, בעוויזט זיא מיר דאס בילד פון איהר קינפטיגען מאן.

חייקעל. וויא געפעהלט דיר מיין ניינעבאָרענער זאָהן?
מייקעל. ער איז פונקט אין דיר געראטען.
חייקעל. דוכט זיך, ער איז צו מיר גאָר ניט עהנליך.
מייקעל. ער איז פונקט וויא דוא, דען ער האָט אויך ניט קיין האָאר און קיין ציין, אזוי וויא דוא.

חייקעל. זאָג נור, מייקעל, איז דאס אנ'אָמת וואָס מען זאָגט, אז עס דינען פאראַן הינד, וועלכע קענען א מענשען פון נרעסטען אונגליק רעטען?
מייקעל. געוויס איז דאָס אנ'אָמת. ביי מיר אליין האָט אזא געשיכטע געטראָפען, איך בין אמאל געווען אין א נויט, מיר האָט אויסגעפעהלט פשוט אויף ברויט, האָב איך פערקויפט מיין הינד פאר דריי דאָלאר און בין אויף אפּאָר טעג פון גרויס נויט געהאָלפען געוואָרען.

חייקעל. ערקלעהר מיר, מייקעל, וויא אזוי קענסט דוא דא לעבען, ווענ־רענד דיין ווייב איז אין דיא בעדער, איך האָב דאך אימער געהערט, וויא דוא פלעגנסט זיא רופען „מיין נשמה“.
מייקעל. איך האָב דאָס געמיינט מיין נשמה יתירה.

חייקעל. איז דאס וואהר, מייקעל, אז אונזער פריינד מרייטעל איז משוגע געוואָרען?
מייקעל. יא, דאס איז אמת.
חייקעל. איז דאס אויך וואהר, אז ער האָט חתונה געהאַט?
מייקעל. ניין, אזוי ווייט משוגע איז ער נאָך ניט.

חייקעל. פאר וואס ווערט דער שטן מבולבול בשעת שופר בלאָזען.
מייקעל. וויל אלע ווייבער נייען הערען שופר.

חייקעל. זעהסט דוא מייקעל דעם שילד, וואָס הייננט אויף יענעם

הויז, „דא האט געוואוינט דער פראפעסאר פיפערנאטער" ווען דוא וועסט שטארבען וועט מאן אויף דיין הויז אויף א שילד אויסהייננען.

מייקעל. וואס וועט שטעהען אויף דעם שילד.

חייקעל. „דאס הויז איז צו פערענטען".

חייקעל. ווען איך דערוועהט דיך דערמאהן איך מיך וויא ריכטיג דאס ווערטעל איז, אז דער וואס האט געלד דער האט אויף שכל.

מייקעל. איך האב דאך אבער קיין געלד.

חייקעל. הערסט דוא דאס מיין איך טאקי.

חייקעל. דוא האסט געהערט מייקעל, פון מיין אונגליק?

מייקעל. וואס?

חייקעל. מיין פרויא איז געווארען משוגע אויף מארגען נאך דער חתונה.

מייקעל. און איך האב זיא נאך געהאלטען פאר משוגע צו דיינע תנאים.

חייקעל. פאר וואס ווילסט דוא מייקעל, נעמען פאר דיין טאכטער נור א לערנער און ניט קיין בעל מלאכה?

מייקעל. וויל א בעל מלאכה, ווען ער ווערט אין כעס אויף דיא וויב, איז ער א שניידער ווארפט ער אין קאפף דיא שער. א שוסטער דעם קאפול און ז. וו.

חייקעל. און א לערנער קען דאך איהר ווארפען א גמרא אין קאפ.

מייקעל. נעה דוא שוטה ווען האלט דאס א לערנער נאך דער חתונה א גמרא.

חייקעל. פאר וואס טראגסט דוא, מייקעל, א טיכעל אום שבת?

מייקעל. פאר וואס זשע טראגסט דוא אום שבת.

חייקעל. ווער? איך? וואס טראג איך דען?

מייקעל. א פערדעשען קאפ אויף זיך.

חייקעל. זאג מיר נור מיקעל, פאר וואס טראגען דיא לייזעס אין אמע־ריקא זייערע פצקעט ביכער אין דיא הענט?

מייקעל. זיי ציינען דאס זיי זיינען נים קיין גרינע.
חייקעל. וויא אזוי ?
מייקעל. זיי ווייזען, אז זיי זענען שוין בא געלט.

חייקעל. זאָג מיר מייקעל, וואָס פאר א מתנה זאָל איך שיקען מיין כלה זיא זאָל זיין צו פריעדען ?
מייקעל. שיק איהר אָפּ דיא תנאים.

חייקעל. פון וואנען קומסט דוא יעצט מייקעל ?
מייקעל. פון אנ'אויסשטעלונג.
חייקעל. וואָס פאר אנ'אויסשטעלונג ?
מייקעל. דער לענדלארד האָט ארויסגעשטעלט מיינע כלי בית, אויפ'ן סטרים.

חייקעל. פאר וואָס ווערסט דוא מייקעל. נים א שדכן ?
מייקעל. ווייל א שדכן בעדארף קענען זאגען ליעגענס, און איך קען נים.
חייקעל. שוטה ! אָט דאָס אליין וואָס דוא זאגסט, אז דוא קענסט קיין ליגען זאָגען איז דער גרעסטער ליגען.

חייקעל. וואָס טהוט מאן ברודער וואָס פון טאָג צו טאָג ווער איך אלץ מעהר בעל חוב.
מייקעל. דוא ביזט פריינד גליקליך וואָס דוא קאָנסט קריכען אין חובות, מיר וויל שוין קיינער נים באָרגען.

חייקעל. איך זאָג דיר, אז דאָ איז טאקע א עולם הפוך (א פערקעהרטע וועלט).
מייקעל. פון וואנען נעהמסט דוא דאס ?
חייקעל. איך ווייס. אז אין יוראָפּ ווען א פרויא געהט מיט איהר מאַן שפּאַצירען, האלט זיא איהם צו ביי דער האנד און דאָ האלט ער זיא נאָר צו.

מייקעל. דאָס איז אַ פּשוטער שכל: אין יוראָפּ, האַלט די פרויא צו דעם מאַן, כדי ער זאָל ניט אַנטלויפען קיין אַמעריקא און דאָ האַלט ער זיא צו, כדי זיא זאָל ניט אַנטלויפען מיט דעם באָרדער.

חייקעל. איך זעה דאָך אָבער, אַז אַלע נעהען אַזוי, קען דאָך זיין, אַז אייער נע האַלט דאָך גאָר צו דער באָרדער.

מייקעל. וואָס פערשטעהסט דוא דאָ ניט? דער באָרדער האַט שוין פאַר אירר אויך מורא, זיא זאָל ניט אַנטלויפען מיט אַ צווייטען באָרדער.

חייקעל. גיעב מיר אַב מזל טוב, דען איך האָב דיא וואָך חתונה געהאַט.

מייקעל. מיר קומט נאָך אַ גרעסערער מזל טוב, דען איך האָב מיך דיא וואָך גענגט מיט מיין ווייב.

חייקעל. האָסט דוא געטראָפען מיט דיין ווייב?

מייקעל. זעהר גוט געטראָפען.

חייקעל. נוא און וואָס איז דיין שוויעגער פאַר אַ מענש?

מייקעל. זיא הערט גאָר דיא וועלט ניט.

חייקעל. אַזאַ שלעכטע איז זיא?

מייקעל. ניין, זיא איז טויב.

חייקעל. וויא געפעלט דיר דיא חוצפה פון מיין באָרדער, ער האַט מיר היינט צוויי פּעטש געגעבען?

מייקעל. נוא און דוא האָסט געשוויגען?

חייקעל. ניין! איך האָב דיא גאַנצע נאַכט פון גרויס וועהטאַג געשריען.

חייקעל. וועלכע פרויא ווערט ניך יונג פון אַלט?

מייקעל. אַנ'אַלטע מויד ווען זיא האָט חתונה ווערט זיא אַ יונג ווייבעל.

חייקעל. (טרעפט מייקלען, אום תשעה באב עססענדיג פליישׁ) אפּיקורס! אום תשעה באָב עסט דוא פליישׁ?

מייקעל. (וויינענדיג) נאָך ניט גענוג, וואָס דער בית המקדש איז חרוב געוואָרען, זאָל איך נאָך קיין פלייש אויך ניט עסען?

———

חייקעל. וואָס מחוט א פרומער יוד צום סדר ווען ער האָט קיין מרור?
מייקעל. ער ציינט אָן אויף זיין ווייב און זאָגט! מרור זו.

———

חייקעל. ווארום שליסט מאן צו דיא טהיר ווען מען הויבט אָן זאָגען דיא הגדה?
מייקעל. וויל פון אנהייב זאָגט מען דאָך כל דכפין ייתו וייכול.

———

חייקעל. וואָס איז דער אונטערשיעד פון איין שוחט ביז א מוהל.
מייקעל. דאָס איז א פשוטה זאַך, א שוחט שניידט פון אויבען און א מוהל פון אונטען.

———

חייקעל. וואָס פאר נייעס האָט דיר דיין ווייב געבראַכט פון דער אַל־טער היימאט?
מייקעל. א קינד, פון וועלכען איך וויים נים.

———

חייקעל. זאָג מיר מייקעל, דוא ביזט דאָך שוין א בחור איין יאהרען, פאר וואָס טהוסט דוא ניט קיין שידוך.
מייקעל. דוא ווייסט דאָך חייקעל, אז טהון איין שידוך דאַרף קאָסטען געלד און אויף דעם בין איך גאנץ קאַרג.
חייקעל. איך וועל דיר געבען איין עצה, מייקעל ברעך דעם קאַרג וועסט דוא טהון איין שידוך.

———

חייקעל. איז דאָס אָמת מייקעל, אז דיין בוכהאַלטער איז מיט דיין קאַסע און מיט דיין טאָכטער אנטלאָפען געוואָרען?
מייקעל. יא, דאָס איז אָמת, אָבער וויא איך פערשטעה וויל ער תשובה טהון, דען ער צאהלט מיר אויס ביסליך וויים.
חייקעל. אַזוי? ער שיקט דיר אָב געלד?

מייקעל. ניין דערווייל האָט ער מיר נור מיין טאָכטער אריינגעשיקט.

חייקעל. ביי מיר איז איין שמחה, דען עס איז שוין אוועק איינינע וואָכען פון דעם טאָג וואָס איך האָב נעהייראַטעט מיט מיין געליעבטע.

מייקעל. נוא, איז וואָס ?

חייקעל. און מיר האָבען זיך נאָך ניט פיינד.

חייקעל. וואָס זאָגסט דוא צו מיין שניידער ? ער נייט מיר אימער מיינע רעק אָהן פאַקעטס.

מייקעל. מסתמא ווייס ער פון דעם סוד, אז דוא האָסט ניט וואָס אין זיי צו לייגען.

חייקעל. דוא ווייסט, מייקעל, אז איך האָב מיט מיין פרוי זעהר שלעכט געטראָפען ? דען זיא האַלט אין איין בעטען גט.

מייקעל. בייא מיר איז נאָך אַנ׳ערגערע, מיינע וויל גאָר פון א גט ניט הערען.

חייקעל. וויא אזוי בענוצט מען דיא 4 רעגעלען פון רעכענען ?

מייקעל. גאַנץ איינפאַך : זאָגט א ליידי וויא פיעל זיא איז אלט, מאַך א „כפל“. — א קלאָק מייקער — וויפיעל ער פערדינט, מאַך א „חיסר“, און ווען דוא טרעפסט, אז דיין פרוי מאַכט מיט דעם באָרדער א „חיבור“, זאָלסט דוא שנעל מאַכען א „חילוק“.

חייקעל. איז דאָס אָמת וואָס מיא זאָגט, אז דיין ברודער בעקומט יעדען טאָג זעהר פיעל ליעבע בריעף פון שיינע מיידלאַך ?

מייקעל. דאָס איז א ליגען, מיין ברודער איז דער עהרליכסטער מאַן אין דער וועלט, דיא בריעף, וואָס ער ערהאַלט יעדען טאָג זיינען בילס פאַר וואַארע, וועלכע ער וויל ניט בעצאָהלען.

חייקעל. דוא האָסט געהערט מייקעל ? דער קאַרנער דאָקטאָר ב... איז געפעהרליך קראַנק.

מייקעל. ער קאָן דאָך זיך אליין קורירען.

חייקעל. דאָס וועט ער ניט טהון, ווייל קיינער וועט איהם דערפאַר בעצאהלען.

חייקעל. זאָג מיר נאָר, מייקעל, איבער וואָס האָסט דו זיך דאָס גע'נ'נט מיט דיין ווייב?

מייקעל. איבער אַ קליינינקייט. דערפאַר וואָס איך האָב מיט איהר תתונה געהאַט.

חייקעל. פון וואנען נעהמט דיא וועלט צו זאָגען, אז קנעלען איז שווע־רער פון האַלץ האקען?

מייקעל. גאָר פשוט. האָלץ האקען איז וואָס מיט אַ גוי מעהרער אַלץ גרינגער, און קנעלען איז וואָס מיט אַ גוי מעהרער אַלץ שווערער.

חייקעל. ווען זאָגט מען דריי לינענס מיט איין מאָל?

מייקעל. ווען דו בעטסט ביי יעמאנדען באָרגען געלד און ער זאָגט דיר: יעצט (און ווען יאָ?) האָב איך ניט ביי זיך (און צו הויזע?) קיין קליי־נעלד. (און גרוים־געלד?)

חייקעל. איז דאָס אָמת מייקעל, אַז דו האָסט זיך געוואָטען דו זאָלסט פּירציג טעג ניט עסען און פּירציג טעג ניט שלאָפען?

מייקעל. יאָ. עס איז אָמת, נאָך מיט צעהן טעג האָב איך דיא וועטע אָננעפאנגען.

חייקעל. נוא וויא פיהלסט דו זיך?

מייקעל. זעהער גוט, איך עס מיט אַפּעטיט און שלאָף זעהער גע־שמאַק.

ישובניק. איך וויל וויססען, רבי, פאר וואָס זאָגט איהר, אַז איך וועל פער־ליערען דעם דין תורה?

רב. ווייל דו האָסט ניט קיין עדות.

ישובניק. איך קען אייך, רבי, ברייננען צוויי טהייערע עדות.

רב. ווער זענען זיי ?

ישובניק. אפאר ענדיקעס אויף פסח.

חייקעל. פאר וואָס איז א קרש אזוי ווי דאָס ערשטע בעשעפעניש פון גאָטט ?

מייקעל. ווייל ער ווערט געמאכט פון „גאָר נישט“ און מען ווייסט, אז עס איז גוט !

חייקעל. זאָג מיר נאר מייקעל, ווארום האָבען חתן כלה איטסטער נור ליעב צו פערברייגנען וואו עס איז פינסטער ?

מייקעל. כדי עס זאָל זיי ניט „נודיען“ קוקענדיג איינע אויף דיא אנדערע. ...

חייקעל. זעה א וואונדער וויא דיא מריינ'ס געהן מיט פארע ?

מייקעל. בהמה איינער, דאָס איז קיין נייס, ווען דיא אידען זיינען נאָך געוועזען אין מצרים, איז מען שוין געפאָהרען אין וועגען מיט פארע.

חייקעל. פון וואַנען נעהמסט זיך דאָס ?

מייקעל. עס שטעהט בפירוש אין פסוק : וישלח ענלות על פי־פרעה.

חייקעל. דוא ביזט דאָך גאָר קיין כהן, פאר וואָס זשע גארסטו אָפּ דיין ווייב און מאכסט איין פדיון הבן ?

מייקעל. נאר איינער, מיין ווייב האָט מיך אויף אָפּגענארט, עס איז ביי איהר שוין דאס דריטע קינד.

חייקעל. דוא ווייסט, אז מיין ווייב איז געשטאָרבען ?

מייקעל. (פערוואונדערט) וואָס ! דיין ווייב איז געשטאָרבען ?

חייקעל. יא, נעכטערען האָט מען איהר בעערדיגט.

מייקעל. איך האָב דאָך דיר נעכטערען געזעהן אויף אנ'אָקשען.

חייקעל. דוא ביזט א גרויסער דום סאָפּ, ווייסט דוא דען ניט, אז ביד נעם איז בעפאָר פלעזשור“.

חייקעל. פאר וואס ביזט דוא אויף מיין חתונה ניט געווען?
מייסעל. ווייסט דוא דען ניט, אז איך בין א כהן.
חייקעל. נוא איז וואס?
מייקעל. ביזט דוא משוגע? דוא האסט פערגעסען, אז א כהן טאר ניט שטעהען אויף דעם בית הקברות?

חייקעל. וויפיעל איז שוין, אז דיין ווייב ליגט קראנק.
מייקעל. אז זיא וועט נאך ליגען דריי וואכען וועט זיין גלייך א חודש.

חייקעל. ווארום בעשיט מען א חתן אונטער דער חופה?
מייקעל. אז ער איז בעגראבען זאל ער זיין בעשאטען אויך.

חייקעל. ווארום גייען חתן כלה געארעמט?
מייקעל. ער טאפט איהר דופק וויא לאנג זיא וועט איהם ליעבען.

צדקה רעטעט פון טויט דעם מילדען, און דער טויט רעטעט פון צדקה דעם קארגען.

דער מענש איז געבוירען צום שמייסען: פאר'העהר שמייסט איהם דער טאטע, נאכהער שמייסט איהם דער רבי, נאכהער שמייסט איהם דאס ווייב, נאכדעם שמייסען איהם דיא קינדער. נאכדעם שמייסט איהם דער מלאך דומה.... נאך אלעם שמייסט מען איהם אויף יענער וועלט.

פרויענליבע איז גרעסער פון דער נאהענט, מענשענליעבע איז גרעסער פון דער וויים.

ווען דיא ווייב איז יונג, ליעבט מען דיא קינדער צו ליעב דיא ווייב, ווען דאס ווייב איז אלט, ליעבט מען דאס ווייב צו ליעב דיא קינדער.

דער קלוגער בעשולדיגט אין אלע היגזיכטען נור זיך, דער נאר אבער, נור דען צווייטען.

די נאָדעל איז קליין און דין, און שפּיזט די גאַנצע הויז.

———

דער מאַנגעל לויערט צו פאַנגען זאָנאָר דעם פליסיגען, דער אָבער לאָזט איהם אויף דער שוועל ניט הערויף טרעטען.

———

עס איז פיעל אנגענעהמער אָב צורוהען פון דער ארבייט, איידער ניט ארבייטען.

———

די אלטע קוראַציע האָט געהייסען בלוט לאָזען און ניט טרינקען קיין ווין און מען איז געזונד געוואָרען, היינט טרינקט מען ווין און מען לאָזט ניט קיין בלוט, און מען קרענקט ?!

———

היינטיגע הענדשקעס ווינען לענגער פאַר א מאָהלינע זאָקען, און היינטיגע ארבעל זיינען קורצער פאַר אמאָהליגען שבל.

———

ווען קען מען די פרייהייט שעטצען ? ווען מען איז אין פעסטונג געשלאָסען.

———

צו וואָס ברויכט מען פאַפּיראָסען ? מען זאָל זיך קאָנען בלאָזען געגען דעם צווייטען !

———

איך האָב שוין דאָס אויך געזעהען, וויא פליגען פליהען תויך, און לייבען ליגען אויף דער ערד.

———

א רבי זאָגט (צום תלמיד): דוא לעהרען, איך ועל זיך א ווילע לעהגען שלאָפען – פאַר'ן לעהרנען, רבי, נעמט איהר דאָך געלד, טאָ לעהרנט איהר און איך וועל געהן שלאָפען, האָט דער תלמיד געענטפערט. – שטיל דוא עז פנים, איך נעם דאָך ניט שכר למוד, נור שכר בטלה! – האָט איהם דער רבי געענטפערט.

———

דריי שווערע זאכען זיינען דאָ: א תענית פאַר'ן רייכען, יום טוב פאַר'ן ארעמען, א גוט וואָרט פאַר'ן קריטיקער.

איינער האָט פּראָטעסטירט נעגען תורת משה, אז דאָס אָב־גטין א פרוי איז איינע מערדערליכע חאראקטערלאָזע בעהאנדלונג נעגען דיא מענשהייט, — אויף דעם האָט איהם א קלוגער בעאנטוואָרטעט : בעסער זאָלען פיער מענשען לעבען מיט פערגעניגען, איידער צוויי מיט קרענקונג.

איינריכטען א קעניגרייך דויערט הונדערטע יאָהרען, פערניכטען — איינע טאָגען.

דריי ליעבען דריי, אָהנע אונטערשיעדונג, צו גוט צו שלעכט : דער פאָטער זיינע קינדער, דער מייסטער זיין ווערק, דער מאן זיין פאָטערלאנד.

עס איז פיעל גרינגער צו מאכען זיך פרום, וויא צו מאכען זיך קלוג, צו גלויבען — גרינגער וויא צו פערשטעהען, צו פערשפּרעכען — וויא צו ערפילען.

עס איז פיל גרינגער דעם מענשען ער זאָל געפינען טויזענד פעהלער ביי יענעם איידער ביי זיך איינעם.

נימאלס האָט נאָך קיין מענש חרטה געהאַט אויף דעם וואָס ער האָט גוטעס געטהון.

וואָס דיא פרוי איז, א גוטע צו א שלעכטע, נעמט זיא אלץ פון איהר מאן, דיא ערשטע נעמט צו דאָס הערץ, דיא צווייטע — דיא גאלל.

דריי נעהען גאנץ גלייך : דיא שיעף אויפ'ן וואסער, דער לאָקאמאטיף אויף דיא שינעס, דיא גליטץ־שיך (ליושבעס) אויפ'ן גליטץ, און אלע דריי ויינען אין געפאהר.

זאָגאר א בלינדער מיט אלאָמען, נור צחאטען, קענען עררייכען זייער ציעל.

דיא גרעסטע נקמה איז, צו פערגעלטען גוטעס פיר שלעכטעס.

אמאָהל האָבען אונזערע חכמים נעזאָגט: כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות, היינט זאָגט מען: כל המלמד את בתו תפלות כאלו מלמדה תורת.

ווען דער בלינדער פיהרט דען זעהענדיגען, מוזעןביידע פאַלען.

דיא שטראָפגעזעצטע זיינען גלייך וויא שפינוועב, דיא קליינע פליגעלאך פאַלען העריין, דיא גרויסע פאַלען דורך.

ביים קויפמאַן אין דיא אויגען זיינען אַלע קויפער, ביים פּערפאַסער אין דיא אויגען, זיינען אלע לעזער.

א קנעכט איז נעגליכען צו א בעזים, ער איז טריי, נור ווען ער איז ניי.

קוקסטו אויף דעם הימעל, פערגעס ניט אז דוא שטעהסט אויף דער ערד.

ווען דיר גליקט דיא צייט, זאָלסט דוא ניט מיינען ווייל דוא ביזט קלוג, דוא זעהסט דאָך פיעלע גרעסערע נאררען וויא דוא, ווערען נאָך רייכער אלס דוא.

וויא דער שענקער האָט ליעב דעם שיכור, דאָך וויל ער איהם זיין טאָכטער פאַר קיין וויב נעבען.

עס איז גרינגער צו זיין קלוג פיר דען צווייטען, אלס פיר זיך.

זאָגאַר מיט דיין שונא מעגסטו זיך בעראַטהען (א עצה האַלטען), נור ווּיסען זאָלסטו צו טהון פערקעהרט.

דער דאָקטאָר קען זיך ניט געזונד מאַכען, דער ארעסטאַנט קען זיך ניט פריי מאַכען.

אין דער יוגענד דארף מען זיך לערנען צו קענען רעדען, אין דיא עלטערע יאָהרען דארף מען זיך לערנען צו קענען שווייגען.

נור דאן קען דער מענש זיך גליקליך רעכנען, ווען דאס גליק אוּיף דאס אונגליק זאָלען זיין ביי איהם גלייכגילטיג.

קליינע קינדער ויינען קלוג, נאכהער לערנען זיי זיך פון דיא גרויסע, ווערען זיי נאררען.

דאָס געלד איז א שלעכטער הערר און א גוטער קנעכט.

תאלסט דוא דיין סוד ביי זיך, איז ער ביי דיר פערקוּיפט, גיבסטו איהם אוועק דען צווייטען, ביזט דוא שוין ביי איהם פערקויפט.

דער וואָס גיבט איבער זיין סוד איינע פרוי, דער בעהאלט זיין וויין אין א זיעב.

בעסער צו היטען אליין דעם סוד, איידער צו בעטען יענער זאָל'ן היטען.

זאָגט דיר נור יענער דאָס ער האָט א סוד, האָט ער שוין דיא ערשטע העלפט געזאָגט. דיא צווייטע העלפט – וועט ער דיר שוין מאָרגען זאגען.

ווען עלטערען האָבען ניט קיין געלד איז א האלבע צרה, ווען קינדער האָבען ניט קיין שכל איז אגאנצע צרה.

וואָס איז דער אונטערשיעד פון קלוגען צום נאררען ? דער קלוגער זעהט זיך הערום פאָרהער – דער נארר – נאכהער.

ווען דער פעלדמאַן אקערט ניט אום ווינטער, האָט ער ניט אויף זומער, ווען דער פוילער גרייט ניט אן אום זומער, האָט ער ניט אויף ווינטער (דיא אלטע יאָהרען).

ווער איז דער נידעריגסטער מענש ? דער וואָס וועגען איהם איז ניטאָ וואָס צו רעדען.

———

די אַרמוטה איז אַ טאָכטער פון דער פוילהייט, און דאדורך האססט מען דעם אָרעמאַן, ווייל מען רעכענט, דאָס זיינע ארמוטה קומט דורך פוילהייט.

———

אויב דו זאָגסט דו וועסט נאַרען דעם צווייטען, האָסט דו זיך שוין גענאַרט.

———

ניט מיט פיעל פיס קען די פליג לויפען, ניט מיט פיעל משרתים קען דיא שטוב גליקען.

———

דער שקר איז זעהר גרינג, דאַרום טראָגען איהם פיעלע.

———

דיא אונגליקליך איז דער וואָס לעבט אָרעם, אום צו שטאַרבען רייך.

———

וואָס ווענינגער דו וועסט זיך ווינשען, וועסטו האָבען ווענינער מאנגעל.

———

עס איז לייכטער צו ערווערבען רייכטהום. אלס צו היטען רייכטהום.

———

אזוי וויא עס איז ניט שעהן פאַר נאַררען צו רעדען, אזוי איז ניט שעהן פאַר קלוגע צו שווייגען.

———

דער קאַרגער איז געגליכען צו אגעטרייען הינד: דער הונד היטעט זיין הערענס געלד, דער קאַרגער היטעט זיינע יורשים׳ס געלד.

———

דעם אָרעמאַן פעהלט פיל, דעם קאַרגען פעהלט גאָר.

———

טהוא דעם שלעכטען ניט קיין גוטעס, וועט ער דיר ניט טהון קיין שלעכטעס.

———

בעסער צו זיין א נארר מיט דיא נאררען, איידער צו זיין א נארר ביי דיא נאררען.

זפנת, מאכט: זופּצען, קרעכצען, נוססען, הוסטען.

א גרויסער פרומער קלוגער יוד (רא"ק) האט געזאגט: הלואי וואלט איך אזוי געקענט ליעבען דעם צדיק וויא גאט האט ליעב דעם רשע.

פון וואנען שטאמט וואס דיא וועלט זאגט: „דיא מעשה האט שוין אבארד"? ווייל יעדערער לענט צו אזהאר, ווערט אבארד.

ווען דער שחרית וואלט נים האבען אויף זיך דעם טלית און תפלין, וואלט ער געהאט דעם איינענעם פּסק וואס מנחה און מעריב האט.

איין אפּיקורוס איז געווארען א בעל תשובה. און אויף דער פראגע „עס שטעהט דאך כל באיה כא ישובון" (כדרשת רז"ל), האט ער געענטפערט, דער אפּיקורוס האלט פון דעם פּסוק אויך נים.

א פּראווינץ מענש האט זיך קורירט אין ווארשא. און צייט צוויי וואכען האט ער פערקרענקט 150 רובל. ביים רעכנונג מאכען האט ער אנגעהויבען וויינען און האט געזאגט: מיט אזא סוממע געלד האב איך דאך געקענט אין דער היים קרענקען מיט דיא גאנצע פאמיליע גאנצע צוויי יאהר.

איינער דערהערט נים וויא יענער ריהמט איהם, כדי ער זאל נאך אמאל איבער זאגען.

חכמה אהן אמונה, איז גלייך וויא עס שיינט דיא זון אויף אייז און גליטש.

ער זאל וויסען אז אין שול איז קיינער ניטא נור גאט אליין, וואלט ער ניט געקומען דאווענען.

ווארמען לאנג צו נעמען א פרוי, מוז מען איבער לאָזען יתומים.

ווילסט דוא דיין שונא אין גאנצען בעזיגען דאָס ער זאָל נימאלס אויפ־שטעהען נעגען דיר, זאָלסט דוא מיט איהם שלום שליעסען.

בעסער זאָל מיין שונא זעהען אין מיין גליק, אלס איך זאָל זעהען אין זיין אונגליק.

אויב דער וואָלף וויל מיט דיר שלום שליעסען, זאָלסט דוא וואָס צום ניכסטען בעהאלטען דיינע שעבסעלאך.

דער צאהן דאָקטאָר: ביי מיר מוזען אלע פארביסענע און פארשלאָסענע מיילער, אויפגעעפענט ווערן.

דער ריכטער: ווייסט איהר וויא פיעל מאָהל איהר זייט שוין בעשטראָפט געוואָרען?
דער גנב: דאָס ברויכט איהר בעסער וויסען, ווייל איך פארשרייב מיר ניט אזעלכע זאכען אין בוך.

ווען מענשען אָרדנען זיך איין נאָך דיא געזעטצע איז גוט, נאָך בעסער ווען זיי אָרדנען דיא געזעטצע נאָכן מענשען....

פון קיין זאך קען מען זיך אזוי פיל ניט אויפרעגען וויא צו הערען פון פרעמדע מענשען דאָס מען איז אויפגערעגט

דער חתן: בעסער דיא ערשטע קריג, איך מוז דיר זאָגען וויא באלד מיר וועלען חתונה האָבען. וועל איך זיין אייפערזיכטיג.
דיא כלה: איך דאנק דיר פאר דיינע אָפפענהערציגקייט. איך וועל זיך מיהע געבען צו זיין פאָרזיכטיג.

אז דער מענש ווערט ערהויבען דאן ווייסט ער וואס חייסט קנאה....

די אונגליקליכע ליבע ענדיגט זיך מיט — חתונה האבען.

דער גאסט: פאר וואס האט איהר אייער גראבען פינגער אריין געשטעקט אין טעללער זופ?

דער קעלנער: עס שאדעט ניט ווייל עס איז ניט הייס.

די קאקטעקטעס זיינען מיט אונז קיין מאהל ניט צופרידען, זיינען מיר אייפערזיכטיג ערגערען זיי זיך. טהון מיר דאס ניט, ערגערן זיי זיך נאך מעהר.

דאס חתונה האבען איז אין לעבען איין וואגען. דאס ווייב זיצט אין איהם און דער מאן מאטערט זיך עס צו שלעפען....

„קארטען" האט מען אויסגעטראכט אויף שפיעלען; מיר האבען אבער א גרויסען טעות ווען מיר רעכנען, דאס מיר שפיעלען מיט די קארטען, ניין: די קארטען שפיעלען מיט אונז, מיט אונזער שוואכען כאראקטער און מיט אונזערע נאטור פעהלערין....

די „ליעבע" איז איין קליין בריקעל, צווישען דעם גן־עדן און גיהנם....

די פרויען געדענקען דעם טאג פון זייער געבארען און פארגעסען, אין וועלכען יאהר דאס איז געווען.

ווען צירונג וואלט ווענען אפילו עטליכע פוד, וואלט עס אויך פאר פרויען ניט צו שווער געווען צו טראגען אויף זיך.

א שטארקע פעסטונג און א צנועה זענען גלייך: ביידען קען מען איינגעמען, ווען מען בעלעגערט אויף זיי א לאנגע צייט; נור מיט דעם קליינעם אונטערשייד: די ערשטע פאלט אריין אין די הענד פון שונא און די צווייטע — אין די ארמען פון איהר געליבטען.

ע נ ד ע.

חיה שטאָלצע.

I.

עס איז שבת פאר נאכט. עס איז א שיינער טאָג. אלע האָבען זיך ארויסגעלאָזען אויף דיא גאסען שפּאַצירען, איבער הויפּט מ׳ערכען. און יונגע פרויען אום זיך צו ווייזען און לייטען צו זעהען. הערען און דאמען האָבען אָנגעצויגען זייערע בעסטע קליידער; און וועלכע האבען קיינע גוטע סכיידער, זיינען געבליבען זיצען דער היים. דעראונטער וואר אויך חיה טאָלצע דיא קרעמערקע. זיא זיצט אליין אין איהר צימער ביין פענסטער, קוקט דרויסען און גיסט זיך מיט טרעהרען. אויב זיא איז שיין אָדער העסליך קען איך דיר מיין ליעבער לעזער, ניט בעשטימען; דען זיא גייט זעהר נאכלעסיג און ניט זויבער ארום זיך, נאָר עס איז איהר ניט צו פערדיינקען: זיא איז געבעך א פערטרויערטעס הארץ, טאָ וויא קען זיא זאָרגען וועגען זויבערקייט און וועגען ריינליכקייט? דוא מיינע ליעבע לעזער׳ן, ביזט דאָך געוויס נייגעריג צו וויסען דיא אורזאכע פון איהרע טרעהרען—דען טרעהרען איז דאָך קיין קלייניגקייט, רעסטאָ מעהר נאָך פון א פרויענצימער, אזא שוואכעס וועזען — טאָ קום אריין אין איהר וואָהנונג און לאָמיר זיך צו האָרכען, וועלען מיר שוין אלעס וויסען.

— אָ, זאָגט חיה טאָלצע מיט א ביטערן זיפץ; אלע גייען ארום שפּאַצירען און איך דארף זיצען און חושכ׳ן דער היים, וואָס איז? איך האב ניט וואָס אָנצוטהאָן. אלע הקדשים האָבען רעטאָנדעס, און איך קען קיין רעטאָנדע ניט דאקאזען.... אז איך וואָלט האָבען שיינע קליידער, וואָלט איך טאקע שיינען וויא דער ליכטיגער מאָרגענשטערן; אז איך וואָלט האבען א רעטאָנדע וואלט איך טאקע פערבלאסקעט דעם גאנצען סמעדרעס. נאָר, אָך און וועה איז מיר! מיין חושעבדינער מאַן, ער פערחושעכט מיר מיינע יאָהרען; ער זאָגט, איך דארף קיין רעטאָנדעס ניט, דארף קיין צירונג ניט, קיין זאך ניט, נוא קען מען לעבען? וויא קען מען דאס נאר אויסהאַלטען?.... אוי וויי! עס פלאמט מיר פראסט מיינע אויגען, ווען איך געה הערייין אין שוהל: אלע טראגען רעטאָנדעס און איך דארף געהן אין איין איינפאכען מאנטעל.... זעלדעצקע דיא בולבעניצע טראָגט א רעטאנדע, דוואָשקע דיא חערינגניצע טראגט א רעטאנדע, און איך, איך בין דאָך עפּעס ניט גלייך צו זייא, **דארף געהן אהן א רעטאָנדע, און דארף ארייננעהן אין שוהל וויא א בעטראַבטע.**

איך ווייס נאר ניט, פאַר וואס לעבט אייבּיג שטראָפט דאס מיר …וי. דאַכט זיך. פאַר דער חופּה האָב איך נענוג טרעהרען פאַרגאָסען, דער אויבערסטער זאל מיר נעבען א גוטע מערכה, היינט נאַ דיר א מערכה! האָב נעקראַנען א מאַן א גזלען: ער זעהט איך פלאַץ, און איהם קימערט עס, וויא דיא וואַנד. זעקס יאָהר, זעקס חושעכדינע יאָהרען האָב איך אבנעפינסטערט פאַר איהם אהן א רעכטען בגד און אָהן א רעטאָנדע. א עס איז דאך גוואַלד צו שרייען! וויא לעבט מען פאַרט אויף דער וועלט?

דאָ איז זיא אויפנעשטאַנען פון שטול, האט נענומען האַסטיג ארומגעהן איבערן צימער און שרייט; ניין, דאס וועט לייננער ניט אויסנעהאַלטען ווערען, איך מוז האַבען א רעטאַנדע! עס מעג דונערען און בליטצען, און א רעטאַנדע וועל איך האַבען! לאַז ער אקאַרסט קומען, מיין שלאַק… ער מעג ביי מיר א מיתה משונה איין נעמען, און א רעטאַנדע מוז מיר ווערען, צו מיט גוטען צו מיט בייזען, איך וועל שוין אויספיהרען דאס מייניגע.

עס האט זיך גלייך נעעפענט דיא טהיר, און עס איז אריינגעגאַנגען איהר שכנטע מיט א פּעקעל אונטער'ן אָרעם.

2.

יאַכנע, איהר שכנ'טע, איז נעוועזען זרחקע דעם שוסטערס ווייב. אַז איך זאָג זרח דער שוסטער, דאַרפסטו פון דעסטוועגען וויסען, מיין ליבער לעזער, אַז ער איז ניט נעוועזען קיין נאַסטאַיאַסטער שוסטער, און דוא זאָלסט ח"ו קיין שטיוועל ניט בעשטעלען; דען דאס קען ער ניט. זיין גאַנצע ארבייט וואַר. נאַר לאַטעס לייגען אויף צעריסענע שוהע, און דער פון האט ער זיך ערנעהרט מיט זיין פרוי יאַכנע. נעוואָהנט האט ער אין שקלעפ פון דעם זעלבען הויז, וואו אונזער חייע טאַלצע האט נעוואוינט.

יאַכנע וואַר א נידריגעס, שופּטיִקעס נעשעפּף, גרין און געל אויפ'ן נעזיכט, דיא ליפּען בלאַ פערשמאַכט; דען זיא פלעגט עסען פליישׁ פון שבת צו שבת, און ברויט אויך ניט זייער אפט, ווייל איהר מאַן זרח, וויא מיר וויסען, איז ער נעוועזען א קליינער פערדינער.

דעם מאָהל וואַר יאַכנע זעהר פריינדליך און האט נערעדט אויפ'ן פּיסק.

— הערט, טאַלצינקע, וויא נעפעלט אייך אט דיא סאַמעט, זאָגט דיא און דעם זיא האט איהר פּעקעל פענאַנדער נעוויקעלט. עס וועט זיין דער פון א פיינע רעטאַנדע, הא?

— נישקאשע, עס וועט זיין גוט, זאגט מאלצע מיט א ביטערן זיפץ, אז דיא שוסטערקע האט שוין א רעטאנדע און דיא נים.

— געלויבט און געדאנקט זיין ליעבער נאמען, זאגט ווייטער יאכנע, און דיא אויגען האבען ביי איהר געפינקעלט פאר פריידע, אט וועל איך שוין האבען א רע־טאנדע מיט מזל און מיט גליק. אמת עס איז מיר אנגעקומען ביטער וויא דער טוידט, מיין אלטער געזונד זאל ער זיין, האט זיך איינגעזעצט, ניין און ניין, ער קען ניט און ער וויל נים. עפעס דיא מאנסבילען זיינען אזעלבע נארען א גרויל! זייא פערשטייען נאר ניט, וואס קלידער איז און וויא נייטיג א רעטאנדע איז.... נאר איך האב ניט געשווינען, איך האב קברים געריסען, איך האב זיך מיט איהם גע־קריגט, געריסען זיך, אויף געבעטען מיט גוטען, — עס העלפט נישט.... נאר צום סוף האב איך אויסגעפיהרט, גאט צו דאנקען, און איך וועל שוין האבען א רע־טאנדע.... וואס זאגט איהר? עס איז גוטע סחורה הא? עס וועט זיין נים מיאוס הא? יע מחשבותן, מאלצינקע וואס זייט איהר עפעס היינט אין שטענדרעס ני־געוועזען.... מסתמא ווייל איהר האט קיין רעטאנדע ניט הא?.... עס איז מיר מאקע א וואונדער, חלעבען, איהר זאלט קיין רעטאנדע נים האבען.... איהר זייט דאך אן עין הרע א גנידה, א חוץ אייער שאדען, אויף אלע יודען געזאגט געווארען, ביי אייך אין קראם איז דאך דא פון אלל דאס גוטס, בוקבעס, הערינג, ברויט, א קאדעצקע קרויט, עטליכע זעקלעך מעהל און גרויפענס. מיר ארעמע מענטשען דאר־פען דאך דאס אלץ קויפען, און אז עס פעהלט אמאל דער גריווניק, איז מאקע נימא, און איהר קענט נעהמען און קאבען וויא פיעל איהר ווילט, א קלייניגקייט! קענט איהר דאכט אויספיהרען וואס איהר ווילט: און אייער יקותיאל איז דאכט זיך אויף נים קיין שלעכטער; ער וואלט אייך געווים נים געזאלעוועט.

— יע מע בע, ענטפערט מאלצע, ווילע זיא האט נים געוואוסט וואס צו ענטפערען. זיא וואר העכסט אויפגערעגט, וואס יענע קען אויספיהרען און זיא נים; און האט דאך נים געוואלט איהר ערצייילען איהרע ווייטאגען, אז זיא קען פון איהר מאן נאר נישט אויספיהרען, הייסט דאך דאס א פינסטערע מערבה.

— איך זאג שוין מאקע, זאגט ווייטער יאכנע, וועלכע האט נים געקענט איין רוהען פאר פריידע; דיא מאנסבילען האבען זיך עפעס וויא צונויף גערעדט און ווי־לען נים, זייערע ווייבער זאלען האבען רעטאנדעס. פרעגט, פאר וואס? פאר וועו? וואס ארט זיי, אז זיי האבען ווייבער שיינע אוים געפוצטע? זיי מוזען מאקע מיינע או פרעמדע מאנסליים זאלען אויף אונז נים קוקען. הא וואס זאגט איהר, מאלצינ

קע קריין ?.... הערט, מיין לעבען, איהר זאלט ניט שווייגען, און אויב איהר ווילט האבען א רעטאנדע, זאלט איהר טהאן, וואס איך האב געטהאן.

— וואס האט איהר געטהאן?

— איך האב תהילים געזאגט, פעלד געמאסטען, וויא איך בין א אידישע מאכטער, און עס האט געהאלפען, און וויא איהר זעהט. איך האב געזעהן מיין באבען יאכנע אליסנאבעל (עליה השלום) טראגט מיר א פעקעל, פרעג איך: באבינקע וואס טראגט איהר דאס? זאגט זיא: דאס איז א רעטאנדע, מיין טאכטער, און דוא זאלסט זאגען דיין זרחן, אז אויב ער וועט דיר ניט מאכען קיין רעטאנדע, וועל איך איהם ברייגנען תכריכים, חלעבען, טאלצינקע, איך האב אזוי געטהאן, און וויא איך האב איהם נאר דאס רערמאנט, אט איז געווארען א רעטאנדע, וויא איהר זעהט.

— איהר האט דאך אבער קיין געלד ניט, זאגט טאלצע.

— פטור דאס איז גאר נישט. מיין זרח איז גלייך אוועק געלאפען צו זעלדע דיא טענדלערקע, האט איהר אוועק געטראגען מיין פערינקע מיט זיין פאלטא, וואס ער האט זיך געמאכט צו דער חתונה; אויך א פאאר לייבטער מיטגענומען וואס מען האט אונז געווארפען דרשה געשאנק; און דער פאר האט זיא איהם געגעבען סאמעט אויף א רעטאדע. זיא האט מיר מעהר ניט גערעכענט ווי א רובעל טהייערער אויפ'ן ארשין; זיא דארף דאך פערדיענען, וויא דען? פראצענט רעכענט זיא מיר מעהר ניט צוויי קאפיקעס פון רובעל א וואך, און דער צו האט זיך מיין זרח אנגענומען איהר אויס צו האלטען מיט שכווארנ א יאהר, ווייטער גאר ניסט, און היינט האב איך א רעטאנדע לייטענגלייך. דער אויבערשטער זאל טאקע איהר מאריך ימים זיין, זיא האט מיר פראסט געראטעוועט אין לעבען.

— דיא סחורה איז דאכט זיך צו געלעגענע, זאגט טאלצע נעהמענדיג דיא סאמעט אין האנד.

פטור, דאס איז גאר נישט, זאגט יאכנע, אבי עס וועט זיין א רעטאנדע, געלייבט און געדאנקט זיין ליעבער נאמען. פאלגט מיר, טאלצינקע, טהוט אויך אזוי, וועט איהר געראטעוועט ווערען. נאר הערט צו מיין עצה, ווען איהר וועט זיין אויפ'ן בית אלמען, זאלט איהר ניט בעטען ביי אייער זיידען חס ושלום; איהר ווייסט דאך דיא מאנסבילען, מסטיינס געזאגט.... ער וועט זיך געוויס אויסלאכען אויף אייער געבעט.... זאל גאט אויסהיטען! דיא מאנסבילען האבען נאר קיין שום געפיהל ניט, זיי פארשטייען גאר ניט. וואס איז דאס א רעטאנדע. איהר זאלט נאר

בעטען בײַ אײער באָבען, זאָל געזונד זײַן, דען זיא איז א אידענע און זיא ווײס גאנץ גוט דעם ווײטאָג פון אונזערע ווײבער.

דיא צװײ רעטאָנדעניצעס האבען זיך אזוי אױסקנעשמועסט ביז ס'האט עס איז שוין געוואָרען פינסטער, מען האָט גענומען אָנצידען פײער אין אלע הײזער. יאכנע איז אוועק געגאנגען א הײם, טאלצע האט אָנגעצונדען דעם לאָמפ האט גע־נומען מאכען דעם סאמאָװאר, דען באלד וועט קומען יקותיאל פון מערב. און זיא האט בײ זיך בעשלאָסען, אז הײנט מוז זיא אױספיהרען א רעטאָנדע, פריהער וועט זיא רײדען מיט גוטען, און נאכהער אז עס וועט ניט העלפען, איז מיט בײזען. איך וועל איהם העלפען פערשילטען דיא בײנער, זאגט זיא, און א רעטאָנדע מוז ווערען.

באלד איז ארײן געגאנגען יקותיאל און האט געזאגט, גוט וואך!

3.

יקותיאל וואר א שײנער יונגער מאן א יאהר אכט און צוואנציג מיט א רונ־דען בערדעל מיט קלוגע אויגען. געקלײדעט וואר ער אײנפאך נאָר רײנליך.

ער האט גלײך געמאכט הבדלה און האט זיך געזעצט רעכענען זײן קראָמבוך פון דיא חובות. דער ווײלע איז געוואָרען פארטיג דער סאמאָװאר. טאלצע האט איהם אנגענאָסען טהײ, זיך אויך און האט זיך געזעצט נעבען איהם און ווארט, ווען ער וועט אויפהערען צו רעכענען. וועט זיא אָנהויבען איהר אינטערעס; זיא ווארט אבער און ווארט, און ער פערטיעפט זיך אלץ מעהר אין זײנע חשבונות, ענדליך זאגט זיא:

— קותיאל, א קותיאל!

— צוויי מיט זיבען איז נײן, רעדט ער פאר זיך, נײן מיט אכט איז זיבעצעהן, זיבעצעהן מיט זעקס איז דרײ און צוואנציג; 23 רובעל קומט מיר פון נאפטקע דעם שמיד, און געלד גיט ער א סענט ניט.

— קותיאל, א קותיאל! זאגט זיא ווײטער.

— נײן מיט זעקס איז פופצעהן, רעדט ער ווײטער פאר זיך, פופצעהן מיט זיבען איז צוויי און צוואנציג, און נאך צוועלף איז פיר און דרײסיג; דאס קומט פון יענקעל דעם שנײדער, און מען קען פון איהם א סענט ניט בעקומען. עס איז ניט אויס צוהאלטען, אלץ באָרג און באָרג, און אז עס קומט צו קויפען א זעקעל מעהל, קריכט דיא אויגען פון קאָפ; הײנט באָרג ניט — קען מען א סענט ניט לײזען.

— קותיאל, קותיאל! וואס וועט זײן? איך דארף דאָך פארט האָבען א רעטאָנדע.

ער רעכענט פארוועדמט און עטפערט איהר אלץ נים.

— קותיאל, מאַך מיר שוין אמאָל א רעטאָנדע.

— הא! דוא זאָגסט עפעס?

— הערע, קותיאל, איך מוז האָבען א רעטאָנדע.

— הער א רעטאָנדע, דאס האב איך שוין געהערט.

— נא האָט ווען דיין?

— לאָז מיר צו רוה און דריי מיר נים א קאָפּ. דוא ווערסט דאך אז איך רעדען.

— איהם לינט אלץ דיא דורעס אין קאָפּ.

— נארעלע, דאס איז מעהל, און פון מעהל מאכט מען בולקעס, און אז דיא בולקעס לינט אין מאָגען, איז ער רוהיג; אבער אז ער איז פוסט, זאָל נאט אוים היטען, איז ער נאך ערגער פאר א שלעכטע ווייב. וואס וויל רעטאָנדעס איך קען דיר, טאלצינקע, קיין רעטאָנדעס נים מאכען; עס איז נימאָ פון וואנען. אז איך זאָל דיר נעהמען מאכען קליידער וויא דוא פערלאנגסט, איז אוים געשעפט.

— פטור, ער הייבט שוין אָן מים זיינע קלאגענעס. נישקאשע. אז דער אויבערשטער שפייזט א ווארים אונטערן שטיין, וועט ער אונז אויך שפייזען.

— נארעלע, אז דער אויבערשטער וואלט דארפען אלע ווערעמלאך אנטאהן רעטאנדעס, וואלט ער זיך אויך נים אננעהמען. ער שפייזט דעם ווארעם, ווילע ער פערלאנגט נים פיעל. ער זיינט דיא זאפט פון גראז, און דאס קאסט וועלוועלער ווי א רעטאנדע.

— נענוג דיר, קותיאל, מים דיינע גלייכווערטלעך; איך וויל האבען א רעטאנדע.

— נוא וויל!

— איך מוז האבען א רעטאנדע.

— נוא מוז!.... קענסטו וועלען, קענסט מוזען וויא פיעל דוא ווילסט; נאר מיר לאז צו רוה.

— הער צו, קותיאל, איך בעט ביי דיר מים נוטען, און אז נים....

— שאַ, און אז נים, וואס וועט זיין?

— וועל איך זיך אליין מאכען א רעטאנדע.

— און איך זאג דיר, זאגט ער אויף געבראכט. אז דוא וועסט זיך מאכען א רעטאנדע און מיין ידיעה, וועל איך נעהמען און וועל איהר פערקויפען פאר העלבע געלד; און דוא וועסט קיין רעטאנדע נים האבען.

— נזלן, רצחן! האט זיא אויסגעשריען; אט אזא מעו׳כה האפ איך דאס פאר דיין קאפף!.... האט זיך אנגעזועצט מיר צו פאטערן מיין לעבען.... צאפט מיר מיין בלוט זעקס יאהר נאך אנאנד.... עס פלאמט מיר מיינע אויגען, איך קען אויפ׳ן גאס ניט ארוים נעהן...... איך קען אין א שול ניט אריינגעהן...... זעלדעצקע דיא העריננניצע טראגט א רעטאנדע........ כאסקע שפאן טראגט א רעטאנדע.... חייקע בולבעניצע.. יאכנע לאטוטע, אלע האבען רעטאנדעס און איך אליין ווער א פערפינסטערטע, א פערחושך׳טע אהן א רעכטען בגד........ וואס האסטו צו מיר נזלן?.... דוא האסט מיר גענומען און פארדרייט מיינע יאהרען!.. וועה איז מיר, ווינד איז מיר!.. מען זאל דאס האבען פון א מאן אזעלכע יסורים.. אזעלכע הארצקלעמענעס!....

דא האט זיך מאלצע פאנאנדער געוויינט, עס האט זיך גענאסען טייכען טרערען, אז דער איין נאט האט זיך געמענט איבער איהר דערבארעמען.

און יקותיאל זיצט איטער און רעכענט זיך, און איהם, דיא שטיינערנע הארץ נים נים א קימער, וואס זיין ווייב באדט זיך אזוי אין איהרע טרערען.

און איך, שרייבער פון דער געשיכטע, זאג מאקע אויך, ווייבערלאך, אז עס וואלט געוועזען א סך גלייכער אז דיא מאנסביל זאלען ניט געבארען ווערען, אז אונ־טער זיי קענען זיך געפינען אזעלכע וויא יקותיאל איז: דיא ווייב צושטעכצט זיך אין טרעהרען, און ער מיינט עס רעגענט.

— וואס וועט זיין יקותיאל! פרעגט זיא איהם חליפענדיג.

— קיין רעטאנדע וועט ניט זיין, ענטפערט דער נזלן, סיידען עס וועט דיר אראבפאלען א רעטאנדע פון הימעל, דאס ארט מיך ניט; אבער איך געלד געבען אויף א רעטאנדע...... דאס וויל איך ניט און דאס האב איך ניט.

דיא אונגליקליכע מאלצע איז געבאך אוועקגעגאנגען אין איהר שפאלנע, האט זיך געליינט אין אלע איהרע קליידער, און האט אבגעוויינט דיא גאנצע נאכט. זיא האט געמאכט דיא קישען איהרע אויסצודרייען.

4.

אויף מארגען איז מאלצע אויפגעשטאנען א שאטען; זיא האט א קוק געטאן אין שפיגעל, האט זיא זיך אויך ניט דערקענט.

— רבונו של עולם! זאגט זיא, און איך זאל מאקע בלייבען אהן א רעטאנ־דע?.... ניין, דאס קען ניט זיין און דאס וועט ניט זיין! לאמיך אקארסט דאווגען מיט הארץ, גאט איז א גוטער.... ער וועט איבער מיר רחמנות האבען. מיין נזלן האט געזאגט, אז עס וועט אראב פאלען פון הימעל, ארט איהם ניט, וואס ווייס

מען! אפשר וועט מיר טאקע געשעהן א נס, וואס איז? בייא דעם אויבערשטען איז אלץ מעגליך, עס קען זיין אז איך וועל געפינען א בייטעל געלד, אדער אימע־צער וועט פארגעסען בייא מיר אין קראם א ביסעל געלד.

זיא האט זיך געשטעלט דאוונען, האט ניט געזשאלעוועט קיין טרעהרען, נאך דעם דאוונען האט זיא גענאמען תחינות, נאר וואו עס איז געשטאנען: „דער אויבערשטער זאל דערלייגערן דיא יאהרען פון מיין מאן“ האט זיא איבערגעהויפט. —אז ניט זוכה, זאגט זיא, אז ניט רואה זאל זיין מיין גזלן. איך זאל פאר איהם גאט בעטען.

זיא האט געזוכט א תחינה אויף א רעטאנדע, איז גראד ניטא. זיא איז גע־וועזען אויף דיא נשים צדקניות זעהר אויפגעבראכט; געהערט! תחינות פאר א מאן איז דא, פאר קינדער איז דא, פאר פרנסה איז דא, און אויף א רעטאנדע איז ניטא, געהערט! נאר טאלצע האט אליין פערפאסט איין איינענע תחינה, זיא איז געוועזען א וואהל־געלערנטע, און נאך אלע תחנות האט זיא אזוי געזאגט: דער גאט פון אברהם, פון יצחק און פון יעקב, הער צו דיא געבעט פון דיין דינסט, שיק אריין דיין הייליגען ווילען אין דיא הארץ פון מיין גזלן, ער זאל אויף, מיר רחמנות האבען, און איך זאל ווערען א גיעגטפערטע, אמן, יהי רצון!

גלייך נאך דעם דאוונען איז זיא ארויס אין גאס, איז אוועק אויפ'ן מארק און האט אימער געקוקט אויף דער ערד, נאר זיא האט ניכטס געפונען, אויף מאר־גען איז אויך אזוי געווען, איבערמארגען אויך דאס זעלבע, אבער קיינער פערליערט ניט אין שווארץ יאהרען.... יעדער לייגט אוועק זיין געלד אזוי פארזיכטיג, אז עס איז ניטא קיינע מעגליכקייט צו האפען, עס זאל דערפון ווערען א רעטאנדע.

עס איז פעראיבער געלאפען דריי וואכען, זיא איז מיט יקותיאל ברונז אויף טויט, און איהם קימערט עס וויא דיא וואנד, אזא מין גזלן האט מען נאך ניט גע־זעהען, אז איך, דער ערציילער, בין אויך אויף איהם מלא רציחה. נאר באלד וועלען מיר זעהען, וועט קומען אויף איהם אזא מפלה, אז עס וועט זיין א לעהרע פאר אנדערע מאנען, וואס ווילען זייערע ווייבער קיינע רעטאנדרעס ניט מאכען.

עס איז אנגעקומען א בריעף פון טאלצעס מוטער פון קיסווים, אז זיא זאל גלייך קומען צו פאהרען, דען זיא איז געפעהרליך קראנק.

— אם וועט זיין א רעטאנדע, טראכט בייא זיך חיה טאלצע, דען וויא ניט רייך דיא מוטער איז געוועזען, אלץ וועט בלייבען פון איהר א ביסעל ווירטשאפט, און זיא האט נאך קניפלאך (מיט געלד) אויף. אלזא איז טאקע מיין געבעט גע־הערט געווארען. עס האט אפילו טאלצען זעהר פערדראסען וואס איהר מוטער

שטארבט; דא איז דאך פארט א מוטער,—נאר וואס קען זיא העלפען! דא האט דאך איהר ניט קראנק געמאכט, און ווייטער, פריהער שפעטער, זיא דארף דאך ווען עס איז שטארבען...... זאל זיא כאטש האבען א רעטאנדע.

חיה טאלצע איז אוועק געפאהרען צו איהר מוטער. דיעזע האט זיך אבער גענומען בעסערן, און אין צווייא וואכען ארום] קען שוין טאלצע צוריק פאהרען א היים, אפילו צופרידען וואס דיא מוטער איז געווארען געזונד, אבער דערוויילע האט זיך געעפענט דיא וואונד פון דער רעטאנדע, און עס זעהט זיך קיינע האפנונג ארויס וויא עס זאל ווערען א רעטאנדע. שלעכט, ביטער וויא דער טויט.

חיה טאלצע האט זיך געזעצט אין וואגאן מיט צוויי הערצער: איינע א פריי־ליכע, וואס דיא מוטער איז גענעזען געווארען; און איינע א פערקלעמטע וואס קיין רעטאנדע איז ניטא.

5.

נעבען איהר אין וואגאן איז געזעסען א פרייליכע איינפאך געקליידעטע אין א מאנטעל מיט א טוך און מיט א קליינעם פעקעל אין האנד. דאס פרייליכע האט אויסגעזעהן א יאהר פיער און צוואנציג, זעהר שעהן און געזונד, אבער זעהר טרויעריג. איהרע אויגען ווארען נאס פון טרעהרען. חיה טאלצע האט גענומען מיט איהר ריידען און פרעגען, וואס איהר קימער איז, האט זיא איהר געענטפערט קורץ: איהר וועט מיך נישט העלפען.

חיה טאלצע האט אבער ניט געקענט איינרוהען. און טאקע וויא איז דאס מעגליך אז צוויי פרויענצימער זאלען זיצען איינע נעבען אנדערע און שווייגען: זיא האט דאך גענומען ריידען, האט איהר דערצעהלט פון זיך, וויא זיא פאהרט דאס פון א מוטער, וועלכע וואר זעהר קראנק, און היינט איז זיא נאט זייא דאנק גענעזען געווארען און זיא פאהרט אהיים מיט א פרייליכען הארצען.

דערוויילע אזוי ריידענדיג, האט דאס פרייליכע אויך גענומען ריידען פון זיך און האט דערציילט, אז זיא איז דאס געפאהרען אויף תנאים, נאר פון דיא תנאים איז נישט געווארען, ווייל דער חתן האט פערלאנגט מעהר געלד, און זיא האט מעהר ניט וויא אכט הונדערט רובעל. דאס איז שוין אויף נדן, קליידער און איבע־ריגע הוצאות, זיא איז א יתומה, האט אויך קיינע פערוואנדטע און פריינדע, וועל־כע זאלען זיך איינשטעלען פאר איהר. דאס איז שוין דער פערטער שידוך, וואס מען האט איהר גערעדט און עס איז נישט געווארען. זיא האט מיט טרערען דער־צעהלט פאר טאלצען איהר ביטערען מזל, וויא זיא איז עלענד און קען קיין שידוך ניט מאן; נאר עטוואס א מיאוס מענש פערלאנגט פיעל געלד און א רעכטען

אויסשטייער, זיא וואלט זיך רעכענען פאר גליקליך, אז עס וואלט זיך מאכען אזא פארטיא, אז דער חתן זאל איינגעהן אויף דיא 800 דאללאר נדן, און קליידער זאל ער ניט פערלאנגען; דען זיא אליין פערלאנגט קיינע קליידער און קיינע צירונג, וויא היינט פאָדערט זיך; זיא האלט ניט פון קיין מאָדעס, איז צופרידען צו האָבען א ביסעל קליידער גאַנץ איינפאכע, נאָר איהרע גאנצע געלד זאָל אריין אין געשעפט, פון וועלכען זיי זאלען זיך ערנעהרען אָהן נויט, דאָס איז איהר איינציגער וואונש, און אז עס וואלט זיך מאכען אָזא חתן, וואָלט זיא דאס רעכענען פאר א גליק.

חיה טאלצע האט איהר אנגעקוקט וויא אויף א משוגענע; וויא איז דאס? וויא קען דאס זיין א כלה אהן גרויסארטיגע קליידער און אהן צירונג? וויא קען דאָס זיין, מען זאל דאס ניט פערלאנגען? איינס פון דאָס ביידע אָדער זיא איז איין גרויסע נאַר, אָדער א משוגענע.

דער ווילע דיא 800 דאללאר, וואס דיא מיידעל האלט ביי זיך, איז טאלצען שטארק אריין אין זינען, גוטינקער גאָט! טראכט זיא ביי זיך; אזא מין גלאָמפּ, אזא קליינשטעטעלשער פלאָקען, וואס דארף קיין קליידער ניט, און וואס פערשטייט ניט, וואס איז דאָס צירונג און וואס איז דאס לעבען אויף דער וועלט, — האָט זיא אכט הונדערט דאללאר; און איך טאלצע, וואס פערשטייט וויא צו לעבען און וואס דער לעבען פאדערט און וואס וויים אלע מאדעס, האב קיין זאַך ניט און קען אפילו קיין רעטאנדע ניט דערקאזען!! היינט פרעג ביי דעם לעבעדיגען קשיות!... אה, אז איך וואלט האבען איהרע געלד. ווער וואלט געווען מיין גלייכען....

פלוצלונג איז איהר אריין געפאלען אגעדאנקען, דיא אויגען איהרע האבען גענומען פינקלען, אויף איהרע ליפען האט זיך בעוויזען א העלישער שמייכעל. אה, טראכט זיא ביי זיך, דאס איז א פלאן דיא וועלט אויס. ווען מיין גזלן וואלט מיר נאָר פאלגין, בין איך שוין א געענטפערטע. דיא גאנצע 800 רובעל פאלט אריין אין מיין האנד, און איך וועל האָבען צוויא רעטאָנדעס, ניט איינע; איינע א זומערדיגע און איינע א ווינטערדיגע, און וועל נאך האבען א קייט מיט א זייגער אויף. אָה וויל דיא וועלט.... איך וועל איהר ריידען א שידוך מיט מיין קותיאלין.. זיא וועט איהם אוועק געבען דיא נדן, און נאכדעם וועלען מיר איהר הייסען גיין. און עס וועט איהר קומען כשר; ערסטען דוא קליינשטעטעלשער גלאָמפּ, אז דוא דארפסט קיין קליידער ניט, מאָ אויף דעם וואס דארפסטו געלד? צווייטען אז איך וועל האבען א רעטאנדע, וועל איך דאך גיין אלע שבת אין שוהל, וועט דאך זיין א מצוה; און זיא וואס וועט מאחן מיט דיא געלד — אוועקגעבען א חתן עפעס א תלמיד.

וואס וועט זייא פערשפּיעלען אין קארטען ; איז דאכט זיך אן מיר איז מעהר טאָזה ; דריטען וועל איך דאך דער פון האבען א רעטאנדע...

איך האָב מעהר ניט מורא איין זאך ; צו וועט מיין משומד וועלען מיט מיר מיטהאלטען ; ביי איהם, בּיי דעם גזלן, קען דאס נאָך אויסקומען איין עולה, און ער וועט ניט וועלען.... נאָר איך וועל איהם אויסרייסען, ער וועט דאס מוזען טאָן.

דאָס פריילין, איז זיך נעזעסען פארזונקען אין איהרע טרויעריגע געדאנקען און האָט ניט־אכט געגעבען אויף טאָלצען, וועלכע זאָרגט פאר איהר א תכלית.

— הערט צו, פריילין, זאָגט צו איהר טאלצע : איך וויל מיט אייך עפּעס ריידען.

— וואס ?

— איך האב אויף אייך זייער רחמנות. וויא איהר האָט מיר ערציילט אייער לאנגע, איז טאקע זייער טרויעריג. איך זעה איין אין אייך, איהר זייט איין ארענטלי־כעס מענטש.... וויא זאגט מען עפּעס, הע הע ! א גאסט קומט אויף א ווייל און זעהט אויף א מעלה....

איהר געפעלט מיר זעהר. איך וואלט אייך פארשלאגען א פּארטיע מיט מיינעם א קוזין. דאס איז א יונגער מאן א יאָהר 28, זייער א שיינער און איין ארענטליכער מאן, האלט אכיין א געשעפט און איז א גוטער מענש א דימענט ; איהר וואָלט פאר איהם לעבען זייער גליקליך.

— וועט ער דאך אָבער וועלען א האלבען מילליאָן נאדן.

— זייט רוהיג, דאס פערלאזט זיך שוין אויף מיר. מעהר וויא דיא געלד, וואס איהר האט, וועט ער ניט פערלאנגען, ער וועט מיר פאלגען. ער שטייט ביי מיר קווארטיר, און יעדער שידוך, וואס מען שלאָגט איהם פאר, פרעגט ער אלץ ביי מיר ; ער טהוט נים אן מיר וואס א האר איז ווערט.

— ווייס איך, זאגט דאס פריילין, מען דארף זעהן.

און איך זאג אייך, איהר זאלט דאס ניט אבליינען אויף לאנג, ערסטען איז אויף איהם דא אסך בעלנים ; צווייטען לאמיר זיך ניט נארען, אייך איז דאך זעהר נעפריאסנע צו קומען א חיים יעצט מיט ניסט ; שוין דעם פערטען מאָל געפאהרען אויף תנאים, און אלץ האט זיך מיט ניסט אויסגעלאזען. פאָלגט מיר, פאהרט מיט מיר גלייך אראָב אין אונזער שטאָדט, און טאקע פערפאהרט גלייך צו מיר... איהר וועט איהם זעהן ; און אז ער וועט אייך געפעלען, איז אין איינס און צוויי איז דיא

פארטיע געשלאסען און טאמער וועט אייך ניט געפעהלען וועט איהר זיך קענען פאהרען א היים, און קיינער וועט דערפון ניט וויסען.

דאס פריילין האט דאס אלעס אויסגעהערט, און דער פארשלאג איז איהר זעהר געפעלען געווארען. זיי האבען געהאט נאך צוויי סטאנציאנען צו פאהרען. דיא גאנצע צייט האבען זיי אלץ גערעדט וועגען דער פארטיע און וואס מעהר זיי האבען גערעדט, אלץ מעהר האט דאס פריילין געפונען דיא פארטיע פאר פאסענד, און ווייטער אויב עס איז ניט ריכטיג אלץ וואס זיא זאגט, דארויף קען מען דאך נאכפרעגען און מען דארף זיך ארומקוקען.

6.

ווען זיי זיינען אנגעפאהרען, איז יקותיאל רענסטמאל געשטאנען אין טיהר פון זיין קראם. וויא ער האט זייא דערזעהן פון וויטען, זאגט ער:

— א, אן פאהרט שוין מיין רעטאנדעניכע! אט וועט זיך אנהייבען ווייטער מיינע קלאגען.... אט איז דאס ארויפגעשיקט געווארען א צרה אויף מיין קאפ! זיא וועט מיר פערפינסטערן מיין לעבע: ביז אין קבר אריין...... מיט וועמען קען זיא דאס פאהרען?.... א גאנץ שיינעס מעדכען, כלעבען...... זיי פאהרען גלייך אהער...... אויף וואס קען זיא דאס איהר דארפען?.... מסתמה שטעקט דא א רעטאנדע דערינען.

דער איזוואשציק האט זיך אבגעשטעלט נעבען זייער קווארטיר, וועלבע וואר א פאר הייזער פאר דער קראם. ביידע האבען אבגעשטיגען. טאלצע האט א שמיי־בעל געטאן פון וויטען צו יקותיאל׳ן און זיא איז אריין מיט איהר גאסט אין שטוב.

נאך איינינע מינוטען איז טאלצע אראבגעגאנגען אין קראם און האט יקותיאל׳ן איבערגעגעבען דעם גאנצען פלאן וואס זיא האט אויפגעטאהן. ער האט איהר אנגעקוקט מיט איין אפענעם מויל און מיט אויפגעשפערטע אויגען.

— א, א, זאגט ער קוועטשענדיג מיט דיא פלייצעס; וואס וויל זיא פון מיר האבען! אט וויא פון א טראפקע מאכט זיא פון מיר וואס זיא וויל.

— דוא מוזט דאס אבער טאן, יקותיאל, ערשטען וועל איך האבען א רע־טאנדע מיט ציערונג און ווייטער וועט דיר דאך אריינפאלען נאך עטליכע רובעל

— און דוא מיינסט אז זיא וועט זיך דאס לאזען נארען?

— אוודאי! איך האב דאך שוין מיט איהר אלץ אבגערעדט.... און ווייטער איז דאס אזא מין נאר, אזא גלאמפ, אז מען קען איהר אנהייגען א כונג און לע־ער אויף׳ן נאז. דאס איז א קליינשטעטעלשער פלאקען. דוא קענסט זיך פאר־שטעלען אז זיא זאגט דא האלט ניט פון קליידער און פון קיין מאדעס...... נוא,

יקותיאל, געה אריין צו איהר און רייד זיך מיט איהר דורך. איך וועל דא שטיין דערווייל אין קראַם: ניט פערגעס צו זאגען, אז דוא ביזט מיינער א שוועסטער־קינד. זיא וועט דיר שוין אלץ גלויבען, דער גולם.

— נוא, זאָגט ער, איז עס פון גאָט, איז געלויבט גאָט!....אט שטייט מען דאָס אויס פון א ווייב!........ איך מוז געהען, וואס זאל איך טאן; אבער זעה, מאלצע, דוא זאלסט באלד אַרויפקימען........ א שיינער עסק פאַר מיר, זיצען דארטען מיט א מיידעל און פארברייננען. מיט איהרע רעטאָנדעס האט זיא מיך קראַנק געמאכט, פאר א משוגענעם געמאכט, זאגט ער מיט ערגערניש; אבער דאך אין זיינע אויגען איז געווען צו זעהען אז ער איז גאר ניט אונצופרידען מיט דעם שווינדעל.

אז ער איז ארויסגעגאנגען, זאגט מאלצע צו זיך העכסט פערגניגענד: א משוקאוועסט, כלעבען, איך האב גאר ניט געדארפט מיט איהם פיעל טענה׳ן. מען זעהט מאקע בעשיינפערליך (שיינווארליך), או מיר איז בעשערט צו האבען א רעטאנדע....און דער וואס איך בין ניט ווערט צו דערמאנען זיין נאמען אהן געוואַשען, האט מאקע צוגעהערט מיין געבעט. זיי וועלען קלוימערשט באלד מאכען א קנין, זיא וועט איהם באלד אוועקגעבען דיא געלד, איך וועל גלייך געהען אין קראם, וועל מיר נעהמען אויף א רעטאנדע און איהר דעם גלאָמפּ וועל איך הייסען געהן אין אלע שווארצע יאהרען, און דאס איז געווים קיין עולה ניט, דען אז יקותיאל טהוט דאס איז דאס געווים רעכט, דען ער איז איין עהרליכער מאן, כאטש ער איז א גזלן פאר מיר. דאס וועט זיין א כשר׳ע שיסעל מיט א כשר׳ע לעפעל. חא, חא! איך קייף זיך פון געלעכטער, וויא איך בין א אידישע טאכטער.... דאס איז אזא איינפאַל דיא וועלט אוים.... און ער רופט מיר נאך נאר; דאכט זיך אזא חכמה וויא איך בין איז ניטא. מיט איין שטיקעלע שווינדעלע חאפּ איך אכט הונדערט דאלאר. א קלייניגקייט! וואו איז דא א אידינע זאל פערדינען אזוי פיעל געלד אין איין טאג אדער אין איין שעה?

וועהרענד מאלצע האט געקוואלען פון זיך, פון איהר כאראקטער און פון איהר שארפזיניגען קאָפּ, זיינען דערווייל יקותיאל און גיטעל געזעסען און געשמועסט. וואס זיי האבען אייגענטליך גערעדט, קען איך דיר, מיין ליבער לעזער, ניט איבערגעבען, דען זיי וואַרען אליין אין צימער, דאס קענע מיר גאנץ גוט פערשטיין, אדער מיר וועלען דאס באלד וויסען אויף קלאר.

ווען מאלצע איז אריינגעגאנגען אין א האלבע שטונדע ארום, האט זיא געזעהן, אז זיי זיינען וועהר צופריעדען. דיא אויגען האבען ביי איהם געפינקעלט פאר

פריידע און ער האט געקוקט אויף דאס פרייכין זעהר מילד. ניטעל ווידער איז אויך געוועזן העכסט צופרידען. א שיינער פורפור האט געשפיעלט אויף איהרע וואנגען און האט זעהר ליעבליך געשמייכעלט.

— נו, איהר זייט צו פרידען? פרעגט מאלצע.

— מיר זיינען צופריעדען, זאגט יקותיאל. מיר נייען איין אין אלע פונקטען. דוא ביזט א גאנץ וואזנע שדכנטע, קווינע. איך געפין דיזע פארטיע זעהר פאסענד.

— היינט זייט וויסען, זאגט מאלצע פערגנינט, אז איהר מאנסבלען דארפט זיך נים איבערנעהמען: איהר זייט אליין דיא בריות; מיר ווייבער זיינען אויך אזעלכע העלדען, און אזעלכע שדכנטעס וויא איהר. איצטער וואלט זיין מיין עצה, אז היינט זאל זיין א קנין און מען זאל איינלייגען דיא געלד, און אבגעמאכט.

— איינלייגען דיא געלד, זאגט ניטל, דארף מען נאר נים. ער איז דאך א מענש א זעלבסטשטענדיגער מיט א געשעפט. איך וועל איהם דערלאנגען דיא געלד אין האנד; אבער צו דער חופה.

ביי דעם ווארט חופה איז מאלצע געבליבען שטעהן פערבליפט. זיא האט קותיאל'ן א וואונק געטאהן. ער איז מיט איהר ארויין אין איין אנדער צימער.

— וואס זאגסטו צו איהר, זאגט מאלצע; א חופה ווילט זיך איהר, וויא געפעלט דיר?

— פאלג מיר, זאגט קותיאל, לאז זיא געהן, און א סוף!

— וויא הייסט עס, וועל איך דאך בלייבען אהן א רעטאנדע! ניין, דאס קען נים זיין. איך וועל איהר נים איינלאזען. איהרע געלד מוז בלייבען ביי אונז.

— טא וויא ווערסטו מאכען?

מאלצע האט זיך פערטראכט — הער, זאגט זיא, איך בין געפאלען אויף א פלאן: מיר זאלען מאכען קלוימערסט א חיפקע אויפ'ן פארשטאט, ניט דא; פאר-רופען א פאאר אידען פיאניצעס, זייא אנשיקורען, זייא זאלען נים וויסען וואו זייא זיינען אין דער וועלט; און אונטער דער חופה, אנשטאט הרי את, ווערסטו זאגען אשר יצר, אדער מאכען א ברכה בורא פרי אדמה. און זיא דער גלאמפ וועט גאר נישט וויסען.

— מיינע דאנות! זאגט ער; לאז זיין אזוי, צוליעב דיא רעטאנדע מוז איך זיך שוין לאזען בויגען. וואס זאל איך טאהן? אלע צרות מוז איך אויסשטיין פון דיינטוועגען.

זייא זיינען אריין געגאנגען אין צימער, וואו ניטל איז געווען, און האבען אב-געמאכט, אז היינט זאל זיין תופת אויפ'ן פארשטאט, נים דא אין שטאדט. ווייל

דא האבען זיא פיעל קרובים און פריינדע, און אלעם איינצולאדען דארף זייער פיעל קאסטען; און וויא מיר ווייסען, אז ניטל האט נים נעהאלטען פון פיעל געלד אויסגעבען, איז זיא זייער לייכט איינגעגאנגען דעראויף. דער פלאן האט געלוינגען פאר ביידע צדדים.

גלייך וויא דיא זאך איז געווארען אבגעמאכט, איז מאלצע אוועס געלאפען אין דיא מאגאזינען אבקלייבען סאמעט און פלוס אויף צווייא רעטאנדעס. דען זיא מוזען האבען איין רעטאנדע-אויף שבת פערטיג, ניט אנדערש; און וויא באלד דער קלייבען דויערט פיעל צייט, אזוא מוז מען היינט אבקלייבען דיא שטאף, מארגען אין דער פריה בעצאהלען און גלייך אוועקגעבען דעם שניידער נייען; עס זאל קיין אסטאנאוועקעס נים זיין. און אויף שבת מוז זיין פערטיג אויף זעלרעצקעס צופלאצע־נעס און אויף דוואסקע דיא הערינגנגוצעס לאפענעס. מיקא צירונג וועט מען שוין קענען קויפען מיט א טאג שפעטער; דאס דארף מען דאך נים מאכען; מען קויפט און מען טוט אן.

7.

פון אבענד האבען יקותיאל, מאלצע און ניטל זיך געזעצט אויף איזוואסציקעס, זיינען אוועק געפאהרען אויפ'ן פארשבאדט, האבען אבגעשטיגען נעבען מישל דעם שמש פון שול, זיינען אריין אין שטוב. יקותאל האט איהם אבגערופען אין איין אנדער צימער און האט איהם ערקלערט, וואס ער האט דא צו מאהן. ער האט איהם דערלאנגט א שיינע מתנע. מושל האט גלייך אריבער געשיקט נאך עטלי ע יידען, וועלכע ענטזאגען זיך נים פון אביסעל בראנפען. מען האט קיין שהיות נים געמאכט, מען האט געשטעלט א חופה, און יקותיאל האט דערלאנגט גיטלען א רינג און האט אבגעזאגט הרי את, וויא עס געהערט צו זיין.

מאלצע, פון גרוים שמחה האט פערגעסען צו זיין דערביי נעבען דער חופה; דען זיא איז געוועזען פארטאהן מיט דער צו בערייטונג פון צו בייסען. אז מען מאכט שוין א שטיקעל שמחה, דארף שוין זיין וויא געהעריג איז. ווייטער קען מען זיך אויף קותיאל'ן גאנץ גוט פערלאזען; ער פערשטייט וואס ער האט צו מאהן; ער איז דאך א קלוגער, וועט ער מסתמא זעהען נים אריין צופאלען.

נאך דער חופה האט מען זיך געזעצט צום טיש, אויף וועלכען עס וואר אנ־געשטעלט באמלעז מיט משקה און מיט אלערלייא צובייסען פון פולען האנד דיא געסט האבען געטרונקען און געגעסען און האבען זיך גאר נים געקימערט פאר דיא ארעמע גיטלען, וואס ווערט יעצט אונגליקליך, אדער פאר מאלצעס רעטאנדע צו

זיא זאל זיין פון סאמעט צו פון פלוס ; זייא האבען גאר נעפתען, און דיא בראנפען איז גאנץ שמארק און עס ערקוויקט מאקע דאס הארץ.

— ווייא נעפעלט דיר, קותיאל, זאגט טאלצע צו איהם אין דער שטיל : ווייא נעפעהלט דיר דער שפיצעל, וואס מיר האבען דא אבגעשפיעלט מיט דער קליינ־שטעטעלשע פלאקין הא הא הא !

— דוא ביזט מאקע א חכמניות, טאלצע, ווייא איך בין א איד דערפאר ווערסטו האבען א רעטאנדע אבער איין אנטיק.

— איין רעטאנדע מיינסטו ? אפע ! פאר דיא געלד קען איך האבען צוויי רעטאנדעס, איינע א סאמעטענע און איינע א פלוסענע. וואס איז ? און א קיים מיט א זיינער מוז איך האבען און א בראסלעט אויך. אז דיר וועט בלייבען מעהר ניט א פאאר הונדערט רובל פון דיא געלד, מאכט אויך ניט אויס.

— איך וועל זיך מיט דיר דעראיבער ניט קריגען. זאגט ער :

— אט דערפאר האב איך דיר האלד קותיאל. הערסטו, איך בין שוין היינט געווען ביי פינקעלשטיין און האב אנגעקליבען סאמעט אויף אכט רובל איין ארשין און פלוס אויף צוועלף רוביל ; דיא סאמעט בלאסקעט ווייא א שפינעל, שווארץ און גראנאט מיט נעדריקטע אוזארען. ווייא זאגסטו. וויא זאל איך מאכען מיט א קאנט־טרעפאלד פון הינטען צו מיט א טאל פאלד ?

— ווייס איך ?

— הער, קותיאל, וואס זאגסטו, צו זאל איך מאכען א שטוארט קראנזען אדער א שטייענדען ? ווייא הויך זאל איך מאכען דיא שולטערין (בופען). איך קלער וואס העכער איז אלץ שעהנער, הא ?

— נעוויס וואס העכער.

— וויא זאגסטו זאל זיין דיא אונטערפוטער מיט געלבע אטלעס אדער מיט בארדא ?

— מאך מיט ביירע.

— וואס פאר א נומער רוא ביזט, קותיאל, זאגט זיא איהם אנקוקענדיג מיט א שמייכעל.

— מאקע וואס זאל איך דיר זאלעווען, טאלצינקע ? דוא האסט אויפגעהא־רעוועט, טא מאך זיך ווייא דוא ווילסט,

— א הוט וועל איך זיך אויך מאכען פון דיא זעלבע פלוס אבמעקינ ; דאס איז העכסט מאדע יעצט.

— אוראי ווייא דען ?

א שניידער האב איך שוין אויך בעשטעלט. ווייל איך וויל אויף שבת זאל זיין פערטיג.

— נעווים מוז זיין אויף שבת פערטיג.

— דיא געלד האסטו שיין אבגענומען?

עס איז אזוי גוט וויא בייא מיר אין האנד, זאגט ער, זיא האט מיר געוויזען דיא געלד, אכט הונדערטער; נאר עס האט ניט געפאסט צו נעהמען ביי דער חופּה. זיי רוהיג דוא האסט שוין אלץ, וואס דוא האסט געוואלט.

זייא האבען דארטען פערבראכט ביי א שטונדע צייט. נאך דעם זיינען זייא אוועק געפאהרען א היים.

8.

דיעזע נאכט האט מאלצע ניט געשלאפען פאר פריידע. דיא רעטאנדע האט איהר אימער געשוועבט פאר דיא אויגען. זיא האט זיך אימער פארגעשטעלט וויא זיא וועט אנטאן דיא רעטאנדע מיט דיא נייע הוט און וועט ארייננייין אין שול, אלע וועלען א קוק-טאהן אויף איהר און וועלען בלייבען פערוואונדערט. דיא שונאים וועט ארויס דיא אויגען קוקענדיג. אלע וועלען איהר מאכען א וואארע, דיא הקדש'ישע ווייבער וועלען זיך פאנאנדער רוקען און לאזען איהר א פלאץ דורכ־צוגיין צום אויבען אן; זיא וועט זיך שטעלען אין מזרח וואנד און דיא נגידות'טעס וועלען ניט וואגען איהר א ווארט צו זאגען. אז זיא וועט פערווארפען דיא רעטאנדע וועט זיך ארויסזעהען דיא גאלדענע קעטטע, וועלכע וועט בלאנקען וויא דיא זון.... און וואס האט דאס אלץ געמאכט? נאר א קלוגער איינפאל.... און עס האט אזוי ניט אפגעגאלטען. געראד דארף זיך איהר טרעפען אזא מין גלאמפּ, וואס מען קען איינריידען ווער ווייסט וואס. אנדערש ניט וויא זכות אבות האט זיך דא איינגע־שטעלט און דער אויבערשטער האט דערהערט איהר געבעט.... א, וואס פאר א זויערע מינע דיא גימקע וועט דאס מאכען, בשעת איך וועל איהר זאגען: ארויס פון דאנען! און אז זיא וועט זאגען דיא געלד! ווער איך זאגען: „יא טעבע נעבענ־רע..... איך קען דיר ניט און ווייס דיר ניט. דוא דארפסט קיין געלד ניט, א טרענער וועט דיך נעמען אן געלד אויך...... און איהר וועט קומען כשר, דער פאר וואס זיא וויל נעמען פרעמדע מאנען, הא, הא, הא! א קעפעלע האב איך... איך וואלט זיך א קוס טאן אין שטערען, אז איך וואלט קענען.

מיט דיא זיסע געדאנקען איז זיא איינגעשלאפען און האט געזעהן זיסע חלומות.

אויף מאָרגען איז זיא אויפגעשטאנען גאנץ פריה האט זיך ארומגעוואשען, האט אנגעטאָן איהרע בעסטע קליידער; דען זיא דאוף גיין אין מאגאזין נאך דיא שטאף אויף דער רעטאנדע : זיא וויל דורכאויס עס זאָל זיין פארטיג אויף שבת.

זיא גייט צו צו יקותיאל'ן און בעט בייא איהם דיא געלר. זאָגט ער איהר: „וויא געפעלט דיר, טאָלצע א גלייכווערטעל? זיא גיט דאך דיא געלד נים."

— וואס פאר א קריינק אויף איהר, שטייטש פאר וואס? שרייט טאָלצע העכסט אויפגערעגט.

— זיא זאגט, זיא האט מורא, טאָמער האב איך א ווייב וואו עס איז, ווייל זיא גלויבט נים, אז א מענש פון 28 יאהר בייא אידען זאָל זיין א בחור.

— האסטו איהר געזאָלט זאָגען, גזלן, אז דוא האסט געהאט א ווייב און דוא האסט איהר גע'גט.

— דאס האב איך טאקע געזאָגט; גלויבט זיא נים. זיא וויל איך זאָל איהר ווייזען א צעטעל פון א רב אז איך בין א גרוש, אז נים, גים זיא דיא געלד נים. וויא געפעלט דיר א פשאקרעוו, הא!

— א קלאָג איז צו מיר! וואס זאָל איך פאָרט איצטער טאָן? שרייט טאָל-צע ברעכענדיג דיא הענד: וועה איז מיר, ווינד איז מיר, איך וועל דאך נים האבען דיא רעטאָנדע אויף שבת.

— איך האב מורא, אז נאך שבת אויך נים, זאגט ער קאלטבלוטיג.

— ער רעדט זיך אב: נאך שבת אויך נים.... קאלטער גזלן! משומד!.... ער זעהט, עס פלאצט אין מיר דיא גאל, און איהם ארט וויא דיא וואנד.... מיר גיסט זיך מיין בלוט און ער שטייט און לאכט, טרופה'נער ביין!.... אז אין דער ערד האָט געזאָלט גיין דיא גלאָטפ, דער פלאָקען.................. וואסערע צרות זיא מאכט דאס מיר אָן.... וואס פאר איין אָבקלער דאס איז.... צעטלעך פון רבנים! א, א!.... וואס שווייגסטו משומד! גיב עפעס איין עצה, וואס זאָל איך טאָן? דאס איז נים קיין גלייכווערטעל...... איך בין דאך שון געוועזען בייא פינקעלשטיין אין מאגאזין, האב אבגעליינט שטאף, איך מוז דאס היינט ארויסנעה-מען, עס קען דאך אנדערש נים זיין...... דוא הערסט, קותיאל, דוא געה שון צום רב, גיב איהם א דריי רובעלדיגע, א פינף, א צעהן און ברייגג מיר דעם צעטעל וואס דיא צוצעלע וויל האבען.

— נוא, רבוש"ע, זאגט ער מיט א קרעכטס, וואס דיא אידענע צומאטערט מיר!.... זאָל שוין זיין דער לעצטער מאל אזעלכע צרות. מיט דיא רייד האט ער אנגעטאָן דעם פאלטא און איז אוועקגעגאנגען.

אין א האלבע שטונדע ארום איז ער געקומען און זאגט, אז דיא גרויסע רבנים ווילען דאס ניט הערען און ניט זעהען, נאר דער רב פון נייעם פארשטאדט נימ יע אזא צעטעל, נאר אז....

— וואס אז? פרעגט זיא מיט אונגעדולד.

— נאר אז מיר זאלען זיך אויף א ווײלעצקע אב׳נמ׳ן.... דאס הייסט אויף א גלייכוועֿרטעל.

— דאס קען מען? פרעגט זיא.

— יע, פאר וואס נימ? זאגט ער. אנדערש גיט ער דעם צעטעל ניט, דוא פארשטייסט?

— איז ווען קען מען דאס מאכען?

— חאטש שוין, אויב דוא ווילסט.

— קום, לאמיר שוין פאהרען; איך מוז היינט האבען דיא געלד נימ אנ־דערש.

— זעה לאז מיר, צו רוה, זאגט ער, איך בין א פארמאטערטער פון דיינע קאמעדיעס.

ניין, איך לאז דיר ניט אב. שרייט זיא, איך מוז שוין אבפטר׳ען דעם עסק.. אבער נאך דעם וועל איך זיך מיט איהר אברעכענען אויף דער וועלט. מיט שטע־קענס וועל איך איהר ארויסטרייבען פון דאנען! דיא ביינער וועל איך איהר צו־ברעכען, דיא שמארעכניצע. זאג מיר, קותיאל, וואס איז דיא נפקא מינא צווישען א גט אויף איין אמת אדער אויף א גלייכווערטעל.

— איין אמת׳ען גט שרייבט מען אויף פארמענט, עס מוזען זיין א מנין אידען דערבייא, עס מוז דויערן דרייא שעה,—און דעם גט ווען מען שרייבען אויף פאפיר און אין א האלב שעה איז פארטיג.

— אויב אזוי איז גוט. מיט דיא רייד האבען זיי זיך אננעטאן און זיינען אוועקגעפאהרען.

אין צוויי שטונדען ארום איז מאלצע מיט מזל געווען א גע׳גט׳ע.

9.

וויא זיי זיינען אריין אין שטוב נעהמט יקותיאל און דערלאנגט ניטרען דעם צעטעל פון רב, אז ער איז א גרוש, אויך דעם פטור, אז זיין ווייב איז א גע׳גט׳ע. ניטעל האט זיך געשטעלט, האט ארויסגענומען אכט הונדערט רובעל פון איהר פארטמנע, האט דערלאנגט יקותיאל׳ן זיבען און איין הונדערטער מאלצען און זאגט:

נאַט אייך, מאַלצע, שדכנות א התדערמער און איך דאנק אייך זעהר, דאס איהר האט מיר געגעבען א מאַן נאך מיין וואונש, פאר וועלכען איך האָף גליקליך צו זיין.

מאַלצע האט געפיהלט אז איהר האט זיך אבגעריסען אין הארצען. דער טאָן פון ניטלען און איהר ערנסטע מינע האט איהר געגעבען צו פארשטיין, אז דא האט זיך אבגעשפיעלט א העלישע קאמעדיע, נים מיט ניטלען, נאָר מאַקע מיט איהר אליין. זיא איז געבליבען שטיין פערלביפט, זיא האט ניט געפונען קיין ווערטער וואס איהר צו זאגען. זיא ניט א קוק אויף יקותיאל'ן, עפעס א גיפטיגער שמייכעל לינט אויף זיינע ליפען, דאס האט איהר גאָר נידערגעשלאגען.

— יעצטע, מיינע פריינדין, זאגט ווייטער ניטעל, און דיא אויגען האבען ביי איהר געפינקעלט וויא ביי א טיגערין, וואס האלט דיא לאפע אויף איהר אָפפער.

— יעצט, מאלצע, האט איהר הונדערט רובעל, מאכט זיך א רעטאָנדע און טראגט געזונדערהייט און היינט זאלט איהר זיך זעהען א קווארטיר. איהר פער־שטייט אליין. אז א גע'גט'ע פרוי קען שוין מעהר ניט וואהנען צוזאמען מיט איהר געוועזענעם מאן.

— ווא—וואס רעדסט דוא דאָ? האט גענומען מאלצע שטאמלען, זיא האט זיך געמוזט אנהאַלטען אן שטוהל, זיא זאל ניט פאלען. וואָ—וואס פלוידערסט דוא דאָ? איך זאל געהן פון מיין שטוב, פון מיין מאן?...... דוא, דוא זאלסט ארויס פון דאנען...... דוא ביזט זיך געקומען צו שלעפען פון אלע שווארץ יאהרען און דוא וועסט געהן אין אלע שווארצע יאהרען....

שטילל! האָט ניטיל געגעבען א געשריי, אז מאַלצע האט גענומען ציטערין; דוא מאכצע, האסט מיך געוואָלט בנזכן, אוועק נעהמען מיינע יתומישע געלד.... מאכען זיך רעטאָנדעס, און איך זאָל אוועק אין דיא הייזער.... דערצו נאך אזא נידערטרעכטיגע מיך אויס צו לאכען.... זאלסטו וויסען אז אין דעם נעמץ, וואס דוא האסט אויס געשפרייט פאר מיר, ביזטו אליין אריין געפאלען, נים איך: יקותיאל האָט מיך מקדש געווען נאך דעם אידישען דין, און דיך האט ער גיגעט נאר וויא עס געהערט צו זיין. דוא ביזט נים מעהר זיין פרוי, — זיין פרוי בין איך.

— דער מקדש זיין איז געווען א גלייכווערטעל און דער גאַט איז געווען נאָר אויף א געלעכטער! שטאמילט מאלצע.

— אין אזעלכע זאכען גייט נים אן א גלייכוועדטעל, זאגט ניטיל. דיא קדושין איז געווען וויא דער דין, און דער פטור, וואס ער האט מיר געוויזען, איז א ריכטי־גער: א רב גיט נים קיין פטור אָהן אגט. נייא פרעג ביי וועלכען רב דוא ווילסט.

— קותיאל, וואס שווינסטו האט גענומען שרייען מאלצע: שלעפּ איהר שוין אוועק צום רב, דיא משומר'עסטע און נט איהר אָב צוריק.

— עה! איך פיל זיך, זאָגט יקותיאל גלייכגילטיג זיך מאכענדיג א א פּאפּיראס.

— וויא הייסט עס! שרייט מאלצע מיט א הייזעריגע שטיממע: דוא זעהסט דאָך, זיא טרייבט דאָך מיר פון דאנען.

— איז וואָס. האסטו מורא, איך וועל בלייבען חס ושלום אָהן א ווייב, זאָגט ער קאַלט; עה! אז זיא בלייבט דא מאכט שוין ניט אויס. און קיין רעטאנדרע בעט זיא דאָך אויך ניט; טאָ לאז שוין זיין אזוי, וויא עס איז.

— הער צו דוא, יונגאץ, שרייט מאלצע מיט וואוטה. דוא זאלסט מיר קיין גלייכוועדטלעך ניט מאכען, דוא ארצענער יונג.

— און איך זאג דיר, רעטאָנדעניכע, זאָגט יקותיאל ערינסט, אז מיין ווייב איז היינט מאקע ניטיל, ניט דוא.... דיינע רעטאָנדעס האבען מיך קראנק גע־מאכט.... איך האב געוואלט פון דיר לאנג לייז ווערען; נאָר איך האָב קיין מיטעל ניט געהאַט. היינט א דאנק דיין רעטאָנדע, האסטו מיר דעם מיטעל געגעבען אין האנד: ווען דו האסט מיר געהייסען מיט נימלען דורכריידען זיך, האָב איך איהר אלעס ערקלערט. זיא איז מיר געפעלען געוואָרען און איך בין איהר געפעלען גע־וואָרען. מיר האבען ביידע איינגעשטימט, אז דיא קאמעדיע זאָל זיך שפּיעלען; אבער עס זאל זיך דער פון אויסשפּילען וואס מיר האבען ביידע געוויינט: מיר זאלען בלייבען מאן אונד פרוי.

מיט דיא רייד האט ער נימלען אומגעארעמט און א קוש געטאָהן.

מאלצע איז גלייך אוועק געלאפען צו דיא רבנים, האט זייא ערציילט פון דיא קדושין און פון דעם גט, וואס זיא האט געמאכט פון א גלייכווערטיל ווענען. אוי וויא דיא רבנים האבען אויך געזאָגט, אז זיא איז שוין ניט מעהר יקותיאלס ווייב.

דעם זעלבען טאג האבען דיא נייע פּאָר אויסגעצויגען אין איין אנדער וואה־נונג, מאלצע איז געבליבען אהן א מאן; אָבער דער פאר קען זיא זיך היינט מאכען א רעטאָנדע.

ענדע.

ס'איז א לעבען פאר דיא כלבים.

איין אסטראָנאָם זאגט אז מארס האט דרייא לבנות. עס איז א נוטער נע־שעפט פאר דיא מארס'ער הינד וואס קענען ביללען אויף גאנצע דרייא לבנות

צעהן טויזענד דאלאר בעלאהנונג!

צו דעמיענינגען וואס וועט ערפינדען א שלאס פאר א וויבערשען מויל.

שיפס אונגליק.

שמערל.—אך, מיין גאט! ווידער א שיפס אונגליק!

בערל.—וואס איז? ווידער אונטערגעגאנגען א שיף?

שמערל.—ניין, דיא שיף איז ניט אונטערגעגאנגען, מיט איהר איז מיין פרוי אנגעקומען.

רחמנות אויף א יתום.

ריכטער.—איהר זייט בעשולדיגט דאס איהר האט ערמאָרדעט אייער פאטער און מוטער. וואס האט איהר צו זאגען אום אייער פערטהיידינונג?

אנגעקלאגטער—נאר נישט, העררע ריכטער, איך האף נאר אז איהר וועט אויף מיר רחמנות האבען ווייל איך בין יעצט געבליבען א יתום

עס האט ניט געהאלפען.

בעטלער.—שיינקט מיר א נדבה, איך בין הונגעריג

קארגער.—ארבייטען געה, דוא פוילענצער, וועסטו ניט דארפען חתנען.

בעטלער.—איך בין טאקע געגאנגען ארבייטען, בין איך נאך הונגעריגער גע־וואָרען.

מאדאם שטיינבאק

1.

זלאטע באדאנע... פטפו! מיין איך: מאדאם שטיינבאק איז א פאראד־ציכע, נים דער פאר, ווײלע זיא נעהמט א: פאדראדע, ניין! נאר דער פאר, ווײלע איהר מאן חיים שמערל שטיינבאק איז א פאדראדציק. וועסטי דאך, מיין ליבער הארצינער לעזער, מיינע, אז ער סטראיעט אייזענבאהנען, שאסייען, בריקע, אדער אזוי קאזאנע פאסטראיקעס, אדער ער שטעלט צו פראוויאנט פאר וואיסקא,— ניין! קיין זאך נים! ער האט צייט לעבע: קיין פאדראד נים אנגענומען און עס פערשטעהט זיך, קיין פאדראד נים אויס נעפיהרט. טא וואס דען?—אז עס מאכט זיך א קליינער טארגל, אדער אז עס פערקויפט זיך א מין אלטע פערראסטע אייזען קאזאנע, אדער אלטע פערשימעלטע סברויעס, קומט חיים שמערל אויף אהין. אבער קויפען קויפט ער נים, חס ושלם! ער איז נאר נים אזא נאר צו האבען צו טאן מיט אלטע לופעטעס, נאר וואס דען? ער נעהמט א טהייל פון דיא אבטרעטנעלד, וואס דער קויפער גיבט דעם גוד אגוד, וויא זייא רופען דאס אן. אמאל קען ער חאפען פינף קארבען זילבערנע, אמאל אנדערהאלבען אונד אמאל נאר צוואנציג קאפיקעס, עס ווענדעט זיך אן דער סוממע פון דער פאקופקע אונד אן דער צאהל פון דיא לייטע, וועלכע זיינען נעוועזען אויף דעם טארג. נאר א ביסל בראנפען האט מען א דאנק דעם אויבערסטען אלע מאל; דען נאך דעם טארג נעמט אריין דער גוד אגוד אין א דערבייאינען שיינקל אונד דער קויפער הייסט נעבען פאר דעם עולם שמארקע; אונד אונזער חיים שמערל קומט אהיים, ווען נים מיט א פולע קעסענע, דער־פאר אבער מיט א פולען קאפף.

דיזע סארטען מענשען רופען זיך אן ווינד מענשען, דאס הייסט, זייא לעבען פון ווינד, אונד אויף חסידים־לשון הייסט עס פון רוחניות, ככ׳ קע׳ כען זייא גלייכען צו מלאכים, וועלכע לעבען אויך פון רוחניות. פון רעסט וועגען האט זיך חיים שמערל נערופען: **שטיינבאק דער פאדראדציק אונד זיין ווייב; זלאטע באדאנע דיא פאדראדציכע.**

חיים שמערל זיצט אונד קוקט אין דיא גובערנסקי וויעדאָמאָסטי, זעהט, ווען איז נאַזנאַצעט עפּעס טאָרגעס. זלאַטע באַדאַנע שטעהט ביין שפּיגעל אונד מאַכט איהר טואַלעט.

— נו וואָס ועט זיין חיים ש...ל?—האָט זיא פּלוצלונג א פרעג געטאָן.

— וואָס זאָל זיין, זלאַטע באַדאַ...ע? — ענטפּערט ער אויך מיט א פראגע ניט אראָפּלאָזענדיג זיינע אויגען פון דעם בלאַט צייטונג.

— ער מאַכט זיך, וויא ער וויס ניט. וויא הייסט עס, עַס איז דאָך שוין באלד ווני מאַנאַט.

— איז וואָס?

— א קלאָג איז צו מיר! עס נעהט דאָך שוין באלד דער זומער אוועק.

לאָז ער געהן געזונטער הייט. וואָס האָסטו מורא? דוא וועסט עלטער ווערען? ניסט קשה, איך וועל דיך האָלט האָבען, עלטער ווערענדיג אויך.

— וואָס פאררעדסט דוא מיר דיא ציינער, חיים שמערל?... ער מאַכט זיך וויא ער וויים פון קיין זאך ניט. איך דארף דאָך פאָהרען נאָך אויסלאנד.

— אהא, אָט הייבט זיך שוין אָן. הער צו מיין לעבען,—נעמט ער איהר בע־טען,—לאָז מיך צו רוהע. איך בין ניט אים שטאַנדע. זאי בעסער דער היים, אונד לאָמיר זיך דאָ לעבען, וויא דיא טייבעלאך.

— וויא הייסט עס ניט פאָהרען! וואָס רעדסטו, חיים שמערל? ביזט ביי זינען צו ניין? וועלכער מענש פאָהרט־דאָס ניט זומער נאָך אויסלאנד?

— איך זעה דאכט זיך אללע זומער מאַנס פערזאָנען אונד פּרויענצימער גייען דאָ ארום אויף דיא גאַסען. אז זייא גייען ארום, זיינען זייא דאָך מסתמא ניט אוועק געפאָהרען.

— האָסטו געהערט, צו וועמען ער גלייכט דאָס מיר! קבצנים זיינען בייא איהם אויך מענשען ה ה!... ארום הקדשים רייד איך ניט. איך מיין, קיין רעכטער מענש בלייבט ניט דער היים זומער, ובפרט אז דוא ביזט א פאַבּראַדציק. געהערט, א פאַדראַדציכע זאָל ניט פאָהרען נאָך אויסלאנד. אָט מאַדאַם פינקעלשטערן איז שוין אוועק געפאָהרען נאָך סאַרלסבאד; מאַדאַם אייזענשטיין איז אוועק געפאָהרען נאָך עמס אונד מאַדאַם....

— וואָס גלייכסטו מיך צו זייא? געהערט, זייא שפּראַיען אייזענבאַהנען, שאַ־

סייען אונד איך האב נעכטען אויך נעקראַנגען פון א מאָרג איין אונד צוואנציג קאָפּיקעס.

— איך וויל פון קיין זאך ניט וויסען, חיים שמערל. דוא ביזט א פאדראדציק ביזטו א פאדראדציק אונד א פאדראדציקס ווייב דארף פאָהרען נאך אויסלאנד, אונד א סוף !

— א קיצר, וואס זאל איך מיט דיר טאָן, זלאטע באדאנע ! פאָהר אויף א דאצע.

— אויף א דאצע וועל איך דיר פאָהרען ! וואס נאך וועסטו זאָגען ? א נייער אָבקלער ! אויף דאצעס פאָהרען דאך קבצנים, דוא פערשטעהסט ? ווער עס האָט ניט מיט וואָס צו צאָהלען דירה געלד, נעהמט אוועק אין דאָרף, דינגט דאָרטען א פויערשע שטיבל אונד עסט דאָרטען בערלאָווע ברויט מיט זויער מילך : קיינער זעהט ניט, אונד דער ווייל זאָגט מען, ער וואָהנט אויף א דאציע : ווער עס איז א גרויסער בעל חוב אונד דיא קרעדיטאָרען רייסען איהם דיא יאָהרען, לויפט ער אויף א דאציע אין דאָרף אונד ווערט לייז פון זייא. אָט אזעלכע מיני הקדשים וואָהנען אויף דאציעס ; אָבער א רעכטער מענש פאָהרט נאך אויסלאנד.

— איך מיין, אז אין דיא בעדער פאָהרען נאר קראנקע מענשען. אָבער ניט געזונטע.

— ער מאכט זיך ניט וויסענדיג. אָך אונד וויא איז מיר ! איך ווער שוין גענוג קראנק פון דיר אליין. וואָס דוא צאַפּסט מיר דיא בלוט אונד דוא לאָזט מיך ניט פאָהרען. דער פאר אליין דארף איך פאָהרען, זיך אביסל ערהאָלען ; דאָרטען וועסטו דאך מיר ניט טאָצען מיין לעבען. פון דעסט וועגען פאָהרען אלערלייא : דיא דיקע פאָהרען זיך אָפּצאַפּען שמאלץ, דיא דארע ווערען דאָרטען דיק אונד אזויא געזונטע פאָהרען אויך, וויא דען ? עס פלאַמט מיר פראַסט מיינע אויגען : יעדע פרעגט בייא מיר : ווען וועל איך פאָהרען ? וואוהין וועל איך פאָהרען ? וויא פיעל וועל איך זאמען ? — דעם וואָרט ניט פאָהרען טאָר איך נאָר פון מיין מויל ניט ארויס ריידען. זאָל גאָט אויסהיטען, נאך דעם זומער, אז מען וועט בייא מיר פרעג־נען : וואו בין איך געוועזען ? אונד איך וועל ניט וויסען, וואָס צו ענטפערן, וועל איך זיך דאך דארפען בעגראָבען פון בזיונות ; איך וועל דאך ניט האָבען מיינע אוינען, וואו אהין צו טאָן... איך וועל דאך ניט אויס האלטען... ניין, איך מח פאָהרען עס קען אנדערס ניט זיין, דוא הערסט חיים שמערל ?

— איך בעט דיך זלאטע באדאנע, שלאָג דאָס ארויס פון זינען. איך בין ניט אים שטאנדע; איך קען ניט. איצטער איז גאָר קיין טאָרגעס ניט; מען פערדינט א קאָפּייקע ניט.

— איך וויל פון קיין זאך ניט וויסען, איך מוז פאָהרען. א פאדראדציקס ווייב מוז פאָהרען נאָך אויסלאנד, דוא הערסט?

— איך וועל דיר אָבער קיין געלד ניט געבען.

— קיין געלד וועסטו מיר ניט געבען, אזוי! איך האָב דיר געגעבען א שיינע נדן, דארף איך לעבען א גוטען טאָג אונד ניט ווערען פארחושכט פאר דיין קאָפּף. דוא האָסט געדארפט פריער וויסען, חיים שמערל: נעהמסט נדן, דארפסטו האל־טען דיין ווייב, וויא א פאנענקע, זיא זאָל קענען מיט האלטען דעם שטאט מיט דיא מאָדעס, וויא עס געהערט צו זיין. ווילסטו, דיין ווייב זאָל לעבען איינפאך, האסטו געדארפט נעהמען א מיידעל אָהן נדן; וואָלט זיא דאן ניט האבען קיינע רעכטען פון דיר וואָס צו פערלאנגען. היינט פאר מיין געלד מוז איך לעבען וויא איך וויל אונד וויא מיר פּאסט.

— פון דעסט וועגען וועסטו ניט פאָהרען, זלאטע באדאנע.

— איך וועל יע פאָהרען.

— דוא וועסט ניט פאָהרען.

— נוא מיר וועלען זעהן.

— יע, מיר וועלען זעהן.

מיט דיא רייד האט ער אָנגעצווינגען זיין פּאלטאָ האָט א קלאפּ געטאָן מיט דער טהיר אונד איז ארויס געגאנגען.

דיא אונגליקליכע זלאטע באדאנע האָט זיך ביטער פאנאנדער געוויינט.

2.

דעם זעלבען טאָג איז אריין געגאנגען צו מאדאם שטיינבאך מאדאם האָכ־בערג. דיזע איז א רייכע פרויא, זיא חיט אללע זומער צו פאהרען נאָך אויסלאנד, וויא זיא חיט אללע פרייטאָג ליכט צו בענטשען אונד אללע ראש חשנה צוהערען

שופר בלאָזען. זיא וואַכנט אויף דעם זעלבען הויף מיט זלאטע באַדאַנען אונד זייא זיינען גוט אויפגעטראָגען. חאָטש דיא איז רייך אונד דיא אנדערע ניט אזויא, פון דעסט וועגען א פאדראדציכע איז א פאדראדציכע. זיא איז א באַיאהרטע פרויא, שוין איבער פופציג, מיט א לאנגגען נאָז איין אריסטאָקראטישע; מיט קליינינקע וואַנציקעס אריסטאָקראטישע אונד מיט א היפשע וואַלגע איין אריסטאָקראטישע, איז אָנגעצווינען אויף אריסטאָקראטיש.

— הער צו, זלאטע באַדאַנע, — האט זיא אָנגעהויבען אריין נעהענדיג אין שטוב, — ווייז מיר אקאָרסט דיינע קליידער, וואס דוא האסט זיך געמאכט פאַר אויסלאנד. אָן איז בייא מיר דיא שניידערקע; איך וויל איהר ווייזען דעם פאסאָן פון דיינע קליידער. מען איז אפילו פון דיא יונגע יאָהרען ארויס; נאָר וויא זאָגט מען עפעס? א מאָנען האט מען נראָד פון א יונגע הע הע! עס ווילט זיך טראָגען א קלייד העכסט מאָדערנע; מען קוקט דאָך צווישען לייטען.

זלאטע באַדאַנע איז געוואָרען גרין אין דיא אויגען, האט פערקרימט דיא ליפּען אונד געגעבען א ביטערן זיפץ.

— נו ווייז מיר שוין א קלייד. וואס ביזטו עפעס אזוי פערדריסלעך?

זיא ענטפערט ווידער מיט א זיפץ אונד האט צו געלייגט דיא האנד צום הארצען, וויא זיא וואָלט וועלען צו האַלטען, דיא נשמה זאָל בייא איהר ניט ארויס צו זאמען מיט דעם זיפץ.

— וואס טהוט זיך מיט דיר? ביזט ניט געזונד? דיא בעדער וועלען דיך שוין אוים היילען אי״ה.

— איך האב קיין גייעס קלייד, — ענטפערט מאדאם שטיינבאַק מיט א ווייי מוטהינער שטימע אונד דיא אויגען זיינען בייא איהר געוואָרען פייכט.

— שטייטס דוא האסט קיין קלייד ניט פאר אויסלאנד! — האט דיא אלטע אוים געשריען מיט שרעקען, — א גוט יאָהר אויף דיר, וואס רעדסטו? שטייטס קיין קלייד ניט געמאכט זיך! עס הייבט מיר מיין מוח, וויא איך בין א אידישע טאָכ־ טער. גאָט איז מיט דיר! דיא צייט איז דאָך קורץ. אלע זיינען שוין פאנאנדער געפאָהרען, — אויף וואָס ווארטסט דוא?

— מיין חיים שמערל זאָגט איך זאָל ניט פאָהרען.

א שטראָם טרערן איז איהר ארויס בייא דיזע שרעקליכע ווערטער.

— וואס ניט פאהרען!... שטייטס ניט פאָהרען! — פרענט דיא אַלטע מיט ערשטוינען.

— ניט פאהרען נאָך אויסלאַנד.

— נייא שוין גייא, הוא האסט שוין גאָר ניט פון וועמען צו לאַכען? וואָס איז? משוגע איז ער צו חסר דעה דיין חיים שמערל.

— עס איז פאַרט אזוי, ליבע מאדאם.

— טאטע פאָטער! —שרייט מאדאם האָכבערג ברעכענדיג דיא הענד, — א שרעק אויף מיינע נאמנות!... עס חאפט מיר אָן א שוידער, חלעבען! א מאן זאָל זיין אזא טיראַן, אזא גזלן, אזוי פיל מוטשען א וויב!... עס גלויבט זיך מיר נאָר ניט. ער האט דאס געמוזט לאַכען, מסתמא.

— עס איז אָבער פאַרט אזוי, ליבע מאדאם.

— איז וואס זשע רעכענסטו צו טאָן?

— אַז אסור אויב איך ווייס.

— וויא הייסט עס! עס איז דאָך אונמיגליך, דוא זאָלסט דאָ פערבלייבען איבער זומער. דוא וועסט דאָך נאָכדעם ניט קענען דעם נאָז ארויס שטעקען אויפ'ן גאס, א קליינינקייט! מען וועט דאָך דיר פרענען: וואו ביזטו געוועזן? וויא איז דאָרטען? וואס איז דאָרטען? אונד דוא וועסט ניט קענען א מויל עפענען. מען וועט דאָך מיינען אַז דוא ביסט געקומען צו בעטל ברויט, חס ושלום... ניט פאָהרען אין דיא בעדער, דאס איז שוין דיא לעצטע פראָבע, זאָל איך ניט זינדינען מיט דיא רייד.

— אדרבה, גוטינקע מאדאם, גיט איין עצה, ראטעוועט, —האט זיך זלאטע באַדאָנע גענומען בעטען, — איהר זייט דאָך א קלוגע א געניטע... איהר וועט א לעבעדיגע מצוה פערדינען, חלעבען!

דיא אַלטע האט זיך אביסל פערטראַכט אונד זאָגט:

— איך האב איין עצה.

— איהר האט איין עצה, ליבינקע מאדאם? א געזונט אין אייך.

— איין עצה וואויל וויא דיא וועלט, זאָג איך דיר.

— וואס? איהר וועט מיט איהם איבער ריידען, אָט מיט מיין נזקן?

— א פע! איך וועל נעהן מיט איהם ריידען, אָט מיט אזא טיראַן, וואס האט קיין געפיהל, וואס בעהאנדעלט א ווייב וויא א מערדער.... אוראי ניט! איך

בין גלאט אין כעס אויף דיא גאנצע מעשה: חאס איז דאס עפעס פרויען זאלען זיין אבהענגיגנג פון דיא מאנען אונד זייא זאלען ניט קענען טאן וואס זייא ווילען.... קורץ מיין עצה איז, דוא זאלסט אוועק פאהרען אונד גאר.

— גאר אהן זיין דעה?

— געוויס. גאך שבת אי"ה פאר איך, — פאק זיך איין אונד לאמיר פאהרען צוזאמען. אונטער מיין שוטץ ביזטו וויא אונטער איין אייזערנע וואנד.

אבער מיט וואס? איך האב דאך קיין געלד ניט.

— קלייב צו זאממען דיא זילבער, פארזעץ אונד מאך צו געלד, אונד וואס עס וועט פעהלען, וועט מען דיר געבען אויף א וועכסעלע, ניסקשה. אונד דוא וועסט זיין אין אויסלאנד. אונד לאז ער וויסען דער טיראן, אז מיר זיינען אויך מענשען אונד ניט שקלאפען. אהא, אזעלכע מאנען דארף מען ווייזען, ווער עלטער איז. אונד עס איז מעהר ניט שווער דעם ערסטען מאל; נאכדעם וועסטו שוין פאהרען אללע יאהר אי"ה, אונד ער וועט דיר שוין א ווארט ניט ריידען חע, חע, חע!

— דאס איז אפילו גאנץ גוט, — שטימט איין זלאטע באראנע, — אבער ע ע ט...

— וואס אבער?

— אבער מען דארף דאך קומען צוריק. טא מיט וועלכע אויגען וועל איך אריין גערהן אין שטוב?

— ע, ביזט נאך גאר א נארעצקע, חלעבען. זאג מיר, דיין חיים שמערל האט דיך ליב?

— א, ער חלשט נאך מיינע טריט, א שפאס!

— אט ערסט פערשטייא איך, פאר וואס ער לאזט דיך ניט אוועק פון זיך. אלזא וועז ער האט דיך אזוי ליב, האסטו ניט וואס מורא צו האבען. אז דוא וועסט קומען אונד וועסט איהם ווייזען א פרייליכע מינע, וועט ער פערגעסען אויף אלץ. אונד ווייטער דיא צווייא מאנאטען, וואס ער וועט זיין אן דיך, וועט איהם זיין פאר איין אב קומענעס פאר זיינע שלעכטע בעהאנדלונג, זארג ניט פאר דעם קומען צוריק: דוא וועסט זיין בייא איהם א גוטער גאסט, ניסטקשה.

דיא אללע רייד זיינען נעווען פאר זלאטע באראנען צום הארצען. זיא האט נעפאלגט איהר עצה, האט גענומען דיא זילבער, וואס זייא האבען געהאט, האט פערזעצט, האט נאך צו געליינט א וועכסעלע אונד האט געקראגען געלד, וויא פיל זיא דארף נענוג, אונד אם נעכסטען מאנטאג איז זיא אוועקגעפאהרען צו זאממען

מיט מאדאם האכבערג. דאס וואר דעם מארגענס, ווען ער איז געווען אויף א טארג; ער האט זיך ערשט דערוואוסט פון זיין אונגליק פאר נאכט, ווען ער איז געקומען אהיים. נאר שרייא צו נאט! פארפאללען; מען קען נאך דעם פאיעזד ניט נאך לויפען.

3.

נו, געלויבט דער אויבערשטער, אונזער זלאטע באדאנע איז שוין אין אויס־לאנד אויסגעפיהרט האט זיא, א בריה א ווייבעל איז נאר איין אנדער זאך, אונד זיא ווייזט פון זיך א ביישפיל פאר אללע ווייבער, וויא זאללען זיך ניט לאזען פיה־רען פאר'ן נאז פון זייערע טיראנען.

פון דעסטוועגען איז זלאטע באדאנע ניט געווען אזא רשעת וויא חיים שמערל דער טיראן. זיא האט, גלייך וויא זיא איז געקומען אויפ'ן ארט, איהם געשריבען א בריף, מיט ווייכע רייד אונד מיט אביסל ליבעס געפיהלע. ער איז אפילו דאס ניט ווערט, נאר ע! מען דארף זיך מיט איהם ניט איינרייסען. אונד קוק א טשוקאווישץ, ער האט אויף דעם בריף גאר ניט געענטפערט. זיא שרייבט ווייטער א בריף.— אונד ער ענטפערט ווייטער ניט, זלאטע באדאנע איז געווארען אונרוהיג. עס איז שוין פאריבער צוויא וואכען, דרייא וואכען, א מאנאט,— ניטא פון איהם קיין בריף, אקוראט וויא זלאטע באדאנע וואלט קיין מאן ניט געהאט, אונד וויא קיין חיים שמערל וואלט אויף דער וועלט ניט געווען. שלעכט, זיא איז געווארען העכסט אונרוהיג. זיא האט שוין חרטה וואס זיא איז גאר געפאהרען. זיא האט אויסגענא־סען איהר הארץ פאר איהר גוטע פריינדין, מאדאם האכבערג.

— ביזט נאר א נאר,— טרויסטעט איהר דיא אלטע,— מיינסטו, אז ער שרייבט קיין בריף, זאגט ער זיך שוין אפ פון מאנערייא, אודאי ניט! עס א גע־לעבטער, אויף מיינע נאמנות.

— אייך איז גרינג צו זאגען, מאדאם; וויא זאגט מען עפעס? קיינער ווייס ניט, וועמען דער שיך קוועטשט.

— נו, אז דוא ביזט יע אונרוהיג, האב איך פאר דיר איין עצה.

— וואס קענט איהר מיר שוין איצטער העלפען? איך בין אריין אין א גוטע בלאַטע; דער לעבעדינער וויים, וויא איך וועל זיך איצטער ארויס וויקלען.

— ניסטקישה, הער, זלאטע באדאנע, פאָלג מיר: נעהם שרייב אַן א בריף צו איהם, אז דוא ביזט קראנק געוואָרען. דאס מוז העלפען, אונד אויב ניט, האָט ער דיר קיין מאָל ניט געליבט; אונד א מאַן, וואָס ליבט ניט, איז ניט ווערט, אז מען זאָל זיך בעקיממערן וועגען איהם.

— אהא צו ליבט ער מיך! וואס איצטער איז, וויים איך ניט; אבער פריער האט ער געחלשט נאך מיינע טריט.

— נו, זייא רוהיג, דאס וועט געוויס העלפען. איך קען שוין דיא מאנסבילען: זייא קענען זיין אין כעס אויף דער ווייב ווער וויים וויא,—אז זיא ווערט אָבער ניט געזונד, זאָ פערגעסען זייא אויף אלץ אונד ווערען ווייך אונד גוט וויא געווען. פרעג בייא מיר; איך בין שוין געווען אי נאַ קאַניע אי פּאָר קאַניאָם, איך וויים שוין וויא מיט דיא חברה צו האנדלען.

נערעדט אונד געטאַן. זלאטע באדאנע האט זיך געזעטצט אונד האט אָנגעשריבען א בריף צו איהר מאַן, אז זיא איז זעהר קראנק, זיא ליידעט שרעקליך אויף דיא נערוועןֹ, האט קאָפּף שמערצען, לייבשמערצען, א דריקענעס אונטערן הארצען אונד זיא ליגט צו בעטט. אונד שולדיג איז ער, ער האט איהר פערוואונדעט איהר הערץ, פערשאַפט אזוי פיל צער אונד פערדרוס, אונד זיא איז קראנק נאָר דורך איהם.

מאדאם האָכבערג האט פון זיך ווידער געשריבען א בריף צו איהם בעזונדער, אז זיין ווייב זלאטע באדאנע איז געפעהרליך קראנק, טען האט שוין געמאכט א קאָנסיליום אונד געלד נעהט וויא וואסער. הלואי זאָל אויס געהן צו דיא געלד.

מען האָט דיא צווייא בריף אוועק געשיקט אונד אין עטליכע טעג ארום איז געווען טאָקע איין ענטפער. עס איז אָנגעקומען א בריף מיט הונדערט רובל אונד ער שרייבט, אז איהר בריף האט איהם וויא א דונער געטראָפען, ער געהט אויס פון הארצוויי טאָג; ער וואָלט האבען פליגלען, וואלט ער געקומען צו פליהען. שטייט זיין ווייב, זיין קרוין פון זיין קאָפּף איז אזוי קראנק אונד ער קען דער ביי ניט זיין. ער וואלט קומען צו פאָהרען, נאָר יעצט איז דאָ א מאססע טאָרגעס. אָבער ער בעט מאדאם האָכבערג רחמים, זיא זאָל אָנווענדען אללעס, וואס מעגליך איז, זיא זאָל ליינען דעם לעבען, זיא זאָל ניט זאלעווען קיין געלד; אויב מען וועט דארפען

נאָך וועט ער נאָך צו שיקען, נאָר טהוט, רעטעט מיר מיין קרוין פון מיין קאָפּף. אונד מען זאָל איהם גלייך ענטפערן מיט א טעלעגראממע, וואָס זיא מאכט.

זלאטע באדאנע האט געגעבען א שפּרונג פאר פריידע לעזענדיג אזא בריף. זיא לויפט אריין צו מאדאם האָבבערג אין איהר ציממער מיט א פריידענגעשטראהלענעם געזיכט אונד ווייזט איהר דעם בריף. דיא אלטע האט גענומען לעזען אונד זלאטע באדאנע האט גענומען טאנצען איבערן ציממער.

— אהא! — שרייט זיא טאנצענדיג, — איך האב אייך געזאגט, אז ער ליבט מיך, הײנט זעהט, אָט דאס איז געליבט, אָט דאָס איז געליבט!

— אהא, וואס זאָגסטו צו מיין עצה! — שרייט דיא אלטע העכסט פריידיג.

— איהר זייט טאקע א חכמה, א פּקחית! אייערע ווערטער זיינען טאקע צו דרוקען, אויף מיינע אידישע נאמנות.

— שא, משוגענע! רייס מיר ניט אָפּ מיין קלייד, — שרייט דיא אלטע. אין דעם זלאטע באדאנע האט איהר געחאפּט אונטער דיא ארמען אונד האט זיך אוועק געלאָזען מיט איהר טאנצען.

— איהר זייט אזא חכמה, ליבינקע מאדאם, — שרייט באדאנע אימטער אין עקסטאז, — איהר האט מיך געראטעוועט, צווייא מאל געראטעוועט... איך קען ניט אויסהאלטען פאר פריידע.

— איצטער פערשטייסטו מיך, זלאטע באדאנע, — זאגט דיא אלטע, ווען דיא ערסטע איבערראשונג וואר פאָראיבער, — איצטער פערשטעהסטו? ער וועט שוין פערגעסען אויף אלץ מיט איינאנדער; ער וועט זיך נאָך פרייען, אז ער וועט זוכה זיין צו דער זעהן דיין שיינעם פּנים.

— מאקע, דער שכל טראָגט דורך, ווען ניט דער איינפאל, וואָלט געווען זעהר שלעכט; איך וואָלט ניט קענען קומען אהיים, איך וואָלט פאר איהם מיינע אויגען ניט געקענט ווייזען, איך וואָלט האבען אָבגעריסענע יאָהרען צייט לעבען.

— געוויס, — זאָגט ווייטער דיא אלטע, — דוא וואָלסט קיין מאָל א קאָפּף ניט קענען אויפהויבען, ניט קענען א פרייע מוטה ווייזען, זיינע גריזינעס מיט דיא טאָצענעס וואָלט קיין סוף ניט געוועזען. א קליינינקייט, דיא מאנסבילען, ווען זייא פיהלען, אז זייא זיינען אביסל גערעכט, איז דאך מיט זייא ניט אויס צו צאהלען זיך. ווער רעדט פון פאָהרען נאָך אויסלאנד איבער א יאָהר, אָדער אויף א דאציע, אָדער

מאכען זיך א קלייד, אדער אזוי עפעס פערגניגען, — וואלסטו נים מארען א טויל עפענען. אבער איצטער.

— יע אבער איצטער, —האפט איהר אונטער זלאטע באדאנע, —אבער איצ־טער וועט ער זיך שוין בייא מיר בעטען איבער א יאהר איך זאל פאהרען אין דיא בעדער. פאר מיינעם א קרעכטס וועט ער אויס שיטען דעם גאנצען איינענס חא, הא, הא! איך קוועל הא, הא, הא! איך נעדרייא הא, הא, הא!

זלאטע באדאנע האט וויעדער אומגעארמט מאדאם האכבערג אונד האט איהר גענומען קוסען.

— איך האב נאר אייך צו פערדאנקען, —זאגט זיא, —אלל דאס גוטעס האט איהר מיר פערשאפט מיט אייער קלוגען קאפף, איהר שלעפט מיך ארויס פון אזוי פיל צרות אונד איהר פערשאפט מיר אזוי פיל פערגניגען.

זיא אומארמט איהר אונד נעהם מיט איהר א טענצעל פריילֿיך לעבעדיג.

— אט אזוי פייפט מען דאס אן דיא מאנסבילען דיא נארען, דיא גוגמס..

מיר טאנצען, מיר הולען, מיר לאכען אונד יענער פעטעך זיצט דארטען דער היים זיפצעט, אכצעט אונד קרעכצעט הא, הא, הא! איך קייך זיך פון געלעכטער. נו חיים שמערעלע, מיין קרוין! ניב געלד, אכצע אונד זיפצע אונד דיין ווייבעל זיצט דא אונד לעבט א גוטען טאג הא, הא, הא!

4.

דיעזע נאכט האט זלאטע באדאנע ניט געקענט שלאפען; אין איהר קאפף האבען זיך נעמישט פריידינע געדאנקען, וויא איהר חיים שמערעל ליבט דאס איהר שטערבליך; וויא ער איז יעטצט אזוי אונרוהיג וועגען איהר; וויא ער פער־צייהט איהר אללעס, וואס זיא האט געטאן; וואס פאר א פריידע עס וועט דאס זיין, ווען זייא וועלען זיך וויעדער זעהען; וויא זיא וועט האבען פון איהם דיא פריינדליכסטע בעהאנדלונג; וויא ער וועט אימער זוכען, איהר פערגניגען צו פערשאפפען; וויא ער וועט איהר קויפען נייע קליידער און צירונג; וויא ער וועט מאכען א באל, ווען זיא וועט קומען צו פאהרען; וויא ער וועט ערציהלען: פאר

אללע נעסט דיא געשיכטע פון איהר אוועק פאהרען און וויא ער וועט איהר נאקאזען דער פאר מיט א חיסען קוס פאר אללעמען אין דיא אויגען, און וויא אללע וועלען זיך פאנאנדער לאכען פון אזא מין נאקאזאניע. יע און וויא זיא וועט נאך שפילען דיא ראָלע פון א קראנקע א שוואכליכע, וועט זיך דאדורך זיינע צארטליכקייט צו איהר פערגרעסערן. איין מאל זיא איז גליקליך איבער גליקליך.

אזוי לינענדיג אפען בעט און טראכטענדיג, איז איהר איינגעפאללען אין קאָפּ א גליקליכער געדאנקען. זיא האט א שפרונג געטאָן פון בעט און האט גלייך געוועלט אריין לויפען צו איהרע פריינדין, מאדאם האכבערג, איהר איבער צו געבען איהרען גליקליכען געדאנקען. עס וואר אבער נאָך פינסטער, בייא דער נאכט, און מען קען דאך איהר נים שטערן פון שלאָף. זלאטע באדאנע איז אָבער אויסער זיך פון דעם איינפאלל. זיא לאכט הויך פאר זיך אלליין און האָט זיך אויסגעטאנצט אין דער פינסטער פון דער גליקליכע אידעע. זיא ווארט מיט דער גרעסטער אונגעדולד, עס זאל שוין ווערען טאָג. אָבער דער טאָג קומט נאָך נים; דיא וואנד אוהר קוים וואָס זיא נעהט, קוים וואָס זיא ריהרט זיך; יעדע מינוט איז איהר א יאהר. זיא וואָלט שוין גערען זעהען איהרע אלטע פריינדין, ריידען מיט איהר און איהר איבער געבען איהרע געדאנקען. זיא לייגט זיך וויעדער אין בעט, מאכט צו דיא אויגען, וויל איינשלאָפען; אָבער דער גליקליכער איינפאלל לאָזט איהר נים שלאָפען. זיא קעהרט זיך אויף איין זייט, אויף דיא אנדערע, — עס שלאָפט זיך נים; עס מישט זיך איהר דער מוח פאר פריידע. זיא לאכט קייכט זיך אונטער דער דעקקע פון דעם רעזולטאט פון דיעזעם איינפאלל.

נו נאָטט זייא דאנק, עס איז געוואָרען טאָג, עס האָט געשלאָגען זעקס, זיבען, אכט אוהר, מאדאם האכבערג איז אויפגעשטאנען פון שלאָף. זלאטע באַדאנע איז אריין געלאָפען צו איהר אין צימטער.

— הערט ליבע מאדאם, — זאָגט זיא האסטיג, אויסער זיך פון ענטציקען, — מיר איז איינגעפאללען א געדאנקען.

— עפעס א פריילִיכער? פרעגט דיא אלטע.

— שייך פריילִיך! פרייליך — פרייליך נים גלייך!

— נו לאָם איך הערען.

— דאס איז איין איינפאלל, זאָג איך אייך, דיא וועלט אוים!

— נו זאָג שוין א מאל.

— הערט ע ע ע....

— איך רייד שוין, — שרייט יענע מיט אונגעדולד.

— מיר איז איינגעפאללען. מען זאָלל שרייבען צו מיין גולם...

— צו וואָסער גולם?

— אך, אָט צו מיין חיים שמערלען....

— נו וואס זאָל מען איהם שרייבען?

— איהם שרייבען, אז ע ע ע... חלעבען, מיר איז דאָס שווער ארויס צו ריידען.

— אָ, איך האלט ניט אויס פון אונגעדולד. נו וואָס שרייבען?

— אז איך בין געשטאָרבען.

— הא! ניט דיא אלטע א געשרייא, האט פערשטעלט דיא אויגען אונד האט זיך פערטראכט.

נו וואָס זאָגט איהר מאדאם?

— וואס מיינסטו דער מיט, זלאטע באראנע?

— איהם אביסל איבער שרעקען. אונד נאָכדעם זעהן, וואָס פאר א מינע ער וועט מאכען, ווען איך וועל פּלוצלינג ארויף קומען.

— יע, עס איז ניט קרום,—איז דיא אלטע מסכים,—דאס איז איין איינפאל, חלעבען! וואויל אויף מיין וואָרט!... א גוטער גלייכוווערטל.

— איהר פערשטעהט? ער וועט זיטצען פארצאָגט אונד פארקלאָגט, מיט א פערקלעמטע הארץ, וואס ער האט מיר געמאכט אזוי פיעל יסורים, וואס ער האט מיך קראנק געמאכט אונד וואס איך בין געשטאָרבען דורך איהם, — מיט א מאָל קום איך ארויף פּלוצלינג א פרישע א לעבעדינע.

— יע,—ענדינט דיא אלטע, — ער וועט זיך פון אָנפאנג דער שרעקען, נאָכדעם וועט ווערען א פריידע אין היממעל אריין, יע, וואויל, עס געפעלט מיר זעהר דער פּלאן. מען דארף דאס טאן. דאס איז א חכמה, אויף מיינע אידישע נאמנות. זעהסטו, דוא ביזט דאָך נאָר קיין נאר ניט חלעבען.

זלאטע באראנע שמייכעלט אונד נעדרייעט, אז אזא גרויסע חכמה, מאדאם. האט איהר געקרוינט מיט דעם נאָמען קלוגע.

— אין וויא מאכט מען דאס?

— איך זאל איהם אליין שרייבען, אז איך בין נעשטא־

— ניין,—זאָגט דיא אַלטע,—דוקא אליין שרייבען.

זלאטע באדאנע קוקט איהר אָן מיט פערוואונדערונג, צו זיא איז משוגע גע־וואָרען צו זיא לאַכט פון איהר.

— הער מיך אקאָרסט אויס,—זאָגט ווייטער דיא אַלטע אימטער פערטראכ־טער הייט, — דוא שרייב, אז דוא האסט נעקראָנגען א שרעקליכעס הארצקלאַפּען, אונד דער דאָקטאָר האט דיר אָבגעזאָגט, דוא פערשטעהסט? אַלזאָ הייסט עס, נעזעגענסט דוא זיך דאס מיט איהם. שרייב איהם אויך, אז דוא פערציייהסט איהם פאר אללעס, וואס ער האט דיר געטאָן, וויא דיא מאָדע איז אין אזעלכע בריפע. דוא וואלסט זיך וועלען מיט איהם זעהן פאר דיינע לעצטע סעקונדען; נאָר ער וועט דיך שוין מעהר ניט געפינען, וויא דוא פיהלסט זיך היינט אונד וויא דיא דאָקטוירים זאָגען. שרייבען זאָלסטו, זלאטע באדאנע, מיט א ציטערנדע האנד.

— וויא זאל איך מאכען מיין האנד זאָל ציטטערן? פרעגט זיא.

— דוא ביזט נאָך נאָר א קינד, חלעבען. דוא טרינק אויס א גלאָז וויין שטארקע, אָדער נאָר בראנפען, — אָט ווערסטו שכור אונד דיא האנד וועט בייא דיר ציטטערן.

— גוט וואויל בנאמנות! אָבער טאָמער, וויא ער וועט ערהאלטען דעם בריף, קומט ער גלייך צו פאָהרען אונד וועט מיך געפינען נאָר עססענדיג מיטטאָג.

— דארויף איז דאָ נאָך איין עצה.

— עפעס אייער קאָפּף איז פול מיט איינפאלען, א גרויל! איהר וואלט גע־לערנט גמרא, וואָלט איהר געווען אודאי א רב.

דיא אַלטע האט א שמייכעל געטאָן אויף דיזען קאָמפּלימענט אונד זאָגט ווייטער: דוא שיק היינט אוועק דעם בריף אונד מאָרגען אין דער פריה לייג איך א טעלעגראַממע פון זיך, אז דוא ביזט שוין געשטאָרבען. דוא פערשטעהסט? ווען דיין בריף וועט קומען, וועט ער שוין פריער וויסען פון דער טעלעגראממע. אז עס וועט שוין זיין נאָך אללעמען, וואס וועט ער קומען אחער? אונד נאכדעם וועל איך איהם ערשט שרייבען א בריף פאָדראָבנע פון דער קראנקהייט אונד פון שטארבען,

חע, חע? ער וועט דארטען וויינען אונד פלאָנען אונד מיר וועלען דאָ לאַכען. אונד ערשט שפּעטער שטעהט אונז פאָר א גאַנצע קאָמעדיע. איך פאַל שוין פון געלעכ־טער, וואס יעמאַלט וועט זיך אָבטאָן חא, חא, חא! חע, חע, חע!

— פון דעסט וועגען. — רופט זיך אָפּ זלאַטע באַדאַנע, — א רחמנות, חלעבען, אויף איהם. ער וועט האבען אזוי פיל הארצווייטאָג.

— א שיינע ריינע כפּרה! — זאָגט דיא אלטע. — עס קומט זייא דיא מאַנסבילין, זייא דזעקעווען זיך איבער אונז, וויא זייא ווילען. אָט וועלען מיר זייא וויזען, ווער עלטער איז. אז מיר טוען אָפּ א שפּיציל, איז מאקע אָפּגעטאָן.... ער וועט האבען טרערין מיט הארץ קלעמענעס, עס וועט איהם קלעקען, ניסטקשה, עס קומט איהם דעם יונג!... עס איז מיר נעפעללען, ער וויל נים, דיא ווייב זאל פאַהרען אין דיא בעדער; ער וויל נים, דיא ווייב זאל האבען אביסל פערגנינגען; דיא ווייב מוז יעדע זאַך פרעגען, וואס צו טאָן, זיא מוז פאר יעדע זאַך ציטטערן. איצטער קריינק, ווייטיינ, קלאָגן, זיסינסער מאַנעלע אונד ערשט איז ניטאָ קיין ווייב. ער מוז אָפּקומען פאר זיינע זינד, דער טיראַן אונד עס וועט זיין א לעהרע פאר אנדערע מאַנסבילען, זייא זאָללען אקאָרשט היטען דעם אויער, וויא מיט א ווייב זיך צו בענעהן. א, מען דאַרף מיט זייא לערנען בלק מיט א שטיינער... מען דאַרף זייא אָנרייבען א נאָז חא חא חא!

— איך שטעל זיך פאָר, — בעדויערט ווייטער זלאַטע באַדאַנע, וועלכע האט נים געקענט איינרוהען פון פערדרוס, — איך שטעל זיך פאָר, וואס פאר א דונער שלאָג עס וועט זיין פאר איהם אזא נאַכריכט; עס רייסט מיך פראָסט פאר'ן חארצען.

— ניסטקשה, עס קומט, עס קומט איהם... זעהר רעכט. אבער שטעל זיך פאָר דיא פריידע, בשעת דוא וועסט ארויף קומען פּלוצלונג. דאס וועט זיין א קאָ־מעדיע דיא וועלט אוים, חא, חא, חא?

זייא האבען אָפּגעוואָרט נאָך א וואָך צייט, אום פאר דיא פערמיינטע קראַנקע צו לאזען מעהר צייט צו קריינקען, אום דעם שפּיל מעהר וואהרשיינליכ־קיים צו געבען. דאן האט זלאַטע באַדאַנע אָנגעשריבען דעם בריף, וויא איהרע

קלוגע פריינדין האט איהר די אינשטרוקציאָן געגעבען אונד זיא האט דעם בריף אוועקגעשיקט. אויף מאָרגען האט מאדאם האָכבערג מאקע געלייגט א טעלעגראממע אונד האט אונטער געשטעלט איהר נאָמען אונד אויך אום זיכער צו גלויבען, דעם נאָמען פון דעם גאסט ווירטה; זיא האט נאך אויך צו געשיקט א בריף אונד בעשריבען איהר גאנצע קראנקהייט, וועלכע ערצטע זיינען געגאנגען אונד וועלכע מעדיצין מען האט געגעבען... קורץ אללע אותות ומופתים, אז ער וואָלט אפילו געווען דער גרעסטער שוטה, האט ער אויך געדאַרפט גלויבען.

דען דיא וועלט זאָגט, אז דיא בעסטע חכמה איז, מען זאל אלץ גלויבען, נים קלערן איבערן קאָפּ אונד האבען א רוהיגעס הערץ. אונד מאדאם האָכבערג האט טאקע אזוי אונטער געפיהרט אז חיים שמערל האט געמוזט גלויבען אונד ער האט געגלויבט.

זייא האבען גערעכענט צו פאָהרען אהיים אין עטליכע טעג ארום; נאָר עס איז געקומען צו פאהרען דער מאדאמס א פריינדין וואס צו ליב איהר האט זיא געמוזט דאָרטען נאָך לענגער פערבלייבען.

זייא זיינען דאָרטען פערבליבען נאך עטליכע וואָכען.

אין דיזער צייט האט דיא אלטע בעקומען פון דעם אלמן חיים שמערל א פּאָר בריף, אין וועלכע ער האט ביטטעריליך בעוויינט זיין גרויסען אונגליק, האט נאָכגעפרעגט מאנכע געגויאיגקייטען פון זיין ווייבס קראָנקהייט אונד האט איהר געבעטען, אז זיא וועט קומען אהיים, זאָל זיא מיט ברייגגען איהרע זאכען אין גאנצען; דאס וועט איהם זיין א טייערעס אָנדענקען אין זיינע אמאָלינע צייטען.

אז עס איז אָנגעקומען דער ערשטער בריף אונד זלאטע באדאַנע האט איהם איבער געלעזען, גיט זיא א געשרייא אין גרויס פערוואונדערונג.

— שטייטס, וואס איז דאס!

— וואס איז?—פרעגט דיא אלטע,—וואס פעהלט דיר?

— שטייטס, צו מיר גאָר קיין גירוס ניטאָ!... געהערט!

— אך דוא שוטה,—זאָגט דיא אלטע מיט א שמייכיל, — ווי געסען, אז דוא ביזט געשטאָרבען?

— אי, אמת, — זאגט, — זלאטע בּאראַנע, מיר איז נאָר פון מיין זינען ארויס, חלעבען! איך האב נאָר פּערנעסען, אז איך בּין געשטאָרבּען חע, חע, חע!

עס איז פּאַראיבער געלאָפּען דיא דרייא וואָכען אונד זייא זיינען ענדליך ארויס געפּאָתרען.

5.

דיא גאנצע וועג זיטצענדיג אין וואַגאָן האבען דיאביידע פרויען איטמער גערעדט פון דער פריידע, וועלכע עס ערוואַרטעט זייא. דאָס איז אזא מין לוסט שפּיל, וואס קיין פרויא האט נאָך ניט אָבגעשפּילט מיט איהר מאן. מען וועט פאנאנדער טראָגן איבּער גאנץ שטאדט דיא געשיכטע אונד אללע וועלען בעוואונ־דערין דיא קלוגהייט אונד דיא שארפזיניגקייט פון דיזע צווייא פרויען.

ענדליך זיינען זייא אָנגעפאָהרען מיט גליק אין דער שטאדט מ' וואו זייא האבען געוואהנט. זייא האבען זייער בּאגאזש ניט מיט גענומען, אום ניט צו פער־בּריינגען צו פיל צייט; דען זייא האבען זיך זעהר געאייקט צו דער פריידיגע סצענע, וועלכע ערוואַרטעט זייא. — עס וואר פון אָבענד.

זייא האבען גענומען איין איזוואָזשציק, האבען זיך אוועק געזעצט אונד האָבען געהייסען טרייבּען דעם פערד וואָס גיכער.

— איך ווייס אליין ניט, — זאָגט זלאטע בּאראַנע זיטצענדיג אויף דער דראָשקע צו מאדאם האָכבּערג, — איך ווייס אליין ניט, עפּעס ציטערט מיר איבּער מיין לייב. ווער ווייסט וואס מיין חיים שמערל מאכט געבּעך. ער זיצט איצטער געווים אונד קלאָגט.... ער איז געבּעך אוראי קראַנק געוואָרען, א קליינינקייט, אז מען ווערט אָן א ווייב, וואָס מען האָט אַזוי ליב אונד ערסט דרייא יאָהר נאָך אונזער חתונת. עס מוז איהם געבּעך קלעקען, אָ, מיין ליבּינקער! אויב איך וועל איהם געפינען

קראנק, וועל איך אודאי ניט אויסהאלטען, אז איך האב איהם פערשאפט אזוי פיל צרות. איך האב איהם געמאכט א ביטערן גלייכוועךטיל; מיר פערדריסט חלעבען.

— קוק נאר מעהר ניט,—ערגערט זיך דיא אלטע, זעה נאר, וויא זיא האט דאס רחמנות אויף איהם. דוא האסט שוין גאר פערגעסען אויף אללע צרות, וואס דוא ביזט אויסגעשטאנען פון איהם. ווייניג האט ער דיך געמוטשעט? ווייניג האט ער דיך געפייניגט? דוא האסט דאך ניט געקענט א טריט טאן אהן זיין ידיעה.... דוא האסט דאך ניט געקענט דעם אטהעם אפחאפען אהן זיין ידיעה, עס קומט זייא דיא נזלנים, וואס דזעקעווען אונז ווייבערלאך אהן רחמנות.

— אבער איך ליב איהם אזוי, עס טהוט מיר אזוי וויא מיין הארץ פאר איהם,—זאגט זלאטע באדאנע, וועלכע האט זיך נאך געקענט בערוהיגען.

— נו, באלד וועסטו איהם זעהן. באלד וועסטו איהם מחיה זיין. וויא ער וועט דיך דערזעהן, וועט ער נייא געבארען ווערען.

— פון דעסט וועגען פערדריסט מיך, וואס איך האב דאס געטאן.

— אזוי דיר פערדריסט! דוא האסט פערגעסען, זלאטע באדאנע, אז דוא וואלסט ניט געקענט קומען אהיים אט איצטער? מיט וועלכע אויגען וואלסטו אריין געהן אין שטוב נאכדעם, אז דוא האסט אבגעטאן אזוי איין אקט: אוועק געפאהרען אהן זיין ידיעה אונד איהם אויס געבראכט אזוי פיל געלד. דוא וואלסט דאך געווען אונגליקליך צייט לעבען.

— יע עס איז טאקע אמת, מאדאם.

— אבער היינט, דיא פריידע, וואס ער וועט דיך דער זעהן נייא אויפגעלעבט; דיא פריידע, וואס עס האט זיך צו איהם צו ריק געקעהרט זיין גליק, וועט פער־לעשען דעם גאנצען כעס, וואס ער האט אויף דיר; וועט איהם מאכען פערגעסען אללע שאדען, וואס ער האט געהאט דורך דיך אונד עס וועט מאכען אין זיין הארצען אויפשפראצען נייע געפיהלע צו דיר; עס וועט אין איהם אויפלעבען דיא אלטע ליבע. ער וועט אללע מאל מיט פריידען ערפיללען אללע דיינע ווינשע אונד עס וועט דיר פעהלען פאר איהם מעהר ניט וויא פייגעל מילך. א קליינינקייט, אז

טען דער זעהט א טענשען, וועלכער איז פון טויט לעבענדיג געווארען, ובפרט נאך א ווייב.

— איהר זייט מאקע נערעכט, ליבע מאדאם.

— צו בין איך גערעכט, א פראגע דאס איז!

— מאקע פריער דער אויבערשטער אונד נאך דעם איהר, ליבע מאדאם; ווען ניט איהר, מיינע טייערע, וואלט איך ווער ווייסט וואס.

— ווארט אקארסט באדאנקינקע! נאך א פערטיל שעה... נאך א האלב שעה וועסטו מיר שוין דאנקען פאר אללע מיינע עצות, וואס איך האב דיר נעגעבען, און די איצטינגע שמחה, וואס עס וועט ווערען באלד ביי דיר אין שטוב, איז ווערט אלץ אין דער וועלט.

אזוי ריידענדיג פאהרען זייא אוממער ווייטער אונד קוממען נעהנטער צו דער שטאדט, וועלכע איז ווייט פון דעם וואגזאל. זייא פאהרען איבער דעם שאסיי וואס שנייט דורך דיא פעלדער אונד דיא גערטנער פון אויסען שטאדט; זייא פאהרען אריבער דעם בריק, זייא זיינען שוין אריין אין דעם פארשטאדט; פאהרע פאר ביי דיא קליינע הייזלעך, זיינען ארויף אויף דעם מארק אונד פון דארטען האבען זייא זיך א קעהר געטאן אין דיא גרויסע גאס פאר ביי דעם סאבאר.

וואס מעהר זייא קוממען נעהענטער צו איהר וואהנונג מעהר האט איהר נענומען קלאפפען דאס הארץ.

זיא איז אבער זעהר אונגעדולדיג. דיא רייזע פון דעם וואגזאל ביז צום שטאדט שיינט איהר היינט לייננער וויא אללע מאל.

— אך, ערגערט זיך זלאטע באדאנע, — וויא דער וועג פון וואגזאל שיינט מיר היינט אזוי לאנג.... קוים וואס דער פערדל געהט, קוים וואס ער שלעפט זיך.... עפעס יעדע מינוט איז פאר מיר א יאהר, אז מיין היים שמערל וואלט דאס וויסען, אז זיין ווייב פאהרט דאס איצטער צו איהם! עס מוז איהם זאגען דאס

תארץ.... עס מח איהם עפעס ציהען, ציהען אונד ער וויים נים וואס. וואס זאגט איהר, מאדאם? עס זאגט מאקע דאס הארץ?

— נעוויס, מען זאגט דאך, אז דאס הארץ איז א נביא.

— וואס קען זיך דאס איהם איצטער אבראבכטען?

— דוא וועסט באלד בייא איהם פרעגען, וועט ער דיר שוין זאגען.

— אך, וויא איך וואלט שוין נערן איהם דער זעהן! וויא וועלען מיר איהם איצטער נעפינען זיצענדיג שבעה?

— נאך וועמען?—פרעגט דיא אלטע צערשטרייט.

— נאך מיר, איהר האט פערגעסען, אז איך בין נעשטארבען?

— א יע אמת! אבער ער איז שוין לאנג אבגעזעסען שבעה.

— מאקע, מאקע! איך האב נאר פערגעסען, אז עס איז שוין עטליכע וואכען, וויא איך בין נעשטארבען, חע, חע, חע!

ענדליך זיינען זייא אנגעפאהרען.

6.

זייא האבען נעהייסען דעם איזוואשציק זיך אבשטעלען עטליכע הייזער פאר זייער וואהנונג, אום עס זאל זיך אין שטוב נאר נישט הערען אונד זייא זאללען אריין קומען פלוצלונג.

— איך מיין, איך וועל אריין נעהן אין שטוב פריער,—זאגט דיא אלטע.

— ניין, זאגט זלאטע בארדאנע,—איך וויל זעהן זיין מינע, וויא ער וועט מיך פלוצלונג דער זעהן.

— אלזא וועלען מיר אריין נעהן דורך דער הינטער טהיר שטילער הייט.

זייא נעהען צו צום הויז פון זייער קוואטיר, שטעלען זיך אב נעבען דיא לאדען. עס זעהט זיך, אז אינוויינינג איז עפעס זעהר ליכטיג. זייא זיינען נעבליבען שטעהן

פערוואתדערט: אז עס איז ליכטיג אין שטוב, איז ליכטיג אויפ'ן הארצען, זאגט א שפריכווארט; אונד אז עס איז ליכטיג אויפ'ן הארצען, איז מען דאך גאנץ פריי־ליך,—הייגט וויא קען מען פריילין זיין, אז א ווייב איז געשטארבען?

עס הערט זיך א געלעכטער פון אינווייניג אונד זעהר א חילבינער אתד א פרייליכער אויך,—וואס קען דאס זיין? בייא חיים שמערלען דעם אלמן זאל איצטער זיין פריילין? עס האט זיך זייא מסתמא אפגערוכט. עס הערט זיך נאך אמאל א געלעכטער אונד עס הערט זיך דייטליך חיים שמערל'ס שטימטע, א שוידער איז איהר דורך געלאפען אללע גלידער; דיא האר האט זיך איהר געשטעלט קאפויר.

— ניט שוין זאל ער דארטען זיך פריילין מאכען מיט לוסטיגע געזעל־שאפט?

— עט,—בערוהיגט איהר דיא אלטע,—וויא קען דאס זיין?

— מא וואס דען איז דאס?

— איך קלער נאר איין אנדער זאך.

— וואס?—פרעגט זלאטע בארגע מיט א פארשטיקטער שטימטע.

— איך קלער.. נאר איך וויל אזוי ווייט ניט ריידען.

— רעדט, זאגט, מארט! איך פיהל מיין הארץ האט זיך אין מיר אפגע־ריסען.

— איך קלער.... בייא אזוי איין אונגליק... בייא אזא צרה... א קליינינקייט וואס עס קען טרעפען.

— נו רעדט שוין.

— איך האב מורא; צו איז ער אקארסט ניט אראפ פון זינען. אז מען איז געשטערט, וויינט מען, לאכט מען גלאט אין דער וועלט אריין. אוי ווייא, בייא אזוי איין אונגליק קען מען אלץ גלויבען.

דיזע בעהויפטונג האט זלאטע באדאנען עטוואס בערוהיגט. בעסער זאל איהם דער צער אזויא ווייט ברייגגען, איידער ער זאל פריילין זיין נאך איהר שטארבען. נאך דעם האט זיא זיך א חאפ געטאן צוריק: אויב ער איז משוגע...

אוי וויא! שטייטס האָבען א מאַן אַ משונענעם. זיא האָט זיך גענומען ברעכען דיא הענד.

מיט אַ קלאַפּענדעם הערצען זיינען זייא צו געגאַנגען צום טהיר, האָבען לייזע געעפענט אונד זיינען געבליבען שטעהן א ווייַלע. זייא געהען דורך דיא קיכע. דיא הויז מיידעל איז דאָרטען ניט געוועזען. זייא געהען דורך דעם קאָררידאָר, זיינען געקוממען צום צימממער, פון וואַנען עס האָט זיך געהערט דיא שטיממען. דיא טהיר פון דעם צימממער שטעהט האַלב אָפֿען. זייא געהען צו, עפענען — זייא זיינען געבליבען שטעהן, וויא פערשטיינערט; זייא קענען אַ טראָט ניט געבען, ניט אהין, ניט צוריק.

זייא זעהען, אין דיזעס צימער שטעהט אַ גרויסער טיש; ארום זיצען געסט הערען אונד דאַמען, אללע שיין געקליידעט, מונטער אונד פריילין. אויף דעם טיש איז אָנגעשטעלט בוטלען אונד גלעזער מיט אַללערלייא צו בייסען. אויבען אָן ויצט חיים שמערל אויס געפּוצט, נעבען איהם א פריילין שיין אונד רעכט פריילין. ער האַלט זיין האַנד אויף איהרע שולטערן, קוקט איהר מילד אין דיא אויגען; זיא שמייכעלט איהם ענטגעגען אונד עס זעהט גאָר ניט אויס, אז ער טראַכט וועגען אַ ווייב, וואָס איז געשטאָרבען,

וויא זלאַטע באַראַנע האָט דאָס דערזעהן האָט זיא אויס געשריען מיט אַ האַרצרייסענדע שטיממע אונד האָט גענומען וואַנקען אויף איהרע פיס. מאַדאַם האָבערנ איז געוואָרען בלייך וויא א ליינוואַנד.

אַללע אַנוועזענדע האָבען זיך א האַפּ געטאָן, זיינען אויפגעשפּרונגען פון עס, חיים שמערל האָט אַ קוק געטאָן אונד ניט אַ געשרייא:

– זלאַטע באַראַנע.... דוא!.... האַ!

עס איז געוואָרען אַ לעבעדיגע קאַרטינע, וועלכע האָט געדויערט איינינע סעקונדען. חיים שמערל האַלט זיך פאַרן קאָפּף, דאָס פריילין געבען איהם ברעכט דיא הענד אונד אַללע געסט קוקען מיט שטאַררע אויגען אונד מיט אָפענע מיילער.

דיא וועלכע האָבען איהר ניט געקענט, זיינען געבליבען וויא צו מישטע אתר

האָבען ניט נעוואוסט, וואס דאָ איז; דיא וועלכע האבען איהר נעקענט, האָט זייא אָנגעחאפּט א טויט שרעקענעס, — עס איז עפּעס א קליינינקייט אזא שרעקליכע נעשיכטע.

נאָר וויא קיין זאַך איז ניטאָ בעשטענדינעס אויף דער וועלט, אזוי איז דער שרעקען מיט דער איבעררעאשונג אויך נעוואָרען שוואכער אונד שוואכער, ביז זייא האָבען אָנגעהויבען צו קומען צו זיך.

— וואָס טהוט זיך דאָ ?—האָט אָנגעהויבען פריער חיים שמערל.

— דוא זעהסט דאָך, — ענטפערט דיא אַלטע, — דיין זלאטע באדאנע איז נעקומען.

— וויא הייסט עס! וויא!

— וואָס איז דער וואונדער? זיא איז נעוועזען קראַנק, איצטער איז זיא נעזונד נעוואָרען.

— איך האָב דאָך אייער טעלעגראַממע מיט אייער אונטערשריפט אונד מיט דער אונטערשריפט פון אייער גאסט ווירטה אונד מיט נאָך א בריף פון אייך, אז זיא איז נעשטאָרבען.

— פּטור, דאס האָבען מיר נעמאכט א גלייכווערטל.

— א שיינער גלייכווערטל! דורך דיזען גלייכווערטל האב איך נענומען א ווייב.

— א ווייב!! ניט זלאטע באדאנע א נעשרייא מיט א הערצרייסענדע שטימע.

— יע, יע! אָט דאָס איז זיא.—זאָגט ער ווייזענדיג אויף דיא, וועלכע איז איהם נעזעסען צו דער רעכטער האנד. — פאַרגעסטערן איז געוועזען אונזער חופּה אונד היינט איז דאָס בייא מיר איין אבענד פּאר גוטע פריינד. נעהם זעטץ זיך זלאטע באדאנע, בערוהיג זיך, נעהם א ביסל וויין אונד בייס צוא. כּיסטמסשה, נאָט איז א גוטער; ער וועט דיר אי״ה צו שיקען דיין בעסטרטען. ביזט נאָך א גאנץ שיינע ווייבעל חלעבען.—אונד דוא, פיינעלע מיין ווייב,—זאָגט ער צו זיין נייע ווייבל,—זייא רוהיג אונד קלעם זיך ניט; ניט דוא ביזט שולדיג. ניט איך בין שולדיג. ווער עס איז שולדיג יענער ליידעט.

וואָס האסטו זיך נעהיילט, חיים שמערל? — פרעגט דיא מאדאם האָכבערג העכסט אויפגעבראכט פון כעס.—וואס פאר א היילינעס איז אויף דיר נעוועזען... וואָס האסטו ניט נעקענט ווארטען?

— וויא הייסט עס ווארטען ?... אויף וואס האב איך דאס געזאָלט ווארטען ? דינד איך לעב האב איך נאך קיין מאָל ניט געזעהן אונד ניט געהערט, אז א גע־שטארבענע ווייב זאָל קומען פון יענער וועלט. אז עס וואָלט זיך יע טרעפען, וואָלט איך געוויס געווארט, דאס פאר שטייט מען דאך... אונד ווייטער ווארטען אויף יענע תחית המתים, פערשטעהט איהר דאך אליין, אז דאס איז צו לאנג פאר מיר.

— א קיצור, אז עס איז שוין אזוי, — זאָגט דיא אלטע, — טא וואס זאָל מען טאָן ? מאָרגען גאנץ פריה זאָלסטו אוועק געהן צום רב אונד אָב גטן....

— וועמען ?

— אָט דיא יונגע ווייבעל, עס פערשטעהט זיך.

עט, אז עס איז שוין אזוי, טאָ לאָז שוין אזוי. דיזע וויל ניט קיין בעדער, קיין מאָדעס, קיין צירונג אונד קיינע אנדערע שווארצע יאָהרען. איך האב טאקע געפאָלגט דיין עצה : זיא האט געזאָגט, אז מען געהמט נדן, מוז מען דיא ווייב געבען אלכערלייא פערגניגען, זאָ האב איך טאקע דיזע גענומען גאר אָהן נדן, וועט זיא פון מיר נישט פערלאנגען אונד זיא וועט מיר ניט פערביטערן מיין לעבען.

מיט דיא רייד האט ער זיך געשטעלט, האט גענומען זיין יונגע ווייבעל געארמט אונד איז מיט איהר ארויס געגאנגען פון שטוב ; נאך זייא זיינען נאָכ־געגאנגען דיא איבריגע געסט אונד דאָ האט ער געלאָזען זלאטע באדאנאן מיט מאדאם האָבבערג, זייא זאָלען זיך קוסען אָדער רייסען, וויינען אונד ערגערן זיך, וויא פיל זייער הארץ געלוסט. ער האט זייא ניט געוואָלט שטערן.

זייא זיינען אלע אוועק צו דיא עלטערן פון דער יונגער ווייבעל.

אונד וויא באלד אז א איד טאָר דאך ניט האבען צוויא ווייבער, זאָ האט ער אויף מאָרגען אָבגענגמ דיא געשטארבענע ; דען האבען א ווייב א געשטארבענע האט קיין שום זינן ניט. דער פאר אבער אויף איבער א יאָהר זומער האט זלאטע באדאנע געקענט פאהרען אין דיא בעדער אוּן געשטערטער הייט. געלויבט איז נאט ! פטור געוואָרען פון דעם גזלן, פון דעם רצוח אונד איהר איז פרייא צו טאָן וואס זיא וויל.

ענדע

פריילין ראָזענפעלד

1.

איך קען דיר ניט פערלייגנען, מיין ליבער לעזער, און איך מוז דיר אנזאגען דיא טרויעריגע בשורה, אז הער גבריאל ראזענפעלד איז פאר א מאנאט צוריק גע־שטאָרבען. נאר פון דעסטוועגען גרעם זיך ניט, מיין ליבער לעזער, און נעהם זיך ניט דאס לעבען פון הארצווייטאג; קיין פיל יתומים זיינען פון איהם ניט געבליבען איין איינציגע טאכטער א פריילין, אבער ניט ארעם ח"ו; מען זאגט, אז איהר איז געבלי־בען א פערמעגען פון פיפציג טויזענד רובל. אלזא איז דאָך שוין ווייטער גוט, הא? איז דאַ אָבער פראַגען איין אנדער צרה, אזא מין צרה אז קיין גאטספארכטיגע אי־דישע טאָכטער זאל דאס ניט געשעהען. נעמליך, עס האָבען איהר אפּאנעוועט יונגע מענשען, וויא פליגען אויף א טעלער האָניג, און לאָזען איהר ניט צו רוהע. איהר מיינט אפשר, אז דאָס האָבען זייא זיך געיאָגט נאָך איהר אליין? ניין, אזעלכע נארען זיינען נאָך ניט היינטיגע יונגע מענשען, — זייא האָבען זיך טאַקע געיאגט פראסט נאָך איהרע עטליכע רובל. איהר האָבען זייא אפילו געזאָגט, אז זייא האל־טען געלד אין זינען ניט; איהרע פערזאָן אליין פאר א פרוי צו האָבען קען זייא גליקליך מאכען. נאר מיר דאכט, אז דאָס האבען זייא א ביסעל צוגעליינט; זייא האָבען פאָרט געמיינט דאס געלד, און קוקט א צוקאָוויסט. פריילין ראזענפעלד האט דאס אויך פערשטאנען. דען ניט אלע פריילינס פערשטייען, וואס מען רעדט מיט זייא. אנדערע מיינען, אז אלץ וואָס א יונגער מענש רעדט, איז דאס הייליג; מען דארף אָבער פערשטעהן וואס מען רעדט ניט אויך. און פריילין ראזענפעלד האט דאס געקענט.

עס איז שוין אונגעפעהר א מאָנאט צייט, וויא עס בעזוכען איהר אפט דיעזע אונגעבעטענע געסט. ווען דער פאָטער האט געלעבט, האט דאס ניט געקענט זיין; דען ער האט געוואָלט בויען א פּארטיע פאר זיין טאָכטער נאָך דער אלטער מאָדע, דורך שדכנים; האט מעהר געקוקט אויף יחוס איידער אויף דעם עקר. אבער היינט אז דיא טאָכטער איז געווארען זעלבסט שטענדיג, האט זיא זיך ארויס גערעדט, אז זיא זוכט א פּארטיע, דער חתן אליין זאל זיין א מענש און זאל איהר ליבען. מעהר וויא דאס האט מען ניט געדארפט: קוים האבען דיא יונגע מענשען דאס דערוואוסט, האבען זיך אלע אוועק געלאָזען צו איהר אויף וויזיטען און האבען

איהר נענומען זאגען, אז זייא זיינען אין איהר שטערבעך פערליבט. אזינד זייא האָבען איהר ערסטענס. נייען זייא ארום מיט דעם איינציגען געדאנקען וועגען איהר; אז איהרע גראציע, איהר ליבעס וועזען האט זייא גאנץ און גאר בעצויבערט, און זאָ ווייטער.

שטענדיג ווארען ביי איהר געסט איבערהויפט אין אבענד. מען שפיעלט אין קארטען, מען פהילאזאפיהרט איבער ליעבע, מען דערציילט זיך איינאנדער אנעקדאָטען, און יעדער בעמיהט זיך אלץ פאר איהר זיך ארט צו צייכנען מיט וואס עס איז: דער מיט זיין ווערטיגען קאפף, דער מיט זיינע בילדונג דער מיט זיינע געשעפטססעגסנים דער מיט זיינע הערצענס נעהילפע, קורץ יעדער וויל ערגבער; דאס הערץ פון פריילין ראזענפעלד מיט דיא קאנאנען פון ליעבע, אום צו געלונגען צו איהרע עטליכע רובל.

יעצט, מיין ליבער לעזער, אויב דוא פרלסט זיך נים, קום לאמיר געהן מאכען א וויזים פריילין ראזענפעלד. אונזער וויזים וועם איהר בעשטוערליך נים פאלען, ערסטען; ווילע מיר יאגען זיך נים נאך איהר געלד און צווייטען ווילע מיר וועלען זיך איהר נים ערקלערען אין ליעבע.

2.

עס איז דעם מארגענס. פוינעל ראזענפעלד (זא וואהר איהר נאמען) האט ערשט געענדיגט איהר טואלעטע, זיא טראגט א שווארצע זיידענעס קלייד, א גאָלד קעטע אוים דעם האלדז, און בראסלעטען אויף דיא ארמען, זיא איז א שעהנע ברונעטע, הויך און שלאנק האט א גלאכע הוים פארבע, שיינע קלוגע אויגען, און דיא גאנצע מינע איהרע איז רייצענד און מילד.

זיא נעהמט ערשט א קוק פון שפיגעל און רעדט צו זיך: נו יעצט בין איך שוין פערטיג מיט מיין טואלעט: איך מח שטענדיג זיין אנגעצויגען געהאריגליך און זיין אין שטענדיגער ערוואַרטונג אויף מיינע נים געבעטענע געסט, וועלכע זיינען מיר וייער צו לאסט. ווען וועט שוין זיין איין ענדע פון דיזען טומעל? ווען וועל איך שוין אמאל פריי ווערען פון דיעזע צודרינגליכע מענשען? זייא יאגען זיך אלע נאך מיין געלד און מאכען מיר טויזענדע קאמפלימענטען אום מיך אין זייער נעטץ צו פערשטריקען, איך ווייס דיא מענשען זיינען זייער שלעכט און זייער פערדארבען; ווייניג פון זייא זיינען גוט.—אבער וויא איז צו עררא‌טהען וועלכער דער גוטער איז? ווען נאל איך מיר צו מיינעם לעבענס געפעהרטען ערוואהלען (אויסקלייבען)? איך פערלאנג קיין יחוס, איך זוך קיין געלד, — איך וויל נור דער מאן זאל זיין אויפריכטיג

מאסען געבילדעט. זאל האבען א גום הערץ און זאל מיר זיין איינפאך טריא. זאל איך דען דאס נים קענען ערלאנגען? אבער מיין געלד פערשטעלט מיר מיינע אויגען און איך קען אין זייער כאראקטער נים אריין קוקען, און וויא קום איך פארט צום ציל?

דיא תאט גענומען א בוך אין האנד האט עטוואס געלעזען און האט וויעדער אוועק געלייגט.—ניין זאגט זיא, אז דער קאפ איז צו דרייט, קען מען נים לעזען. פון רעסטוועגען, זאגט זיא ווייטער נאך איינער פויזע, פון רעסטוועגען א מענש מיט פערשטאנד דארף דאך קענען אונטערשידען רעכטס פון לינקס, און מען דארף דאך קענען פערשטעהן, וועמעס ווערטער זיינען געמיינט ערינסט און וועמעס נים....

יע, צווייען פון זייא געפין איך פאר וויכטינערע מענשען-אלס דיא איבעריגע. דאס זיינען הערעש שטיין און לעאן וויים. זייא זיינען גענוג קלוג און געבילדעט; זייא מיינען דאכט זיך מיט מיר גענוג ערענסט. דער ערשטער צייכענט זיך אויס דורך זיין העפטינען ענערגישען כאראקטער, דער אנדערער דורך זיינע זאנפטמוטה און געלאסענהייט. אזוי שיינען זייא מיר ביידע צו זיין; אבער דען ריכטינען כאראקטער זייערן קען איך נים ערגרינדען, און איך קען מיך נאך אויף זייא ביידען נים ענטשליסען.... שא, מען האט אנגעקלונגען, אימיצער איז שוין דא.

מען האט באלד אנגעקלאפט אין טיהר פון איהר קאבינעט און עס איז אריין הערעש שטיין. דאס וואר א מאן א יאהר דרייסיג און דיק, א דונקעלעס געזיכט, מיט ברילען אויף דיא אויגען, מיט א געראזירטען בארד, אז דיא באקען און דאס קין האבען אויסגעזעהען שווארץ בלאה.

ער נימט אריין דרייט, גיט זיך איהר הענטליך א נייג און רייכט איהר דיא האנד.

ווען בעגינען זייא זיך מאדמאזעל? נאך זא פריא און זיא זינד שון אנגעצוגען און ערווארטען איהרע אונגעלאדענע געסט.

וואס זאל מען מאכען, זאגט זיא.

וויא מען איז א פריילין מוז מען מאכען אונאנגענעהמליכקייטען אויס שטיין.

— איך וואונדער זיך אויף אייך, מאדמאזעל, וויא יוערט איהר דאס נים מידע, זאלכע לוסטיגע וויזיטען אונאויהערליך צו עמפטראנגען.

— איך ווער יע מידע, הער שטיין: אבער וואס קען מען מאכען?

טרייבט זייא ארויס, מאדמאזעל; איך מיין, לאזט זייא וויסען, אז איהר קענט זיי מעהר נים אויפנעהמען.

— און איך זאל זוכען א פארטיע ביי דיא שדכנים! זאגט דיא מיט ערנער; דיזע מיינען דאך מעהר ניט וויא געלד.

— און אייערע געסט, מיינט איהר, מיינען וואס אנדערס? איהר האט א גרויסען טעות, פריילין, פאר וואס מאכען זייא ניט קיין וויזיטען ביי יענקעצקע חארלאפ דעם שוסטערס טאכטער? פאר וואס ניט ביי שמערקע צאפ דעם שניי־דערס מיידעל? זייא האבען פראסט דערשמעקט, אז איהר האט עטליכע רובל, אט זיינען זייא צוזאמען געלאפען אהער וויא דיא בינען. גלויבט מיר, פריילין, זייא זיינען אלע שארלאטאנעס, זייא מאכען אייך קאמפלימענטען און לאכען אייך אויס אין הויפען.

— דאס וויים איך אויך, זאגט זיא; אבער עס איז דאך פראנען אונטער זייא רעכטע מענשען אויך.

— איך זאג אייך מאדמאזעל, עס איז איינער א רעכטער ניטא. און אויב איהר ווילט. וועל איך אייך ווייזען א פראבע־

— א, זאגט זיא, אויב איהר קענט דאס מיר דערווייזען. וועל איך אייך העכסט דאנקבאר זיין, דען איך וואלט שוין אויך וועלען א מאל לייז ווערען פון דיא אונערטראגליכע סאבראנעס.

— איך מוז אייך אבער אין פאראויס זאגען, אז דאס איז א ביטערעוי רע־צעפט, אפילו א זיכערער; אבער איהר וועט דארפען האבען דערביי אויף א פיר־טעל שטונדע אונאנגענעמליכקייטען.

— לאז זיין א שטונדע און צווייא אויך; נאר דאס מיטעל זאל זיין א זיכערעס.

— אלזא, זאגט ער, לאזט זאגען אלע אייערע בעקאנטע, אז אין דעם און דעם טאג פייערט איהר אייער נאמענסטאג.

— וואס נעהערט דאס דאצו?

— פארשטייט איהר מיך, לאזען זייא אלע זיין דא, און דער קלאפ וועט זייא טרעפען מיט א מאל. איך האב שוין ערדאכט א שפיצעל פאר דיא שארלאטאנעס, אז זייא וועלען אלע צו לויפען וויא סאראקעס פון דעם שאס פון א ביקס.

— נו גוט, דאס וועל איך אזוי טאן.

— דאס דארף אבער בלייבען א סוד, אז חברה זאל זיך דער פון ניט דערוויסען.

דא האט ער איהר געזאגט איינינע ווערטער אין דער שטיל, אז דיא הויז

מענשען זאלען נישט הערען. זיא האט א שמייכעל געטאהן און זאגט ; אבער ווא מאכט מען דאס ?

— דאס פערלאזט זיך שוין אויף מיר. דאס וועל איך שוין איינארדענען, הע הע, איך וועל שפּיעלען, און זייא וועלען טאנצען.

באלד זיינען ארויף געקומען נאך איינינע וויזיטערס, און עס האט זיך אנגע־פאנגען איין אנדער געשפרעך. הערעש שטיין האט פערבראכט נאך א שטונדע צייט און איז אוועק געגאנגען.

3.

אין א וואך ארום אם דיענסטאג וואר דער נאמענסטאג פון פריילין ראזענ־פעלד. עס איז פון אבענד. אלע איהר זאנענאנטע פריינדע, דאס הייסט אלע דיא וואס שדכנען זיך צו איהר, האבען זיך שוין פערזאמעלט. זייא האבען זיך פאנאנ־דער געטהיילט אין פערשיעדענע גרופּפּען, חעלכע זיינען געזעסען ביי פערשיערענע טישען, און האבען געשפּיעלט אין קארטען. אנדערע גערופען האבען זיך אזוי אונ־טערהאלטען. פריילין ראזענפעלד האט ערשט ניענדיגט א פארטיע אין קארטען. איז אויפגעשטאנען פון דעם טיש, האט זיך צוריק געצוינען אין א ווינקעל פון זאל. זיא האט אויסגעזעהן מוטהלאז, פערדריסליך און וויא ליידענד. עס איז צו איהר צו געגאנגען לעאן וויס, וועלכער וואר אויך געווים אין דער פערזאמלונג. דאס וואר א יונגער מאן א יאהר אכט און צוואנציג, א בלאנדין מיט א שיינעם ווייסען געזיכט מיט א רונדען בלאנדען בארד, ער איז הויך און שלאנק, עלעגאנט געקליידעט.

— וואס איז מיט איהנען, פריילין? פרעגט ער איהר אנגסטליך אנ־קוקענדיג.

— עס איז גאר ניט, זאגט זיא נאכלעסיג.

— ניין ; פריילין, עס איז צו זעהען, אז א שווערע זארגע לאסטעט אויף איהר חערצען. ביטע זאגען זייא מיר, וואס איז איהר קימער, פיללייכט קען איך איהם העלפען.

— איך דאנקע איהנען זעהר פיר איהרע טהיילנאהמע זאגט זיא ; אבער זייא קענען מיר ניכטס העלפען. ווער וואלט גלויבען, אז אין דיזעם הויזע, וואו עס איז הייטע אזוי פריילוך, זאל דיא ווירטהין אזוי פיעל זארגע צו טראגען האבען.

— א, זאגט ער פאר זיך מיט א ביטערען זיפץ. וויא עלענד זיא זינד !....

אח וויא פון אזוי פיעל פריינדע איז ניטא איינער, וועלעטער זאל וועלען אייך העל־פען טראגען איירע זארגען.... א שוואכעס פרויענצימער, איינע אליין אויף גאטעס

װעלט ;.... ניט שױן קענען זײא זיך ניט אוים זוכען אײן אײנינסטען גוטען פרײנד, װעלכער זאל זוכען אײערע לײדען צו ערלײכטערן. איך בין בעריים, פיר זיא סאר־סאזעל. אלל מײן געלד אונד מיהע אױף צו אפּפערן נאָר בעגליקען זיא מיך מיט דעם נאמען פרײנר.

— װיא שײן ער רעדט, זאָגט זיא פאר זיך ; אבער צו מײנט ער דאס ערענסט ?

פלוצלונג האט זיך געלאזט הערען א געשרײא פון פאדערער צימער :

— מײן געלד !.... מײן געלד װאס ניט מען מיר ניט־ אװעק !.... מײנע בלוטיגע געלד !!

— נעהט ניט װײטער, שטילער א װײלע, הערט זיך נאָר א שטימע, װאהר־שײנליך פון דיא הױז מענשען : קומט מאָרגען, װעהט מאכט איצטער ניט קײן מר מעל ; עס זײנען דאָ פרעמדע מענשען.

— װאס קימערט עס מיך ! שרײט װידער יענע שטימע : איך מײן טאקע כאָזען לײט הערען, װוא מען נעהמט צו יתומי׳שע געלד און מען װיל ניט אװעק גע־בען.... אכט הונדערט רובּ !.... אכט הונדערט רובל יתומי׳שע געלד !

אלע געסט זײנען געװאָרען איבערגעגט פון דעם לארעם. אנדערע האבען זיך גענומען קוקען אױף אײנאנדער און פערװאונדערונג. אנדערע האבען זיך א װאָרף געטאהן צום טהיר. דאָ האט זיך געלאזט הערען אײן אנדער שטימע :

— מײן מאַכטערס נדן װאס ניט מען מיר ניט אװעק !.... דרײצעהן הונ־דערט רובל.. װאס איך האב אײנגעלײגט בײ דעם אַטען גבריאל׳ן, און יעצט האט דיא גוטע מאכטער זיך פרסװאיעט דיא געלד. מאכט בעללער.... לעבט א גוטען טאג מיט יונגע לײט פאר מײנע בלוטיגע געלד !.... זיא מײנט איך װעל דאס שװײגען !....

— מיר זאָלען ניט שװײגען, האבען זיך אבגערופען נאך אײנינע שטימען מיט א גװאלד געשרײא : מיר זאָלען ניט שװײגען !.. לאָמיר ברעכען דיא שפיגלען !.. לאמיר צו ברעכען נאר דיא מעבעל !.... אײן מאל דיא געלד זאל זיא אונז אװעק געבען, דיא הולטײסע.... אונזער געלד ! אונזער געלד ! !

— הערט צו מאכט קײן לארעם ניט ! האט זיך אבגערופען הערש שטײן, װעלכע איז ארײם און פאדערער צימער : איהר מאכט קײן שקאנדאלען ניט ; עס װעט נאר ניסט העלפען. פרײלי ראזענטאל איז געבליעבען אײן ארעמע יתומה. פון איהר פאטער איז איהר ניט געבליעבען קײן געלד, מעהר ניט חובות. װאס זיא דארף צאהלען. איך בין איהר אדװאקאט, פערשטײט איהר מיך, און זיא האט מיר געגעב־

בעו איהרע רײלעס, חיים איך אקוראט וואס מיט איהר מהום זיך. אלזא אריין מיט נוסען, וועט איהר קרינגען ווא פיעל עס איז, אז מען וועט פעריקרפען איהרע אימושצעסטווא: און ארב מיט בײזען, וועט איהר א קאפײקע ניט קריגען.

דערוויילע ווערענד דער טיטול, איז פײנעל ראזענפעלד אריין אין איהר קאבינעט, און דיא געסט האבען זיך געשטעלט און האבען גענומען אוועק געהן.

— איהר הערט, ברידער, וואס דא טוט זיך זאגט אײנער, דיא רײכע כלה איז נאָר א קבצנטע.... לאָמיר אָבציהען פון דאנען!

— איהר פעריטשט, חברה, זיא האט נאר אונז געוועלט אנשײפען, אימיצער פון אונז זאל איהר נעהמען אָן א קאפיקע געלד....

— און זאָל נאך צאהלען איהרע חובות אויך, האפט אונטער נאך אײנער.

— און בלײבען מיהר ניט ביי דער צרה, זאגט א פערטער. לאמיר לויפען פון דאנען ווייא פון א פעסט.

— האבט דיא פעקלעך, ברידער און לויפט פון דאנען.... אויס רײכע כלה.... אויס זיסער חלום.... אויס פופצינ טויזענד רובל. וואס א בעסטיע ניט קען! שפילט א ראלע פון א רײכע כלה. אביאוועט, אז זיא פערלאנגט קיין גרן ניט, וויל מער ניט רײנע ליעבע, מאכט ביי זיך סאבראניעס, אום זיא זאל זיך קענען אויס קלייבען דעם בעסטען פון דיא יונגע מענשען.... און מיט וואס! מיט נאר ניסט.... נו, ברידער, לויפט!.... לויפט וואו פעפער וואקסט.

מיט דיא רייד האט זיך יעדער גענומען זיין פאלטא און איז האסטיג ארויס געגאנגען. עס האט זיך מעהר ניט געהערט א קלאפ נאך א קלאפ, וויא דיא טיהר מאכט זיך צו. אין פינף מינוט איז קיינער פון דיא געסט ניט געבליבען ביי פײגעל ראזענפעלד אין שטוב.

הערעש שטיין איז געבליבען אליין אין זאל. ער האט זיך אוועק געזעצט אין א קרעסלע, האט אויס געצײגען דיא פיס אויף נאך א שטול און האט אויס געשאסען אין א געלעכטער: חא חא חא! ארויס געפראוואָרעט דיא הינד פון פיטען מעפעל! חא הא חא! ארויס געיאגט דיא כלבים פון דעם שטאלץ גרוב! חי חי חי! איך האלט ניט אויס פון געלעכטער.... איך מיט אייערע פוסטע חלומות!.... וויא זיינען דאס קלוגע, געבילדעטע.... און נעפיהרט אין זאק האב איך זייא. ז

וואסערע לאננע נעזעזר זייא וועלען דאס מאכען, אז זייא וועלען דאס מאכען, אז זייא וועלען זיך דערוויסען, וואס פאר א קאמעדיע איך האב מיט זייא נעשפּעלט!.... זייא זיינען אנטלאָפען פון דעם נעלד זאק, וועלכער וועט איצטער נעהערען צו מיר.... איך אליין טריאומפירע יעצט, איך בין היינט דער איינציגער, וועלכען זיא וועט געפינען פאר ווערט איהר מאן צו זיין; יעאט האט זיא שוין נעזעהן אויף קלאָר, וועלכע שארלאטאנעס זיי זיינען אלע.... איך אליין האב נאר א ווערט אין איהרע אויגען. אלעמען האב איך אזוי לאָווקע אָבגעראמט פון וועג.. איך האב יעצט קיינע סאפערניקעס און אויפ'ן וועג צום גליק נייא איך אליין אונגעשטערט. און איהר אליין ליעב איך ערסט נים: איך ליעב איהר ניט א האָר מער פאר דיא אלע שארלאטאנעס. איך ליעב נור מיין ליזען, וועלכע איז שיין וויא דיא זונן, און דיעזע איז נים ווערט יענערס מינדסטעל פיננערל. נאָר דיעזע האט דיא מטבע, און דאס דארף איך זייער נייטהיג האבען. אלזאָ מיט דעם איין שווינדעל האב איך אָן געפייפט אי דיא סורהאנעס, אי דיא רייכע פיינלען. אלע וועלען ביי מיר נעהן אין אלע העלען, און איך מיט מיין ליזען וועלען לעבען א גוטען טאָג. מיין פלאן איז שוין ביי מיר פארטיג.

פיינעל ראזענפעלד. איז געבליבען זיצען אין איהר ציטער נידער געשלאָגען. דיא פאלשקייט, וואָס זיא האט געזעהן אין דיא מענ'שען, האט איהר העכסט אויפגעבראַכט. אויך דער סקאנדאל, וויא דאס איז געוועזן א אויפגעפירטע קאמעדיע, האט געמאכט אויף איהר אזוי איין אנדריק, אז זיא האט זיך געפיהלט גאנץ פערלאָרען. עס איז געוואָרען א חאָס ביי איהר אין דיא נעדאנקען. עס איז נימא קיין מענש א רעכטער.... אלע איהרע האפענונגען זיינען צו גרונדע.

דיא טיר פון צימער וואר אפען, עס איז אריין הערעש שטיין מיט א שטראַכענדע געזיכט. — היינט זעהען זיא, מאדמאזעל, זאגט ער, וויא עס האט זיך אויסגעלאָזען אויף מיינע רייד. איך האב אייך יעצט אבגעראמט אלע שמוץ און איהר וועט שוין פריי אויפאטהמען.

— איך דאנק אייך, הערר, שטיין, פאר דיא געפעללינקייט וואס איהר האט מיר געטאהן, זאָגט זיא זייער לייזע. אבצוואר איך בין דאפאן זייער נידערגעשלאָגען פון דיא מענשליכע פאלשהייט; אבער דאך האט עס מיר מיינע אויגען גיעפענט: איך האב געזוכט דאס, וואס עס איז נימא, און אויף וויימער וויים איך ערסט נים....

— יעצט, פריילין, זאָגט ער, קען איך האָפען אויף אייערע פריינדשאפט?

— נאַטירליך, זאָגט זיא, פון זייא אַלעמען זיים איהר דער בעסטער.... זאָ שיינט עס אם װײניגסטען צו זיין.

— אַ פרייכין, קענט איהר נאך צווייפלען אין מיינע אויפריכטיגקייט?

— עס איז גענוג, הערר שטיין, וואס איך זאָג אייך, איהר זייט דער בעסטער פון זייא. דאס קען שוין אויך גענוגען. איבעריגענס וועלען מיר נאך ריידען דאפאן. יעצט ביטע מיין פריינד, לאססען זיא מיך אליין. דער קאָפּף שפּאַלט מיר פון פערווירונג. פון היינט אָן מער וויא איהר דאַרף צו מיר ניט אריין קומען.

שטיין האט איהר געדריקט דיא האַנד און איז ארויס געגאנגען זייער פריליך.

— אלזאָ זיינען אלע אויסוואורפען, רעדט זיא צו זיך, בלייבענדיג אליין אין צימער, ניטא איינער א רעכטער. יעדער האט פאר זיך מיך געוואָלט בעטריגען, יעדער האט זיך געיאָגט נאך מיין געלד, און מיינע פערזאָן אליין אָן געלד האט ביי קיינעם קיין ווערטה. אַ וויא טרויעריג עס איז, קיינען ווערטה צו האבען געליבט צו זיין! אין דיזער הינזיכט זיינען שוין דיא ארמע צו בענײדין: ביי זייא אז עס שליסט זיך א פּאַרטיע אהן געלד, ווייסען זייא דאך, אז זייא געפעלען זיך אליין איין אנדער, קיין געלד פערבלענדעט זייא דיא אויגען ניט, און זייא קענען האפען אויף א גליקליכעס לעבען. אוי וויא! וויא רייך איך בין. קען איך דאך גליקליך ניט זיין. קויפען א מאן פאר געלד איז קיין גליק ניט, און ווער עס זאָל מיך ליבען איז ניטא. אויך לעאָן ווייס איז ניט בעסער פיר אלעמען.... ער האט מיך ערשינען עדלער און ערענטליכער צו זיין.... ער האט גערעדט דאכט זיך אזוי ערנסט.... זיין בענעהמען וואר אזוי מילד, אז איך האָב שוין ווירקליך גערעכענט, ער זאל זיין מיין אויס-ערוואהלטער, — און היינט זעה איך, אז ער איז ניט בעסער פאר זייא.... און דער הערעש אליין, פיל איך, איז אויך ניט גאר קיין גאלד. ער האט מיר יא בעוויזען, וויא נידערטרעכטיג זייא אלע זיינען; אבער מיט וואס ווייס איך, אז ער וואלט אנדערש האנדלען? וויא קען איך מיך איבערציינגען, אז ער מיינט ערנסט מיט מיר. שלעכט א פאלשע וועלט!.... נאר לעאָן ווייס זאל מיך אזוי בעהאַנדלען קריינקט מיר מעהר פאר אלץ.

מען האט אנגעקלונגען. דיא הויז מיידעל איז אריין און האט אן געמעלדעט אז לעאָן ווייס איז געקומען. א שטראַל פון פריידע האט א שיין געטאהן אויף

סיינעלס נעזיכם. דאס הארץ האט איהר נענומען קלאפען פאר פריידע, דא תאם איהר גזזאגט, ער זאל אריין קומען.

באלד איז אריין לעאן ווייס. זייא ווארען אליין אין צימער זיא האט אויף איהם נים א קוק נעבאהן, אום ער זאל פערשטיין, אז זיא איז אויף איהם העכסט ארפ־נעבראכט; און זיא ווארט וואס ווען ער איהר דא זאגען, מיט וואס ווען ער זיך דא נענען איהר פערענטפערען.... ער האט אבער ביין אריינגעהן א ווארט נים געזאגט. ער איז גלייך צו נעגאנגען צום טישעל, האט אויף איהם ארויף נעלייגט א באנק ביכעלע, האט ווידער ארויסגענומען פון דער טאשע א פאק בילעטען און האט אויך אוועק געלייגט. און זאגט: מיין פריילין, איך ביטע אים פערצייהונג.... איהר זיים יעצט אין א קריטישע לאגע.... דא איז צוזאמען זיבצעהען הונדערט רובל מיין גאנצע געלד. ראכפראזייעט זיך דאמיט, וויא איהר ווילט. און ווייטער מיינע גע־האלט 150 רובל א מאנאט שטייט אייך אויך צו דינסטען, נאר גרעמט זיך נים, הים אייער הערץ נענען דיא אלע אונפאהלע, וואס אייך האט געטראפען.... נאר זיים רוהיג, דאס איז מיין איינציגער וואונש.

זיא האט אויף איהם אזוי וויא פערוואונדערט א קוק געבאהן און האט איהם נים געענטפערט.

— ענטשולדיגט מיך, ווערטהעסטע פריילין זאגט ער ווייטער וואס איך בין דאן תיכף אוועק געגאנגען. איך האב נים געקענט פערבלייבען דא און טרייסטען מיט פוסטע רייד. איך האב מיך נעאיילט אוועק צו גיין און צו קומען, אום אייך מיינע מאטעריעלע הילפע צו רייכען, וויא ווייט איך קען.

פיינעל האט א שטייכעל נעטאהן. רייכט איהם דיא האנד און זאגט: איך דאנק אייך זעהר, מיין פריינד; אבער נעהסט אייער געלד צוריק.

— וויא ? זאגט ער מיט א זיכטבארען פערדרוס. איהר ענטזאגט זיך פון מיינע פריינדשאפט.... פון מיינער טהיילנאהמע.... אה איך בין אונגליקליך.

ניין, מיין פריינד. זאגט זיא דיא האנד פריינדליך דריקענד איך ענטזאגע מיך פון אייער הילפע, אבער נים פון אייער פריינדשאפט. אים נעגענטהייל עס פרייט מיך זייער, אייער אויף ריכטיגע טהיילנאמע צו זעהן, און איבערהויפט אין אייך מיינען בעסטען פריינד צו זעהן. איך ווער ווירקליך אין דער גרעסטער פערצוויי־פלונג. ווען איך האב נעזעהן, אז איהר האט מיך אויך פערלאסען גלייך וויא יענע ניכטסווירדיגע מענשען. יעצט פרייט עס מיך, אז איך האב מיך אין אייך נים גע־אירט. איך האב אייך געדעכינט פאר דעם בעסטען פון אלע מיינע בעקאנטע. און

דאס זיים איהר ווירקליך. אייערע האנדלונג נעגען מיר איז העכסט לייבענסווערט, און איהר האט מיר דען ריכטיגען בעוויז געגעבען, וועלכען איך האב געזוכט.
— טוא טהוט מיר דיא פריידע, געעהרטע פריילין, און נעהמט אן מיינע קליינע הילפע, ווענ איהר מיר גליקליך מאכען.
דא האט איהם גיכטס געענטפערט, איז צוגעגאנגען צו איהר אייזערנעם שראנק, האט איהם אבגעשלאסען. האט ארויס גענומען א פאק פאפירען און זאגט אט זיינען ווינרישגע בילעטען אויף 18 טויזענד רובל; אט זיינען צוויא קופציא־קרעפאסטען אויף צוויא טויזענד, וועלכע טראגען מיר דאחאד צו צוויא טויזענד רובל א יאהר, אט איז אזוי פיער טויזענד אכט הונדערט רובל בארעם געלד, און אט זיינען וועקסלען אויף זעכס טויזענד רובעל, און שולדונג בין איך גאר נישט, און אט איז א שאכטעל מיט צירונג אויף דריי טויזענד רובעל.
לעאן ווייס איז געבליבען שטיין פערבליפט. ער קוקט אויף איהר אין ערשטוינונג.
טא וויא?.... ווא וואס איז דא פריער געוועזן? האט ער גענומען שמאסלען.
דאס איז געוועזן א קאמעדיע, מיין פריינד, זאגט דיא מיט א שמייכעל איהם מילד אנקוקענדיג.
— א קאמעדיע! זאגט ער מיט א שטיינענדען ערשטוינונג: וויא אזוי?.... וואצו?
— אום דאדורך צו שטעלען אויף דער פראבע מיינע בעווערבער (וואס שרייבען זיך צו מיר) און צו זעהען וועלכער איז מיר ווירקליך גוט און ווערטה.
— נוא און דער רעזולטאט?
— און דער רעזולטאט האב זיך ארויס געוויזען, זאגט זיא, דאס אלע זיינע ארסוואורפען, שאראטאנעס, ארסנענאמטע צווייען.
— ווער זיינען דיזע צוויא, ווען איך פרעגען דארף, פרעגט ער מיט א הייזע־רינגע שטימע.
דאס זייט איהר העדר ווייס, און דער צווייטער איז הערר שטיין. איהר זייט אייער פריפונג גוט בעשטאנען, איהר האט געהאנדעלט, וויא איין עכטער פיינער מאן און וויא איין איינזיגער גוטער פריינד. קורץ איהר זייט דער מאן, וועלכען איך האב מיר אימער געווינשט.

— נוא, און הערר שטיין? פרעגט ער אונרוהיג.

— הערר שטיין האט זיך ניכטס אוים געצייכענט זאגט זיא; נאר ער האט אויפגעטאהן דעם גאנצען שווינדעל, ער האט אונטער געפיהרט דיא בויאנעס, וואס האבען געמאכט דעם גוואלד, און דיעזע זיינען צוכאפּען.

— אלזא זאגט וויים, האט שטיין אויפגעטאהן דיא גאנצע מאכעריי; דאס איז דאך אבער ניט קיין בעוויז, אז ער איז פיין און ארענטליך, און עס קען זיין אז איין אנדערער וואלט דאס אויפפיהרען ער אליין דוקא ניט בע־שטאנען.

— דאס קען זיין, זאגט זיא.

— און איך מיין, אז דאס איז געוויס. זאגט ער. וויא איך קען איהם פון וויטען האב איך וואס פיינעם פון איהם ווייניג וואס געהערט.

— דאס איז נאך קיין גרונד, זאגט זיא.

— אלזא מיינען זייא, מאדמאזעל, מיר זיינען נאך צווייא סאפערניקעס?

— נאטירליך, הערר וויים, א הר זייט דער שטארקערער אבער איהם אהנע־צעוויין איז שווער צו בעזייטיגען, ער האט דאך מיר געטאהן א גרויסע געפעל־ליגקייט:

ביי דיזעם געשפרעך האט ער נאך פערבראכט ביי איהר נאך א שטונדע און איז אוועק געגאנגען. ביי זיין אוועק גיין האט זיא איהם זייער פריינדליך גע־דריקט דיא האנד און זאגט: אם לעצטען זאלען זייא וויסען, ליבער הערר וויים, איך האפפע אז מיר וועלען בלייבען עוויג עוויג גוטע פריינד. אייערע גוטע מילדע און טרייע, וועלכע איהר האט מיר הייטע בעוויזען, איז ביי מיר טיף איינגעפּרעסט אין מיינעם הערצען, און עס ניע פערגעסען צו קענען.

זיא האט איהם מילד אנגעקוקט, וויא איהרע אויגען וואלטען זאגען; איך וויל אייך אוים קומען, וויא איהר זייט ווערטה; אבער לאז נאך עטוואס גע־דולד זיין.

זיא האט איהם געבעטען, ער זאל אפט קומען צו איהר און ער איז אוועק געגאנגען.

אז כעאן וויים איז געוועזען אויפ'ן גאס האט ער זיך גענומען איבער לייגען אללעס, וואס דא האט פאססירט און רעדט צו זיך: דער לידערליכער יונג הערעש שטיין, וואס איז דער ערגסטער פון דיא אללע נעלדניערינע בעווערבער האט גע־

קענט אויסוּוירקען פריינדליכע נעזינונג צו איהם פון פריילין ראָזענפעלד, און הײנט איז ער מיר א סאפערניק, מיר, וואס איך בין איהר ווירקליך טריי און ליעב איהר אזוי הערצליך און איניגס. און ער מיינט דאך מעהר ניט וויא איהר געלד.... נוא אבער אזא מין סאפערניק וועט מיר ניט שווער זיין צו בעזיגען. נעווים האט ער חטאימליך ארום זיך. וועלכע מאכען גוטע פלעקען אויף זיין האראקטער; און אויב פיינעל זאל זייא נאָר איין מאָל דערזעהן, וועט ער זיך שוין מעהר ניט קענען ריין וואשען נענען איהר. אָבער ליידער בין איך מיט אידם ווייניג בעקענט און קען זייא לייכט ניט ארויס נעפינען. מען דארף זיך זעהען מיט איינינע פון דיזע יונגע לייט וועלכע ער האט אזוי נעלאָכט אזוי שענדליך; מען דארף זייא דאַס אללעס ערציילען, פיללייכט וועל איך פון זייא וואס דערוויסען, דאן וועל איך מיט איהם אויך אויפפיהרען א קאָמעדיע און ער וועט ביי מיר טאַנצען.

אויף מארגען אבענ:ד איז לעאָן ווייס אוועק נעגאַנגען צו זיינעם א פריינד בענעדיקט שטריק. ראָרטען האָט ער נעפונען נאך איינינע פון פיינעלס נעסט: מאזעס שטאָלץ. פאוול שטערן, דאן גרינשטאק און וואלף זילבער. זייא האבען נע־רעדט פון דעם סקאַנדאל, וואס נעכטען איז נעוועזן ביי פריילין ראזענפעלד, און הא־בען נעפונען, אז זיא איז א גרויסע קאַנאַליע, וואָס זיא האט נעוואָלט אלעמען פיה־רען אין זאק. א קבצינטע, א הקדש זאל שפילען דיא ראָלע פון א ריינע נאסליעד־ניצע אום דאדורך ארויס צו חאפען דעם בעסטען פון היזיגע יונגע לייט פאר א מאן, א דאנק, חלעבען, זאגט שטערן, דיא ארעמע כלה מיט דיא ארעמע יתומים, וואס האבען אונז נעעפענט דיא אויגען; אז ניט וואלטען מיר שוין נעלעגען אין דער ערד צעהען קלאפטער.

— און איך וועל אייך זאגען נאָר איין אנדער מעשה, זאגט ווייס, וועלכער האט צו נעהערט זייער מיינונג: עס איז גאר פערקעהרט דער נעכטינער שקאנדאל איז נאר נעווען א שווינדעל, אום אלעמען אויף דיא פראבע צו שטעלען.

— און אין אמתן איז זיא רייך! האָבען איינינע אויסנעשריען.

— רייך.

— דאס איז לינען, שרייען אלע.

און איך האב אליין נעזעהען מיט מיינע אויגען איהר בארעס נעלד, ווערטהע פאפיערען און צירונג אויף איבער זיבעציג טויזענד רובעל. זאגט ווייס.

ביי דיא ווערטער זיינען אלע נעבליבען [illegible] בליפט, וויא תאבען

דיך נענומען קוקען איינע אויף דיא אנדערע און קוועטשען מיט דיא פלייצעס.

— אזוי, האט זיא דאס מיט אונז געלערענט בלק? זאגט שטריק. געוויס.

— און זיא האט דאס אליין אויפגעטאהן דעם שווינדעל?

— ניט זיא. דאס איז הערעש שטיינס ארבייט.

— הערישקע שטיין! האבען זייא אויסגעשריען: אט דער לייזאק! וואס האט שוין ניט איין פריילין פערפיהרט.

— יע, ער האט דאס געדונגען א פאר טרעגער, האט זייא אנגעשיכרט און האט זייא אנגעלערנט צו מאכען דעם לארם פאר דיא גאנצע געזעלשאפט אין דיא אינגען. און דער רעזולטאט איז געוועזן, אז ער איז געבליבען דער פיינער מענש, און מיר אלע שארלאטאנעס, וואס האבען זיך געיאגט נאך איהר געלד.

— וואס א ליידאק ניט קען! שרייען איינע העכסט אויפגערעגט. ער האט אונז אלעמען געפיהרט אין בלאטע, און ער וועט חאפען דיא רייכע גאסלע־ניצע, וועט זיין דער רייכסטער אין דער שטאדט, וועט פאהרען מיט איהר אין קארעטען און וועט נאך אונז אויסלאכען אין געזיכט! און וואס איז ער אליין? דער ליבליכסטער יונג אין דער שטאדט, א מנוועל. אויך ניט קיין פערדינער. א שטיקעל אד־וואקאטעל.... נאר מיט א גוטען איינפאל זאל ער האבען אזא גרענצענדע פארטיא אויס געפיהרט.

— ניין, ברידער, שרייט שטריק: מיר זאלען דאס ניט דערלאזען.

— לאמיר געהען, גרינשטאק, לאמיר געהן צו איהר און דערציילען אללע זיינע שטיקלעך. איך האב פון איהם פיעל מעשות גאנצע שיינע צו ערציילען.

ניין, זאגט ווייס. מיט ווערטער וועלען מיר ניכטס מאכען; זיא האט פיינט רכילות. מען דארף רייסטעווען: עפעס דערלאנגען איהר אויפ'ן טעלער.

— ער איז גערעכט, זאגט שטאלץ: לאמיר איהם אויך אונטער פיהרען אזא מין קאמעדיע וויא ער אונז און לאמיר איהם צאהלען מיט דיא זעלבע מינצען.

— הערט, ברידער, זאגט ווייס; ווייסט איהר ניט וועד צו ער האט א געליבטע?

— איך ווייס, ער האט געהאט עטליכע געליבטע, זאגט ווייבער.

— איך ווייס, זאגט גרינשטאק, אז ער האט א כלה ליזע פיינענבוים. מיר דאכט אז עס איז געווען תנאים זאגאר. נאר דאס ווייס איך ניט געווים. זיא איז א זעלטענע שיינהייט.

— וואו וואוהנט ער? פרעגט ווייטער ווייס.

— ער וואהנט ביי אננע וואסילעוונא וועלכע גיעבט אפ מעבלירטע צימערן פאר חאלאסטיע. ער בעוואהנט צוויא צימערן.

— פון וואנען ווייסט דוא? דוא ביזט מיט איהם נוט בעקאנט?

— איך קען זיך מיט איהם פון ווייטען. נאר איך קום אפט אין יענעם הויז. דארט וואהנט מיינע א שוועסטער.

— אהא, דאס איז גוט, זאגט ווייטער ווייס. וואו וואוהנט זיא דארט? דאס אינטערעסירט מיך זייער צו וויסען.

— זיא וואהנט מיט איהם א וואנד איבער א וואנד זאגט ווייטער גרינשטאק.

— וואוהל ווירא דיא וועלט! שרייט ווייס אויס; איך האב שוין מיין פלאן. און זע מיר ווייטער, ליבער גרינשטאק, וואס פאר א מיינונג האט דיין שוועסטער פון איהם?

— דיא שלעכטעסטע מיינונג, וואס מען קען זיך פארשטעלען. זיא הערט דארטען פאסט אלע נאכט ריידוטען, וואס דארטען טהוט זיך אב. זיא האט וויא פיעל מאל נעחכאפאצעט, דיא ווירטהין זאל איהם ארויסלאזען פון קווארטיר.

— דאס איז אלעס גוט, פארטרעפליך. מיר דאכט, ער וועט שוין ענטלויפען פון יענער וואהנונג וואו פעפער וואקסט. איצטער זאג מיר מיין פריינד, וואו לאזירט אדער וואהנט זיין גליקליכע כלה ליזע פיינענבוים?

— דאס ווייס איך שוין ניט, ליבער ווייס; איך ווייס נאר, אז זיא איז ניט היא וואהרשיינליך האט ער איהר ארויס פריוואריזעט. זיא זאל ניט קענען זעהען אין וועלכע פערהעלטניסע ער שטעהט דא מיט פריילין ראזענפעלד.

דאס קען גרייליך זיין, זאגט שמאלין; אבער מען מוז זעהן צו דערגעהן וואו זיא איז איך הייב שוין אן צו פעטשטין, וואס פאר א רעדעל ווייס וויל דא אויפדרייען.

— דאס נעהם איך זיך שוין אן צו דער נעהן, זאגט גרינשטאק זייענדיג אפט ביי מיין שוועסטער, וועט ער ניכטס אין פערדאכט האבען, און איך וועל מיך דאן גאנץ רוהיג אויספארשען קענען.

אלזאָ, ברידער, האָבען מיר נאָר ליזעס אדרעס, איז ער אַ בענגראָבענער, און מיר האָבען אונזערע ראַכע אויסגעפיהרט.

נוא ברידער, זאָגט שטריק; געררעדט און געטאָהן: מיר זאָלען ניט בלייבען קיין נאַרען, איהר הערט ברידער? קיין נאַרען זאָלען מיר ניט בלייבען!

— מיר זאָלען אַלע מעגליכקייטען אַנווענדען, שרייט שטערן; קיין מיה און און קיין געלד ניט זאַלעווען און אונזער זאַך זאָל אויסגעפיהרט ווערען.

מיט דיא רייד זיינען זייא פאנאנדער געגאנגען. גרינשטאק האָט זיך אנגענר מען אויס צו פיהרען איין טהייל פון דעו' קאָמעדיע. און ווייס דעם אנדער טהייל. און דיא חויפט אקטיאָרען וועלען שוין דייסטעווען פון זיך זעלבסט.

6.

עס איז פאַר איבער געלאָפען אַ וואָך צייט. שטיינס גוטע פריינד האָבען נעדייסטעוועט אין דער זאַך, וואָס זייא האָבען זיך אָנגענומען, מיט אַלע קרעפטען. נאָר אויב זייא זיינען געקומען צו זייער ציעל מוזען מיר מאַכען אַ וויזיט ביי הערעש שטיין. אַלזאָ מיין ליבער לעזער. אויב דוא פוילסט זיך ניט, קום. עס איז ניט וויט פון דאַנען.

עס איז יעצט דער זיבעטער טאָג, צייט עס האָט געשעהען דער סקאנדאַל ביי פיינעל ראָזענפעלד. עס איז פאַר נאַכט. הערע'ש שטיין קומט ערסט אַ היים פריילּיך. ער איז דאָס געווען ביי דער רייכע נאָסלעדניצע. זיא איז איהם גיוועזן העכסט פריינדליך, און האָט איהם געזאָגט, אז זיא איז בערייט איהם צו הייראַטהען, ווען ער זאָל איהר נאָר געבען אַ ריכטיגען בעווייז, אז ער ליבט איהר. ער נעהט אריין האַסטיג אין זיין צימער, ניט אוואָרף דיא היטעל און נעהמט ארום קויפען אי-בערן צימער אין גרויס פרייד, רייבט זיך דיא הענד פון צופרידענהייט און רעדט צו זיך: נו האָב איך דאָס אויסגעפיהרט אַ שטיק נאָר אַ מייסטער ווערק. איך נעדאַיי ויא גליקליך מיר האָט דאָס אַלעס אויסגעגאַלטען.... און ווען איינער זאָל בלייבען ראָרטען ביי איהר אפילו דער ווייס, וועלכער, איך האָב געמיינט, ליעבט איהר מיט איין אמת, האָט דאָן אויך אבגעציינען, און דעם גאַלדקאַסטען האָב איך ער-אָבערט פאַר מיר אליין, קיין הונד שמעקט שוין יעצט צו איהר ניט אריין; איך אכיין בין היינט איהר איינציגער ליבלינג און מיט מיר וועט זיא הייראַטהען חאַ חאַ חאַ! זיא פערלאַנגט נאָר פון מיר, אַ ריכטיגען בעווייז, אז איך ליעב איהר. און דאָס איז מיר זייער לייכט אויף צו טאָהן. חאַטש איך ליעב איהר נאָר ניט; אָבער אַ שטיקער שווינדעל וועל איך שוין ערדענקען, נישקאָסע מיין קאָפּ איז געגוג

שפיצינ. דער וואָס האָט נעקענט זייא אַלעמען פאר דרייען אַ קאָפּף, דער וועט קענען אויספינדען נאך אַ שטיקעל דריידעל, איהר צו בעווייזען מיינע ריינע וואהרע ליבע. האַ האַ האַ! עס איז אַ גוטער געלעכטער, עהרען וואָרט, איך האָב אלעמען פעריאַגט, ווײלע עס האָט זיך ארוים געוויזען, אז זייא ליבען איהר ניט און זוכען נאָר איהר געלד צו בעקומען, — און איך אליין האב איהר ערסט וויינינער האָלט פאר אַלעמען. אַ שטיקעל שווארצע מיידעל אַ אידישע! זייא זאָגען זיא האָט אַ נמוטה (חן), זיא איז מילד. איך בין דערויף קיין פערשטייער ניט. איך וויים מעהר ניט, אַז זיא איז ניט ווערט מיין ליזעס מינדסטען נאָגעל. דיזע איז טאקע שוין וויא דיא זונן: ווייס וויא שנייא, אַ רייצענדער פורפור שפּיעלט אויף איהרע וואנגען; דערצו איז זיא קלוג און נעראטהען. דיא גאַנצע צרה וואָס זיא האָט קיין געלד ניט און געלד מוז מען האָבען; אלזאָ וועל איך פייגלען הייראטהען און ליזען וועל איך אויך ניט איינלאָזען. דער ווײלע האב איך איהר אוועק געשיקט אין דובעלן, כאָז זיא זיך האבען פערנגיגען און דאָ וועט זיא מיר דער ווײלע ניט שטערען. היינט ווייס זיא פון קיין זאך ניט. אז זיא וואָלט חס ושלום עטוואָס וויסען, וואָלט געווען ביטער וויא גאַל. אז זיא זאָל זאָגען פייגלען איין וואָרט, בין איך קאַפּוט; דען זיא וויל דאָך אַ ריינע וואהרע ליעבע! זיא האט מיר אַפילו געשריבען, אז זיא וויל קומען, מיט מיר זעהען זיך.... מעהר וויא דאס וואלט מיר ניט געפעהלט.... האָב איך איהר גלייך געענטפערט אז זיא זאָל זיצען אויף איין אָרט, דען איך פאָהר אוועק וועגען אַ דיעלאָ אויף אַ פּאָר וואָכען. און דאַן וועט זיא שוין קענען קומען; דען עס וועט שוין זיין נאָך מיין חופה מיט פייגלען. ליזע וועט זיך נאטירליך פון אנהייב שטארק ערגערען; נאָר איך וועל איהר געבען צו פערשטיין, אַז ליבען ליב איך איהר און מיין ווייב וועט זיא זיין. שכל איז דאָ נענוג, איך וועל שוין פּאַלען אויף אַ פּלאַן הַאַ הַאַ הַאַ!.. איך האָב שוין.... טאקע אַ גוטער קאָפּף איז שטאַרקער פאר אלץ אין דער וועלט.... דאַרף מען שיינקייט? דאַרף מען עהרליכקייט? אַ פע! דאָס איז אַלץ בלאָטע. נאר אַ פּיפּינער קאפּף מאַכט אַלץ. איצטער דאַרף מען זעהען צו שרויפען, דיא מאַשינע זאָל געהן ראַשער. מארגען וועל איך איהר דער ווייזען, וויא איך ליעב איהר שטערבליך הע הע הע! און אין אַ פּאָר טעג זאָל זיין אונזער חופּה. דיא צייט איז קורץ. איך האָב נאָר מורא ליזע זאָל ניט ארויף קומען.... זיא קען מאַכען אַ שקאַנדאַל אין הימעל אריין.... דיא פיינעל איז צו פיעל פאָרזיכטיג, און שונאים האב איך אָנגעלעבט אַ סך....

דא האָט זיך גיעפענט דיא טהיר, און עס געהט אריין ליזע. הערעש איז גע־בליכען שטעהן פערוואונדערט.

— ווא קומסט דוא איצטער אהער, ליזע? פרעגט ער איהר שטאַרק אנקוקענדיג.

— גאנץ איינפאך, ענטפערט זיא, ערסט איז דאך דער פאיעזד פון ווינע, און איך בין געקומען מיט דעם פאיעזד.

— איך האב דיר דאך געשריבען, אז דוא זאָלסט ניט קומען.

— אט ווייל דוא האסט געשריבען, איך זאָל ניט קומען, ווייל עס לוינט נע־ווים פאר דיר ניט, לוינט פאר מיר, איך זאָל יע זיין געקומען.

— איך פערשטעה ניט, וואס איז דאס פאר ווערטער.

— דוא פערשטייסט גאנץ גוט, הערעש, זאגט זיא מיט א ניפטיגע שמייכעל, און איך ווייס אויך. ווייטער וואס זאָלען מיר שפּילען אין זמורקעס? קורץ איך בין געקומען צו דיר אויף חתונה.

— וואס פאר א חתונה? וואס פּלוידערסט דוא? זאגט ער מיט געצוואונגע־נער פערוואונדערונג.

— מאקע צו דיר אויף חתונה, הערעש, זאגט זיא, אין דעם ער האט גע־פיהלט, אז איהרע אויגען בויערן איהם דורך.

ער איז געבליבען שטיין א צומישטער. ער האט זיך אבער גלייך פאפראוועט און זאגט ווייטער: וואסער חתונה? איך האב קיין חתונה.

— הער צו, גענוג צו שווינדלען, זאגט זיא: דוא ווייסט הייראטהען פריילין ראָזענפעלד עס איז מאקע א גוטע פארטיע פאר דיר, פיעל בעסער וויא מיט ליזע פייגענבוים.

הערעש איז געוואָרען רויט און בלאַ פון וואוטה. ער האט גענומען ארום געהן איבער׳ן צימער, האט גענומען ווארפען און שליידערן אן דער ערד וואס איהם האט זיך נאר פאפאדזעט, און שקריעט מיט דיא ציין.

— פון וואנען ווייסט דוא דאס? פרעגט ער איהר.

— גוטע נייעס לאזט זיך הערען.... אט דאס איז דיינע ליעבע צו מיר הערעש!

— אפשר וואָלסטו מיר זאגען א ביסעל מוכר, ליזע חא?

— ניט מיין, אז איך וועל אָבקומען מיט עטליכע ווערטער. אדער מיט טרערען....

— שא. וואס וועסטו מאכן?

— איך וועל געהן צו פריילין ראזענפעלד, און וועל איהר דערציילען, אז דוא האסט מיר אונגליקליך געמאכט; מיין איך, אז זיא וועט זיך א ביסעל אָבשאַקלען

פון א מענשען. וואס קען בייטען דיין ווארם. ויינע נעפיהלע און דיין סענס. פאר איהרע עטליכע רובעל קען זיא קריגען א רעשעלרע סוחר וויא הערעש שמיין איז.

— אח! אח! האט ער אויסגעשריען און גרויס וואוטה. דיא נעזוליכער האבען זיך איהם ברייטער נעעפענט, האט נעמאכט דעם פויסט, וויא ער וואלט ועלען שיאגען דיא גאנצע וועלט, און שרייט; אז א פייער האט נעזאלט אנצינדען דיא בייזע צונג, וואס האט זיך דא אריין נעמישט...... וואס טהום מען! וואס טהום מען?

זיא האט זיך אויעק נעזעצט אויף א שטול, האט פארשטעלט איהרע אויגען מיט א טיכעל. הערעש נעהט צו צו איהר, נעהמט איהר פאר'ן האנד, לייגט צו צו זיין הערצען און זאגט: אט דיזעס הערץ שלאגט נאר פאר דיר, מיין טייערע, איך ליעב נור דיר אליין, דוא קענסט מיר דאס גלויבען.... דוא ווייסט דאך אז זיא איז א שווארצע א מיידעל.... דוא ביזט נעגען איהר א נעטין, און זיא איז נעגען דיר איין אבעזיאנע.

— טאָ הייראַטהע איהר ניט.

— זיא האָט אבער געלד א סך.

— איך פערשטייא ניט, וואס דוא רעדסט: אדער דוא ביזט משוגע, אדער דוא ווילסט מיך מאכען פאר משוגע; מיך האסטו ליעב, און הייראטהען ווילסטו איהר.

— הער צו, וואס איך וועל דיר זאגען, רופט ער זיך אב ארום קוקענדיג, וויא ער וואלט מורא האבען, מען זאל ניט הערען דער זיינע רייד: הער צו איך וועל איהר הייראטהען. עס וועט אריין קומען איהר געלד צו מיר און האנד, דאן פערשטעהסטו מיך, וועלען מיר קענען טאהן, וואס מיר וועלען וועלען.

— אנטלויפען נאך אויסלאנד! זאגט זיא מיט ערנצער: איהר לאזען פאר איין ענונה....

ניין, דאס וויל איך ניט.

— איך וועל איהר גטן, זאגט ער. און אום דוא זאלסט זיין זיכער, אז איך וועל דאס טאהן, וועל איך דיר מארגען ארויסגעבען וועקסלען אויף פינף צו אויף צעהן טויזענד רובעל, אויף וויפיעל דוא ועסט וועלען. און נאך מיין חתונה מיט איהר פערשטייסטו מיך, האבען שוין מיינע וועקסלען א ווערדע.

— און וויא איז, אז זיא וועט ניט וועלען נעהמען קיין גט?

— דערויף איז דא טויזענדער מיטעל, זאגט ער: איך האב געקענט א באנדע

יונגען פיהרען פארן נאז דורך א שטיקעל שווינדעל, וועל איך קענען אויפמאהן איין אינטרינגע, זיא זאל מוזען נעהמען ביי מיר גט. צבי״ש מען פיהרט אונטער איינעם, וואס זאל זיך צו איהר צו מאכען, מען מאכט אויף איהר א בכבול, אז זיא ליעבט איהם.... און....

ער האט נאך ניט געענדיגט זיין פראזע, האט זיך געלאָזט הערען א געשרייא, אוי! הינטערען וואנד; עס האָט זיך גלייך אויפגעריסען דיא טהיר פון דער זייט־נער וואנד.... ער דער.עהט. פיינעל ראָזענפעלד שטעהט אנגעשטיצט אָן לעאָן וויים, און פון דער אנדער זייט איז געשטאַנען דן גרינשטאַק. זיא איז געוועזן בלאַס וויא א טוך.

הערעש האָט א טראָט געטאָן צוריק, האָט זיך אָנגעחאפט פארן קאָפף, ליזע האט גענומען ציטערן וויא א בלאט.

— פיינעל.... איהר זייט דא! גיט ער א געשרייא, אין דעם עד האָט גע־פיהלט, עס האט זיך ביי איהם וואס אבגעריסען אין הארצען.

יא, דאס בין איך, זאגט זיא געציילטע ווערטער: איך האב אלעס געהערט.. אדיע אויף עווינ!!

זיא האט זיך א קעהר געטאהן און איז ארויס געגאנגען מיט ווייסען געארעמט.

הערעש איז געבליבען נידער געשלאָגען.

דיא גאלדענע פיינעלע איז אוועק!

— הא הא הא, הע הע הע. האט זיך געלאזט הערען א גוואלדינער געלעכ־טער פון פילע פערזאָנען פון געבענצימער; פאטש בראוואָ, הערעש, מיר קענען אויך שפילען קאָמעדיע, הא הא הא!

הערעש האָט מאשינאלגע א קוק געטאהן אין פענסטער. פיינעלע ראָזענ־פעלד מיט לעאָן וויים האבען זיך געזעצט אויף איין איזוואָשציק און זיינען אוועס געפאהרען.

— דיא פיינעל איז אוועק געפלויגען, זאָט איינער.

— דיא פיינעלע פליט, זאגט נאך איינער.

— א פיינעלע פליט! א פיינעלע פליט! האבען אלע גענומען שרייען און פאטשען מיט דיא הענד.

איך זעה, מיין ליבע לעזער, אז דוא ביזט זייער ניינעריג, דוא חלשט, דוא וואלסט וועלען וויסען, וויא אזוי איז צו געגאנגען דיא שטיקעל קאמעדיע: ווארט, צוכע זיך אב א ביסעל פון הארץ ווייטיג, וואס דוא האסט צו ליב דעם ארמען הערשען, נעהם א ביסעל קאלטע וואסער און קום צו זיך, דא וועל איך דיר ערציילען.

דאס וויסטו דאך, מיין ליב הארציגער לעזער, אז גרינשטאקס שוועסטער האט געוואהנט א וואנד איבער א וואנד מיט דעם אונגליקליכען הערעש שטיין; און דיזע וואנד איז געוועזן א דינע, פון ברעטער, אז עס האט זיך אלץ געהערט, וואס עס טהוט זיך אין צימטער. ווייטער דארפסטו אויך וויסען, אז אין דיזער וואנד איז געוועזן א טיהר נאר זיא איז געוועזן פערקלעבט מיט אבאיעס. גרינשטאק ווידער. נאך יענעם אבמאך, האט גענומען אפטער גיין צו זיין שוועסטער פאר דיא פאצט צייט. אונטער קויפען דיא הויז מיידעל, מיט וועלכע ער שיקט דיא בריעף, האט ער מורא געהאט, פיללייכט וועט זיא איהם אויסזאגען; ווידער האט ער בע־רעכענט, אז ער טראגט אליין אוועק זיינע בריעף אויף פאצט. אלזא האט ער גע־מאכט א לאך אין וואנט אין דיא טיהר שפאלטע. דער ביי איז גראד געשטאנען הערעשעס שרייב טיש, און גרינשטאק האט לייכט געקענט לעזען, וואס ער שרייבט. צווישען אלע בריפע וואס הערעש פלעגט שרייבען, האט ער ערזעהען א בריעף וואס ער שרייבט צו זיין ליזען. ער האט אויך ערפאהרען אי דעם אינהאלט אי דיא אדרעסע פון דעם בריעף. פון דעם אינהאלט האט ער געזעהען, אז ער שרייבט איהר זיא זאל דורך אוים זיך ניט היילען צו קומען, ווילע ער פאהרט אוועק אויף א פאר וואכען. דאס האט ער אלס מיטגעטיילט אונ־זער לעאן ווייט, און זייא האבען גלייך געמאכט א בריעף צו פריילין פיינענבוים אין דובעלין, אז הערעש שטיין גייט חתונה האבען מיט פרייליין ראזענפעלד, א בע־וויז אז דאס איז אמת, קען זיא האבען פון איהר הערעשעס בריעף, פון וועלכען עס איז צו זעהען, אז ער וויל דורכאוים ניט, זיא זאל קומען. דאס האט זיא נים געקענט גלויבען. און זייא זיינען געוועזן זיכער, אז זיא וועט געווים קומען.

דעם זעלבען טאג ווען וויים האט געהאט אוים גערעכענט, אז פריילין פיינענ־בוים דארף קומען צו פאהרען נאך זיין בריף, איז ער אוועס צו פייגעל ראזענפעלד און האט איהר געזאגט; אויב זיא וויל זיך איבערצייגען אין שטיינס אויפריכטיג־קייט און ערענטליכקייט, זאל זיא מיט איהם מיטגיין, וועט זיא אלעם קענען זעהען און הערען. דיזע האט גלייך אנגענומען זיין פארשלאג, און דעם רעזולטאט ווייסען מיר שוין.

אין א מאמענט ארום האָט פרײלין ראזענפעלד געפייערט איהר האָכצייט מיט לעאָן ווייס, וועלכער איז געוועזן ווירקליך גוט און טריי, און וועלכער האָט איהר ווירקליך געליעבט! וויא מיר וויסען שוין; און אלע געוועזענע בעווערבער איהרע האבען געפונען פאר זייער רעכט דיזען בונד, ווײל ער האָט זיך ווירקליך אויס־געצייכענט פון אלעמען דורך זיינע איינציגסטע ליעבע צו איהר.

ענדע.

די אלמנה.

1.

איך ווייס נאר ניט, פאר וואס יאגען זיך דאס די יונגע לייטלעך אלץ נאך שיינע און יונגע פרויען? האט געזאגט זלאטע מאריאסע, וואס האט געהאלטען קאוונער אכסאניא, בשעת זיא איז געשטאנען ביים שפיגעל און האט אן געטאן איר פארוק: איך פארשטעה נאר ניט, וואס ארט זייא, אז דיא ווייב איז ניט אזוי ווייס, אז עס איז דא עטליכע פאקען צייכען אפען פנים, צו אז דיא אויג קוקט אביסעל קאסעאקע? וואסערע נארען דאס זיינען, וויא איך בין אאידישע טאכטער! פון זייערט וועגען וואלט רעכט געוועזן, אז דיא, וואס איז ניט אזוי שיין, זאל זיין צו אלע שווארצע יארען, זאל זיצען ביז גראע צעפ און זאל פארזיצען קינדער; דאס איז דאך גוואלד צו שרייען, אויף מיינע אידישע נאמנות! קורע צו זיין, זאל איך אזוי געזונד זיין!.... אט איך בין שוין איין אלמנה, א פינסטערע אלמנה שוין פון פינף יאר.... עס איז גרינג אב צו זאגען זיך, זיצען אן אמאן 5 קיילעכדינע יאר!.... אין איאר זאגט מען איז הֿ36 טעג.... און איך דארף אפ חושבין פינף מאל דרייא הונדערט פינף און זעכציג טעג אן אמאן.... אוי וויא געשריען! וויא פיל שדוכים האט מען מיר שוין איבער גערעדט, און עס איז אלץ נאר ניסט.... וואס איז? — ווילע איך בין ניט אזא מכורעת וויא זייא ווילען. דאכט זיך איך נעה אין דיא שעהנסטע קליידער, שטעה אב ביים שפיגעל אללע טאג דרייא שעה אפען זייגער, איך פארקעם דעם פארוק מיט אזעלכע גרייזעלעך אז עס איז פראסט אמחיה צו קוקען, — און עס איז אלץ נאר ניסט, קיינער וויל מיך ניט; דארף מען ניט צופלאצט ווערן?.... אט דא שטעהט איין ביא מיר איונגער מאן אגרוש, ער זוכט אשידוך, — לעחי וואלט ער זיך שרכנען צו מיר, ניין!.... און מיין ברודער שלמה אהרן רעט איהם שידוכים מיט אלע שווארציארען, און אויף מיר האט ער גאר פערגעסען.... נאר ניין! דאס וועט ניט זיין.... איך וועל דאס ניט שווייגין. דער יונגער מענש מוז זיין מיין מאן, עס מעג דונערין און בליצען.... ער איז אזא שיינער, אזא געזונטער. חלעבין, עס איז שין צייט, אז דער, וואס איך בין ניט ווערט זיין נאמען צו דערמאנען, זאל זיך אויף מיר דערבארמען, אז דער פאר וואס איך האב אזוי לאנג געווארט, זאל ער מיר בעשערין עפעס ארעכטען מאן. נאר דאצו קאן מיר מין ברודער בעהילפיג זיין.

עס איז אריינגעגאנגען איהר ברודער שלמה אהרן אלט מאַדיש נעקליידט, איאָר פופציג. ער איז געווען אַמלמד אונ האָט זיך בעשעפטיגט מיט שדכנות אויך. ער געהט אריין, און רייבט זיך די הענד פאר פריידע אונ זאָגט: עס וועט זיין רעכט, וויא איך בין א איד! באלד רייס איך אריין שדכנות אשיינע מטבע, חע, חע!

— וואָסערע שדכנות? פרעגט זיא.

— אט איך האב אויסגעזוכט אשידוך פאר דעם יונגען מאן וואס שטעהט דא איין בייא דיר.

דוא ביזט ניט ווערט, וואס דוא גייסט ארום אויף דער וועלט, מיין טייערער ברודער, זאָגט זיא מיט כעס.

— וואס איז מיט דיר געווארען, זלאטע מאריאסע? דוא ביזט אויף מיר אין כעס, וואס?

— דוא פרעגסט נאָך, צו בין איך אויף דיר אין כעס? זאגט זיא; וואו איז דאס געהערט געווארען, רבונו של עולם, אז א ברודער זאלל זיין אזויא אשונא זיין שוועסטער?

— איך בין דיר אשונא, וואס רעדסטו? וואס האָב איך דיר געטאן?

— דו האסט מיר געטאן, וואס אגזלן וואלט ניט געטאן!

— איך פארשטעה איין ווארט ניט, וואס דוא רעדסט, אויף מיין איד....

— ער מאכט זיך ניט וויסענדיג, מיין טייערער ברודער, זאגט זיא מיט א פעראכטליכע גרימאסע, געהערט? אז עס קומט איונגער מענש, פערלאנגט אשידוך זוכט ער אויס פון אונטער דער ערד עפעס אכלה אשווארץ יאָהר, און פאר מיר ארט אים וויא די וואנד.

— טא טא טא! אָט ערשט ווייס איך, וואו דער פייער ברענט, זאָגט ער מיט אשמייכעל: אבער זאג זע מיר, שוועסטער, עס איז דאך שוין אמעשה פון 5 יאהר, וויא מען רעדט דיר שידוכים, אונ.......

— אונ קיינער וויל מיר ניט, ווילסטו זאגען?

— נו טאקע, זאגט ער; וויא קען איך מיך דאַ אריין מישען, אז ער זוכט נאר מי יודע וואס?

— איז נאָך דיינע רייד, זאלל איך זיצען ביז גראע האאר?.... פארוויצע קינדער? הא?

— וואס קען איך דיר העלפין, שוועסטער מיינע? גלויב מיר, איך וואלט וועהר וועלין. דו זארסט זיין גליקליך, אָבער....

— הער, זאָגט זיא, אז דו וואלסט וועלין, וואָלסט דו אויספיהרען.

— עס ווענט זיך דען אן מיר? קען איך אים דען שלעפין פארין קראגען?

— דוא ביזט דאך עפעס א גמרא למדן, אדרייא קעפעל, פאל אויף אפלאן, און ווייטער אז דוא וועסט אוים פירען, ווייסטו דאך אז מיר וועט זיין גוט, וועט דיר אויך זיין גוט.

— וואס קען מיר זיין גוט, אז דוא ביסט פערזונקען אין חובות, און דיין גע־שעפט גייט שלעכט?

— אָבער ער איז דאָך אגניד, אגרויסער סוחר, פארשטייסטו?

— דאס איז אלץ רעכט; אבער זאג זע מיר, מיט וואס קען איך אים איינ־רעדען, מיט וואס צו ציהען צו דער פארטיע, אז ע ע ע....

— נענוג, גענוג! איך וויל קיין זאך ניט הערען. דו זאלסט מיר רעדען דעם שידוך און זאלסט אויספיהרען. דאדורך וועסטו קענען לייכט אוים ברייננען דיין איננערע מאָכטער; לאז עד אריין פריער אין מיינע הענד.

— דוא ביסט גערעכט, זלאטע, זאָגט ער. איך וועל שוין נעהמען מאָחן דערינגען.

2.

פון דעם געשפרעך, וואָס דער לעזער האָט געהערט ריידענדיג זלאטע מארי־אסע דיא בעל־אכסניאסטע מיט איר ברודער שלמה אהרן דעם מלמד, נכויב איך, האט ער איר שוין קענען געלערנט, אז זיא, זלאטע מאריאסע, איז ניט געוועזען קיין גרויסע שוינהייט, איז איין אלמנה פון פינף יאהר, וואס קיינער האט איר ניט גע־וואלט נעמען; אז זיא איז געוועזען פארזונקען אין חובות, דאס הייסט גאר ניט רייך, און אז זיא איז געוועזען אבראנדולקע, דאס הייסט אזעלכע, וואס אמאן דארף חרטה האבען, וואס ער האט געהייראטהעט; דערצוא איז זיא גלאט געוועזען פון פראסטען סארט ווייבער, וואס אין אנזועלשאפט פון אינטעללינענטע פרויען האט זיא ניט געקאנט זיין. און דערצוא וועל איך אייך נאך דערלייגען, אז זיא האט געהאט עטליכע קינדער פון דעם ערסטען מאן, וואס איז אויך קיין גרויסע מעלה ניט צו א שידוך.— צו אלע איהרע חסרונות האט זיא אבער געהאט איין מעלה: זיא האט געוואלט האבען אמאן.

דער יונגער מאן, וועלכער איז בייא איהר איינגעשטאנען את אויף וועלכען זלאטע האט געווארפען איין אויג, איז געוועזען אמאן פון 28 יאָהר זעהר שיין אונד

רעז־צוא האט ער ארסגעזעהן ניט קיין נאר צו זיין. מענדיל קארטפעלד (זא וואר זיין נאמען) פלעגט ארום פאהרין איבער די קליינע שטערטלעך אויף קויפען קאלב לעדער, וואל, שוויינבארסטען און האט מיט געפיהרט מיט זיך עטליכע מויזענד רוביל. ער איז געוועזן אנרוש, קיין קינדער האט ער ניט געהאט. וויא ער האט דא דערוואוסט, אז דער שלמה אהרן איז אשרבן, האט ער איהם אויף געטראגען, ער זאל זעהן פאר איהם עפעס ארעכטען שידוך. דיזער האט שוין ארסגעפונען א גוטין שידוך און איז דאס געקומען, אז ער האלט צו פעררינגען ארעכטע מטבע שדכנות: נאר דאס האבען מיר שוין געזעהן, וויא די שוועסטער האט איהם אבגעשלאגען די פלינקען און איז צו איהם צו געשטאנען, ער זאל איהם פאר שלאגען א שידוך מיט איהר, אבער ער זאל אויספיהרען דורך וועלכען עס איז שוינדעל, אז ער זאל ווערין איהר מאן. אלזא האט ער פאר קארנפעלד פון יענעם שידוך ניט גערעדט, און איז אוועק אהיים שלייפען דעם מוח, וויא ער זאל דא אוסטראיען דעם שידוך: דען ער האט גאנץ גוט געוואוסט, אז ווען ער זאל איהם גלאט פארלעגען דעם שידוך מיט זלאטע מאריאסען, וועט ער איהם אשפייא טאן אין געזיכט און וועט ענטלויפען, וואו פעפער וואכסט.

שלמה אהרן האט געהאט צוויא טעכטער: איינע אפעראייראטהעטע, די אנדערע נאך אמעדכען, ביידע זעהר שיינע; די ערסטע האט ער זיך געדארפט אויס טאן פון הוים, איר חתונה צו מאכען; פאר די אנדערע האט ער שוין ניט געהאט קיין הוים, פון וואס אויס צו טאן זיך. דער ערשטער האט ער אוועקגעגעבען זיינע אשטיבעל, וואס ער האט געהאט בירושה, מיט נאר זיינע ארעמע ווירטשאפט. פאר די אנדערע האט ער מעהר ניט געהאט, וויא די נשמה אוועק צו געבען, און די נשמה ווילען די חתנים ניט אננעהמען אין נדן בשום אופן. ער איז ארומגעגאנגען זעהר בעזארגט וועגען די צווייטע טאכטער. אזויא שלייפענדיג דעם מוח וועגען זיין שוועסטער, איז איהם אריין געפאלען אנליקליכער געדאנקען, דורך וועלכען עס קענען געגעזען ווערען צוויא קראנקע אויף אמאל, דאס הייסט זיינע שוועסטער זאל קריגען אמאן און נאך וועטען זיא וויל, און דאן וועט זיא שוין קענען געבען נדן פאר זיין אינגערע טאכטער. ער האט זיך געגעבען א פאטש אין שטערן און געזאגט: וואול, וויא איך בין א איד!

— רויזקע! האט ער ארוף געטאן די עלטערע טאכטער. זיא איז צו גע־גאנגען.

— רויזקע! זאגט ער: דו ווילסט ראטעווען דיין שוועסטער?

— ראַטעוועז! נים דיא אַנטשריייא און אבראך מיט דיא הענד: וואָס פאַר איין אונגליק האָט מיט איר געטראָפען? אוי ווייא איז מיר!

— עס האָט מיט איהר קיין אונגליק געטראָפען, פֿון דעסט וועגן איז דיא אונגליקליך.

— וואָס פאַר איין אונגליק? זאָג זשע, פֿאָטער.

— דוא ווייסט גאַנץ גוט, רויזע, אַז זיא האָט קיין נאָך נים, און זיא שטעהט איין געפֿאַר צו זיצען ביז גראָע צעפּ.

— אַה, זאָגט זיא מיט אשמייכעל. איז זאָגסטו פֿאָטער, אַז איך קען איהר ראַטען?

— יע. אויב דו ווילסט זיא ראַטעווען, טוא אָן דיין גוטע קלייד, און קום מיט מיר.

— וואוהין ווילסטו מיך פֿירען, פֿאָטער?

— צו דיא מוהמע זלאַטע מאַריאַסען, מער ניכט.

— פֿרעג קיין קשיות נים, און קום.

רויזיל האָט זיך אנגעקליידעט איהר בעסטע קלייד מיט אַטאַנטעל און איז אוועק מיט איהר פֿאָטער צו אונזער בעקאַנטע זלאַטע מאַריאַסען.

וויא זייא זיינען געקומען אַהין, האָט זלאַטע מאַריאַסע געמאַכט אַפֿינסטערע מינע, דען מיר ווייסען. אז דיא נים שיינע פּרויענצימער ליידען זעהר נים דיא שיינע און זיינען זיי נאָך דאַצו גרויסע שונאים. דאַ וואַר זיא נאָך אויפגעבראַכט אויף איהר ברודער, וואָס ער האָט איהר געבראַכט. דען וויא זיא האָט געוואָרפען איין אויג אויף קאַרנפעלדן, האָט זיך איהר זעהר נים געוואָלט, עס זאָל זיך דאָ אַרום דרייען אַ פיגורע, וואָס איז שעהנער פֿון איהר, וואָרום עס קענען איינפאַלען אַלע איהרע פּלענער.

שלמה אהרן האָט גלייך פֿאַרשטאַנען, אַז זיין מאַכטערס קומען ראַט נעך מאַכט אויף זיין שוועסטער אַ שלעכטען איינדרוק. ער האָט איהר אָבגערופֿען און אויים און זאָגט:

— זלאַטע, דו ווילסט האָבען קאַרנפעלדן פֿאַר אַמאַן?

— וויא הייסט עס? דו פֿרעגסט נאָך? זאָגט זיא מיט ערגער.

— אַלזאָ מוז מיין רויזעל דאַ זיין.

— וואָס נאָך ועסטו אוים טראַכטען? ביזטו פֿון דינען אַראָב? פֿרעגט זיא מיט כעס.

— איך פארשטעה, וואס דו מיינסט, זאָגט ער; נאר זייא רוהיג, דאס, וואס דוא מיינסט עס וועט קאלע מאכען, וועט דוקא פיהרען צום ציל.

— איך פארשטעה ניט, וואס דו רעדסט, אויף מיינע אידישע נאמנות — מיט דיא ווייבער איז זיך ניט צו נויף צו ריידין, וויא איך בין אַייד, זאָגט ער קראַצענדיג דיא פלייצעס: הער צו, זלאטע, כאמיר זיך ניט נארין, אז איך זאָל איהם גלייך פאָרשלאגען אשידוך מיט דיר, וועט עס ניט געהן, דוא קענסט אויף מיר פאר איבעל האָבען' אבער עס וועט ניט געהן.

נענוג שוין, גענוג שוין, זאָגט זיא מיט ערגנוי'; דען אפרויענצימער וויל זעהר ניט ליידען, אז מען ניט איהר אָנאוהערנס, אז זיא איז ניט שיין, ובפרט זלאטע מאריאסע, וועלכע האט זעהר געליטען דער פון, וויא מיר ווייסען.

— אלזא, זאגט ער ווייטער, אום אויס צופיהרען דעם שידוך מוז מען אבי־סעל צו שווינדלען, דוא פארשטייסט צו ניין? לכן מוזטו מיר פאלגען אלץ, וואס איך ...על הייסען.

— איך וועל דיר שוין פאלגען, זאגט זיא מיט א זיפץ. איז וואס דארף איך טאהן?

— דוא דארפסט גארניכט טאהן; מעהר ניט רייזעל זאל דא זיין דיא בעל הבית'טע אין שטוב, פארשטעהסטו? דוא קענסט דאָ זיין אין שטוב און מאהן, וואס דו ווילסט; אבער דיא בעל הבית'טע זאל זיא זיין, אונ ווייטער דאס איברי־גע פארלאז זיך אויף מיר, דיין שלמה אהרן האט מארך אין קאפף, חע חע!

שלמה אהרן האט זיך מיט זיין שוועסטער און מיט זיין טאכטער נאך אביסל דורך גערעדט אונ איז אוועק געגאנגען.

8.

עס איז פאר איבער געלאפען נאך צווייא טעג. מענדעל קארנפעלד איז זיך געזעסען אליין אין זיין נומער אונ האט געטרונקען טהייא. ער האט זיך דער ווייל ארויס גענומען זיין רעכנ:ביכל האט זיך אויסגערעכינט דיא סחורה, וואס ער האט דא געקויפט, אונ רעדט צו זיך; סחורה האָב איך דא געהאנדעלט ניט שלעכט; עס שטעהט דא מיר פאר נוט צו פערדינען. אבער מיט דיא לעבענדיגע סחורה גייט צו שווערליך. איך האב דא אנגעבאטען דעם שלמה אהרן, ער זאל זעהען פאר מיר אשידוך. — קומט ער נאָר ניט. זאל דא זיין שווער צו טאן אשידוך?....

איינענטליך איז דא אנומער פלאץ פאר מיין געשעפט, עס וואלט מיר לוינען דאָ

צו בעזעצען זיך/— איז אז עס וואלט זיך מיר דא מאכען אשידוך, וואלט עס גע-
ווען זעהר קסטאמי....

ער האט אנגעשטיצט דען קאפף אן זיין האנד אונ האט זיך פערטראכט
אויף איינינע מינוטען. נאכדעם האט ער גענומען ארום געהן איבערין צימער אונ
רעדט צו זיך: אט דיא ווייבל, דיא רויזעל וואלט זיך זייער פאסען פאר מיר....
זיא איז עפעס אזא שיינהייט אונ אזא ליבעס וועזען! צום אונגליק איז זיא עפעס
אזא שעמעדיגע, אז איך נעהם מיט איהר ריידען, זוכט זיא אימער אויס פליכטע
אונ זעהט מיך אימער אויס צו מיידען. איך וואלט וועלען וויסען אויף קלאר, ווער
אונ וואס זיא איז, פיללייכט וואלט קענען פון איהר ווערען אפארטיע פאר מיר....
אונ דער שלמה אהרן, אין שווארציאהרען, ווייזט זיך גאר נים. דורך איהם וואלט
איך עפעס דערגעהן אמאָלק.

קארנפעלד האט זיך ווייטער גזעצט טרינקען טהייא. מען האט אנגעקלאפט
אין טהיר, עס איז אריין שלמה אהרן. קארנפעלד האט איהם געבעטען זיטצען אונ
איהם איינגעגאסען אנגלאז טהייא.— הערט אויף מיט אייערע טהייא, זאגט שלמה
אהרן; איהר יוננע לייט אלץ מיט אייערע טהייא. וואס האט מען דער פון?
אויסשווייגקען דיא געדערים מיט ווארעמע וואסער — דאס איז בייא מיר בלאטע.
ניט בעסער אהער אביסעלע משיפרא דשופרא.... אנגלעזעלע שפירט נעהט טאקע
פונאנדער אין אלע גלידער, חכעבען!

קארנפעלד האט אנעקלונגען. עס איז אריין רויזעל. בייא דעם יוננען מאן
איז געווארען דיא אויגען שפיצינג קוקענדיג אויף איהר. שלמה אהרן האט דאס
בומערקט, נים א הוסט אונ טראכט בייא זיך: עס באקט, וויא איך בין א איד!

קארנפעלד האט געבעטען, מען זאל אריינטראגען אגראפינציק מיט בראנפען
מיט צו בייסען. זיא איז ארויס געגאנגען.

— ווער איז זיא דאס דיא ווייבעל? פרעגט קארנפעלד.

— וויא הייסט עס? איהר ווייסט נים זאלט איהר געזונט זיין, דאס איז דאך
דיא בעל הבית'טע.

— יע, זיא ראספאראזאיעט זיך דאָ וויא א בעל הבית'טע, זאגט קארנפעלד,
אונ איך האב פריער געמיינט, אז דיא שווארצע ווייבעל איז דאס דיא בעלהביתטע
טא ווער איז זיא?

— דאס איז אשכנטע, וועלכע קומט ווען אריין דא אייסהעלפען, ווען עס איז
דא פיל ארבייט.

— זאגט זשע מיר, ר' שלמה אהרן, וואס איז מכח דעם, וואס מיר האבען גערעדט?.... איך דארף דאך באלד אוועק פאהרען....

— איך האב פאר אייך ענינים אסך, זאגט שלמה אהרן נעהמענדיג אשמעק טאבאק; נאר עס נעהמט צו שווערליך: דיא האט ווייניג נדן, דיא איז ניט אזוי שיין, דיא איז אשלעכטע.... א אשה רעה מר ממות!.... איך בין, פערשטעהט איר מיך, ניט גלייך צו אלע שדכנים, וועלכע פיהרען צוזאמען אוואנד מיט אוואנד מיט ווייערע לינעו און מיט ווייערע פלורעריא. איך קען דאס ניט.... דאס איז ניט מיין כאראקטער; איך מוז זאגען דעם אמת, חאטש דאדורך פערליר איך געלד; נאר וואס קען מען מאכען? און ווייטער פערשווינדלען איינעם מיט א שלעכטע ווייב — זאל נאט אוים היטען!.... מאכען אמענשען אונגליקליך צייט זיין לעבען.... אם דער פאר, פארשטעהט איהר מיך, איז מיר שווער צו צוקלייבען פאר אייך אשידוך; דען איך וויל מאכע אייך צו שארען אווייב, וואס איהר זאלט מיר דאנקען צייט לעבען. אט אזא כאראקטער האב איך.... וואס טראגט מען שוין ניט אריין דיא ביסעל בראנפען? עס איז מיר טרוקען אין האלז, אויף מיין איד...

באלד איז אריין רויזל און האט אריין געטראגען אטאץ מיט אקאראפין מיט צוא ביסען און איז ארויסגעגאנגען. שלמה אהרן האט זיא אנגענאסען און האט אויס געטרונקען, האט איינגענאסען נאך איינע און האט ווידער אויס געטרונקען.

— גאנץ גוטע שפירט, אויף מיין איד, גאר געראטען אין דער בעלהביתטע, חע חע!

— איז וואס? זאגט קארנפעלד, איז נאך אייך נאך סען איך אוועק פארען פון דאנען אן אבלה הייסט עס?

— אויף נאמנות, איך בין מאקע אין אנרויסע פערלעגענהייט וועגען אייך; דען איך וויל אייך ניט פערנארען און איך קען אייך ניט פערנארען....

דא האט ער פארשטעלט דיא אוינען מיטען האנד. האט זיך פערטראכט, האט גענומען גלעטען דיא בארד און ניט אנגעשרייא: וואוהל, וויא איך בין א איד!.... מיר איז ערשט אריין נעפאלען אין קאפף אפארטיע פאר אייך אוים דער וועלט! איהר וועט זיין גליקליך, אי זיא וועט זיין גליקליך.... א רערויף מעגען שוין נעהמען אביסיל בראנפען ער ניסט זיך איין אח טרינקט.

— נו נו, זאגט שוין מיר אמאל, זאגט קארנפעלד.

— מע זעהט מאקע בעשיינפערליך (שיינבארליך), אז עס איז מן השמים, זאגט שלמה אהרן; אט ערשט איז מיר אריינגעפאלען דער געדאנקען און עס איז שוין גוט. ווארום אייך געפעלט זיא.

— ווער איז זיא דאס?

— טאקע אט דיא ווייבעל, וואס איהר האט זיך נאך נעפרעגט ווענען איהר, אונזער בעלאכסניאטע.

קארנפעלד האט זיך פערטראכט. און שלמה אהרן האט דער ווילע גע־טרונקען.

— פון וואנען ווייסט איהר, אז זיא געפעלט מיר? פרעגט קארנפעלד נאך איינער פויזע.

— אהא! דאס דארפט איהר מיך שוין ניט פרעגען. הע, הע! דארויף בין איך איין אלטער הינער פרעסער...... איהר קוקט ניט, וואס מיין בארד איז גרא־לעך... . איך פארשטיי מיך אויף אזעלכע זאכען. איך האב געזעהן וואסערע אויגלעך איהר האט געווארפען אויף איהר...... און איהר האט נאך נעפרעגט ווענען איהר. הע, הע!

— מא זאגט זעה מיר, וואס און ווען איז מיט איהר?

— איך וועל אייך נאר ניכטס זאגען, זאגט שלמה אהרן זיך גלעטענדיג דעם בארד, דען איך וועל אייך ניכטס איינריידען. הערט, איהר האנדעלט ראס, וואס איהר זעהט; איהר פארשטייט צו ניין? איך בין באמת דער גרויסער עהרליכער מאן און איך וויל אייך נאר ניכט מנזם זיין, ווארום א ליגען איז ביי מיר דער טויט, בפועל ממש. לכן איז אזוי: א שעהנע איז זיא?

— אה, יא!.... זאגט קארנפעלד. אין איהר שעהנקייט זעהט זיך נאך מעהר ארויס דא ענטגעגען דיא שווארצע ווייבעל דיא געשטופעלטע, וואס דא דרייט זיך ארום. וויא דיא איז א מנובלת און איין עקעלהאפטע קאקעטקע, אזוי איז דיא שיין און ערענטליך:

— וויא געפינט איהר איהר כאראקטער? פרעגט שלמה אהרן.

— זיא איז א גוטעס ווייבעלע, שטיל, ארטיג. מען הערט פון איהר קיין הויך ווארט ניט, ניט וויא דיא שווארצוכע, וואס שוועבעל אה פעך איז אין איהר מויל. מיר דאכט, אז דער, וואס וועט זיין איהר מאן, וועט שוין קיין כיבוד הכבר ניט דארפען ליידען...... טפו! וואס פאר איין עקעלהאפטע פרויא דאס איז, בררר!

—נו און מכח נעלד, זאגט ווייטער שלמה אהרן, האב איך אייך נאר ניט וואס צו זאגען; דארויף האט זיא וועקסלען, וועט זיא אייך ווייזען. זיא האט א סך נעלד, אויסער וואס דיא אכסניא איז ב״ה א שפע ברכת ה׳. סינדער האט זיא נאר ניט. איהר זעהט דאך, זיא איז א בלום יונגעגד. דער מאן איז ביי איהר געשטארבען

ועקס מאַנאט נאָך דער חתונה דורך איין אונגליקספאל. און וועגען יחוס קענט
א הר זיך פארלאזען אייף מיר. זיא איז נעקנאָטען פון רבנים.

— זעהט איהר, נאך יחוס יאָג איך זיך ניט אזוי שטארק. דיא אלע מעלות
וואס איהר האט ערשט אויסגערעכענט, איז שוין גענוג פאר מיר. איהר קענט גיין
ריידען. און טאמער וועט זיא וועלען נאכפרעגען וועגען מיר, קען זיא ביי ר' שמערל
פיינגענבוים, וועלכער קומט דא אפט צו פארען, און ווייטער, איהר קענט דאך מיך
פון דער היים.—איך מיין, זאגט שלמה אהרן, אז זיא וועט זיך פארלאָזען אויף מיר,
ווייכע זיא קען מיך פאר איין עהרליכען מאן און איך קען דאך אייך פון דער היים,
אז איהר זייט א פיינער סוחר און נאך קיין ווייב האט איהר ניט הע, הע!

נאָך דעם געשפרעך האט שלמה אהרן אויסגעליידינט דעם קאראפינציק,
דען כאטש ער איז קיין שדכן ניט געוועזן, וויא ער האט אליין געזאגט, פון דעסט
וועגען האט ער געהאלטען פון ביטערן טראפען, וויא איין ווירקליכער שדכן. נאך
דעם איז ער אוועקגעגאנגען.

4.

אויף מארגען איז געקומען צו איהם שלמה אהרן מיט דער בשורה, אז דיא
דיא פארטיע גייט אהן.

— אהה, זאגט ער, זינד איך פיהר שידוכים, האב איך אזוי פיעל ניט געהאַ־
רעוועט, וויא אויף דעם, איך וועל אייך ניט כייקענען, געפעלען געפעהלט איהר איהר
זעהר, נאר זיא האט געזאגט, אז זיא איילט זיך ניט חתונה האבען, און זיא דארף
נאך פרעגען. דערצו האב איך דערגאנגען, אז צו איהר שדכענט זיך דא עפעס איין
אנדערער. וואס זאל איך מיט אייך א פולע ברייען? איך האב געהאט מיט איהר
צו זינגען און צו זאגען. איך האב געדארפט מיט איהר פריער ארבייטען צו מאכען
א רצון, זיא זאל וועלען חתונה האבען. נאך דעם האב איך געדארפט מאכען צו
אש אט דעם, וואס שדכענט זיך צו איהר. קורץ, עס איז מיר טרוקען געווארען
אין האלז ריידענדיג. נאר געקויבט איז גאט, אויסגעפיהרט, איצטער איז מיין עצה
הערר קארנפעלד, אויב איהר האט וואס נאך צו פרעגען, פרעגט נאך, און אויב
אייך געפעהלט, זעהט אויפשטעלען דיא חופה וואס גיכער; דען אז יענער וועט זיך
דערוויסען, וועט ער אונטערשיקען זיין שדכן און וועט איינוואַרפען אלעס, וואס איך
האב געבוים. אז איהר קענט נאר דיא שדכנים ניט וואסערע כלבים זיי זיינען. זיי

בנתה חח סותר, מיט זייערע צינג קעהרען זיי בערג, אט וויא איהר זעהם מיך א אידען. און ווייל איך בין איין עהרליכער מאן, רודפ׳ען זיי מיר עד חרמה, ה׳ ירוחם.

אזוי ריידענדיג איז ער ארויסגעגאנגען, האט אריינגעפיהרט רייזלען, וועלכע איז געווען זעהר פארשעמט און האט וויינינ גערעדט, נאר שלמה אהרן האט איהר שוין פארענטפערט און האט געזאגט, אז א פרוי וואס זשענירט זיך, איז אלע מאל איין ארענטליכע און א גוטע. מענדיל קארנפעלד׳ען איז דאס געפעלען געווען. שלמה אהרן האט איהר געזאגט, זיא זאל ווייזען דיא וועקסלען, וואס זיא האט. זיא האט געבראכט א פאר וועקסלען אויף 4300 רובל אויף פערשידענע מענשען, וועלכע, נאטירליך, קארנפעלד האט נים געקענט. ער איז געווען ענטציקט, אז ער קרינט אזא שיינע ווייבעל מיט אזוי פיעל געלד און ביי אזא גוטען געשעפט.

שלמה אהרן איז בעשטאנען דארויף, אז קיין תנאים זאל מען נים מאכען און מען זאל בעסער שטעלען באלד חופה. ביי א גרוש מיט איין אלמנה וואס דארף מען דיא צערעמאניע? און מיט דער חופה וואס זאל מען ווארטען? איהם האט ער איינגערוימט א סוד אין אויער, אז מען מוז זיך איילען מיט דער חופה און זעהן צו מאכען מיט ווייניגער טומעל, ווייל̇ע יענער וואס שדכענט זיך צו איהר קען שטערן דיא גאנצע זאך. קארנפעלד איז נים געווען דאגעגען, ווייל ער האט נעדארפט באלד אבפאהרען און צושטעלען דיא סחורה וואס ער האט געקויפט. רייזעל האט אפילו זעהר נים געוואלט זיך איילען מיט דער חופה, נאר שלמה אהרן האט נאסטאיעוועט און האט אויסגעפיהרט. מען האט פעסטגעזעצט דיא חופה זאל זיין איבערמארגען ביי דער נאכט.

דיא פאר טעג האט זיך קארנפעלד פון דעסטוועגען נים פערלאזען אויף שלמה אהרן אליין; ער האט געזעהן נאכצופרעגען, וואו ער האט נאר געקענט, ווענען דיא בעל אכסניה׳טע און ער האט בעקומען זעהר גוטע אויסקינפטע. ער האט געפרעגט ביי דעם בעל הבית פון דער הויז. דיזער האט גלייך פערשטאנען, אז דאס איז ווענען א שידוך, האט ער זעהר גוט גיענטפערט אין דער האפנונג, אז ווען זיא וועט טאן א גוטען שידוך איז ער זיכער אז זיינע דירה געלד וועט זיין אין גאנצען און וועט נאך ווען עס איז כאפען א נמיכות חסד אויך. ווייטער האט ער געפרעגט בייא נאך א פאר סלות, וועמען דיא בעל אכסניה׳טע איז געווען שול־דיג געלד, האבען זיי אויך גוט גיענטפערט אין דער האפנונג צו בעקומען זייערע חובות.

אצוי איז אלעס געגאנגען גליקליך.

אויף מארגען אויף דער נאכט זיינען די ארויסנעפאהרען אין א קרעצשמע אויסען שטאדט, האבען דארטען צוזאמענגערופען א מנין אידען מיט איינינע פרויע (דאס האט אזוי איינגעריכטעט שלמה אהרן, אום דער טומעל פון אכסניה זאל ניט שטערען דער צערעמאניע פון דער חופה, אבער אין דער מהאט האט ער גע־מיינט אז דיא בעקאנטע פרויען זאלען ניט שטערען דיא קאמעדיע, וואס ער וויל דא אויפפיהרען) אונטער דיא פרויען פערשטייט זיך שוין, איז געווען זלאטע מאר־ריאסע אויך; זיא האט געטראגען איין קלייד מיט רייזלען. מען האט גליך געמאכט דיא בעדעקענים. נאכדעם איז דיא כלה ארויסגעגאנגען אין איין צימער א ביסעל צו רעכט מאכען איהר טואלעט, באלד איז זיא ארויס צוריק, האט זיך געזעצט אויף איהר פלאץ, נאר אונטער דעם דעקטוך איז שוין ניט געווען דיא זעלבע וואס פריער. דיא ארומינע ווייבער האבען ניכטס בעמערקט.

מען האט געמאכט דיא חופה, נאכדעם איז געווען דיא חופה וועצערע, נאכ־הער איז צוגעגאנגען דיא גאנצע צערעמאניע, וויא ביי אידען פיהרט זיך. כלי זמר און טאנצען איז ניט געווען, דען ביי א גרוש מיט איין אכסנה מאכט מען ווייניג צערעמאניעס

אויף מארגען אין דער פריה האט דעם חתן געטראפען א דונער: מיט איהם האט זיך געטראפען דיא זעלבע סיבה, וואס מיט יעקב אבינו עליו השלום... ויהי בבקר—און עס איז געווען אין דער פריה, והנה היא זלאטע מאריאסע—אוי ווענה! עס איז נאר ניט רייזעל, עס איז נאר זלאטע מאריאסע! א שוידער איז איהם דורכ־געלאפען זיינע גליעדער. ער האט זיך אויסגעריבען דיא אויגען, פיליכט זעהט זיא ניט גוט—אוי וועה! דאס איז ניט דיא שיינע רייזעל, דאס איז דיא שווארצע גע־שטופעלטע זלאטע מיט דיא בלאע ליפען. ער איז געווארען גרין און געל פון וואוטה. ער איז גלייך ארויסגעלאפען פון צימער זוכען שלמה אהרן, דעם בעטרינער, וועל־כער האט איהם אזוי אויסגעלאכט, אבער דיעזער איז געווען קלינער וויא פרימער —ער איז שוין געווען איבער אלע בערג....ניטא שלמה אהרן, ניטא רייזעל—ער איז נאר געבליבען אליין מיט זיין טילאשקע. ברררר!

6.

זלאטע מאריאסע האט געוואלט מיט איהם וואס ריידען, ער איז אבער ארויס געלאפען, האט האסטיג פארמאכט דיא טיהר. ער איז געבליבען שטיין אין דרויסען א צומישטער; ער האט געשקריעט מיט דיא ציין; דער כעס האט אין איהם גע־ברענט, וויא א העלישער פייער.... אבער וואס קהוט מען? ער האט געוואלט

גלייך נעהמען א פוהר אח אוועקפאָהרען; אָבער ער קען דאָך ביי איהר דיא סחורה ניט לאָזען, וואָס ער האט דא אָנגעקויפט.—ער איז אוועקגעגאנגען צו פוס צוריק אין שטעטעל, אויף זיין קווארטיר האט געדונגען פוהרען און האט געהייסען פאקען דיא סחורה. ער איז אריין אין זיין נומער און האט נעקוקט דורך דאס פענסטער, וויא מען פאקט דיא סחורה, אָבער זיין הארץ איז געוועזען פול מיט גאל און דער קאָפּף איז ביי איהם געוועזען צומישט.—זלאטע מאריאסע איז דערווייל ניט געזעסען ליידיג זיא איז גלייך געקומען צו פאָהרען אהיים, האט זיך גאנץ גוט ארומגעוואשען, האט אנגעטאן איהר בעסטעס קלייד מיט צירונג וועלכע זיא האט געליהען, האט זיך אויסגעפוידערט און איז אריין צו איהם אין נומער.—מענדעל, וואס ביזטו אזוי צוטראגען? זאגט זיא צוגייענדיג צו איהם. און האט איהם אנגעקוקט זייער פרעך. ער האט איהר ניכטס געענטפערט.—וואס פאר א מאדנער מענש דאס איז חלעבען, זאגט זיא וויטער: פאר עטליכע שעה צוריק בין איך דאס איהם געוועזען אזוי ליעב און איצטער איז גאָר אנדערש...... וויא עס בייט זיך דאס ביי א מענשען דיא נאטור אויף נאמנות.

ער האט אויף איהר ניט א קוק געטאן. ער האט מעהר ניט געגעבען א שפיי אן א זייט און האט געשווינען.

— קום, מענדעל, טרינקען טעה, זאגט זיא קאלטבלוטיג; אהן שטייט שוין דער סאמאָוואר אויף'ן טיש.

— משה אהרן איז דא? פרעגט ער אהנע צו קוקען אויף איהר.

— אויף וואס דארפסטו משה אהרן'ען?

— איהם אויסצושלאָגען דיא ציינער, זאגט ער מיט א הייזעריגע שטימ...

— ער איז נאר ניט אזא נאר צו קומען אויף אזעלכע כבוד; ער איז דאך מיינער א ברודער. אזוי? ער איז אייערער א ברודער?

— געוויס, זאגט זיא מיט א ניפטיגען שמייכעל. דערפאר האט ער זיך גע-שטארעט מיט מיר צו שארען אזא ליבען מאן.... קום, מענדעל, פריהשטיקען.

— קומט צום רב גטן זיך, זאגט ער. איהר קוקענדיג גלייך אין דיא אויגען.

— דוא קאכסט פון זיך אליין, מענדעל, וואס דוא זאגסט דאס....אט וויא דיא שטוב וועט נעהמען טאנצען, אזוי וועל איך נעהמען פון דיר א גט.

ביי דיא ווערטער האט קאָרנפעלד גענומען ארומגיין איבער'ן צימער בעוועגט פון וואוטה. דיא אויגען האָבען געשפריצט פייער, דיא האר איז געוועזען צופודערט, האָט געבאלט דעם פויסט און זאָגט: אח, נזלנים!.... אזא בעטרינגעריי!.... אזא נידערטרעכטיגקייט!

— מען האט דאך דיך נאר ניט נענארט, זאגט זיא: מען האט דיך פריער נערעדט קאוונער בעל אכסניעטע און איך בין דאך קאוונער בעל אכסניעטע; דעם זעלבען פערמעגען, וואס מען האט דיר פריער פארגעשטעלט, האב איך אויך. דיא משפחה איז דיא זעלבע, דען זיא איז מיינע א פלימעניצע, דער אונטערשיעד איז מעהר ניט דער, איך קען זיין דיין ווייב און רייזעל ניט, ווילע פערשטייסטו מיך זיא האט א מאן.

— אזא העלישע קאמעדיע האט מען דאס מיט מיר געשפילט!

— מיין ליבער מאן, וואס טהוט מען ניט אויס ליבע? זאגט זיא זיך צוזוד־קענדיג צו איהם......

— אוועק פון מיינע אויגען! האט ער א געשריי געטאהן און איז ארויסגע־גאנגען.

ער האט אטפראוועט זיינע סחורה און איז אוועקגעפאהרען.

5.

זלאטע מאריאסע האט זיך דערויף ניט גערינכט. זיא האט גערעכענט, פיע־לייכט וועט ער פון אנפאנג ניט צופרידען זיין; אבער עס וועט ניט לאנג דויערן, און עס וועט זיך איבערדרייען. ערשט ער וויל איהר ניט הערען און ניט זעהן—ער איז אוועקגעפאהרען.

עס איז פאראיבערגעלאפען א וואך צייט—ער איז ניטא; צווי וואכען, דריי וואכען, א חודש—ער איז ניטא; עס איז אוועק צוויי חדשים, דריי חדשים—עס איז פון איהם קיין ידיעה ניטא. זלאטע איז געווען אין פערצווייפלונג. וואס טהוט מען, אז ער ווארפט איהר אוועק און זיא בלייבט איין ענונה? א, דאס איז נאך ערגער, וויא צו זיצען אן א מאן.... שלעכט! איהר ברודער שלמה אהרן האט אפילו גע־שריבען איינינע בריעף—עס איז וואר אבער אלעס אומזאנסט. זלאטע האט גע־ברענט וויא א פייער אי פון כעס אי פון פערדרוס. דערצו האט זיא געהאט נאך אנדערע זאכען. איהר געשעפט איז געגאנגען שלעכט, חובות האט זיא געהאט אויף זיך פיעל, דעם בעל הבית קומט שוין פאר איינינע חדשים דירה געלד. זיא האט געמיינט, דער מאן וועט דעקען איהרע שולדען — ערשט פון אלע האפנונגען האט זיך אויסגעלאזען ווינד און רויך. זיא איז געווען, וויא מיר ווייסען א בייזע פרויא. זיא פלעגט איהם שילטען און זידלען—אבער וואס העלפט עס? אז ער איז ניטא דערבייא און הערט איהר ניט.

מענדל קאַרנפעלד האָט אָבער ניט געמיינט, איהר אוועק צו וואַרפען. לו־פען קען נאָר דער יעניגער, וועלכע איז פרייא פון געשעפטען און פאַר וועלכען עס איז אלץ איינס דא צו זיין אָדער ערגעץ אַנדערש וואו; אבער דער, וועלכער איז צוגעבונדען צו אַנגעשעפט, קען זיך פון אָרט ניט ריהרען. אזויא איז געווען מיט אונזער קאַרנפעלד; ער האט ניט געקענט אוועק פאהרען: ער האט נאר געזוכט מיטלען, וויא פון איהר לויז צו ווערען: אבער זלאַטע איז ניט געווען פון די פרויען וועלכע לאָזען זיך האַנדלען.

ענדליך אין דרייא מאנאטען ארום איז ער געקומען צו פאהרען, ערשטען גע־שעפטס האלבער, ווײלע דא איז געווען אפלאץ, וואו ער קען מאכען גוטע געשעפ־טען, און צווייטען צו זעהען, וויא עס איז מיט זיין ווייב צו גטן זיך.

וויא זלאַטע האָט איהם דערזעהען דורך דעם פענסטער, צופאָהרענדיג, האָט זיא אנגעשרייא געטאָן: אָט איז ער מיין גזלן! – אָ איך וועל איהם צו דראַפען די צורה!.... איך וועל איהם איין האאר אין באָרד ניט לאָזען דעם טריפניאַק!....

שלמה אהרן איז אבער געווען דערבייא, האט ער איהר אננעזאגט, אז פון אנפאנג זאלל זיא אלץ פּרובירען מיט גוטען. ער איז ארויס געגאנגען דורך א הינטער טהיר.

וויא מענדל קארנפעלד איז אריין אין שטוב, גיים איהם זלאַטע ענטגעגנען און זאגט: וואס מאכסט דוא, מענדל? פאר וואס האָסטו מיר קיין בריעף ניט געשריעבען? איך בין דאָך געווען אומרוהיג.

— איך האָב מיט דיר קיין געשעפטען ניט, זאָגט ער: קורץ, איך בין געקר־מען אהער דיר צו-געבען גט.

— הער אויף די נאַרישקייט זאָגט זיא, קיין גט וועל איך ניט נעהמען, און עס איז ניטאָ וועגען דעם וואָס צוא ריידען.

— דוא וועסט בייא מיר נעהמען גט, ארצעזוּתניצע! האָט ער אנגעהויבען מיט בייזען.

— גט וועל איך דיר געבען!.... אז ניט זוכה וועסטו בייא מיר זיין! האָט זיא אָנגעהויבען אויף איהר טאָן. זיא איז געוואָרען גרין פון וואוטה, סם האט זיך בעוויזען אויף איהרע בלאָע ליפען.

— גט, גט! שרייט ער קלאַפענדיג אן טיש.

— גטלעך ווילט זיך דיר, טרייפענער ביין, דוא זאלסט קענען געהמען אמיי־רעל עפעס אשווארץ יאהר און לעבען אגוטען טאג.... ניין! טויזענד מאל ניין!

זאָגטע מאַריאַסע איז נאָך ניט אַזאַ נאַר.... כל זמן דיא קאָפּף איז אויף מיינע פּלייצעס, וועט דאָס ניט זיין!

— איך וועל מיט דיר ניט לעבען, זאָגט ער.

— דו וועסט לעבען, מענדקע!.. איך וועל דיר מאַכען אַ לעבען, אַז דירוועט פינסטער און ביטער זיין, וויא איך בין אַאידישע טאָכטער!.... איך וועל דיר מאַ־כען אַ־לעבען, אַז דו וועסט בייא מיר פאַרשפּאָרען חבוט הקבר מיט'ן גיהינם אין איינעם.... אַבער געטלעך וועט ניט אַריין!.... זאָג מיר, טרייפנאַק, וואו האַסטו זיך דאָס אַוועק געדרייט אין אַללע שוואַרציאָהרען אויף דרייא חדשים און מיר האָסטו ניט געלאָזען אַקאָפּייקע אויף דער הוצאה, הא?

— דיר גיב איך אויף דער הוצאה ניט.

— מיר וועסטו אויף דער הוצאה געבען!.... מיר וועסטו קיין מזונות ניט געבען!.... דו וועסט אפילו געבען פאַר מיינע קינדער אויך.... ניסקאַסע!

— דו האָסט דען קינדער? פרעגט ער נאָך מעהר אויפגערעגט.

— וואָס דען מיינסטו, איך בין אַבעזזעטניצע? וואָס? בייא איהם איז נאָך ניט אָנגעלייגט, בייא דעם טרייפנאַק!.... בייא לייטען אַז מען האָט קיין קינדער ניט, פאָהרט מען צו גוטע אידען (להבדיל) צו מכשפים עס קאָסט געלד,— און דאָ האָב איך איהם געבראַכט פינף קינדערלעך, זאָלען געזונד זיין.... איהם האָט דאָס אַקאָפּיקע ניט געקאָסט.... אָנגעקומען אָן מיה און אָן מאַטערנעס.... מעהר ניט, וואָס ער דאַרף זייא בעקליידען, בעניי'ען, געבען עסען און צאָהלען שכר למוד, ווייטער נאָר ניסט.... און בייא איהם איז דאָס ניט אָנגעלייגט. דאַכט זיך, אַזאַ ווייב וויא איך, דאַרף מען אַרום טראָגען אויף דיא הענד; דען איך בין ניט גלייך צוא אַנדערע ווייבער, וואָס דאַרפען זיך קורירען אום צו האָבען קינדער.... איך קען האָבען אַללע נייען חדשים, און מיט דעם אויבערסטענס הילף, נאָך צווייא אויף אַ מאָל אויך; דען מיין יאַסינקען מיט מיין ציפינקען האָב איך געהאַט אַצווילינג ביז הונדערט און צוואַנציג יאָהר,— נאָר בייא אַזאַ אַפּיקורים בעטרעפט דאָס נאָר נישט.

— איך וויל דיך ניט קענען מיט דיינע קינדער צחאַטען, זאָגט ער, און האָט זיך געלאָזט אַרויס ניין פון שטוב.

— דו וועסט געבען וויא אַטאַטע! שרייט זיא: דו וועסט נאָך צאָהלען דירה געלד און מיינע חובות אויך. דערויף ביזטו מיין מאַן!.... קינדער! קומט אַהער, אָט איז אייער טאַטע, בעט בייא איהם קליידלעך.... ער וועט אייך שוין געבען.—

קארנפעלד איז צונעגאנגנען צום טהיר ארויס צו גיין, וענען איהם בעפאלען עטליכע קינדער נאקעטע בארוועסע. האבען איהם גענומען צופען פאר די פאלעס אונ שרייען: מאמע, קויף מיר שטיוועלעך.... קויף מיר אקליידעל.... קויף מיר א מאנטעלע.... מאמע, דער רבי בעט געלד....

דער ווייל איז אריין נעגאנגען דער בעל הבית אונ האט געבעטען דירה-געלד. ס זענען ארויף געקומען נאך אפאר מלוות האבען געשטראסעט, אז אויב מען וועט זייא ניט בעצאהלען, וועלען זייא אפיסעווען די אימוסצעסטווע. קארנפעלד איז געווארען א צומיסטער.... ער איז געלאפען צוריק, איז אריין אין זיין צימער האט פערשפארט די טהיר פון אינוויינג אונ איז ארויס דורך דעם פענסטער; מיט זייטינע געסלעך איז ער געקומען אויפען מארק פערשוויצטער הייט, האט גענומען אפוהר אונ איז אוועק געפאהרען.

— נו, זאגט ער זיך אויסווישענדיג די שוויים פון געזיכט: נו האט מיר דער שלמה ארקע אויס געהאקט אשידוך, אז פערדאמט זאל ער ווערן, דער יונגאין.... גנו! א ווייב אמנוולת, אבראנד, בעפאללען מיט קינדער, פערזונקען אין חובות.... אונ קיין גט נעהמט זיא ניט! וואס טהוט מען פאהרט?.... נאר עס קען דאך אזוי ניט בלייבען.... איך מ'ז פון איהר לויז ווערן!.... יע, איך וועל פון איהר לויז ווערן!

די פוהר איז אוועק.

ז.

עס איז פאראיבערגעלאפען דרייא וואכען זייט דער אבענבעשריעבענע בעגעבענהייט. עס איז פרייטאג נאך האלבען טאג. זלאטע מאריאסע שטייט אין קיך אונ מאכט שבת פאר די אורחים, וועלכע זענען דעם מאל אנגעפאהרען. זיא איז זעהר בעשעפטינט, פערשוויצט אונ דערהיטצט פון אויווען, איינגעשמוצט אין שאזע און אין רויך, אויך אין שמאלץ אונ אין שאלעכטס פון קארטאפעל. זיא שרייט און יארעמט אויף די דינסטמאד, וועלכע איז אויך אזויא בעשעפטינט וויא זיא. עס האט זיך ערסט געטראפען איין אונגליק, זאל דאס ניט טרעפען קיין אידישע לייב: עס האט זיך אויסגעקעהרט דיא קענדעל מיט מילך און עס האט זיך אונטערגעגאסען אונטערן ציטעס

— אי! אקלאג איז מיר ניט געשעהען! שרייט זלאטע ברעכענדיג די הענד; דוא תאסט דאך מיר איבערגעפיהרט אי די מילך אי דעם ציטעס, טרייפניצע!

— דוא זאלסט בייא מיר קיין קשיות נים פרעגען, דו אפיקורוס איינער.... מיר האבין אחרם דרבינו גרשון.

— איצטער איז שוין נאך דעם אלף החמישי, זאגט קארנפעלד שמייכלענד און דער חרם איז שוין נים גילטיג.

דא האט זיך דער רב פערטראכט, האט זיך גענומען קראצי, דיא פאה און רעט פאר זיך: פון דיא איצטיגע יונגאצעס איז נים אויס צו האלטען: אויף אלץ האבען זייא צוא ענטפערען. נאך דעם זאגט ער הרך:

— דוא זאללסט וויסען, יונגאץ, אז מיר זעננען דיך דורפין מיט דינא דמלכותא: דערפאר אגרויסער שטראף.

— דאס איז אנעקעכטער, רבי: דיא ערסטע חופה איז געווען אן אהרשאה, און דער זאקאן פריזנייעט נים מיין ערסטע ווייב.

דא איז דער רב געווארען העכסט אין כעס, ער האט גענומען ציטערן פאר וואוטה און האט גענומען שרייען מיט אהייזעריגע שטימע; אבער בייא אונז אידן איז דיא חופה אחופה!...... אב מאן אזא נבלה בישראל...... נעמען צוויא ווייבער!...... נאר דאס קען נים זיין, און דאס טאר נים זיין. דוא מוזט איין ווייב גטן.

— וועלבע איך וויל? פרעגט קארנפעלד.

— ניין, דיא אנדערע. וויילע דוא האסט איהר גענומען באיסור.

— אויב זיא וועט נעמען גט, בין איך בערייט צו טאן על פי דין, און אויב זיא וויל נים, וועל איך איר נים גטן.

— וויא? מיך גטן? האט גענומען שרייען דיא יונגע ווייבעל. איך וויל נימו וואס עפעס מיך גטן און נים איר?...... איך וועל אייך זים לייקענען, רבי, אז מיין מאן האט מיך אזויא אבגענארט און פאר פיהרט אזא שקאנדאל, וויל איך מיט איהם נים לעבען און וויל אים נים האבען פאר אמאן...... נאר בעליידיגען מיך, דאס קען איך נים פערטראגען...... דאס נים! אויב גטן איז ביידען, אבער בזיונות האבען איך אליין — וויל איך נים.

— דאס איז זיא אפילו גערעכט, האבען זיך אבגערופען איינינע.

— נו אסוף זאגט דער רב: ער זאל גטן ביידען. און נאך דעם קען ער זיך נעמען וועמען ער וועט וועלען.

— איך נים, זאגט דיא יונגע ווייביל, איך וויל נים האבין אזא מאן.

— רבוני, רופט זיך אב זלאטע מאריאסע: איהר זאלט הייסען מיין מאן, אז ואף דעם גט זאל ער מיך ווידער נעהמען.

— איהר זאלט איהם נייטען, זאגט נפתל דער קצב, ער מוז איהר נעהמען.

— נייטען, ניט אנדערם נייטען! רופען זיך אָב איינינע.

— און אויב ניט, רבי, זאלט איהר איהם אסרן, ער זאל צייט לעבען ניט חתונה האבען, זאגט ווייטער נפתל.

— א, אָט דאס איז אחכמה, וויא איך בין אאיד, זאגט תודרום דער שמש. א יונגאץ איין אפיקורס דארף מען אן רייבין דעם נאָז.

— עס וועט איהם קומען כשר דעם הולטייא אויף מיינע אידישע נאמנות זאגט שרה גנענדיל דיא נבאיטע.

— שטיל, שטיל, זאָגט דער רב, איך וויים וואס איך האב צו טאן. וואו איז דער סופר?

— מען האט גלייך נעבראכט דעם סופר. דער רב האט איהם נעהייסען שרייבען צווייא גטין, פריער פאר דיא עלטערע און נאכדעם פאר דיא איננע־רע כסדר.

דער סופר האָט נענומען שרייבען דעם גט פריער פאר זלאטע מאריאסען, דיעזע איז נעווען צופרידען, וואס עס האָט זיך אזוי אויסגעלאָזען, וואס דער רב האָט זיך אזוי אָננענומען פאר איהר. זיא האָט נעזעהן, אז אלץ גייט נאָך איהר וואונש, ערשטען וואס איהר מאן פיהרט דאָ גאָר ניט אוים ביי דעם שווינדעל, אָט מוז ער גט'ן דיא יונגע ווייבעל, צווייטענס וועט ער דיא ווייבעל ניט קענען נעהמען, וויל זיא וויל ניט אזא יונגאץ; און דריטענס וועט ער איהר מוזען נעמען צוריק, ווייל דער רב וועט איהם נויטען דערצו און אלע האלטען דאָך פאר איהר.

דער סופר האָט אבנעשריבען דעם ערשטען גט פאר זלאטען, דער רב האט אבנעפראוועט דיא צערעמאָניע וויא עס געהערט צו זיין און מענדיל קאָרנפעלד האָט מיט מזל אָבנענט זלאטע מאריאסען.

— שרייבט איצטער דעם אנדער גט, זאָגט דער רב צום סופר.

— ר' סופר, רופט זיך אָב דיא יונגע ווייבעל צו יעקב משה'ן: איך קען אייך פארשפאָרען איין ארבייט. פאר מיר איז ניט נייטיג צו שרייבען.

— וואָס עפעס ניט שרייבען! שרייט דער רב, שרייבט, איך הייס.

— עס איז איבעריג דיא ארבייט, זאג איך אייך, רבי, זאגט דיא יונגע ווייבעל און מיט דיא רייד האָט זיא אראָבגעוואָרפען פון זיך איהר פאציילע, מיט וועלכע זיא איז נעווען צוגעדעקט, דעם פארוק, דעם פאלטא. פלוצלונג איז געבליבען שטיין פאר דעם רב און פאר דיא גאנצע טאָלפא א יונגער בחור אין א ראָק, ועפס הייזען

אלע זיינען געבליבען שטיין פערבליפט, מיט אָפענע מיילער, מיט אויסגע־שטאַרצטע אויגען, איינינע האָבען זיך גענומען אויסרייבען דיא אויגען. צו דוכט זיך זיי דאס ניט אָב. זיי קוקען זיך אראָב אין גרעסטען ערשטוינען.

— וואָ—וואָ—וואס איז דאס—דאס? האט דער רב גענומען שטאמלען און זיך ארומקוקען.

— נאָר נישט, רבי, זאגט דער ערשט־געוואָרענער יונגער מענש. איהר זעהט דאָך איך בין א אינגעל.

— און דוא ביזט נאָר גיט קיין ווייבעל?

דער בחור האָט א שמייכעל געטאָן.

— אזוי! זאגט דער רב, האט מען דאס מיר אויסגעלאַכט!

— וויא? רבי, זאגט קאַרנפעלד, וואָלט אייך געווען בעסער, אז איך וואָלט טאקע גענומען נאך א ווייב, און טאקע עובר זיין דעם חרב דרבינו גרשון? איהר זאלט וויסען רבי, אז איך בין א איד, און מהו ניכטס וואס ניט רעכט איז.

— טא וואס דען איז דא פאר א מעשה?

— גאנץ איינפאך. דא איז געווען א שווינדעל פאר א שווינדעל. מען האט מיך אריינגעפיהרט אין א צרה און איצטער בין איך פון דער צרה לויז געווארען.

— אה, אה! האבען אלע אויסגעשריען אין פערוואונדערונג.

קאַרנפעלד מיט דעם אינגעל זיינען גלייך אוועקגעגאנגען. דיא טאלפא איז זיך אויך ביסלעכווייז פאנאַנדער געגאנגען. דער רב איז געבליבען זיצען פערבליפט. זלאטע מאריאסען האט מען קוים א לעבעדיגע אוועקגעפיהרט א היים. זיא האט זיך געפיהלט קראנק. פרומע ווייבער האבען זיך אוועקגעזעצט נעבען איהר בעטעל, האבען איהר געהאלפען זיפצען און אָכצען און האבען איהר געטרייסט, אז דער לע־בענדיגער וועט צוזעהן איהר צער, וועט איהר טרייסטען מיט א בעשערטען, א גאטס־פארכטיגען אידען און דעם רשע וועט גאט בעצאָהלען אויף דער וועלט.

ע נ ד ע.

אחשורוש

אָפּערא פון א. גאָלדפאַדען.

אינהאַלטס פערציייכנים

1 אויפצוג ביים קעניג.
2 האָפּראַמען ביי דער קעניגין.
3 אסתר'ס קרוינונג.
4 אסתר'ס סאָלאָ.
5 האָכצייט פּאַראַדע ביי דער קע־ניגין.
6 יענקעלע געהט אין שוהל אריין,
7 קלאַגע ליעד פון מרדכי.
8 געבעט ליעד אין שוהל.
9 קעניגין אסתר'ס ביטע.
10 אסתר'ס פאָדערונג ביים קעניג.
11 כאָהר: שטערען־זעהער.
12 שטערען־זעהער'ס סאָלאָ.
13 קעניגין זאָגט אויס דאס זי איז א אידין.
14 קופּלעט פון המן'ס אינגסטען זוהן.
15 דועט—מרדכי און אסתר.

בליהמעלע

אָפּערא פון זיגמונד מאָגולעסקאָ.

אינהאַלטס פערציייכנים

1 מיר גראַטולירען.
2 חתן כלה, מזל טוב.
3 קום דועט.
4 געזעגענען זיך.
5 די וועטטע.
6 מן המצר.
7 די פערהאַפטונג.
8 משוגענע ליעד.
9 דער מאַסקען־באַלל.
10 די אַראַבער.
11 די יאַפּאַנעזער.
12 דאס טויבען פּאָאָר.
13 איין ציגיינער כאָר.
14 פינאַל.

שעהנע מרים

פון זיגמונד מאָגולעסקאָ, אַראַנזשירט ביי ה. א. רוססאָטטאָ.

אינהאַלטס פערציייכנים

1 דאַס פּעקעלע.
2 סאַבאַסטיא סאָלאָ.
3 די קינדערלאך.
4 מאַרטש.
5 עד מתי.
6 פינאַל.

ציון אלבום פון ה׳ א. רוססאָטטאָ.

אינהאַלטס פערצייכנים

1 התקוה.
2 דאָרט וואו די צעדער.
(מקום שם ארזים).
3 קדימה.
4 נָס ציונה.
5 בארץ אבותי.
6 אם אשכחך.
7 משאת כפי.
8 ציון.
9 וואו איז מיין היים.
10 ברודער ישראליק.

מלכה שבא אָפּעראָ פון יוסף ברוידאָ

אינהאַלטס פערצייכנים

1 שלאָף באַלעט.
2 מאַרטש פון מלכה שבא.
3 שלמה המלך׳ס צואה.
4 גוטער ברודער, נישט געכאַפּט.
5 מען וועט דיר קיין זאַך מיטגעבען.
אין קבר.

שלמה המלך פון זיגמונד מאָגולעסקאָ.

אינהאַלטס פערצייכנים

1 טריאומף־צוג צום קעניג.
2 דועט שלמה און שולמית.
3 די פאַסטוכער געזאַנג.
4 די ליעבע.
5 קאָמישער געזאַנג און טאַנץ.
6 די דרשה.
7 קאָמישער קופּלעט.
8 די ליעבע פון ציון.
9 שולמית פּלאָנעז.
10 די פאַסטוכער.
11 ראָמאַן בעגריסונג.
12 ענדע צווייטער אקט.
13 די מיידלאַך און די פאַסטוכער.
14 טייוועל סצענע.
15 שלמה המלך׳ס סאָלאָ.
16 אני שלמה, איך בין געווען גרויס.
17 שולמית סאָלאָ.

א פּאָטפּורי און סעלעקשאָן

פון פערשיעדענע 12 אידישע בעוואוסטע מעלאָדיען, פון די בעסטע פער־פאַסערס: גאָלדפאַדען, מאָגולעסקאָ, א. ז. וו., אַראַנזשירט פון הערר א. רוסאָטטאָ.

היברו פּאָבלישינג קאָ., 83־85 קאַנאַל סט., ניו יאָרק.

יוסף מיט די ברידער אפערא פון י. לאטיינער.

אינהאלטס פערצייכנים

1 ערשטער פאסטובער כאהר.
2 כאר אין יהודה, סאלא.
3 וואנדרערער געזאנג.
4 אל רחום.
5 טערקישער כאר.
6 כאר און יעקב, סאלא.
7 יעקב, סאלא: „אך, וואו ביזטו?"
8 יוסף, סאלא.
9 יוסף אין קערקער.
10 בנימין, סאלא: „עס לעבט איין קעניג.

מאן און ווייב אפערעטטא פון ז. מאגולעסקא און ל. פרידזעל

אינהאלטס פערצייכנים

1 פעטער מלך.
2 אי, לו, לו.
3 מלך און מלכה.
4 מאן און ווייב.
5 טאטע מאמע מזל טוב.

יציאת מצרים

אפערא פון פראפעסאר הורוויץ, מוזיק פון פערלמוטער און וואהל.

אינהאלטס פערצייכנים

1 די נבואה.
2 חתונה האבען.
3 דאס גלות ליעד.
4 דער שטעקען.
5 צרות איז קיין דאגה נים.
6 עשר מכות כאר.
7 יציאת מצרים מארטש.

שארקאנסקים אפעראם כל נדרי און ונתנה תוקף

מוזיק פון ל. פרידזעל.

1 כל נדרי | 2 יזכור | 3 דאס קייטעלע | 4 ונתנה תוקף

היברו פאבלישינג קא., 83-85 קאנאל סט., ניו יארק.

1טע סעריע.

20 שטיקער מוזיק פיר פּיאנאָ

ענטהאלט ביז 30 אידישע ליעדער און מעלאָדיען פון די בעסטע אידישע פּערפאָסערס.

אינהאלטס פערצייכנים:

1 חתקוה און דאָרט וואו די צעדער.
2 אלי אלי למה עזבתנו.
3 יזכור
4 צוויי תנאים, 6 ליעדער
5 בר כוכבא: דאס פּאסטוכעל, וועכטער ליעד, דער שטילער מארטש.
6 אידישער מאַרטירער
7 כוזרי מארטש
8 שטעה אויף, מיין פאָלק!
9 שבת האלטען
10 דאס קייטעלע.
11 כל נדרי, אָפּערא פּרידזעל
12 שלאָף באלעט (מלכה שבא)
13 מאַרטש מלכה שבא
14 שלמה המלך׳ס צוואה
15 ענינו ביום צרותינו.
16 מען וועט דיר קיין זאַך ניט מיטגעבען אין קבר
17 דאס תהילים׳ל.
18 סקארבאָווע נגונים—והכהנים, ברכו, קדיש פאר נעילה, טל.
19 מאַגולעסקאָ׳ס מארטש פון דער עקידה
20 אידישער טרויער־מאַרטש נאָך די הרוגים פון קישינעוו.

רעגולאַר פּרייז 5 דאל. — פּרעמיום פּרייז 1 דאל.

(שיקען נאָך דער קאַנטרי 25 סענט עקסטרא).

4טע סעריע

45 נומערען מוזיק פיר פּיאַנא

פערפאַסט פון 3 אידישע גדולים: אברהם גאלדפאדען ז"ל, מאררים ראזענפעלד און זיגמונד מאגולעסקא.

23 ליעדער פיר פּיאַנא פון דער בעוואוסטער אפּערא

שולמית

פון אברהם גאלדפאדען.

אינהאלטס פערצייכנים.

חיברו פּאָבלישינג קאָ., 83־85 קאנאל סט., ניו יאָרק.

5 ליעדער פון מאָררים ראזענפעלד'ס

פיר פיאַנאָ און געזאַנג, אראַנזשירט פון ה׳ א. רוססאָטטאָ.

1 אברהם'לע.
2 אחדות.
3 א איד בין איך.
4 ארבייטער ראָמאַן.
5 אלול מעלאָדיען.

17 ליעדער פיר פיאַנאָ פון דער בעריהמטער אָפּעראַ
שלמה המלך

פון זיגמונד מאָגולעסקאָ.

אינהאַלטס פערצייכניס

1 טריאומף־צוג צום קעניג.
2 דועט שלמה און שולמית.
3 די פּאַסטוכער געזאַנג.
4 די ליעבע.
5 קאָמישער געזאַנג און טאַנץ.
6 די דרשה.
7 קאָמישער קופּלעט.
8 די ליעבע פון ציון.
9 שולמית פּאַלאָנעז.
10 די פּאַסטוכער.
11 ראָמאַן בעגריסונג.
12 ענדע צווייטער אקט.
13 די מיידלאַך און די פּאַסטוכער.
14 טייוועל סצענע.
15 שלמה המלך'ס סאָלאָ.
16 אני שלמה, איך בין געוועזן גרויס.
17 שולמית סאָלאָ.

רעגולאַר פּרייז $5.75 — פּרעמיום פּרייז 1 דאלאַר.

שיקען נאָך דער קאַנטרי 25 סענט עקסטרא.

היברו פּאַבלישינג קאָ., 83־85 קאַנאַל סט., ניו יאָרק.

צווייטע

מאנאטליכע פרעמיום

פון די היברו פאבלישינג קאָ., 83-85 קאנאל סט., ניו יאָרק

הערמאלין'ס זשורנאליסטישע שריפטען (עדיטאָריאלס)

אַן אויסוואהל פון די בעסטע ציימונגס אַרטיקלען, וועלכע מר. הערמאַלין האָט געשריעבען אין די לעצטע עטליכע יאָהר.

הערמאַלין'ס „זשורנאַליסטישע שריפטען" זיינען זעהר אינטערעסאַנט און בעלעהרענד, און יעדער איינער דאַרף עס נימ פערפעהלען צו לעזען.
הערמאַלין'ס „זשורנאַליסטישע שריפטען" זיינען איינגעטהיילט אין פינף אָבטהיילונגען און בעהאַנדלען די פאָלגענדע געגענשטענדע.

אידען און אידישקייט.

פרויען און מענש.

עלטערן און קינדער.

איבער דעם מענשען'ס אויפפיהרונג.

דאָס לעבען אין בילדער.

הערמאַלין'ס „זשורנאַליסטישע שריפטען" ענטהאַלט 510 זייטען און איז זעהר שעהן געדרוקט און פיין געבונדען.

רעגולאַר פרייז 1 דאָלאַר; פרעמיום פרייז בלויז 40 סענט.

(פּאָרטאָ 15ס. עקסטרא).

צווייטע

מאָנאַטליכע פּרעמיום

פון די היברו פּאבלישינג קאָ., 83-85 קאנאל סט., ניו יאָרק

גאַבריעלא ד'אַנונציא'ס

ערצעהלונגען

איבערזעצט אין אידיש פון מ. זילבערמאַן.

גאַבריעלאַ ד'אַנונציאָ איז דער גרעסטער רעאַליסטישער שרייבער פון איטאַליען און זיינע ווערק זיינען איבערזעצט געוואָרען אין אַלע אייראָ־פּעאישע שפּראַכען, אין אייניגע לענדער זיינען מאַנכע פון זיינע ווערק פערבאָטען געוואָרען צו דרוקען, ווייל זיי זיינען זעהר רעאַליסטיש גע־שריעבען.

„גאַבריעלא ד'אַנונציא'ס ערצעהלונגען", וועלכע מיר האָבען יעצט ארויסגעגעבען ענטהאַלט די פאָלגענדע צעהן ערצעהלונגען, וועלכע זיינען די בעסטע וואָס ער האָט געשאַפען, נעמליך:

1 די אלמנה.	6 אַן אידיליא.
2 אונטער'ן רעגען.	7 ארסאָלא.
3 סינאָר פּעפּאָ.	8 דער איבערשיפּער.
4 טאָטאָ.	9 מונזשיא.
5 עפּיסקאָפּאָ.	10 אַננא'ס לעבען.

דאָס בוך איז שעהן געדרוקט און פּראַכטפאָל געבונדען.

רעגולאַר פּרייז 50 סענט; פּרעמיום פּרייז 25 סענט.

(פּאָרטאָ 7ס. עקסטרא).

צווייטע

מאנאטליכע פרעמיום

פון די היברו פאבלישינג קאָ., 83-85 קאנאל סט., ניו יאָרק

גלות מאָסקוואַ

פון נ. מ. שייקעוויטש (שמ"ר)

אַ אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישען לעבען אין רוסלאַנד אין וועלכען עס איז דורכגעפלאָכטען אַלע אידישע צרות און פּאגראָמען וואָס די רוסישע אידען האָבען אין די לעצטע יאָהרען דורכגעמאַכט, ענטהאַלט 1600 זייטען און איז פיין געבונדען.

רעגולאַר פּרייז $2.00 ; פּרעמיום פּרייז 75 סענט.

(פּאָרטאָ 30ס. עקסטרא).

די שעהנע אראבעללא

פון קאַטול מענדעס.

אַן אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן, וועלכער שילדערט ווילדע האַנדלונגען און אויפרעגענדע סצענעס צווישען פערליעבטע און ווי ווייט ליעבע קען אַמאָל פיהרען צו ערניעדערונג און פערדאָרבענהייט.

רעגולאַר פּרייז פיר געבונדען 40 ס. ; פּרעמיום פּרייז 20 ס.

(פּאָרטאָ 8ס. עקסטרא).

די אימיגראנטען

פון לעאָן קאָברין.

אַ ראָמאַן אויס דעם לעבען פון די אידישע אימיגראַנטען אין אַמעריקאַ, דער שווערער שטריט וואָס אימיגראַנטען האָבען צו פיהרען אין דיעזער לאַנד פאַר זייער עקזיסטענץ ווערט מיט ברענענדע פאַרבען מייסטערהאַפט געשילדערט.

רעגולאַר פּרייז פיר געבונדען 50 ס. ; פּרעמיום פּרייז 25 ס.

(פּאָרטאָ 9 סענט עקסטראַ).

היסטאָריע און ביאָגראפיע

ווייסט איהר דעם חילוק צווישען היסטאָריע און ביאָגראפיע? איהר מעגט עס הערען צום ערשטען מאָל אין צוויי שורות:

„היסטאָריע איז די ביאָגראפיע פון א גאנצען נאציאָן; ביאָגראפיע איז די היסטאָריע פון איין מענשען".

היסטאָריע איז די לעבענ'ס בעשרייבונג פון א פאָלק, און וועלכע פאָלק'ס געשיכטע אויף דער וועלט קען זיך מעסטען מיט דעם אידען'ס רייכסטע היס־טאָריע דער וועלט וואָס האָט זיך אָנגעפאנגען מיט דעם אָנפאנג פון דער וועלטס היסטאָריע? וועמעס געשיכטע איז נאָך מעהר אינטערעסאנט פאר די געשיכטע פון אידישען פאָלק, אין וועלכע עס געפינען זיך באַלזאמירט די פרעכטיגע גייסטיגע געדאנקען פון ישראל'ס אונשטערבליכע אָדלערס, וועל־כע האָבען געלייגט דעם פונדאמענט פון ציוויליזאציאָן פיר אַלע צייטען און אַלע דורות?

אָבער אונזער פאָלשטענדיגע אידישע היסטאָריע האָט ביז די לעצטע צייט ניט געקענט גרייכען די גרויסע מאסע פון אידישען פאָלק, און דער אי־דישער דיינקער האָט געפרעגט מיט א זיפץ: פארוואס??? וואָרום זאָל דער איד ניט זיין בעקאנט מיט די וואונדערבארע היסטאָריע פון זיין פאָלק ווען ער איז געזעסען אויפ'ן טהראָן און אין גלות, אין פרייהייט און אין קייטען? וואָרום זאָל דער איד ניט בעסער בעקאנט זיין מיט זיין פרעכטיגע היסטאָריע וואָס איז ערהאבען ווי דעם אידען'ס ביבעל און ריין ווי דער טרעהר פון א יתום? יא, וואָרום??? אָבער יעדער „וואָרום" האָט א „דארום" און דער טרויעריגער „דארום" איז געווען ירמיה'ס אלטער זיפץ: „נחלתנו נהפכה לזרים", דאָס הייסט, אז אונזער פאָלשטענדיגע אידישע געשיכטע איז ביז יעצט געווען פערקליידעט אין פרעמדע מלבושים, אין ניט אידישע שפראכען וואָס זיינען בעקאנט בלויז צו געצעהלטע אידען. נו, איז עפעס א וואונדער וואָס די איינציגע פאָלשטענדיגע אידישע געשיכטע וואָס מיר האָבען פון פראָפעסאָר גרעטץ, דער פרינץ פון אַלע היסטאָריקער, האָט ביז יעצט ניט גע־קענט גרייכען צו דער מאסע אידען אין זייער מאמע־לשון? זאָגאר ווען מען האָט דיעזען היסטאָרישען מאָנומענט איבערזעצט אין אידיש — אין רוס־לאנד — איז זי ערשטענס ניט געווען פאָלקאָמען, און צווייטענס איז דער פרייז געווען אזוי הויך, אז דער אידישער לעזער האָט איינגעפאַך זיך דער־

שראַקען — און אַזוי איז דער איד געבליבען אַ „גרינער" צו זיין רייכע היס־טאָריע.

אום אָבשאַפען דיעזען „דאַרום" וואָס האָט פערפרעמדעט דעם אידען פון זיין היסטאָריע און ניט געבען איהם די מעגליכקייט, אַז די „אידישע געשיכטע" זאָל ליגען ביי איהם אויפ'ן טיש, האָבען מיר בעשלאָסען ארויס־צוגעבען

די אידישע געשיכטע

פון פּראָפ. גרעטץ

אין אַ נייע אויסגעבעסערטע פאָלשטענדיגע אויסגאַבע מיט נייע ערקלעהרונ־גען וועגען פערשיעדענע פעריאָדען פון אלטערטהום ביז הייגטיגע צייט לויט דעם אָריגינאַל טעקסט פון גרעטץ, מיט אַ העכסט אינטערעסאַנטע פאָררעדע

פון א. טאַנענבוים

און מיר פערקויפען עס צום אידישען פובליקום פיר אַ קליינעם פרייז פון

בלויז $1.25 (רעגולער פרייז 4 דאָל.)

אלס פּרעמיום

צו אונזער צעהן־יעהריגען יובילעאום.

האָט אָבער אין זינען, אַז דיעזע געוואַלטיגע מציאה וועט ניט אָנהאַלטען אויף לאַנג, און איהר דאַרפט ניט פערשפּעטיגען צו האָבען די אַקאַדעמיע אין הויז.

יעצט אַז דער „דאַרום" איז אָבגעראַמט געוואָרען פון וועג וועט יעדער איד קענען בעקאַנט ווערען מיט פּראָפעסאָר גרעטץ'ס מייסטערהאַפטע געשיכ־טע פון אידישען פאָלק זייט יענע צייט ווען אידען האָבען זיך באַזעצט אין זייער אייגענע ערשטע היים — ארץ־ישראל, ביז היינטיגע צייט ווען יעקב'ס איינקלאַך זיינען פערשפּרייט אין אַלע ווינקעלאַך פון ציוויליזאַציאָן. פון ים ביז ים! איהר וועט בעקאַנט ווערען מיט די פאָלשטענדיגע היסטאָריע פון אידישען פאָלק, אונזער געבורט, אונזער עקזיסטענץ, אונזער קאַמפּף,

אונזער זיעג, אונזער ניעדערלאגע, אונזער ווידערשטאַנד מיט בטחון אין הארצען און מיט אמונה אויף די ליפּען. פּראָפעסאָר גרעטץ'ס „אידישע גע־שיכטע" וואָס איז די בעסטע היסטאָריע פון אידען און פיר אידען, וועט איך אבערגעבען אין א דייטליכע אידישע שפּראַך אייער גאַנצען יחוס, וואו איהר האָט געלעבט, ווי אזוי איהר האָט געלעבט און ווער עס זיינען געוועזען די אונשטערבליכע מאגנאטען, וועלכע האָבען אונז געצייגט וואו עס איז ליכטיג.

פּראָפעסאָר גרעטץ'ס „אידישע געשיכטע" לעזט זיך ווי א ראָמאַן און מען פערגעסט, אז מען האָט פאר זיך די העכסטע היסטאָרישע וויסענשאַפט אָדער די טראַגעדיע פון אידישען פאָלק.

די „אידישע געשיכטע" פון פּראָפ. גרעטץ איז געדרוקט מיט נקודות, אין 4 גרויסע און דיקע ביכער, פּרעכטיג געדרוקט אויף עלעגאַנט פּאַפּיר און פּראַכט־פאָל געבונדען אין קלאָטה מיט גאָלד סטעמפּינג אויף די רוקענס און מיט'ן בילד פון אונשטערבליכען פּראָפעסאָר גרעטץ גראַווירט אין גאָלד אויף די קאָווערס.

ליינט ניט אָפּ אויף שפּעטער דיעזע שענסטע ביבליאָטהעק פיר אייער הויז, די ניצליכסטע אקאדעמיע פיר אייער פאמיליע.

ספּעשעל פּרעמיום!

מר גיבען צו יעדען סייל פון א „אידישע געשיכטע" א ספּעשעל פּרע־מיום פון א פּראַכטפאָלען קאָלירטען

פּאַלעסטינא מאַפּ

וועלכער בעצייכענט אַלע ערטער פון „ארץ ישראל" און איהרע קאָלאָניעס.

די סייז פון „פּאַלעסטינא מאַפּ" איז 20 אינטשעס ברייט און 24 אינ־טשעס לאַנג, עס איז די שעהסטע ציערונג אויפצוהענגען אויפ'ן וואַנד אין יעדער אידישער הויז.

ווער עס וויל האָבען צוגעשיקט די „אידישע געשיכטע" מיט'ן „פּאַלעס־טינא מאַפּ" אויף זיין אדרעס פער פּאָסט אָדער עקספּרעס פּריפּייד, דאַרף אונז אריינשיקען 50 סענט עקסטרא פיר פּאָרטאָ. (די 4 בענדער פון די „אידי־שע געשיכטע" זיינען גרויסע און שווערע און דער שיקען קאָסט 50 סענט.) צוזאַמען דאַרף מען אריינשיקען $1.75.

